[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 26 augustus 2021 13:20
Aan: [redacted]
CC: [redacted]@public-mediation.nl; [redacted]
Onderwerp: [PP + genodigdenlijst] planning RES reflectiefase (SD coördinatoren NW/Noord/Oost/ZO) - 26/8
Bijlagen: 20210826_programma_reflectiefase_stadsdelen.pdf; Partijen per windrichting en zoekgebied.docx

Urgentie: Hoog

Beste collega's,

Hartelijk dank voor jullie aanwezigheid en betrokkenheid bij het overleg van zojuist.

Presentatie
Zoals afgesproken gaat hierbij de PP presentatie van het overleg (deze is n.a.v. jullie input hier en daar al aangepast).
Zoals opgemerkt tijdens het overleg: **deze presentatie is onder voorbehoud van bespreking met directie RenD en de wethouder**.

Genodigdenlijsten lokale klankboard groepen
Bijgevoegd vinden jullie ook een lijst met belanghebbenden per stadsdeel en zelfs per zoekgebied.
Graag jullie scherpe blik hierop en svp aanvullen wanneer er partijen ontbreken.
(s.v.p. zoveel als mogelijk namen en mailadressen doorgeven (*ivp alleen organisaties benoemen, want dan moeten wij die zelf nog gaan opzoeken via internet*).
Deze aanvullende informatie graag z.s.m. mailen naar [redacted] en [redacted]

Voorlopig tot zover.
[redacted] en ik zien jullie reacties graag snel tegemoet.

Groeten en nog een fijne middag.

[redacted]
(project) secretaresse team RES/Wind
Team Advies, Dienstverlening & Ondersteuning
Afdeling Duurzaamheid

Gemeente Amsterdam
M +31 [redacted]
E-mail: [redacted] @amsterdam.nl

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

werkdagen: ma, di, woe, do

-----Oorspronkelijke afspraak-----
Van: [redacted] **Namens** [redacted]
Verzonden: donderdag 19 augustus 2021 1:51
Aan: [redacted]
CC: [redacted] @public-mediation.nl; [redacted]
Onderwerp: planning RES reflectiefase (SD coördinatoren NW/Noord/Oost/ZO) - 26/8
Tijd: donderdag 26 augustus 2021 11:00-12:30 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.
Locatie: via MS Teams (zie link in notitie)

[redacted] 23-8: Gezien de agenda heb ik het overleg met een half uur verlengd.

[redacted] 19-8-21 Ik heb [redacted] toegevoegd. Wellicht willen per stadsdeel nog anderen erbij komen? Dat mogen de stadsdelen zelf bepalen.
Groet, [redacted]

RD 19/8/21

[Link naar de virtuele MS Teams ruimte]

Beste [redacted] en [redacted]

Zoals jullie weten begint in september de reflectiefase voor de zoekgebieden windenergie.
Graag plannen we dit overleg in om samen met jullie de planning rondom de reflectie RES/Wind nader te spreken.

Graag tot ziens.
Mede namens [redacted] en [redacted]

[redacted]
(project) secretaresse team RES/Wind
Team Advies, Dienstverlening & Ondersteuning
Afdeling Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam
M +31 [redacted]
E-mail: [redacted]@amsterdam.nl

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

werkdagen: ma, di, woe, do

Gemeente
Amsterdam

Reflectiefase RES/wind

Invulling op hoofdlijnen - concept

Coördinatoren stadsdelen Amsterdam, 26-8-2021

Public Mediation/ gemeente Amsterdam (team RES)

Overzicht

1. Introductie: Windenergie en Regionale Energiestrategie 1.0 NHZ *(herhaling)*
2. Reflectiefase: waarom en wat? *(herhaling)*
3. Beoogde aanpak en activiteiten

Deze presentatie is onder voorbehoud van bespreking met directie RenD en de wethouder.

Zoekgebieden windenergie RES 1.0

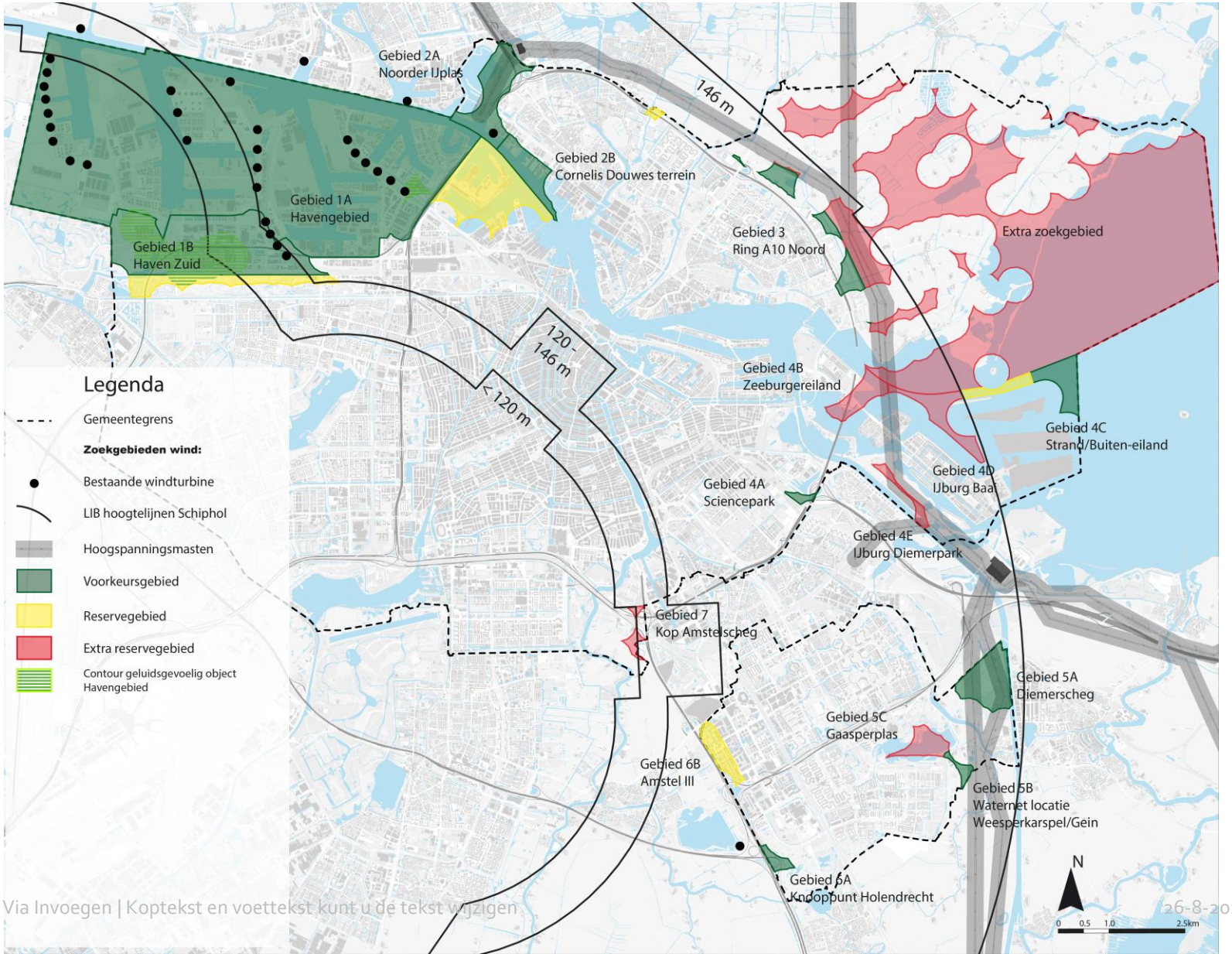

Afspraak landelijk klimaatakkoord: Regionaal 35TWh elektriciteit in 2030

- Geen verdeling vooraf naar regio
- Concept RES → 1 oktober 2020
- RES 1.0 → 1 juli 2021

- Met o.a. RES: 70% van alle elektriciteit in NL wordt duurzaam opgewekt in 2030

www.regionale-energiestrategie.nl

Regionale Energiestrategie: stapsgewijs en periodiek proces

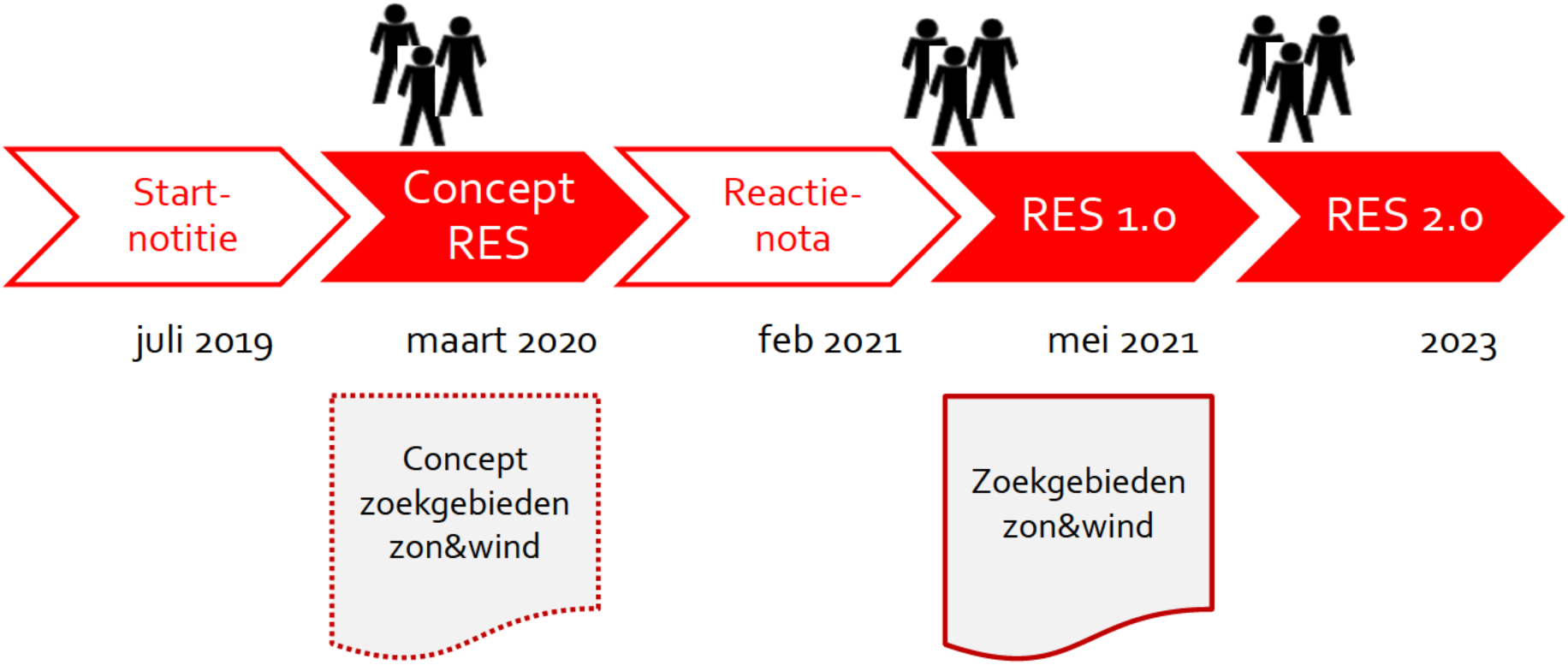

Zoekgebieden wind en zon RES 1.0

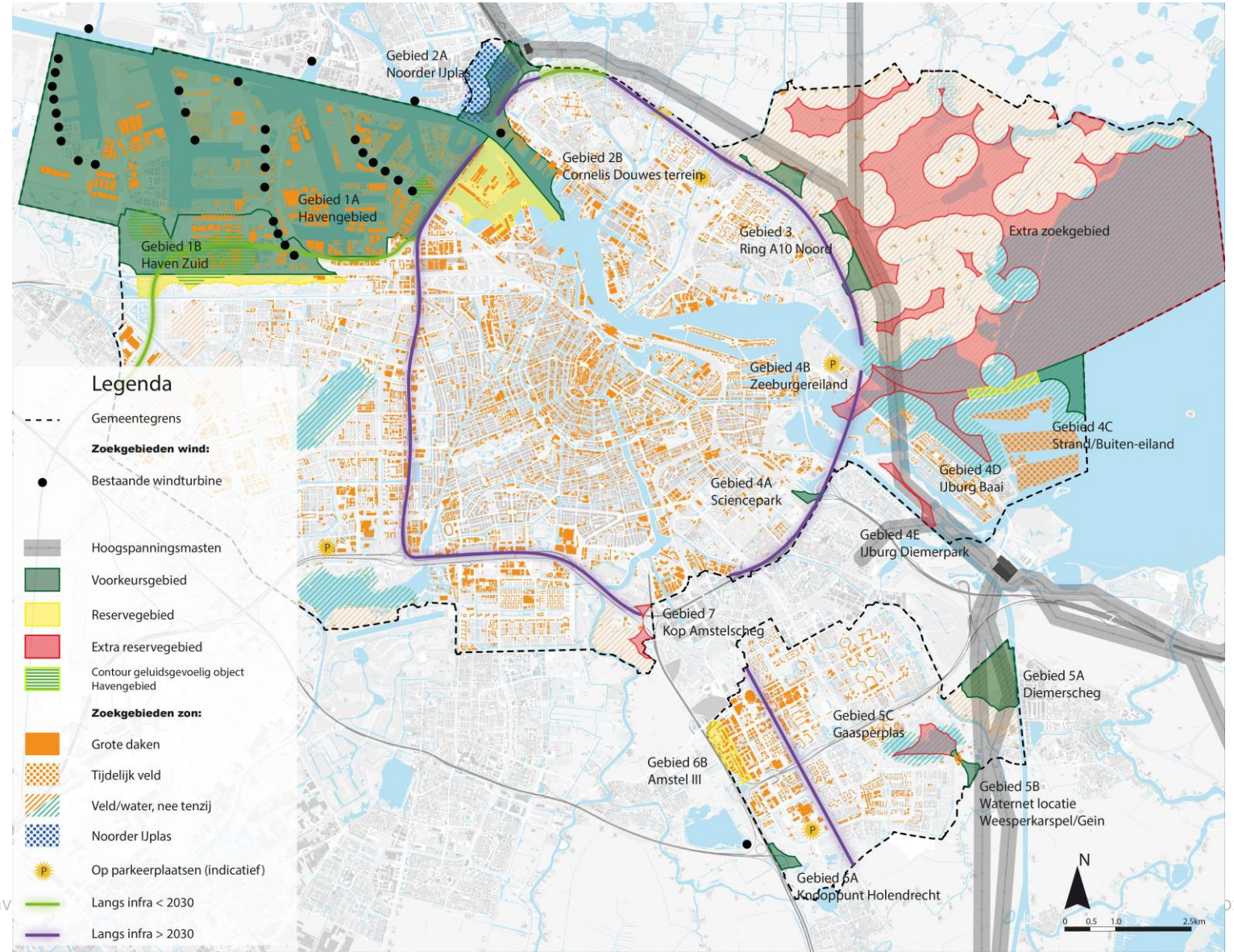

Vervolg windzoekgebieden Amsterdam

Gemeente voert regie op proces

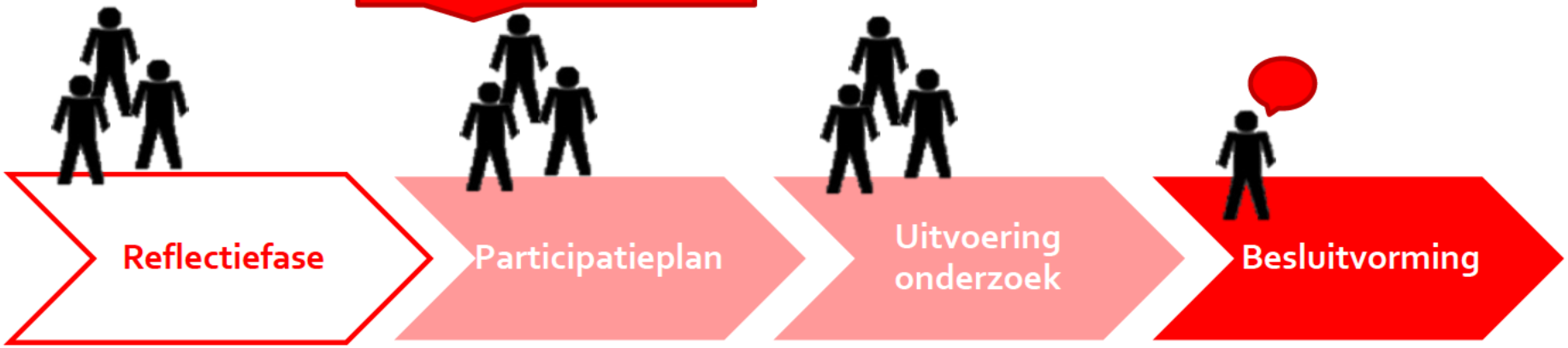

Start na zomer 2021

1) Afwegings-kader
2) Richtlijnen samenwerking
3) Richtlijnen governance

Doel en uitgangspunten reflectiefase

Doel:

- Luisteren naar de stad: behoeftes en zorgen inventariseren,
- Deze vastleggen ten behoeve van besluitvorming,

Uitgangspunten:

- Dialoog met de stad vanuit diversiteit van perspectieven,
- Amsterdamse wind-ambitie (127MW – 50 MW extra – in 2030),
- Lerende (reflectieve) aanpak en houding.

Constateringen:

→ Behoefte om mee te praten en mee te doen is groot,
→ Visie en behoefte hóe dat te doen verschilt enorm,
→ Vertrouwen moet groeien.

Producten reflectiefase

Afwegingskader

- Bevat informatie die een rol moeten spelen bij de besluitvorming over concrete locaties in de zoekgebieden (landelijk, stedelijk, lokaal),

Richtlijnen voor participatie (betrekken van belanghebbenden)

- Bevat "spelregels" voor alle betrokkenen, waaronder belanghebbenden, initiatiefnemers, gemeente en RES partners tijdens het opstellen van het participatieplan, de projectvoorbereidingsfase en de realisatiefase;
- Bevat inzichten uit de evaluatie (tussenproduct)

Richtlijnen voor governance (sturing gemeente)

- Geeft informatie over de rol van de gemeente in relatie tot belanghebbenden/ de omgeving en de initiatiefnemers,
- Geeft informatie over afstemmingen de verhoudingen tussen RES partners en mede-overheden.

Communicatie

Uitgangspunten voor communicatie :

Concept invulling reflectiefase is de onderlegger voor de communicatie.

We leggen continu uit waarom wind op land nodig is en waarom we dit doen.

1) ***Betrekken:*** we nodigen bewoners en stakeholders uit voor diverse participatietrajecten

2) ***Zichtbaar en voelbaar maken:*** we laten bewoners en stakeholders een realistisch beeld zien van de effecten van windturbines

3) ***Informeren:*** we brengen bewoners en stakeholders in de gehele stad en buurtgemeenten op de hoogte van de activiteiten in het proces en de resultaten hiervan.

Doel activiteiten reflectiefase

1. **Onderzoek naar de context van zoekgebieden**
   - Etnologisch onderzoek / ruimtelijk onderzoek/ natuuronderzoek
   - Stedelijke werkgroep gezondheid
   - Stedelijke raadpleging (Participatieve waardenevaluatie (PWE))

2. **Interactie met belanghebbenden in de zoekgebieden**
   - Fysiek in workshops en lokale dialoogtafels,
   - Online raadpleging (PWE)

3. **Ophalen en verwerken tot afwegingskader**
   - Dialoogtafels, werk- en klankbordgroepen.

Zes activiteiten reflectiefase

1. **Online raadpleging (Participatieve waardenevaluatie (PWE))**
   - Op de stoel van de bestuurder, keuzes en achterliggende motivatie, door Populytics.
   - Stedelijke KBG plus lokale check op lokale vragen

2. **"Context mapping" / etnologisch onderzoek zoekgebieden**
   - Workshops voor in kaart en beeld brengen van hyperlokale informatie over de zoekgebieden,
   - Doelgroepen op basis van activiteiten en locaties, met SD, met lokale belanghebbenden uitwerken

3. **Stedelijke commissie gezondheid**
   - Welke gezondheidsvragen moeten in het afwegingskader gesteld worden, aanvullend op een MER?
   - Onafhankelijke voorzitter, voorstellen voor cie leden uit KBG, begeleidingsgroep indien gewenst.

4. **Natuuronderzoek (vooral in de context van NNN en BPL)**
   - Lokaal specialistisch (aanvullend) onderzoek naar kenmerken per locatie,
   - Begeleiding door natuurorganisaties en lokale belangengroepen

5. **Onderzoek Leefomgeving naar ruimtelijke inpassing en kwaliteit**
   - (aanvullend) onderzoek en visualisatie van verschillende mogelijke opstellingen,
   - Overleg met lokale werkgroep en lokale belanghebbenden, relatie met etnologisch onderzoek

6. **Evaluatie participatietraject met aanbevelingen**
   - uitvoering motie, door Universiteit Leiden samen met Erasmus Universiteit,
   - gesprekken met belanghebbenden lokaal en stedelijk.

Zes activiteiten reflectiefase – SD relevant

1. **Online raadpleging (Participatieve waardenevaluatie (PWE))**
   - Op de stoel van de bestuurder, keuzes en achterliggende motivatie, door Populytics.
   - Stedelijke KBG plus lokale check op lokale vragen

2. **"Context mapping" / etnologisch onderzoek zoekgebieden**
   - Workshops voor in kaart en beeld brengen van hyperlokale informatie over de zoekgebieden,
   - Doelgroepen op basis van activiteiten en locaties, met SD, met lokale belanghebbenden uitwerken

3. **Stedelijke commissie gezondheid**
   - Welke gezondheidsvragen moeten in het afwegingskader gesteld worden, aanvullend op een MER?
   - Onafhankelijke voorzitter, voorstellen voor cie leden uit KBG, begeleidingsgroep indien gewenst.

4. **Natuuronderzoek (vooral in de context van NNN en BPL)**
   - Lokaal specialistisch (aanvullend) onderzoek naar kenmerken per locatie,
   - Begeleiding door natuurorganisaties en lokale belangengroepen

5. **Onderzoek Leefomgeving naar ruimtelijke inpassing en kwaliteit**
   - (aanvullend) onderzoek en visualisatie van verschillende mogelijke opstellingen,
   - Overleg met lokale werkgroep en lokale belanghebbenden, relatie met etnologisch onderzoek

6. **Evaluatie participatietraject RES 1.0 met aanbevelingen**
   - uitvoering motie, door Universiteit Leiden samen met Erasmus Universiteit,
   - gesprekken met belanghebbenden lokaal en stedelijk.

Planning Reflectiefase sept – november 2021

- Volgt in apart document.

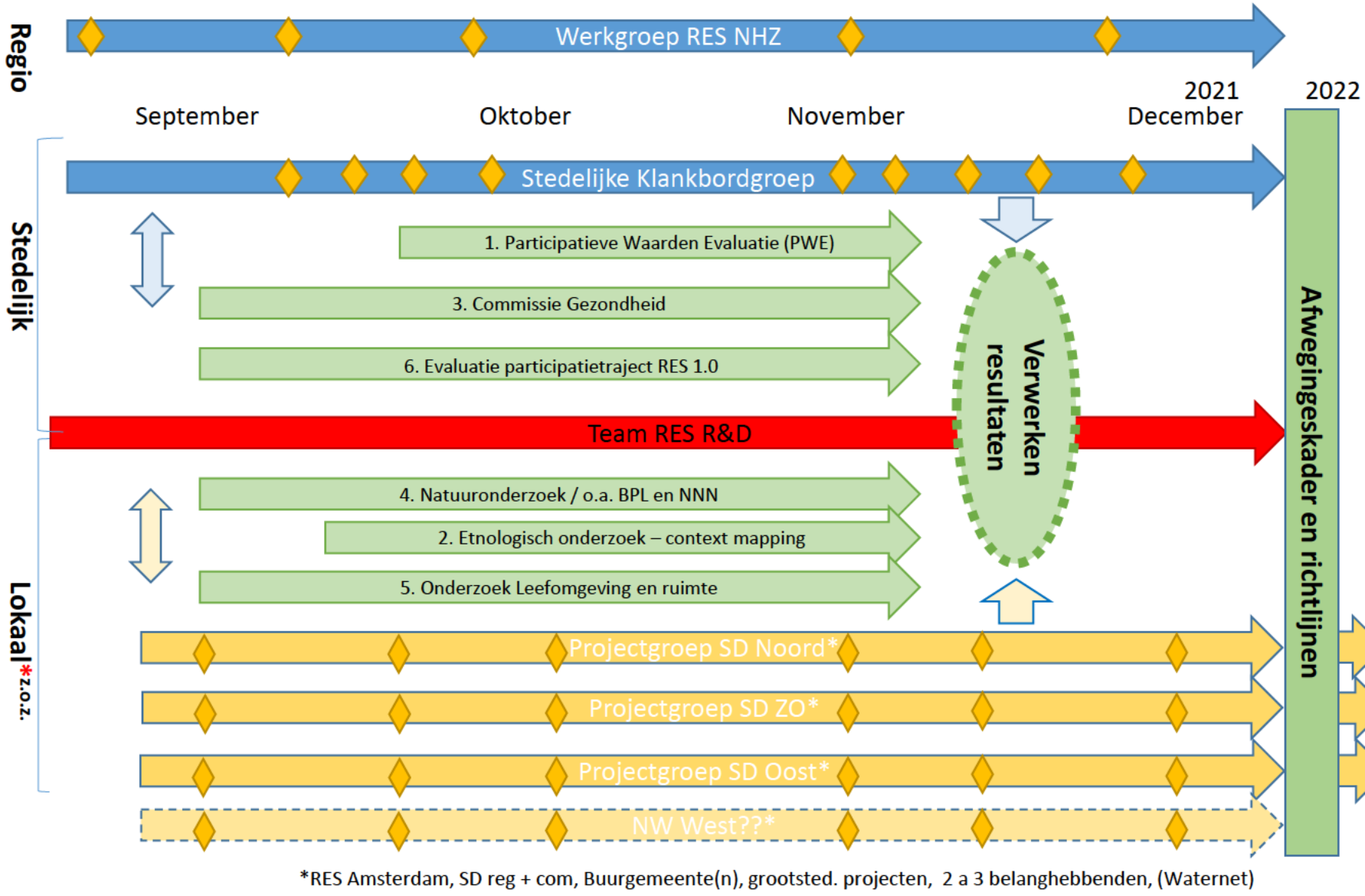

*RES Amsterdam, SD reg + com, Buurgemeente(n), grootsted. projecten, 2 a 3 belanghebbenden, (Waternet)

Georganiseerde belanghebbende per gebied

- Volgt in apart document.

Verdeling werkgroepen per gebied/ stadsdeel

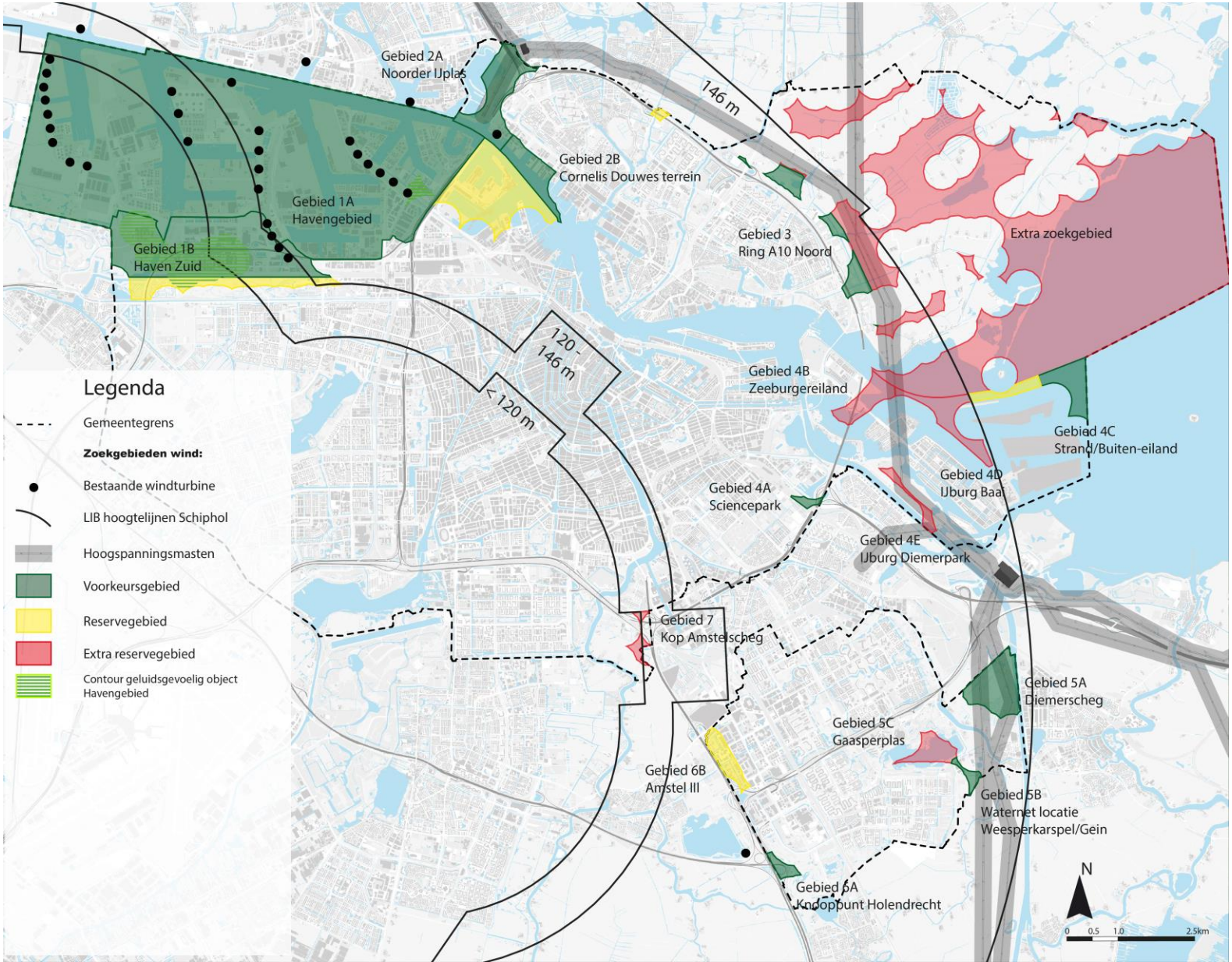

Beoogde werkwijze

1. **Stedelijke groepen**
   - Stedelijke klankbordgroep met belanghebbenden (geselecteerd),
   - Stedelijke thematische werkgroepen (gezondheid, natuur, leefomgeving),

2. **Lokale groepen per windrichting/ stadsdeel**
   - lokale werkgroep ter ondersteuning uitvoering van activiteiten en onderzoeken met stadsdeel, buurgemeenten, team RES
   - Lokale klankbordgroep van stakeholders voor feedback, commitment en communicatie van activiteiten

3. **Centrale coördinatiegroep RES**
   - Team RES.

Vragen en gesprek

Partijen per windrichting en zoekgebied

Stadsdeel Noord	Zoekgebied
Agrarisch natuurvereniging Water,land en Dijken	A10 Noord
AHC Noorderlicht	A10 Noord
Alliantie Noordelijke Tuinparken (een v/d voorzitters)	A10 Noord
Amsterdam Noord Toegankelijk	A10 Noord
ANGSAW	A10 Noord
Boerderij Educatie Amsterdam	A10 Noord
Buren Amerbos	A10 Noord
Burgerparticipatie Energie Landsmeer / Geen windmolens in Landsmeer	A10 Noord
Centrale Dorpenraad	A10 Noord
Dorpsraad Broek in Waterland	A10 Noord
Dorpsraad Durgerdam	A10 Noord
Dorpsraad Zuiderwoude	A10 Noord
Dorspraad Uitdam	A10 Noord
Golfbaan Waterland Amsterdam	A10 Noord
koeienboer/ landgebruiker nieuwe gouw/zwarte gouw	A10 Noord
LTO	A10 Noord
Melkveehouderij	A10 Noord
namens 4 tuinparken in Amsterdam Noord. Kweeklust, Tuinwijck, De Molen en Buikslotermeer	A10 Noord
Noord Verstoord	A10 Noord
Platform Duurzaam Landsmeer	A10 Noord
Proeftuin vd Pekbuurt en Huurdersvereniging	A10 Noord
Staatsbosbeheer	A10 Noord
Stichting Behoud Waterland	A10 Noord
Stichting Behoud Waterland	A10 Noord
Stichting De kwade Zwaan	A10 Noord
Tuinpark De Molen	A10 Noord
Vereniging Behoud Boeren Waterland	A10 Noord
Volkstuinpark De Bongerd	A10 Noord
Windalarm (Noord)	A10 Noord
Woonbootverenging Amsterdam	A10 Noord

Met opmerkingen [redacted] Ik heb Noorder IJplas / [redacted] niet opgenomen, want ander proces.

Stadsdeel Oost	Zoekgebied
Jungle	(breder dan 1 zoekgebied)
MA.AK /02025	(breder dan 1 zoekgebied)
Meer Energie	(breder dan 1 zoekgebied)
Coalitie Blauwe Hart	IJburg - Buiteneiland
Bewonersvereniging Create IJburg	IJburg - Buiteneiland
Gebiedscoördinator IJburg Zeeburgereiland Gemeente Amsterdam	IJburg - Buiteneiland
Natuurlijk IJburg	IJburg – Buiteneiland
Onderneming de Meermin	IJburg - Buiteneiland
Surfcenter IJburg	IJburg – Buiteneiland
Voorzitter groencommissie Tamariskhof	IJburg – Buiteneiland
Voorzitter CPO wij_land Centrumeiland	IJburg - Buiteneiland
Vrienden van het Diemerpark	IJburg – Buiteneiland
Vuurtoreneiland	IJburg – Buiteneiland
Vve bestuur IJgenwijs	IJburg – Buiteneiland
Watersport vereniging ijburg	IJburg – Buiteneiland
Wetlandwacht IJmeer, Vogelbescherming Nederland	IJburg – Buiteneiland
Wetlandwacht Naardermeer (Governance in Balans)	IJburg - Buiteneiland
Windalarm IJburg	IJburg - Buiteneiland
BIZ Oosterpark	Science park
Hallo Watergraafsmeer / Watergraafsmeer Samen Duurzaam	Science Park
Park de Meer	Science park
stichting Watergraafsmeer en vandaar uit betrokken bij verschillende sportparken	Science park
Tuinpark Nieuwe Levenskracht	Science Park
Universiteit van Amsterdam	Science Park

Met opmerkingen [redacted] Ik mis belanghebbenden uit Durgerdam!

Stadsdeel Nieuw West	Zoekgebied
AEB Amsterdam	Haven
de Amsterdamse Golfclub	Haven
Duurzaamheidsambassadeur Nieuw Sloten. Werkgroep energie WENS	Haven
Energiecoöperatie Westerlicht, mede-oprichter en trekker Werkgroep Warmte uit Sloterplas	Haven
Haven Amsterdam	Haven
LaBGreen-achterban	Haven
Ondernemersvereniging Westpoort	Haven
parkmanager voor de Heining	Haven
parkmanager voor Sloterdijk III	Haven
Tuinpark de Groote Braak (voorzitter)	Haven
Volkstuinpark de Bretten	Haven
VvE Blauwvoetstraat, Bestuur van de VvE	Haven

Met opmerkingen [redacted] Geen onderscheid gemaakt in Havengebied 1 en 2 . Is denk ik ook niet nodig voor dit gebied.

Stadsdeel Zuidoost	Zoekgebied
Energie commissaris Amsterdam Zuidoost	(breder dan 1 zoekgebied)
NMT Zuid	(breder dan 1 zoekgebied)
Ouderen adviesraad Amsterdam-Zuidoost	(breder dan 1 zoekgebied)
Stichting Cocratos en Stichting CoForce	(breder dan 1 zoekgebied)
Stichting Natuurbescherming ZO	(breder dan 1 zoekgebied)
bewoners Driemond/Diemerscheg/Zuidoost	Diemerscheg
Dorpsraad Driemond	Diemerscheg
GEM Bloemendalerpolder Beheer BV	Diemerscheg
Huurdersvereniging Arcade	Diemerscheg
Stichting Flora & Faunabescherming	Diemerscheg
Stop Windturbines Aetsveld	Diemerscheg
Tuinparkvereniging Frankendael	Diemerscheg
Volkstuinpark Lineaus	Diemerscheg
Bestuurscommissie gebied Bijlmercentrum/Bijlmerwest	Knooppunt Holendrecht
Bewonerscommissie Eigen Haard, 'HoefijzerPlus'	Knooppunt Holendrecht
Coöperatie de Groene Hub	Knooppunt Holendrecht
Energie Coöperatie Veenwind	Knooppunt Holendrecht
Golfbaan De Hoge Dijk	Knooppunt Holendrecht
Natuurvereniging De Ruige Hof	Knooppunt Holendrecht
Energiecoöperatie Veenwind (gevestigd in Ronde Venen)	Knooppunt Holendrecht
VVE blok 1 venserpolder	Knooppunt Holendrecht
VvE Paviljoen Nevel; voorzitter	Knooppunt Holendrecht
Zogroen Zuidoost Groenbewust	Knooppunt Holendrecht
Belangenvereniging Nieuw Kempering	Waternetterrein
Bewonersplatform Gein en bewonersplatform Reigersbos	Waternetterrein
Gebiedsoverleg Gaasperdam Driemond	Waternetterrein
BV Nellestein.nl	Waternetterrein
Gaasper camping	Waternetterrein
Geen Mega Windmolen (Gaasperdam)	Waternetterrein
Gein3dorp.nl, Vereniging	Waternetterrein
Hub Beheer B.V. Directeur	Waternetterrein
Vereniging Spaar het Gein	Waternetterrein
Stichting Geen windturbines in t Gein	Waternetterrein
Stichting Stop Windturbines Gein	Waternetterrein
Bewonerscommissie BC Potamos (de Alliantie)	Kop Amstelscheg
Stichting Beschermers Amstelland	Kop Amstelscheg
Vereniging Amsteloever	Kop Amstelscheg
Voor de toekomst	Kop Amstelscheg

Met opmerkingen [redacted] (technisch gezien Zuid, maar evt nog relevant voor Knooppunt Holendrecht)

[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: woensdag 19 mei 2021 14:35
Aan: [redacted]; [redacted]; [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: FW: Aanvullende bijdrage heinhuis, graag nader annoteren

Urgentie: Hoog

Hi [redacted] en [redacted] en [redacted]
Graag jullie input ten behoeve van vragen van de PvdA/ Lid Heinhuis. Graag zsm korte antwoord retour aan [redacted] en mij.
GGD: onafhankelijke commissie HIA
[redacted] participatie.
Ik zelf geef antwoord over reflectiefase en stappen daar.
@[redacted] mocht je input hebben, mag dat ook.
Groet, [redacted]
[redacted]
Coördinator RES Amsterdam
Programmateam Amsterdam Klimaatneutraal (AKN)
Gemeente Amsterdam
+31 [redacted]
-----Oorspronkelijk bericht-----
Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: woensdag 19 mei 2021 12:54
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Aanvullende bijdrage heinhuis, graag nader annoteren
Mbt het afwegingskader: hoe zal de onafhankelijke commissie worden samengesteld?
GGD
Wie besluit uiteindelijk over wie daar in komt?
GGD
Hoe worden de sessies met belangenbehartigers georganiseerd? Hoe wordt gezorgd dat daar een goede afspiegeling van alle bewoners uit een bepaald gebied in te zien is?
[redacted]
Worden er ook sessies voor bewoners georganiseerd met andere RES gebieden?
[redacted]
Hoe worden bewoners verder op de hoogte gehouden en meegenomen in de vervolgstappen?
[redacted]

en mbt participatieplan initatiefnemers:
hoe worden zij ondersteund om dit zo goed mogelijk in te richten? Kan gebruik gemaakt worden van bepaalde kennis hierover om de participatie van een zo goed mogelijke kwaliteit te laten zijn?

[redacted]

En in de raad wil ik dan dus nog motie indienen mbt 'windmolen excursies' en wellicht eentje voor gesprekken tussen bewoners uit verschillende RES'en. Maar die stuur ik na de cie
Verstuurd vanaf mijn iPhone

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 28 mei 2021 13:08
Aan: [redacted]; [redacted]
Onderwerp: FW: afschrift van brief aan de informateur m.b.t. gezondheidsrisico's rondom plaatsting windturbines op land
Bijlagen: Kabinetsformatie-gezondheidsrisicos-wind-op-land-28mei2021.pdf

Hallo [redacted] en [redacted]
De (para)medici zoeken het hogerop.
Ze trekken een interessante conclusie uit het antwoord van het RIVM op hun vragen: '… hebben **wij** voldoende aangetoond dat er gezondheidsrisico's zijn en er meer onderzoek nodig is.'
Groet en fijn weekend,
[redacted]
Senior adviseur Leefomgeving
GGD Amsterdam

T 020 [redacted]
M 06 [redacted]
[redacted]@ggd.amsterdam.nl

ma-di-do-vr

Van: [redacted]@xs4all.nl>
Verzonden: vrijdag 28 mei 2021 12:05
Aan: [redacted]@ggd.amsterdam.nl>; [redacted]@ggd.amsterdam.nl>; Info-GGD <info-ggd@ggd.amsterdam.nl>
Onderwerp: afschrift van brief aan de informateur m.b.t. gezondheidsrisico's rondom plaatsting windturbines op land
Geachte meneer [redacted] geachte meneer [redacted] geachte GGD,
Bij deze doen we u een afschrift toekomen van een brief gericht aan de informateur mevrouw Hamer, de Tweede Kamer en staatssecretaris Yesilgöz met betrekking tot gezondheidsrisico's rondom plaatsting windturbines op land.
Met vriendelijke groet, namens alle auteurs,
[redacted]

Aan: mevrouw drs M.I. Hamer, de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en mevrouw D. Yesilgöz, staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat

per email verzonden naar: griffier@tweedekamer.nl

Aan: De Tweede Kamer, t.a.v. Bureau Woordvoering Kabinetsformatie

Postbus 20018

2500 EA Den Haag

Amsterdam, 28 mei 2021

Betreft: aandacht in de kabinetsformatie m.b.t. gezondheidsrisico's rondom plaatsting windturbines op land

Geachte mevrouw Hamer, geachte kamerleden, geachte mevrouw Yesilgöz,

Middels deze brief willen we uw aandacht vragen voor een landelijk probleem: de gezondheidsrisico's van windturbines die te dicht bij woningen worden geplaatst. De gemeente Enschede zette op 19 mei een stop op windmolens[1]; de gemeente Rijssen-Holten legde op 27 mei alle plannen per direct stil[2]; de gemeente Brielle stemde op 27 mei tegen[3];.

Gisteren stemde de gemeenteraad van Amsterdam in met de Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 Noord Holland Zuid en de Amsterdamse bijdrage daaraan.

Deze bijdrage bestaat onder andere uit windturbines die op korte afstand van woningen kunnen worden geplaatst, in zogenaamde zoekgebieden. Deze instemming met de zoekgebieden is ons inziens een grote fout vanwege de risico's voor de gezondheid.

Middels een raadsadres d.d. 29 maart 2021[4], ondertekend door meer dan 100 (para)medici, en een addendum d.d. 18 mei 2021[5], en een reactie aan de gemeente d.d. 24 mei 2021[6] hebben wij voldoende aangetoond dat er gezondheidsrisico's zijn en er meer onderzoek nodig is. Het antwoord van het RIVM aan de gemeente d.d. 12 april 2021[7] ondersteunt deze oproep tot meer onderzoek.

Tot die tijd moet het het **voorzorgsprincipe** in acht worden genomen: als er mogelijk gezondheidsschade op kan treden moet je het niet doen. Dus tot die tijd kunnen **nergens in Nederland windturbines te dicht op woningen worden geplaatst.**

Wij willen u daarom in het kader van de formatie vragen:

1. Het RIVM opdracht te geven eerst meer onderzoek te doen naar de gezondheidseffecten van windturbinegeluid, zowel van het hoorbare als het laagfrequente/ infrasone geluid, zowel bij volwassenen als bij kinderen. Het RIVM heeft bevestigd dat er geen enkel onderzoek bij kinderen is gedaan[7]. Een eigen rapport van het RIVM "Het effect van geluid van vlieg- en wegverkeer op cognitie, hinderbeleving en de bloeddruk van basisschoolkinderen" [8] wijst op

de nadelige gevolgen van omgevingsgeluid op kinderen en hun cognitieve ontwikkeling, met name op de geheugenfunctie, de aandacht en de concentratie[8].
In dit onderzoek moeten ook de omwonenden van de Nederlandse windparken, die veel gezondheidsklachten rapporteren, mee worden genomen.

2. Het voorzorgprincipe toe te passen zolang de resultaten van bovengenoemd onderzoek niet bekend zijn. Dit betekent, geen windturbines plaatsen te dicht bij woningen. Als vuistregel voor 'te dicht' kan minder dan 10x de as-hoogte van de windturbine worden aangehouden.
3. Dit betekent in de praktijk dat een aantal zoekgebieden, zowel in Amsterdam als elders in Nederland, af zal moeten vallen omdat daar simpelweg geen mogelijkheid is om windturbines op de afstand te plaatsen die nu veilig wordt geacht.
4. Staatssecretaris Van Veldhoven, of haar opvolger, te vragen haast te maken met het beantwoorden van het tweede deel van de motie Schonis[9], zoals beloofd in haar brief aan de Tweede Kamer[10] d.d. 05-06-2020 "RIVM rapport – motie Schonis en de WHO-richtlijnen voor omgevingsgeluid (2018)" en bijbehorend rapport[11.]
5. Aandringen op het spoedig herevalueren door kabinet en de Tweede Kamer van de geluidsnorm voor windturbines. Sinds 2010 is de norm 47 dB Lden[12]. Dit is een jaargemiddelde dus er is geen maximaal aantal dB. Bij deze norm wordt 9% ernstige hinder acceptabel geacht[13] . Daar bovenop komt, naast deze ernstige hinder, een groter risico op gezondheidsschade bij 45-55 dB Lden vooral mbt hart- en vaatziekten. Dit bleek uit een nieuwe RVIM rapprt d.d. 12 mei 2021[13]. Kortom, deze norm beschermt dus niet en moet dringend worden herzien voordat wordt doorgegaan met het plaatsen van windturbines op land in de buurt van woningen.

Hoogachtend,

[redacted], kinder- en jeugdpsychiater

[redacted], internist

[redacted], verloskundige en klinisch epidemioloog

[redacted], kno-arts

[redacted], moleculair farmacoloog

[redacted] , MDL arts

Correspondentieadres [redacted]@xs4all.nl

Een afschrift van deze brief wordt verzonden aan:

- Het College en de Gemeenteraad van de gemeente Amsterdam
- GGD Amsterdam
- RIVM
- Provincie Noord-Holland
- Relevante woordvoerders Tweede Kamer, w.o. Volksgezondheid en Duurzaamheid

Referenties

1 Enschede zet tijdelijke stop op windmolens: 'Eerst duidelijkheid over gezondheidseffecten' https://www.1twente.nl/artikel/702006/enschede-zet-tijdelijke-stop-op-windmolens-eerst-duidelijkheid-over-gezondheidseffecten

2 Verzet tegen duurzame energieplannen in de regio: Brielle stemt als eerste tegen https://www.ad.nl/voorne-putten/br-br-verzet-tegen-duurzame-energieplannen-in-de-regio-brielle-stemt-als-eerste-tegen~a86dce50/

3 Plannen voor windmolens in Rijssen-Holten per direct stilgelegd: 'Zorgen over gezondheid en afstand' https://www.tubantia.nl/rijssen-holten/plannen-voor-windmolens-in-rijssen-holten-per-direct-stilgelegd-zorgen-over-gezondheid-en-afstand~a09fc696/

4. Raadsadres Gezondheidseffecten en Windturbines d.d. 29-3-2021 https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/9947347/1/Raadsadres%20gezondheidseffecten%20windturbines%20definitief%2029-03-2021

5. Aanvullend raadsadres Gezondheidseffecten en Windturbines d.d. 18-5-21 https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/10163036/1/Raadsadres%20gezondheidseffecten%20windturbines%20nav%20nieuw%20RIVM-rapport%2012-5

6. Raadsadres reactie op antwoordbrief van wethouders Van Doornick en Kukenheim over gezondheidseffecten windturbines d.d. 24-5-21 https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/10171794/1/Bijlage_Reactie%20op%20beantwoording%20raadsadres%20gezondheidseffecten%20van%20windturbines

7. Antwoord van wethouders Van Doornick en Kukenheim op raadsadres gezondheidseffecten van windturbines d.d. 18-5-2021 https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/10171794/1/Bijlage_Reactie%20op%20beantwoording%20raadsadres%20gezondheidseffecten%20van%20windturbines

8. Het effect van geluid van vlieg- en wegverkeer op cognitie, hinderbeleving en de bloeddruk van basisschoolkinderen" https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/441520021.pdf

9. Motie van het lid Schonis over onderzoek hoe het WHO-rapport zich verhoudt tot de huidige wet- en regelgeving d.d. 29-11-2018 https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=6405f98f-4cca-407d-a5f6-63815f093f79&title=Motie%20van%20het%20lid%20Schonis%20over%20onderzoek%20hoe%20het%20WHO-rapport%20zich%20verhoudt%20tot%20de%20huidige%20wet-%20en%20regelgeving.pdf

10. Brief Staatssecretatis Van Veldhoven aan de Tweede Kamer d.d. 5-6-2020 "RIVM rapport – motie Schonis en de WHO-richtlijnen voor omgevingsgeluid (2018)" https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2020/06/05/rivm-rapport-motie-schonis-en-de-who-richtlijnen-voor-omgevingsgeluid-2018/rivm-rapport-motie-schonis-en-de-who-richtlijnen-voor-omgevingsgeluid-2018.pdf

11. RIVM-rapport 2019-0227 "Motie Schonis en de WHO-richtlijnen voor omgevingsgeluid" https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2020/06/05/bijlage-1-rivm-rapport-motie-schonis-en-de-who-richtlijnen-voor-omgevingsgeluid-2018/bijlage-1-rivm-rapport-motie-schonis-en-de-who-richtlijnen-voor-omgevingsgeluid-2018.pdf

12. Besluit van 14 oktober 2010 tot wijziging van het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer en het Besluit omgevingsrecht (wijziging milieuregels windturbines) , Nota van Toelichting, artikel 5.2 https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2010-749.html#d9869e547

13. Nieuwe gezondheidskundige richtlijnen voor omgevingsgeluid. Nadere gezondheidskundige analyses. RIVM-rapport 2020-0148 E. Van Kempen https://www.rivm.nl/publicaties/nieuwe-gezondheidskundige-richtlijnen-voor-omgevingsgeluid-nadere-gezondheidskundige

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 16 april 2021 16:45
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: FW: beantwoording raadsadres en vragen uit de raadscommissie
Bijlagen: Beantwoording raadsadres v2.0 OB - LH.docx

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Voltooid

Beste allen,

Hierbij de meest recente versie van de beantwoording van het raadsadres.
Daarmee hebben we ook de meeste vragen aan wethouder Kukenheim beantwoord. Ik heb onderaan de tekst een vraag toegevoegd, maar ik wist niet zeker of we die nu mee zouden nemen. Maar dan hebben we overzichtelijk alles in één stuk.

[redacted] kijk jij er als volgende naar?

Goed weekend,

Groeten,

[redacted]
Arts M&G, profiel MMK - adviseur Leefomgeving
Leefomgeving

GGD Amsterdam

T 020 [redacted]
[redacted]@ggd.amsterdam.nl

Nieuwe Achtergracht 100, 1018 WT Amsterdam
ggd.amsterdam.nl

Van [redacted]
Verzonden: donderdag 15 april 2021 12:51
Aan: [redacted]@ggd.amsterdam.nl>
Onderwerp: beantwoording raadsadres en vragen uit de raadscommissie

Ha [redacted]

Eerste aanzet tot beantwoording van het raadsadres.
Druk is groot om antwoord RIVM al te delen.

Succes,

[redacted]
Senior adviseur Leefomgeving
GGD Amsterdam

T 020 [redacted]
M 06 [redacted]
[redacted]@ggd.amsterdam.nl

ma-di-do-vr

Beantwoording raadsadres (para)medici windalarm

I. We vragen u om een reactie te geven op bovengenoemde punten. Wij zouden graag zien dat u per punt aangeeft wat dit betekent voor het Amsterdamse voornemen om windturbines van 146 tot 200 meter hoogte nabij woningen te plaatsen.

Het college hecht veel waarde aan een goede en gezonde leefomgeving voor alle Amsterdammers. Gezondheid speelt daarom een belangrijke rol bij de afwegingen die gemaakt worden om de beschikbare ruimte binnen de gemeente in te richten. Landelijke normen geven daarbij het kader aan, maar het college laat zich ook informeren door de GGD en het RIVM om gewogen beslissingen te nemen die recht doen aan de Amsterdamse situatie. Zij ~~hebben~~ beschikken over de vaardigheden d~~e kennis in huis~~ om het wetenschappelijk onderzoek naar relaties tussen geluid van ~~windmolen~~windturbines en het optreden van gezondheidseffecten te beoordelen en in de praktijk toe te passen.

De plaatsing van ~~windmolen~~windturbines heeft, net als de aanleg van een weg of een nieuwe woonwijk, invloed op de leefomgeving. Deze milieueffecten van elk voornemen, tot het plaatsen van een ~~windmolen~~windturbine of ~~windmolen~~windturbinepark, worden daarom beoordeeld met een milieu effect rapportage (MER). Een belangrijk onderdeel van de MER is ~~Daarnaast zal de GGD de gezondheidseffecten van elk voornemen in~~ het in kaart brengen van de mogelijke gezondheidsrisico's van een gepland(e) windturbine(park) om de gezondheid van de omwonenden een volwaardige plaats in de afweging te geven.

De GGD baseert zich daarbij op het wetenschappelijk onderzoek dat beschikbaar is, de adviezen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en de Gezondheidsraad~~,~~ en de expertise van het RIVM. Daarbij wordt mede gebruik gemaakt van het RIVM rapport: 'Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update' uit 2020. Dit rapport geeft inzicht in de wetenschappelijke literatuur die sinds het WHO advies over omgevingsgeluid uit 2018 verschenen is. Het RIVM rapport biedt een aanvulling op de beschikbare kennis en is niet de enige bron van informatie zoals u in het raadsadres aangeeft. Ondanks dat het een rapport betreft en niet een wetenschappelijke publicatie heeft er wel degelijk een grondig kwaliteitsproces plaatsgevonden bij de totstandkoming. Een kritische beoordeling van collega's vergelijkbaar met de "*peer-review*", zoals in wetenschappelijke literatuur gebruikelijk is, was hier onderdeel van.

In het raadsadres geeft u aan dat het RIVM rapport uit 2020 niet volledig is en niet op alle relevante aspecten is toegesneden. Het is niet aan het college om over de inhoud en de conclusies van het RIVM te oordelen. We hebben uw kritiek op het rapport daarom voorgelegd aan het RIVM en hen om een reactie gevraagd. De reactie van het RIVM is een beantwoording van de acht~~8~~ punten die u aandraagt en is als bijlage aan deze brief toegevoegd.

II. Deelt u onze mening dat het op grond van het RIVM-rapport niet te verantwoorden is om de voorgenomen plannen om windturbines te plaatsen nabij woonwijken ten uitvoer te brengen? Zo nee, waarom niet?

Of het verantwoord is om op specifieke locaties in Amsterdam een windturbine te plaatsen zal vooraf onderzocht worden. De locatie(s) worden onder andere beoordeeld met een MER, aangevuld met onderzoek van de GGD naar de mogelijke ~~effecten~~ risico's op gezondheidseffecten~~de gezondheid~~. Het RIVM-rapport geeft alleen de mogelijke gevolgen van blootstelling aan geluid weer en de niet-akoestische factoren die hierbij een rol spelen; niet of dat (maatschappelijk) verantwoord is noch of dat geldt voor de specifieke condities en context op Amsterdamse locaties.

III. Bent u inmiddels op de hoogte van het feit dat juist kinderen met een zich nog ontwikkelend brein bijzonder kwetsbaar zijn voor slaapverstoring en dat dit negatieve gevolgen voor de hersenontwikkeling kan hebben en dat windturbines een bijkomende bron zijn van slaapverstoring?

Amsterdam is een drukke en levendige stad, waar voortdurend veranderingen plaats vinden. Nieuwe wegen en woonwijken worden aangelegd, industrie verschijnt en verdwijnt, de inrichting van wijken verandert door renovatie en inbreiding. In deze voortdurend veranderende leefomgeving zijn veel geluiden aanwezig. Deze geluiden zijn niet altijd plezierig en kunnen voor ~~de~~ een deel van de inwoners ook hinderlijk zijn en de slaap verstoren. Met name wegen en bouwactiviteiten zijn een bron van geluidhinder. Gezondheidsrisico's door bronnen van geluid en geluidhinder gelden helaas zowel voor volwassenen als voor kinderen. ~~Ook kinderen kunnen daar last van hebben.~~ Bij het inrichten van de ruimte in de gemeente is geluid daarom een belangrijk thema en worden maatregelen getroffen om de blootstelling aan hinderlijk geluid zoveel mogelijk te beperken en de maximale wettelijk toegestane geluidsbelasting niet te laten overschrijden. De plaatsing van ~~windmolen~~windturbines vormt daarop geen uitzondering.

IV. We vragen u opdracht te geven aan het RIVM om gedegen onderzoek te doen naar de specifieke gezondheidsrisico's met betrekking tot de Amsterdamse zoekgebieden voor windturbines met een hoogte van 146 meter en hoger, binnen 2000 meter van woningen, en/of met een geluidsbelasting van 42 dB en hoger.

Het college zal een dergelijke opdracht niet geven aan het RIVM. Om mogelijke gezondheidsrisico's in kaart te brengen van (een) windturbine(s) is een exacte locatie daarvan ten opzichte van de bevolking nodig. Na het vaststellen van zoekgebieden en het indienen van concrete voorstellen voor specifieke locaties ontstaat er een mogelijkheid om mogelijke gezondheidsrisico's te onderzoeken. Een MER-procedure is een verplicht onderdeel van het besluitvormingsproces. De milieueffectrapportage, die in deze procedure zal worden opgesteld in samenwerking met de GGD, zal de mogelijke gezondheidsrisico's van een gepland(e) windturbine(park) ~~[Nee, zodra voornemen voor de bouw van een windmolen(park) bekend is~~ in kaart brengen van om de gezondheid van de omwonenden een volwaardige plaats in de afweging te geven. ~~zullen de gezondheidsrisico's en milieueffecten in kaart worden gebracht door de GGD.~~ Waar nodig zal daarbij om input van het RIVM worden gevraagd. ~~Gaat daarbij niet om zoekgebieden, maar zodra concrete locaties in beeld komen]~~

Met opmaak: Afstand Na: 8 pt, Regelafstand: Meerdere 1,08 rg

V. Wij vragen u om het onderzoek onder punt IV niet te beperken tot de effecten op volwassenen, maar ook de gezondheidseffecten op kinderen mee te nemen.

De beoordeling van de gezondheidsrisico's, zoals hierboven beschreven, zal het totale risico voor alle omwonenden inschatten, maar niet specifiek ingaan op de risico's voor kinderen. ~~[Nee, maar netjes geformuleerd]~~

VI. a. Op welke wijze denkt u invulling te geven aan uw verantwoordelijkheid als volksvertegenwoordiger om het voorzorgprincipe te hanteren en uw inwoners te beschermen tegen eerdergenoemde gezondheidsrisico's?
b. Bent u, net als wij, van mening dat u pas tot uitvoering van de voorgenomen plannen kunt besluiten, als overtuigend is aangetoond dat deze geen gezondheidsrisico's opleveren en bovendien te allen tijde niet ten nadele van de omwonenden zullen uitpakken? Zo nee, waarom niet?

Een belangrijk onderdeel van besluitvorming waarbij mogelijke gezondheidsrisico's van vernieuwende toepassingen een rol spelen is h~~[Voorzorgsprincipe argumenten van de gezondheidsraad inbrengen]~~et voorzorgsprincipe. De interpretatie van die principe is gebaseerd op een gewogen afweging van kosten en baten van plannen. De urgentie van de energietransitie door de gezondheidsrisico's van klimaatverandering onderbouwt een interpretatie waarbij windturbines geplaatst worden met in acht neming van de wettelijke geluidsnormen.

VII. Ziet u het als uw verantwoordelijkheid om geluidsoverlast in de stad zoveel mogelijk te beperken en daarom te zoeken naar groene (energie) alternatieven, die geen negatieve gezondheidseffecten opleveren? Zo nee, waarom niet?

[Het college gebruikt de landelijke geluidsnormen om geluidsoverlast voor de Amsterdammers zoveel mogelijk te beperken. Daarnaast neemt worden extra maatregelen genomen, die zijn beschreven in het 5-jaarlijkse geluidplan dat recent is verschenen (link opnemen).
We staan aan de start van de energietransitie, waarbij voortdurend gezocht wordt naar alternatieven voor ons huidige energieverbruik. Elk alternatief heeft zijn voor- en nadelen die het college zorgvuldig afweegt.]

Tijdens de vergadering raadscommissie Zorg, jeugdzorg en sport d.d. 08-04-2021 zijn bovenstaande zorgen en vragen deels ook aan bod gekomen. Enkele aanvullende vragen zullen hieronder ook beantwoord worden, zoals toegezegd door wethouder Simone Kukenheim.

Worden sportvelden en volkstuinen bestempeld als geluidsgevoelige bestemmingen en kan er een minimum afstand in acht genomen worden tot te plaatsen windturbines?

Met opmaak: Lettertype: Cursief

Volgens de Wet geluidhinder worden sportvelden en volkstuinen niet als geluidsgevoelige bestemmingen beoordeeld. Geluidsoverlast en niet-akoustische factoren gerelateerd aan windturbines veroorzaken mogelijk hinder, maar significante gezondheidsrisico's worden pas na langdurige blootstelling veroorzaakt terwijl sportvelden en volkstuinen een functie hebben passend bij kortdurend verblijf.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 29 maart 2021 11:32
Aan: [redacted]@amsterdam.nl'; [redacted]@amsterdam.nl)
CC: [redacted]
Onderwerp: FW: brandbrief gezondheidseffecten en windturbines Amsterdam
Bijlagen: Raadsadres Gezondheidseffecten windturbines definitief.pdf

Beste [redacted] en [redacted]

Ter info.
Dit raadsadres komt vast via verschillende kanten bij jullie terecht, maar is ook naar de GGD verstuurd. Deze groep medici verenigd zich landelijk ook via https://www.windwiki.nl/ met daarin de gekende namen van fervente tegenstanders.

Groet,

[redacted]
Senior adviseur Leefomgeving
GGD Amsterdam

T 020 [redacted]
M 06 [redacted]
[redacted]@ggd.amsterdam.nl

ma-di-do-vr

Van: [redacted]@hotmail.com>
Verzonden: maandag 29 maart 2021 11:21
Aan: Leefomgeving <Leefomgeving@ggd.amsterdam.nl>; Communicatie <Communicatie@ggd.amsterdam.nl>
CC: [redacted]@ggd.amsterdam.nl>; [redacted]@ggd.amsterdam.nl>
Onderwerp: brandbrief gezondheidseffecten en windturbines Amsterdam

Geachte GGD,

Graag willen we u op de hoogte brengen van het versturen van een raadsadres over windturbines en gezondheidseffecten (zie bijlage) aan de gemeenteraadsleden van de gemeente Amsterdam.

Met meer dan 100 medici en paramedici geven we een noodsignaal af dat plaatsing van windturbines in de nabijheid van woningen onverantwoord en onveilig is. De conclusies van het RIVM-rapport “Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update” uit juli 2020 zijn niet toepasbaar voor de Amsterdamse zoekgebieden. Wij hebben in januari een online onderhoud gehad met dhr. [redacted] en dhr. [redacted] Er is toen een toelichting gegeven op het standpunt en de rol van de GGD in het besluitvormingsproces. Wij hebben begin maart ook een online onderhoud gehad met [redacted] mede auteur van het RIVM rapport. Toch blijven wij van mening dat de conclusies van het rapport niet passen bij de situatie in Amsterdam.

Wij pleiten voor uitstel van plaatsing van windturbines in de nabijheid van woningen niet alleen in Amsterdam maar in heel Nederland tot de effecten op de volksgezondheid goed zijn onderzocht.

Uiteraard zijn we te allen tijde bereid de inhoud van het raadsadres verder toe te lichten.

Hoogachtend,

[redacted], verloskundige en klinisch epidemioloog
[redacted], internist
[redacted], kinder- en jeugdpsychiater
[redacted], cardioloog
[redacted], kno-arts
[redacted], moleculair farmacoloog

Amsterdam, 29 maart 2021

Raadsadres Gemeente Amsterdam

Aan de Gemeenteraad van de Gemeente Amsterdam

Geachte leden van de Gemeenteraad,

Er is de laatste maanden veel te doen om de zoekgebieden voor de plaatsing van windturbines in en rondom Amsterdam. Het Nationaal Programma Regionale Energiestrategie, de Nederlandse vertaling van de internationale klimaatafspraken van Parijs (2015), speelt behalve in de energieregio Noord-Holland Zuid met daarbinnen deelregio Amsterdam, ook in de andere 29 energieregio's in Nederland. Niet alleen met het oog op klimaat, maar ook voor de gezondheid is schone energie onontbeerlijk.

In Amsterdam wordt gezocht naar mogelijkheden voor plaatsing van windturbines met een hoogte van 146 tot 200 meter op afstand vanaf 350 meter van bewoning. In dit raadsadres willen we als medici en paramedici op basis van wetenschappelijke literatuur onze ernstige zorgen uiten over de nadelige gezondheidseffecten van windturbines in de directe nabijheid van woningen.

1. Het college, ten aanzien van dit onderwerp vertegenwoordigd door wethouder M. van Doorninck, hecht veel waarde aan de uitkomsten van het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update" uit 2020[1]. Om de navolgende redenen is dit rapport echter niet toepasbaar op de Amsterdamse zoekgebieden:

   A. In het RIVM-rapport[1] wordt verwezen naar 102 wetenschappelijke studies.[o.a.2-21] Het merendeel gaat over overlast en acceptatie van windturbines. Slechts 15 studies gaan over gezondheidseffecten en windturbines. Opvallend in deze studies is dat vrijwel alle windturbines in dunbevolkt gebied gelokaliseerd zijn en een maximale tiphoogte van 120 meter hebben. Daarnaast woont het overgrote deel van de omwonenden in de studies op meer dan 500 meter afstand van de windturbines en is de geluidsbelasting lager dan 42 dB.

   B. In de veel besproken Deense studies (The Danish Wind turbine Study,[5-9]) is onderzoek gedaan naar de gezondheidsrisico's bij 711.000 inwoners die in dunbevolkt gebied binnen een straal van 10 km van windturbines wonen. Slechts 1100 inwoners wonen binnen 500 meter van windturbines met een tiphoogte tot 100 meter en een geluidsbelasting van 42 dB en hoger. In deze kleine groep (minder dan 1% van het totaal aantal onderzochte bewoners) is wel degelijk een verhoogd risico op hart- en vaatziekten[9], slapeloosheid, depressie en toename gebruik van antidepressiva en slaapmedicatie aangetoond[8].

C. In diezelfde Deense studies is een significant verhoogd risico op hypertensie aangetoond bij mensen ouder dan 65 jaar die in de nabijheid van windturbines wonen met een geluidsbelasting buitenshuis van 42 dB en meer; binnenshuis 15 dB en meer[5].

D. Er zijn geen wetenschappelijke studies beschikbaar over de gezondheidseffecten van windturbines met een tiphoogte hoger dan 120 meter, die binnen 2000 meter van omwonenden staan met 42dB geluidsbelasting of hoger. De hoofdonderzoeker van de Deense studies (Mw. dr. M. Sørensen[5-9]) en ook de auteur van het RIVM-rapport (Dhr. dr. F. van den Berg[1]) bevestigen dit. De conclusies van het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update" uit 2020 zijn daarom niet van toepassing op de situatie, zoals in en rondom Amsterdam gepland is.

E. In het WHO-rapport Environmental Noise Guidelines for the European Region[15] wordt in de bespreking van geluidsoverlast door windturbines bevestigd dat de onderzoeken plaats hebben gevonden in dunbevolkte gebieden.

2. Er is vooralsnog geen wetenschappelijk onderzoek gedaan naar negatieve gezondheidseffecten bij kinderen die opgroeien in de buurt van windturbines. Het eerder aangehaalde RIVM-rapport vermeldt niet welke betekenis er toegekend moet worden aan het gegeven dat hierover geen kennis beschikbaar is. Helaas zijn in de Deense Studies bewoners van jonger dan 18 jaar uitgesloten van deelname. Wel is bekend dat geluid van weg- en vliegverkeer significant negatieve gevolgen heeft op de leerprestaties en geheugenfuncties van kinderen [20]. Hoewel een dergelijk verband m.b.t. turbinegeluid aannemelijk lijkt, ontbreekt wetenschappelijk onderzoek hieromtrent. Er is bovendien veel onderzoek gedaan naar de effecten van slaapstoornissen op de hersenontwikkeling van kinderen. Slaapstoornissen bij kinderen, waarvan kan worden aangenomen dat die ten gevolge van windturbinegeluid kunnen ontstaan, kunnen leiden tot neuronen-verlies, verlies van geheugenfunctie, stagnerende cognitieve vermogens, toename van gedragsproblemen en verminderd welbevinden [16-19]. Tenslotte is verstoorde slaap bij kinderen geassocieerd met overgewicht en metabole ontregeling.

3. Er is veel wetenschappelijk bewijs dat geluidsoverlast door verkeer en vliegvelden geassocieerd is met een verhoogd risico op hart- en vaatziekten[10-13, 20, 22]. Geluidsoverlast veroorzaakt door windturbines wordt ongeveer even hinderlijk ervaren als geluidsoverlast door vliegverkeer en 3 maal hinderlijker ervaren dan weg- en railverkeer bij een vergelijkbaar geluidsniveau[14].

4. In verschillende wetenschappelijke studies is aangetoond dat omwonenden vanaf 35dB(A) hinder tot ernstige hinder ervaren. Dat is ook af te lezen uit bovenstaande schematische weergave van de resultaten van de review van geluidsexperts R.W. Rand en S.E. Ambrose uit 2013. Ook valt uit deze weergave op te maken dat de huidige Nederlandse geluidsnormen voor windturbines leiden tot ernstige hinder bij een veel grotere groep omwonenden dan op basis van de berekeningen van TNO en RIVM wordt aangenomen.

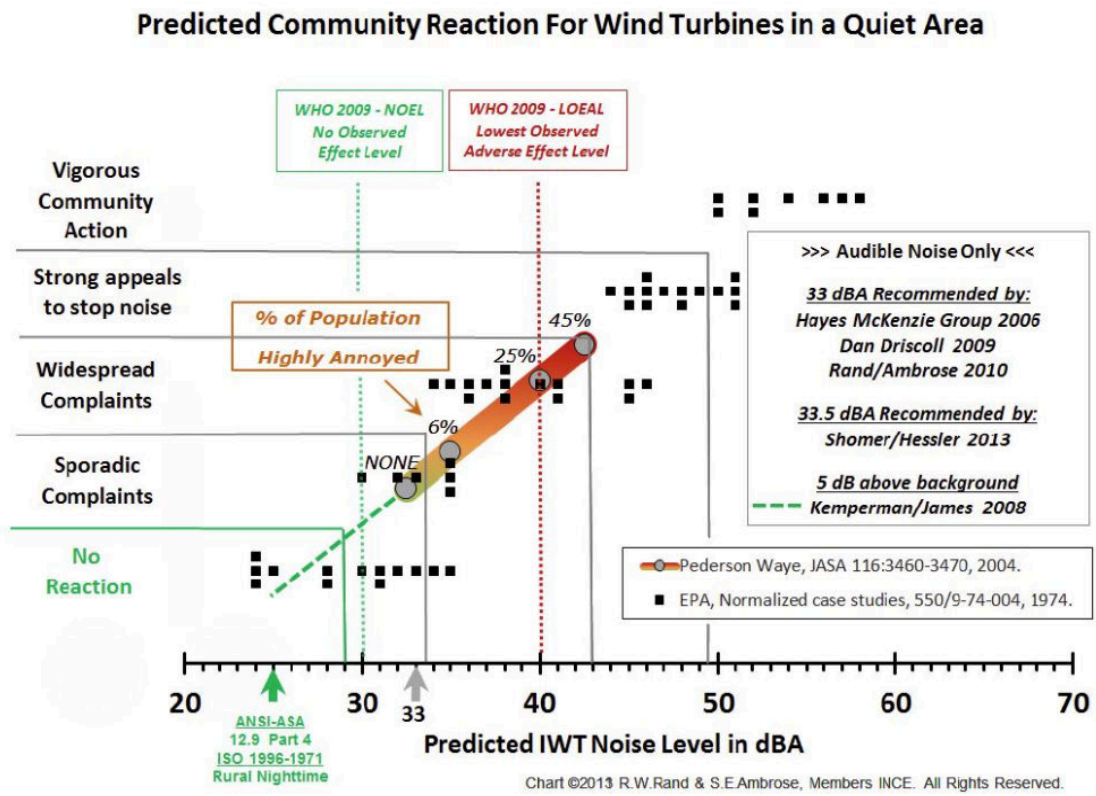

Tijdens de expertsessie presenteerde dr. ir. De Laat bovenstaande figuur, waarin de relatie tussen het geluidsniveau van windturbines en overlast ervan wordt weergegeven. Ook legde hij uit dat een geluidsniveau van 35dB(A) overeenkomt met een afstand van 10x de ashoogte van een moderne windturbine. Een windturbine met een tiphoogte van 200 meter heeft een ashoogte van ongeveer 150 meter. Dit type windturbine zal daarom op een afstand van minimaal 1500 meter tot woonhuizen, scholen, zorgcentra en andere gevoelige bebouwing moeten worden geplaatst om geluidshinder en secundaire gezondheidseffecten te minimaliseren. Bij plaatsing van een windturbine op of nabij water zou deze afstand minimaal 1,5x groter moeten zijn, gezien het feit dat geluid over water veel verder draagt dan over land.

De volgende figuur van de Amsterdamse zoekgebieden toont het bereik van de invloedsfeer van 1500 meter binnen en buiten de zoekgebieden. Geschat wordt dat tienduizenden Amsterdammers gezondheidseffecten zullen ondervinden.

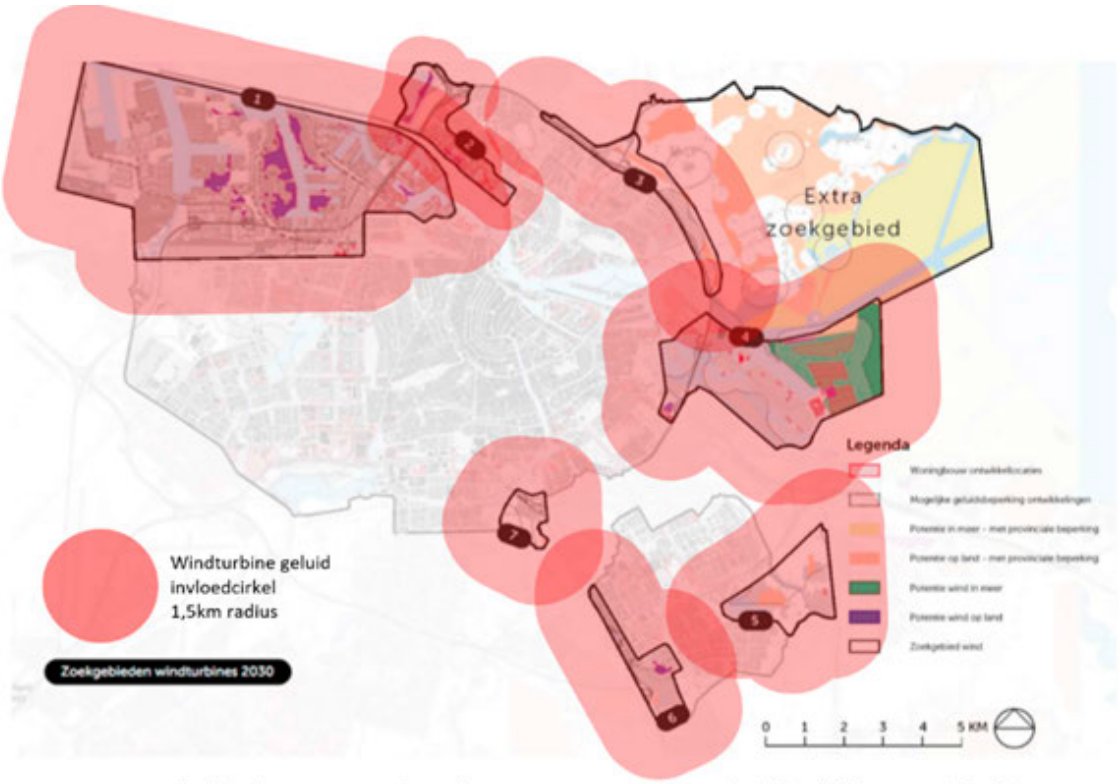

Figuur. De zeven zoekgebieden van Amsterdam, door auteurs aangevuld met de invloedssfeer van windturbines van 1500 meter in en rondom elk zoekgebied.

5. De WHO stelt vast dat bronnen van geluidsoverlast, waaronder windturbines, een belangrijke bedreiging voor de volksgezondheid zijn en adviseert een striktere geluidsnorm dan de Nederlandse wettelijke geluidsnorm voor windturbines [15].

6. Het RIVM adviseerde in 2009 een lagere geluidsnorm met een voorkeurswaarde van 40dB Lden én een maximale waarde van 45dB Lden om de ernstige hinder van windturbines tot een minimum te beperken. Dit advies is destijds niet opgevolgd door de landelijke politiek en er is gekozen voor uitsluitend een maximale waarde van 47dB Lden.

7. Windturbinegeluid wordt in de nacht niet gemaskeerd door het geluid van verkeer zoals dit overdag wel het geval kan zijn[4]. Daardoor leidt geluidsoverlast door windturbines ook langs (snel)wegen tot een toename van slapeloosheid. Het is al langer bekend dat chronische slapeloosheid leidt tot hypertensie, depressie, overgewicht en diabetes. Deze ziektebeelden hebben reeds een hoge incidentie in de zoekgebieden in dichtbevolkte volkswijken[24]. Deze ziektebeelden zullen naar verwachting door plaatsing van windturbines nog verder toenemen.

8. Bovendien zijn er aanwijzingen dat laagfrequent en infrasoon geluid (zowel hoorbaar als niet hoorbaar) door windturbines voor een aanzienlijke groep omwonenden hinderlijk is en een negatieve invloed kan hebben op de gezondheid. Tijdens de expertsessie in de gemeenteraad heeft Dr. ir. de Laat u hierover uitleg gegeven. Hij baseert zijn conclusies op een studie van meer dan 300 wetenschappelijke artikelen over dit onderwerp, welke binnenkort gepubliceerd zal worden. Daarnaast geeft een recente studie gepubliceerd in Nature Scientific Reports aanwijzingen voor volumeverlies van grijze stof in enkele

gebieden in het brein bij proefpersonen die aan infrasoon geluid waren blootgesteld. Deze onderzoekers vinden hun bevindingen een plausibele casus voor verder onderzoek[25].

Op basis van het voorgaande zijn wij ernstig bezorgd over de nadelige gezondheidseffecten van windturbines in de directe nabijheid van woningen. Deze zorgen worden niet weggenomen door het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update", aangezien dit rapport onvolledig is en niet op alle relevante aspecten van dit probleem is toegesneden. Bovendien zijn de conclusies ervan niet op de Amsterdamse situatie van toepassing. Om deze reden vormt dit rapport geen bruikbaar uitgangspunt voor verantwoorde besluitvorming door de gemeenteraad over de plaatsing van windturbines in de Amsterdamse zoekgebieden.

Daarom stellen wij de volgende vragen:

I. We vragen u om een reactie te geven op bovengenoemde punten. Wij zouden graag zien dat u per punt aangeeft wat dit betekent voor het Amsterdamse voornemen om windturbines van 146 tot 200 meter hoogte nabij woningen te plaatsen.

II. Deelt u onze mening dat het op grond van het RIVM-rapport niet te verantwoorden is om de voorgenomen plannen om windturbines te plaatsen nabij woonwijken ten uitvoer te brengen? Zo nee, waarom niet?

III. Bent u inmiddels op de hoogte van het feit dat juist kinderen met een zich nog ontwikkelend brein bijzonder kwetsbaar zijn voor slaapverstoring en dat dit negatieve gevolgen voor de hersenontwikkeling kan hebben en dat windturbines een bijkomende bron zijn van slaapverstoring?

IV. We vragen u opdracht te geven aan het RIVM om gedegen onderzoek te doen naar de specifieke gezondheidsrisico's met betrekking tot de Amsterdamse zoekgebieden voor windturbines met een hoogte van 146 meter en hoger, binnen 2000 meter van woningen, en/of met een geluidsbelasting van 42 dB en hoger.

V. Wij vragen u om het onderzoek onder punt IV niet te beperken tot de effecten op volwassenen, maar ook de gezondheidseffecten op kinderen mee te nemen.

VI. a. Op welke wijze denkt u invulling te geven aan uw verantwoordelijkheid als volksvertegenwoordiger om het voorzorgprincipe te hanteren en uw inwoners te beschermen tegen eerdergenoemde gezondheidsrisico's?

b. Bent u, net als wij, van mening dat u pas tot uitvoering van de voorgenomen plannen kunt besluiten, als overtuigend is aangetoond dat deze geen gezondheidsrisico's opleveren en bovendien te allen tijde niet ten nadele van de omwonenden zullen uitpakken? Zo nee, waarom niet?

VII. Ziet u het als uw verantwoordelijkheid om geluidsoverlast in de stad zoveel mogelijk te beperken en daarom te zoeken naar groene (energie) alternatieven, die geen negatieve gezondheidseffecten opleveren? Zo nee, waarom niet?

Graag ontvangen wij de beantwoording van onze vragen binnen de daarvoor gestelde termijn.

Hoogachtend,

[redacted], kinder- en jeugdpsychiater

[redacted], cardioloog

[redacted], internist

[redacted], verloskundige en klinisch epidemioloog

[redacted], kno-arts

[redacted], moleculair farmacoloog

Ondertekend door:

Totaal:	**104**
Auteurs	6
Mede-ondertekenaars	98

Per specialisme:

Cardiologen	3
Huisartsen	20
Internisten	8
Kinderartsen	5
Kno-artsen	8
Psychiaters	6
Chirurgen	11
Radiologen	9
Psychologen	15
Anesthesiologen	2
Neurologen	2
Gynaecologen	2
Artsen, overig	6
Paramedici, overig	7

Een afschrift van dit raadsadres wordt verzonden aan:

Het College van de gemeente Amsterdam

GGD Amsterdam

RIVM

Provincie Noord-Holland

Relevante woordvoerders Tweede Kamer, w.o. Volksgezondheid en Duurzaamheid

Referenties

1. RIVM rapport “Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update”

Literatuurlijst:
2. Bräuner, (2019b). Association Between Long-Term Exposure to Wind Turbine Noise and the Risk of Stroke: Data From the Danish Nurse Cohort. Journal of the American Heart Association, 8(14)

3. Michaud, (2018a). Clarifications on the design and interpretation of conclusions from health Canada’s study on wind turbine noise and health. Acoustics Australia, 46(1), 99-110

4. Pedersen et al, (2010) Can road traffic mask sound from wind turbines? Response to wind turbine sound at different levels of road traffic sound. Energy Policy Vol. 38 no. 5, 2520-2527.

5. Poulsen, (2018a). Long-term exposure to wind turbine noise and redemption of antihypertensive medication: a nationwide cohort study. Environment international, 121, 207-215.

6. Poulsen, (2018b). Long-term exposure to wind turbine noise at night and risk for diabetes: a nationwide cohort study. Environmental research, 165, 40-45.

7. Poulsen, (2018c). Pregnancy exposure to wind turbine noise and adverse birth outcomes: a nationwide cohort study. Environmental research, 167, 770-775.

8. Poulsen, (2019a). Impact of long-term exposure to wind turbine noise on redemption of sleep medication and antidepressants: a nationwide cohort study. Environmental health perspectives, 127(3).

9. Poulsen, (2019b). Long-term exposure to wind turbine noise and risk for myocardial infarction and stroke: a nationwide cohort study. Environmental health perspectives, 2019(3).

10. van Kamp, (2020a). Evidence Relating to Environmental Noise Exposure and Annoyance, Sleep Disturbance, Cardio-Vascular and Metabolic Health Outcomes in the Context of IGCB (N): A Scoping Review of New Evidence. International journal of environmental research and public health, 17(9), 3016.

11. van Kamp, I, (2020b). Review of Evidence Relating to Environmental Noise Exposure and Annoyance, Sleep Disturbance, Cardio-Vascular and Metabolic Health Outcomes in the Context of the Interdepartmental Group on Costs and Benefits Noise Subject Group (IGCB (N)). RIVM Report 2019-0088; Netherlands.

12. Van Kempen, (2012), The quantitative relationship between road traffic noise and hypertension: a meta-analysis. J Hypertens, 30, 1075-1086.

13. Van Kempen, (2018). WHO environmental noise guidelines for the European region: a systematic review on environmental noise and cardiovascular and metabolic effects: a summary. International journal of environmental research and public health, 15(2), 379.

14. Verheijen et al, (2009). Evaluatie nieuwe normstelling windturbinegeluid. Invloed van verschillende grenswaarden op blootstelling, hinder en mogelijkheden ontwikkelingslocaties. RIVM Rapport 680300007

15. WHO, Environmental Noise Guidelines for the European Region (2018) WHO, Bonn.

16. Kiran P.Maski et al, (2013) Sleep deprivation and neurobehavioral functioning in children, International Journal of Psychophysiology, Volume 89, Issue 2, Pages 259-264

17. James E.Jan et al, (2010) Long-term sleep disturbances in children: A cause of neuronal loss European Journal of Paediatric Neurology, Volume 14, Issue 5, Pages 380-390

18. Leila Tarokh et al, (2016) Sleep in adolescence: physiology, cognition and mental health, Neurosci Biobehav Rev; 70: 182–188.

19. Lercher, P. et al, (2003) Ambient noise and cognitive processes among primary school children. Environment & Behavior, 35 (6): 725-735

20. Kempen, E. et al (2010), The effects of road and aircraft noise exposure on children's episodic memory. Noise & Health, 12 (49): 244-54

21. Basner, M et al, (2014) Auditory and non-auditory effects of noise on health. The Lancet, 2014 383 (9925):1325-1332

22. Hahad O et al (2020), Midregional pro atrial natriuretic peptide: a novel important biomarker for noise annoyance-induced cardiovascular morbidity and mortality? Clinical Research in Cardiology 110(1): 29-39.

23. J. de Laat et al, Health Effects of Sounds produced by Wind Turbines: a systematic review. publication under review. Bron Argos: https://www.vpro.nl/argos/lees/onderwerpen/windmolens/2020/onhoorbaar-geluid-schadelijk-voor-gezondheid.html

24. https://amsterdam.ggdgezondheidinbeeld.nl/opdekaart

25. Ascone, L., Kling, C., Wieczorek, J. et al. A longitudinal, randomized experimental pilot study to investigate the effects of airborne infrasound on human mental health, cognition, and brain structure. Sci Rep 11, 3190 (2021). https://doi.org/10.1038/s41598-021-82203-6

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 3 juni 2021 13:05
Aan: [redacted]@amsterdam.nl'
Onderwerp: FW: Brief in reactie artsen IJburg
Bijlagen: beantwoording raadsadres gezondheidseffecten windturbines aangepast.pdf

Beste Rick,

De beantwoording van het raadsadres staat in deze online dagmail: https://www.amsterdam.nl/nieuwsbrieven/bestuur-organisatie/gemeenteraad/dagmail/oude-dagmails/2021/mei/dinsdag-18-mei-2021/ onder de raadscommissie FED. Ook als pdf bijgevoegd.

Inmiddels heeft deze groep (para)medici twee vervolg raadsadressen ingediend waar ook alweer een motie over is ingediend.

Groet,

[redacted]
Senior adviseur Leefomgeving
GGD Amsterdam

T 020[redacted]
M 06[redacted]
[redacted]@ggd.amsterdam.nl

ma-di-do-vr

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: woensdag 2 juni 2021 15:04
Aan: [redacted]@ggd.amsterdam.nl>
Onderwerp: FW: Brief in reactie artsen IJburg

Hi [redacted] zou je het antwoord van de GGD aan Rick Vermin uit SD Oost willen sturen? Ik zie hem nu niet zo snel staan.

Dank!
Groet, [redacted]

[redacted]
Coördinator RES Amsterdam
Programmateam Amsterdam Klimaatneutraal (AKN)
Gemeente Amsterdam
+31 6 [redacted]

Van: Vermin, Rick <[redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: woensdag 2 juni 2021 14:50
Aan [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Brief in reactie artsen IJburg

Hi [redacted]

Heb jij de brief in reactie op de IJburgse artsen die naar de GR is gegaan voor mij? Een van mijn stadsdeelcommissieleden wil hem graag.

Groeten, Rick

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 2 juni 2021 11:48
Aan: [redacted]; [redacted]
Onderwerp: FW: Commissie ZJS Voordracht Nieuw onderzoek RIVM over relatie tussen geluid en gezondheidsschade
Bijlagen: Commissie ZJS Voordracht.pdf

Ik weet niet of we voor 24e al inhoudelijk antwoord (kunnen) hebben? Anders moeten we annotatie maken dat wethouder ermee bezig is, maar zou mooi zijn als we dan al beantwoording hebben.

[redacted]
strategisch beleidsadviseur
Directie

GGD Amsterdam

T 06[redacted]
[redacted]@ggd.amsterdam.nl

Nieuwe Achtergracht 100, 1018 WT Amsterdam
ggd.amsterdam.nl

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: dinsdag 1 juni 2021 10:50
Aan [redacted]@ggd.amsterdam.nl>
CC: [redacted]@ggd.amsterdam.nl>
Onderwerp: Commissie ZJS Voordracht Nieuw onderzoek RIVM over relatie tussen geluid en gezondheidsschade

Hoi,

zie bij de cie ZJS 24 juni stukken dat dit ter bespreking staat geagendeerd

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Directieadviseur
Onderwijs, Jeugd, Zorg & Diversiteit

Gemeente Amsterdam

M [redacted]
[redacted]@amsterdam.nl
www.amsterdam.nl

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

Voordracht voor de Commissie ZJS van 24 juni 2021
Ter bespreking en ter kennisneming

Portefeuille	Zorg
Agendapunt	9
Datum besluit	n.v.t.

Onderwerp

Nieuw onderzoek RIVM over relatie tussen geluid en gezondheidsschade.

De commissie wordt gevraagd

Kennis te nemen van het addendum – raadsadres gezondheid en windturbines d.d. 29 maart 2021.

Wettelijke grondslag

Artikel 26 Reglement van orde gemeenteraad en raadscommissies Amsterdam:

Lid 3. Elk lid van de commissie kan voorstellen doen tot behandeling van onderwerpen die niet op de agenda staan met uitzondering van initiatiefvoorstellen. Het lid van de commissie dient het voorstel daartoe minstens vijf werkdagen voor de vergadering schriftelijk bij de commissiegriffier in.

Bestuurlijke achtergrond

n.v.t.

Reden bespreking

Recentelijk is een nieuw rapport verschenen van het RIVM inzake de relatie tussen omgevingsgeluid en gezondheidsschade. Aangezien dit implicaties heeft voor de voorwaarden waaronder windturbines kunnen worden geplaatst in Amsterdam, een actueel thema, wil JA21 hier graag over in debat met andere partijen en de wethouder.

Uitkomsten extern advies

n.v.t.

Geheimhouding

n.v.t.

Uitgenodigde andere raadscommissies

n.v.t.

Wordt hiermee een toezegging of motie afgedaan?

n.v.t.

Welke stukken treft u aan?

Voordracht voor de Commissie ZJS van 24 juni 2021
Ter bespreking en ter kennisneming

Meegestuurd

Registratienr.	Naam
AD2021-051842	Commissie ZJS Voordracht (pdf)
AD2021-051844	Raadsadres Gezondheidseffecten windturbines - addendum_definitief_18mei21.pdf (pdf)

Ter Inzage

Registratienr.	Naam

Behandelend ambtenaar of indienend raadslid (naam, telefoonnummer en e-mailadres)

Nadere informatie bij lid Kreuger (JA21), e-mail [redacted]@raad.amsterdam.nl

[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: dinsdag 18 mei 2021 17:00
Aan: [redacted]; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: FW: dagmail 18/5 FED
Bijlagen: beantwoording raadsadres gezondheidseffecten windturbines aangepast.pdf

Goedemiddag,

Mij is gevraagd deze brief naar de dagmail te sturen. Dat is voor vandaag gelukt.
Ik lever de brief dan ook aan voor de commissie RO van 9 juni, conform het afhandelingsbesluit op verzoek van het lid Van Soest.

Check dat we geen dingen dubbel aanleveren?

Met vriendelijke groet,

[redacted]
06-[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: dinsdag 18 mei 2021 16:42
Aan: Dagmail <Dagmail@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: FW: dagmail 18/5 FED

Ha [redacted]

Dank voor het wachten! Graag opnemen onder **FED** (dat het stuk TKN wordt aangeleverd voor RO klopt, dat is o.v.v. [redacted] het afhandelingsvoorstel).

Tekst:
Bijgaand treft u de beantwoording van het raadsadres 'Gezondheidsrisico's van het plaatsen van windturbines dichtbij woonwijken' (TA2021-000355) om te betrekken bij de bespreking van de RES 1.0 tijdens de commissie FED van 20 mei en gemeenteraad van 26 mei. De beantwoording zal tevens ter kennisname worden aangeboden aan de commissie RO van 9 juni.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Griffier raadscommissie KDD (Kunst, Diversiteit en Democratisering)
Griffier raadscommissie MLW (Mobiliteit, Luchtkwaliteit en Water)
Raadsgriffie, gemeenteraad
Gemeente Amsterdam
T 020 [redacted]
M 06 [redacted]
[redacted]@amsterdam.nl

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: dinsdag 18 mei 2021 16:39
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: dagmail 18/5 FED
Urgentie: Hoog

Goedemiddag,

Graag bijgaande brief in de dagmail van vandaag bij de commissie FED.
Betreft beantwoording van een raadsadres te betrekken bij de behandeling van de RES 1.0 tijdens de commissie FED én gemeenteraad.

Tekst:
Bijgaand treft u de beantwoording van het raadsadres 'Gezondheidsrisico's van het plaatsen van windturbines dichtbij woonwijken' (TA2021-000355) om te betrekken bij de bespreking van de RES 1.0 tijdens de commissie FED van 20 mei en gemeenteraad van 26 mei.
De beantwoording zal tevens ter kennisname worden aangeboden aan de commissie RO van 9 juni.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Adviseur Bestuurszaken
Ruimte en Duurzaamheid
Team Strategische- en Bestuursadvisering

Gemeente Amsterdam
M 06 2873 9730 | m.wehkamp@amsterdam.nl
A Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam | **P**ostbus 2758, 1000 CT Amsterdam

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

Gemeente Amsterdam

Bezoekadres
Amstel 1
1011 PN Amsterdam

Postbus 202
1000 AE Amsterdam
Telefoon 14 020
amsterdam.nl

Retouradres: Postbus 202, 1000 AE Amsterdam

Mevrouw [redacted], [redacted],
mevrouw [redacted], [redacted],
de heer [redacted] en [redacted]

Datum	18 mei 2021
Behandeld door	[redacted] en [redacted]
E-mail	[redacted]@ggd.amsterdam.nl, [redacted]@ggd.amsterdam.nl
Onderwerp	Beantwoording raadsadres gezondheidseffecten windturbines

Geachte indieners van het raadsadres gezondheidseffecten windturbines,

Hartelijk dank voor uw brief van 29 maart jl. aan de gemeenteraad over de gezondheidseffecten van windturbines. U geeft aan dat u, als medici en paramedici, op basis van wetenschappelijke literatuur uw ernstige zorgen wil uiten over de nadelige gezondheidseffecten van windturbines in de directe nabijheid van woningen. Het college neemt uw zorgen over windturbines en die van andere bewoners uiterst serieus. Alle Amsterdammers hebben recht op een goede en gezonde leefomgeving. Gezondheid speelt dan ook een belangrijke rol in de afweging en keuze voor een windturbinelocatie.

Bij het plaatsen van windturbines gelden landelijke geluidsnormen. Deze geluidsnormen zijn door de Rijksoverheid bepaald op basis van onderzoek naar de hinderlijkheid van windturbinegeluid en sluiten aan op de normeringen die voor andere geluidsbronnen zoals wegen worden gehanteerd. Uiteraard houdt Amsterdam zich aan deze landelijke normen. Daarnaast laten wij ons ook informeren door het RIVM en de GGD om gewogen beslissingen te nemen die recht doen aan de specifieke Amsterdamse situatie.

Wat de gezondheidseffecten van windturbines betreft zijn er meerdere bronnen: het wetenschappelijk onderzoek dat beschikbaar is, de adviezen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en de Gezondheidsraad, en de expertise van het RIVM. Het RIVM-rapport: 'Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update' uit 2020, geeft inzicht in de wetenschappelijke literatuur die sinds het WHO-advies over omgevingsgeluid uit 2018 verschenen is. Het RIVM rapport biedt een aanvulling op de beschikbare kennis, maar is zeker niet de enige bron van informatie.

In het raadsadres stelt u dat het RIVM-rapport uit 2020 niet volledig is en niet op alle relevante aspecten is toegesneden. Ook heeft u een aantal concrete vragen over het rapport. We hebben uw vragen en opmerkingen op het rapport voorgelegd aan het RIVM. De volledige reactie van het RIVM is het antwoord op uw eerste vragen en bijgevoegd als bijlage bij deze brief. Daarnaast heeft u een aantal concrete vragen voor het college. Hieronder gaan wij daar nader op in.

II. Deelt u onze mening dat het op grond van het RIVM-rapport niet te verantwoorden is om de voorgenomen plannen om windturbines te plaatsen nabij woonwijken ten uitvoer te brengen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord op II:
Enige vorm van hinder door de plaatsing van windturbines is helaas niet uit te sluiten. Als uit nader onderzoek blijkt dat bij een windturbine op een bepaalde locatie onaanvaardbare risico's op gebied van gezondheid of aantasting van de natuur naar voren komen, dan valt deze locatie af. Daarom is het heel belangrijk om onderzoek te doen naar specifieke locaties. Hiervoor wordt een afwegingskader opgesteld dat gebruikt zal worden om zowel locaties als het proces te toetsen. Het afwegingskader zal ten minste uitspraken doen over de criteria ten aanzien van gezondheid, natuur en ruimtelijke voorkeuren. Onderdeel van het afwegingskader zal ook een "Health Impact Assessment"(HIA) zijn. We vragen een commissie van (onafhankelijke) experts aan welke eisen een HIA moet voldoen om de mogelijke gezondheidseffecten voor de Amsterdamse situatie zo goed mogelijk in beeld te brengen. Ook in relatie tot andere geluidsbronnen zoals wegen. En daarbij ook de opties te betrekken om de risico's maximaal te verminderen. Dit advies en de opties om de risico's te verminderen worden opgenomen in de besluitvorming over de vergunningverlening.

Het RIVM-rapport beschrijft de mogelijke gevolgen van blootstelling aan geluid van windturbines en de factoren die daar een rol bij spelen, maar is niet bedoeld om een maatschappelijke afweging te maken. De bevindingen van het rapport worden meegewogen bij het opstellen van het afwegingskader. Ook uw zorgen en de bijgevoegde reactie van het RIVM op uw vragen worden daarbij betrokken.

III. Bent u inmiddels op de hoogte van het feit dat juist kinderen met een zich nog ontwikkelend brein bijzonder kwetsbaar zijn voor slaapverstoring en dat dit negatieve gevolgen voor de hersenontwikkeling kan hebben en dat windturbines een bijkomende bron zijn van slaapverstoring?

Antwoord op III:
We willen dat alle kinderen in Amsterdam gezond opgroeien. Daar hoort een goede nachtrust bij.
In een levendige stad als Amsterdam zijn veel geluiden aanwezig. De geluidsniveaus in Amsterdam van meerdere bronnen zijn op kaarten in beeld gebracht. Zie bijvoorbeeld de Atlas Leefomgeving (https://www.atlasleefomgeving.nl/) en/of de geluidskaart Amsterdam (https://maps.amsterdam.nl/geluid/). Deze geluiden zijn niet altijd plezierig en kunnen voor een deel van de Amsterdammers hinderlijk zijn en de slaap verstoren. Gezondheidsrisico's door bronnen van geluid en geluidhinder gelden helaas zowel voor volwassenen als voor kinderen.

De regelgeving voor geluid van windturbines betreft een landelijke norm die aangeeft welk niveau aanvaardbaar is. De landelijke norm voor windturbinegeluid is 47 dB. Dit is een gemiddelde norm die bestaat uit het gemiddelde geluid van alle dagen, alle avonden met een straffactor van 5 dB en alle nachten met een straffactor van 10 dB. 47 dB is derhalve niet de hoogte van de geluidsbelasting op woningen. Die is in de praktijk maximaal 43-45 dB(A). Overigens geldt voor de nacht een gemiddelde norm van 41 dB (de Lnight norm).

Wij willen met een zorgvuldige planning en gedegen onderzoek naar mogelijke gezondheidseffecten onaanvaardbare effecten op de kwaliteit van de leefomgeving voorkomen. Daarom is het van groot belang om nader onderzoek doen naar mogelijke geluidsoverlast bij specifieke locaties voor windturbines. Zie het antwoord op vraag II hoe wij dit onderzoek zo zorgvuldig mogelijk vorm willen geven.

IV. We vragen u opdracht te geven aan het RIVM om gedegen onderzoek te doen naar de specifieke gezondheidsrisico's met betrekking tot de Amsterdamse zoekgebieden voor windturbines met een hoogte van 146 meter en hoger, binnen 2000 meter van woningen, en/of met een geluidsbelasting van 42 dB en hoger.

V. Wij vragen u om het onderzoek onder punt IV niet te beperken tot de effecten op volwassenen, maar ook de gezondheidseffecten op kinderen mee te nemen.

Antwoord op IV en V:
Wereldwijd vindt onderzoek naar de gezondheidseffecten van windturbines en de resultaten daarvan zijn op verschillende situaties toepasbaar. Om de gezondheidseffecten op lange termijn van windturbinegeluid te bepalen is een meting bij een enkel windpark niet voldoende. Hiervoor zouden een substantieel aantal omwonenden rond diverse windparken in Nederland voor langere tijd gevolgd moeten worden. De betrokken ministeries zijn momenteel in overleg met het RIVM om na te gaan of het nodig is om aanvullend landelijk onderzoek naar de mogelijke gezondheidseffecten van windturbines uit te voeren. Daarbij wordt meegenomen of er risicogroepen zijn, zoals kinderen, die extra aandacht moeten krijgen. Wij wachten de uitkomsten van dit overleg af, en werken intussen aan een afwegingskader voor de Amsterdamse situatie zoals genoemd in het antwoord op vraag II.

VI. a. Op welke wijze denkt u invulling te geven aan uw verantwoordelijkheid als volksvertegenwoordiger om het voorzorgprincipe te hanteren en uw inwoners te beschermen tegen eerdergenoemde gezondheidsrisico's?
b. Bent u, net als wij, van mening dat u pas tot uitvoering van de voorgenomen plannen kunt besluiten, als overtuigend is aangetoond dat deze geen gezondheidsrisico's opleveren en bovendien te allen tijde niet ten nadele van de omwonenden zullen uitpakken? Zo nee, waarom niet?

Antwoord op VI:
Amsterdam volgt de landelijke regelgeving op het gebied van omgevingsgeluid. In aanvulling daarop wordt gewerkt aan een afwegingskader waarin gezondheid en de risico's voor omwonenden een belangrijk onderdeel vormen. Gezondheidswetenschappers, experts en medici worden actief uitgenodigd hun voorstellen in te brengen hoe gezondheidsrisico's in kaart gebracht en gewogen kunnen worden. Het is niet te voorkomen dat bewoners enige vorm van hinder zullen ervaren door windturbines. Onaanvaardbare risico's op gebied van onder meer de gezondheid zijn voor ons echter niet acceptabel.

VII. Ziet u het als uw verantwoordelijkheid om geluidsoverlast in de stad zoveel mogelijk te beperken en daarom te zoeken naar groene (energie) alternatieven, die geen negatieve gezondheidseffecten opleveren? Zo nee, waarom niet?

Antwoord op VII:
Wij zien het als onze verantwoordelijkheid om zorgvuldig onderzoek te doen naar de geluidseffecten van windturbines en deze effecten zoveel mogelijk te beperken. Daarnaast is het onze verantwoordelijkheid om de klimaatcrisis te bestrijden en als stad een bijdrage te leveren aan het tegengaan van klimaatverandering en het omlaag brengen van de CO_2-uitstoot. Het opwekken van schone energie, óók door middel van windturbines, is daarbij noodzakelijk. Elk alternatief voor fossiele brandstoffen heeft voor- en nadelen die wij zorgvuldig afwegen.

Inmiddels hebben we met een aantal van u al persoonlijk gesproken. We waarderen jullie betrokkenheid en de aandacht die jullie vragen voor de gezondheidsrisico's, vooral van jonge kinderen. Zoals hierboven ook al aangegeven zullen wij een commissie van (onafhankelijke) experts vragen aan welke eisen een "Health Impact Assessment"(HIA) moet voldoen om de mogelijke gezondheidseffecten voor de Amsterdamse situatie zo goed mogelijk in beeld te brengen. Hiervoor zal speciale aandacht zijn voor jonge kinderen. Ook zullen we deze commissie vragen in voorbereiding op de HIA met jullie in gesprek te gaan.

Wij hopen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.
Hoogachtend,
Namens het college van Burgemeester en Wethouders,

Simone Kukenheim
Wethouder Zorg, Jeugd(zorg),
Beroepsonderwijs en Sport

Marieke van Doorninck
Wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en
Duurzaamheid

Aan: GGD Amsterdam
Van: RIVM
Datum: 12 april 2021
Betreft: Windturbines en gezondheid (cGM-Toonbankvraag 30502)

De GGD Amsterdam heeft op 29 maart 2021 een raadsadres ontvangen van een groep bezorgde medici en paramedici over de vermeende gezondheidseffecten van windturbines. In de brief stellen zij een aantal vragen die rechtstreeks ingaan op het RIVM rapport (oktober 2020) van Irene van Kamp en Frits van den Berg (de Nederlandse vertaling van het rapport zal midden april beschikbaar zijn).
Op verzoek van de GGD Amsterdam, gaan we na een korte inleiding, in op de vragen in het raadsadres voor zover deze verwijzen naar ons rapport en breder werk van RIVM in het geluiddomein. Op specifieke vragen voor de gemeente gaan wij niet in.

Inleiding

Het betreffende RIVM-rapport is opgesteld in opdracht van de Afdeling Geluid en Niet-Ioniserende straling van het Zwitserse Milieubureau (Bundesamt für Umwelt). Het RIVM werd gevraagd om een actueel overzicht van de conclusies van wetenschappelijke onderzoeken naar de gezondheidseffecten van windturbinegeluid en hierbij in het bijzonder te kijken naar het effect van infrageluid en laagfrequent geluid. Hiervoor is alle relevante wetenschappelijke literatuur verzameld die is gepubliceerd vanaf 2017. Dit is een vervolg op een vergelijkbare opdracht waarover in 2018 een rapport en artikel verscheen (Van den Berg en van Kamp 2017, Van Kamp en van den Berg 2018).
Het monitoren van gezondheidsklachten rond belangrijke (geluid en trilling) bronnen is een van de basistaken van de afdeling Milieu en Gezondheid van het Centrum Duurzaamheid, Milieu en Gezondheid (DMG) van het RIVM. Dit gebeurt rond transportbronnen in het algemeen, en specifiek rond vliegvelden, langs het spoor, en windturbines (WTs). Naast survey ’s (herhaald vragenlijstonderzoek onder omwonenden) is een systematisch review van de internationale literatuur een hiervoor geëigende methode. Dat is voor WT geluid gedaan in 2013, 2015, 2017, 2018 en 2020. Deze reviews zijn geschreven in opdracht van VWS, IenW, Overheid VK, Zwitserse Overheid en de WHO (zie referentielijst).
Deze producten zijn tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van het RIVM. RIVM-onderzoek wordt onafhankelijk uitgevoerd volgens de Wet op het RIVM artikel 5. De opdrachtgevers hebben geen invloed op de gebruikte onderzoeksmethoden en de wijze van rapporteren van het onderzoek.
Het RIVM hanteert daarbij in de eerste plaats een volksgezondheid-benadering, waarin op basis van groepsgegevens uitspraken worden gedaan over de aannemelijkheid van optreden van gezondheidseffecten naar aard, ernst en omvang. In de bovengenoemde reviews over windturbines werd telkens de meest recente literatuur betrokken. Deze werd op systematische wijze beoordeeld, volgens een standaardmethode voor systematische reviews. Er werd geen blootstelling-effect relatie afgeleid omdat onderzoekresultaten onvoldoende beschikbaar en/of niet vergelijkbaar genoeg waren om een dergelijke analyse uit te voeren. Literatuuronderzoek is een eerste stap in het leveren van informatie ten behoeve van besluitvorming op basis van wetenschappelijk bewijs. De nadruk ligt hierbij op het gebruik van bewijs uit onderzoek met een adequate onderzoeksopzet en uitvoering.

Deze benadering geeft een algemeen beeld van gezondheidsrisico's en de (mede)bepalende factoren ervan. De medische benadering richt zich op individuele ziektegevallen en onderscheidt zich daarmee van een volksgezondheid-benadering.
Een review gaat van veel studies uit en zoekt naar een gemene deler, een gemiddelde. Het resultaat is daarom toepasbaar op grote groepen mensen, en goed bruikbaar op de schaal van de algemene bevolking. Wanneer de groepen kleiner worden, kunnen contextuele, persoonlijke en situationele factoren een belangrijke rol spelen, waardoor resultaten op lokaal niveau vaak afwijken van de uitkomsten van de review. Voor het nauwkeurig schatten van gezondheidseffecten op lokaal niveau is een algemene review daarom niet voldoende en is meer en andere, liefst lokale informatie nodig op grond van een gezondheidseffectscreening. Een review is hierbij wel een belangrijke eerste stap.

Reactie op de acht vragen en deelvragen gesteld in de brief van verontruste artsen en paramedici aan de gemeente Amsterdam.

1. *Het college, ten aanzien van dit onderwerp vertegenwoordigd door wethouder M. van Doorninck, hecht veel waarde aan de uitkomsten van het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update" uit 2020[1]. Om de navolgende redenen is dit rapport echter niet toepasbaar op de Amsterdamse zoekgebieden:*
A. In het RIVM-rapport[1] wordt verwezen naar 102 wetenschappelijke studies.o.a.2-21 Het merendeel gaat over overlast en acceptatie van windturbines. Slechts 15 studies gaan over gezondheidseffecten en windturbines. Opvallend in deze studies is dat vrijwel alle windturbines in dunbevolkt gebied gelokaliseerd zijn en een maximale tiphoogte van 120 meter hebben. Daarnaast woont het overgrote deel van de omwonenden in de studies op meer dan 500 meter afstand van de windturbines en is de geluidsbelasting lager dan 42 dB.

Reactie1: Dit zijn de studies die sinds 2017 gepubliceerd zijn in de wetenschappelijke literatuur en die aan de wetenschappelijk kwaliteitseisen voldoen (van Kamp van den Berg, 2021, bladzijde 68). De meeste studies gaan over hinder en slaapverstoring. Deze effecten vatten wij, in lijn met de WHO definitie van gezondheid, op als nadelige gezondheidseffecten. Deze studies vormen een goede basis voor het schatten van de gezondheidseffecten. Deze effecten zijn niet anders voor dicht- of dunbevolkte gebieden, en jaargemiddelde geluidniveaus boven 42 dBA 's nachts komen nauwelijks voor in zowel dicht- als dunbevolkte gebieden. Natuurlijk zijn de sociale, geografische, visuele omstandigheden anders, maar daar kan rekening mee worden gehouden.

> In onderzoek naar de effecten van windturbinegeluid worden verschillende indicatoren voor het geluidniveau gebruikt, vaak L_{den}, soms ook L_{Aeq} al dan niet bij een bepaalde windsnelheid. Het is van belang bij vergelijkingen steeds goed op te letten om welke eenheid het gaat. In het hypertensie-onderzoek van Poulsen et al (2018a) gebruikt men bijvoorbeeld het nachtelijk geluidniveau bij 8 m/s windsnelheid van 10 PM - 7 AM, terwijl in Nederland de nachtnorm geldt voor 11PM – 7AM. De hoogste klasse van nachtelijke geluidblootstellingen in deze studie was >= 42 dBA. Die 42 dBA komt overeen met de 47 dB L_{den} etmaal norm in NL. En dat komt weer overeen met 40 dB L_{night}, terwijl de NL grenswaarde 41 dB L_{night} is. Dus uiteindelijk ligt de hoogste geluidsklasse van Poulsen (2018a) rond en deels boven de NL grenswaarde. Voor de wijze van omrekening wordt verwezen naar van den Berg (2008*).*

Reactie2: Het klopt dat de afstanden in de studies vaak groter zijn dan 500 meter. De geluidbelasting komt in sommige studies, als in de goede eenheid wordt vergeleken, overeen met wat in Nederland voorkomt/is te verwachten.

In de veel besproken Deense studies (The Danish Wind turbine Study ,5-9) is onderzoek gedaan naar de gezondheidsrisico's bij 711.000 inwoners die in dunbevolkt gebied binnen een straal van 10 km van windturbines wonen. Slechts 1100 inwoners wonen binnen 500 meter van windturbines met een tiphoogte tot 100 meter en een geluidsbelasting van 42 dB en hoger. In deze kleine groep (minder dan 1% van het totaal aantal onderzochte bewoners) is wel degelijk een verhoogd risico op hart- en vaatziekten[9], slapeloosheid, depressie en toename gebruik van antidepressiva en slaapmedicatie aangetoond[8].
1C. In diezelfde Deense studies is een significant verhoogd risico op hypertensie aangetoond bij mensen ouder dan 65 jaar die in de nabijheid van windturbines wonen met een geluidsbelasting buitenshuis van 42 dB en meer; binnenshuis 15 dB en meer[5].

Reactie1: Voor de genoemde effecten hart- en vaatziekten, slapeloosheid en depressie is onvoldoende bewijs. Dat concluderen wij in onze review en dit concluderen de onderzoekers ook zelf.

Hart-vaatziekten: Een significant verhoogd risico op *hypertensie* is niet gevonden. Er is geen statistisch significant verband gevonden voor *hypertensie*, maar hooguit een marginaal verband ('borderline statistically significant for outdoor WTN') voor het gebruik van medicatie tegen hypertensie bij mensen boven de 65 jaar als indicator voor hypertensie (Poulsen, 2018a).

De studie van Poulsen (2019b) leverde eveneens geen afdoend bewijs op voor een verband tussen het windturbinegeluid buitenshuis en *ischemische hartziekte of een beroerte.*

Slapeloosheid: Poulsen (2019a) vonden een zwak verband tussen een jaargemiddeld niveau van windturbinegeluid van 42 dBA of hoger 's nachts (buitenshuis) en het gebruik van slaapmedicatie, maar dit verband was niet significant. Ook werd er geen verband gevonden met het geluidniveau binnenshuis. Een nadere analyse toonde aan dat de sterkste verbanden voorkwamen bij oudere mensen. Het risico op vertekening in deze studie is hoog, omdat de gegevens werden geanalyseerd op groeps-/bevolkingsniveau en gegevens niet op individueel niveau beschikbaar waren.

Depressie en welvinden: Er is onvoldoende bewijs voor effecten op welbevinden en depressie zoals wordt bevestigd in een recent review van Clark et al, 2020., waarin geconcludeerd wordt dat het bewijs voor effecten van het windturbinegeluidniveau op de zelfgerapporteerde kwaliteit van leven of gezondheid van zeer lage kwaliteit is. Dat geldt ook voor het bewijs voor een effect op mentale aandoeningen (angststoornis, depressie) (zie ook Poulsen, 2019ac).

Reactie2: Ook in de groep die binnen de 500 meter van windturbines woont, zijn in de studie van Poulsen geen andere effecten aangetoond dan hinder.

1D. Er zijn geen wetenschappelijke studies beschikbaar over de gezondheidseffecten van windturbines met een tiphoogte hoger dan 120 meter, die binnen 2000 meter van omwonenden staan met 42dB geluidsbelasting of hoger. De hoofdonderzoeker van de Deense studies (Mw. dr. M. Sorensen [5-9]) en ook de auteur van het RIVM-rapport (Dhr. dr. F. van den Berg[1]) bevestigen dit. De

conclusies van het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update" uit 2020 zijn daarom niet van toepassing op de situatie, zoals in en rondom Amsterdam gepland is.

Reactie: De conclusies van het rapport zijn niet zondermeer toepasbaar op lokale situaties. Vanzelfsprekend zijn er rond zeer recent geplaatste windturbines minder onderzoeken beschikbaar dan rond turbines die al langer staan. Op basis van de huidige kennis lijkt het niet zo te zijn dat, als de geluidbelasting wordt begrensd, vervolgens de tiphoogte en afstand doorslaggevend zijn voor genoemde gezondheidseffecten.

1E. In het WHO-rapport Environmental Noise Guidelines for the European Region[15] wordt in de bespreking van geluidsoverlast door windturbines bevestigd dat de onderzoeken plaats hebben gevonden in dunbevolkte gebieden.

Reactie: Dat klopt. Het is overigens niet zo dat 'dun bevolkt zijn' op zich een beperkende factor is om effecten te vinden, als de bevolkingsgroep maar groot genoeg is en/of de meetduur lang genoeg.

***2.** Er is vooralsnog geen wetenschappelijk onderzoek gedaan naar negatieve gezondheidseffecten bij kinderen die opgroeien in de buurt van windturbines. Het eerder aangehaalde RIVM-rapport vermeldt niet welke betekenis er toegekend moet worden aan het gegeven dat hierover geen kennis beschikbaar is. Helaas zijn in de Deense Studies bewoners van jonger dan 18 jaar uitgesloten van deelname. Wel is bekend dat geluid van weg- en vliegverkeer significant negatieve gevolgen heeft op de leerprestaties en geheugenfuncties van kinderen 20. Hoewel een dergelijk verband m.b.t. turbinegeluid aannemelijk lijkt, ontbreekt wetenschappelijk onderzoek hieromtrent. Er is bovendien veel onderzoek gedaan naar de effecten van slaapstoornissen op de hersenontwikkeling van kinderen. Slaapstoornissen bij kinderen, waarvan kan worden aangenomen dat die ten gevolge van windturbinegeluid kunnen ontstaan, kunnen leiden tot neuronen-verlies, verlies van geheugenfunctie, stagnerende cognitieve vermogens, toename van gedragsproblemen en verminderd welbevinden[16-19]. Tenslotte is verstoorde slaap bij kinderen geassocieerd met overgewicht en metabole ontregeling.*

Reactie: Onderzoek naar het effect van omgevingsgeluid op kinderen is in het algemeen zeer beperkt en heeft zich vooral gericht op luchtvaartgeluid en cognitieve effecten. Voor windturbines ontbreken studies volledig (zie WHO reviews). Onze review gaat inderdaad niet verder in op het ontbreken van studies bij kinderen.

***3.** Er is veel wetenschappelijk bewijs dat geluidsoverlast door verkeer en vliegvelden geassocieerd is met een verhoogd risico op hart- en vaatziekten[10-13, 20, 22]. Geluidsoverlast veroorzaakt door windturbines wordt ongeveer even hinderlijk ervaren als geluidsoverlast door vliegverkeer en 3 maal hinderlijker ervaren dan weg- en railverkeer bij een vergelijkbaar geluidsniveau[14].*

Reactie: Hier spelen twee zaken door elkaar. Het klopt dat geluid van windturbines bij gelijke geluidniveaus drie maal zo hinderlijk is als geluid van industrie, weg-, vlieg- en railverkeer. Maar dat betekent niet automatisch dat ook de kans op hart- en vaatziekten drie keer zo hoog is. Er is geen verband aangetoond tussen WT geluid en hart- en vaatziekten. Mogelijk is dit een gevolg van minder onderzoek, minder blootgestelde mensen, of van de lagere geluidniveaus. Maar het is niet te verwachten dat het verband tussen geluid en effecten anders is voor de verschillende bronnen,

als rekening wordt gehouden met genoemd verschil in hinderlijkheid. Hierbij gaan we er dan van uit dat het risico deels via hinder loopt.

Bij de huidige grenswaarde van 47 dB voor WT is dus het risico op hart- en vaatziekten vergelijkbaar met dat van transportbronnen en industrie bij hogere grenswaarden.

4. *In verschillende wetenschappelijke studies is aangetoond dat omwonenden vanaf 35dB(A) hinder tot ernstige hinder ervaren. Dat is ook af te lezen uit bovenstaande schematische weergave van de resultaten van de review van geluidsexperts R.W. Rand en S.E. Ambrose uit 2013. Ook valt uit deze weergave op te maken dat de huidige Nederlandse geluidsnormen voor windturbines leiden tot ernstige hinder bij een veel grotere groep omwonenden dan op basis van de berekeningen van TNO en RIVM wordt aangenomen. Tijdens de expertsessie presenteerde dr. ir. De Laat bovenstaande figuur, waarin de relatie tussen het geluidsniveau van windturbines en overlast ervan wordt weergegeven. Ook legde hij uit dat een geluidsniveau van 35dB(A) overeenkomt met een afstand van 10x de ashoogte van een moderne windturbine. Een windturbine met een tiphoogte van 200 meter heeft een ashoogte van ongeveer 150 meter. Dit type windturbine zal daarom op een afstand van minimaal 1500 meter tot woonhuizen, scholen, zorgcentra en andere gevoelige bebouwing moeten worden geplaatst om geluidshinder en secundaire gezondheidseffecten te minimaliseren. Bij plaatsing van een windturbine op of nabij water zou deze afstand minimaal 1,5x groter moeten zijn, gezien het feit dat geluid over water veel verder draagt dan over land. De volgende figuur van de Amsterdamse zoekgebieden toont het bereik van de invloedsfeer van 1500 meter binnen en buiten de zoekgebieden. Geschat wordt dat tienduizenden Amsterdammers gezondheidseffecten zullen ondervinden.*

Reactie1: Het rapport van Rand en Ambrose is geen wetenschappelijk studie, maar een niet-collegiaal getoetst rapport van akoestisch adviseurs. De hierin weergegeven 'community reaction' is een oude indeling uit de VS, die naar eigen (en niet nader toegelichte) inzichten toegepast werd op windturbines. De hinderpercentages zijn gebaseerd op één oude studie.

Reactie2: De geluidproductie neemt de laatste jaren niet meer toe met de grootte van een windturbine. Qua geluid is er dus geen sprake meer van een relatie tussen grootte en geluidsproductie en dus ook niet tussen afstand en geluidniveau. Wel is er nog verschil tussen windturbines van verschillende leveranciers (mondelinge mededeling [redacted]) (RVO, 2016).

Reactie3: Er worden hier twee dingen door elkaar gehaald: het laagste niveau waarop effecten worden gevonden en het niveau waarboven het beleid het % ernstige hinder onacceptabel vindt. Ook bij andere geluidbronnen verschilt het geen-effect-niveau van het aanvaardbaar geachte niveau. Wat als aanvaardbaar wordt geacht is een politieke keuze en niet een wetenschappelijke keuze.

5. *De WHO stelt vast dat bronnen van geluidsoverlast, waaronder windturbines, een belangrijke bedreiging voor de volksgezondheid zijn en adviseert een striktere geluidsnorm dan de Nederlandse wettelijke geluidsnorm voor windturbines 15.*

Reactie1: WHO verwoordt het in de Guidelines (WHO, 2018) als volgt: “Noise is an important public health issue. It has negative impacts on human health and well-being and is a growing

concern". Het RIVM onderschrijft het gezondheidskundige belang van het beperken van de geluidbelasting voor de volksgezondheid.

Reactie2: De WHO adviseert inderdaad een 2 dB lagere gezondheidskundige streefwaarde voor geluid van WTs. Deze streefwaarde voor windturbines is voorwaardelijk omdat er ten tijde van de Guidelines onvoldoende evidentie was (studies van lage kwaliteit) om een "definitieve" relatie voor hinder af te leiden (Guski et al, 2017) en geen evidentie om voor slaap een nachtelijke relatie af te leiden (Basner and Mcquire, 2018).

6. *Het RIVM adviseerde in 2009 een lagere geluidsnorm met een voorkeurswaarde van 40dB Lden en een maximale waarde van 45dB Lden om de ernstige hinder van windturbines tot een minimum te beperken. Dit advies is destijds niet opgevolgd door de landelijke politiek en er is gekozen voor uitsluitend een maximale waarde van 47dB Lden.*

Reactie: Gebruik makend van de resultaten van Janssen et al (2008) rapporteerden Verheyen et al in 2009 en 2011 in opdracht van VROM een exploratieve analyse van de gemodelleerde geluidniveaus van WTs. Vervolgens heeft TNO (Janssen et al, 2011) een vergelijking gemaakt met het percentage ernstige hinder door geluid van industrie, weg-, vlieg- en railverkeer geluid. Op basis hiervan is de norm in Nederland op de gevel van woningen en andere gevoelige objecten vastgesteld op 47 dB L_{den} en 41 dB L_{night}.

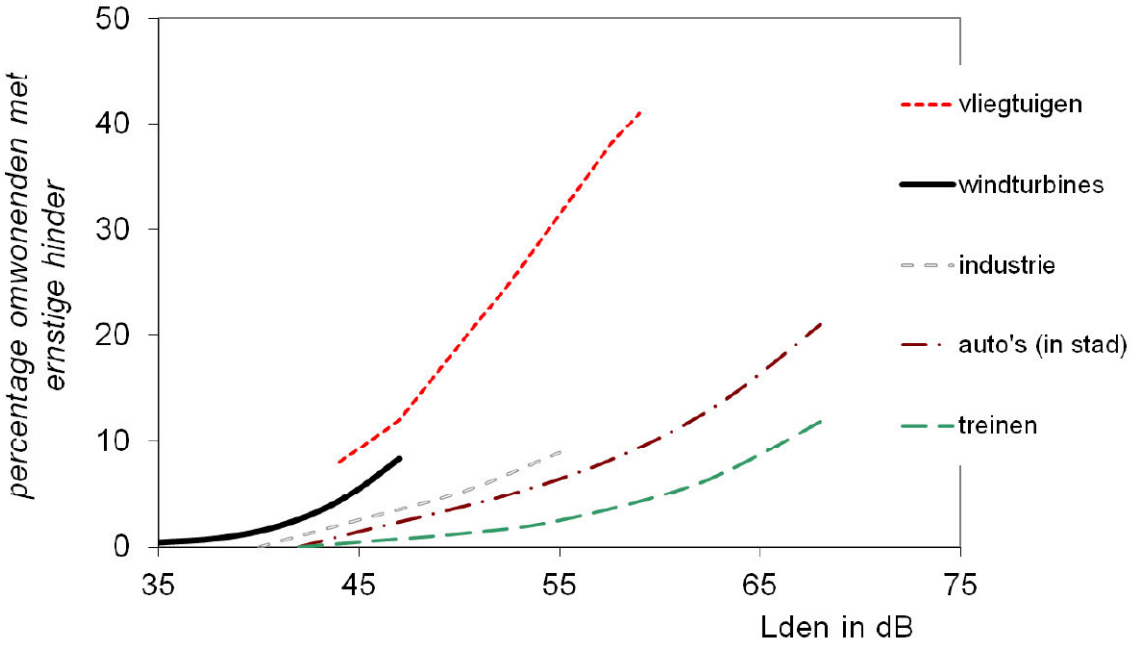

Figuur 1. Vergelijking van het percentage ernstig gehinderd ten gevolge van wind-, vliegtuig-, industrie-, wegverkeer- spoorgeluid op basis van de ***in 2011 beschikbare*** *blootstelling-effect relaties.*

Het gaat hier om beleidsmatige normen, waarbij een afweging wordt gemaakt tussen de voordelen van windenergie en de hinder die omwonenden ondervinden. In Nederland wordt op basis van gegevens uit 2015 geschat dat toen 0.02% van de bevolking blootgesteld was aan geluidniveaus van WTs die hoger zijn dan de norm van 47 dB (L_{den}). Ter vergelijking: voor andere bronnen van

omgevingsgeluid ligt dit percentage aanzienlijk hoger. Zo wordt bijvoorbeeld 29% van de Nederlandse bevolking blootgesteld aan geluidsniveaus van meer dan 53 dB (de voorkeurswaarde) van gemeentelijke wegen en bijna 2% van de Nederlandse bevolking wordt blootgesteld aan geluidniveaus van meer dan 50 dB (L_{den}) door vliegverkeer (Welkers et al, 2019).

***7**. Windturbinegeluid wordt in de nacht niet gemaskeerd door het geluid van verkeer zoals dit overdag wel het geval kan zijn[4]. Daardoor leidt geluidsoverlast door windturbines ook langs (snel)wegen tot een toename van slapeloosheid. Het is al langer bekend dat chronische slapeloosheid kan leiden tot hypertensie, depressie, overgewicht en diabetes. Deze ziektebeelden hebben reeds een hoge incidentie in de zoekgebieden in dichtbevolkte volkswijken[24]. Deze ziektebeelden zullen naar verwachting door plaatsing van windturbines nog verder toenemen.*

Reactie1: Uit Nederlands onderzoek blijkt dat de hinder van wegverkeer en van windturbines los van elkaar staan (alleen bij wegverkeer met een L_{den} 20 dB hoger dan het geluidsniveau van windturbines heeft men geen hinder meer van de windturbines). Er is geen versterking van het geluid van wegverkeer door dat van windturbines of vice versa (Van den Berg et al, 2008)

Reactie2: De redeneerlijnen lijken hier door elkaar te lopen. Het is inderdaad bekend dat bepaalde aandoeningen mogelijk samenhangen met een chronische slaapverstoring. Het is ook bekend dat bepaalde aandoeningen iets vaker voorkomen in lage SES wijken. Dat zegt nog niets over de samenhang met windturbine geluid ‘s nachts. Vooralsnog is geen direct verband vastgesteld met diabetes, overgewicht, depressie en hypertensie voor geluid van transport-gerelateerde bronnen, ook niet via de relatie met slapeloosheid. Kennis over deze verbanden vraagt om onderzoek waarbij ook gekeken worden naar andere geluidbronnen en andere risicofactoren zoals leefstijlfactoren, voeding en ander gezondheidsgedrag en familiaire belasting. Dit zou zeker de moeite waard zijn, ook met oog op het bepalen van de relatieve bijdrage van WT-geluid aan dit proces op lange termijn. Voor wat bekend is over wegverkeersgeluid en slaapindicatoren waaronder slapeloosheid zie de review van Basner & McGuire, 2017.

***8.** Bovendien zijn er aanwijzingen dat laagfrequent en infrasoon geluid (zowel hoorbaar als niet hoorbaar) door windturbines voor een aanzienlijke groep omwonenden hinderlijk is en een negatieve invloed kan hebben op de gezondheid. Tijdens de expertsessie in de gemeenteraad heeft Dr. ir. de Laat u hierover uitleg gegeven. Hij baseert zijn conclusies op een studie van meer dan 300 wetenschappelijke artikelen over dit onderwerp, welke binnenkort gepubliceerd zal worden. Daarnaast geeft een recente studie gepubliceerd in Nature Scientific Reports aanwijzingen voor volumeverlies van grijze stof in enkele gebieden in het brein bij proefpersonen die aan infrasoon geluid waren blootgesteld. Deze onderzoekers vinden hun bevindingen een plausibele casus voor verder onderzoek[25].*

Reactie1: Windturbines produceren geluid over het hele spectrum van lage en hoge tonen, net als andere geluidbronnen, en dus ook LFG en infrageluid (geluid onder de 20Hz). Het aandeel LFG en infrageluid van windturbinegeluid is gemiddeld vergelijkbaar en op momenten groter (als gevolg van meteo-omstandigheden) dan dat van andere alledaagse bronnen, zoals wegverkeer. In onze review wordt bevestigd dat laagfrequent geluid van invloed kan zijn op hinder (en op eventuele vervolgeffecten), maar net zoals 'gewoon' geluid dat kan hebben. Voor infrageluid zien wij geen bewijs en zelfs geen overtuigende aanwijzingen.

Reactie2: Het is inderdaad interessant verder te onderzoeken, ook om te bepalen wat de praktische betekenis is van het verlies aan grijze stof en of het inderdaad samenhangt met (alleen) het infrageluid. Maar vooralsnog is niet duidelijk wat dit dan betekent voor de praktijk: bij woningen veroorzaken windturbines aanzienlijk lagere geluidniveaus dan in de genoemde studie en als er al negatieve gezondheidseffecten zijn, levert wegverkeer waarschijnlijk een veel grotere bijdrage en voor veel meer mensen.

Reactie3: De review van de Laat is (nog) niet gepubliceerd, dus het is niet mogelijk deze conclusies op waarde te schatten. Het gaat hier om ongepubliceerde, en in principe vooralsnog onbekende resultaten.

Op basis van het voorgaande zijn wij ernstig bezorgd over de nadelige gezondheids-effecten van windturbines in de directe nabijheid van woningen. Deze zorgen worden niet weggenomen door het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update", aangezien dit rapport onvolledig is en niet op alle relevante aspecten van dit probleem is toegesneden. Bovendien zijn de conclusies ervan niet op de Amsterdamse situatie van toepassing. Om deze reden vormt dit rapport geen bruikbaar uitgangspunt voor verantwoorde besluitvorming door de gemeenteraad over de plaatsing van windturbines in de Amsterdamse zoekgebieden

Reactie1: De toepasbaarheid van de resultaten uit onderzoek elders is inderdaad beperkt, zeker in het geval de situatie en context sterk verschillen *in casu*: type turbine en de afstand tot de turbines. Hiervoor is een Health Impact Assessment nodig. Hiervoor ontbreken nog de benodigde ingrediënten zoals een definitieve blootstelling- effect relatie voor dag en nacht geluidniveaus (zie WHO-tabel 36, 37, page 77-78), maar bij gebrek aan beter zou de voorwaardelijke blootstelling-effect relatie kunnen worden gebruikt om het verwachte percentage ernstige hinder af te leiden. Hinder wordt behalve door geluid, door persoonlijke, situationele en contextuele aspecten bepaald en het is daardoor lastig precies te voorspellen. Gegevens van elders kunnen goed helpen om een inschatting te maken en gegevens van meerdere studies zijn hier beter toe in staat dan een enkele studie rond een enkel windpark. En die studie kan uiteraard pas gedaan worden als de windturbines er al staan. Hierbij zou de invloed van visuele aspecten (bv in relatie tot de masthoogte) meegewogen moeten worden.

Reactie2: Het is overigens niet duidelijk wat hier bedoeld wordt met "relevante aspecten".

Reactie3: Zoals boven aangegeven was de vraag van de Zwitserse overheid: 'breng de omvang van problematiek in beeld op basis van de beschikbare kennis in de wetenschappelijke literatuur gepubliceerd na 2017. Betrek hierbij de effecten van Laagfrequent Geluid en Infrageluid, en de rol van determinanten van hinder anders dan geluid'.

Noot RIVM: Onderstaande vragen zijn gericht aan de gemeente Amsterdam: wij gaan ter duiding alleen in op vraag II.

I. We vragen u om een reactie te geven op bovengenoemde punten. Wij zouden graag zien dat u per punt aangeeft wat dit betekent voor het Amsterdamse voornemen om windturbines van 146 tot 200 meter hoogte nabij woningen te plaatsen.

II. Deelt u onze mening dat het op grond van het RIVM-rapport niet te verantwoorden is om de voorgenomen plannen om windturbines te plaatsen nabij woonwijken ten uitvoer te brengen? Zo nee, waarom niet?

Reactie: Het RIVM-rapport geeft alleen de mogelijke gevolgen van blootstelling aan geluid weer en de niet-akoestische factoren die hierbij een rol spelen; niet of dat (maatschappelijk) verantwoord is noch of dat geldt voor de specifieke condities en context. Voor dit doel zou lokaal een gezondheidskundige effect screening (Health Impact Assessment) gedaan moeten worden waarbij gebruik gemaakt zou kunnen worden van de voorwaardelijke WHO-blootstelling-effect relatie voor geluid van windturbines en rekening moet worden gehouden met specifieke visuele aspecten en demografische kenmerken (zie boven)

III. Bent u inmiddels op de hoogte van het feit dat juist kinderen met een zich nog ontwikkelend brein bijzonder kwetsbaar zijn voor slaapverstoring en dat dit negatieve gevolgen voor de hersenontwikkeling kan hebben en dat windturbines een bijkomende bron zijn van slaapverstoring?

IV. We vragen u opdracht te geven aan het RIVM om gedegen onderzoek te doen naar de specifieke gezondheidsrisico's met betrekking tot de Amsterdamse zoekgebieden voor windturbines met een hoogte van 146 meter en hoger, binnen 2000 meter van woningen, en/of met een geluidsbelasting van 42 dB en hoger.

V. Wij vragen u om het onderzoek onder punt IV niet te beperken tot de effecten op volwassenen, maar ook de gezondheidseffecten op kinderen mee te nemen.

VI. a. Op welke wijze denkt u invulling te geven aan uw verantwoordelijkheid als volksvertegenwoordiger om het voorzorgprincipe te hanteren en uw inwoners te beschermen tegen eerdergenoemde gezondheidsrisico's?

b. Bent u, net als wij, van mening dat u pas tot uitvoering van de voorgenomen plannen kunt besluiten, als overtuigend is aangetoond dat deze geen gezondheidsrisico's opleveren en bovendien te allen tijde niet ten nadele van de omwonenden zullen uitpakken? Zo nee, waarom niet?

VII. Ziet u het als uw verantwoordelijkheid om geluidsoverlast in de stad zoveel mogelijk te beperken en daarom te zoeken naar groene (energie) alternatieven, die geen negatieve gezondheidseffecten opleveren? Zo nee, waarom niet?
Graag ontvangen wij de beantwoording van onze vragen binnen de daarvoor gestelde termijn.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 19 mei 2021 10:01
Aan: [redacted]
CC: [redacted]@rivm.nl'; [redacted]
Onderwerp: FW: Dagmail gemeenteraad Amsterdam dinsdag 18 mei 2021

Beste oud-collega's

De beantwoording van het raadsadres van de (para)medici door de wethouders van Amsterdam is gisteren eindelijk openbaar geworden. Hoop gedoe, maar dat zal ik jullie besparen. De brief wordt komende donderdag behandeld in de Raadscommissie Financiën, Economische Zaken en Duurzaamheid (FED). In de dagmail hieronder vinden jullie de link naar de brief bij deze commissie.

In jullie reactie wordt geadviseerd om een HIA uit te voeren. Dat is politiek direct omarmd als dé manier om de zorgen over de gezondheid serieus te nemen. Als GGD gaan we natuurlijk niet tegen het advies van het RIVM in. Er zal waarschijnlijk een commissie van experts gevraagd worden om aan te geven hoe zo'n HIA er precies uit moet zien. Daar krijgen we nu al veel vragen over, ook van de provincie en andere gemeenten.
Als jullie ideeën hebben hoe zo'n HIA eruit kan/moet zien en wat de meerwaarde is tov de analyse die al in de MER wordt toegepast (GES systematiek) dan hoor ik dat graag. Jullie zullen vast gevraagd worden voor de commissie van experts, dus goed om hier alvast over na te denken. Ik heb [redacted] gevraagd of ze informatie beschikbaar heeft over HIA die ons de komende weken kan helpen.

Nogmaals dank voor jullie snelle en uitgebreide reactie op het raadsadres.
Groet,

[redacted]
Senior adviseur Leefomgeving
GGD Amsterdam

T 020[redacted]
M 06[redacted]
[redacted]@ggd.amsterdam.nl

ma-di-do-vr

Van: Dagmail raadsleden <dagmail@amsterdam.nl>
Verzonden: dinsdag 18 mei 2021 17:03

Aan: dagmail@amsterdam.nl
Onderwerp: Dagmail gemeenteraad Amsterdam dinsdag 18 mei 2021

Bekijk de online versie.

Gemeente Amsterdam

Dagmail gemeenteraad Amsterdam dinsdag 18 mei 2021

Gemeenteraad

Raadsvergadering van 26 en 27 mei

- Gisteren ontving u al een **brief** over de raadsvergaderingen. Bijgaand ontvangt u de agenda voor de **beraadslagende raadsvergadering op 26 en 27 mei** en de agenda voor de **besluitvormende raadsvergadering op 27 mei**.
- Het lid Boomsma heeft het verzoek ingediend in de raadsvergadering van 26/27 mei a.s. mondelinge vragen te willen stellen inzake de vernieling van een Rijksmonument en het doen van aangifte.
- Zoals toegezegd tijdens de behandeling van het Beleidsplan schuldhulpverlening in de commissie WIO van 28 april ontvangt u hierbij de **cijfers per stadsdeel** over schuldhulpverlening met **raadsinformatiebrief**. Bijgevoegd ontvangt u ook het ingekomen **advies van de Participatieraad** over het beleidsplan en de **bestuurlijke reactie** daarop. Deze documenten kunt u betrekken bij de behandeling in de raadsvergadering van 26 en 27 mei.

Schriftelijke vragen

- **Schriftelijke vragen** van de leden Poot, Boomsma, Nanninga, Van Soest en Kuiper inzake uitingen tijdens de demonstraties op 16 mei jl. over het opgelaaide conflict tussen Israël en Hamas.

- **Schriftelijke vragen** van het lid IJmker inzake gebruik van nepaccounts en online monitoring.
- **Beantwoording schriftelijke vragen** van de leden Naoum Néhmé, Boomsma, Kuiper, Kreuger, Van Soest, Kiliç en Van Schijndel inzake de ontwikkelstop in Amsterdam.

Binnengekomen

- Hierbij ontvangt u het **verslag** van de VNHG-bijeenkomst over ontwikkeling gemeentefinanciën.

Raadscommissie Algemene Zaken (AZ)

Technische sessie

- N.a.v. het voorstel van de burgemeester in de raadscommissie van 18 maart j.l. om een technische sessie te organiseren over het masterplan Brandweer AA ontvangt u een uitnodiging voor een digitale technische sessie. Tijdens deze sessie zal brandweercommandant [redacted] een toelichting geven op de organisatieontwikkeling bij de brandweer en de inhoudelijk ambities uit het Beleidsplan Buiten Gewoon Veilig. De sessie is op 8 juni van 19.30-21.30 uur. U kunt zich aanmelden via **informatie@veiligheidsregioaa.nl**.

Raadscommissie Financiën, Economische Zaken en Duurzaamheid (FED)

Commissievergadering van 20 mei

- Hierbij ontvangt u de **insprekerslijst**.

Binnengekomen

- Bijgaand treft u de **beantwoording van het raadsadres** ‘Gezondheidsrisico's van het plaatsen van windturbines dichtbij woonwijken’ (TA2021-000355) om te betrekken bij de bespreking van de RES 1.0 tijdens de commissie FED van 20 mei en gemeenteraad van 26

mei. De beantwoording zal tevens ter kennisname worden aangeboden aan de commissie RO van 9 juni.
- Bijgaand ontvangt u op verzoek van wethouder Everhardt een **raadsinformatiebrief** over de monitor realisatie besparingen. De brief wordt tevens TKN aangeleverd voor de commissie FED van 10 juni 2021.

Raadscommissie Kunst, Diversiteit en Democratisering (KDD)

Initiatiefvoorstel Vervolgonderzoek slavernijverleden

- Bijgevoegd ontvangt u een **initiatiefvoorstel** d.d. 17 mei 2021 van de leden S. Khan, S. Blom, J. Veldhuyzen, N. La Rose, A. Bakker en E. Flentge getiteld: “Uitgebreid vervolgonderzoek naar het slavernijverleden”,
- Het tijdspad bij dit initiatiefvoorstel is als volgt:
  17-05-2021 initiatiefvoorstel ingediend
  28-06-2021 uiterste inlevertermijn bestuurlijke reactie college B&W
  01-09-2021 behandeling in raadscommissie KDD
  06-10-2021 eventuele raadsbehandeling

Raadscommissie Mobiliteit, Luchtkwaliteit en Water (MLW)

Commissievergadering van 20 mei

- Hierbij ontvangt u de **insprekerslijst**.

Raadscommissie Ruimtelijke Ordening (RO)

Commissievergadering van 19 mei

- De griffie heeft onderstaande verzoek ontvangen om een TKN-stuk te agenderen voor de commissievergadering op 30 juni 2021. In de vergadering van morgenochtend zal besloten worden of dit stuk wordt geagendeerd:
  - Verzoek tot agenderen van **TKN 11** door het lid Van Renssen (GL)

Raadscommissie Werk, Inkomen en Onderwijs (WIO)

Binnengekomen

- Zoals toegezegd tijdens de behandeling van het Beleidsplan schuldhulpverlening in de commissie WIO van 28 april ontvangt u hierbij de **cijfers per stadsdeel** over schuldhulpverlening met **raadsinformatiebrief**. Bijgevoegd ontvangt u ook het ingekomen **advies van de Participatieraad** over het beleidsplan en de **bestuurlijke reactie** daarop. Deze documenten kunt u betrekken bij de behandeling in de raadsvergadering van 26 en 27 mei.

Raadscommissie Wonen en Bouwen (WB)

Commissievergadering van 19 mei

- De griffie heeft onderstaande verzoeken ontvangen om een TKN-stuk te agenderen voor de commissievergadering op 30 juni 2021. In de vergadering van morgenochtend zal besloten worden of de stukken worden geagendeerd:
  - Verzoek tot agenderen van **TKN 2**, **TKN 9** en **TKN 10** door het lid Havelaar (CDA)
  - Verzoek tot agenderen van **TKN 2** door het lid Leenders (PvdA)
  - Verzoek tot agenderen van **TKN 8** door het lid Van Renssen (GL)
  - Verzoek tot agenderen van **TKN 8** door het lid Bakker (PvdD)

Raadscommissie Zorg, Jeugdzorg en Sport (ZJS)

Binnengekomen

- Op verzoek van wethouder Kukenheim ontvangt u bijgaande **brief** over de afbouw noodopvang en het vaccineren van deze doelgroep bij versoepeling van de coronamaatregelen vanuit het Rijk die gisteren bekend

zijn geworden. U ontvangt daarom deze actuele informatie. De brief wordt tevens ter kennisname aangeleverd voor de commissie ZJS van 24 juni 2021.

Bijeenkomsten

Hieronder een overzicht van eerder in de Dagmail vermelde bijzondere bijeenkomsten voor raadsleden. Reguliere bijeenkomsten vindt u op de **kalender**.

- 17 t/m 27 mei. (digitale) programmareeks Stadseconomie van de Toekomst. Zie **programma en aanmelding**.
- 18 mei van 16.00 – 17.00 uur. Technische sessie Regionale Energie Strategie 1.0 Noord-Holland Zuid (RES 1.0 NHZ) en toelichting op de cijfers. Zie de **uitnodiging**.
- 18 mei van 17:00 uur tot 18:30 uur een gecombineerde technische informatiesessie over het Jaarverslag 2020 en de Voorjaarsnota 2021. De technische sessie vindt plaats via Microsoft Teams. Aanmelden kan tot en met maandag 17 mei 12:00 uur via **voorjaarsnota@amsterdam.nl**.
- 18 mei van 18:30 tot 19:30 uur. Technische sessie over Leges. Zie de **uitnodiging**. Aanmelden via: **dienstverlening@amsterdam.nl**.
- 18 mei van 21:45 tot 23:15 uur. Bezoek aan project Aanpassingen Michiel de Ruijtertunnel en presentatie over huidige verkeerscentrale en de toekomstige ontwikkelingen. Op 16 maart heeft dit bezoek geen doorgang kunnen vinden in verband met de avondklok. U kunt zich aanmelden (dan wel uw eerdere aanmelding herbevestigen) bij [redacted]**@amsterdam.nl**.
- 19 mei van 19:30 tot 21:30 uur. Online reflectiebijeenkomst Regionale Energiestrategie Noord-Holland. Zie de **uitnodiging**.
- 25 mei van 18.00-19.30 uur. Digitale technische sessie Bestuurlijk Stelsel. Na aanmelding bij [redacted]**@amsterdam.nl** ontvangt u een link.
- 25 mei van 19:30 tot 22:00. Expertmeeting over het I-criterium georganiseerd op verzoek van de VVD, D66 en GroenLinks. Voor meer informatie kunt u zich wenden tot [redacted] ([redacted]**@raad.amsterdam.nl**).

- Op 25 mei vanaf 19:30 uur. Vierde digitale inspreekavond over de Regionale Energie Strategie 1.0 / de Gewijzigde Amsterdamse windzoekgebieden. Aanmelden uiterlijk 25 mei voor 09.00 uur via [redacted]**@amsterdam.nl**.
- 28 mei van 10:30 tot 12:00. Online themabijeenkomst VNHG-VNG Zorgfraude. Zie de **uitnodiging**.
- 1 juni, van 19.30 tot 21.00 uur. Technische sessie Entreegebied Gulden Winckel voor een toelichting op de financiën. Aanmelden kan via [redacted]**@amsterdam.nl**.
- 8 juni 2021 van 19.30 tot 21.30 uur. Digitale technische sessie over het masterplan Brandweer AA. Aanmelden via **informatie@veiligheidsregioaa.nl**.
- 15 juni van 19.30 tot 21.30 uur. Digitale technische sessie over het programma ‘Politie voor iedereen’ over o.a. de omgang met (interne) klachten en meldingen over racisme, diversiteit en de interne netwerken bij de politie. Aanmelden via [redacted]**@amsterdam.nl**.
- 16 juni van 09:30 tot 13:00 uur. **VNG Jaarcongres 2021**.

Colofon

Samenstelling:

Raadsgriffie gemeenteraad

dagmail@amsterdam.nl

› **Archief oude dagmails**

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 21 april 2021 22:02
Aan: [redacted]; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: FW: Goedkeuring Aanvraag ZD2021-005906: Beantwoording raadsadres gezondheidseffecten windturbines
Bijlagen: Map wethouder Kukenheim Voordracht.pdf; beantwoording raadsadres gezondheidseffecten windturbines def concept.docx

Het zit in de map van beide wethouders. Brief is bijgevoegd. Groet, [redacted]

[redacted]
strategisch beleidsadviseur
Directie

GGD Amsterdam

T 06 [redacted]
[redacted] @ggd.amsterdam.nl

Nieuwe Achtergracht 100, 1018 WT Amsterdam
ggd.amsterdam.nl

Van: andreas@amsterdam.nl <andreas@amsterdam.nl>
Verzonden: woensdag 21 april 2021 21:56
Aan: [redacted] @ggd.amsterdam.nl>; [redacted] @ggd.amsterdam.nl>; [redacted] @ggd.amsterdam.nl>; Systeem.andreas@amsterdam.nl
Onderwerp: Goedkeuring Aanvraag ZD2021-005906: Beantwoording raadsadres gezondheidseffecten windturbines

U is gevraagd om bijgaande voordracht goed te keuren.

Nummer VN2021-011783
Directie rve ggd amsterdam

Gemeente Amsterdam

Map wethouder Kukenheim **Map**

Voordracht voor de Map wethouder Kukenheim van 22 april 2021

Portefeuille Zorg (35)

Agendapunt Bo

Onderwerp

Beantwoording raadsadres gezondheidseffecten windturbines

Gevraagde beslispunten

Akkoord te gaan met bijgevoegde beantwoording van het raadadres over de gezondheidseffecten van windturbines

Onderbouwing beslispunten

Een aantal paramedici heeft een raadsadres gestuurd over de negatieve gezondheidseffecten van windturbines. De GGD heeft het RIVM om een reactie gevraagd. Het RIVM heeft gereageerd op een groot aantal punten uit de brief. De reactie van het RIVM is integraal onderdeel van de brief. Een aantal vragen zijn specifiek voor de gemeente Amsterdam, daar wordt nader ingegaan in deze brief.

Volgende processtappen

De brief zit gelijktijdig ook in de map van wethouder van Doorninck, als wethouder Ruimtelijke Ordening.

Na akkoord van u en wethouder Van Doorninck zal de ondertekende brief naar de indieners van het raadsadres gestuurd worden en ter kennisname naar de leden van de raadscommissie ZJS

Advies / afstemming

input van RIVM

Documenten

Registratienr.	Naam
AD2021-042416	Map wethouder Kukenheim Voordracht (pdf)
AD2021-042418	Raadsadres Gezondheidseffecten windturbines definitief.pdf (pdf)
AD2021-042417	beantwoording raadsadres gezondheidseffecten windturbines def concept.docx (msw12)

Behandelend ambtenaar of indienend raadslid (naam, telefoonnummer en e-mailadres)

GGD Amsterdam, [redacted], [redacted]@ggd.amsterdam.nl, o6[redacted]

Uitslag

Gemeente Amsterdam

Bezoekadres
Amstel 1
1011 PN Amsterdam

Postbus 202
1000 AE Amsterdam
Telefoon 14 020
amsterdam.nl

Retouradres: Postbus 202, 1000 AE Amsterdam

[redacted]

Datum 22 april 2021
Behandeld door [redacted] en [redacted]
E-mail [redacted]@ggd.amsterdam.nl, [redacted]@ggd.amsterdam.nl
Onderwerp Beantwoording raadsadres gezondheidseffecten windturbines

Geachte indieners van het raadsadres gezondheidseffecten windturbines,

Op 29 maart jl. heeft u een brief naar de gemeenteraad gestuurd over de gezondheidseffecten van windturbines. In uw brief geeft u aan dat u, als medici en paramedici, op basis van wetenschappelijke literatuur uw ernstige zorgen wil uiten over de nadelige gezondheidseffecten van windturbines in de directe nabijheid van woningen.

Allereerst wil ik u danken voor uw betrokkenheid bij dit onderwerp.
Het college hecht veel waarde aan een goede en gezonde leefomgeving voor alle Amsterdammers. Gezondheid speelt daarom een belangrijke rol bij de afwegingen die gemaakt worden om de beschikbare ruimte binnen de gemeente in te richten. Landelijke normen geven daarbij het kader aan, maar het college laat zich ook informeren door het RIVM en de GGD om gewogen beslissingen te nemen die recht doen aan de Amsterdamse situatie. Zij hebben de kennis in huis om het wetenschappelijk onderzoek naar relaties tussen geluid van windturbines en het optreden van gezondheidseffecten te beoordelen en in de praktijk toe te passen.

De GGD baseert zich bij de advisering over de gezondheidseffecten van windturbines op meerdere bronnen: het wetenschappelijk onderzoek dat beschikbaar is, de adviezen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en de Gezondheidsraad en de expertise van het RIVM. Daarbij wordt mede gebruik gemaakt van het RIVM rapport: 'Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update' uit 2020. Dit rapport geeft inzicht in de wetenschappelijke literatuur die sinds het WHO advies over omgevingsgeluid uit 2018 verschenen is. Het RIVM rapport biedt een aanvulling op de beschikbare kennis maar is dus niet de enige bron van informatie.

In het raadsadres stelt u dat het RIVM rapport uit 2020 niet volledig is en niet op alle relevante aspecten is toegesneden. Ook heeft u een aantal concrete vragen over het rapport. We hebben uw vragen en opmerkingen op het rapport voorgelegd aan het RIVM.
De volledige reactie van het RIVM is bijgevoegd als bijlage bij deze brief

U heeft verder een aantal concrete vragen voor het college. Hieronder ga ik daar nader op in.

II. Deelt u onze mening dat het op grond van het RIVM-rapport niet te verantwoorden is om de voorgenomen plannen om windturbines te plaatsen nabij woonwijken ten uitvoer te brengen? Zo nee, waarom niet?

Of het verantwoord is om op specifieke locaties in Amsterdam een windturbine te plaatsen zal vooraf onderzocht worden. De locatie(s) worden onder andere beoordeeld met een MER, aangevuld met onderzoek van de GGD naar de mogelijke risico's op gezondheidseffecten. De plaatsing van windturbines heeft, net als de aanleg van een weg of een nieuwe woonwijk, invloed op de leefomgeving. De milieueffecten van elk voornemen, ook het plaatsen van een windturbine of windturbinepark, worden daarom beoordeeld met een milieu effect rapportage (MER). Een belangrijk onderdeel van de MER is het in kaart brengen van de mogelijke gezondheidsrisico's van een gepland(e) windturbine(park) om de gezondheid van de omwonenden een volwaardige plaats in de afweging te geven.

Het RIVM-rapport en de reactie van het RIVM op uw vragen zijn geen aanleiding om het voorgenomen proces te wijzigen om tot opwekking van windenergie te komen. Het RIVM-rapport geeft daarnaast alleen de mogelijke gevolgen van blootstelling aan geluid weer en de niet-akoestische factoren die hierbij een rol spelen; niet of dat (maatschappelijk) verantwoord is noch of dat geldt voor de specifieke condities en context op Amsterdamse locaties.

III. Bent u inmiddels op de hoogte van het feit dat juist kinderen met een zich nog ontwikkelend brein bijzonder kwetsbaar zijn voor slaapverstoring en dat dit negatieve gevolgen voor de hersenontwikkeling kan hebben en dat windturbines een bijkomende bron zijn van slaapverstoring?

Amsterdam is een drukke en levendige stad, waar voortdurend veranderingen plaatsvinden. Nieuwe wegen en woonwijken worden aangelegd, industrie verschijnt en verdwijnt, de inrichting van wijken verandert door renovatie en inbreiding. In deze voortdurend veranderende leefomgeving zijn veel geluiden aanwezig. Deze geluiden zijn niet altijd plezierig en kunnen voor een deel van de inwoners hinderlijk zijn en de slaap verstoren. Met name wegen en bouwactiviteiten zijn een bron van geluidhinder. Gezondheidsrisico's door bronnen van geluid en geluidhinder gelden helaas zowel voor volwassenen als voor kinderen. Bij het inrichten van de ruimte in de gemeente is geluid daarom een belangrijk thema en worden maatregelen getroffen om de blootstelling aan hinderlijk geluid zoveel mogelijk te beperken. En de maximale wettelijk toegestane geluidsbelasting niet te laten overschrijden. De plaatsing van windturbines vormt daarop geen uitzondering.

IV. We vragen u opdracht te geven aan het RIVM om gedegen onderzoek te doen naar de specifieke gezondheidsrisico's met betrekking tot de Amsterdamse zoekgebieden voor windturbines met een hoogte van 146 meter en hoger, binnen 2000 meter van woningen, en/of met een geluidsbelasting van 42 dB en hoger.

V. Wij vragen u om het onderzoek onder punt IV niet te beperken tot de effecten op volwassenen, maar ook de gezondheidseffecten op kinderen mee te nemen.

Onderzoek naar de gezondheidseffecten van windturbines gebeurt wereldwijd en de resultaten daarvan zijn breed toepasbaar. Het ministerie van economische zaken is in overleg met het RIVM om na te gaan of het nodig is om aanvullend landelijk onderzoek naar de mogelijke gezondheidseffecten van windturbines. Er is geen aanleiding om onderzoek te doen specifiek voor de Amsterdamse situatie. Het college zal een dergelijke opdracht dus niet geven aan het RIVM.

VI. a. Op welke wijze denkt u invulling te geven aan uw verantwoordelijkheid als volksvertegenwoordiger om het voorzorgprincipe te hanteren en uw inwoners te beschermen tegen eerdergenoemde gezondheidsrisico's?
b. Bent u, net als wij, van mening dat u pas tot uitvoering van de voorgenomen plannen kunt besluiten, als overtuigend is aangetoond dat deze geen gezondheidsrisico's opleveren en bovendien te allen tijde niet ten nadele van de omwonenden zullen uitpakken? Zo nee, waarom niet?

Een belangrijk onderdeel van besluitvorming waarbij mogelijke gezondheidsrisico's van vernieuwende toepassingen een rol spelen is het voorzorgsprincipe. De Gezondheidsraad heeft een advies geschreven over het voorzorgsprincipe[1]. Hierin staat beschreven dat de interpretatie van het voorzorgsprincipe is gebaseerd op een gewogen afweging van kosten en baten van plannen, rekening houdend met onzekerheden. De urgentie van de energietransitie door de gezondheidsrisico's van klimaatverandering onderbouwt een interpretatie waarbij windturbines geplaatst worden met inachtneming van de wettelijke geluidsnormen.

VII. Ziet u het als uw verantwoordelijkheid om geluidsoverlast in de stad zoveel mogelijk te beperken en daarom te zoeken naar groene (energie) alternatieven, die geen negatieve gezondheidseffecten opleveren? Zo nee, waarom niet?

Wij hanteren voor alle bronnen van geluid minimaal de landelijke geluidsnormen om zo geluidsoverlast voor de Amsterdammers zoveel mogelijk te beperken. Daarnaast nemen we extra maatregelen. Deze zijn opgenomen in het Actieplan geluid 2020-2023 dat in december 2020 verschenen is.

We staan aan de start van de energietransitie, waarbij voortdurend gezocht wordt naar alternatieven voor ons huidige energieverbruik.
Elk alternatief heeft zijn voor- en nadelen die het college zorgvuldig afweegt.

Ik hoop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.
Hoogachtend,

Simone Kukenheim
wethouder Zorg, Jeugd(zorg), Beroepsonderwijs en Sport

[1] Voorzorg met rede, zie https://www.gezondheidsraad.nl/documenten/adviezen/2008/09/26/voorzorg-met-rede

Aan: GGD Amsterdam
Van: RIVM
Datum: 12 april 2021
Betreft: Windturbines en gezondheid (cGM-Toonbankvraag 30502)

De GGD Amsterdam heeft op 29 maart 2021 een raadsadres ontvangen van een groep bezorgde medici en paramedici over de vermeende gezondheidseffecten van windturbines. In de brief stellen zij een aantal vragen die rechtstreeks ingaan op het RIVM rapport (oktober 2020) van [redacted] en [redacted] (de Nederlandse vertaling van het rapport zal midden april beschikbaar zijn).
Op verzoek van de GGD Amsterdam, gaan we na een korte inleiding, in op de vragen in het raadsadres voor zover deze verwijzen naar ons rapport en breder werk van RIVM in het geluiddomein. Op specifieke vragen voor de gemeente gaan wij niet in.

Inleiding
Het betreffende RIVM-rapport is opgesteld in opdracht van de Afdeling Geluid en Niet-Ioniserende straling van het Zwitserse Milieubureau (Bundesamt für Umwelt). Het RIVM werd gevraagd om een actueel overzicht van de conclusies van wetenschappelijke onderzoeken naar de gezondheidseffecten van windturbinegeluid en hierbij in het bijzonder te kijken naar het effect van infrageluid en laagfrequent geluid. Hiervoor is alle relevante wetenschappelijke literatuur verzameld die is gepubliceerd vanaf 2017. Dit is een vervolg op een vergelijkbare opdracht waarover in 2018 een rapport en artikel verscheen ([redacted] en [redacted] 2017, [redacted] en [redacted] 2018).
Het monitoren van gezondheidsklachten rond belangrijke (geluid en trilling) bronnen is een van de basistaken van de afdeling Milieu en Gezondheid van het Centrum Duurzaamheid, Milieu en Gezondheid (DMG) van het RIVM. Dit gebeurt rond transportbronnen in het algemeen, en specifiek rond vliegvelden, langs het spoor, en windturbines (WTs). Naast survey 's (herhaald vragenlijstonderzoek onder omwonenden) is een systematisch review van de internationale literatuur een hiervoor geëigende methode. Dat is voor WT geluid gedaan in 2013, 2015, 2017, 2018 en 2020. Deze reviews zijn geschreven in opdracht van VWS, IenW, Overheid VK, Zwitserse Overheid en de WHO (zie referentielijst).
Deze producten zijn tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van het RIVM. RIVM-onderzoek wordt onafhankelijk uitgevoerd volgens de Wet op het RIVM artikel 5. De opdrachtgevers hebben geen invloed op de gebruikte onderzoeksmethoden en de wijze van rapporteren van het onderzoek.
Het RIVM hanteert daarbij in de eerste plaats een volksgezondheid-benadering, waarin op basis van groepsgegevens uitspraken worden gedaan over de aannemelijkheid van optreden van gezondheidseffecten naar aard, ernst en omvang. In de bovengenoemde reviews over windturbines werd telkens de meest recente literatuur betrokken. Deze werd op systematische wijze beoordeeld, volgens een standaardmethode voor systematische reviews. Er werd geen blootstelling-effect relatie afgeleid omdat onderzoekresultaten onvoldoende beschikbaar en/of niet vergelijkbaar genoeg waren om een dergelijke analyse uit te voeren. Literatuuronderzoek is een eerste stap in het leveren van informatie ten behoeve van besluitvorming op basis van wetenschappelijk bewijs. De nadruk ligt hierbij op het gebruik van bewijs uit onderzoek met een adequate onderzoeksopzet en uitvoering.

Deze benadering geeft een algemeen beeld van gezondheidsrisico's en de (mede)bepalende factoren ervan. De medische benadering richt zich op individuele ziektegevallen en onderscheidt zich daarmee van een volksgezondheid-benadering.
Een review gaat van veel studies uit en zoekt naar een gemene deler, een gemiddelde. Het resultaat is daarom toepasbaar op grote groepen mensen, en goed bruikbaar op de schaal van de algemene bevolking. Wanneer de groepen kleiner worden, kunnen contextuele, persoonlijke en situationele factoren een belangrijke rol spelen, waardoor resultaten op lokaal niveau vaak afwijken van de uitkomsten van de review. Voor het nauwkeurig schatten van gezondheidseffecten op lokaal niveau is een algemene review daarom niet voldoende en is meer en andere, liefst lokale informatie nodig op grond van een gezondheidseffectscreening. Een review is hierbij wel een belangrijke eerste stap.

Reactie op de acht vragen en deelvragen gesteld in de brief van verontruste artsen en paramedici aan de gemeente Amsterdam.

1. *Het college, ten aanzien van dit onderwerp vertegenwoordigd door wethouder M. van Doorninck, hecht veel waarde aan de uitkomsten van het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update" uit 2020[1]. Om de navolgende redenen is dit rapport echter niet toepasbaar op de Amsterdamse zoekgebieden:*
A. In het RIVM-rapport[1] wordt verwezen naar 102 wetenschappelijke studies.o.a.2-21 Het merendeel gaat over overlast en acceptatie van windturbines. Slechts 15 studies gaan over gezondheidseffecten en windturbines. Opvallend in deze studies is dat vrijwel alle windturbines in dunbevolkt gebied gelokaliseerd zijn en een maximale tiphoogte van 120 meter hebben. Daarnaast woont het overgrote deel van de omwonenden in de studies op meer dan 500 meter afstand van de windturbines en is de geluidsbelasting lager dan 42 dB.

Reactie1: Dit zijn de studies die sinds 2017 gepubliceerd zijn in de wetenschappelijke literatuur en die aan de wetenschappelijk kwaliteitseisen voldoen (van Kamp van den Berg, 2021, bladzijde 68). De meeste studies gaan over hinder en slaapverstoring. Deze effecten vatten wij, in lijn met de WHO definitie van gezondheid, op als nadelige gezondheidseffecten. Deze studies vormen een goede basis voor het schatten van de gezondheidseffecten. Deze effecten zijn niet anders voor dicht- of dunbevolkte gebieden, en jaargemiddelde geluidniveaus boven 42 dBA 's nachts komen nauwelijks voor in zowel dicht- als dunbevolkte gebieden. Natuurlijk zijn de sociale, geografische, visuele omstandigheden anders, maar daar kan rekening mee worden gehouden.

> In onderzoek naar de effecten van windturbinegeluid worden verschillende indicatoren voor het geluidniveau gebruikt, vaak L_{den}, soms ook L_{Aeq} al dan niet bij een bepaalde windsnelheid. Het is van belang bij vergelijkingen steeds goed op te letten om welke eenheid het gaat. In het hypertensie-onderzoek van Poulsen et al (2018a) gebruikt men bijvoorbeeld het nachtelijk geluidniveau bij 8 m/s windsnelheid van 10 PM - 7 AM, terwijl in Nederland de nachtnorm geldt voor 11PM – 7AM. De hoogste klasse van nachtelijke geluidblootstellingen in deze studie was >= 42 dBA. Die 42 dBA komt overeen met de 47 dB L_{den} etmaal norm in NL. En dat komt weer overeen met 40 dB L_{night}, terwijl de NL grenswaarde 41 dB L_{night} is. Dus uiteindelijk ligt de hoogste geluidsklasse van Poulsen (2018a) rond en deels boven de NL grenswaarde. Voor de wijze van omrekening wordt verwezen naar van den Berg (2008*).*

Reactie2: Het klopt dat de afstanden in de studies vaak groter zijn dan 500 meter. De geluidbelasting komt in sommige studies, als in de goede eenheid wordt vergeleken, overeen met wat in Nederland voorkomt/is te verwachten.

In de veel besproken Deense studies (The Danish Wind turbine Study ,5-9) is onderzoek gedaan naar de gezondheidsrisico's bij 711.000 inwoners die in dunbevolkt gebied binnen een straal van 10 km van windturbines wonen. Slechts 1100 inwoners wonen binnen 500 meter van windturbines met een tiphoogte tot 100 meter en een geluidsbelasting van 42 dB en hoger. In deze kleine groep (minder dan 1% van het totaal aantal onderzochte bewoners) is wel degelijk een verhoogd risico op hart- en vaatziekten[9], slapeloosheid, depressie en toename gebruik van antidepressiva en slaapmedicatie aangetoond[8].
1C. In diezelfde Deense studies is een significant verhoogd risico op hypertensie aangetoond bij mensen ouder dan 65 jaar die in de nabijheid van windturbines wonen met een geluidsbelasting buitenshuis van 42 dB en meer; binnenshuis 15 dB en meer[5].

Reactie1: Voor de genoemde effecten hart- en vaatziekten, slapeloosheid en depressie is onvoldoende bewijs. Dat concluderen wij in onze review en dit concluderen de onderzoekers ook zelf.

Hart-vaatziekten: Een significant verhoogd risico op *hypertensie* is niet gevonden. Er is geen statistisch significant verband gevonden voor *hypertensie*, maar hooguit een marginaal verband ('borderline statistically significant for outdoor WTN') voor het gebruik van medicatie tegen hypertensie bij mensen boven de 65 jaar als indicator voor hypertensie (Poulsen, 2018a).

De studie van Poulsen (2019b) leverde eveneens geen afdoend bewijs op voor een verband tussen het windturbinegeluid buitenshuis en *ischemische hartziekte of een beroerte.*

Slapeloosheid: Poulsen (2019a) vonden een zwak verband tussen een jaargemiddeld niveau van windturbinegeluid van 42 dBA of hoger 's nachts (buitenshuis) en het gebruik van slaapmedicatie, maar dit verband was niet significant. Ook werd er geen verband gevonden met het geluidniveau binnenshuis. Een nadere analyse toonde aan dat de sterkste verbanden voorkwamen bij oudere mensen. Het risico op vertekening in deze studie is hoog, omdat de gegevens werden geanalyseerd op groeps-/bevolkingsniveau en gegevens niet op individueel niveau beschikbaar waren.

Depressie en welvinden: Er is onvoldoende bewijs voor effecten op welbevinden en depressie zoals wordt bevestigd in een recent review van Clark et al, 2020., waarin geconcludeerd wordt dat het bewijs voor effecten van het windturbinegeluidniveau op de zelfgerapporteerde kwaliteit van leven of gezondheid van zeer lage kwaliteit is. Dat geldt ook voor het bewijs voor een effect op mentale aandoeningen (angststoornis, depressie) (zie ook Poulsen, 2019ac).

Reactie2: Ook in de groep die binnen de 500 meter van windturbines woont, zijn in de studie van Poulsen geen andere effecten aangetoond dan hinder.

1D. Er zijn geen wetenschappelijke studies beschikbaar over de gezondheidseffecten van windturbines met een tiphoogte hoger dan 120 meter, die binnen 2000 meter van omwonenden staan met 42dB geluidsbelasting of hoger. De hoofdonderzoeker van de Deense studies (Mw. dr. M. Sorensen [5-9]) en ook de auteur van het RIVM-rapport (Dhr. dr. F. van den Berg[1]) bevestigen dit. De

conclusies van het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update" uit 2020 zijn daarom niet van toepassing op de situatie, zoals in en rondom Amsterdam gepland is.

Reactie: De conclusies van het rapport zijn niet zondermeer toepasbaar op lokale situaties. Vanzelfsprekend zijn er rond zeer recent geplaatste windturbines minder onderzoeken beschikbaar dan rond turbines die al langer staan. Op basis van de huidige kennis lijkt het niet zo te zijn dat, als de geluidbelasting wordt begrensd, vervolgens de tiphoogte en afstand doorslaggevend zijn voor genoemde gezondheidseffecten.

1E. In het WHO-rapport Environmental Noise Guidelines for the European Region[15] wordt in de bespreking van geluidsoverlast door windturbines bevestigd dat de onderzoeken plaats hebben gevonden in dunbevolkte gebieden.

Reactie: Dat klopt. Het is overigens niet zo dat 'dun bevolkt zijn' op zich een beperkende factor is om effecten te vinden, als de bevolkingsgroep maar groot genoeg is en/of de meetduur lang genoeg.

***2.** Er is vooralsnog geen wetenschappelijk onderzoek gedaan naar negatieve gezondheidseffecten bij kinderen die opgroeien in de buurt van windturbines. Het eerder aangehaalde RIVM-rapport vermeldt niet welke betekenis er toegekend moet worden aan het gegeven dat hierover geen kennis beschikbaar is. Helaas zijn in de Deense Studies bewoners van jonger dan 18 jaar uitgesloten van deelname. Wel is bekend dat geluid van weg- en vliegverkeer significant negatieve gevolgen heeft op de leerprestaties en geheugenfuncties van kinderen 20. Hoewel een dergelijk verband m.b.t. turbinegeluid aannemelijk lijkt, ontbreekt wetenschappelijk onderzoek hieromtrent. Er is bovendien veel onderzoek gedaan naar de effecten van slaapstoornissen op de hersenontwikkeling van kinderen. Slaapstoornissen bij kinderen, waarvan kan worden aangenomen dat die ten gevolge van windturbinegeluid kunnen ontstaan, kunnen leiden tot neuronen-verlies, verlies van geheugenfunctie, stagnerende cognitieve vermogens, toename van gedragsproblemen en verminderd welbevinden[16-19]. Tenslotte is verstoorde slaap bij kinderen geassocieerd met overgewicht en metabole ontregeling.*

Reactie: Onderzoek naar het effect van omgevingsgeluid op kinderen is in het algemeen zeer beperkt en heeft zich vooral gericht op luchtvaartgeluid en cognitieve effecten. Voor windturbines ontbreken studies volledig (zie WHO reviews). Onze review gaat inderdaad niet verder in op het ontbreken van studies bij kinderen.

***3.** Er is veel wetenschappelijk bewijs dat geluidsoverlast door verkeer en vliegvelden geassocieerd is met een verhoogd risico op hart- en vaatziekten[10-13, 20, 22]. Geluidsoverlast veroorzaakt door windturbines wordt ongeveer even hinderlijk ervaren als geluidsoverlast door vliegverkeer en 3 maal hinderlijker ervaren dan weg- en railverkeer bij een vergelijkbaar geluidsniveau[14].*

Reactie: Hier spelen twee zaken door elkaar. Het klopt dat geluid van windturbines bij gelijke geluidniveaus drie maal zo hinderlijk is als geluid van industrie, weg-, vlieg- en railverkeer. Maar dat betekent niet automatisch dat ook de kans op hart- en vaatziekten drie keer zo hoog is. Er is geen verband aangetoond tussen WT geluid en hart- en vaatziekten. Mogelijk is dit een gevolg van minder onderzoek, minder blootgestelde mensen, of van de lagere geluidniveaus. Maar het is niet te verwachten dat het verband tussen geluid en effecten anders is voor de verschillende bronnen,

als rekening wordt gehouden met genoemd verschil in hinderlijkheid. Hierbij gaan we er dan van uit dat het risico deels via hinder loopt.

Bij de huidige grenswaarde van 47 dB voor WT is dus het risico op hart- en vaatziekten vergelijkbaar met dat van transportbronnen en industrie bij hogere grenswaarden.

4. *In verschillende wetenschappelijke studies is aangetoond dat omwonenden vanaf 35dB(A) hinder tot ernstige hinder ervaren. Dat is ook af te lezen uit bovenstaande schematische weergave van de resultaten van de review van geluidsexperts R.W. Rand en S.E. Ambrose uit 2013. Ook valt uit deze weergave op te maken dat de huidige Nederlandse geluidsnormen voor windturbines leiden tot ernstige hinder bij een veel grotere groep omwonenden dan op basis van de berekeningen van TNO en RIVM wordt aangenomen. Tijdens de expertsessie presenteerde dr. ir. De Laat bovenstaande figuur, waarin de relatie tussen het geluidsniveau van windturbines en overlast ervan wordt weergegeven. Ook legde hij uit dat een geluidsniveau van 35dB(A) overeenkomt met een afstand van 10x de ashoogte van een moderne windturbine. Een windturbine met een tiphoogte van 200 meter heeft een ashoogte van ongeveer 150 meter. Dit type windturbine zal daarom op een afstand van minimaal 1500 meter tot woonhuizen, scholen, zorgcentra en andere gevoelige bebouwing moeten worden geplaatst om geluidshinder en secundaire gezondheidseffecten te minimaliseren. Bij plaatsing van een windturbine op of nabij water zou deze afstand minimaal 1,5x groter moeten zijn, gezien het feit dat geluid over water veel verder draagt dan over land. De volgende figuur van de Amsterdamse zoekgebieden toont het bereik van de invloedsfeer van 1500 meter binnen en buiten de zoekgebieden. Geschat wordt dat tienduizenden Amsterdammers gezondheidseffecten zullen ondervinden.*

Reactie1: Het rapport van Rand en Ambrose is geen wetenschappelijk studie, maar een niet-collegiaal getoetst rapport van akoestisch adviseurs. De hierin weergegeven 'community reaction' is een oude indeling uit de VS, die naar eigen (en niet nader toegelichte) inzichten toegepast werd op windturbines. De hinderpercentages zijn gebaseerd op één oude studie.

Reactie2: De geluidproductie neemt de laatste jaren niet meer toe met de grootte van een windturbine. Qua geluid is er dus geen sprake meer van een relatie tussen grootte en geluidsproductie en dus ook niet tussen afstand en geluidniveau. Wel is er nog verschil tussen windturbines van verschillende leveranciers (mondelinge mededeling Frits van den Berg) (RVO, 2016).

Reactie3: Er worden hier twee dingen door elkaar gehaald: het laagste niveau waarop effecten worden gevonden en het niveau waarboven het beleid het % ernstige hinder onacceptabel vindt. Ook bij andere geluidbronnen verschilt het geen-effect-niveau van het aanvaardbaar geachte niveau. Wat als aanvaardbaar wordt geacht is een politieke keuze en niet een wetenschappelijke keuze.

5. *De WHO stelt vast dat bronnen van geluidsoverlast, waaronder windturbines, een belangrijke bedreiging voor de volksgezondheid zijn en adviseert een striktere geluidsnorm dan de Nederlandse wettelijke geluidsnorm voor windturbines 15.*

Reactie1: WHO verwoordt het in de Guidelines (WHO, 2018) als volgt: “Noise is an important public health issue. It has negative impacts on human health and well-being and is a growing

concern". Het RIVM onderschrijft het gezondheidskundige belang van het beperken van de geluidbelasting voor de volksgezondheid.

Reactie2: De WHO adviseert inderdaad een 2 dB lagere gezondheidskundige streefwaarde voor geluid van WTs. Deze streefwaarde voor windturbines is voorwaardelijk omdat er ten tijde van de Guidelines onvoldoende evidentie was (studies van lage kwaliteit) om een "definitieve" relatie voor hinder af te leiden (Guski et al, 2017) en geen evidentie om voor slaap een nachtelijke relatie af te leiden (Basner and Mcquire, 2018).

6. *Het RIVM adviseerde in 2009 een lagere geluidsnorm met een voorkeurswaarde van 40dB Lden en een maximale waarde van 45dB Lden om de ernstige hinder van windturbines tot een minimum te beperken. Dit advies is destijds niet opgevolgd door de landelijke politiek en er is gekozen voor uitsluitend een maximale waarde van 47dB Lden.*

Reactie: Gebruik makend van de resultaten van Janssen et al (2008) rapporteerden Verheyen et al in 2009 en 2011 in opdracht van VROM een exploratieve analyse van de gemodelleerde geluidniveaus van WTs. Vervolgens heeft TNO (Janssen et al, 2011) een vergelijking gemaakt met het percentage ernstige hinder door geluid van industrie, weg-, vlieg- en railverkeer geluid. Op basis hiervan is de norm in Nederland op de gevel van woningen en andere gevoelige objecten vastgesteld op 47 dB L_{den} en 41 dB L_{night}.

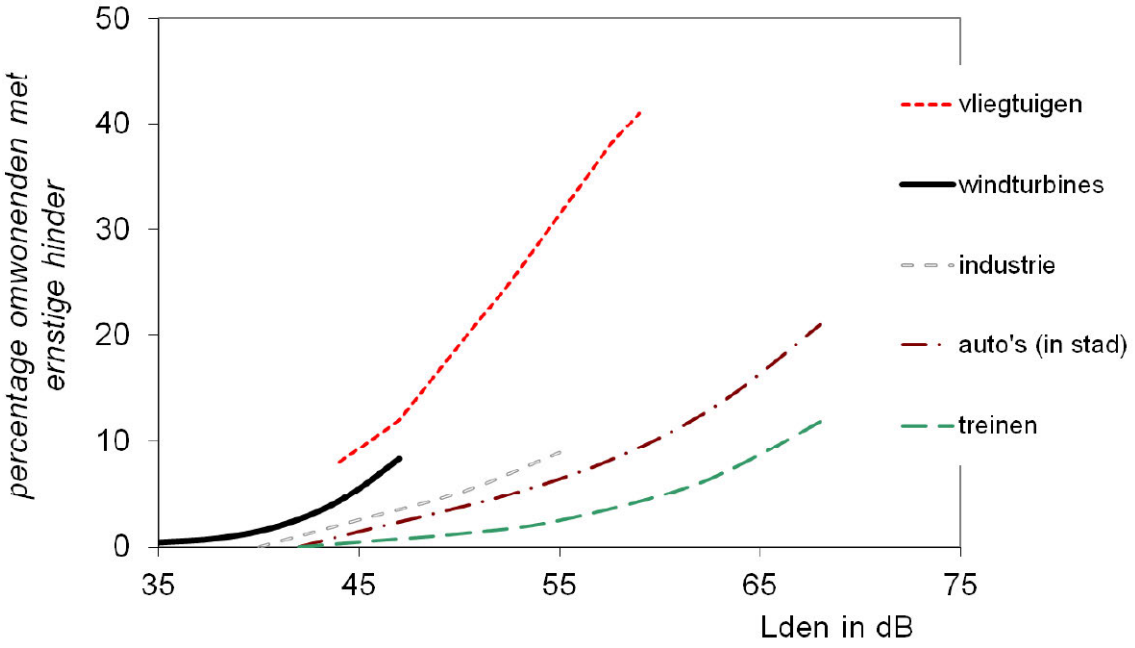

Figuur 1. Vergelijking van het percentage ernstig gehinderd ten gevolge van wind-, vliegtuig-, industrie-, wegverkeer- spoorgeluid op basis van de ***in 2011 beschikbare*** *blootstelling-effect relaties.*

Het gaat hier om beleidsmatige normen, waarbij een afweging wordt gemaakt tussen de voordelen van windenergie en de hinder die omwonenden ondervinden. In Nederland wordt op basis van gegevens uit 2015 geschat dat toen 0.02% van de bevolking blootgesteld was aan geluidniveaus van WTs die hoger zijn dan de norm van 47 dB (L_{den}). Ter vergelijking: voor andere bronnen van

omgevingsgeluid ligt dit percentage aanzienlijk hoger. Zo wordt bijvoorbeeld 29% van de Nederlandse bevolking blootgesteld aan geluidsniveaus van meer dan 53 dB (de voorkeurswaarde) van gemeentelijke wegen en bijna 2% van de Nederlandse bevolking wordt blootgesteld aan geluidniveaus van meer dan 50 dB (L_{den}) door vliegverkeer (Welkers et al, 2019).

***7**. Windturbinegeluid wordt in de nacht niet gemaskeerd door het geluid van verkeer zoals dit overdag wel het geval kan zijn[4]. Daardoor leidt geluidsoverlast door windturbines ook langs (snel)wegen tot een toename van slapeloosheid. Het is al langer bekend dat chronische slapeloosheid kan leiden tot hypertensie, depressie, overgewicht en diabetes. Deze ziektebeelden hebben reeds een hoge incidentie in de zoekgebieden in dichtbevolkte volkswijken[24]. Deze ziektebeelden zullen naar verwachting door plaatsing van windturbines nog verder toenemen.*

Reactie1: Uit Nederlands onderzoek blijkt dat de hinder van wegverkeer en van windturbines los van elkaar staan (alleen bij wegverkeer met een L_{den} 20 dB hoger dan het geluidsniveau van windturbines heeft men geen hinder meer van de windturbines). Er is geen versterking van het geluid van wegverkeer door dat van windturbines of vice versa (Van den Berg et al, 2008)

Reactie2: De redeneerlijnen lijken hier door elkaar te lopen. Het is inderdaad bekend dat bepaalde aandoeningen mogelijk samenhangen met een chronische slaapverstoring. Het is ook bekend dat bepaalde aandoeningen iets vaker voorkomen in lage SES wijken. Dat zegt nog niets over de samenhang met windturbine geluid ‘s nachts. Vooralsnog is geen direct verband vastgesteld met diabetes, overgewicht, depressie en hypertensie voor geluid van transport-gerelateerde bronnen, ook niet via de relatie met slapeloosheid. Kennis over deze verbanden vraagt om onderzoek waarbij ook gekeken worden naar andere geluidbronnen en andere risicofactoren zoals leefstijlfactoren, voeding en ander gezondheidsgedrag en familiaire belasting. Dit zou zeker de moeite waard zijn, ook met oog op het bepalen van de relatieve bijdrage van WT-geluid aan dit proces op lange termijn. Voor wat bekend is over wegverkeersgeluid en slaapindicatoren waaronder slapeloosheid zie de review van Basner & McGuire, 2017.

***8.** Bovendien zijn er aanwijzingen dat laagfrequent en infrasoon geluid (zowel hoorbaar als niet hoorbaar) door windturbines voor een aanzienlijke groep omwonenden hinderlijk is en een negatieve invloed kan hebben op de gezondheid. Tijdens de expertsessie in de gemeenteraad heeft Dr. ir. de Laat u hierover uitleg gegeven. Hij baseert zijn conclusies op een studie van meer dan 300 wetenschappelijke artikelen over dit onderwerp, welke binnenkort gepubliceerd zal worden. Daarnaast geeft een recente studie gepubliceerd in Nature Scientific Reports aanwijzingen voor volumeverlies van grijze stof in enkele gebieden in het brein bij proefpersonen die aan infrasoon geluid waren blootgesteld. Deze onderzoekers vinden hun bevindingen een plausibele casus voor verder onderzoek[25].*

Reactie1: Windturbines produceren geluid over het hele spectrum van lage en hoge tonen, net als andere geluidbronnen, en dus ook LFG en infrageluid (geluid onder de 20Hz). Het aandeel LFG en infrageluid van windturbinegeluid is gemiddeld vergelijkbaar en op momenten groter (als gevolg van meteo-omstandigheden) dan dat van andere alledaagse bronnen, zoals wegverkeer. In onze review wordt bevestigd dat laagfrequent geluid van invloed kan zijn op hinder (en op eventuele vervolgeffecten), maar net zoals 'gewoon' geluid dat kan hebben. Voor infrageluid zien wij geen bewijs en zelfs geen overtuigende aanwijzingen.

Reactie2: Het is inderdaad interessant verder te onderzoeken, ook om te bepalen wat de praktische betekenis is van het verlies aan grijze stof en of het inderdaad samenhangt met (alleen) het infrageluid. Maar vooralsnog is niet duidelijk wat dit dan betekent voor de praktijk: bij woningen veroorzaken windturbines aanzienlijk lagere geluidniveaus dan in de genoemde studie en als er al negatieve gezondheidseffecten zijn, levert wegverkeer waarschijnlijk een veel grotere bijdrage en voor veel meer mensen.

Reactie3: De review van de Laat is (nog) niet gepubliceerd, dus het is niet mogelijk deze conclusies op waarde te schatten. Het gaat hier om ongepubliceerde, en in principe vooralsnog onbekende resultaten.

Op basis van het voorgaande zijn wij ernstig bezorgd over de nadelige gezondheids-effecten van windturbines in de directe nabijheid van woningen. Deze zorgen worden niet weggenomen door het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update", aangezien dit rapport onvolledig is en niet op alle relevante aspecten van dit probleem is toegesneden. Bovendien zijn de conclusies ervan niet op de Amsterdamse situatie van toepassing. Om deze reden vormt dit rapport geen bruikbaar uitgangspunt voor verantwoorde besluitvorming door de gemeenteraad over de plaatsing van windturbines in de Amsterdamse zoekgebieden

Reactie1: De toepasbaarheid van de resultaten uit onderzoek elders is inderdaad beperkt, zeker in het geval de situatie en context sterk verschillen *in casu*: type turbine en de afstand tot de turbines. Hiervoor is een Health Impact Assessment nodig. Hiervoor ontbreken nog de benodigde ingrediënten zoals een definitieve blootstelling- effect relatie voor dag en nacht geluidniveaus (zie WHO-tabel 36, 37, page 77-78), maar bij gebrek aan beter zou de voorwaardelijke blootstelling-effect relatie kunnen worden gebruikt om het verwachte percentage ernstige hinder af te leiden. Hinder wordt behalve door geluid, door persoonlijke, situationele en contextuele aspecten bepaald en het is daardoor lastig precies te voorspellen. Gegevens van elders kunnen goed helpen om een inschatting te maken en gegevens van meerdere studies zijn hier beter toe in staat dan een enkele studie rond een enkel windpark. En die studie kan uiteraard pas gedaan worden als de windturbines er al staan. Hierbij zou de invloed van visuele aspecten (bv in relatie tot de masthoogte) meegewogen moeten worden.

Reactie2: Het is overigens niet duidelijk wat hier bedoeld wordt met "relevante aspecten".

Reactie3: Zoals boven aangegeven was de vraag van de Zwitserse overheid: 'breng de omvang van problematiek in beeld op basis van de beschikbare kennis in de wetenschappelijke literatuur gepubliceerd na 2017. Betrek hierbij de effecten van Laagfrequent Geluid en Infrageluid, en de rol van determinanten van hinder anders dan geluid'.

Noot RIVM: Onderstaande vragen zijn gericht aan de gemeente Amsterdam: wij gaan ter duiding alleen in op vraag II.

I. We vragen u om een reactie te geven op bovengenoemde punten. Wij zouden graag zien dat u per punt aangeeft wat dit betekent voor het Amsterdamse voornemen om windturbines van 146 tot 200 meter hoogte nabij woningen te plaatsen.

II. Deelt u onze mening dat het op grond van het RIVM-rapport niet te verantwoorden is om de voorgenomen plannen om windturbines te plaatsen nabij woonwijken ten uitvoer te brengen? Zo nee, waarom niet?

Reactie: Het RIVM-rapport geeft alleen de mogelijke gevolgen van blootstelling aan geluid weer en de niet-akoestische factoren die hierbij een rol spelen; niet of dat (maatschappelijk) verantwoord is noch of dat geldt voor de specifieke condities en context. Voor dit doel zou lokaal een gezondheidskundige effect screening (Health Impact Assessment) gedaan moeten worden waarbij gebruik gemaakt zou kunnen worden van de voorwaardelijke WHO-blootstelling-effect relatie voor geluid van windturbines en rekening moet worden gehouden met specifieke visuele aspecten en demografische kenmerken (zie boven)

III. Bent u inmiddels op de hoogte van het feit dat juist kinderen met een zich nog ontwikkelend brein bijzonder kwetsbaar zijn voor slaapverstoring en dat dit negatieve gevolgen voor de hersenontwikkeling kan hebben en dat windturbines een bijkomende bron zijn van slaapverstoring?

IV. We vragen u opdracht te geven aan het RIVM om gedegen onderzoek te doen naar de specifieke gezondheidsrisico's met betrekking tot de Amsterdamse zoekgebieden voor windturbines met een hoogte van 146 meter en hoger, binnen 2000 meter van woningen, en/of met een geluidsbelasting van 42 dB en hoger.

V. Wij vragen u om het onderzoek onder punt IV niet te beperken tot de effecten op volwassenen, maar ook de gezondheidseffecten op kinderen mee te nemen.

VI. a. Op welke wijze denkt u invulling te geven aan uw verantwoordelijkheid als volksvertegenwoordiger om het voorzorgprincipe te hanteren en uw inwoners te beschermen tegen eerdergenoemde gezondheidsrisico's?

b. Bent u, net als wij, van mening dat u pas tot uitvoering van de voorgenomen plannen kunt besluiten, als overtuigend is aangetoond dat deze geen gezondheidsrisico's opleveren en bovendien te allen tijde niet ten nadele van de omwonenden zullen uitpakken? Zo nee, waarom niet?

VII. Ziet u het als uw verantwoordelijkheid om geluidsoverlast in de stad zoveel mogelijk te beperken en daarom te zoeken naar groene (energie) alternatieven, die geen negatieve gezondheidseffecten opleveren? Zo nee, waarom niet?
Graag ontvangen wij de beantwoording van onze vragen binnen de daarvoor gestelde termijn.

Gemeente Amsterdam

Bezoekadres
Amstel 1
1011 PN Amsterdam

Postbus 202
1000 AE Amsterdam
Telefoon 14 020
amsterdam.nl

Retouradres: Postbus 202, 1000 AE Amsterdam

[redacted]

Datum 14 mei 2021
Behandeld door [redacted] en [redacted]
E-mail [redacted]@ggd.amsterdam.nl, [redacted]@ggd.amsterdam.nl
Onderwerp Beantwoording raadsadres gezondheidseffecten windturbines

Geachte indieners van het raadsadres gezondheidseffecten windturbines,

Op 29 maart jl. heeft u een brief naar de gemeenteraad gestuurd over de gezondheidseffecten van windturbines. In uw brief geeft u aan dat u, als medici en paramedici, op basis van wetenschappelijke literatuur uw ernstige zorgen wil uiten over de nadelige gezondheidseffecten van windturbines in de directe nabijheid van woningen.

Allereerst wil ik u danken voor uw betrokkenheid bij dit onderwerp. De afgelopen maanden vindt er veel discussie plaats de mogelijke komst van windmolens in Amsterdam en bewoners hebben hier zorgen of vragen over. Veel van die zorgen en vragen gaan over gezondheid. Het college begrijpt deze zorgen goed en hecht veel waarde aan een goede en gezonde leefomgeving voor alle Amsterdammers. Daarom speelt gezondheid een belangrijke rol in de afweging en keuze voor een locatie voor windturbines.

Bij het plaatsen van windmolens gelden landelijke normen op het gebied van geluid. Uiteraard houdt Amsterdam zich aan deze landelijke normen. Daarnaast laat het college zich ook informeren door het RIVM en de GGD om gewogen beslissingen te nemen die recht doen aan de Amsterdamse situatie. Het RIVM en de GGD hebben de kennis in huis om het wetenschappelijk onderzoek naar relaties tussen geluid van windturbines en het optreden van gezondheidseffecten te beoordelen en in de praktijk toe te passen.

De GGD baseert zich bij de advisering over de gezondheidseffecten van windturbines op meerdere bronnen: het wetenschappelijk onderzoek dat beschikbaar is, de adviezen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en de Gezondheidsraad, en de expertise van het RIVM. Daarbij wordt mede gebruik gemaakt van het RIVM rapport: 'Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update' uit 2020. Dit rapport geeft inzicht in de wetenschappelijke literatuur die sinds het WHO advies over omgevingsgeluid uit 2018 verschenen is. Het RIVM rapport biedt een aanvulling op de beschikbare kennis maar is dus niet de enige bron van informatie.

In het raadsadres stelt u dat het RIVM rapport uit 2020 niet volledig is en niet op alle relevante aspecten is toegesneden. Ook heeft u een aantal concrete vragen over het rapport. We hebben uw vragen en opmerkingen op het rapport voorgelegd aan het RIVM. De volledige reactie van het RIVM is het antwoord op uw eerste vragenag en bijgevoegd als bijlage bij deze brief.

U heeft verder een aantal concrete vragen voor het college. Hieronder gaan wij daar nader op in.

II. Deelt u onze mening dat het op grond van het RIVM-rapport niet te verantwoorden is om de voorgenomen plannen om windturbines te plaatsen nabij woonwijken ten uitvoer te brengen? Zo nee, waarom niet?

Het college kan enige vorm van hinder door windturbines niet uitsluiten. Als uit nader onderzoek blijkt dat bij een windturbine op een bepaalde locatie onaanvaardbare risico's op gebied van gezondheid of aantasting van de natuur naar voren komen, dan valt deze locatie af. Daarom is het heel belangrijk om onderzoek te doen naar specifieke locaties. Hiervoor wordt een afwegingskader opgesteld dat gebruikt zal worden om zowel locaties als het proces te toetsen. Het afwegingskader zal ten minste uitspraken doen over de criteria ten aanzien van gezondheid, natuur en ruimtelijke voorkeuren. Onderdeel van het afwegingskader zal ook een "Health Impact Assessment"(HIA) zijn. We vragen een commissie van (onafhankelijke) experts aan welke eisen een HIA moet voldoen om de mogelijke gezondheidseffecten voor de Amsterdamse situatie zo goed mogelijk in beeld te brengen. -Ook in relatie tot andere geluidsbronnen zoals wegen. En daarbij ook de opties te betrekken om de risico's maximaal te verminderen. Dit advies en de opties om de risico's te verminderen wordt opgenomen in de besluitvorming over de vergunningverlening.
~~Nadere toelichting over het afwegingskader kunt u vinden in de raadsinformatiebrief over de Regionale Energiestrategie van XXX april 2021.~~

Het RIVM rapport beschrijft de mogelijke gevolgen van blootstelling aan geluid van windturbines en de factoren die daar een rol bij spelen, maar is niet bedoeld om een maatschappelijke afweging te maken. De bevindingen van het rapport ~~Het RIVM-rapport~~ worden meegewogen bij het opstellen van het afwegingskader. Ook uw zorgen en de bijgevoegde reactie van het RIVM op uw vragen ~~zijn geen aanleiding om het voorgenomen proces te wijzigen om tot opwekking van windenergie te komen~~worden daarbij betrokken. ~~Het RIVM-rapport geeft daarnaast alleen de mogelijke gevolgen van blootstelling aan geluid weer en de niet-akoestische factoren die hierbij een rol spelen; niet of dat (maatschappelijk) verantwoord is noch of dat geldt voor de specifieke condities en context op Amsterdamse locaties.~~

III. Bent u inmiddels op de hoogte van het feit dat juist kinderen met een zich nog ontwikkelend brein bijzonder kwetsbaar zijn voor slaapverstoring en dat dit negatieve gevolgen voor de hersenontwikkeling kan hebben en dat windturbines een bijkomende bron zijn van slaapverstoring?

In een levendige stad als Amsterdam zijn veel geluiden aanwezig. Deze geluiden zijn niet altijd plezierig en kunnen voor een deel van de Amsterdammers hinderlijk zijn en de slaap verstoren. Gezondheidsrisico's door bronnen van geluid en geluidhinder gelden helaas zowel voor volwassenen als voor kinderen. Daarom is nader onderzoek doen naar mogelijke geluidsoverlast bij specifieke locaties voor windturbines voor het college van groot belang. Zie ook het antwoord op de vraag hierboven ~~vraag II~~ hoe het college dit onderzoek zo zorgvuldig mogelijk vorm wil geven.

IV. We vragen u opdracht te geven aan het RIVM om gedegen onderzoek te doen naar de specifieke gezondheidsrisico's met betrekking tot de Amsterdamse zoekgebieden voor windturbines met een hoogte van 146 meter en hoger, binnen 2000 meter van woningen, en/of met een geluidsbelasting van 42 dB en hoger.

V. Wij vragen u om het onderzoek onder punt IV niet te beperken tot de effecten op volwassenen, maar ook de gezondheidseffecten op kinderen mee te nemen.

Onderzoek naar de gezondheidseffecten van windturbines gebeurt wereldwijd en de resultaten daarvan zijn op verschillende situaties toepasbaar. Om de gezondheidseffecten op lange termijn van windturbinegeluid te bepalen is een meting bij een enkel windpark niet voldoende. Hiervoor zouden een substantieel aantal omwonenden rond diverse windparken in Nederland voor langere tijd gevolgd moeten worden. De betrokken ministeries zijn in overleg met het RIVM om na te gaan of het nodig is om aanvullend landelijk onderzoek naar de mogelijke gezondheidseffecten van windturbines uit te voeren. Daarbij wordt meegenomen of er risicogroepen zijn, zoals kinderen, die extra aandacht moeten krijgen. Het college wacht de uitkomsten van dit overleg af, en werkt intussen aan een afwegingskader voor de Amsterdamse situatie zoals genoemd in het antwoord op vraag II.

VI. a. Op welke wijze denkt u invulling te geven aan uw verantwoordelijkheid als volksvertegenwoordiger om het voorzorgprincipe te hanteren en uw inwoners te beschermen tegen eerdergenoemde gezondheidsrisico's?
b. Bent u, net als wij, van mening dat u pas tot uitvoering van de voorgenomen plannen kunt besluiten, als overtuigend is aangetoond dat deze geen gezondheidsrisico's opleveren en bovendien te allen tijde niet ten nadele van de omwonenden zullen uitpakken? Zo nee, waarom niet?

Amsterdam volgt de landelijke richtlijnen op het gebied van omgevingsgeluid. In aanvulling daarop wordt toegewerkt naar een afwegingskader waarin gezondheid en de risico's voor omwonenden een belangrijk onderdeel vormen. Gezondheidswetenschappers, experts en medici worden actief uitgenodigd hun voorstellen in te brengen hoe gezondheidsrisico's in kaart gebracht en gewogen kunnen worden. Het college kan niet voorkomen dat bewoners enige vorm van hinder zullen ervaren door windturbines. Onaanvaardbare risico's op gebied van onder meer de gezondheid zijn voor het college echter niet acceptabel.

VII. Ziet u het als uw verantwoordelijkheid om geluidsoverlast in de stad zoveel mogelijk te beperken en daarom te zoeken naar groene (energie) alternatieven, die geen negatieve gezondheidseffecten opleveren? Zo nee, waarom niet?

Het college ziet het als haar verantwoordelijkheid om zorgvuldig onderzoek te doen naar de geluidseffecten van windturbines en deze effecten zoveel mogelijk te beperken. Het college ziet het daarnaast als haar verantwoordelijkheid om de klimaatcrisis te bestrijden en als stad een bijdrage te leveren aan het tegengaan van klimaatverandering en het omlaag brengen van de CO_2-uitstoot. Het opwekken van schone energie, óók door middel van windturbines, is daarbij noodzakelijk. Elk alternatief voor fossiele brandstoffen heeft voor- en nadelen die het college zorgvuldig afweegt.

Wij hopen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.
Hoogachtend,
Namens het college van Burgemeester en Wethouders,

Simone Kukenheim
wethouder Zorg, Jeugd(zorg),
Beroepsonderwijs en Sport

Marieke van Doorninck
wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en
Duurzaamheid

Aan: GGD Amsterdam
Van: RIVM
Datum: 12 april 2021
Betreft: Windturbines en gezondheid (cGM-Toonbankvraag 30502)

De GGD Amsterdam heeft op 29 maart 2021 een raadsadres ontvangen van een groep bezorgde medici en paramedici over de vermeende gezondheidseffecten van windturbines. In de brief stellen zij een aantal vragen die rechtstreeks ingaan op het RIVM rapport (oktober 2020) van [redacted] en [redacted] (de Nederlandse vertaling van het rapport zal midden april beschikbaar zijn).
Op verzoek van de GGD Amsterdam, gaan we na een korte inleiding, in op de vragen in het raadsadres voor zover deze verwijzen naar ons rapport en breder werk van RIVM in het geluiddomein. Op specifieke vragen voor de gemeente gaan wij niet in.

Inleiding

Het betreffende RIVM-rapport is opgesteld in opdracht van de Afdeling Geluid en Niet-Ioniserende straling van het Zwitserse Milieubureau (Bundesamt für Umwelt). Het RIVM werd gevraagd om een actueel overzicht van de conclusies van wetenschappelijke onderzoeken naar de gezondheidseffecten van windturbinegeluid en hierbij in het bijzonder te kijken naar het effect van infrageluid en laagfrequent geluid. Hiervoor is alle relevante wetenschappelijke literatuur verzameld die is gepubliceerd vanaf 2017. Dit is een vervolg op een vergelijkbare opdracht waarover in 2018 een rapport en artikel verscheen ([redacted] en [redacted] 2017, [redacted] en [redacted] 2018).
Het monitoren van gezondheidsklachten rond belangrijke (geluid en trilling) bronnen is een van de basistaken van de afdeling Milieu en Gezondheid van het Centrum Duurzaamheid, Milieu en Gezondheid (DMG) van het RIVM. Dit gebeurt rond transportbronnen in het algemeen, en specifiek rond vliegvelden, langs het spoor, en windturbines (WTs). Naast survey 's (herhaald vragenlijstonderzoek onder omwonenden) is een systematisch review van de internationale literatuur een hiervoor geëigende methode. Dat is voor WT geluid gedaan in 2013, 2015, 2017, 2018 en 2020. Deze reviews zijn geschreven in opdracht van VWS, IenW, Overheid VK, Zwitserse Overheid en de WHO (zie referentielijst).
Deze producten zijn tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van het RIVM. RIVM-onderzoek wordt onafhankelijk uitgevoerd volgens de Wet op het RIVM artikel 5. De opdrachtgevers hebben geen invloed op de gebruikte onderzoeksmethoden en de wijze van rapporteren van het onderzoek.
Het RIVM hanteert daarbij in de eerste plaats een volksgezondheid-benadering, waarin op basis van groepsgegevens uitspraken worden gedaan over de aannemelijkheid van optreden van gezondheidseffecten naar aard, ernst en omvang. In de bovengenoemde reviews over windturbines werd telkens de meest recente literatuur betrokken. Deze werd op systematische wijze beoordeeld, volgens een standaardmethode voor systematische reviews. Er werd geen blootstelling-effect relatie afgeleid omdat onderzoekresultaten onvoldoende beschikbaar en/of niet vergelijkbaar genoeg waren om een dergelijke analyse uit te voeren. Literatuuronderzoek is

een eerste stap in het leveren van informatie ten behoeve van besluitvorming op basis van wetenschappelijk bewijs. De nadruk ligt hierbij op het gebruik van bewijs uit onderzoek met een adequate onderzoeksopzet en uitvoering.

Deze benadering geeft een algemeen beeld van gezondheidsrisico's en de (mede)bepalende factoren ervan. De medische benadering richt zich op individuele ziektegevallen en onderscheidt zich daarmee van een volksgezondheid-benadering.
Een review gaat van veel studies uit en zoekt naar een gemene deler, een gemiddelde. Het resultaat is daarom toepasbaar op grote groepen mensen, en goed bruikbaar op de schaal van de algemene bevolking. Wanneer de groepen kleiner worden, kunnen contextuele, persoonlijke en situationele factoren een belangrijke rol spelen, waardoor resultaten op lokaal niveau vaak afwijken van de uitkomsten van de review. Voor het nauwkeurig schatten van gezondheidseffecten op lokaal niveau is een algemene review daarom niet voldoende en is meer en andere, liefst lokale informatie nodig op grond van een gezondheidseffectscreening. Een review is hierbij wel een belangrijke eerste stap.

Reactie op de acht vragen en deelvragen gesteld in de brief van verontruste artsen en paramedici aan de gemeente Amsterdam.

1. *Het college, ten aanzien van dit onderwerp vertegenwoordigd door wethouder M. van Doorninck, hecht veel waarde aan de uitkomsten van het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update" uit 2020[1]. Om de navolgende redenen is dit rapport echter niet toepasbaar op de Amsterdamse zoekgebieden:*
A. In het RIVM-rapport[1] wordt verwezen naar 102 wetenschappelijke studies.o.a.2-21 Het merendeel gaat over overlast en acceptatie van windturbines. Slechts 15 studies gaan over gezondheidseffecten en windturbines. Opvallend in deze studies is dat vrijwel alle windturbines in dunbevolkt gebied gelokaliseerd zijn en een maximale tiphoogte van 120 meter hebben. Daarnaast woont het overgrote deel van de omwonenden in de studies op meer dan 500 meter afstand van de windturbines en is de geluidsbelasting lager dan 42 dB.

Reactie1: Dit zijn de studies die sinds 2017 gepubliceerd zijn in de wetenschappelijke literatuur en die aan de wetenschappelijk kwaliteitseisen voldoen (van Kamp van den Berg, 2021, bladzijde 68). De meeste studies gaan over hinder en slaapverstoring. Deze effecten vatten wij, in lijn met de WHO definitie van gezondheid, op als nadelige gezondheidseffecten. Deze studies vormen een goede basis voor het schatten van de gezondheidseffecten. Deze effecten zijn niet anders voor dicht- of dunbevolkte gebieden, en jaargemiddelde geluidniveaus boven 42 dBA 's nachts komen nauwelijks voor in zowel dicht- als dunbevolkte gebieden. Natuurlijk zijn de sociale, geografische, visuele omstandigheden anders, maar daar kan rekening mee worden gehouden.

> In onderzoek naar de effecten van windturbinegeluid worden verschillende indicatoren voor het geluidniveau gebruikt, vaak L_{den}, soms ook L_{Aeq} al dan niet bij een bepaalde windsnelheid. Het is van belang bij vergelijkingen steeds goed op te letten om welke eenheid het gaat. In het hypertensie-onderzoek van [redacted] et al (2018a) gebruikt men bijvoorbeeld het nachtelijk geluidniveau bij 8 m/s windsnelheid van 10 PM - 7 AM, terwijl in Nederland de nachtnorm geldt voor 11PM – 7AM. De hoogste klasse van nachtelijke geluidblootstellingen in deze studie was >= 42 dBA. Die 42 dBA komt overeen met de 47 dB L_{den} etmaal norm in NL. En dat komt weer overeen met 40 dB L_{night}, terwijl de NL

grenswaarde 41 dB L_{night} is. Dus uiteindelijk ligt de hoogste geluidsklasse van [redacted] (2018a) rond en deels boven de NL grenswaarde. Voor de wijze van omrekening wordt verwezen naar [redacted] (2008*).*

Reactie2: Het klopt dat de afstanden in de studies vaak groter zijn dan 500 meter. De geluidbelasting komt in sommige studies, als in de goede eenheid wordt vergeleken, overeen met wat in Nederland voorkomt/is te verwachten.

In de veel besproken Deense studies (The Danish Wind turbine Study ,5-9) is onderzoek gedaan naar de gezondheidsrisico's bij 711.000 inwoners die in dunbevolkt gebied binnen een straal van 10 km van windturbines wonen. Slechts 1100 inwoners wonen binnen 500 meter van windturbines met een tiphoogte tot 100 meter en een geluidsbelasting van 42 dB en hoger. In deze kleine groep (minder dan 1% van het totaal aantal onderzochte bewoners) is wel degelijk een verhoogd risico op hart- en vaatziekten[9], slapeloosheid, depressie en toename gebruik van antidepressiva en slaapmedicatie aangetoond[8].
1C. In diezelfde Deense studies is een significant verhoogd risico op hypertensie aangetoond bij mensen ouder dan 65 jaar die in de nabijheid van windturbines wonen met een geluidsbelasting buitenshuis van 42 dB en meer; binnenshuis 15 dB en meer[5].

Reactie1: Voor de genoemde effecten hart- en vaatziekten, slapeloosheid en depressie is onvoldoende bewijs. Dat concluderen wij in onze review en dit concluderen de onderzoekers ook zelf.

Hart-vaatziekten: Een significant verhoogd risico op *hypertensie* is niet gevonden. Er is geen statistisch significant verband gevonden voor *hypertensie*, maar hooguit een marginaal verband ('borderline statistically significant for outdoor WTN') voor het gebruik van medicatie tegen hypertensie bij mensen boven de 65 jaar als indicator voor hypertensie [redacted] 2018a).

De studie van [redacted] (2019b) leverde eveneens geen afdoend bewijs op voor een verband tussen het windturbinegeluid buitenshuis en *ischemische hartziekte of een beroerte.*

Slapeloosheid: [redacted] (2019a) vonden een zwak verband tussen een jaargemiddeld niveau van windturbinegeluid van 42 dBA of hoger 's nachts (buitenshuis) en het gebruik van slaapmedicatie, maar dit verband was niet significant. Ook werd er geen verband gevonden met het geluidniveau binnenshuis. Een nadere analyse toonde aan dat de sterkste verbanden voorkwamen bij oudere mensen. Het risico op vertekening in deze studie is hoog, omdat de gegevens werden geanalyseerd op groeps-/bevolkingsniveau en gegevens niet op individueel niveau beschikbaar waren.

Depressie en welvinden: Er is onvoldoende bewijs voor effecten op welbevinden en depressie zoals wordt bevestigd in een recent review van [redacted] et al, 2020., waarin geconcludeerd wordt dat het bewijs voor effecten van het windturbinegeluidniveau op de zelfgerapporteerde kwaliteit van leven of gezondheid van zeer lage kwaliteit is. Dat geldt ook voor het bewijs voor een effect op mentale aandoeningen (angststoornis, depressie) (zie ook [redacted] 2019ac).

Reactie2: Ook in de groep die binnen de 500 meter van windturbines woont, zijn in de studie van Poulsen geen andere effecten aangetoond dan hinder.

1D. Er zijn geen wetenschappelijke studies beschikbaar over de gezondheidseffecten van windturbines met een tiphoogte hoger dan 120 meter, die binnen 2000 meter van omwonenden

staan met 42dB geluidsbelasting of hoger. De hoofdonderzoeker van de Deense studies [redacted]) en ook de auteur van het RIVM-rapport [redacted]) bevestigen dit. De conclusies van het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update" uit 2020 zijn daarom niet van toepassing op de situatie, zoals in en rondom Amsterdam gepland is.

Reactie: De conclusies van het rapport zijn niet zondermeer toepasbaar op lokale situaties. Vanzelfsprekend zijn er rond zeer recent geplaatste windturbines minder onderzoeken beschikbaar dan rond turbines die al langer staan. Op basis van de huidige kennis lijkt het niet zo te zijn dat, als de geluidbelasting wordt begrensd, vervolgens de tiphoogte en afstand doorslaggevend zijn voor genoemde gezondheidseffecten.

1E. In het WHO-rapport Environmental Noise Guidelines for the European Region[15] wordt in de bespreking van geluidsoverlast door windturbines bevestigd dat de onderzoeken plaats hebben gevonden in dunbevolkte gebieden.

Reactie: Dat klopt. Het is overigens niet zo dat 'dun bevolkt zijn' op zich een beperkende factor is om effecten te vinden, als de bevolkingsgroep maar groot genoeg is en/of de meetduur lang genoeg.

***2.** Er is vooralsnog geen wetenschappelijk onderzoek gedaan naar negatieve gezondheidseffecten bij kinderen die opgroeien in de buurt van windturbines. Het eerder aangehaalde RIVM-rapport vermeldt niet welke betekenis er toegekend moet worden aan het gegeven dat hierover geen kennis beschikbaar is. Helaas zijn in de Deense Studies bewoners van jonger dan 18 jaar uitgesloten van deelname. Wel is bekend dat geluid van weg- en vliegverkeer significant negatieve gevolgen heeft op de leerprestaties en geheugenfuncties van kinderen 20. Hoewel een dergelijk verband m.b.t. turbinegeluid aannemelijk lijkt, ontbreekt wetenschappelijk onderzoek hieromtrent. Er is bovendien veel onderzoek gedaan naar de effecten van slaapstoornissen op de hersenontwikkeling van kinderen. Slaapstoornissen bij kinderen, waarvan kan worden aangenomen dat die ten gevolge van windturbinegeluid kunnen ontstaan, kunnen leiden tot neuronen-verlies, verlies van geheugenfunctie, stagnerende cognitieve vermogens, toename van gedragsproblemen en verminderd welbevinden[16-19]. Tenslotte is verstoorde slaap bij kinderen geassocieerd met overgewicht en metabole ontregeling.*

Reactie: Onderzoek naar het effect van omgevingsgeluid op kinderen is in het algemeen zeer beperkt en heeft zich vooral gericht op luchtvaartgeluid en cognitieve effecten. Voor windturbines ontbreken studies volledig (zie WHO reviews). Onze review gaat inderdaad niet verder in op het ontbreken van studies bij kinderen.

***3.** Er is veel wetenschappelijk bewijs dat geluidsoverlast door verkeer en vliegvelden geassocieerd is met een verhoogd risico op hart- en vaatziekten[10-13, 20, 22]. Geluidsoverlast veroorzaakt door windturbines wordt ongeveer even hinderlijk ervaren als geluidsoverlast door vliegverkeer en 3 maal hinderlijker ervaren dan weg- en railverkeer bij een vergelijkbaar geluidsniveau[14].*

Reactie: Hier spelen twee zaken door elkaar. Het klopt dat geluid van windturbines bij gelijke geluidniveaus drie maal zo hinderlijk is als geluid van industrie, weg-, vlieg- en railverkeer. Maar dat betekent niet automatisch dat ook de kans op hart- en vaatziekten drie keer zo hoog is. Er is geen verband aangetoond tussen WT geluid en hart- en vaatziekten. Mogelijk is dit een gevolg van

minder onderzoek, minder blootgestelde mensen, of van de lagere geluidniveaus. Maar het is niet te verwachten dat het verband tussen geluid en effecten anders is voor de verschillende bronnen, als rekening wordt gehouden met genoemd verschil in hinderlijkheid. Hierbij gaan we er dan van uit dat het risico deels via hinder loopt.

Bij de huidige grenswaarde van 47 dB voor WT is dus het risico op hart- en vaatziekten vergelijkbaar met dat van transportbronnen en industrie bij hogere grenswaarden.

4. *In verschillende wetenschappelijke studies is aangetoond dat omwonenden vanaf 35dB(A) hinder tot ernstige hinder ervaren. Dat is ook af te lezen uit bovenstaande schematische weergave van de resultaten van de review van geluidsexperts* [redacted] *en* [redacted] *uit 2013. Ook valt uit deze weergave op te maken dat de huidige Nederlandse geluidsnormen voor windturbines leiden tot ernstige hinder bij een veel grotere groep omwonenden dan op basis van de berekeningen van TNO en RIVM wordt aangenomen. Tijdens de expertsessie presenteerde* [redacted] *bovenstaande figuur, waarin de relatie tussen het geluidsniveau van windturbines en overlast ervan wordt weergegeven. Ook legde hij uit dat een geluidsniveau van 35dB(A) overeenkomt met een afstand van 10x de ashoogte van een moderne windturbine. Een windturbine met een tiphoogte van 200 meter heeft een ashoogte van ongeveer 150 meter. Dit type windturbine zal daarom op een afstand van minimaal 1500 meter tot woonhuizen, scholen, zorgcentra en andere gevoelige bebouwing moeten worden geplaatst om geluidshinder en secundaire gezondheidseffecten te minimaliseren. Bij plaatsing van een windturbine op of nabij water zou deze afstand minimaal 1,5x groter moeten zijn, gezien het feit dat geluid over water veel verder draagt dan over land. De volgende figuur van de Amsterdamse zoekgebieden toont het bereik van de invloedsfeer van 1500 meter binnen en buiten de zoekgebieden. Geschat wordt dat tienduizenden Amsterdammers gezondheidseffecten zullen ondervinden.*

Reactie1: Het rapport van Rand en Ambrose is geen wetenschappelijk studie, maar een niet-collegiaal getoetst rapport van akoestisch adviseurs. De hierin weergegeven 'community reaction' is een oude indeling uit de VS, die naar eigen (en niet nader toegelichte) inzichten toegepast werd op windturbines. De hinderpercentages zijn gebaseerd op één oude studie.

Reactie2: De geluidproductie neemt de laatste jaren niet meer toe met de grootte van een windturbine. Qua geluid is er dus geen sprake meer van een relatie tussen grootte en geluidsproductie en dus ook niet tussen afstand en geluidniveau. Wel is er nog verschil tussen windturbines van verschillende leveranciers (mondelinge mededeling Frits van den Berg) (RVO, 2016).

Reactie3: Er worden hier twee dingen door elkaar gehaald: het laagste niveau waarop effecten worden gevonden en het niveau waarboven het beleid het % ernstige hinder onacceptabel vindt. Ook bij andere geluidbronnen verschilt het geen-effect-niveau van het aanvaardbaar geachte niveau. Wat als aanvaardbaar wordt geacht is een politieke keuze en niet een wetenschappelijke keuze.

5. *De WHO stelt vast dat bronnen van geluidsoverlast, waaronder windturbines, een belangrijke bedreiging voor de volksgezondheid zijn en adviseert een striktere geluidsnorm dan de Nederlandse wettelijke geluidsnorm voor windturbines 15.*

Reactie1: WHO verwoordt het in de Guidelines (WHO, 2018) als volgt: “Noise is an important public health issue. It has negative impacts on human health and well-being and is a growing concern”. Het RIVM onderschrijft het gezondheidskundige belang van het beperken van de geluidbelasting voor de volksgezondheid.

Reactie2: De WHO adviseert inderdaad een 2 dB lagere gezondheidskundige streefwaarde voor geluid van WTs. Deze streefwaarde voor windturbines is voorwaardelijk omdat er ten tijde van de Guidelines onvoldoende evidentie was (studies van lage kwaliteit) om een “definitieve” relatie voor hinder af te leiden (et al, 2017) en geen evidentie om voor slaap een nachtelijke relatie af te leiden (and 2018).

6. *Het RIVM adviseerde in 2009 een lagere geluidsnorm met een voorkeurswaarde van 40dB Lden en een maximale waarde van 45dB Lden om de ernstige hinder van windturbines tot een minimum te beperken. Dit advies is destijds niet opgevolgd door de landelijke politiek en er is gekozen voor uitsluitend een maximale waarde van 47dB Lden.*

Reactie: Gebruik makend van de resultaten van Janssen et al (2008) rapporteerden et al in 2009 en 2011 in opdracht van VROM een exploratieve analyse van de gemodelleerde geluidniveaus van WTs. Vervolgens heeft TNO et al, 2011) een vergelijking gemaakt met het percentage ernstige hinder door geluid van industrie, weg-, vlieg- en railverkeer geluid. Op basis hiervan is de norm in Nederland op de gevel van woningen en andere gevoelige objecten vastgesteld op 47 dB L_{den} en 41 dB L_{night}.

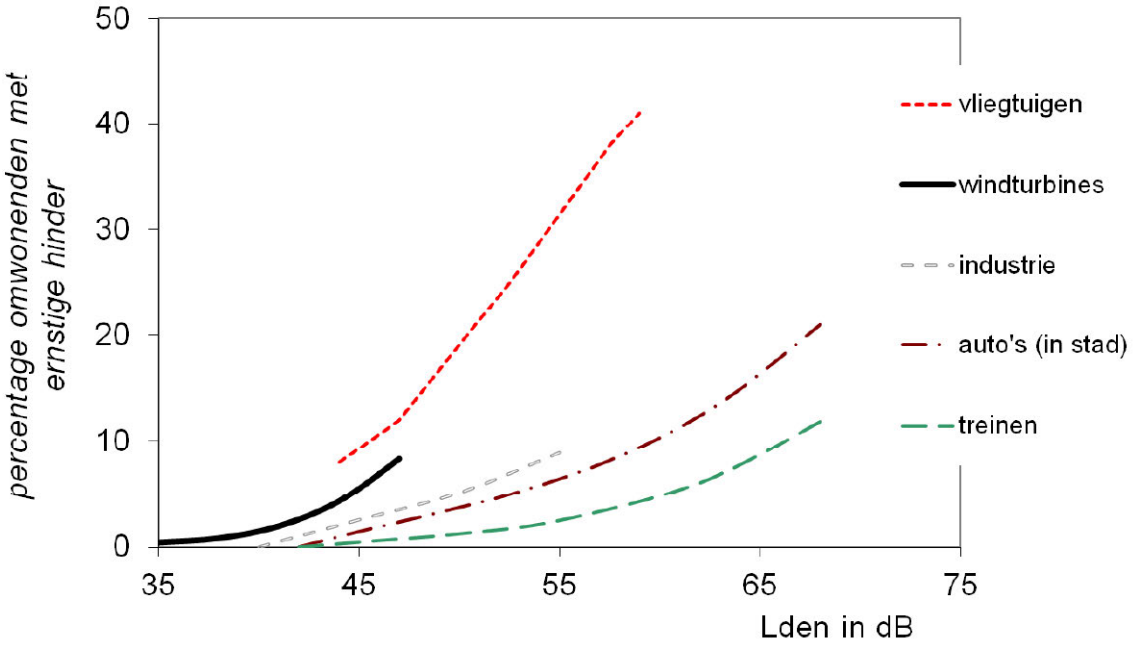

*Figuur 1. Vergelijking van het percentage ernstig gehinderd ten gevolge van wind-, vliegtuig-, industrie-, wegverkeer- spoorgeluid op basis van de **in 2011 beschikbare** blootstelling-effect relaties.*

Het gaat hier om beleidsmatige normen, waarbij een afweging wordt gemaakt tussen de voordelen van windenergie en de hinder die omwonenden ondervinden. In Nederland wordt op basis van

gegevens uit 2015 geschat dat toen 0.02% van de bevolking blootgesteld was aan geluidniveaus van WTs die hoger zijn dan de norm van 47 dB (L_{den}). Ter vergelijking: voor andere bronnen van omgevingsgeluid ligt dit percentage aanzienlijk hoger. Zo wordt bijvoorbeeld 29% van de Nederlandse bevolking blootgesteld aan geluidsniveaus van meer dan 53 dB (de voorkeurswaarde) van gemeentelijke wegen en bijna 2% van de Nederlandse bevolking wordt blootgesteld aan geluidniveaus van meer dan 50 dB (L_{den}) door vliegverkeer ([redacted] et al, 2019).

***7**. Windturbinegeluid wordt in de nacht niet gemaskeerd door het geluid van verkeer zoals dit overdag wel het geval kan zijn[4]. Daardoor leidt geluidsoverlast door windturbines ook langs (snel)wegen tot een toename van slapeloosheid. Het is al langer bekend dat chronische slapeloosheid kan leiden tot hypertensie, depressie, overgewicht en diabetes. Deze ziektebeelden hebben reeds een hoge incidentie in de zoekgebieden in dichtbevolkte volkswijken[24]. Deze ziektebeelden zullen naar verwachting door plaatsing van windturbines nog verder toenemen.*

Reactie1: Uit Nederlands onderzoek blijkt dat de hinder van wegverkeer en van windturbines los van elkaar staan (alleen bij wegverkeer met een L_{den} 20 dB hoger dan het geluidsniveau van windturbines heeft men geen hinder meer van de windturbines). Er is geen versterking van het geluid van wegverkeer door dat van windturbines of vice versa ([redacted] et al, 2008)

Reactie2: De redeneerlijnen lijken hier door elkaar te lopen. Het is inderdaad bekend dat bepaalde aandoeningen mogelijk samenhangen met een chronische slaapverstoring. Het is ook bekend dat bepaalde aandoeningen iets vaker voorkomen in lage SES wijken. Dat zegt nog niets over de samenhang met windturbine geluid ‘s nachts. Vooralsnog is geen direct verband vastgesteld met diabetes, overgewicht, depressie en hypertensie voor geluid van transport-gerelateerde bronnen, ook niet via de relatie met slapeloosheid. Kennis over deze verbanden vraagt om onderzoek waarbij ook gekeken worden naar andere geluidbronnen en andere risicofactoren zoals leefstijlfactoren, voeding en ander gezondheidsgedrag en familiaire belasting. Dit zou zeker de moeite waard zijn, ook met oog op het bepalen van de relatieve bijdrage van WT-geluid aan dit proces op lange termijn. Voor wat bekend is over wegverkeersgeluid en slaapindicatoren waaronder slapeloosheid zie de review van [redacted] & [redacted] 2017.

***8.** Bovendien zijn er aanwijzingen dat laagfrequent en infrasoon geluid (zowel hoorbaar als niet hoorbaar) door windturbines voor een aanzienlijke groep omwonenden hinderlijk is en een negatieve invloed kan hebben op de gezondheid. Tijdens de expertsessie in de gemeenteraad heeft [redacted] u hierover uitleg gegeven. Hij baseert zijn conclusies op een studie van meer dan 300 wetenschappelijke artikelen over dit onderwerp, welke binnenkort gepubliceerd zal worden. Daarnaast geeft een recente studie gepubliceerd in Nature Scientific Reports aanwijzingen voor volumeverlies van grijze stof in enkele gebieden in het brein bij proefpersonen die aan infrasoon geluid waren blootgesteld. Deze onderzoekers vinden hun bevindingen een plausibele casus voor verder onderzoek[25].*

Reactie1: Windturbines produceren geluid over het hele spectrum van lage en hoge tonen, net als andere geluidbronnen, en dus ook LFG en infrageluid (geluid onder de 20Hz). Het aandeel LFG en infrageluid van windturbinegeluid is gemiddeld vergelijkbaar en op momenten groter (als gevolg van meteo-omstandigheden) dan dat van andere alledaagse bronnen, zoals wegverkeer. In onze review wordt bevestigd dat laagfrequent geluid van invloed kan zijn op hinder (en op eventuele

vervolgeffecten), maar net zoals 'gewoon' geluid dat kan hebben. Voor infrageluid zien wij geen bewijs en zelfs geen overtuigende aanwijzingen.

Reactie2: Het is inderdaad interessant verder te onderzoeken, ook om te bepalen wat de praktische betekenis is van het verlies aan grijze stof en of het inderdaad samenhangt met (alleen) het infrageluid. Maar vooralsnog is niet duidelijk wat dit dan betekent voor de praktijk: bij woningen veroorzaken windturbines aanzienlijk lagere geluidniveaus dan in de genoemde studie en als er al negatieve gezondheidseffecten zijn, levert wegverkeer waarschijnlijk een veel grotere bijdrage en voor veel meer mensen.

Reactie3: De review van de [redacted] is (nog) niet gepubliceerd, dus het is niet mogelijk deze conclusies op waarde te schatten. Het gaat hier om ongepubliceerde, en in principe vooralsnog onbekende resultaten.

Op basis van het voorgaande zijn wij ernstig bezorgd over de nadelige gezondheids-effecten van windturbines in de directe nabijheid van woningen. Deze zorgen worden niet weggenomen door het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update", aangezien dit rapport onvolledig is en niet op alle relevante aspecten van dit probleem is toegesneden. Bovendien zijn de conclusies ervan niet op de Amsterdamse situatie van toepassing. Om deze reden vormt dit rapport geen bruikbaar uitgangspunt voor verantwoorde besluitvorming door de gemeenteraad over de plaatsing van windturbines in de Amsterdamse zoekgebieden

Reactie1: De toepasbaarheid van de resultaten uit onderzoek elders is inderdaad beperkt, zeker in het geval de situatie en context sterk verschillen *in casu*: type turbine en de afstand tot de turbines. Hiervoor is een Health Impact Assessment nodig. Hiervoor ontbreken nog de benodigde ingrediënten zoals een definitieve blootstelling- effect relatie voor dag en nacht geluidniveaus (zie WHO-tabel 36, 37, page 77-78), maar bij gebrek aan beter zou de voorwaardelijke blootstelling-effect relatie kunnen worden gebruikt om het verwachte percentage ernstige hinder af te leiden. Hinder wordt behalve door geluid, door persoonlijke, situationele en contextuele aspecten bepaald en het is daardoor lastig precies te voorspellen. Gegevens van elders kunnen goed helpen om een inschatting te maken en gegevens van meerdere studies zijn hier beter toe in staat dan een enkele studie rond een enkel windpark. En die studie kan uiteraard pas gedaan worden als de windturbines er al staan. Hierbij zou de invloed van visuele aspecten (bv in relatie tot de masthoogte) meegewogen moeten worden.

Reactie2: Het is overigens niet duidelijk wat hier bedoeld wordt met "relevante aspecten".

Reactie3: Zoals boven aangegeven was de vraag van de Zwitserse overheid: 'breng de omvang van problematiek in beeld op basis van de beschikbare kennis in de wetenschappelijke literatuur gepubliceerd na 2017. Betrek hierbij de effecten van Laagfrequent Geluid en Infrageluid, en de rol van determinanten van hinder anders dan geluid'.

Noot RIVM: Onderstaande vragen zijn gericht aan de gemeente Amsterdam: wij gaan ter duiding alleen in op vraag II.

I. We vragen u om een reactie te geven op bovengenoemde punten. Wij zouden graag zien dat u per punt aangeeft wat dit betekent voor het Amsterdamse voornemen om windturbines van 146 tot 200 meter hoogte nabij woningen te plaatsen.

II. Deelt u onze mening dat het op grond van het RIVM-rapport niet te verantwoorden is om de voorgenomen plannen om windturbines te plaatsen nabij woonwijken ten uitvoer te brengen? Zo nee, waarom niet?

Reactie: Het RIVM-rapport geeft alleen de mogelijke gevolgen van blootstelling aan geluid weer en de niet-akoestische factoren die hierbij een rol spelen; niet of dat (maatschappelijk) verantwoord is noch of dat geldt voor de specifieke condities en context. Voor dit doel zou lokaal een gezondheidskundige effect screening (Health Impact Assessment) gedaan moeten worden waarbij gebruik gemaakt zou kunnen worden van de voorwaardelijke WHO-blootstelling-effect relatie voor geluid van windturbines en rekening moet worden gehouden met specifieke visuele aspecten en demografische kenmerken (zie boven)

III. Bent u inmiddels op de hoogte van het feit dat juist kinderen met een zich nog ontwikkelend brein bijzonder kwetsbaar zijn voor slaapverstoring en dat dit negatieve gevolgen voor de hersenontwikkeling kan hebben en dat windturbines een bijkomende bron zijn van slaapverstoring?

IV. We vragen u opdracht te geven aan het RIVM om gedegen onderzoek te doen naar de specifieke gezondheidsrisico's met betrekking tot de Amsterdamse zoekgebieden voor windturbines met een hoogte van 146 meter en hoger, binnen 2000 meter van woningen, en/of met een geluidsbelasting van 42 dB en hoger.

V. Wij vragen u om het onderzoek onder punt IV niet te beperken tot de effecten op volwassenen, maar ook de gezondheidseffecten op kinderen mee te nemen.

VI. a. Op welke wijze denkt u invulling te geven aan uw verantwoordelijkheid als volksvertegenwoordiger om het voorzorgprincipe te hanteren en uw inwoners te beschermen tegen eerdergenoemde gezondheidsrisico's?

b. Bent u, net als wij, van mening dat u pas tot uitvoering van de voorgenomen plannen kunt besluiten, als overtuigend is aangetoond dat deze geen gezondheidsrisico's opleveren en bovendien te allen tijde niet ten nadele van de omwonenden zullen uitpakken? Zo nee, waarom niet?

VII. Ziet u het als uw verantwoordelijkheid om geluidsoverlast in de stad zoveel mogelijk te beperken en daarom te zoeken naar groene (energie) alternatieven, die geen negatieve gezondheidseffecten opleveren? Zo nee, waarom niet?
Graag ontvangen wij de beantwoording van onze vragen binnen de daarvoor gestelde termijn.

[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: dinsdag 18 mei 2021 15:25
Aan: [redacted]; [redacted]
Onderwerp: FW: input annotatie RES A'dam

Dag [redacted] en [redacted]
Kunnen jullie reageren op de vraag van de provincie? Of is het wellicht handiger om met elkaar (en [redacted] en [redacted] een afspraak te plannen en eea te bespreken? Dit heeft geen haast voor de cie, maar is wel dringend gezien het algemene proces.
Groet, [redacted]

[redacted]
Coördinator RES Amsterdam
Programmateam Amsterdam Klimaatneutraal (AKN)
Gemeente Amsterdam
+31 6[redacted]

Van: [redacted]@noord-holland.nl>
Verzonden: dinsdag 18 mei 2021 15:15
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: input annotatie RES A'dam

Hoi [redacted]

Even een check vraag vanuit onze kant: hebben jullie met het HIA (Health Impact Assessment) het over het GES (Gezondheidseffectschatting) of staat dat los van elkaar?

Zie iets meer context over GES hier beneden.

Gr,
[redacted]

Van: [redacted]@noord-holland.nl>
Verzonden: maandag 17 mei 2021 10:15

Maar op de RIVM website blijkt dat HIA (Health Impact Assessment) in het Nederlands vaak onder de noemer 'Gezondheidseffectschatting' (GES) wordt geschaard. Van de GES heb ik wel eerder gehoord en het is een screeningsmethode om de blootstelling aan diverse milieuaspecten met verschillende gezondheidseffecten, gezondheidskundig te kunnen beoordelen en onderling te vergelijken. De GES wordt o.a. in MER studies toegepast. Verschillende milieuthema's als geluid, veiligheid, luchtkwaliteit e.d. krijgen ieder een GES score en kunnen daardoor onderling met elkaar worden vergeleken (kunnen niet bij elkaar worden opgeteld). De GES vertaalt de hoogte van de milieubelasting naar een milieugezondheidskwaliteit met bijbehorende GES-score en kleur. Er wordt gebruik gemaakt van een klasse-indeling. De GES wordt o.a. in MER studies toegepast.

Het doel van GES om gezondheidsbelangen in de besluitvorming mee te nemen. Voor windturbines is er een aparte GES-score indeling:

L_{den} dB	Ernstig gehinderden (%)	GES-score
40 – 45	2 – 5	1
45 – 47	5 – 8	3
≥47	≥8	5

Dus ook blootstelling onder de norm van 47 dB wordt meegenomen. Een GES-score van 5 wordt trouwens geclassificeerd als 'vrij matig'.

Echter uit het GGD GES handboek wordt nadrukkelijk gesteld dat de GES-systematiek een screeningsinstrument is en dat voor een kwantitatieve gezondheidskundige risicoschatting (HIA), andere methoden meer geschikt (er worden alleen geen methoden genoemd).

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: maandag 31 mei 2021 11:20
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: Motie 368, RES 1.0. Opzetten van een werkgroep naar feiten rondom windturbines
Bijlagen: 368.21.Motie Boomsma RES 1.0 werkgroep feiten rondom windturbines.docx

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Voltooid

Hi [redacted]

Bijgevoegd vind je de motie over 'joint fact finding', maar niet zo genoemd in de motie. ☺

Groet,
[redacted]

Van: Bestuurszaken R&D <Bestuurszaken.RD@amsterdam.nl>
Verzonden: vrijdag 28 mei 2021 14:40
Aan: RESAmsterdam <RESAmsterdam@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: FW: Motie 368, RES 1.0. Opzetten van een werkgroep naar feiten rondom windturbines

Goedemiddag,

Bijgaand een motie ter afhandeling.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Bestuurszaken
Team Strategische en Bestuurlijke Advisering (SBA)
Ruimte en Duurzaamheid

06 [redacted]
[redacted]@amsterdam.nl

Werkdagen: ma t/m vr 07:00 – 15:30 uur

Op dit bericht is een proclaimer van toepassing: www.amsterdam.nl/proclaimer

---

Van: Raadsinstrumenten <Raadsinstrumenten@amsterdam.nl>
Verzonden: vrijdag 28 mei 2021 14:38
Aan: Bestuurszaken R&D <Bestuurszaken.RD@amsterdam.nl>
Onderwerp: Motie 368, RES 1.0. Opzetten van een werkgroep naar feiten rondom windturbines

Beste collega,

Bijgevoegd vind je motie 368 ingediend vanuit de gemeenteraad. Het college dient deze binnen dertien weken te beantwoorden. De beantwoording van deze motie is toevertrouwd aan jouw directie.

In de bijlage van deze mail is een sjabloon opgenomen voor de beantwoording. Graag dit sjabloon gebruiken.
De motie is ook in Andreas geregistreerd en de TAO2021-000694 is op naam van [redacted] gezet.

Een uitgebreide instructie over de afdoening van moties tref je aan op intranet: https://intranet.amsterdam.nl/bestuurlijke/instructies-afhandelen-raadsinstrumenten/moties/

Mochten deze motie niet thuis horen bij jouw directie, gelieve contact op te nemen met de juiste directie(s) en overplaatsing voor afdoening te doen via Andreas. Ik ontvang hiervan dan graag een terugkoppeling.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Stafmedewerker raadsinstrumenten

Agendakamer BenW

Gemeente Amsterdam

T: [redacted]
M: [redacted]@amsterdam.nl
M: r[redacted]@amsterdam.nl

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

Gemeente Amsterdam

Motie

Datum raadsvergadering	27 mei 2021
Ingekomen onder nummer	368
Status	Aangenomen
Onderwerp	Motie van het lid Boomsma inzake de Regionale Energie Strategie Noord-Holland Zuid (windturbines feiten)

Aan de gemeenteraad

Ondergetekende heeft de eer voor te stellen:

De Raad,

Gehoord de discussie over het vaststellen van de Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid,

Overwegende dat:
- voor en tegenstanders van windturbines bij woonwijken en in de natuur beweren dat de andere partij onjuiste feiten presenteert of verdraaid;
- voor een open en eerlijk gesprek; een goede maatschappelijke belangenafweging; en de acceptatie van het uiteindelijke besluit door alle partijen, het van essentieel belang is dat partijen zoveel mogelijk overeenstemming bereiken over de onderliggende feiten;
- het vaststellen van de feiten een gezamenlijk proces moet zijn waarbij wordt vastgesteld waar overeenstemming over is en waar niet en wat dan de overwegingen zijn;
- hierdoor niet deskundige partijen zich een beter beeld kunnen vormen van de werkelijkheid en tot een betere afweging kunnen komen;
- het politieke en maatschappelijk debat daardoor beter gevoerd kan worden wat een belangrijk onderdeel is van het democratische proces.

Verzoekt het college van burgemeester en wethouders

Een werkgroep op te zetten met vertegenwoordigers van Windalarm, de energiecoöperaties, de gemeente en relevante deskundigen om gemeenschappelijk op relevante thema's tot gemeenschappelijk feitenoverzichten te komen. Waar is met het over eens, waar niet en wat dient nader uitgezocht te worden. Dit onder leiding van een door beide partijen geaccepteerde procesmanager.

Indiener

D.T. Boomsma

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 14 juni 2021 12:35
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: motie bij de vjn ingediend
Bijlagen: 445.21.Motie Kiliç gezondheids- en veiligheidseffecten windturbines monitoren.docx

Urgentie: Hoog

Hoi Oscar, deze motie gaat ingediend worden en moeten wij van een kort preadvies voorzien. Dat is een korte inhoudelijke reactie en advies om motie aan te nemen, aan te passen of af te wijzen. Zit natuurlijk weer enorme druk achter dus kan jij daar zsm naar kijken? Blijkbaar was de deadline 13 uur maar we hebben de motie pas net gekregen.

[redacted]
strategisch beleidsadviseur
Directie

GGD Amsterdam

T 06 [redacted]
[redacted]@ggd.amsterdam.nl

Nieuwe Achtergracht 100, 1018 WT Amsterdam
ggd.amsterdam.nl

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 14 juni 2021 12:21
Aan: [redacted]@ggd.amsterdam.nl>
Onderwerp: motie bij de vjn ingediend
Ha [redacted]
Krijg nu deze motie door. Ken jij m al? We zijn niet in de lead, maar er wordt wel iets van ons gevraagd denk ik.
Met vriendelijke groet,
[redacted]
strategisch beleidsadviseur

Directie

GGD Amsterdam

T 020 [redacted]
M 06 [redacted]
[redacted]@ggd.amsterdam.nl

Nieuwe Achtergracht 100, 1018 WT Amsterdam
ggd.amsterdam.nl

Gemeente Amsterdam

Motie

Datum raadsvergadering	8 juli 2021
Ingekomen onder nummer	445
Status	Status
Onderwerp	Motie van het lid Kılıç inzake monitoren gezondheids- en veiligheidseffecten van windturbines

Onderwerp

Monitoren gezondheids- en veiligheidseffecten van windturbines

Aan de gemeenteraad

Ondergetekende heeft de eer voor te stellen:

De Raad,

Gehoord de discussie over vaststellen van de Voorjaarsnota 2021 en de daarin voorgestelde begrotingswijzigingen van de Begroting 2021.

Constaterende dat:
- Het RIVM in haar verkenning naar de gezondheids- en veiligheidseffecten van energiebronnen zoals windturbines bevestigt dat er inderdaad reële gevaren bestaan;
- Het RIVM daarom voorstelt om de gezondheids- en veiligheidsaspecten juist in de (huidige) ontwikkelfase van de RES integraal mee te nemen en te monitoren tijdens de transitie.

Overwegende dat:
- De gezondheids- en veiligheidseffecten van windturbines leiden tot grote zorgen onder de bevolking;
- Deze zorgen niet genegeerd mogen worden;
- Het RIVM een expertisecentrum heeft opgezet genaamd Expertisepunt Windenergie en Gezondheid dat de gemeente Amsterdam kan ondersteunen bij een goede monitoring van de gezondheids- en veiligheidseffecten.

Verzoekt het college van burgemeester en wethouders

In contact te treden met het recent opgerichte Expertisepunt Windenergie en Gezondheid, zich te laten adviseren over hoe de gezondheids- en veiligheidseffecten van windturbines gemonitored kunnen worden en deze aanbevelingen te integreren in de RES 1.0.

Indiener

A. Kılıç

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 15 april 2021 14:27
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: Onder embargo
Bijlagen: QenA's voor de website 210414_AD_ivk.docx; webtekst versie 1404 _LD_ivk_Ad.docx

Handige input voor de beantwoording raadsadres. Niet letterlijk overnemen natuurlijk en dus nog onder embargo.

Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@rivm.nl>
Verzonden: donderdag 15 april 2021 11:31
Aan: [redacted]@ggd.amsterdam.nl>
Onderwerp: Onder embargo

Hi

Ik stuur je de draft QenA's en tekst zoals deze op onze website komt (zodra we een fiat van afdelingshoofd en centrum hoofd hebben
Waarin de toonbank vragen en antwoorden breder toegankelijk worden gemaakt (als het goed is)…
Ik laat het weten als ze er op staan.

Groet
[redacted]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is verzonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het RIVM aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
www.rivm.nl *De zorg voor morgen* begint vandaag

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. RIVM accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
www.rivm.nl/en Committed to *health and sustainability*

QenA's Gezondheidseffecten windturbines

In 2020 heeft het RIVM kennis over de gezondheidseffecten van windturbines op een rij gezet. Daaruit blijkt een duidelijke relatie met geluidhinder: hoe sterker het geluid (in dB) van windturbines, hoe groter de hinder ervan. Uit de literatuur bleek niet dat het zogeheten 'laagfrequent geluid' (lage tonen) van windturbines voor extra hinder zorgt tot die gerelateerd aan "gewoon" geluid. Voor andere gezondheidseffecten zijn de resultaten van wetenschappelijk onderzoek niet eenduidig: deze effecten hangen niet duidelijk samen met het geluidniveau, maar soms wel met de ervaren hinder.

Deze pagina gaat in op een aantal vragen over deze literatuurstudie en de recente inzichten.

INFORMATIE OVER RECENT OVERZICHTSRAPPORT RIVM

Achtergrond literatuuronderzoek RIVM

Het RIVM heeft in opdracht van de Zwitserse overheid een literatuuronderzoek gedaan naar de effecten van geluid van windturbines op de gezondheid. In dat onderzoek zijn de meest relevante wetenschappelijke artikelen (2017-2020) op een rijtje gezet en beoordeeld.

Met opmerkinge[redacted] Link invoegen op de webpagina https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2020-0150.pdf

Wat zijn de belangrijkste conclusies van het literatuuronderzoek?

- Er is een duidelijk verband tussen het geluid van windturbines en hinder. In lijn met de WHO definitie van gezondheid beschouwen we hinder ook als een schadelijk gezondheidseffect.
- Mensen ondervinden meer hinder naarmate het geluid harder is (in dB). Dit geldt voor het hele geluidspectrum. Het is niet zo dat 'laagfrequent geluid' (de lage tonen) van windturbines voor extra hinder zorgt in vergelijking met 'gewoon' geluid.
- Naast het geluid bepalen ook andere factoren of mensen hinder ondervinden. Zo hebben omwonenden minder hinder van het geluid van de windturbines als ze betrokken werden bij de plaatsing ervan. Ook geluidgevoeligheid, de houding ten opzichte van windturbines, visuele aspecten en economisch voordeel zijn factoren die hinder mede kunnen beïnvloeden.
- Voor andere gezondheidseffecten, zoals slaapverstoring, slapeloosheid en hart- en vaatziekten, en mentale effecten is er geen verband met geluid van windturbines aangetoond. Dat kan betekenen dat er te weinig studies zijn, dat de kwaliteit van de studies waarin de relatie tussen geluid van windturbines en gezondheidsproblemen is onderzocht onvoldoende is, of dat de resultaten van de studies niet duidelijk samenhangen met geluid. Lees meer

TEKSTKADER

Slaapverstoring, slapeloosheid en medicijngebruik voor slaapklachten: Op basis van de beschikbare studies kan geen eenduidige conclusie worden getrokken ten aanzien van slaapverstoring. Onderzoekers hebben echter wel een verband gevonden tussen windturbinegeluid en zelfgerapporteerde slaapverstoring.

Medicijngebruik voor hoge bloeddruk (hypertensie):
Er is geen statistisch significant verband gevonden voor *hypertensie*. Wel een marginaal verband ('borderline statistically significant for outdoor windturbine noise') voor het gebruik van medicatie tegen hypertensie bij mensen boven de 65 jaar als indicator voor hypertensie (Poulsen, 2018a).

De studie van Poulsen (2019b) leverde eveneens geen bewijs op voor een verband tussen het windturbinegeluid buitenshuis en *ischemische hartziekte of een beroerte.*

Depressie en welvinden: Er is onvoldoende bewijs voor effecten op welbevinden en (medicijngebruik voor) depressie zoals wordt bevestigd in een recent review van Clark et al, 2020. Daarin wordt geconcludeerd dat het bewijs voor effecten van het windturbinegeluidniveau op de zelfgerapporteerde kwaliteit van leven of gezondheid van zeer lage kwaliteit is. Dat geldt ook voor het bewijs voor een effect op mentale aandoeningen (angststoornis, depressie) (zie ook Poulsen, 2019ac).

Hartinfarct en Beroerte: De studies van Poulsen (2019b) leverden geen afdoend bewijsmateriaal op voor een verband tussen het windturbinegeluid buitenshuis en ischemische hartziekte of een beroerte. Deze bevinding werd bevestigd in de studie van Bräuner et al (2018) van het zogeheten Danish Nurse Cohort, dat weinig tot geen steun gaf aan een oorzakelijk verband tussen langdurige blootstelling aan windturbinegeluid buitenshuis en ischemische hartziekte.

Heeft de hoogte van de windturbine invloed op de ervaren hinder?

Een hogere windturbine heeft meer effect op het landschap en daarmee op de visuele hinder. Voor geluidhinder ligt dat wat anders: het geluidniveau is niet per definitie groter bij hogere/modernere windturbines.

Heeft de afstand tot de windturbine invloed op de ervaren hinder

Op basis van de huidige kennis lijkt het niet zo te zijn dat, als de geluidbelasting wordt begrensd, vervolgens de hoogte en afstand doorslaggevend zijn voor de ervaren hinder.

Zijn de effecten op kinderen onderzocht

Er is geen onderzoek beschikbaar naar effecten van windturbine geluid op gezondheid van kinderen. Voor andere geluidbronnen is beperkt onderzoek gedaan naar het effect van geluid op hinder/slaapverstoring/mentale gezondheid van kinderen. Voor vliegverkeer en wegverkeer is een relatie aangetoond van geluidniveau en leerprestatie (begrijpend lezen).

INFORMATIE OVER NORMEN

Aan welke normen moeten windturbines in Nederland voldoen?

- Om het woon- en leefklimaat te beschermen van inwoners die nabij een windturbine wonen, zijn wettelijke normen vastgelegd voor de maximaal toelaatbare geluidbelasting (met extra weging voor de avond en nacht) en slagschaduw van windturbines op woningen.
- Deze normen zijn vastgelegd in het Activiteitenbesluit Milieubeheer. Bij de planning van de bouw van winturbines wordt getoetst of aan deze normen kan worden voldaan.
- De handhaving van de geluidnormen en normen voor slagschaduw ligt bij gemeenten (omgevingsdiensten, in opdracht van gemeenten). In geval van twijfel kan in de praktijk worden gecontroleerd of een windturbine voldoet aan de norm.
- De norm voor slagschaduw: De slagschaduw van een turbine mag niet meer dan 17 dagen per jaar gedurende meer dan 20 minuten per dag optreden.

- De geluidnorm van 47 Lden en 41 Lnight is gebaseerd op onderzoek van TNO (2011) naar de ervaren hinderlijkheid van windturbinegeluid in vergelijking met andere geluidbronnen. De normen gaan uit van het geluidsniveau aan de gevel. We kennen in Nederland geen afstandsnormen, zoals in sommige andere landen wel het geval is.
- De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) heeft in 2018 in haar Richtlijn Omgevingsgeluid een gezondheidskundige streefwaarde voorgesteld van 45 LAeq) Deze streefwaarde is voorlopig, omdat er nog onvoldoende bewijs beschikbaar is. Hier worden ook de geluidniveaus aan de gevel en niet op basis van afstand gehanteerd.

Waarom wordt er uitgegaan van geluidsgemiddelden om de hinder te bepalen en niet van geluidspieken?

Het hanteren van een jaargemiddelde als norm is bedoeld om geluidhinder over langere tijd te beperken. De jaargemiddelde geluidsbelasting, met extra weging voor de avond en nacht wordt internationaal gebruikt als maat om de nadelige gezondheidseffecten van omgevingsgeluid in te schatten, zoals in het kader van de Europese richtlijn voor omgevingsgeluid en de WHO.

Waar is de norm van 47Lden voor windturbines op gebaseerd?

De norm is gebaseerd op gegevens over de hinderlijkheid van windturbinegeluid en een beleidsmatige afweging.

Hoeveel mensen worden blootgesteld boven deze norm?

Er wordt geschat dat in Nederland in 2015 0.02% van de bevolking blootgesteld was aan geluidniveaus van windturbines boven de norm van 47 dB (Lden). Voor andere bronnen van omgevingsgeluid ligt dit percentage aanzienlijk hoger. Zo wordt bijvoorbeeld 29% van de Nederlandse bevolking blootgesteld aan geluidsniveaus van meer dan 53 dB (de voorkeurswaarde) van gemeentelijke wegen en bijna 2% van de Nederlandse bevolking wordt blootgesteld aan geluidniveaus van meer dan 50 dB (Lden) door vliegverkeer (Welkers et al, 2019).

Waarom zijn er geen vaste afstandsnormen?

Uit de Nederlandse normen volgt ook een minimale afstand. Die is alleen niet vast, maar wordt bepaald door de maximaal toelaatbare geluidbelasting, de slagschaduw of het plaatsgebonden risico bij een woning. Dit geeft een betrouwbaarder beeld van de effecten dan een vaste afstandsnorm, omdat rekening wordt gehouden met de daadwerkelijke situatie.

ONDERZOEK IN NEDERLAND/ONDERZOEK RIVM

Welk onderzoek doet RIVM nog meer op het gebied van windturbines

Het RIVM monitort gezondheidsklachten van belangrijke geluids- en trillingsbronnen. Dit doen we rond trasportbronnen zoals Schiphol, wegen, langs het spoor in relatie tot windturbines. Naast herhaald vragenlijstonderzoek onder omwonenden, is een systematische review van de internationale literatuur een hiervoor geschikte methode. Dat is voor windturbinegeluid gedaan in 2013, 2015, 2017, 2018, en 2020.

Komt er vervolgonderzoek?

Het RIVM bereidt momenteel een vragenlijstonderzoek voor naar de manier waarop mensen risico's waarnemen van hun leefomgeving, hun leefstijl en van infectieziekten. Daarvoor is ook een steekproef getrokken van 3500 adressen in de buurt van windparken. De uitkomsten van dat onderzoek komen naar verwachting in de loop van 2021 beschikbaar.

Monitoren van klachten

Omdat het aantal windmolenparken in Nederland de komende jaren zal toenemen kan het daarnaast zinvol zijn om de gezondheidseffecten van geluid te monitoren op landelijk niveau. Op dit moment is het RIVM in gesprek met de betrokken ministeries om te kijken in hoeverre hieraan behoefte bestaat. Ook met lokale en regionale overheden bespreken we wat hun vragen en behoeften hiervoor zijn.

Wat is de beste manier om onderzoek te doen rond windturbines?

Welke aanpak het meest geschikt is voor een gezondheidskundig onderzoek rond windturbines, hangt sterk af van het doel van het onderzoek. Om de gezondheidseffecten op lange termijn van windturbinegeluid te bepalen is een meting bij een enkel windpark niet voldoende. Hiervoor zouden omwonenden rond windparken in Nederland voor langere tijd gevolgd moeten worden.

LAAGFREQUENT GELUID

Zijn windturbines een belangrijke bron van laagfrequent geluid?

Windturbines produceren geluid over het hele spectrum van lage en hoge tonen, net als andere geluidbronnen, en dus ook LFG en infrageluid (geluid onder de 20Hz). Het aandeel LFG en infrageluid van windturbinegeluid is gemiddeld vergelijkbaar en op momenten groter (als gevolg van meteo-omstandigheden) dan dat van andere alledaagse bronnen, zoals wegverkeer.

Waarom is er geen aparte norm voor laagfrequent geluid zoals in andere landen?

De Nederlandse normen voor windturbinegeluid beslaan het hele geluidsspectrum, dus ook laagfrequent geluid. De Nederlandse geluidnorm biedt een vergelijkbare bescherming als bv. de Deense norm voor laagfrequent geluid.

TOEPASBAARHEID ONDERZOEK OP VERSCHILLENDE LOKALE SITUATIES

Zijn onderzoeken uit het buitenland toepasbaar op de Nederlandse situatie?

Gegevens van elders kunnen goed helpen om een inschatting te maken en gegevens van meerdere studies zijn hier beter toe in staat dan een enkele studie rond een enkel windpark. Lokaal zal de situatie echter altijd net wat anders zijn. Dat geldt niet alleen voor geluid van windturbines maar ook bij onderzoek naar de effecten van andere geluidbronnen.

Bij een nog niet bestaande situatie is het nog lastiger en dan is het goed om gebruik te maken van zoveel mogelijk goede studies (internationaal/nationaal) om de omvang en ernst van effecten te schatten gegeven de specifieke kenmerken van de plek (hoe veel

mensen wonen er, hebben mensen zicht op de molen, zijn zij mede eigenaar, zijn zij betrokken geweest bij plaatsingsproces etc)

Mochten er andere (directe fysieke) effecten van belang zijn) dan zijn goed af te leiden uit andere studies, bij vergelijkbare geluidbelasting

In het buitenland is alleen onderzoek gedaan in dunbevolkte gebieden, wat heb je daar dan aan?

Het feit dat een gebied dun bevolkt is, is op zich geen beperkende factor om effecten te vinden, als de bevolkingsgroep maar groot genoeg is en/of de meetduur lang genoeg.

Hoe kan je van te voren lokaal het beste de te verwachten gezondheidseffecten inschatten?

Dat kan door het doen van een Gezondheid Effect Screening. Daarbij wordt bekeken hoeveel hinder te verwachten is. Dat gebeurt op basis van een algemene relatie tussen geluidniveau en effecten (gemiddeld over veel onderzoeken), gecombineerd met hoeveel mensen er wonen. Hierbij moet ook rekening gehouden worden met factoren anders dan geluid, waarvan we weten dat ze een rol spelen bij hinder. Op basis van deze inschatting kan het beleid afwegen wat acceptabel is.

WAAR KAN IK MEER INFORMATIE VINDEN

Meer over geluid**:** Geluid | RIVM

Meer over windturbines

https://www.atlasleefomgeving.nl/windturbines

https://www.atlasleefomgeving.nl/geluid-van-windturbines-lden

https://www.atlasleefomgeving.nl/nieuws/hoor-wind-waait-door-windturbines

Windturbines en gezondheid

Nederland is op zoek naar manieren om duurzame energie op te wekken. Dit wordt de energietransitie genoemd. Windenergie is in de energietransitie een belangrijk onderwerp. Een windturbine zet windenergie om in elektriciteit door middel van een generator. Windturbines worden vaak met meerdere tegelijk geplaatst in windmolenparken. Het RIVM onderzoekt de gezondheidseffecten van geluid van windturbines.

Er is veel maatschappelijke discussie over de plek van de windmolenparken. Soms zijn dat bestaande parken, maar er worden ook nieuwe plekken gezocht voor windparken. Sommige mensen maken zich zorgen over de gevolgen van deze turbines als deze in de buurt van hun woonomgeving komen te staan. Zij maken zich zorgen over de grootte, horizonvervuiling, slagschaduw en geluidhinder. Maar ook of ze als bewoners wel door de overheid betrokken worden bij het maken van plannen. Wordt mijn stem wel gehoord? Ook leven er vragen over gezondheidseffecten.

Internationaal wetenschappelijk onderzoek

Het RIVM heeft onderzoek gedaan naar de gezondheidseffecten van het geluid van windturbines. We hebben dat gedaan door alle wetenschappelijke literatuur tussen 2017 en 2020 over de gezondheidseffecten van het geluid van windturbines op een rij te zetten en te evalueren. Deze review is een update van een vergelijkbaar overzicht uit 2017.

Dit systematische literatuuronderzoek is een goede methode om de vraag te beantwoorden of windturbinegeluid samenhangt met gezondheidseffecten. De conclusies van deze onderzoeken gaan over effecten bij grotere groepen. Dat betekent dat deze conclusies niet direct toepasbaar op een individu of op een lokale situatie. Er is in Nederland en wereldwijd niet zoveel onderzoek naar gedaan naar de effecten, maar er komen steeds meer studies bij van goede kwaliteit.

Hoe zit het nu met windmolens en gezondheid?

Uit het overzicht van de wetenschappelijke onderzoeken blijkt dat er een duidelijke relatie bestaat tussen het geluidniveau van windturbines en hinder. Er is geen eenduidig bewijs gevonden voor een relatie met slaapverstoring: met andere woorden de ene studie vindt wel een effect en de andere niet. Voor andere gezondheidseffecten zoals hart- en vaatziekten, stofwisselingsstoornissen, mentale gezondheid en cognitieve effecten is niet voldoende bewijs gevonden. Dit kan betekenen dat er geen relatie is, er nog onvoldoende onderzoek gedaan is, het onderzoek van lage kwaliteit is, of dat er tegenstrijdige resultaten zijn. Een andere belangrijke factor (naast geluid) die bepaalt of mensen hinder ervaren, is of mensen betrokken zijn bij de besluitvorming van de plannen. Verder blijken geluidgevoeligheid, houding ten opzichte van windturbines, visuele aspecten en economisch voordeel de belangrijkste factoren te zijn die ook op de hinder van invloed zijn.

Hinder

Hinder kan omschreven worden als een gevoel van afkeer, boosheid, onbehagen, onvoldaanheid of gekwetstheid dat optreedt wanneer een milieufactor iemands gedachten, gevoelens of activiteiten negatief beïnvloedt (Gezondheidsraad, 1999).

Lange termijn effecten van geluid kunnen direct zijn, maar ook indirect via hinder en een verstoorde slaap optreden. Hinder en slaap zijn de meest onderzochte effecten van windturbinegeluid. Sinds een aantal jaren is er meer onderzoek beschikbaar over de effecten op het hartvaatstelsel en de stofwisseling.

Vervolgonderzoek

Het RIVM bereidt momenteel een vragenlijstonderzoek voor naar de manier waarop mensen risico's waarnemen van hun leefomgeving, hun leefstijl en van infectieziekten. Daarvoor is een steekproef getrokken van 3500 adressen in de buurt van windparken. De uitkomsten van dat onderzoek komen naar verwachting in de loop van 2021 beschikbaar.

Omdat het aantal windmolenparken in Nederland de komende jaren zal toenemen, kan het daarnaast zinvol zijn om de gezondheidseffecten van geluid te monitoren op landelijk niveau. Op dit moment is het RIVM in gesprek met de ministeries van Economische Zaken en Klimaat en Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties om te bezien in hoeverre hieraan behoefte bestaat. Ook met lokale en regionale overheden bespreken we wat hun behoeften hiervoor zijn.

Welke aanpak voor een dergelijk onderzoek het meest geschikt is, hangt sterk af van het doel van het onderzoek. Om de gezondheidseffecten op lange termijn van windturbinegeluid te bepalen is een meting bij een enkel windpark niet voldoende. Hiervoor zouden omwonenden rond windparken in Nederland voor langere tijd gevolgd moeten worden.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 30 maart 2021 17:24
Aan: [redacted]@amsterdam.nl); [redacted]
Onderwerp: FW: Onderzoeken artsen en wind - input voor annotatie
Bijlagen: Input annotatie brandbrief artsen windturbines 30mrt2021.docx

Urgentie: Hoog

Hallo [redacted] en [redacted]
Bijgevoegd input voor de annotatie waar [redacted] om gevraagd heeft. In kort tijdsbestek samengesteld. Normaal ben ik op woensdag vrij, maar als er extra input nodig is of als er aanvullende vragen zijn ben ik bereikbaar. Stuur dan even een appje, dat zie ik op woensdagen eerder dan mijn mail.
Groet,

[redacted]
Senior adviseur Leefomgeving
GGD Amsterdam

T 020 [redacted]
M 06 [redacted]
[redacted]@ggd.amsterdam.nl

ma-di-do-vr

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: dinsdag 30 maart 2021 12:51
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@ggd.amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Onderzoeken artsen en wind
Urgentie: Hoog
Dag [redacted] en [redacted]
Vraag van [redacted] gezien de brief van artsen in Noord en de algehele brief over het RIVM onderzoek verwacht Joris vragen in de raad morgen.
Willen jullie aub zorgen voor een annotatie met alle feiten over gezondheid op een rij, aan te leveren **voor 12:30 bij [redacted] morgen?**

In de ochtend wordt duidelijk welke vragen er precies komen.
Groet,

Coördinator Regionale Energiestrategie Amsterdam
Programma Amsterdam Klimaatneutraal (AKN)
Ruimte en Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam
M + 31 6
@amsterdam.nl
Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam
werkdagen: ma t/m do, niet op vrijdag
afspraken via @amsterdam.nl

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

Input annotatie gezondheidseffecten van windmolens

Gezondheidseffecten

De informatie over (mogelijke) gezondheidseffecten van windmolens in het (Amsterdamse) RES proces is gebaseerd op literatuuronderzoek uitgevoerd door het RIVM en verschenen in oktober 2020 (https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2020-0150.pdf). De belangrijkste conclusies uit het onderzoek zijn:

> Het RIVM en Mundonovo sound research verzamelden de wetenschappelijke literatuur over het effect van windturbines op ervaren hinder, slaapverstoring, hart- en vaatziekten en de stofwisseling. Ook werd bekeken wat bekend is over hinder door de visuele aspecten van windturbines en andere niet-akoestische factoren, zoals het lokale besluitvormingsproces.
>
> Uit de literatuurstudie blijkt dat hinder optreedt als gevolg van geluid: hoe sterker het geluid (in dB) van windturbines, hoe groter de hinder ervan. Uit de literatuur bleek niet dat het zogeheten 'laagfrequent geluid' (lage tonen) van windturbines voor extra hinder zorgt tot die gerelateerd aan "gewoon" geluid. Voor andere gezondheidseffecten zijn de resultaten van wetenschappelijk onderzoek niet eenduidig: deze effecten hangen niet duidelijk samen met het geluidniveau, maar soms wel met de ervaren hinder. Deze resultaten onderbouwen de eerdere conclusies van een vergelijkbare opdracht drie jaar geleden.
>
> De literatuur liet duidelijk zien dat omwonenden minder hinder hebben van de windturbines als ze betrokken werden bij de plaatsing ervan. Door mee te kunnen denken over de plaatsing en de balans tussen kosten en baten, ervaren omwonenden minder hinder. Het is daarom belangrijk zorgen van omwonenden serieus te nemen en hen te betrekken bij het planningsproces en de plaatsing van windturbines.

Bescherming van de gezondheid

Geluidsnormen

Alle windmolens in Amsterdam worden geplaatst volgens de wettelijke normen (RVO). Dit geldt ook voor de wettelijke regels voor geluid.

Volgens de regels mag het jaargemiddelde geluidniveau (grenswaarde) Lden niet meer zijn dan 47 dB. Voor de nacht geldt een aparte norm. Ter vergelijking: voorkeursgrenswaarde voor wegverkeerslawaai in Nederland is Lden =50 dB.

Net als voor andere geluidsbronnen (wegen, spoor, vliegtuigen, industrie) betekent voldoen aan de geluidsnorm niet dat er geen omwonenden die hinder ondervinden. Bij een geluidsnorm van 47 dB heeft naar verwachting 9% van de omwonenden ernstige hinder van het windmolengeluid. Dit percentage is een indicatie, waarop lokale omstandigheden van invloed kunnen zijn. De wereldgezondheidsorganisatie (WHO) adviseert overigens een geluidsnorm van 45 dB.

Hoe ver het geluid van een windmolen draagt is moeilijk aan te geven. Er is geen algemene afstand aan te geven dit is namelijk afhankelijk van de windrichting en windsnelheid en het type windmolen. Voor iedere windmolen of windpark is maatwerk nodig, op basis van de precieze locatie moet een geluidsberekening worden gemaakt.

Om toch tot een benadering te kunnen komen, gebruiken we in Amsterdam de vuistregel van 350-500 meter, en vanaf 500 meter tot een geluidsgevoelige bestemming (zoals een woning). Dit doen we op basis van advies van bureau Antea dat windonderzoek heeft uitgevoerd in Amsterdam Zuidoost. Het is een geleidelijke schaal. Tussen 350-500 meter afstand van een geluidsgevoelige bestemming kan een windturbine wettelijk gezien mogelijk zijn, maar is de 'business case' voor een ontwikkelaar moeilijker (dan een turbine op grotere afstand) omdat de turbine vaker moet worden stilgezet om aan de geluidnorm te voldoen. Hoe vaker de turbine moet worden stilgezet, hoe minder opbrengst.

Laagfrequent geluid

Laagfrequent geluid (LFG) wordt veelvuldig genoemd als bron van schadelijke gezondheidseffecten door windturbines. LFG is geluid met zeer lage tonen: frequenties tussen 20 Hz – 100/125 Hz. Geluid onder 20 Hz wordt infrasoon geluid genoemd. Geluid boven deze 100/125 Hz is gewoon geluid. We spreken vaak ook wel over bromtonen. LFG is voor de meeste mensen niet hoorbaar, maar kan voor sommige mensen erg hinderlijk zijn.

Een onderzoeker van het LUMC uit Leiden – Jan de Laat – wordt vaak aangehaald als het om effecten van LFG gaat. Hij beweert dat LFG van windmolens zeer schadelijk is, maar deze bewering is nog niet te checken omdat zijn literatuuronderzoek nog niet gepubliceerd is en hij zijn gegevens niet wil delen met bv. het RIVM.

Er is geen regelgeving voor LFG en door het RIVM zijn geen gezondheidseffecten door LFG gevonden in de wetenschappelijke literatuur.

Zorgen over de gezondheid

Voldoen aan de wettelijke regels en geluidsnormen is voor een deel van de Amsterdammers niet voldoende om hun vrees voor mogelijke gezondheidseffecten weg te nemen. Een groep artsen heeft daarom een brandbrief geschreven om hun zorgen kenbaar te maken, te onderbouwen en te pleiten voor strengere regels voor met name geluid en afstand tot woningen. De groep trekt de conclusies van het RIVM rapport in twijfel en pleit voor meer onderzoek specifiek voor de Amsterdamse situatie.

De GGD Amsterdam gaat na in hoeverre de kritiek van de briefschrijvers terecht is, en wat de antwoorden op hun vragen zijn vanuit de stand van de wetenschappelijke kennis. Daartoe heeft de GGD direct na ontvangst van de brandbrief op 29 maart 2021 contact opgenomen met het RIVM. De beantwoording van de vragen zal in nauw contact met het RIVM worden opgesteld.

De vragen van de briefschrijvers zijn inhoudelijk zeer gedetailleerd en gaan in op specifieke onderdelen van een aantal wetenschappelijke artikelen. Een goede beantwoording van deze vragen vergt tijd en zal enkele weken in beslag nemen.

[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: dinsdag 25 mei 2021 12:17
Aan: [redacted]; [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: FW: raadsadres gezondheidseffecten windturbines
Bijlagen: Reactie op beantwoording raadsadres gezondheidseffecten windturbines_definitief.pdf

Ter info, graag zoals besproken hierop annoteren.
Groet, [redacted]

[redacted]
Coördinator RES Amsterdam
Programmateam Amsterdam Klimaatneutraal (AKN)
Gemeente Amsterdam
+31[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: dinsdag 25 mei 2021 9:21
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Fwd: raadsadres gezondheidseffecten windturbines

Ha [redacted] en [redacted]
Voor de raad is het handig als deze reactie van de (para)medici goed geannoteerd wordt, want die hebben ze ongetwijfeld ook met raadsleden gedeeld.
[redacted]

Verstuurd vanaf mijn iPad

Begin doorgestuurd bericht:

> **Van:** "Doorninck, Marieke van" <M.van.Doorninck@amsterdam.nl>
> **Datum:** 24 mei 2021 om 15:58:58 CEST

Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Doorst: raadsadres gezondheidseffecten windturbines

reactie van de (para) medici

Verstuurd vanaf mijn iPad

Begin doorgestuurd bericht:

> **Van:** [redacted]@gmail.com>
> **Datum:** 24 mei 2021 om 15:44:38 CEST
> **Aan:** Secretariaat Wethouder Kukenheim <secretariaatwethouderkukenheim@amsterdam.nl>, "Kukenheim, Simone" <S.Kukenheim@amsterdam.nl>, "Doorninck, Marieke van" <M.van.Doorninck@amsterdam.nl>
> **Onderwerp: Antw: FW: raadsadres gezondheidseffecten windturbines**
>
> Geachte mevrouw van Doorninck en mevrouw Kukenheim,
>
> Hartelijk dank voor uw uitgebreide beantwoording van ons raadsadres. Fijn te horen dat u onze zorg deelt. Onze reactie op de beantwoording vindt u in de bijlage.
>
> Hoogachtend,
>
> [redacted], internist
> [redacted], kinder- en jeugdpsychiater
> [redacted], cardioloog
> [redacted], verloskundige en klinisch epidemioloog
> [redacted], kno-arts
> [redacted], moleculair farmacoloog
>
> Op di 18 mei 2021 om 17:54 schreef Secretariaat Wethouder Kukenheim <secretariaatwethouderkukenheim@amsterdam.nl>:

Geachte mevrouw [redacted]

Hartelijk dank voor uw e-mail over de gezondheidsefffeccten windturbines.

Hierbij als bijlage beantwoording raadsadres gezondheidseffecten windturbines namens wethouder Kukenheim.

Ik hoop u voldoende te hebben geinformeerd.

Hartelijke groet,

[redacted]

Secretaresse wethouder Simone Kukenheim
Portefeuille: Zorg, Jeugd(Zorg), Beroepsonderwijs en Sport

Tel. 020 [redacted] / 06- [redacted]

Gemeente Amsterdam

Postbus 202, 1000 AE Amsterdam

Amstel 1, 1011 PN Amsterdam

Van: Kukenheim, Simone <S.Kukenheim@amsterdam.nl>
Verzonden: dinsdag 18 mei 2021 16:49
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Fwd: raadsadres gezondheidseffecten windturbines

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [redacted]@gmail.com>

Onderwerp: Antw: raadsadres gezondheidseffecten windturbines

Datum: 16 mei 2021 om 19:51:07 CEST

Aan: "Kukenheim, Simone" <S.Kukenheim@amsterdam.nl>

Geachte mevrouw Kukenheim,

Hartelijk dank voor uw mail, we zien de uiteindelijke reactie graag tegemoet.

Vriendelijke groet

[redacted]

Op zo 16 mei 2021 om 19:11 schreef Kukenheim, Simone <S.Kukenheim@amsterdam.nl>

> Geachte mevrouw [redacted] en mede initiatiefnemers,

Op dit moment zijn wij bezig met het formuleren van de reactie. Deze komt spoedig naar u toe,

vriendelijke groet,

Simone Kukenheim

> Op 15 mei 2021, om 14:13 heeft [redacted]@gmail.com> het volgende geschreven:
>
> Geachte mevrouw van Doorninck en mevrouw Kukenheim,
>
> Graag ontvangen we uw reactie en die van het RIVM op ons raadsadres gezondheidseffecten windturbines.
>
> Hoogachtend,
>
> [redacted], internist
>
> [redacted], kinder- en jeugdpsychiater
>
> [redacted], cardioloog
>
> [redacted], verloskundige en klinisch epidemioloog

[redacted], kno-arts

[redacted], moleculair farmacoloog

Op ma 29 mrt. 2021 om 10:06 schreef [redacted]@gmail.com>:

> Geachte mevrouw Halsema en mevrouw Doorninck,
>
> Graag willen we u op de hoogte brengen van het versturen van een raadsadres over windturbines en gezondheidseffecten (zie bijlage) aan de gemeenteraadsleden van de gemeente Amsterdam.
>
> Met meer dan 100 medici en paramedici geven we een noodsignaal af dat plaatsing van windturbines in de nabijheid van woningen onverantwoord en onveilig is. De conclusies van het RIVM-rapport “Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update” uit juli 2020 zijn niet toepasbaar voor de Amsterdamse zoekgebieden. Het RIVM is op de hoogte van onze bevindingen. We pleiten voor uitstel van plaatsing van windturbines in de nabijheid van woningen niet alleen in Amsterdam maar in heel Nederland tot de effecten op de volksgezondheid goed zijn onderzocht.
>
> Uiteraard zijn we te allen tijde bereid de inhoud van het raadsadres verder toe te lichten.
>
> Hoogachtend,

[redacted], internist

[redacted], kinder- en jeugdpsychiater

[redacted], cardioloog

[redacted], verloskundige en klinisch epidemioloog

[redacted], kno-arts

[redacted], moleculair farmacoloog

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

Amsterdam, 24-05-2021

Reactie op beantwoording raadsadres gezondheidseffecten windturbines.

Geachte mevrouw Van Doorninck en mevrouw Kukenheim, geachte raadsleden,

Hartelijk dank voor het beantwoorden van ons raadsadres 'gezondheidseffecten windturbines' en de eveneens bijgevoegde beantwoording door de GGD en het RIVM.

Dat windturbines voor overlast en hinder kunnen zorgen is eenieder duidelijk, echter willen we nogmaals benadrukken dat ons raadsadres de gezondheidseffecten adresseert. Het is goed te vernemen dat we met elkaar proberen duidelijkheid hierover te krijgen. Daarbij is het de taak van de GGD, het RIVM en de overheid om de burger zoveel mogelijk te beschermen tegen nadelige gezondheidseffecten van omgevingsgeluid.

Samenvatting

De belangrijkste punten die hieronder als reactie op de beantwoording raadsadres gezondheidseffecten windturbines naar voren komen zijn:

1. **Het RIVM is het eens dat verder lokaal onderzoek naar gezondheidseffecten noodzakelijk is;**
2. **Het RIVM beaamt dat er geen onderzoek naar de effecten op gezondheid van kinderen is gedaan en verder onderzoek noodzakelijk is;**
3. **Het RIVM gaat niet in op slechts kleine aantallen onderzochte direct omwonenden van windturbines maar noemt rurale studies wel bruikbaar mits voldoende omwonenden bestudeerd (die er dus niet zijn);**
4. **Het RIVM rapport "Health effects related to wind turbine sound: an update, 2020" is niet peer reviewed en niet door arts(en) mee beoordeeld op gezondheidseffecten.**

Inhoudelijke reactie

Hieronder willen we puntsgewijs inhoudelijk reageren op de beantwoording van het raadsadres.

Ten eerste meldt u op pagina 3 van uw brief "*De betrokken ministeries zijn momenteel in overleg met het RIVM om na te gaan of het nodig is om aanvullend landelijk onderzoek naar de mogelijke gezondheidseffecten van windturbines uit te voeren. Daarbij wordt meegenomen of er risicogroepen zijn, zoals kinderen, die extra aandacht moeten krijgen*."
Wij zijn daarom van mening dat Amsterdam - en andere gemeenten die deze discussie meelezen (o.a. verschillende buurgemeenten, Enschede, Apeldoorn, Ronde Venen) op deze uitkomst zou moeten wachten alvorens de zoekgebieden definitief aan te wijzen.

Hiervoor hebben wij een aantal redenen; de antwoorden van het RIVM op onze in het raadsadres aangedragen punten onderbouwen en/of ondersteunen dit:

1. Uiteraard kunnen we ons vinden in de belangrijke erkenning van het RIVM op pagina 8 dat er inderdaad **geen enkel onderzoek is gedaan naar het effect van windturbinegeluid op**

kinderen. De enige verstandige beslissing lijkt ons daarom dat de gemeenteraad bij het vaststellen van de zoeklocaties, in het kader van het voorzorgsbeginsel, de zoekgebieden die dichtbij woonwijken zijn ingetekend, laat afvallen. Namelijk, het plannen van turbines op 350 meter afstand brengt grote en onaanvaardbare risico's met zich mee voor de zich ontwikkelende kinderen in deze gebieden. Temeer daar het RIVM in een eigen rapport "Het effect van geluid van vlieg- en wegverkeer op cognitie, hinderbeleving en de bloeddruk van basisschoolkinderen" (https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/441520021.pdf) wijst op de nadelige gevolgen van omgevingsgeluid op kinderen en hun cognitieve ontwikkeling, met name op de geheugenfunctie, de aandacht en de concentratie. Daarbij is het bekend dat het geluid van vliegverkeer als even hinderlijk of zelfs minder hinderlijk wordt ervaren dan het geluid afkomstig van windturbines.

2. Daarnaast is het spijtig dat de reactie van het RIVM niet ingaat op de slechts zeer kleine aantallen onderzochte omwonenden in de nabijheid van windturbines (in de Deense studies <1% van de onderzochte populatie). In deze groep wordt reeds een verhoogd risico op gezondheidsschade gevonden maar dit wordt vervolgens borderline significant, of een zwak verband, of een marginaal verband genoemd, omdat de kleine aantallen verdrinken in de grote hoeveelheid omwonenden op grote afstand van windturbines. Wanneer men de gezondheidseffecten onderzoekt bij omwonenden van windturbines, heeft het geen zin om op 10 km afstand te gaan zoeken naar deze effecten. Als dan in de analyse deze mensen op grote afstand wel worden meegenomen, is het niet verwonderlijk dat er geen significante effecten worden gevonden.

   Tot slot wordt gesteld dat conclusies uit rurale studies goed in Nederland te gebruiken zijn mits er naar voldoende aantallen is gekeken. Uiteraard zijn we het hier mee eens maar het probleem is dat er in alle studies onvoldoende direct omwonenden van windturbines zijn bestudeerd en dat is nou precies ons punt. Dit dient eerst onderzocht te worden.

3. Het RIVM schrijft op pagina 7 van 13: "*Er is geen statistisch significant verband gevonden voor hypertensie, maar hooguit een marginaal verband ('borderline statistically significant for outdoor WTN') voor het gebruik van medicatie tegen hypertensie bij mensen boven de 65 jaar als indicator voor hypertensie*". Zoals gemeld onder punt 2, in verband met de kleine aantallen is een borderline statistisch significant verband genoeg om te pleiten voor **meer onderzoek**. Tot die tijd dient het voorzorgsprincipe te gelden.

4. Het RIVM schrijft op pagina 7 van 13 ook "*Slapeloosheid: Poulsen (2019a) vonden een zwak verband tussen een jaargemiddeld niveau van windturbinegeluid van 42 dBA of hoger 's nachts (buitenshuis) en het gebruik van slaapmedicatie, maar dit verband was niet significant. Ook werd er geen verband gevonden met het geluidniveau binnenshuis. Een nadere analyse toonde aan dat de sterkste verbanden voorkwamen bij oudere mensen. Het risico op vertekening in deze studie is hoog, omdat de gegevens werden geanalyseerd op groeps-/bevolkingsniveau en gegevens niet op individueel niveau beschikbaar waren.*" Nogmaals, zoals gemeld onder punt 2, in verband met de kleine aantallen is een zwak verband genoeg om te pleiten voor **meer onderzoek**, zeker in combinatie met het sterke verband bij oudere mensen. Tot die tijd dient het voorzorgsprincipe te gelden.

5. Het RIVM schrijft op pagina 8 van 13: *"Maar het is niet te verwachten dat het verband tussen geluid en effecten anders is voor de verschillende bronnen, als rekening wordt gehouden met genoemd verschil in hinderlijkheid. Hierbij gaan we er dan van uit dat het risico deels via*

hinder loopt. Bij de huidige grenswaarde van 47 dB voor WT is dus het risico op hart- en vaatziekten vergelijkbaar met dat van transportbronnen en industrie bij hogere grenswaarden." Dit is belangrijk, want hier zeggen ze in feite dat de bron niet uitmaakt en je hart- en vaatziekten kan verwachten bij deze norm, op dezelfde schaal als voor transportbronnen. Deze norm beschermt dus niet, zoals wij ook al stellen in ons raadsadres addendum van 18 mei 2021.

6. Het RIVM schrijft dan op pagina 9 & 10 van 13 twee belangrijke reacties op:

   "*Reactie1: WHO verwoordt het in de Guidelines (WHO, 2018) als volgt: "Noise is an important public health issue. It has negative impacts on human health and well-being and is a growing concern". Het RIVM onderschrijft het gezondheidskundige belang van het beperken van de geluidbelasting voor de volksgezondheid*."

   "*Reactie2: De WHO adviseert inderdaad een 2 dB lagere gezondheidskundige streefwaarde voor geluid van WTs. Deze streefwaarde voor windturbines is voorwaardelijk omdat er ten tijde van de Guidelines onvoldoende evidentie was (studies van lage kwaliteit) om een "definitieve" relatie voor hinder af te leiden (Guski et al, 2017) en geen evidentie om voor slaap een nachtelijke relatie af te leiden (Basner and Mcquire, 2018).*

   Deze reacties zijn in feite een steunbetuiging voor **minder** geluidsbelasting (reactie 1) en **meer onderzoek** want niet alles is evident (reactie 2).

7. Het RIVM schrijft op pagina 11 van 13: "*Kennis over deze verbanden vraagt om onderzoek waarbij ook gekeken moet worden naar andere geluidbronnen en andere risicofactoren zoals leefstijlfactoren, voeding en ander gezondheidsgedrag en familiaire belasting**. Dit zou zeker de moeite waard zijn, ook met oog op het bepalen van de relatieve bijdrage van WT-geluid aan dit proces op lange termijn***." Wij zijn van mening dat het onderzoek noodzakelijk is, in plaats van de moeite waard. Goed dat het RIVM verder onderzoek voorstelt.

8. Verder wordt in het zeer recent verschenen RIVM-rapport "Nieuwe gezondheidskundige richtlijnen voor omgevingsgeluid. Nadere gezondheidskundige analyses" (https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2020-0148.pdf) vermeld dat gezondheidsrisico's zelfs al bij lagere geluidswaarden kunnen ontstaan en dat dit inzicht nieuw is: ''*Een van de conclusies is dat geluid van treinverkeer hinderlijker is en een grotere kans op slaapverstoring geeft dan eerder werd gedacht. Ook blijkt dat ernstigere gezondheidseffecten, zoals hart- en vaatziekten, al bij een lagere blootstelling kunnen optreden dan eerder werd gedacht. Dit betekent dat bij een groter aantal mensen hart- en vaatziekten optreden door geluid dan eerder werd gedacht.'*
   Helaas wordt in dit rapport de informatie rondom turbinegeluid weggelaten en dit terwijl het bijbehorende WHO-rapport (https://www.euro.who.int/en/health-topics/environment-and-health/noise/environmental-noise-guidelines-for-the-european-region) zich duidelijk wel uitspreekt over de grotere evidentie voor gezondheidsschade door omgevingsgeluid, waarbij turbinegeluid juist expliciet wordt genoemd.
   De reden hiervoor is dat er geen nieuwe blootstellings-response (BR) relaties beschikbaar zijn gekomen. Een BR-relatie is de relatie tussen de blootstelling aan geluid en de kans op gezondheidseffecten door geluid.

Een dergelijk onderzoek naar een BR-relatie is precies in lijn met wat we, in het kader van het voorzorgsprincipe, vroegen in ons raadsadres d.d. 29 maart 2021, namelijk: een onderzoek. Dit hebben we opnieuw benoemd in ons raadsadres addendum van 24 mei 2021.

9. Er lijkt een inconsistentie te zitten in de reactie: Het RIVM stelt in de e-mail aan de GGD dat 42dB(A) gelijk kan worden gesteld met 47dB Lden. In uw brief wordt gesteld dat 43-45dB(A) overeenkomt met 47dB Lden. Dit laatste komt overeen met hetgeen dhr. Koppen van Arcadis (2014) stelt.

10. Het RIVM verdedigt in het antwoord ook het rapport waartegen wij ons in het raadsadres richten (https://www.rivm.nl/publicaties/health-effects-related-to-wind-turbine-sound-update): het rapport is een mooi, maar inmiddels onvolledig, overzicht van de literatuur. Het is opmerkelijk dat het op pagina 5 een "systematische review" volgens standaard methodes wordt genoemd. Volgens de state of the art in de medische literatuur voldoet een systematische review aan een critical appraisal van de literatuur, is het peer reviewed en in een wetenschappelijk tijdschrift gepubliceerd. Dit is allemaal niet het geval bij het RIVM-rapport, terwijl het wel zeer belangrijke beleidsmatige gevolgen heeft wanneer het gaat om het plaatsen van windturbines nabij woonwijken. Het RIVM legt zelf de review van Jan de Laat terzijde omdat dit (nog) niet peer reviewed zou zijn, een inconsistentie.
Bovendien is bij het rapport geen arts betrokken geweest om de (overigens kleine aantallen) aangehaalde gezondheidsstudies inhoudelijk te beoordelen.

11. Tot slot op pagina 13 van 13: *"Het RIVM-rapport geeft alleen de mogelijke gevolgen van blootstelling aan geluid weer en de niet-akoestische factoren die hierbij een rol spelen; niet of dat (maatschappelijk) verantwoord is noch of dat geldt voor de specifieke condities en context.*"
Hier ligt de bal dus uiteindelijk toch weer bij de gemeente, de provincie en de landelijke politiek.

Wij hebben voldoende aangetoond dat er gezondheidsrisico's zijn en er meer onderzoek nodig is. Het antwoord van het RIVM aan de gemeente d.d. 12 april 2021 ondersteunt deze oproep tot onderzoek. De uitkomst van de gesprekken tussen RIVM en verantwoordelijke ministeries hierover moeten naar onze mening worden afgewacht.

Tot die tijd kunnen windturbines niet te dicht op woningen worden geplaatst en het voorzorgsprincipe moet daarom in acht worden genomen. Dit betekent in de praktijk dat u een aantal zoekgebieden af zal moeten vallen omdat daar simpelweg geen mogelijkheid is om windturbines op de afstand te plaatsen die nu veilig wordt geacht.

Wat betreft het afwegingskader en de Health Impact Assessment (HIA)/gezondheidseffectscreening, deze zijn dusdanig vaag beschreven in uw antwoord dat het voor ons niet mogelijk is om daar een inhoudelijke reactie op te geven, afgezien van twee algemene punten. Ten eerste, dat we hier graag meer details over zouden willen horen en hieraan mee zouden willen werken. Ten tweede, gaan we er van uit dat u een HIA bedoelt zoals gedefinieerd door de WHO https://www.who.int/health-topics/health-impact-assessment#tab=tab_1.

Als laatste willen we een opmerking maken over de timing. We constateren dat het RIVM al op 12 april antwoord heeft gegeven aan de gemeente; al binnen 2 weken na het indienen van ons raadsadres op 29 maart jl. Echter, er is om voor ons onduidelijke redenen gekozen om te wachten

met uw antwoord tot vlak voor de besluitvormende vergadering van de gemeenteraad op 26 mei aanstaande.

Wij betreuren dit ten zeerste, aangezien de bijdrage van het RIVM goede input oplevert voor verdere discussie. Deze discussie had op verschillende momenten gevoerd kunnen worden in de afgelopen weken.

Het antwoord was dus ook al beschikbaar voordat de zogenaamde gespreksavonden van de gemeente (op 12, 19, 20, 21 en 22 april) plaatsvonden; vóór de commissie FED-vergaderingen van 15 april en 20 mei; vóór de inspraak avond van de Provinciale Staten Noord Holland van 19 april; vóór de gemeenteraadsvergadering van 22 april; vóór de commissie ZJS vergadering van 29 april; en vóór de reflectiefase- gesprekken in de week van 3 mei. Er waren één of meer van de medeauteurs aanwezig bij elke inspraakavond, bij het reflectiefase- gesprek en bij de gespreksavond voor stadsdeel Noord.

We vinden dit dan ook echt een gemiste kans en vragen ons af waarom u hiervoor gekozen heeft.

Tot slot rekenen wij erop dat bij de stemming rondom het vastleggen van de zoekgebieden de raadsleden en de fracties hun verantwoordelijkheid zullen nemen volgens het voorzorgsprincipe en de gezondheid van alle inwoners van Amsterdam zullen respecteren. Dit houdt in dat de zoekgebieden dicht bij bebouwing pas kunnen worden vastgesteld zodra uit onderzoek is gebleken dat er geen onaanvaardbare gezondheidsrisico's zijn.

Hoogachtend,

[redacted], internist

[redacted], kinder- en jeugdpsychiater

[redacted], cardioloog

[redacted], verloskundige en klinisch epidemioloog

[redacted], kno-arts

[redacted], moleculair farmacoloog

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 10 mei 2021 10:41
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: raadsbrief en vragen PNH
Bijlagen: 3. Raadsinformatiebrief afhandeling moties RES.pdf

Hallo [redacted]
De laatste raadsinfobrief van wh van Doorninck.
Afwegingskader staat onderaan pag. 2 en bovenste deel pag. 3.
Groet,
[redacted]
Senior adviseur Leefomgeving
GGD Amsterdam

T 020[redacted]
M [redacted]
[redacted]@ggd.amsterdam.nl

ma-di-do-vr

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: donderdag 6 mei 2021 10:01
Aan: [redacted]@ggd.amsterdam.nl>
CC: [redacted]@ggd.amsterdam.nl>
Onderwerp: raadsbrief en vragen PNH
Dag [redacted] en [redacted]
Twee vragen:

1. ik zag in de reactie van Lisa op de brief vanuit de wethouders, dat verwezen wordt naar de raadsbrief. Zie bijgevoegd. Mocht je willen dat ik nog mee lees, laat het ajb weten zodat er in beide brieven hetzelfde gezegd wordt over de reflectiefase en het proces algemeen.
2. Ik krijg vragen vanuit de provincie wanneer en hoe jullie kunnen reageren op de QenA over gezondheid die PNH ook opstelt, zij willen graag de lijn vanuit Amsterdam volgen.

Lijkt me goed om straks kort te bellen voor afstemming.
Groet, [redacted]

Coördinator RES Amsterdam
Ruimte & Duurzaamheid
Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur (BEI)
Gemeente Amsterdam
E [redacted]@amsterdam.nl
T. +31 [redacted]
afspraken via [redacted]@amsterdam.nl

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief
Afdoening motie

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	20 april 2021
Portefeuille(s)	Duurzaamheid
Portefeuillehouder(s):	Wethouder Marieke van Doorninck
Behandeld door	Ruimte en duurzaamheid (r.smiers@amsterdam.nl)
Onderwerp	Bestuurlijke reactie op moties inzake "reactienota Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid"

Geachte leden van de gemeenteraad,

Het proces van de Regionale Energie Strategie en het aanwijzen van zoekgebieden voor windturbines heeft de afgelopen maanden voor veel discussie gezorgd in de stad. Dat is logisch. De overgang van fossiele naar schone energie is noodzakelijk om de klimaatcrisis aan te pakken, maar ook ingrijpend. De maatregelen die moeten worden genomen hebben een impact op onze leefomgeving.
Ik begrijp dat Amsterdammers zich zorgen maken over de mogelijke komst van windturbines en over de mogelijke hinder die zij zullen ervaren. De zorgen die bewoners en buurgemeenten hebben over geluid, zicht, gezondheid, en de effecten op de natuur zijn legitiem en het college neemt deze serieus. Al deze zorgen worden in het verloop van het traject zorgvuldig onderzocht. Als uit deze onderzoeken, o.a. een Health Impact Assessment en een Milieueffectrapportage, blijkt dat er onaanvaardbare gezondheidsrisico's of onaanvaardbare aantasting van de natuurwaarden zijn, dan komen er op die locaties geen windturbines.

In deze brief informeer ik u hoe het college in het vervolgproces zal omgaan met de zorgen die door insprekers meervoudig in de raad zijn geuit en wanneer en hoe uw raad wordt betrokken bij de verdere besluitvorming. Ook informeer ik u in deze brief hoe het college uitvoering geeft aan de moties die in de vergadering van de gemeenteraad van 10 februari 2021 over de reactienota Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid zijn aangenomen. Deze moties zijn verwerkt in de RES 1.0 (zie bijlage).

Het college begrijpt goed dat de realisatie van windenergie in de haven maatschappelijk gezien de grootste voorkeur heeft. Daarom spreek ik mijn intentie uit om zo veel mogelijk capaciteit op te wekken in het havengebied, waarbij het college zich zal inspannen de eventuele financiële en ruimtelijke barrières op te lossen.

Communicatie en participatie
Het college vindt het belangrijk om Amsterdammers en inwoners van buurgemeenten voortdurend te blijven informeren over alle stappen in het proces en samen te bespreken hoe aan alle zorgen tegemoet kan worden gekomen. Daarom wordt het participatieproces en de communicatie geïntensiveerd. Een eerste stap is gezet met de organisatie van de informatiegesprekken in april jongstleden, waarin bewoners hun zorgen konden uiten en vragen

konden stellen aan verschillende experts. De avonden zijn allemaal terug te kijken via de streams op de website: https://www.amsterdam.nl/wonen-leefomgeving/duurzaam-amsterdam/windturbines-amsterdam/bijeenkomsten-windturbines-amsterdam/

In het vervolgproces worden nog meer gesprekken met experts gehouden. Ten eerste in de reflectiefase na vaststelling van de RES 1.0 en voorafgaand aan de medewerking aan een initiatief voor de realisatie van windturbines. In deze fase neemt de gemeente uitgebreid de tijd om het gesprek voeren met de directe omgeving en belanghebbenden over de zorgen die leven en wat Amsterdammers nog graag zouden meenemen in het vervolgproces. Ten tweede in de fase wanneer de gemeente medewerking verleent aan een initiatief. In het participatieplan dat de initiatiefnemer in overleg met de lokale omgeving moet opstellen kan bijvoorbeeld worden opgenomen om "bewonersberaden" te organiseren over relevante thema's zoals de inpassing in het landschap, geluid en slagschaduw, natuur en ecologie, en financiële participatie en lokaal profijt. Bewoners kunnen onderwerpen inbrengen waarover ze (onafhankelijk) willen worden geïnformeerd. De gemeente helpt bij iedere stap. In het participatieplan wordt ook opgenomen hoe groepen bewoners aan de sessies kunnen deelnemen en hoe de informatie laagdrempelig wordt gepresenteerd.

Proces na het vaststellen van de RES 1.0

1. *Reflectiefase (voormalig "tussenfase")*

Na het vaststellen van de nieuwe zoekgebieden[1] in de RES 1.0 en voordat initiatiefnemers zich kunnen melden voor medewerking door de gemeente, vindt een fase plaats waarin ruimte is voor dialoog en reflectie. Deze reflectiefase (voormalig "tussenfase") wordt in co-creatie met bureau Public Mediation, stadsdelen, buurgemeenten en meer belanghebbenden vormgegeven. Conform uitvoering van de motie 72 zullen er in de reflectiefase fysieke gesprekken plaats vinden.

In de reflectiefase wordt toegewerkt naar een afwegingskader[2]. Het afwegingskader wordt gebruikt om zowel locaties als het proces te toetsen. Het resultaat kan onderdeel worden van de overeenkomst met initiatiefnemers. Het afwegingskader wordt voorgelegd aan de raad ter goedkeuring.

Het afwegingskader zal ten minste uitspraken doen over de criteria ten aanzien van gezondheid, natuur en ruimtelijke voorkeuren. En er worden aanvullende (ruimtelijke) opgaven geïnventariseerd, breder dan alleen windenergie. Het afwegingskader wordt zoveel mogelijk met betrokkenheid van belanghebbenden opgesteld, zodat zij maximaal gehoord worden en invloed hebben op de criteria van het afwegingskader.

[1] De reflectiefase geldt voor de nieuw toegevoegde zoekgebieden. De zoekgebieden Haven en Noorder IJplas zijn al in 2012 vastgesteld en kennen hun eigen traject. Voor ieder windturbine/-park wordt een Health Impact Assessment opgesteld.
[2]Dit zal een nieuw, specifiek Amsterdams afwegingskader zijn gericht op de nadere uitwerking van de nieuwe zoekgebieden.

Onderdeel van het afwegingskader zal ook een "Health Impact Assessment" [3] (HIA) zijn. We vragen een onafhankelijke multidisciplinaire commissie met o.a. medische experts aan welke eisen een HIA moet voldoen om de mogelijke gezondheidseffecten voor de Amsterdamse situatie zo goed mogelijk in beeld te brengen.
Bij het opstellen van het afwegingskader zal met name gesproken worden over:

- De zorgen en de mogelijkheden rondom gezondheid. Gezondheidswetenschappers, experts en medici worden actief uitgenodigd hun voorstellen in te brengen hoe gezondheidsrisico's in kaart gebracht en gewogen kunnen worden. Ook de simulator van het Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum (NLR) zal worden ingezet, deze wordt ook gebruikt om geluid te simuleren bij weg- en spoorprojecten en bij Schiphol.
- De zorgen over natuur en ruimtelijke voorkeuren, waarbij alle belangenbehartigers worden uitgenodigd. Denk aan bewoners, bedrijven, volkstuinorganisaties, milieu- en natuurorganisaties, buurgemeentes, initiatiefnemers en mogelijk meer. Dit gebeurt zoveel mogelijk buurt- of wijkgericht en specifiek per zoekgebied.
- Andere aanvullende (ruimtelijke) opgaves zoals woningbouw, breder dan alleen windenergie.

Ook wordt tijdens de reflectiefase ingegaan op de gevraagde evaluatie op het participatieproces (zie moties 43 en 73). De bij de reflectiefase betrokkenen geven input op het kader voor de evaluatie van het participatieproces.

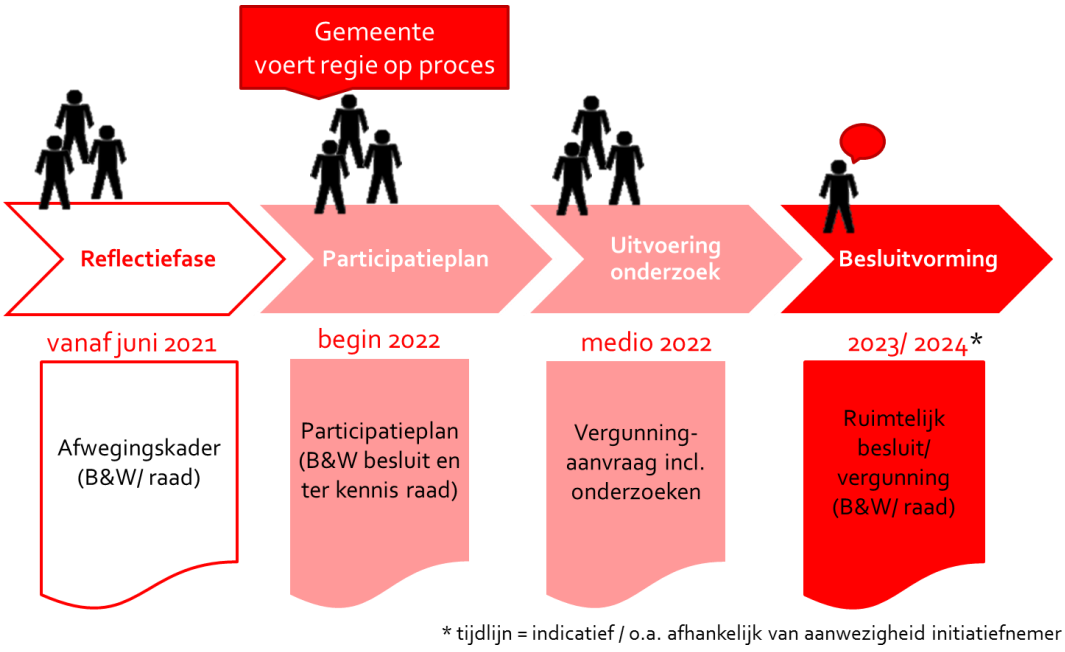

Afbeelding 1: Overzicht vervolgstappen proces windenergie in de nieuwe windzoekgebieden

[3] Health Impact Assessment, of in het Nederlands 'Gezondheidseffectschatting', is een instrument om een beleidsvoorstel, programma of project te beoordelen op de mogelijke effecten voor de gezondheid. Daarnaast kan met een Health Impact Assessment beoordeeld worden welk deel van een populatie de meeste kans heeft om gezondheidseffecten te krijgen.

2. *Projectvoorbereidingsfase en opstellen participatieplan*

Na het vaststellen van de RES 1.0 en het vormgeven van het afwegingskader voor de nieuwe windzoekgebieden in de reflectiefase kunnen initiatiefnemers van windenergieprojecten zich bij de gemeente melden. De gemeente kan dan met de initiatiefnemer afspraken vastleggen over de samenwerking in een overeenkomst. De overeenkomst moet door het college worden goedgekeurd en wordt ter informatie naar de raad gestuurd. Verplichte afspraken voor alle initiatiefnemers zijn (1) streven naar minimaal 50% lokaal eigendom en (2) het opstellen van een participatieplan met de omgeving.

De initiatiefnemers starten vervolgens het traject om het participatieplan op te stellen, samen met de omgeving en belanghebbenden. Bewoners en belanghebbenden worden o.a. per brief uitgenodigd om mee te doen. De gemeente ziet erop toe dat dit proces volgens de afspraken verloopt en dat de initiatiefnemers zich inspannen om een zo breed mogelijke vertegenwoordiging te krijgen van bewoners in de projectvoorbereiding. Afhankelijk van het gebied en het afwegingskader kan de gemeente ook een andere rol nemen.

Bij het opstellen van het participatieplan is nog niet duidelijk of in een bepaald zoekgebied uiteindelijk een vergunning voor een windturbine kan worden afgegeven. Het traject is voor de initiatiefnemers daarom risicovol. De gemeente kan deze risico's verminderen via subsidieverlening en/of met een lening.

Het participatieplan moet ter goedkeuring aan het college worden voorgelegd en gaat ter kennisgeving naar de raad.

3. *Start participatietraject zoals uitgewerkt in participatieplan*

In overleg tussen initiatiefnemers, bewoners en belanghebbenden en gemeente, en in overeenstemming met het afwegingskader dat in de reflectiefase is opgesteld, worden onderzoeken ingesteld. Dit traject wordt specifiek per zoekgebied ingevuld. Deze gezamenlijke onderzoeken kunnen onder ander gericht zijn op:

- Gezondheid en geluid, zoals
  - Geluidsberekeningen (wettelijk verplicht);
  - Gezondheidseffecten per windturbine/-park (Health Impact Assessment) op basis van de geluidsberekeningen. De GGD adviseert hierover. Dit advies wordt opgenomen in de besluitvorming over de vergunningen.
- Financieel lokaal eigendom en omgevingsfonds,
- Natuur en landschap.

Ook een Milieueffectrapportage (MER) wordt opgesteld. De MER wordt opgenomen in de besluitvorming. Onderdeel van de MER is een onderzoek naar de volksgezondheid.

Vervolgens vinden gesprekken plaats tussen initiatiefnemers en gemeente, waarin de resultaten van de onderzoeken besproken worden om te komen tot een (beperkt) aantal opties. Als uit de onderzoeken van een locatie blijkt dat er onaanvaardbare gezondheidsrisico's en/of

onaanvaardbare schade aan natuurwaarden te verwachten zijn zal op die locatie geen windturbine gerealiseerd worden en het proces stoppen.

De initiatiefnemers leggen na het doorlopen van het participatietraject verantwoording af aan het college en de raad.

Ruimtelijk besluit (vergunningverlening)
Wanneer en hoe de raad betrokken wordt bij de uiteindelijke afweging voor een windturbine, is afhankelijk van een aantal factoren (wel/geen verplichte m.e.r.) en wijzigt met invoering van de omgevingswet (verwacht 2022). Het college stelt voor om het besluitvormingstraject voor windenergie zo in te richten dat bij ieder ruimtelijk besluit voor een specifieke windturbine/ -park ten allen tijde de raad actief betrokken moet zijn en zich met de gebruikelijke raadsinstrumenten (moties en/of amendementen) kan uitspreken of er wel of niet een windturbine geplaatst mag worden. Hiervoor is in de komende tijd aanvullende besluitvorming nodig. Het college zal hierop na vaststelling van de RES terugkomen en dit in gang zetten.

Alle zoekgebieden voor windenergie in het kader van de RES vormen een zodanige samenhang dat deze beschouwd moeten worden als een m.e.r.-plichtige activiteit. De MER zal worden uitgevoerd bij de eerste vergunning die moet worden verleend. Bij deze eerste vergunning is een verklaring van geen bedenkingen van de gemeenteraad vereist. Deze verklaring van geen bedenkingen kan alleen geweigerd worden in het belang van 'een goede ruimtelijke ordening'.

Afhankelijk van het moment van invoering van de omgevingswet zijn er verschillende scenario's mogelijk.
(1) Onder het huidige recht geldt dat bij een volgende vergunning die wordt voorbereid, er geen m.e.r. -plicht meer bestaat. Er kan namelijk maar een keer een verplichte planMER worden uitgevoerd. Dit betekent dat er geen 'verklaring van geen bedenkingen' meer is vereist[4]. Als deze situatie zich voordoet zal het college het volgend 'ontwerp ruimtelijk besluit' ter bespreking voorleggen aan de gemeenteraad, waardoor de gemeenteraad haar reguliere instrumenten kan inzetten om zich uit te spreken over het voorstel (via moties en/of amendementen).
(2) Met de inwerkingtreding van de omgevingswet (naar verwachting in 2022) moet de raad bij een buitenplanse omgevingsplanactiviteit[5] expliciet die gevallen aanwijzen, waarover ze wel wil adviseren. Hiervoor moet de raad een besluit nemen dat ze in deze gevallen bindend advies wil geven.
(3) Als de windturbines in een omgevingsplan zijn toegewezen als functie aan een bepaalde locatie, dan heeft de raad de mogelijkheid om daarbij regels vast te stellen, bijvoorbeeld een vergunningsplicht. Bij de vergunningverlening zelf heeft de raad dan geen adviesrecht meer. Amsterdam heeft nog geen omgevingsplan waarvoor dit geldt.

[4] De gemeenteraad Amsterdam heeft op 10 september 2010 categorieën van gevallen aangewezen waarin ze geen verklaring van bedenkingen aangeven. Het ontbreken van een verplichte m.e.r. is een van deze gevallen.
[5] Een buitenplanse omgevingsplanactiviteit is een activiteit die niet past in het omgevingsplan zoals reeds vastgesteld door de raad.

Afdoening moties
Ook de moties van uw raad naar aanleiding van de reactienota van de concept RES NHZ zijn er grotendeels op gericht om ervoor te zorgen dat in het vervolgproces aan alle zorgen van bewoners en belanghebbenden tegemoet wordt gekomen. Onderstaand vindt u de bestuurlijke reactie per motie. De moties zijn tevens verwerkt in de RES 1.0 op pagina's 97 en 114/115.

Motie #35: Altijd een milieueffectrapportage (MER)
Motie #35 van het lid Kreuger inzake de reactienota Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid, verzoekt het college erop toe te zien dat er voor de plaatsing van een windturbine altijd een MER wordt aangevraagd.

Bestuurlijke reactie:
In de RES 1.0 is opgenomen dat de uitvoering van een MER verplicht is voor de initiatiefnemer(s).

Motie #43: Evaluatie informatievoorziening RES-proces
Motie #43 van de leden Kreuger en Boomsma inzake de reactienota Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid, verzoekt het college te evalueren hoe adequaat en op welke manier Amsterdam tot op heden haar inwoners heeft geïnformeerd over het RES-proces. Daarbij te bekijken voor welke middelen/methoden/kanalen is gekozen en welke doelgroepen daarbij juist wel en niet zijn bereikt. Daaruit vervolgens lessen te trekken en het de volgende keer beter te doen.

Bestuurlijke reactie:
Het onderzoek start na het doorlopen van het volledige besluitvormingsproces over de RES 1.0, zodat het volledige overzicht van participatie en communicatie kan worden meegenomen bij dit onderzoek. Tijdens de reflectiefase worden vragen voor de evaluatie met belanghebbenden besproken. De uitkomsten uit deze evaluatie worden geagendeerd in de raadscommissie FED in Q4 2021.

Motie #61: Zonnepanelen op Noorder IJ-plas
Motie #61 van het voormalig lid Ceder inzake zonnepanelen op de Noorder IJ-plas, verzoekt het college de Noorder IJ-plas alsnog aan te wijzen als zoekgebied voor zon op water.

Bestuurlijke reactie:
In de RES 1.0 is de Noorder IJ-plas opgenomen als zoekgebied voor zon op water.

Motie #67: Expertsessies voor bewoners
Motie #67 van de leden Heinhuis, Groen, Timman en N.T. Bakker inzake expertsessies voor bewoners onderdeel van participatietraject, verzoekt het college dat er in de relevante stadsdelen expertsessies voor bewoners worden georganiseerd waar zij hun vragen kunnen stellen en zorgen kunnen bespreken. En bij deze sessies rekening te houden met de diverse groepen die in het stadsdeel wonen en de inhoud op een zo laagdrempelig mogelijke manier te presenteren. Er moet worden gestreefd naar dat zo'n breed mogelijke groep bewoners aan deze sessies kan deelnemen.

Bestuurlijke reactie:
Expertsessies worden gedurende alle fases van het proces ingezet. Het zijn momenten waarop (binnen de mogelijkheden van de coronamaatregelen) in gesprek wordt gegaan met bewoners om hun vragen, zorgen en wensen te bespreken. Dit kan bijvoorbeeld tijdens bewonersbijeenkomsten, informatieavonden, webinars en vraaggesprekken. De laatste gesprekken met experts dateren van april 2021. Er zijn vier informatieavonden gehouden gericht op een stadsdeel met een voorkeursgebied voor windturbines en één algemene informatieavond. De vorm was een vraaggesprek met experts, bewoners en stadsdeelbestuurder. Per stadsdeel zijn vertegenwoordigers van bewoners uitgenodigd om in gesprek te gaan. Eind april hebben ca 7.500 unieke personen naar deze online gesprekken gekeken.

Motie #71: Heldere analyse risico's gezondheid
Motie #71 van de leden N.T. Bakker en Timman inzake volksgezondheid en windturbines, verzoekt het college een heldere analyse te maken in welke mate omwonenden bij plaatsing van windturbines extra risico lopen op gezondheidsschade gezien de huidige criteria waarop de windturbines geplaatst kunnen worden ten opzichte van de woonwijk; aan te geven welke opties er zijn om deze risico's maximaal te verminderen; en de gezondheid van omwonenden een zodanig prominente rol te geven in het besluitvormingsproces rond de RES, dat het belang van de volksgezondheid altijd geborgd is bij de afweging waar windturbines komen te staan.

Bestuurlijke reactie:
Het college zorgt ervoor dat er in de voorkeursgebieden voor windenergie door de GGD een heldere analyse wordt gemaakt van de gezondheidsrisico's van een of meerdere windturbines op precieze locatie(s), als gevolg van de wettelijk verplichte geluidmetingen en een Health Impact Assessment (HIA). We vragen een commissie van (onafhankelijke) experts aan welke eisen een HIA moet voldoen om de mogelijke gezondheidseffecten voor de Amsterdamse situatie zo goed mogelijk in beeld te brengen. Ook in relatie tot andere geluidsbronnen zoals wegen. En daarbij ook te betrekken de opties om de risico's maximaal te verminderen. Dit advies en de opties om de risico's te verminderen wordt opgenomen in de besluitvorming over de vergunningverlening.

Motie #72: Participatie RES
Motie #72 van het lid N.T. Bakker inzake participatie RES, verzoekt het college In het participatietraject rond de plaatsing van windturbines en zonnepanelen ervoor te zorgen dat alle omwonenden en belanghebbenden worden geïnformeerd en uitgenodigd. Naast digitale participatie ook te zorgen voor fysieke bewonersbijeenkomsten in de betreffende buurten. Meer tijd uit te trekken voor het participatietraject wanneer corona beperkingen het onmogelijk of ingewikkeld maken om fysieke bewonersbijeenkomsten te organiseren. De raad verslag te doen van het participatietraject.

Bestuurlijke reactie:
Het college zorgt ervoor dat net zoals bij het windinitiatief in het gebied van de Noorder IJ-plas en het havengebied van stadsdeel Noord alle omwonenden worden uitgenodigd voor het participatietraject. In alle voorkeursgebieden voor windenergie worden naast digitale participatiebijeenkomsten ook fysieke bewonersbijeenkomsten gehouden. Er wordt meer tijd uitgetrokken voor participatieprocessen als vanwege coronabeperkingen fysieke

bewonersbijeenkomsten onmogelijk of ingewikkeld zijn. De raad wordt geïnformeerd over de uitvoering van het participatieplan. Daarnaast neemt de gemeente in de reflectiefase uitgebreid de tijd om het gesprek voeren met de directe omgeving en belanghebbenden over de zorgen die leven en wat Amsterdammers nog graag zouden meenemen in het vervolgproces (zie ook reactie op motie #67).

Motie #73: Evaluatie en verbetering participatieproces
Motie #73 van het lid Kiliç inzake evaluatie en verbetering participatieproces, verzoekt het college het participatieproces tot dusver grondig te evalueren om hieruit lering te trekken voor het verder vervolg van de RES.

Bestuurlijke reactie:
De voorbereidingen van deze evaluatie worden getroffen. Zie bestuurlijke reactie op motie #43.

Motie #77: Toepassen Gedragscode Acceptatie & Participatie Windenergie op Land
Motie #77 van de leden Groen en Heinhuis inzake het integraal toepassen Gedragscode Acceptatie & Participatie Windenergie op Land, verzoekt het college de Gedragscode Acceptatie & Participatie Windenergie op Land integraal toe te passen in de verdere participatietrajecten van de gemeente betreffende wind op land.

Bestuurlijke reactie:
De verdere participatietrajecten worden uitgevoerd conform de afspraken in de Gedragscode Acceptatie & Participatie Windenergie op Land. Meer informatie hierover kunt u vinden op: https://www.nwea.nl/gedragscode-wind-op-land/

Motie 78: Innovatieve oplossingen tegen geluidshinder
Motie #78 van de leden Groen en Heinhuis inzake stimuleer innovatieve oplossingen tegen geluidshinder windturbines, verzoekt het college te onderzoeken hoe het redelijkerwijs windturbineontwikkelaars kan stimuleren en faciliteren zo veel mogelijk van deze geluidshinder beperkende maatregelen toe te passen; Daarbij te onderzoeken of, naar voorbeeld van Utrecht, het gebruik van de 'Best-available-technology' op het gebied van geluid als voorwaarde kan worden gesteld bij het verlenen van vergunningen; In participatie en voorlichting over windturbines bewoners van Amsterdam expliciet voor te lichten over deze mogelijkheden.

Bestuurlijke reactie:
Het college zorgt ervoor dat wordt onderzocht hoe windmolenontwikkelaars redelijkerwijs kunnen worden gestimuleerd en/of gefaciliteerd om in een gebied zoveel mogelijk geluidshinder beperkende maatregelen toe te passen. Daarbij wordt onderzocht of naar voorbeeld van Utrecht, het gebruik van 'Best-available-technology' op het gebied van geluid als voorwaarde kan worden gesteld bij het verlenen van vergunningen. In het participatieproces en de voorlichting over windturbines worden bewoners expliciet geïnformeerd over deze mogelijkheden.

Motie #83: Helder afwegingskader en gezondheidstoets
Motie #83 van de leden Timman en Heinhuis inzake helder afwegingskader en gezondheidstoets, verzoekt het college verschillende belangen te onderzoeken en op te nemen in een helder

afwegingskader dat laat zien welke belangen doorslaggevend zijn bij het vaststellen van een locatie voor windturbines en dit afwegingskader ter controle voorlegt aan de raad; Het college toont bij elke locatie expliciet aan waarom zij van mening is dat de locatie geen onaanvaardbare risico's meebrengt voor de gezondheid.

Bestuurlijke reactie:
Het college zorgt ervoor dat er een helder afwegingskader wordt voorgelegd aan de raad dat laat zien welke belangen doorslaggevend zijn bij het vaststellen van een locatie voor windturbines. Daarnaast worden de gezondheidsrisico's onderzocht (zie bestuurlijke reactie op motie #71).

Motie #84: Toegepaste audiovisuele techniek bij burgerparticipatie
Motie #84 van het lid Timman inzake gebruik toegepaste audiovisuele techniek bij burgerparticipatie om overlast goed in kaart te brengen, verzoekt het college in het burgerparticipatietraject gebruik te maken van toegepaste audiovisuele simulatietechnieken die al worden gebruikt om vliegtuiglawaai in kaart te brengen.

Bestuurlijke reactie:
Het college zorgt ervoor dat toegepaste audiovisuele simulatietechnieken die al worden gebruikt om vliegtuiglawaai in kaart te brengen, worden gebruikt in het burgerparticipatietraject. Deze technieken worden toegepast als uit gesprekken tussen initiatiefnemers, bewoners en belanghebbenden, en de gemeente specifieke locaties in beeld komen.

Het college beschouwt hiermee de moties als afgehandeld.

Tot slot
De opgave van wind op land en de Regionale Energiestrategie vragen veel van gemeenten, niet alleen qua expertise, maar ook qua maatschappelijke discussies en ruimtelijke dilemma's. Amsterdam zal bij het Rijk aandringen op meer expertise en ondersteuning in communicatie voor lokale overheden. Dit is vooral nodig op de onderwerpen nut en noodzaak van de energietransitie, gezondheid en natuur en landschap. Op deze terreinen is nog veel in beweging, worden nieuwe technieken ontwikkeld en vindt onderzoek plaats. Amsterdam vraagt het Rijk om bovenop deze ontwikkelingen te zitten en waar nodig en gewenst de uitkomsten direct door te vertalen naar de opgaven die de gemeenten in het kader van de RES uitvoeren. Amsterdam ontwerpt een lerend traject en neemt daarin de meest actuele inzichten mee in de lokale uitvoering van het landelijk klimaatakkoord.

Het college wil een eerlijke bijdrage leveren in de strijd tegen klimaatverandering. Hiervoor zijn alle beschikbare middelen nodig, zowel energiebesparing als het opwekken van duurzame energie. Door zonnepanelen op grote en kleine daken, door windturbines op zee maar ook door windturbines op land. Als stad willen we daar onze verantwoordelijkheid in nemen, door ook binnen de stadsgrenzen te zoeken naar de meest geschikte plekken voor nieuwe windturbines.

Het college kan niet beloven dat niemand iets van de windturbines gaat merken, maar belooft er alles aan te doen om, gegeven de ambitie, de effecten zo beperkt mogelijk te houden.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Marieke van Doorninck
Wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 25 oktober 2021 10:44
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: Pres in zetten Ibabs voor gesprek tussen wethouder & portefeuillehouder op woensdag 27 oktober / 9:00 - 9:30 uur
Bijlagen: 20211025_Wethouder en PFH.pptx

Hi[redacted]

Zoals aangekondigd op onze dagstart zojuist: wil je de bijlage in ibabs zetten?

Alvast bedankt!

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur (BEI)
Ruimte & Duurzaamheid

Gemeente Amsterdam

T + 31[redacted]

Werkdagen: ma, di, wo, do

Volg ons via
www.facebook.com/duurzaam020
www.twitter.com/duurzaam020
Nieuwsbrief duurzaam020

Gemeente
Amsterdam

Windturbines

1. Bevoegd gezag
2. Proces NIJP / CD
3. Reflectiefase RES

Ter informatie en bespreking
27 oktober 2021, [redacted].

1. Bevoegd gezag

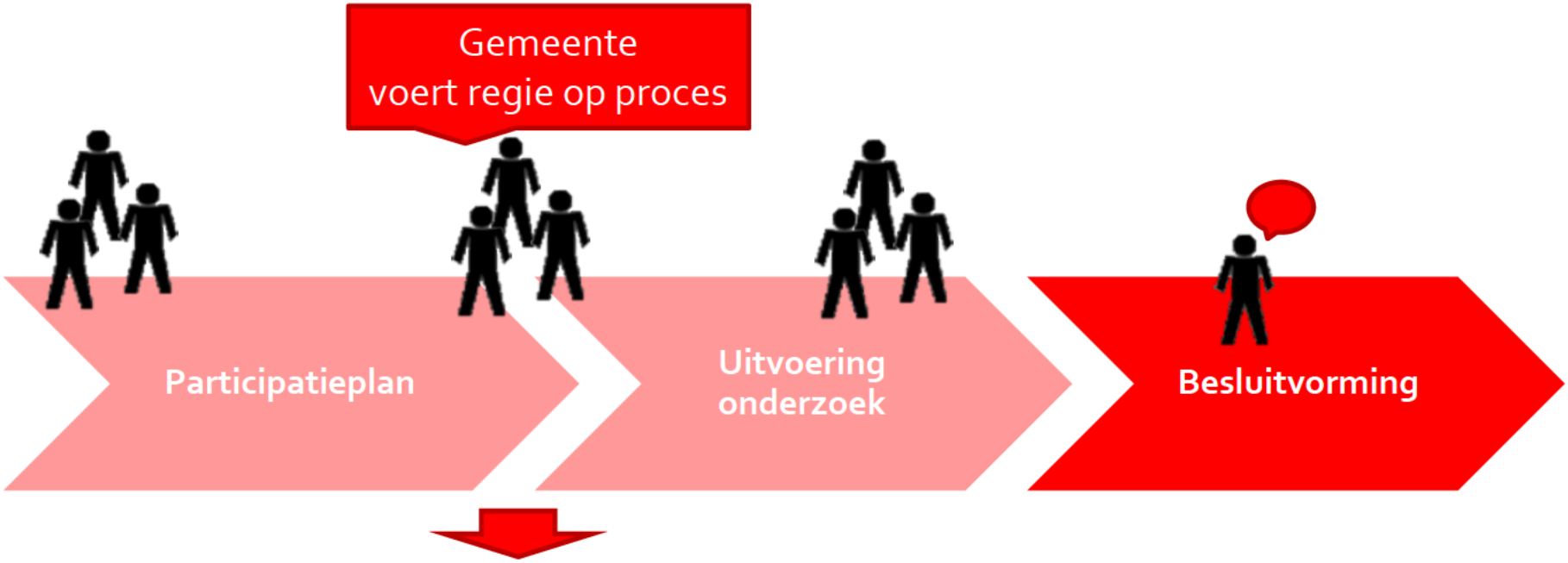

Bepalen bevoegd gezag
vergunningverlening

Noorder IJ-plas / CD

2. Proces NIJP / CD

- Ambtelijk opdrachtgevers: [redacted] (Haven-Stad) + [redacted] (sd Noord).
- Ambtelijk opdrachtnemer: [redacted]

- Regulier afstemmingsoverleg, met o.a. [redacted] (R&D, RES)

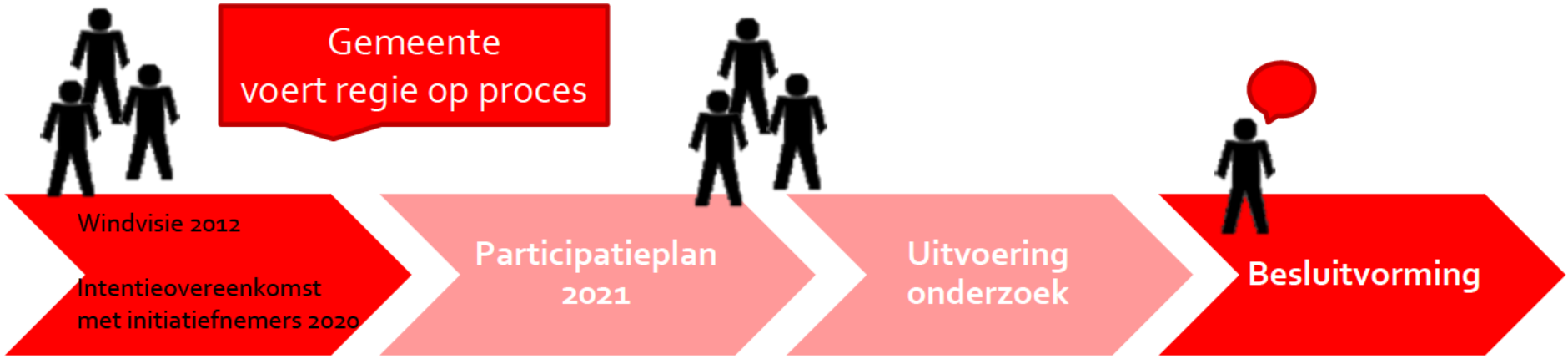

Initiatiefnemers:
Omgevingsberaad 1: 5 juli 2021
Omgevingsberaad 2: 20 september 2021
Omgevingsberaad 3: medio december 2021
https://amsterdam-wind.nl/wp-content/uploads/2021/10/Vraag-en-antwoord-document-Omgevingsberaad-1-2.pdf

3. Reflectiefase RES

Gemeente voert regie op proces

Reflectiefase

Start na zomer 2021

1) Afwegings-kader
2) Richtlijnen samenwerking
3) Richtlijnen governance

Initiatiefnemer: participatieplan

1) Bewoners-bijeenkomsten
2) Participatie-plan
3) B&W besluit (ter kennis raad)

Initiatiefnemer: onderzoek en participatie

1) "Uitvoering participatie"
2) NRD & inspraak
3) Nota van beantwoording
4) Meer onderzoeken, GEA, …

Besluitvorming

1) MER & inspraak, incl. GEA
2) Vergunning-aanvraag bevoegd gezag
3) Besluit gemeenteraad

Activiteiten reflectiefase

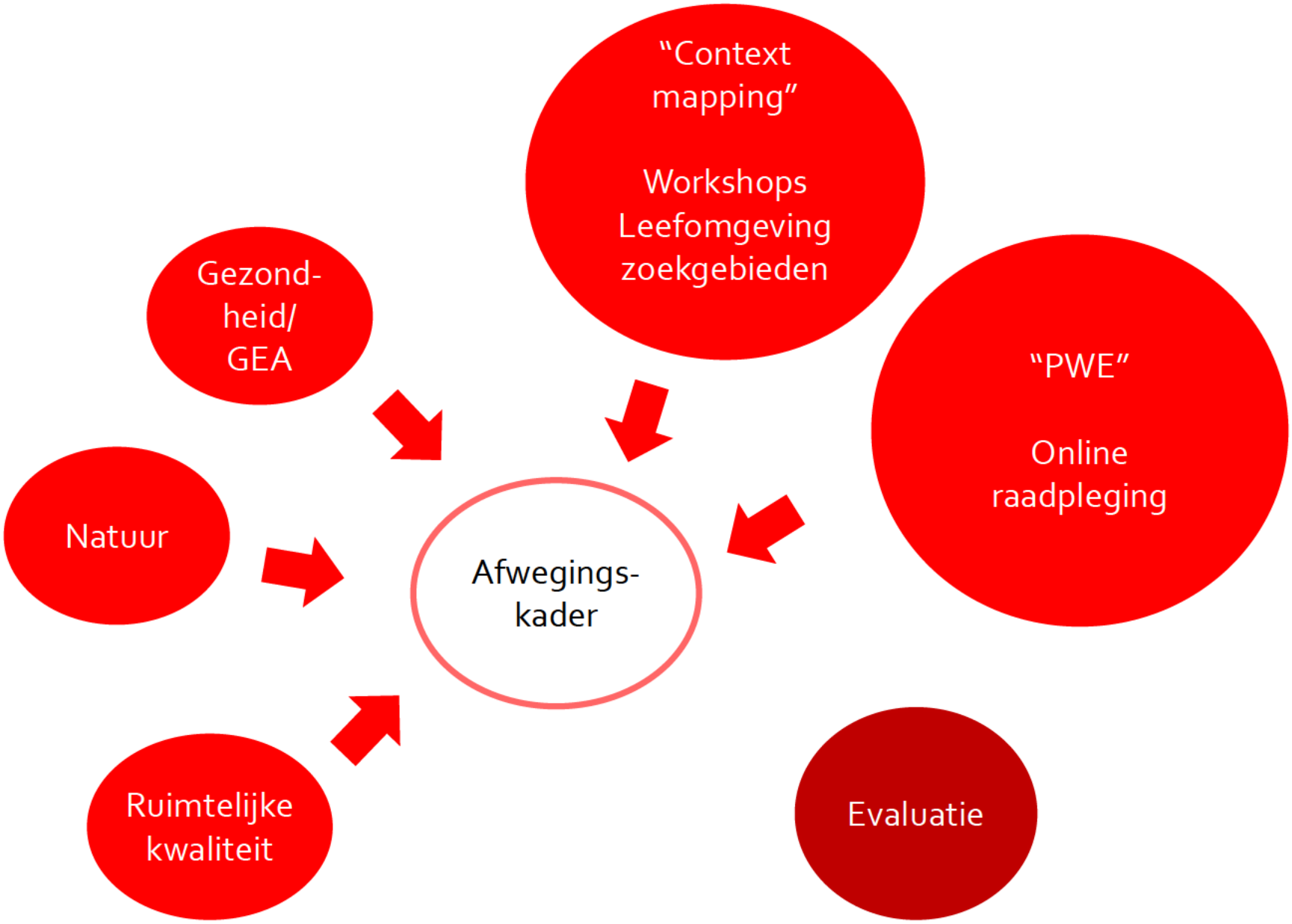

Participatieladder

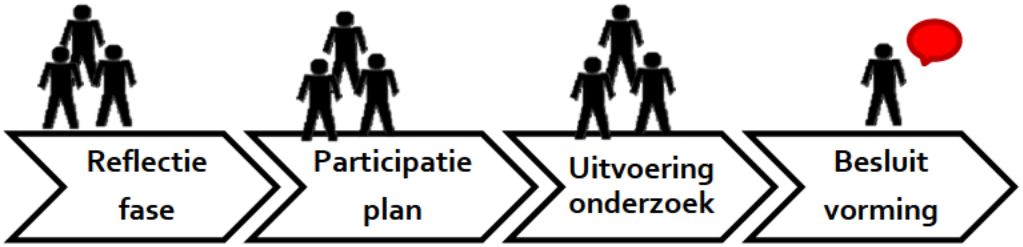

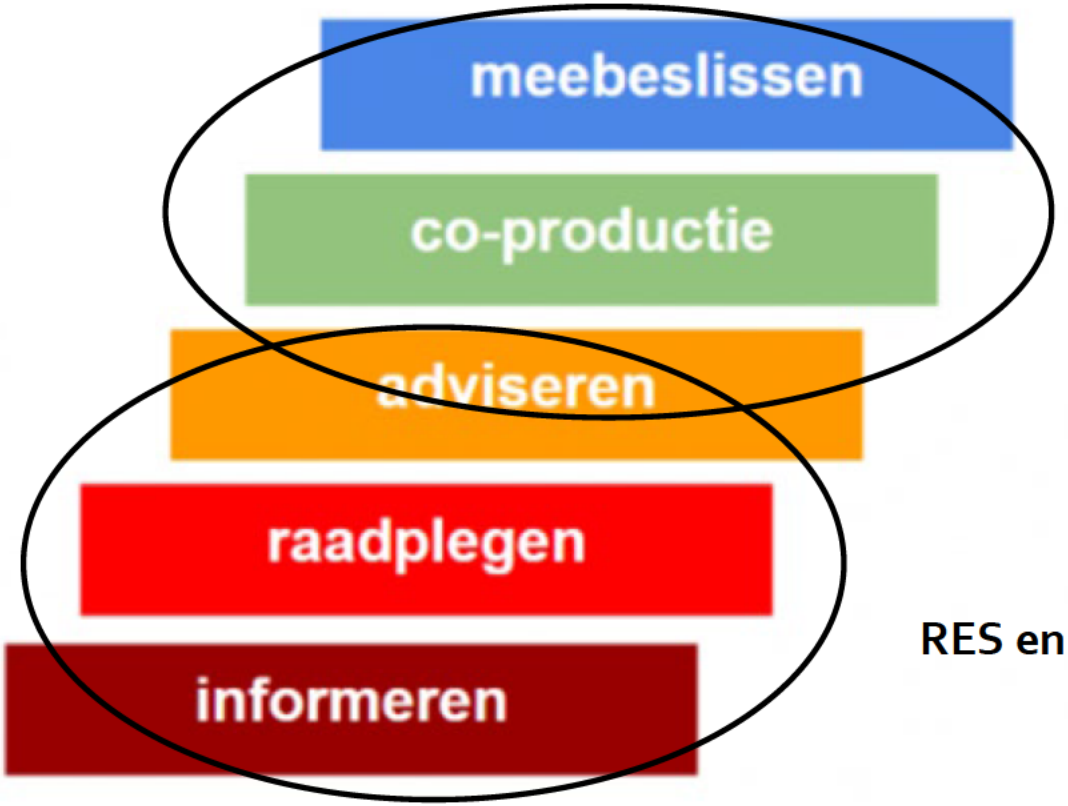

Projectvoorbereiding en uitvoering

RES en reflectiefase

[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: maandag 14 juni 2021 15:49
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: AANPASSING GEVRAAGD - FW: Uitvraag: VJN2021 - Moties 445 en 446 (algemene beschouwingen & commissies MLW en FEZ)
Bijlagen: 445 SJABLOON - Gezondheids- en veiligheidseffecten windturbines monitoren_210614.docx

Hi [redacted]

Kleine aanpassing – zie bijlage. Inhoud blijft hetzelfde.

[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: maandag 14 juni 2021 15:13
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@ggd.amsterdam.nl>
Onderwerp: AANPASSING GEVRAAGD - FW: Uitvraag: VJN2021 - Moties 445 en 446 (algemene beschouwingen & commissies MLW en FEZ)
Urgentie: Hoog

Beste [redacted] beste [redacted]

Van collega [redacted] kreeg ik de onderstaande opmerking over de motie 445.

Vriendelijk verzoek om daar naar kunnen kijken en naar te kijken en indien noodzakelijk aan te passen.

Ik hoop dan het lukt om de aanpassing voor 16:00 aan mij terug te mailen.

Groet en alvast dank,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: maandag 14 juni 2021 14:51
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: Update - Uitvraag: afstemming moties VJN2021 P9

Dag [redacted]

Feedback op pre-advies motie 445: volgens mij moet in het pre-advies de constatering worden opgenomen dat de gemeente al uitvoert hetgeen de motie vraagt, de motie daarmee overbodig is, en dáárom het college de motie onraadt.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Bestuursadviseur

Email: [redacted]**@amsterdam.nl**
Internet: **www.amsterdam.nl**

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: maandag 14 juni 2021 10:50
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@ggd.amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: Uitvraag: VJN2021 - Moties 445 en 446 (algemene beschouwingen & commissies MLW en FEZ)

Hi [redacted]

Bijgaand de preadviezen. Afgestemd met GGD.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur (BEI)
Ruimte & Duurzaamheid

Gemeente Amsterdam

T + 31[redacted]

Werkdagen: ma, di, wo, do

Volg ons via

www.facebook.com/duurzaam020
www.twitter.com/duurzaam020
Nieuwsbrief duurzaam020

Van [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: vrijdag 11 juni 2021 12:10
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Uitvraag: VJN2021 - Moties 445 en 446 (algemene beschouwingen & commissies MLW en FEZ)

Beste collega's,

Uit de commissies MLW en FEZ zijn 2 moties voortgekomen, welke ik aan jullie voor wil leggen voor het opstellen van een preadvies. Het betreft de moties:

- 445.21.Motie Kiliç gezondheids- en veiligheidseffecten windturbines monitoren.
- 446.21.Motie Kiliç minimaal 250 meter afstand tot volkstuinen.

Kunnen jullie voor deze motie een preadvies opstellen?
De sjablonen heb ik bijgevoegd.

Voor het opstellen van het preadvies is het verzoek om **uiterlijk maandagmiddag 14 juni a.s. 12:00,** na interne afstemming, het preadvies bij mij aan te leveren.
Dit advies wordt vervolgens vrijdagmiddag voorgelegd aan de Concern- en Business Controller, alvorens aan te leveren voor de bestuurlijke afstemming met wethouder.

Ik hoor graag van jullie.
Met vriendelijke groet,
[redacted]

Strategisch adviseur
Programma coördinator P9
Ruimte en Duurzaamheid

Gemeente Amsterdam

T 06 [redacted]
[redacted]@amsterdam.nl

Weesperplein 8, 1018XA Amsterdam
www.amsterdam.nl

Aanwezig: ma, di, wo-o, do en vr

Van: Voorjaarsnota <Voorjaarsnota@amsterdam.nl>
Verzonden: vrijdag 11 juni 2021 9:29
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; H[redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; Bestuursadvisering <bestuursadvisering@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]

Planning

Bijgaand nogmaals de planning. Dit was de laatste commissie waarbij om schriftelijke preadviezen gevraagd wordt. Bij de tweede termijn commissies die volgen wordt alleen om mondelinge preadviezen gevraagd.

Datum	Actie	Door
Do 3 juni	Uitzetten ingediende moties en amendementen bij programmacoördinatoren en accounthouders / bestuursadviseurs (WIO en KDD)	Kernteam
Vrij 4 juni	Uitzetten ingediende moties en amendementen bij programmacoördinatoren en accounthouders / bestuursadviseurs (ZJS en Z)	Kernteam
Do 10 juni	Uitzetten ingediende moties en amendementen bij programmacoördinatoren en accounthouders / bestuursadviseurs (WB en RO)	Kernteam
Vrij 11 juni	Uitzetten ingediende moties en amendementen bij programmacoördinatoren en accounthouders / bestuursadviseurs (MLW en FEZ)	Kernteam
Di 15 juni (21:00)	Aanleveren preadviezen via [redacted]@amsterdam.nl	Accounthouder
Vrij 18 juni	Behandeling preadviezen in college van B&W	
Vrij 18 juni	Aanleveren preadviezen aan de raad	Kernteam
Do 24 juni	Uitzetten ingediende moties en amendementen bij programmacoördinatoren en accounthouders / bestuursadviseurs (WIO en KDD) – tweede termijn	Kernteam
Vrij 25 juni	Uitzetten ingediende moties en amendementen bij programmacoördinatoren en accounthouders / bestuursadviseurs (ZJS en AZ) – tweede termijn	Kernteam
Do 1 juli	Uitzetten ingediende moties en amendementen bij programmacoördinatoren en accounthouders / bestuursadviseurs (WB en RO) – tweede termijn	Kernteam
Vrij 2 juli	Uitzetten ingediende moties en amendementen bij programmacoördinatoren en accounthouders / bestuursadviseurs (MLW en FEZ) – tweede termijn	Kernteam
Ma 5 juli (13:00)	Aanleveren input mondelinge preadviezen via [redacted]@amsterdam.nl	Accounthouder

Succes en bedankt voor jullie werk!

Met vriendelijke groet,
Namens het P&C kernteam,

[redacted]
Beleidsadviseur Planning & Control
Directie Middelen en Control - Besturing en Begrotingszaken

Gemeente Amsterdam

Trainee Metropoolregio Amsterdam

M [redacted]
[redacted]@amsterdam.nl

Amstel 1, 1011 PN Amsterdam
amsterdam.nl

Werkdagen: ma, di, do, vrij ochtend

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

Nr. 445 : Gezondheids- en veiligheidseffecten windturbines monitoren

Onderwerp

Wordt ingevuld door DMC

Aan de gemeenteraad

Wordt ingevuld door DMC

Verzoekt het college van burgemeester en wethouders:

Wordt ingevuld door DMC

Het lid van de gemeenteraad

Wordt ingevuld door DMC

Preadvies

- De gemeente voert al uit wat in de motie staat, en acht de motie daarom overbodig:
  - Voordat er in Amsterdam een windturbine of –park wordt gebouwd wordt er op verzoek van de gemeenteraad een gezondheidseffectanalyse uitgevoerd (eerder health impact assessment genoemd).
  - De Amsterdamse GGD is al in contact getreden met het RIVM en andere GGD's om zich hierover te laten adviseren.
- B&W ontraadt daarom aanneming van dit voorstel.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 28 mei 2021 13:38
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: afschrift van brief aan de informateur m.b.t. gezondheidsrisico's rondom plaatsting windturbines op land

Nu weekend 😊
Zonder dollen. We hebben 2 vragen van deze groep liggen waar we namens de wethouders weer antwoord op moeten gaan geven. Maar deze groep begint het steeds meer landelijk te trekken en dan lijkt me de GGD Amsterdam niet de aangewezen club om ze van repliek te dienen. Hoe en wat, nog geen idee.
Groetjes,
[redacted]

Van: [redacted] <[redacted]@rivm.nl>
Verzonden: vrijdag 28 mei 2021 13:11
Aan: [redacted]s@ggd.amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: afschrift van brief aan de informateur m.b.t. gezondheidsrisico's rondom plaatsting windturbines op land
En nu?
Groetjes
[redacted]

From: [redacted]@ggd.amsterdam.nl>
Sent: vrijdag 28 mei 2021 13:08
To: [redacted]@mundonovo.nl>; [redacted]@rivm.nl>
Subject: FW: afschrift van brief aan de informateur m.b.t. gezondheidsrisico's rondom plaatsting windturbines op land
Hallo [redacted],
De (para)medici zoeken het hogerop.
Ze trekken een interessante conclusie uit het antwoord van het RIVM op hun vragen: '… hebben **wij** voldoende aangetoond dat er gezondheidsrisico's zijn en er meer onderzoek nodig is.'
Groet en fijn weekend,
[redacted]
Senior adviseur Leefomgeving
GGD Amsterdam

T [redacted]
M [redacted]
[redacted]@ggd.amsterdam.nl

ma-di-do-vr

Van: [redacted]@xs4all.nl>
Verzonden: vrijdag 28 mei 2021 12:05
Aan: [redacted]@ggd.amsterdam.nl>; [redacted]@ggd.amsterdam.nl>; Info-GGD <info-ggd@ggd.amsterdam.nl>
Onderwerp: afschrift van brief aan de informateur m.b.t. gezondheidsrisico's rondom plaatsting windturbines op land

Geachte meneer [redacted] geachte meneer [redacted], geachte GGD,

Bij deze doen we u een afschrift toekomen van een brief gericht aan de informateur [redacted], de Tweede Kamer en staatssecretaris Yesilgöz met betrekking tot gezondheidsrisico's rondom plaatsting windturbines op land.

Met vriendelijke groet, namens alle auteurs,

[redacted]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is verzonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het RIVM aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
www.rivm.nl *De zorg voor morgen* begint vandaag

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. RIVM accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
www.rivm.nl/en Committed to *health and sustainability*

[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: woensdag 28 april 2021 12:23
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: F9569-3046 dd 20-4-21 [redacted]@xs4all.nl Diverse vragen nav gesprek op 20 april. Gevelnorm geluid, volkstuinen ,

Hallo [redacted]

Je hebt juist gehandeld door jouw reactie niet rechtstreeks naar mevrouw [redacted] te sturen. Ik of een collega checken nog even of er aanvullingen/aanpassingen gedaan moeten worden en zorgen daarna voor verzending. Inmiddels heeft mevrouw [redacted] het antwoord ontvangen.

Bedankt voor je uitzoekwerk!

Met vriendelijke groet.
[redacted]
Team Regionale Energiestrategie (RES) Amsterdam

Van: [redacted]@ggd.amsterdam.nl>
Verzonden: woensdag 28 april 2021 12:14
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: FW: F9569-3046 dd 20-4-21 [redacted]@xs4all.nl Diverse vragen nav gesprek op 20 april. Gevelnorm geluid, volkstuinen ,

Ha [redacted]

Ik heb onderstaand antwoord naar jullie gestuurd en niet rechtstreeks naar mevr. [redacted] in de veronderstelling dat alle vragen die bij jullie binnenkomen ook vanuit jullie beantwoord worden. Laat even weten of ik rechtstreeks naar mevr. [redacted] moet antwoorden.

Excuus dat er zoveel mails nodig zijn voor deze ene vraag.
Groet,

[redacted]
Senior adviseur Leefomgeving

GGD Amsterdam

T 020 [redacted]
M [redacted]
[redacted]@ggd.amsterdam.nl

ma-di-do-vr

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 26 april 2021 13:40
Aan: 'RESAmsterdam' <RESAmsterdam@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: F9569-3046 dd 20-4-21 [redacted]@xs4all.nl Diverse vragen nav gesprek op 20 april. Gevelnorm geluid, volkstuinen ,

Beste [redacted]

Hier het antwoord aan mevrouw [redacted]. Ik weet niet wat jullie standaardantwoorden zijn, dus graag even doorlezen om na te gaan dat dit aansluit bij de overige antwoorden:

Beste mevrouw [redacted],

Fijn dat u de online informatieavond van 20 april heeft bijgewoond. U hebt nog een aantal vragen naar aanleiding van deze avond. In antwoord daarop:

1. Wordt bij deze gevelnorm (minimaal 350 meter van de turbine) ook uitgegaan van het geluidsnivo binnen een woning, waarbij een aanname gedaan wordt over reducering door isolatiewaarde gevel (ca. 25 dB?) en gesloten ramen? Net zo als bij de geluidsgevelnorm bij grote dance evenementen van 85 dB(C) die zou leiden tot het zonder stemverheffing een verstaanbaar gesprek te kunnen voeren, met de ramen dicht, meestal midden in de zomer ? M.a.w. hoeveel dB mag binnen de woning te meten zijn en hoeveel meer mag er dan op een gevel gemeten worden, geluid dat je ook in de omgeving buiten hoort?

In het landelijke beleid van Nederland is geen afstandsnorm voor windturbines opgenomen. Er zijn wel geluidsnormen, 47 decibel voor de hele dag (Lden) en 41 decibel voor de nachtperiode (Lnight) op de gevel. De afstand van minimaal 350 meter vanaf gevoelige bestemmingen (zoals woonhuizen) is gekozen door de gemeente Amsterdam om de zoekgebieden voor windenergie af te bakenen. Een toekomstige windturbine moet dus minimaal 350 meter van woonhuizen geplaatst worden én mag op de gevel van de dichtstbijzijnde woningen niet meer geluid produceren dan de geluidsnormen.

De geluidsnormen zijn onder andere gebaseerd op onderzoek naar de hinderlijkheid van het geluid van windturbines. Die onderzoeken maken gebruik van de Lden en Lnight op de gevel en koppelen dat aan de hinder die mensen rapporteren. Het gaat daarbij om grote groepen deelnemers met elk hun eigen gedrag. De ene deelnemer slaapt met de ramen open, de ander met de ramen dicht. Ook de plek van slaapkamers, etc binnen de woningen ten opzichte van windturbines verschilt tussen de onderzoeksdeelnemers. Het is lastig om de exacte blootstelling aan geluid van elke afzonderlijke deelnemer vast te stellen. Daarom wordt gekozen voor de geluidbelasting op de gevel. Dit gebeurt ook voor onderzoek naar geluid van wegen, vliegtuigen, industrie, etc.

2. Waarom wordt gekozen voor een gevelnorm, terwijl de zoekgebieden zonder uitzondering in of nabij natuur en recreatiegebieden liggen en nabij volkstuinparken? Voor tuinhuisjes gelden de wettelijke (geluids) gevelnormen van het evenementenbeleid niet, (want geen permanente bewoning) en in natuur en recreatiegebieden liggen de gevels op afstand, waardoor juist in die gebieden, waar bezoekers ook vaak voor rust en natuurgeluiden komen, veel meer geluid kan worden toegestaan. Door de keuze van de zoekgebieden in ZO is er straks mogelijk nog maar 1 natuurgebied over zonder geluid/slagschaduw van windturbines, toevallig(?) een gebied dat geen deel uitmaakt van het Groengebied Amstelland n.l. Bijlmerweide.

De geluidsnormen zijn bedoeld om hinder bij mensen te voorkomen. Maar bij de plaatsing van windturbines moet ook rekening worden gehouden met de effecten op de natuur. Onderdeel van de Milieu Effect Rapportage (MER) die voor plaatsing van een windturbine moet worden uitgevoerd is onderzoek door ecologen naar de effecten op de natuur.
Tuinhuisjes zijn in de Nederlandse regelgeving inderdaad geen gevoelige bestemmingen. De geluidsnormen gelden daarom niet voor tuinhuisjes. De participatie over windturbines heeft het probleem voor de semi-permanente bewoners van Amsterdamse tuinhuisjes duidelijk gemaakt. Daarom wordt nu bekeken op welke manier er met de eigenaren van tuinhuisjes rekening kan worden gehouden bij de plaatsing van windturbines.

3. Is er geen norm te verzinnen die natuur en recreatiegebieden effectiever beschermen tegen geluid/slagschaduw en bouwschade (toegangsweg, platvorm,leidingen,fundering) van windturbines? Die gebieden uitsluiten als zoeklocatie? Ook voor grootschalige commerciële evenementen.
Elke nieuwe activiteit en aanpassing van ons landschap heeft invloed op onze leefomgeving en de natuur. In Nederland hebben we afspraken en normen om de overlast van nieuwe en bestaande activiteiten te beperken. Dat is een afweging tussen allerlei belangen, van de vraag naar energie en de roep om meer woningen tot recreatie en bescherming van de natuur. Bij de keuze van de zoekgebieden voor windturbines doet de gemeente Amsterdam haar best om alle belangen zo goed mogelijk mee te wegen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Senior adviseur Leefomgeving
GGD Amsterdam

T 020 [redacted]
M 06 48275673
[redacted]@ggd.amsterdam.nl

ma-di-do-vr

Van: RESAmsterdam <RESAmsterdam@amsterdam.nl>
Verzonden: donderdag 22 april 2021 14:16
Aan: [redacted]@ggd.amsterdam.nl>
Onderwerp: FW: F9569-3046 dd 20-4-21 [redacted]@xs4all.nl Diverse vragen nav gesprek op 20 april. Gevelnorm geluid, volkstuinen ,

Beste [redacted]

Kan jij een antwoord op onderstaande mail m.b.t. gevelnorm voor geluid windturbines formuleren?

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Team Regionale Energiestrategie (RES) Amsterdam
Programma Amsterdam Klimaatneutraal | **Gemeente Amsterdam**

Contact en vragen via : online contactformulier
Wilt u op de hoogte blijven over de RES en windenergie? Meld u aan
Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

Volg ons via:
Website Amsterdam Windenergie
Nieuwsbrief Duurzame Energie
www.facebook.com/duurzaam020
www.twitter.com/duurzaam020

Van: [redacted]@groenlicht.nl>
Verzonden: donderdag 22 april 2021 10:19

Aan: RESAmsterdam <RESAmsterdam@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: F9569-3046 dd 20-4-21 [redacted]@xs4all.nl Diverse vragen nav gesprek op 20 april. Gevelnorm geluid, volkstuinen ,

Hoi [redacted]

Deze mail is vrij milieutechnisch en inhoudelijk van aard, is er in het netwerk een geluidsdeskundige die we kunnen benaderen hiervoor? Ik zelf geen mogelijkheid om op korte termijn dit namelijk uit te zoeken.

Groet [redacted]

Van: RESAmsterdam <RESAmsterdam@amsterdam.nl>
Verzonden: donderdag 22 april 2021 10:01
Aan: [redacted]@groenlicht.nl>
Onderwerp: FW: F9569-3046 dd 20-4-21 [redacted]@xs4all.nl Diverse vragen nav gesprek op 20 april. Gevelnorm geluid, volkstuinen ,

Goedemorgen [redacted]

Kun jij voor deze mail ook een antwoord schrijven?

Alvast bedankt,

[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: woensdag 21 april 2021 19:14
Aan: RESAmsterdam <RESAmsterdam@amsterdam.nl>
Onderwerp: F9569-3046 dd 20-4-21 [redacted]@xs4all.nl Diverse vragen nav gesprek op 20 april. Gevelnorm geluid, volkstuinen ,

Hallo [redacted]

F9569-3046 dd 20-4-21 [redacted]@xs4all.nl Diverse vragen nav gesprek op 20 april Gevelnorm geluid, volkstuinen.

Eerdere mails gevonden uit dec en jan. Geen reactie op deze vragen gezien.

Uw gegevens

Naam
[redacted]
E-mail
[redacted]@xs4all.nl
Onderwerp
gevelnorm voor geluid windturbines
Uw vraag, suggestie of opmerking
Vragen n.a.v . gesprek op 20 april over zoekgebieden in Zuidoost.

Van: NoReply <Noreply@amsterdam.nl>
Verzonden: dinsdag 20 april 2021 21:12
Aan: RESAmsterdam <RESAmsterdam@amsterdam.nl>
Onderwerp: Zojuist ingezonden: Contact Regionale Energiestrategie Amsterdam

Referentienummer: 9569-3046

Er is zojuist een formulier ingestuurd.

Log in om de inzending te bekijken: https://redactie-amsterdam.efaas.nl

Contact Regionale Energiestrategie Amsterdam

Je krijgt deze mail omdat je behandelaar bent van dit formulier. Klopt dit niet? Neem dan contact op met je (eind) redacteur.

Je kan het ingevulde formulier bekijken via het afhandelaarsdashboard IPROX formulieren.

Lees ook de handleiding voor afhandelaars

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 2 november 2021 17:29
Aan: [redacted]; [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: vraag: communicatie over workshops
Bijlagen: Aanmelden workshops Windmolens in Amsterdam gestart!; mail CM Stakeholders Oost.xlsx

Hi [redacted]

Vanaf resamsterdam@amsterdam.nl sturen we een mail naar stakeholders over de workshops over leefomgeving/windmolens. Dit hebben we gedaan voor stadsdelen Noord, NW en Zuidoost.

Nu lopen de aanmeldingen voor Oost al goed. Jij bent zelf al zeer actief. Mijn vraag is of jij ook nog wil dat we een mail (zoals bijgevoegd) sturen naar de organisaties in oost op onze stakeholderlijst (zie excel)?

Ik hoor het graag.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur
Ruimte & Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam

M: [redacted]
E: [redacted]@amsterdam.nl

Volg ons via
www.facebook.com/duurzaam020
www.twitter.com/duurzaam020
Nieuwsbrief duurzaam020

Belanghebbenden	Vertegenwoordiger	Contactgegevens	sector	Windrichtin	Zoekgebied
Amsterdam Science Park	[redacted]	[redacted] @amsterdamsciencepark.nl	Belangenvereniging	oost	Science Park
Amsterdam gemeente (centrale stad)	[redacted]	[redacted] @amsterdam.nl	bedrijf	oost	Science Park
Anna's Tuin en Ruigte	[redacted]	info@annastuinenruigte.nl	natuur	oost	Science Park
Bedr jven Haven IJburg		info@bizhavenijburg.nl	Belangenvereniging	oost	IJburg
Bewonersvereniging Create IJburg	[redacted]	[redacted] @pinch.nl; mail@[redacted].com	bewoner(sgroep)	oost	IJburg
BIZ Oosterpark	[redacted]	[redacted] @hisa.nl	Belangenvereniging	oost	betreft de BIZ rond het Oosterpark (Oosterparkbuurt) ver weg van de zoekgebieden
Buurtcoöperatie OHG	[redacted]	duurzaam@buurtcooperatieohg.nl	bewoner(sgroep)	oost	
Coalitie Blauwe Hart		info@hetblauwehart.org	natuur	Oost	
College De Meer		demeer@demeer.org	School	oost	
Commissarissen 02025 Samen Duurzaam W	[redacted] [redacted]	[redacted] @[redacted].nl; [redacted] @djmc.nl	Belangenvereniging	oost	
Dorpsraad Durgerdam	[redacted]	[redacted] @gmail.com	belangenvereniging	noord	A10 Noord
Dynamo Het Parkhuis		info@buurtteamamsterdamoost.nl	Belangenvereniging	oost	Science Park
Geuzen Middenmeer (sportvereniging)	??	info@geumid.nl	reacreatie sport	Oost	??
Hallo Centrumeiland	hallocentrumeiland.nl	[redacted] @amsterdam.nl	Buurtinformatie	oost	IJburg
Hallo IJburg	halloijburg.nl	[redacted] @amsterdam.nl	Buurtinformatie	oost	IJburg
Hallo Strandeiland	hallostrandeiland.nl	[redacted] @amsterdam.nl	Buurtinformatie	oost	IJburg
Hallo Watergraafsmeer / Watergraafsmeer	[redacted]	[redacted] @[redacted].nl; [redacted] @djmc.nl	bedrijf (duurzh. Organisatie)	oost	Science Park
IJburgcollege	??	info@ijburgcollege.nl	leefomgeving - School	oost	IJburg
[redacted]	[redacted]	[redacted] @[redacted].nl	media	oost	IJburg
Jungle Amsterdam		infopunt@jungle.amsterdam	duurzaamheid	oost	?
Jungle	[redacted]	[redacted] @gma l.com	bewoner(sgroep)	Oost	
MA.AK /02025	[redacted]	[redacted] @hotmail com	belangenvereniging	Oost	
[redacted]	[redacted]	[redacted] @gerrits.net		Oost	
Meer Energie	[redacted]	info@meerenergie.amsterdam	Energiecoöperatie (duurzaam	Oost	Science Park
Natuurlijk IJburg	[redacted]	[redacted] @hotmail com	natuur	oost	IJburg
Natuurlijk IJburg	[redacted]	[redacted] @mac.com	Belangenvereniging	oost	IJburg
Ondernemersvereniging Brazilië (Oostelijk	[redacted]	[redacted] @annemax.nl	bedrijf	oost	IJburg
Onderneming de Meermin	[redacted]	demeermin@zonnet.nl	bedrijf	oost	IJburg
Oostonline (nieuwsplatform)	[redacted]	redactie@oost-online.nl	nieuwsplatform	oost	??
Park de Meer Spoorzicht	[redacted]	[redacted] @hotmail.com	natuur	oost	Park de Meer
Rederij P. Kooij	[redacted]	[redacted] @rederijkooij.nl	recreatie	oost	IJburg
secretaris De Zeeburgertuin	[redacted]	[redacted] @gmail.com	recreatie	oost	IJburg
Sportvisserij Midwest Nederland		info@smwn.nl	recreatie	Oost	
stichting Watergraafsmeer en vandaar uit b	[redacted]	[redacted] @upc.nl	Belangenvereniging	oost	science park
Surfcenter IJburg	[redacted]	[redacted] @odysea.nl	recreatie	oost	IJburg
't Schoutenhuis b.v.	[redacted]	info@schoutenhuisbv.nl	natuur	Oost	
[redacted]	[redacted]	[redacted] @gmail.com		Oost	Zeeburg
Tuincomplex de Hof van Eden		[redacted] @gmail com	recreatie	oost	Diemerscheg?
Tuinpark Nieuwe Levenskracht	[redacted]	bestuur@tuinparknlk.n[redacted] @gmail.com	recreatie	Oost	Science Park
Tuinpark Nieuwe Levenskracht	[redacted]	[redacted] @gmail.com	recreatie	Oost	Science Park
Vereniging van Eigenaren WOON& Gebouw	[redacted]	[redacted] @gmail.com	bewoner(sgroep)	oost	IJburg
Voetbalclub Zeeburgia	[redacted]	info@zeeburgia.nl	recreatie	oost	Science Park
Voorzitter CPO wij_land Centrumeiland	[redacted]	[redacted] @gmail.com	bewoner(sgroep)	oost	Strandeiland / Buiteneiland
voorzitter groencommissie Tamariskhof	[redacted]	[redacted] @appelbaum.nl	bewoner(sgroep)	oost	IJburg
Vrienden van Frankendael Amsterdam		vriendenvanfrankendael@gmail.com	natuur	oost	?
Vrienden van het Diemerpark	[redacted]	[redacted] @gmail com	Belangenvereniging	oost	IJburg
Vrienden van het Diemerpark	[redacted]	vriendenvanhetdiemerpark@gmail.com	Belangenvereniging	oost	IJburg
Vuurtoreneiland	[redacted]	[redacted] @vuurtoreneiland.nl	recreatie	oost	IJburg
Vve bestuur IJgenwijs	[redacted]	[redacted] @gmail.com	bewoner(sgroep)	oost	IJburg
Watersport vereniging ijburg	[redacted]	[redacted] @gmail.com; secretaris@[redacted]	recreatie	oost	IJburg
Wetlandwacht IJmeer Vogelbescherming N	[redacted]	wetlandwachtijmeer@gmail.com	natuur	oost	IJburg
Wetlandwacht Naardermeer (Governance i	[redacted]	[redacted] @governanceinbalans.nl	natuur	oost	IJburg
Windalarm IJburg	[redacted]	IJburg@windalarm.amsterdam	belangenvereniging	oost	IJburg
Wooncoöperatie De Nieuwe Meent		community@nieuwemeent.nl	Belangenvereniging	oost	Science Park
Zeeburgereiland.nl	zeeburgereiland.nl	[redacted] @amsterdam.nl	Buurtinformatie	oost	IJburg

[redacted]

Van: RESAmsterdam
Verzonden: dinsdag 2 november 2021 17:09
Aan: RESAmsterdam
Onderwerp: Aanmelden workshops Windmolens in Amsterdam gestart!
Bijlagen: Flyer Workshops in de buurt Windmolens_DEF.pdf

Beste meneer, mevrouw,

U kunt zich nu aanmelden voor de workshops: **Windmolens in Amsterdam - 'Wat kenmerkt uw buurt'**

Als onderdeel van de reflectiefase, onderzoeken wij op welke plekken we in de stad duurzame energie kunnen opwekken, zoals windenergie. In gebieden waar windmolens kunnen komen, willen we weten hoe bewoners, ondernemers en bezoekers deze buurten ervaren. Waar komt u vaak en waarom? Wat vindt u fijn of niet fijn aan uw buurt? Wij horen graag hoe u uw buurt beleeft.

U kunt zich aanmelden via deze link: https://www.amsterdam.nl/wonen-leefomgeving/duurzaam-amsterdam/windmolens-amsterdam/windmolens-amsterdam-workshop-kenmerkt/

Kunt u zelf niet deelnemen en wilt u anderen attenderen op deze workshops? Dan kunt u de bijgesloten flyer en link verspreiden binnen uw netwerk.

U ontvangt deze mail omdat u mogelijk eerder contact heeft gehad met de gemeente via resamsterdam@amsterdam.nl Mocht u geen mail meer willen ontvangen, stuurt u dan een reply op deze mail. Dan verwijderen we u van de lijst.

Met vriendelijke groet,

Team Regionale Energiestrategie (RES) Amsterdam
Afdeling Duurzaamheid | Gemeente Amsterdam
Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

Contact en vragen via : online contactformulier
Wilt u op de hoogte blijven over de RES en windenergie? Meld u aan

Volg ons via:
Website Amsterdam Windenergie
Nieuwsbrief Duurzame Energie

www.facebook.com/duurzaam020
www.twitter.com/duurzaam020

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 8 september 2021 10:27
Aan: [redacted]; [redacted]
Onderwerp: vraag griffier: FW: reservering 21 sept tbv technische sessie RES/Wind

Hoi [redacted] en [redacted]
Vraag van Griffier [redacted] (ik weet het antwoord niet zeker nl.), graag jullie hulp hierbij zsm:
Dan even voor de zekerheid: wil je dat de voorzitter de technische sessie al aankondigt, nagaat of hier interesse in is en de raadsleden vraagt deze te reserveren? Of wil je kijken of de commissie zelf komt met een wens voor een technische sessie?
Dank voor jullie reactie.
Ik hoor graag.
Groeten
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: woensdag 8 september 2021 10:04
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: reservering 21 sept tbv technische sessie RES/Wind
Hoi [redacted]
Dan moet het inderdaad digitaal.
Dan even voor de zekerheid: wil je dat de voorzitter de technische sessie al aankondigt, nagaat of hier interesse in is en de raadsleden vraagt deze te reserveren? Of wil je kijken of de commissie zelf komt met een wens voor een technische sessie?
Met vriendelijke groet,
[redacted]
Griffier raadscommissie WIO (Werk, Inkomen, Onderwijs)
Griffier raadscommissie FED (Financiën, Economische Zaken, Duurzaamheid)
Raadsgriffie, gemeenteraad
Gemeente Amsterdam
M [redacted]
[redacted]@amsterdam.nl

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: dinsdag 7 september 2021 16:59

Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: reservering 21 sept tbv technische sessie RES/Wind
Hoi [redacted]
Ja digitaal wordt het.
Ook mede gezien de laatste update op Tam Tam hierover.
UPDATE: aangegeven is dat de eerdergenoemde datum van 20 september te vroeg komt om de 1,5 meter maatregel en het thuiswerkadvies los te laten. Als de besmettingen versoepelingen toelaten, worden die op zaterdag 25 september doorgevoerd. Maandag 27 september is dan de eerste kantoordag waarop mogelijk het thuiswerkadvies én de 1,5 meter maatregel niet meer gelden.
Mijn team wil dus nog de commissie FED van as donderdag afwachten; voor een definitief ja of nee voor een tech. Sessie (maar men verwacht wel dat dit verzoek zal komen begrijp ik).
Indien ja, dan volgt de uitnodiging zsm na de commissievergadering.
Voorlopig tot zover.
Groeten
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: dinsdag 7 september 2021 16:53
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: reservering 21 sept tbv technische sessie RES/Wind
Ha [redacted]
Ik neem trouwens aan dat het digitaal is? Ik zal namelijk in de commissievergadering van donderdag vragen of de voorzitter deze technische sessie wil aankondigen. Mocht de uitnodiging dan al klaar zijn, is dat natuurlijk al helemaal handig.
Met vriendelijke groet,
[redacted]
Griffier raadscommissie WIO (Werk, Inkomen, Onderwijs)
Griffier raadscommissie FED (Financiën, Economische Zaken, Duurzaamheid)
Raadsgriffie, gemeenteraad
Gemeente Amsterdam
M [redacted]
[redacted]@amsterdam.nl

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: maandag 6 september 2021 20:19
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: reservering 21 sept tbv technische sessie RES/Wind
Hoi [redacted]

Zoals vandaag telefonisch besproken willen we graag binnenkort een technische sessie voor raadsleden organiseren (*vooralsnog digitaal gezien de corona maatregelen*) voor het dossier "**Reflectiefase RES/Wind**".
Je gaf aan dat er nog plek is voor **dinsdag 21 september tussen 19:00-21:00 uur,** dus zoals besproken graag voor dat moment een reservering voor ons maken hiervoor.
De uitnodiging tbv de dagmail volgt zo spoedig mogelijk.
Alvast veel dank.
Met vriendelijke groet**,**

[redacted]
(project) secretaresse team RES/Wind
Team Advies, Dienstverlening & Ondersteuning
Afdeling Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam
M +31[redacted]
E-mail:[redacted]@amsterdam.nl
Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam
werkdagen: ma, di, woe, do

Gemeente Amsterdam

Hoe plaatsen we windmolens?

Workshop: denk mee over uw buurt

www.amsterdam.nl/windenergie

Windmolens in de haven

In de strijd tegen klimaatverandering moet er veel meer schone energie worden opgewekt. Als stad willen we daar onze verantwoordelijkheid in nemen. Daarom zoeken we naar geschikte plekken voor windmolens binnen onze stadsgrenzen.

Waar de windmolens uiteindelijk komen te staan is nog niet bepaald. De gemeente heeft wel gebieden bepaald, waar we kijken of het mogelijk is daar windmolens te plaatsen. Deze gebieden noemen we windzoekgebieden.

Onderzoek naar uw buurt

Gemeente Amsterdam doet onderzoek naar ervaringen van mensen in hun leefomgeving. Speciaal in gebieden waar windmolens kunnen komen. Waar komt u vaak en waarom? Wat vindt u fijn of niet fijn aan uw buurt? Wij horen graag hoe u uw buurt beleeft.

Locaties voor windmolens

Daarom nodigen we u uit om mee te doen aan een workshop. Door mee te doen, draagt u bij aan informatie voor de gemeenteraad. Hiermee kunnen zij een goede keuze maken over de locaties voor windmolens in Amsterdam.

Doet u mee?

Ga naar amsterdam.nl/windenergie en geef u op voor een workshop bij u in de buurt.

Dit is een uitgave van gemeente Amsterdam, afdeling Duurzaamheid,
www.amsterdam.nl/windenergie

AMS-94557-nl-NL-1021-1

[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: woensdag 9 juni 2021 16:51
Aan: [redacted]
Onderwerp: vraag over tekst De Laat op website

Dag [redacted] en [redacted]

Even een belangrijke check op een zin die nu op de website www.amsterdam.nl/windenergie staat.

Er staat:
Amsterdam is al bekend met het nog niet gepubliceerd onderzoek van [redacted] van het LUMC en volgt de uitkomsten en gevolgen van dit onderzoek.

Dit klopt toch niet?
We zijn toch nog niet bekend met het onderzoek? Zover ik weet communiceren we de hele tijd dat we juist niet bekend zijn met de inhoud omdat het nog niet gepubliceerd is.

Oscar, kan jij dat bevestigen?
[redacted] kan jij zodra [redacted] heeft gereageerd zo nodig de tekst op de website aanpassen? Als tekst moet worden aangepast dan graag weer de eerdere tekst op de website waarin we zeggen de inhoud niet te kennen, want niet gepubliceerd en de ontwikkelingen volgen!

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur
Ruimte & Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam

M: [redacted]
E: [redacted]@amsterdam.nl

Volg ons via
www.facebook.com/duurzaam020
www.twitter.com/duurzaam020
Nieuwsbrief duurzaam020

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 31 mei 2021 14:31
Aan: [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: Vragen Noord 22april

Collega's,

Tijdens het onlinegesprek over windmolens op donderdagavond 22 april is er een flink aantal vragen via email gesteld. Toegezegd is om die te beantwoorden.
[redacted] heeft mij nu gevraagd om even een paar uren vrij te maken voor het organiseren van de beantwoording van die vragen. Weet dus dat we deze week ermee aan de slag gaan. De beantwoording moet natuurlijk wel in lijn met de beantwoording van vragen over windenergie die elders zijn gesteld én ook de actualiteit meenemen (besluit raad, reflectiefase).

@[redacted] Heb jij de vragen nog bij jou op bureau liggen?

Met ondernemende groet van [redacted]

Gemeente Amsterdam
Communicatie duurzaamheid
M 06-[redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 1 september 2021 13:41
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: vragen proceswerkgroepen
Bijlagen: Proceswerkgroepen.docx

Hallo [redacted] (in cc [redacted]

Deze mail is opgesteld door mij en Rolanda voordat de mail van [redacted] aan [redacted] binnenkwam. Maar staan nog steeds belangrijke praktische vragen in.

Vragen bij het plannen van plenaire sessie proceswerkgroepen:

- Aanwezig: alle stadsdeelmensen en buurgemeenten (zie bijgevoegde lijsten per stadsdeel)
- Doel: uitleggen reflectiefase (zie programma [redacted]
- Willen we een uur plenair en dan een uur in stadsdeelgroepen? Stadsdeelgroepen vinden dan tegelijk plaats per stadsdeel met 1 vanuit ons team aanwezig. Is dat akkoord? (het carouselletje van [redacted] is ons even niet helder… dus anders graag toelichting wat dit is)
- Worden de proceswerkgroepen (die starten na plenaire sessie) door ons team regulier ingepland of gebeurt dit tijdens individuele proceswerkgroep die volgt op plenaire sessie (en dus in samenspraak met aanwezigen)?

Planningsperikelen – welke datum is geschikt?:

- Dinsdag 7 september zou kunnen, maar redden we dat met voorbereiding?
- Donderdag 9 september 15-17 uur - geen optie in de agenda van [redacted]
- Maandag 13 september 15-17 uur – geen optie in agenda [redacted]
- Dinsdag 14 september 15-17 uur – [redacted] heeft iets van CNCA – is dit verzetbaar?
- Donderdag 16 september 16-18 uur – start eerste stedelijke klankbordgroep????

Uitnodiging plenaire sessie:

- Weten de stadsdelen dat de stedelijke klankbordgroep is uitgesteld?
- Wie schrijft de uitnodiging voor de plenaire sessie?
- Ook graag aparte uitnodiging specifiek voor PFHs! Wie schrijft die?

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur
Ruimte & Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam

M: [redacted]
E: [redacted]@amsterdam.nl

Volg ons via
www.facebook.com/duurzaam020
www.twitter.com/duurzaam020
Nieuwsbrief duurzaam020

Stadsdeel/windrichting	Vertegenwoordiger	Rol
Noord	PFH	[redacted]
Noord	Bestuursadviseur PH	
Noord	Duurzaamheidsadviseurs	
Noord	overige Duurzaamheid medewerkers / gebiedsmanager	[redacted]
Noord	communicatie medewerker DZH	[redacted]
Noord	Bestuursondersteuning woordvoerder	
Noord	gebiedsmakelaar Noord West	
Noord	Gebiedsmakelaar Noord Oost	[redacted]
Noord	Oostzaan	[redacted]
Noord	Waterland – Buurgemeente	
Noord	Landsmeer – Buurgemeente	
Noord	Zaanstad – Buurgemeente	
Nieuw-West	PFH	Ronald Mauer
Nieuw-West	Programma manager fysiek	[redacted]
Nieuw-West	overige Duurzaamheid medewerkers	
Nieuw-West	Communicatie adviseur + aanspreekbaar als gebiedsmanager zoekgebied wind	
Nieuw-West	gebiedsmakelaar Sloterdijk III	[redacted]
Nieuw-West	Gebiedscoördinator Geuzenveld Slotermeer en Sloterdijken	
Nieuw-West	Medewerker communicatie thema Wind	[redacted]
Nieuw-West	Gebiedsmakelaar Geuzenveld	
Nieuw-West	Gebiedsmakelaar Geuzenveld/Slotermeer	[redacted]
Nieuw-West	Assistent-kwartiermaker De Bretten	
Nieuw-West	jr. communicatie adv. windmolens Nieuw-West	[redacted]
Nieuw-West	Projectsecretaris de Bretten	[redacted]
Nieuw-West	Projectsecretaris de Bretten	
Zuidoost	PFH	Dirk de Jager
Zuidoost	Programmanager ruimte, duurzaamheid, wonen & vastgoed	[redacted]
Zuidoost	overige Duurzaamheid medewerkers	[redacted]
Zuidoost	Gebiedsmakelaar Gein en Driemond	
Zuidoost	Ouder Amstel – Buurgemeente	[redacted]
Zuidoost	De Ronde Veenen – Buurgemeente	
Zuidoost	Gooise Meren – Buurgemeente	
Zuidoost	Diemen – Buurgemeente	
Zuidoost	Diemen – Buurgemeente	

Met opmerkingen [redacted] Alleen plenaire sessie

Met opmerkingen [redacted] Alleen informeren, niet aanwezig

Met opmerkingen [redacted] Alleen plenaire sessie

Met opmerkingen [redacted] Hele lange lijst van NW. Wel iedereen uitnodigen en zien wie er komt?

Met opmerkingen [redacted] Alleen plenaire sessie

Met opmerkingen [redacted] Ik mis communicatie mensen bij ZO.

Oost	Portefeuillehouder	Rick Vermin
Oost	(wordt nog ingevuld door RO)	[redacted]
Oost	(wordt nog ingevuld door RO)	
Oost	Communicatieadviseur	
Oost	Communicatieadviseur	
Oost	Diemen	[redacted]
Oost	Diemen	

Met opmerkingen [redacted] Alleen plenaire sessie

Met opmerkingen [redacted] Diemen alleen relevant voor Science Park en niet voor Buiteneiland/Ijmeer. Dus beter in Zuidoost proceswerkgroep – eens?

[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: woensdag 16 juni 2021 15:45
Aan: [redacted]
Onderwerp: Vragen uit NOORD

[redacted]

Ik ben even bezig om nog een paar vragen over windmolens in Noord te beantwoorden. Daarvoor gebruik ik natuurlijk de laatste versie van FAQ. Maar er is een aantal vragen die daarin niet beantwoord worden. Mag ik zo'n vraag aan jou voorleggen voor een korte reactie in steekwoorden?

Hier is er een: "Begrijp ik nu goed dat het acceptabel zou zijn dat 9% van de bevolking ter plekke ernstige hinder mag ondervinden volgens de norm?"

Groet, [redacted]

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 26 augustus 2021 18:09
Aan: [redacted]; [redacted]
CC: [redacted]; Secretariaat Wethouder Doorninck
Onderwerp: Vragen van stadsdeelbestuurders inz reflectiefase RES

Dag[redacted] en [redacted]

Vandaag was het reguliere overleg met de portefeuillehouders Duurzaamheid. Meerdere bestuurders hadden vragen over de svz van de reflectiefase RES. Wethouder Van Doorninck heeft toegezegd dat er op korte termijn voor iedereen een update komt, en dat er met in ieder geval de 4 direct betrokken stadsdeelvoorzitters een afspraak wordt gepland. Kunnen jullie dit oppakken?

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Bestuursadviseur

Directie Bestuursadvisering & Strategie
Bestuur en Organisatie
Bezoekadres Amstel 1, 1011 PN
Postbus 202, 1000 AE Amsterdam
Telefoon: 020 [redacted] / [redacted]
Fax: 020 - [redacted]
Email: [redacted]@amsterdam.nl
Internet: www.amsterdam.nl

[redacted]

Van: [redacted]@rhdhv.com>
Verzonden: woensdag 3 november 2021 13:43
Aan: [redacted]
Onderwerp: Vragen verwerking commentaar uitvoeringsprogramma

Dag [redacted]

Ik ben bezig om het commentaar in het Uitvoeringsprogramma te verwerken. Ik heb hierover een paar vragen, voor het hoofdstuk Elektriciteit:

- Ik heb de tabel voor de ambities wat aangepast, dus voor Amsterdam min of meer hetzelfde stramien gevolgd als voor de andere regio's. Maar: ik heb niet de getallen die in de RES gebruikt zijn voor de hoeveelheid bestaande opwek. In de tabel die je meestuurt staat 124 MW zon 2020 en geschat 150 MW 2021. Ik pak peiljaar 2020 dan maar. Voor zon durf ik dat ook wel door te vertalen naar GWh. Maar voor wind geldt dat een nieuwe windturbine veel meer vollasturen draait dan een oude. Dus ik kan niet zomaar de 75 MW bestaand en de 52 MW nieuw doorvertalen naar een bepaalde hoeveelheid opwek. Mocht je wensen dat ik getallen over de bestaande opwek in GWh opneem in de tabel, dan heb ik daar inzicht van jullie voor nodig. Let wel: Het hoeft echter niet. In de RES heeft Amsterdam, in tegenstelling tot de andere deelregio's, deze getallen niet opgenomen. En in principe hanteer ik voor de opgave gewoon de tekst van de RES. Onderstaand de tabel zoals die dan nu aangepast is. Kleine daken heb ik er nu uit gelaten, hoewel wel benoemd in de RES.

Deelregio	**Theoretische potentie**	**Bestaand**	**Nieuw**
Amstelland	0,4 TWh	60 GWh	344 GWh
Amsterdam	0,7 TWh aanbod 127 MW wind (296 GWh) 400 MW zon op dak (380 GWh)	75 MW wind 124 MW zon	52 MW wind 276 MW zon
Gooi- en Vechtstreek	0,23 TWh	30 GWh	199 GWh
Haarlemmermeer	0,7 TWh	120 GWh	577 GWh
Ijmond en Zuid-Kennemerland	0,56 TWh	160 GWh	400 GWh
Zaanstreek/Waterland	0,41 TWh	90 GWh	320 GWh

-
- Er is wat tekst over typen zoekgebieden: Zoekgebieden die geheel binnen het grondgebied van de gemeente vallen -> gemeente is in de lead; Zoekgebieden die gemeentegrensoverschrijdend zijn -> gemeenten maken afspraken; Zoekgebieden die aan een andere gemeente grenzen -> gemeenten maken afspraken. Je schrijft: "wordt in reflectiefase Amsterdam opgepakt, kan dus ook anders." Ik ben benieuwd hoe dan. Wat dient aangepast te worden?
- Hiertoe wordt het 'Procesteam Windenergie en Gezondheid' opgericht. Aanvulling van jou: In de deelregio zal een expertgroep werken aan adviezen hoe de gezondheid goed te borgen in het planproces, deze adviezen kunnen worden gedeeld met de regio NHZ. In de comment schrijf je: "Graag nog nader afstemmen over formulering". Bij deze ☺: Ik vind het prima om deze zin toe te voegen. Specifiek voor NHZ, denk ik? En dan maak ik ervan in de deelregio Amsterdam.

Volgens mij heb ik de andere punten voor elektriciteit goed over kunnen nemen.

[redacted] | **Strategisch Procesmanager Energietransitie**
M +31[redacted] | **E**[redacted]@rhdhv.com | **W** www.royalhaskoningdhv.com/smc
HaskoningDHV Nederland B.V., onderdeel van **Royal HaskoningDHV** | Kamer van Koophandel nr. 56515154 | **A** |Postbus 1132, 3800 BC Amersfoort, Laan 1914 35, 3818 EX Amersfoort, Nederland

This email and any attachments are intended solely for the use of the addressee(s); disclosure or copying by others than the intended person(s) is strictly prohibited. If you have received this email in error, please treat this email as confidential, notify the sender and delete all copies of the email immediately

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 12 januari 2022 10:34
Aan: [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: vragen voor annotatie nav hoorzitting

Hoi,
Onderstaande punten die in de hoorzitting naar voren kwamenvragen om een goed verhaal min de annotatie:

- Hoogtes. Verhaal van mevrouw die op 20 december bij de avond over de notie reikwijdte en detailniveau rond de NIJplas hoorde dat er mogelijk ontheffing komt voor molens tot 200 meter. Zulks zou ook bij Ronde Venen spelen. Hoe zit dit precies en wat is onze rol?
- Vrij veel klachten over de gang van zaken in de klankbordgroep Zuidoost.
- Klachten over de wijze waarop men input heeft kunnen geven op afwegingskader en terugkoppeling daarop
- Wijze waarop wij invulling geven aan uitvoering motie Boomsma over 'feiten'
- Wens voor een plan-MER
- Wens voor een MKBA
- De (bekende) kritiek op de enquete. En het feit dat de geanonimiseerde gegevens niet beschikbaar zijn.
- Verhaal dat het gif Agent Orange bij Zunderdorp losgetrild wordt door laagfrequent geluid (absurd natuurlijk, maar even twee regels antwoord op nodig)
- Verhaal dat Barendrecht haar plannen heeft teruggetrokken omdat ze juridische problemen voorzien: wat speelt daar?

Fijn als jullie dit meenemen,

[redacted]

[redacted]

Van: [redacted]@ponderaconsult.com>
Verzonden: donderdag 24 juni 2021 13:07
Aan: [redacted]; [redacted]; [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: webtekst particiaptieplan.docx
Bijlagen: webtekst particiaptieplan.docx

Hoi allen,

Bijgaand mijn suggesties voor aanvulling van de tekst. Ik heb de elementen uit de aanpassingen aan de collegevoordracht en de raadsinformatiebrief toegevoegd:

- Extra communicatieinzet
- HIA
- Lessen uit de reflectiefase inbrengen

Willen jullie kijken naar de formulering?

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Senior Adviseur Duurzame Energie/ Partner

PONDERA

Email: [redacted]@ponderaconsult.com
M: +31 [redacted]
T: +31 [redacted]

www.ponderaconsult.com

Chamber of Commerce: 08 156 154
Amsterdamseweg 13, 6814 CM Arnhem, The Netherlands

Participatieplan windcoöperaties Noorder IJ-plas/Cornelis Douwesterrein vastgesteld
Op 15 juni heeft het college van B en W van Amsterdam het participatieplan *'Coöperatieve windmolens Noorder IJ-plas en Cornelis Douwesterrein. Hoe maken we er onze windmolens van?'* vastgesteld. Dit plan is opgesteld door 2 energiecoöperaties (Amsterdam Wind en NDSM Energie) die windmolens willen realiseren rond de Noorder IJ-plas en het Cornelis Douwesterrein, in samenwerking met bewoners uit Noord. In het plan staat omschreven hoe de omgeving betrokken wordt en mee kan doen aan de uiteindelijke realisatie van een windmolen. Ook wordt toegelicht hoe mensen mee kunnen profiteren van de opbrengsten uit de elektriciteitsproductie van de windmolen. Om tot het plan te komen is het afgelopen jaar input opgehaald bij bewoners tijdens verschillende bijeenkomst.

Het participatietraject van de initiatiefnemers voor het uitwerken van het plan kan nu beginnen. Dat gaat gepaard met extra inzet op communicatie. Onderdeel van dit traject is het uitvoeren van diverse onderzoeken naar de gevolgen voor de omgeving, een health impact assessment (HIA) maakt hier onderdeel van uit.

Achtergrond
In juni 2020 hebben de gemeente Amsterdam en de 2 coöperaties een intentieovereenkomst gesloten. Dit is een overeenkomst waarin staat dat de gemeente positief staat tegenover het maatschappelijk initiatief en hierin zijn afspraken gemaakt over de te nemen stappen om te komen tot de ontwikkeling van windmolens. De eerste stap is het opstellen van een participatieplan. Hierin staat dat de coöperaties hun plan, samen met de omgeving, verder uitwerken. De gemeente vindt het van groot belang dat bewoners en ondernemers mee kunnen denken over wat de beste plekken zijn voor windmolens.

Zoekgebied
Al in 2012 is de Noorder IJ-plas/Cornelis Douwesterrein aangemerkt als kansrijk gebied voor windenergie. Dit gebied is één van de zoekgebieden in de Amsterdamse Regionale Energiestrategie (RES), maar loopt vooruit in dit proces. Noorder IJ-plas/Cornelis Douwesterrein maakt dan ook geen deel uit van de door gemeente Amsterdam ingelaste Reflectiefase in het RES proces. De opbrengst van de reflectiefase kan worden betrokken bij het proces dat de initiatiefnemers gaan doorlopen. De gemeente wil in 2030 ongeveer 17 extra windmolens plaatsen in zoekgebieden door de hele stad om meer duurzame energie op te wekken.
Om klimaatverandering tegen te gaan moeten we af van het gebruik van aardgas en olie, ook in Amsterdam. Windmolens kunnen effect hebben op de leefomgeving. Daarom wordt goed gekeken waar de windmolens straks kunnen komen. Er komen in elk geval geen windmolens op plaatsen waar ze onaanvaardbare overlast of zelfs schade aan mens of natuur opleveren.

Zoekgebied windmolens

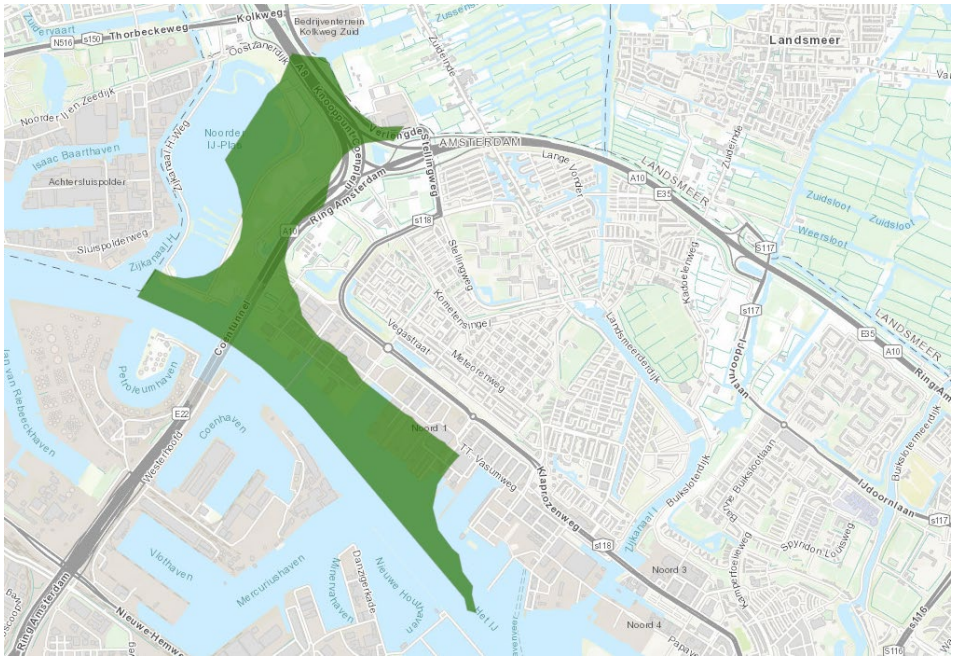

Praat mee over windenergie

Wil je het participatieplan lezen? Of wil je op de hoogte blijven en je aanmelden voor de nieuwsbrief van de coöperaties? Of wil je actief deelnemen aan het participatietraject dat leidt tot concrete plannen voor het opwekken van windenergie? Ga dan naar de website van de initiatiefnemers www.amsterdam-wind.nl/Noorder-ij-plas.

Rol gemeente

De gemeente volgt de coöperaties op de voet en zorgt ervoor dat alle stappen die zij zetten op weg naar een vergunningaanvraag voor een windmolen, passen binnen het bestaande beleid. Zij houdt ook goed in de gaten of de coöperaties hun plannen afstemmen op andere plannen en projecten in het gebied, voor bijvoorbeeld woningbouw, bedrijvigheid of recreatie. De gemeente neemt pas een besluit over het plaatsen van windmolens als alle nadere onderzoeken en resultaten van het participatietraject bekend zijn.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: zondag 19 september 2021 11:53
Aan: [redacted]; [redacted]
Onderwerp: weekend productie
Bijlagen: 210918 Kernverhaal reflectiefase.docx; planning reflectiefase.docx

Goedemorgen allebei,
Ik ben met [redacted] zoveel als mogelijk eerste noodverbanden te leggen . Hij heeft een eerste slag gemaakt in een kernverhaal om te gebruiken binnen de verschillende uitingen. Ik deel deze graag al met jullie want is volgens mij een prima opzet. Ik ben ook gaan inventariseren wat er nu moet gebeuren en dit even snel inzichtelijk gemaakt voor [redacted] en hierbij ook ter info aan jullie. Let even niet op de capaciteitsinvulling en de juiste namen want daar ben ik met [redacted] over in gesprek. We gaan dit maandag verder concretiseren. [redacted] is meer excel specialistt dan ik dus die gaat het vertalen en verwerken in het bestaande planningsdocument van 23 juli. . Zojuist heb ik wel aangegeven dat [redacted] wat mij betreft nu een te zwakke schakel is /wordt want zij voelt al de druk dat ze de controle kwijt is en dat zal er met toenemende kritiek alleen maar slechter op worden. Ik heb geadviseerd haar nu van het project af te halen –hoe erg ik dit ook persoonlijk voor haar vind- want we kunnen in deze fase geen extra zorgen hebben. En geef ook aan waar jullie willen aanvullen of aanscherpen in de planning van zaken die ik nog onvoldoende op het vizier heb, ik ga nu langzaam afsluiten en richting andere weekend planningen. Tot 13u lees ik nog , maar daarna ben ik slecht bereikbaar
Groet
[redacted]

p.s. ik ben er even van uit gegaan dat [redacted] ook op de hoogte is van de escalatie vrijdag dat de communicatie niet op orde is en dat dit wat mij betreft een zeer ernstig issue is waar we gaan redden wat pragmatisch mogelijk is.

[redacted]
Communicatiestrateeg
Communicatiebureau

Gemeente Amsterdam
06 [redacted]
[redacted]@amsterdam.nl

Kernverhaal reflectiefase

Versie 18 september

Amsterdam wil een groene, gezonde en leefbare stad zijn en blijven, voor nu én voor de generaties na ons. Om dit te bereiken en behouden moeten we met z'n allen onze bijdrage leveren aan het klimaat door de CO_2-uitstoot te verminderen en daarmee de gemiddelde temperatuurstijging op aarde beperkt te houden. De overstap naar duurzame energiebronnen zoals wind en zon maakt dat mede mogelijk. Als hoofdstad nemen wij de verantwoordelijkheid om zelf zoveel mogelijk te doen wat binnen onze mogelijkheden ligt. Dat kunnen we alleen samen met onze bewoners.

Waarom duurzame elektriciteit?

Amsterdam wil in 2030 zelf genoeg duurzame elektriciteit opwekken voor ongeveer 425.000 huishoudens. Dat is 80 procent van Amsterdam. Hiervoor hebben we naast zonnepanelen op alle mogelijke daken ook windmolens binnen onze stadsgrenzen nodig. Alle capaciteit die we met elkaar kunnen opwekken moeten we benutten. We hebben namelijk steeds meer stroom nodig voor onze groei en voor koken, verwarmen en autorijden. Om deze ambitie te halen hebben we ongeveer 17 extra windmolens nodig in 2030. Dit is een ingrijpende verandering in de omgeving die door velen gemerkt zal worden. Het gemeentebestuur doet er alles aan om de negatieve effecten zo beperkt mogelijk te houden en onze inwoners zo goed mogelijk te informeren over en betrekken bij het proces.

Wat is de reflectiefase

In mei 2021 heeft de Amsterdamse gemeenteraad de Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 vastgesteld. Hierin staan zeven zoekgebieden genoemd die bepaald zijn als meest geschikte locatie voor de windmolens. Als volgende stap in het proces wordt een reflectiefase gestart. In deze fase worden activiteiten georganiseerd om informatie op te halen bij inwoners, deskundigen en belanghebbenden door hen nogmaals hun mening en advies te laten geven over windmolens en de omgeving. Zo weten we wat er in de buurten speelt en waar we goed rekening mee moeten houden in onze afwegingen. Betrokkenheid van inwoners is onmisbaar omdat we de energietransitie samen moeten vormgeven. Iedereen in de stad die gehoord wil worden, kan gehoord worden. We organiseren daarvoor verschillende activiteiten.

Opbrengst: richtlijnen voor de realisatie

In de reflectiefase staan het aantal benodigde windmolens en de zoeklocaties niet meer ter discussie. Deze keuze is gemaakt. Het gaat er in deze fase om dat alle inzichten, meningen en adviezen worden verzameld en verwerkt in richtlijnen voor de realisatie. Deze zijn te gebruiken bij de besluitvorming door de gemeenteraad over de definitieve locaties van windmolens.

In een afwegingskader komt de informatie per zoekgebied te staan die een rol moet spelen zodat er zo zorgvuldig mogelijk met alle belangen rond gezondheid, leefomgeving en natuur wordt omgegaan en er zo min mogelijk hinder ontstaat voor inwoners.
In participatierichtlijnen worden de spelregels vastgelegd hoe belanghebbenden betrokken moeten worden bij een participatieplan. Dat plan is verplicht in de volgende fase van het proces, de projectvoorbereiding.
Ook worden er richtlijnen opgesteld voor de rolverdeling tussen de gemeente Amsterdam, stadsdelen, buurgemeenten, de provincie en de RES organisatie. Hierbij wordt ook vastgelegd hoe in de vervolgfases de samenwerking met initiatiefnemers en belanghebbenden moet zijn.

Activiteiten in de reflectiefase

On te luisteren naar wat er leeft en te horen waar we rekening mee moeten houden worden diverse activiteiten georganiseerd.

Adviesgroepen *(voorstel is om alleen het woord adviesgroep te gebruiken en niet klankbordgroep, expertgroep, begeleidingsgroep of meepraatgroep)*
Belanghebbenden zoals bewoners, organisaties en deskundigen kunnen zich aanmelden of worden uitgenodigd voor deelname aan een adviesgroep. Deze groepen bestaan elk uit ongeveer 15 mensen die verschillende meningen vertegenwoordigen en als groep bijeenkomen om de gemeente van adviezen te voorzien die opgenomen kunnen worden in de richtlijnen voor realisatie.

Er is één stedelijke adviesgroep voor belanghebbenden die op stedelijk niveau georganiseerd zijn. Er zijn vier lokale adviesgroepen voor de zoekgebieden in Nieuw-West, Noord, Oost en Zuidoost. Hierin is ook ruimte voor inbreng uit de buurgemeenten.
Het aantal keren dat er bijeenkomsten zijn en in welke vorm verschilt per groep. Deelnemers worden gekozen uit aanmeldingen op de website en door uitnodigingen. Bij de samenstelling wordt rekening gehouden met alle meningen die er zijn op windmolens, zowel negatieve, neutrale als positieve.

Voor de belangrijke onderwerpen gezondheid, natuur en leefomgeving *(ipv ruimtelijke kwaliteit)* worden drie adviesgroepen ingericht waar experts aan deelnemen.

Digitale raadpleging van alle Amsterdammers
Om alle Amsterdammers de gelegenheid te geven de gemeente te adviseren komt een digitale raadpleging beschikbaar. Deelnemers worden via een online vragenlijst gevraagd keuzes te maken over duurzame energie en het plaatsen van windmolens alsof zij een bestuurder zijn. Hiermee worden extra inzichten verkregen over hoe de stad denkt en adviseert over dit belangrijke onderwerp. Deze adviezen zullen worden meegenomen in de richtlijnen voor realisatie. Deelnemen kan via een link op de website.

Lokale workshops over de leefomgeving
In de vier stadsdelen met zoekgebieden worden ongeveer 18 inloopbijeenkomsten georganiseerd om lokale informatie in kaart te brengen. In een straal van ongeveer 2 kilometer van de zoekgebieden worden bewoners actief benaderd om deel te nemen. In workshops geven maximaal 30 deelnemers met kaarten, foto's en toelichtingen aan wat zij beleven in hun openbare ruimte, zoals volkstuinen, recreatiegebieden en sportvelden. Al deze lokale informatie bij elkaar is input voor de richtlijnen voor realisatie.

Wat volgt op de reflectiefase
De reflectiefase is een extra stap in het traject naar de realisatie van windenergie in de stad. Amsterdam geeft hiermee invulling aan de grote behoefte aan meer participatie. Pas na de reflectiefase volgt het proces waarin initiatiefnemers een plan indienen. In dat plan moeten zij rekening houden met de resultaten uit de reflectiefase en aanvullende onderzoeken worden gedaan. Na afronding van alle onderzoeken verleent de gemeente al dan niet toestemming voor de realisatie van de windturbines. Die besluitvorming moet voor januari 2025 afgerond zijn. De nieuwe windmolens moeten uiterlijk 2030 klaar zijn om duurzame elektriciteit aan de stad te leveren.

Hierbij inzicht in de meest urgente en noodzakelijke communicatie rond de reflectiefase . Ik vrees dat de praktijk nog harder zal zijn rond planningen van de deelonderwerpen. En willen we inderdaad de ambitie van de wethouder waarmaken dan moeten we eigenlijk morgen uitrollen. En uiteraard ligt er ook al materiaal waar we op kunnen bouwen

Urgent			
Onderdeel	**Toelichting**	**Gereed**	**Capaciteit**
Kernboodschap/standaardtekst	Om zoveel mogelijk eenduidig te communiceren stellen we een kernboodschap op die als uitgangspunt moet worden gebruikt in alle uitingen. Begrijpelijk, Toegankelijk, Betrouwbaar. Procesbrief en Raadsbrief belangrijkste brondocumenten	Maandag 20 september	[redacted]
Teksten website op orde	Sluit nu onvoldoende aan op de doelgroepen .Meer inzicht in de reflectiefase . Er is een uitgebreide QenA , die is goed bruikbaar , maar vraagt een slag naar meet begrijpelijk. Gereed op het moment dat we starten met de communicatie klankbordgroepen	Woensdag 22 september	[redacted] /Redactie online
Uitnodigingstekst en aanmeldformulier klankbordgroepen Communicatieplanning media/ middelen	Om geen vertraging in het proces te krijgen moet asap deze communicatie starten. Teksten vertaalslag naar standaardtekst, website op orde En hiervoor een planning hoe, wanneer en naar wie	Dinsdag 21 september	[redacted] Teksten op orde. [redacted] levert maandag een planning en overzicht van media en middelen
Inzicht in de andere onderdelen	Vanuit de samenhang deel-communicatie plan op PWE en leefomgevingsonderzoek. Er liggen teksten vanuit de bureaula's die moeten worden beoordeeld , er is geen planning in media en middelen en hier moeten asap de stadsdelen op aanhaken en met een toolbox worden gefaciliteerd	Vrijdag 24 september (niet heel realistisch)	[redacted] en een team online en offline voor ontwerpen en drukken materiaal.
Woordvoeringslijn	In afstemming met bestuursadviseur, politiek assistent en woordvoering een strategische media aanpak opstellen.	Vrijdag 24 september	[redacted]
Korte termijn			
Communicatieplan	Geschreven vanuit de actualiteit, actiegericht, maar wel: Strategische uitgangspunten Tactisch onderbouwen Uitvoeringsplan met daarin een overzicht van doelgroepen en communicatie en de tijdlijn.	Maandag 27 september . zal tussendoor moeten , maar wel randvoorwaardelijk om de samenhang te gaan borgen	[redacted]
De communicatie een basis geven	Het operationaliseren van een basis structuur . Dit betreft een planmatig overzicht van de in te zetten media , het ontwikkelen van materiaal rond de verschillende onderdelen (bijv. flyers, filmpje, bewonersbrieven, uitnodigingen, infographics etc etc! Materiaal om sessies te begeleiden	Maandag 4 oktober, en ja dat is te laat. Hiervoor moet asap een crisisteam voor worden ingericht met zoveel mogelijk specialismen. Dus ook een toolbox en afstemming met Stadsdelen.	[redacted] /NETWERKTEAM

Dit is met alle respect een noodverordening en eerder crisiscommunicatie over de communicatie. Het zal in de praktijk echt maatwerk moeten worden waarbij we 2 zaken heel snel op orde moeten krijgen.

1. **Teksten en beeldmateriaal rond de deelonderwerpen die samenhang en eenduidigheid uitstralen. Regie moet daarop worden gevoerd**
2. **Een basis infrastructuur met planning rond media-inzet, overzicht van de mediakanalen en ontwikkelen producten.**

Extra Capaciteit:

- **Strateeg / coördinator : 5 weken , 40 uur p wk ([redacted]**
- **Senior met uitvoerende daadkracht: moet samenhang bewaken, maar ook doorpakken op het organiseren en uitvoeren. Regie op processen rond betrekken stadsdelen, ontwikkelen materiaal, netwerkteam . Teamwork met Strateeg**
- **Coordinator en uitvoerder van de media en middelen mix , [redacted]**
- **Netwerkteam met specialisten: vormgever, tekstschrijver, online specialisten, participatiedeskundigen vanuit communicatie, drukkers etc etc**

[redacted]

Van: [redacted]@noord-holland.nl>
Verzonden: donderdag 10 juni 2021 16:11
Aan: [redacted]
CC: [redacted]; [redacted]
Onderwerp: werkgroep 12 juni, agendapunt A'dam invulling en aanpak refelctiefase

Hi [redacted]

Ik zit in een brainstorm van Amsterdam, ik denk dat onze werkgroepleden met de kennis die hier uit voort gaat komen ook geholpen zijn en de verbinding met Amsterdam en haar soms ietwat afwijkend verlopende proces behouden. Ik heb [redacted] gevraagd of ze dit de volgende WG wil vertellen/presenteren. Er wordt komende tijd werkende voort aan gesleuteld dsu het is nog niet helemaal helder wat er dan te presenteren valt.

Dan de vraag:
Wil je een plek reserveren op de agenda van de WG op 21 juni en vooraf even met [redacted] afstemmen wat ze komt vertellen en hoeveel tijd daarvoor is etc?

Vriendelijke groet,

[redacted]

Programmamanager Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid
Houtplein 33, 2012 DE HAARLEM

T: 023[redacted]
M:[redacted]

Volg ons op LinkedIn en Twitter!
www.energieregionhz.nl

Aan dit bericht en eventuele bijlagen kunnen geen rechten worden ontleend. Het Provinciaal Bestuur van Noord-Holland.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 16 april 2021 13:07
Aan: [redacted]
Onderwerp: wie betrekken bij opstellen PvA reflectiefase

Ho[redacted]
Ik ben een beetje kwijt wie/hoeveel mensen we met de opstelling van het PvA voor de reflectiefase willen laten meedenken. Dat hoeven er toch niet zo veel te zijn?
Als de diverse perspectieven maar een plek krijgen: gezondheid, natuur, landschap, energieopbrengst, agrarische sector, buurgemeenten, recreatiesector, havenbedrijf, provincie, stadsdelen.
Misschien denk ik hier veel te licht over…

Met vriendelijke groeten,

[redacted]
Adviseur

Gemeente Amsterdam

M: [redacted]
E-mail: [redacted]@amsterdam.nl
Ik werk op ma, di, do en vr
Dus niet op woensdag

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 10 mei 2021 13:59
Aan: [redacted]; [redacted]@public-mediation.nl'; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]@public-mediation.nl'
Onderwerp: [Windalarm input per mail] FW: Plan van aanpak Reflectiefase
Bijlagen: Reflectie fase 06-05-2021.docx

Allen als reminder hieronder input van Windalarm per mail.

.

[redacted]

Van: [redacted]@eceat-projects.org>
Verzonden: zondag 9 mei 2021 22:52
Aan: [redacted]@public-mediation.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@public-mediation.nl>
CC: [redacted]@public-mediation.nl>
Onderwerp: RE: Plan van aanpak Reflectiefase

Beste [redacted] en [redacted]

Bijgaand onze beloofde input voor de reflectie fase. We kijken uit naar een eventuele samenwerking op inhoud en een gezamenlijk proces. We staan open voor verdere suggesties en zijn benieuwd naar de volgende stappen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Windalarm Amsterdam
[redacted]
windalarm.org
www.windalarm.amsterdam

Van: [redacted]@public-mediation.nl]
Verzonden: vrijdag 7 mei 2021 12:09
Aan: [redacted]';[redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: Re: Plan van aanpak Reflectiefase

Prima Naut, zou je dat ook aan [redacted] willen sturen?

Groeten,

[redacted]

Verzonden per telefoon

Public Mediation
Cabralstraat 1
Amsterdam

[redacted]

Van: [redacted]@eceat-projects.org>
Verzonden: Friday, May 7, 2021 11:45:47 AM
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@public-mediation.nl>; [redacted]@public-mediation.nl>
Onderwerp: Plan van aanpak Reflectiefase

> Beste [redacted]
>
> Dank voor het organiseren van de bijeenkomst gisteren!
>
> Ik stuur dit weekend nog een meer uitgebreidere input namens Windalarm met ideeën en suggesties voor de reflectie fase. Gisteren had ik al het een en ander in de chat box gezet. Dat wordt dus nog geactualiseerd.
>
> Met vriendelijke groet,

Bijdrage Windalarm Amsterdam voor de reflectie fase windturbines

[redacted] [redacted]@windalarm.org)

9 mei, 2021

1. Nut en noodzaak wind in Amsterdam

A. Het vaststellen van de **noodzaak en meerwaarde** van de winddoelstelling van Amsterdam in nationaal perspectief, waarbij relevante partijen het over de feiten / cijfers eens worden. Gezamenlijke cijferteam (idee van een van de discussie avonden). Kijken naar totale RES doelstelling in relatie tot waar we nu staan en nationaal overheidsbeleid ten aanzien van eventuele extra doelstelling. Reflectie doelstellingen in relatie tot nationale opties en systeem optimalisatie vanuit maatschappelijk perspectief. Concept van energieneutraliteit ontleden. Amsterdam en de datacentra (grootverbruikers) leveren diensten voor heel Nederland en de wereld. Dus stroom mag dan toch ook van elders komen?

B. Berekenen van kosten duurzame stroom voor windturbines in Amsterdam in vergelijking met alternatieve locaties (zee of elders in NH), dit in verband het hoogte beperking en beperkte windkracht (extra subsidie nodig). Meenemen maatschappelijke impact.

C. Onderzoek **alternatieven** om (zelfopgelegde) ambitie duurzame opwek te halen, zoals meer zon op dak, zon op water, kleinschalig wind. Meenemen technologische ontwikkelingen. Ook kijken naar de regio. Noorden Noordzeekanaal, verderop in het IJsselmeer en vooral op zee. Afwegingskader.

2. Geluidsnormen

A. Analyse van **voorbeelden in Nederland** waarbij een soortgelijke windmolen binnen 1500 meter van (veel) bewoners staat. Waar gaat het goed? Waar niet? Welke overlast en gezondheidsklachten zijn bij hen ontstaan en in welke mate? Wanneer en waardoor ontstaan eventuele gezondheidsklachten? Dit moet eerst worden onderzocht, in het kader van verantwoord bestuur kan de gemeente zelf beslissen het voorzorgbeginsel toe te passen; D66 heeft hierover een motie ingediend en deze motie is aangenomen, dus de gemeenteraad moet zich daaraan houden.

B. Analyse recent **RIVM rapport** over windturbines in relatie tot **kritiek van artsen**, overeenstemming over het nieuwe gedegen (veld)onderzoek dat door de artsen is aangevraagd, de opzet hiervan en de uitvoering hier van; **1)** geluidsonderzoek met alleen computermodellen op basis van fabrieksspecificaties is geen goed onderzoek, er moet ook echt gemeten worden: meten is weten (bv op bestaande locaties elders in NL). **2)** geluidsonderzoek met simulatoren is niet voldoende: geluidsonderzoek is geen gezondheidsonderzoek. Het effect van langdurige geluidsoverlast is niet te simuleren met geluidsimulatoren. Voordat onderzoek heeft plaatsgevonden geen verder besluit. Kijk bijvoorbeeld in de Hoeksche waard (windpark Spui) waar 7 van de 12 gezinnen binnen de 1000 meter van turbines zijn verhuist. 2 willen verhuizen maar zijn gebonden vanwege bedrijven die ze hebben. Dit betekent 75 % ondervindt zeer ernstige hinder. Geen besluiten nemen voordat dit tot de bodem is uitgezocht. Er kan anders een sociale en gezondheidsramp ontstaan, met name in de al kwetsbare wijken. Het gaat dan niet 10 gezinnen maar duizenden.

C. Vergelijking **Nederlandse geluidsnorm** (47 dB Lden, zonder maximum) in relatie tot de normen in het buitenland en de door het RIVM voorgestelde norm in 2011 die niet door de politiek geaccepteerd is. Vanaf nu duidelijke communicatie dat bij de huidige bestaande norm al een bepaalde mate van gezondheidsrisico's en ernstige hinder acceptabel wordt geacht volgens: Besluit van 14 oktober 2010 tot wijziging van het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer en het Besluit omgevingsrecht (wijziging milieuregels windturbines) , Nota van Toelichting, artikel 5.2 https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2010-749.html#d9869e547 Dus

niet meer zeggen “we voldoen aan de normen, maar transparant zijn en zeggen wat daar verder acceptabel voor wordt geacht, dus dat een (groot) deel van de mensen hinder gaat ondervinden”.

Aandringen bij de Tweede Kamer en demissionair staatssecretaris om het tweede deel van de **Motie Schonis** uit te voeren (beloofd per eind 2020). Citaat: “Een zorgvuldige, kwantitatieve uitwerking van concrete beleidsopties over alle betrokken sectoren is dan ook noodzakelijk om verantwoorde en proportionele beleidsmatige conclusies te kunnen verbinden aan het WHO-advies en de analyse van het RIVM” “Naar verwachting kan ik uw Kamer eind 2020 over de resultaten van deze uitwerking informeren.”
https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2020/06/05/rivm-rapport-motie-schonis-en-de-who-richtlijnen-voor-omgevingsgeluid-2018/rivm-rapport-motie-schonis-en-de-who-richtlijnen-voor-omgevingsgeluid-2018.pdf

D. Afwachten publicatie **onderzoek Jan de Laat** naar impact windturbine geluid voordat definitieve verdere stappen worden gezet.

E. Onderzoek of **volkstuinen** vanuit gemeenten minimaal kunnen worden geclassificeerd als **geluidsgevoelige gebieden**. . Er slapen daar (in de zomer) duizenden mensen die hetzelfde recht op bescherming hebben als mensen in huizen. Het zijn in de praktijk semipermanente bewoners en niet zoals bij normale recreatie toevallige voorbijgangers. Ze hebben vaak geen alternatief. Dus zelfde regels hanteren als voor huizen.

F. Bij **vergunningverlening** nadrukkelijk eerst nulmeting uitvoeren. Clausule dat gehandhaafd wordt op basis van werkelijk gemeten geluid en niet fabrieksspecificaties. Anders ontbreekt er elke optie tot handhaving. Toegestane geluidsbelasting scherp vastleggen.

3. Landschap, recreatie en biodiversiteit

A. Landschappelijke en cultuurhistorische impact analyse voor IJmeer, Waterland en het Geingebied. Inschatting aan verlies aan belevingswaarde (in beschrijvende en monetaire termen).

B. Landschapspijn onderzoeken als onbewuste of bewuste vorm van stress en vermindering welzijn. Ruimtelijke impact analyse toepassen. Een windturbine op een verkeersknooppunt zetten (omdat het daar al druk is) of in lijnopstelling langs kanaal, terwijl je die turbine 5 km afstand nog prominent ziet, is als zodanig geen goede ruimtelijke inpassing. Die indruk wordt wel gewekt.

C. Analyse impact op **vogels en natuur** (met name IJmeer, Waterland/omgeving ringweg Noord) in afstemming met Vogelbescherming, Natuurmonumenten en Natuur- en milieufederatie Noord-Holland.

4. Ruimtelijke ordening

A. Visueel impact onderzoek **Amsterdamse binnenstad**, ook in relatie tot UNESCO Werelderfgoed, door een onafhankelijke partij. Soortelijk onderzoek in het kader van de stelling van Amsterdam.

B. Onderzoek naar de oorspronkelijke reden van de provinciale **600 meter afstandsnorm** en waarom die reden(en) niet van toepassing meer zouden zijn..

C. Onderzoek positie **buurgemeenten** en hoe Amsterdam zich als goede buur kan gedragen en niet de lasten van haar eigen doelstelling op de buren gaat afschuiven. Recht van buren erkennen om wel de 600 meter regel te handhaven.

5. Draagvlak, participatie, en bewustwording

A. Delen van de volledige resultaten en ruwe data van bovenstaande onderzoeken met Amsterdammers via media en publieke debatten.

B. Analyse **huidig draagvlak** onderzoek. Welke conclusies delen partijen welke niet. Derde partij ernaar laten kijken.
C. Gezamenlijke eisen opstellen mbt tot **draagvlak** (minimum). Daarbij moet de mogelijke uitkomst kunnen zijn alleen te kiezen voor turbines in het westelijk-havengebied en verder in te zetten op zonne-energie en overige vormen van energieopwekking (bijvoorbeeld hydrothermie)

B. Draagvlak onderzoek opnieuw (na delen onderzoeken met de Amsterdammer met een eerlijke voorstelling van zaken: dus hoogte turbines/afstanden/decibellen, voor- en nadelen, risico's voor gezondheid en natuur – inclusief welke risico's acceptabel worden gevonden bij de gebruikte normen/criteria) of liever: het voorgaande draagvlak onderzoek onafhankelijk herevalueren; uit dit onderzoek blijkt namelijk gewoon al dat er geen draagvlak is in de zoekgebieden en ook niet in de stad als zodanig en publieke debat, waarbij wij en gemeente het eens worden over vorm en opzet.

D. Niet **participatie** noemen in het geval **financiële participatie** wordt bedoelt. Helder maken dat **financiële participatie** tot doel heeft een **compensatie** te zijn voor de te verwachte **overlast**. Dit dus altijd gezamenlijk benoemen. Ook uitzoeken wat hier de gangbare bedragen voor zijn. Indruk tot nu toe: 1000 - 3500 euro per gezin per jaar binnen de impact zone (1500 meter). Dit bedrag wordt persoonlijk uitgekeerd of gaat in een gebiedsfonds. Dit verder onderzoeken aan de hand van voorbeelden in andere delen van Nederland. Hoe werkt dit als er niet 10 gezinnen maar 1000 gezinnen binnen de zone zitten. Hoe werkt dit voor Volkstuinders? Wie gaat dit dan betalen? Wat als een deel van de mensen dit niet zit zitten omdat ze echt geen overlast willen ervaren. Wordt dit niet een ongelooflijk ingewikkeld proces met veel gedoe en management kosten. Hoe staat dat in verhouding tot het maatschappelijk belang.

E. Vaststellen concept "**lokaal eigenaarschap**". Wil het betekenis hebben dan moeten het de inwoners zijn binnen de 1500 meter van de turbine die door de Raad van State als belanghebbende worden gezien. Geen lokale bedrijven die er toevallig kantoor houden, maar er niet wonen. Definiëren hoe lokaal eigenaarschap samen gaat met sociale cohesie en draagvlak. Wat indien een aanzienlijke minderheid bezwaren houdt? Of zelfs een kleine minderheid ernstige overlast ervaart?

6. Woningwaarde daling

A. Woningwaarde daling lijkt een marginaal punt bij de huidige huizenprijzen. Het is echter een teken van minder welvaart / welzijn dat ook mensen die een huurhuis hebben. Een objectieve inschatting per locatie dient dan ook gemaakt te worden. In het Parool stond recent een artikel dat de windmolen bij Ouderkerk aan de Amstel bij de 10 molens in NL hoort die tot miljoenen schade hebben geleidt. Een windmolen in Den Haag heeft tot 200 miljoen woningwaardedaling geleidt. De overheid moet dit in haar afweging meenemen ook al is het ingewikkeld om haar aansprakelijk te stellen.

7. Proces

A. Creëer een **maakbank achtig proces** rondom duurzame energietransitie / duurzame opwek als (eerste) pilot. Een open proces met inachtneming van alle kennis en inzichten zal een beter en breder gedragen resultaat geven. Kan het vertrouwen herstellen en past binnen de wens tot democratisering en een meer effectievere en snellere besluitvorming.

B. Onderzoeken faseren. Onderzoek eerst het **grotere plaatje** voor de stad als geheel. Hier werkgroepen van inwoners en gemeente voor opzetten om tot een gezamenlijke feiten overzicht te komen: waarover zijn we het eens; waarover zijn we het niet eens; wat willen we nog uitzoeken. Werkgroepen op in eerste instantie de volgende thema's:

- Nut en noodzaak in nationaal perspectief
- Overlast en gezondheid
- Mogelijke alternatieven en (maatschappelijke) kosten
- Algeheel draagvlak voor het idee als zodanig in de zoekgebieden.

Maak dan een go / no go afweging. Pas daarna detail onderzoek in zoekgebieden over het hoe en waar.

///////

[redacted]

Van: [redacted]@ponderaconsult.com>
Verzonden: woensdag 23 juni 2021 16:37
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: windenergie noorder IJplas/Cornelis Douwesterrein

Beste [redacted]

Ten aanzien van het mailtje dat je doorstuurde: is de volgende informatie voor jou nuttig?

- in de raadsinformatiebrief is invulling gegaan aan de toezegging aan de raad dat ook voor dit zoekgebied een HIA wordt uitgevoerd ('Er wordt een health impact assessment (HIA) uitgevoerd, zodat het belang van de volksgezondheid wordt betrokken bij de besluitvorming over de plaatsing van windturbines'). Overigens is dit ook in de collegevoordracht opgenomen (zie ook de kernboodschap: ' Een milieueffectrapport, inclusief Health Impact Assessment, is onderdeel van het proces.'

- Het gebied van de Noorder IJplas/ Havengebied Noord (ook wel Cornelis Douwesterrein) is geen onderdeel van het reflectiefase. Dat is de situatie op grond van de voorgeschiedenis in dit gebied en de besluitvorming die reeds heeft plaatsgevonden, zo is dit gebied in 2012 aangewezen in de Windvisie (vastgesteld door de gemeenteraad) als geschikt in kansrijk. Het gaat om zoekgebied 2 zoals dat ook in concept RES is opgenomen. In 2020 heeft het college een intentieovereenkomst gesloten met initiatiefnemers voor dit zoekgebied. In de commissie RO van 2 september 2020 is dit gemeld ('In de voorliggende intentieovereenkomst worden voor deze locaties nabij de Noorder IJ-Plas, de Cornelis Douweswerf en de NDSM werf (zie kaartje bij de intentieovereenkomst) afspraken gemaakt') waarbij de intentieovereenkomst met kaart is toegevoegd.

In de raadsbrief van 8 februari 2021 is dit nogmaals geadresseerd ' Na vastlegging in de RES 1.0 en/of in het ruimtelijk instrumentarium start de fase waarin initiatiefnemers in een gebied een initiatief starten om windturbines te realiseren. Dit is de projectvoorbereidingsfase met het lokale participatieproces met omwonenden en andere belanghebbenden. In Amsterdam is er een gebied waar dit reeds plaatsvindt, namelijk het gebied Noorder IJ-plas/ Cornelis Douwesterrein op basis van het huidige juridisch, planologisch instrument: de Windvisie 2012.'

Ter achtergrond van de geschiedenis: Het plangebied is als geheel sinds de periode 2008 als één gebied in ontwikkeling opgepakt voor windenergie. Stadsdeel Amsterdam Noord is in 2008 gestart met verkenning van de mogelijkheden voor windenergie met een MER. Dat heeft geleidt tot een bestemmingsplan voor windturbines op het Cornelis Douwesterrein in 2014. Vanwege provinciaal beleid is dit plan vernietigd door de raad van state. Vervolgens is een vergunningaanvraag voorbereid voor 5 windturbines bij de Noorder IJplas en 3 op het Cornelis Douwesterrein. Ook hier ontstond strijd met provinciaal beleid; de gemeente Amsterdam heeft dit aangevochten en de Raad van State heeft dit in 2017 afgewezen. De verandering bij de provincie in 2019 heeft hernieuwde ontwikkeling mogelijk gemaakt; daar is de intentieovereenkomst uit 2020 een uitvloeisel van

Overigens wordt soms ook naar het gewezen verwezen of gesproken over Noorder IJplas bij de verwijzing naar dit gebied, of Noorder IJplas en het havengebied van Noord. In de Concept RES (in de raad van 12 maart 2020) is bijvoorbeeld een kaart toegevoegd waarin dit zoekgebied (Noorder IJplas/ Cornelis Douwesterrein) als zoekgebied 2 is aangeduid en in de tekst als 'Noorder IJplas'. Zie hieronder:

Wat betreft windenergie is de ambitie om op Amsterdams grondgebied 50 MW extra opgesteld vermogen (ca 127 GWh) te realiseren bovenop de 11 MW die voor 2022 in het havengebied wordt gerealiseerd en de bestaande 66 MW. Voor de plaatsing van grootschalige windturbines kijkt Amsterdam naar zeven gebieden waar technisch/ theoretisch potentie is voor de realisatie van windenergie:
1) Havengebied
2) Noorder IJplas
3) ten noorden ring A10
4) Zeeburgereiland/IJburg/Sciencepark
5) Gaasperplas/Driemond
6) Amstel III en omgeving
7) Amsterdam-Zuid

Het gebied Waterland en IJmeer benoemt Amsterdam als extra zoekgebied.

Zoekgebieden windturbines 2030

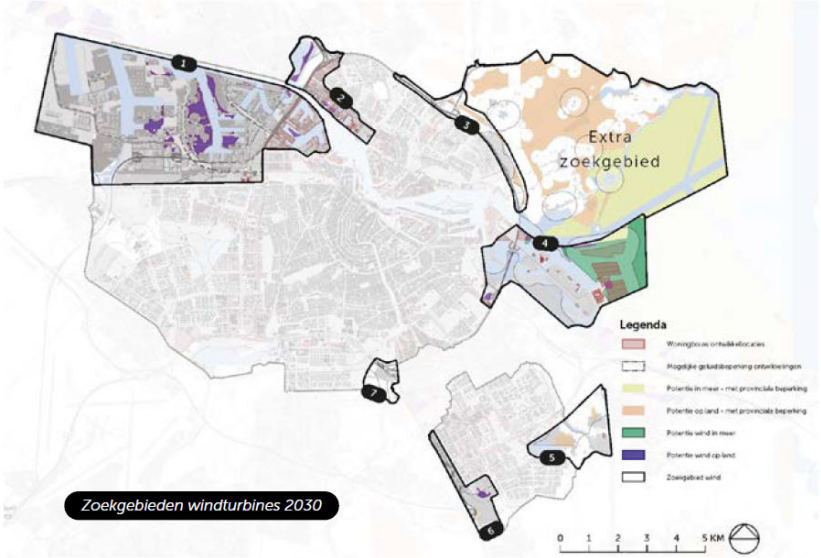

Mailtje

“Ik mis bij de Noorder Ijplas de toezegging aan de raad dat hier ook een HiA wordt uitgevoerd, maar gezien de toezegging aan de raad hoop ik/ga ik er vanuit dat hier een omissie is die ik wel graag hersteld zie snel aangezien ik hier direct dus vragen over krijg van bewoners.

Maar mijn grootste verbazing zit bij het feit dat het Cornelis Douwesterrein is toegevoegd aan de besluitvorming van de Noorder Ijplas. Dit is een toevoeging aan de Noorder Ijplas die niet conform de afspraken is, want Cornelis Douwesterrein valt onder de afspraken uit de RES en zal dus onderdeel moeten zijn van de RESsystematiek inclusief reflectiefase.

Gezien de 1000 bochten waar ik mij in heb moeten wringen wil ik er wel op wijzen dat ik de kans dat mijn fractie kan instemmen met een toevoeging aan de Noorder Ijplas zeer klein acht.”

[redacted]

Van: [redacted]rivm.nl>
Verzonden: maandag 12 april 2021 15:18
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: Windturbines - cGM TBvraag 30502
Bijlagen: Windturbines - cGM TBvraag 30502.pdf

Beste [redacted]

Hierbij ontvang je onze reactie op jullie vraag om te reageren op de genoemde punten over het RIVM-rapport over windturbines.

We hopen de GGD daarmee voldoende te ondersteunen bij het beantwoorden van de vragen over windturbines en gezondheid.

Hartelijke groet,

[redacted]
Adviseur Milieu en Gezondheid - regio Noordwest
RIVM-VLH, Centrum Gezondheid en Milieu (cGM)
Flex W3/W4
Tel. [redacted] (di, do)
Woensdagen: GGD Amsterdam
[redacted]

Postadres:
RIVM, cVLH (interne pb 21)
Postbus 1
3720 BA Bilthoven

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is verzonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het RIVM aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
www.rivm.nl *De zorg voor morgen* begint vandaag

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. RIVM accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
www.rivm.nl/en Committed to *health and sustainability*

Aan: GGD Amsterdam
Van: RIVM
Datum: 12 april 2021
Betreft: Windturbines en gezondheid (cGM-Toonbankvraag 30502)

De GGD Amsterdam heeft op 29 maart 2021 een raadsadres ontvangen van een groep bezorgde medici en paramedici over de vermeende gezondheidseffecten van windturbines. In de brief stellen zij een aantal vragen die rechtstreeks ingaan op het RIVM rapport (oktober 2020) van Irene van Kamp en Frits van den Berg (de Nederlandse vertaling van het rapport zal midden april beschikbaar zijn).

Op verzoek van de GGD Amsterdam, gaan we na een korte inleiding, in op de vragen in het raadsadres voor zover deze verwijzen naar ons rapport en breder werk van RIVM in het geluiddomein. Op specifieke vragen voor de gemeente gaan wij niet in.

Inleiding

Het betreffende RIVM-rapport is opgesteld in opdracht van de Afdeling Geluid en Niet-Ioniserende straling van het Zwitserse Milieubureau (Bundesamt für Umwelt). Het RIVM werd gevraagd om een actueel overzicht van de conclusies van wetenschappelijke onderzoeken naar de gezondheidseffecten van windturbinegeluid en hierbij in het bijzonder te kijken naar het effect van infrageluid en laagfrequent geluid. Hiervoor is alle relevante wetenschappelijke literatuur verzameld die is gepubliceerd vanaf 2017 . Dit is een vervolg op een vergelijkbare opdracht waarover in 2018 een rapport en artikel verscheen (Van den Berg en van Kamp 2017, Van Kamp en van den Berg 2018).

Het monitoren van gezondheidsklachten rond belangrijke (geluid en trilling) bronnen is een van de basistaken van de afdeling Milieu en Gezondheid van het Centrum Duurzaamheid, Milieu en Gezondheid (DMG) van het RIVM. Dit gebeurt rond transportbronnen in het algemeen, en specifiek rond vliegvelden, langs het spoor, en windturbines (WTs). Naast survey ’s (herhaald vragenlijstonderzoek onder omwonenden) is een systematisch review van de internationale literatuur een hiervoor geëigende methode. Dat is voor WT geluid gedaan in 2013, 2015, 2017, 2018 en 2020. Deze reviews zijn geschreven in opdracht van VWS, IenW, Overheid VK, Zwitserse Overheid en de WHO (zie referentielijst).

Deze producten zijn tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van het RIVM. RIVM-onderzoek wordt onafhankelijk uitgevoerd volgens de Wet op het RIVM artikel 5. De opdrachtgevers hebben geen invloed op de gebruikte onderzoeksmethoden en de wijze van rapporteren van het onderzoek.

Het RIVM hanteert daarbij in de eerste plaats een volksgezondheid-benadering, waarin op basis van groepsgegevens uitspraken worden gedaan over de aannemelijkheid van optreden van gezondheidseffecten naar aard, ernst en omvang. In de bovengenoemde reviews over windturbines werd telkens de meest recente literatuur betrokken. Deze werd op systematische wijze beoordeeld, volgens een standaardmethode voor systematische reviews. Er werd geen blootstelling-effect relatie afgeleid omdat onderzoekresultaten onvoldoende beschikbaar en/of niet vergelijkbaar genoeg waren om een dergelijke analyse uit te voeren. Literatuuronderzoek is een eerste stap in het leveren van informatie ten behoeve van besluitvorming op basis van wetenschappelijk bewijs. De nadruk ligt hierbij op het gebruik van bewijs uit onderzoek met een adequate onderzoeksopzet en uitvoering.

Deze benadering geeft een algemeen beeld van gezondheidsrisico's en de (mede)bepalende factoren ervan. De medische benadering richt zich op individuele ziektegevallen en onderscheidt zich daarmee van een volksgezondheid-benadering.

Een review gaat van veel studies uit en zoekt naar een gemene deler, een gemiddelde. Het resultaat is daarom toepasbaar op grote groepen mensen, en goed bruikbaar op de schaal van de algemene bevolking. Wanneer de groepen kleiner worden, kunnen contextuele, persoonlijke en situationele factoren een belangrijke rol spelen, waardoor resultaten op lokaal niveau vaak afwijken van de uitkomsten van de review. Voor het nauwkeurig schatten van gezondheidseffecten op lokaal niveau is een algemene review daarom niet voldoende en is meer en andere, liefst lokale informatie nodig op grond van een gezondheidseffectscreening. Een review is hierbij wel een belangrijke eerste stap.

Reactie op de acht vragen en deelvragen gesteld in de brief van verontruste artsen en paramedici aan de gemeente Amsterdam.

1. *Het college, ten aanzien van dit onderwerp vertegenwoordigd door wethouder M. van Doorninck, hecht veel waarde aan de uitkomsten van het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update" uit 20201. Om de navolgende redenen is dit rapport echter niet toepasbaar op de Amsterdamse zoekgebieden:*

A. In het RIVM-rapport1 wordt verwezen naar 102 wetenschappelijke studies.o.a.2-21 Het merendeel gaat over overlast en acceptatie van windturbines. Slechts 15 studies gaan over gezondheidseffecten en windturbines. Opvallend in deze studies is dat vrijwel alle windturbines in dunbevolkt gebied gelokaliseerd zijn en een maximale tiphoogte van 120 meter hebben. Daarnaast woont het overgrote deel van de omwonenden in de studies op meer dan 500 meter afstand van de windturbines en is de geluidsbelasting lager dan 42 dB.

Reactie1: Dit zijn de studies die sinds 2017 gepubliceerd zijn in de wetenschappelijke literatuur en die aan de wetenschappelijk kwaliteitseisen voldoen (van Kamp van den Berg, 2021, bladzijde 68). De meeste studies gaan over hinder en slaapverstoring. Deze effecten vatten wij, in lijn met de WHO definitie van gezondheid, op als nadelige gezondheidseffecten. Deze studies vormen een goede basis voor het schatten van de gezondheidseffecten. Deze effecten zijn niet anders voor dicht- of dunbevolkte gebieden, en jaargemiddelde geluidniveaus boven 42 dBA s'nachts komen nauwelijks voor in zowel dicht- als dunbevolkte gebieden. Natuurlijk zijn de sociale, geografische, visuele omstandigheden anders, maar daar kan rekening mee worden gehouden.

In onderzoek naar de effecten van windturbinegeluid worden verschillende indicatoren voor het geluidniveau gebruikt, vaak L_{den}, soms ook L_{Aeq} al dan niet bij een bepaalde windsnelheid. Het is van belang bij vergelijkingen steeds goed op te letten om welke eenheid het gaat. In het hypertensie-onderzoek van Poulsen et al (2018a) gebruikt men bijvoorbeeld het nachtelijk geluidniveau bij 8 m/s windsnelheid van 10 PM - 7 AM, terwijl in Nederland de nachtnorm geldt voor 11PM – 7AM. De hoogste klasse van nachtelijke geluidblootstellingen in deze studie was >= 42 dBA. Die 42 dBA komt overeen met de 47 dB L_{den} etmaal norm in NL. En dat komt weer overeen met 40 dB L_{night}, terwijl de NL grenswaarde 41 dB L_{night} is. Dus uiteindelijk ligt de hoogste geluidsklasse van Poulsen (2018a) rond en deels boven de NL grenswaarde. Voor de wijze van omrekening wordt verwezen naar van den Berg (2008*).*

Reactie2: Het klopt dat de afstanden in de studies vaak groter zijn dan 500 meter. De geluidbelasting komt in sommige studies, als in de goede eenheid wordt vergeleken, overeen met wat in Nederland voorkomt/is te verwachten.

1B. In de veel besproken Deense studies (The Danish Wind turbine Study ,5-9) is onderzoek gedaan naar de gezondheidsrisico's bij 711.000 inwoners die in dunbevolkt gebied binnen een straal van 10 km van windturbines wonen. Slechts 1100 inwoners wonen binnen 500 meter van windturbines met een tiphoogte tot 100 meter en een geluidsbelasting van 42 dB en hoger. In deze kleine groep (minder dan 1% van het totaal aantal onderzochte bewoners) is wel degelijk een verhoogd risico op hart- en vaatziekten[9], slapeloosheid, depressie en toename gebruik van antidepressiva en slaapmedicatie aangetoond[8].

1C. In diezelfde Deense studies is een significant verhoogd risico op hypertensie aangetoond bij mensen ouder dan 65 jaar die in de nabijheid van windturbines wonen met een geluidsbelasting buitenshuis van 42 dB en meer; binnenshuis 15 dB en meer[5].

Reactie1: Voor de genoemde effecten hart- en vaatziekten, slapeloosheid en depressie is onvoldoende bewijs. Dat concluderen wij in onze review en dit concluderen de onderzoekers ook zelf.

Hart-vaatziekten: Een significant verhoogd risico op *hypertensie* is niet gevonden. Er is geen statistisch significant verband gevonden voor *hypertensie*, maar hooguit een marginaal verband ('borderline statistically significant for outdoor WTN') voor het gebruik van medicatie tegen hypertensie bij mensen boven de 65 jaar als indicator voor hypertensie (Poulsen, 2018a).

De studie van Poulsen (2019b) leverde eveneens geen afdoend bewijs op voor een verband tussen het windturbinegeluid buitenshuis en *ischemische hartziekte of een beroerte.*

Slapeloosheid: Poulsen (2019a) vonden een zwak verband tussen een jaargemiddeld niveau van windturbinegeluid van 42 dBA of hoger 's nachts (buitenshuis) en het gebruik van slaapmedicatie, maar dit verband was niet significant. Ook werd er geen verband gevonden met het geluidniveau binnenshuis. Een nadere analyse toonde aan dat de sterkste verbanden voorkwamen bij oudere mensen. Het risico op vertekening in deze studie is hoog, omdat de gegevens werden geanalyseerd op groeps-/bevolkingsniveau en gegevens niet op individueel niveau beschikbaar waren.

Depressie en welvinden: Er is onvoldoende bewijs voor effecten op welbevinden en depressie zoals wordt bevestigd in een recent review van Clark et al, 2020., waarin geconcludeerd wordt dat het bewijs voor effecten van het windturbinegeluidniveau op de zelfgerapporteerde kwaliteit van leven

of gezondheid van zeer lage kwaliteit is. Dat geldt ook voor het bewijs voor een effect op mentale aandoeningen (angststoornis, depressie) (zie ook Poulsen, 2019ac).

Reactie2: Ook in de groep die binnen de 500 meter van windturbines woont, zijn in de studie van Poulsen geen andere effecten aangetoond dan hinder.

1D. Er zijn geen wetenschappelijke studies beschikbaar over de gezondheidseffecten van windturbines met een tiphoogte hoger dan 120 meter, die binnen 2000 meter van omwonenden staan met 42dB geluidsbelasting of hoger. De hoofdonderzoeker van de Deense studies (Mw. dr. M. Sorensen [5-9]) en ook de auteur van het RIVM-rapport (Dhr. dr. F. van den Berg[1]) bevestigen dit. De conclusies van het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update" uit 2020 zijn daarom niet van toepassing op de situatie, zoals in en rondom Amsterdam gepland is.

Reactie: De conclusies van het rapport zijn niet zondermeer toepasbaar op lokale situaties. Vanzelfsprekend zijn er rond zeer recent geplaatste windturbines minder onderzoeken beschikbaar dan rond turbines die al langer staan. Op basis van de huidige kennis lijkt het niet zo te zijn dat, als de geluidbelasting wordt begrensd, vervolgens de tiphoogte en afstand doorslaggevend zijn voor genoemde gezondheidseffecten.

1E. In het WHO-rapport Environmental Noise Guidelines for the European Region[15] wordt in de bespreking van geluidsoverlast door windturbines bevestigd dat de onderzoeken plaats hebben gevonden in dunbevolkte gebieden.

Reactie: Dat klopt. Het is overigens niet zo dat 'dun bevolkt zijn' op zich een beperkende factor is om effecten te vinden, als de bevolkingsgroep maar groot genoeg is en/of de meetduur lang genoeg.

***2.** Er is vooralsnog geen wetenschappelijk onderzoek gedaan naar negatieve gezondheidseffecten bij kinderen die opgroeien in de buurt van windturbines. Het eerder aangehaalde RIVM-rapport vermeldt niet welke betekenis er toegekend moet worden aan het gegeven dat hierover geen kennis beschikbaar is. Helaas zijn in de Deense Studies bewoners van jonger dan 18 jaar uitgesloten van deelname. Wel is bekend dat geluid van weg- en vliegverkeer significant negatieve gevolgen heeft op de leerprestaties en geheugenfuncties van kinderen 20. Hoewel een dergelijk verband m.b.t. turbinegeluid aannemelijk lijkt, ontbreekt wetenschappelijk onderzoek hieromtrent. Er is bovendien veel onderzoek gedaan naar de effecten van slaapstoornissen op de hersenontwikkeling van kinderen. Slaapstoornissen bij kinderen, waarvan kan worden aangenomen dat die ten gevolge van windturbinegeluid kunnen ontstaan, kunnen leiden tot neuronen-verlies, verlies van geheugenfunctie, stagnerende cognitieve vermogens, toename van gedragsproblemen en verminderd welbevinden [16-19]. Tenslotte is verstoorde slaap bij kinderen geassocieerd met overgewicht en metabole ontregeling.*

Reactie: Onderzoek naar het effect van omgevingsgeluid op kinderen is in het algemeen zeer beperkt en heeft zich vooral gericht op luchtvaartgeluid en cognitieve effecten. Voor windturbines ontbreken studies volledig (zie WHO reviews). Onze review gaat inderdaad niet verder in op het ontbreken van studies bij kinderen.

***3.** Er is veel wetenschappelijk bewijs dat geluidsoverlast door verkeer en vliegvelden geassocieerd is met een verhoogd risico op hart- en vaatziekten[10-13, 20, 22]. Geluidsoverlast veroorzaakt door windturbines wordt ongeveer even hinderlijk ervaren als geluidsoverlast door vliegverkeer en 3 maal hinderlijker ervaren dan weg- en railverkeer bij een vergelijkbaar geluidsniveau[14].*

Reactie: Hier spelen twee zaken door elkaar. Het klopt dat geluid van windturbines bij gelijke geluidniveaus drie maal zo hinderlijk is als geluid van industrie, weg-, vlieg- en railverkeer. Maar dat

betekent niet automatisch dat ook de kans op hart- en vaatziekten drie keer zo hoog is. Er is geen verband aangetoond tussen WT geluid en hart- en vaatziekten. Mogelijk is dit een gevolg van minder onderzoek, minder blootgestelde mensen, of van de lagere geluidniveaus. Maar het is niet te verwachten dat het verband tussen geluid en effecten anders is voor de verschillende bronnen, als rekening wordt gehouden met genoemd verschil in hinderlijkheid. Hierbij gaan we er dan van uit dat het risico deels via hinder loopt.

Bij de huidige grenswaarde van 47 dB voor WT is dus het risico op hart- en vaatziekten vergelijkbaar met dat van transportbronnen en industrie bij hogere grenswaarden.

4. *In verschillende wetenschappelijke studies is aangetoond dat omwonenden vanaf 35dB(A) hinder tot ernstige hinder ervaren. Dat is ook af te lezen uit bovenstaande schematische weergave van de resultaten van de review van geluidsexperts R.W. Rand en S.E. Ambrose uit 2013. Ook valt uit deze weergave op te maken dat de huidige Nederlandse geluidsnormen voor windturbines leiden tot ernstige hinder bij een veel grotere groep omwonenden dan op basis van de berekeningen van TNO en RIVM wordt aangenomen. Tijdens de expertsessie presenteerde dr. ir. De Laat bovenstaande figuur, waarin de relatie tussen het geluidsniveau van windturbines en overlast ervan wordt weergegeven. Ook legde hij uit dat een geluidsniveau van 35dB(A) overeenkomt met een afstand van 10x de ashoogte van een moderne windturbine. Een windturbine met een tiphoogte van 200 meter heeft een ashoogte van ongeveer 150 meter. Dit type windturbine zal daarom op een afstand van minimaal 1500 meter tot woonhuizen, scholen, zorgcentra en andere gevoelige bebouwing moeten worden geplaatst om geluidshinder en secundaire gezondheidseffecten te minimaliseren. Bij plaatsing van een windturbine op of nabij water zou deze afstand minimaal 1,5x groter moeten zijn, gezien het feit dat geluid over water veel verder draagt dan over land. De volgende figuur van de Amsterdamse zoekgebieden toont het bereik van de invloedsfeer van 1500 meter binnen en buiten de zoekgebieden. Geschat wordt dat tienduizenden Amsterdammers gezondheidseffecten zullen ondervinden.*

Reactie1: Het rapport van Rand en Ambrose is geen wetenschappelijk studie, maar een niet-collegiaal getoetst rapport van akoestisch adviseurs. De hierin weergegeven 'community reaction' is een oude indeling uit de VS, die naar eigen (en niet nader toegelichte) inzichten toegepast werd op windturbines. De hinderpercentages zijn gebaseerd op één oude studie.

Reactie2: De geluidproductie neemt de laatste jaren niet meer toe met de grootte van een windturbine. Qua geluid is er dus geen sprake meer van een relatie tussen grootte en geluidsproductie en dus ook niet tussen afstand en geluidniveau. Wel is er nog verschil tussen windturbines van verschillende leveranciers (mondelinge mededeling Frits van den Berg) (RVO, 2016).

Reactie3: Er worden hier twee dingen door elkaar gehaald: het laagste niveau waarop effecten worden gevonden en het niveau waarboven het beleid het % ernstige hinder onacceptabel vindt. Ook bij andere geluidbronnen verschilt het geen-effect-niveau van het aanvaardbaar geachte niveau. Wat als aanvaardbaar wordt geacht is een politieke keuze en niet een wetenschappelijke keuze.

5. *De WHO stelt vast dat bronnen van geluidsoverlast, waaronder windturbines, een belangrijke bedreiging voor de volksgezondheid zijn en adviseert een striktere geluidsnorm dan de Nederlandse wettelijke geluidsnorm voor windturbines 15.*

Reactie1: WHO verwoordt het in de Guidelines (WHO, 2018) als volgt: “Noise is an important public health issue. It has negative impacts on human health and well-being and is a growing concern”. Het

RIVM onderschrijft het gezondheidskundige belang van het beperken van de geluidbelasting voor de volksgezondheid.

Reactie2: De WHO adviseert inderdaad een 2 dB lagere gezondheidskundige streefwaarde voor geluid van WTs. Deze streefwaarde voor windturbines is voorwaardelijk omdat er ten tijde van de Guidelines onvoldoende evidentie was (studies van lage kwaliteit) om een "definitieve" relatie voor hinder af te leiden (Guski et al, 2017) en geen evidentie om voor slaap een nachtelijke relatie af te leiden (Basner and Mcquire, 2018).

6. *Het RIVM adviseerde in 2009 een lagere geluidsnorm met een voorkeurswaarde van 40dB Lden en een maximale waarde van 45dB Lden om de ernstige hinder van windturbines tot een minimum te beperken. Dit advies is destijds niet opgevolgd door de landelijke politiek en er is gekozen voor uitsluitend een maximale waarde van 47dB Lden.*

Reactie: Gebruik makend van de resultaten van Janssen et al (2008) rapporteerden Verheyen et al In 2009 en 2011 in opdracht van VROM een exploratieve analyse van de gemodelleerde geluidniveaus van WTs. Vervolgens heeft TNO (Janssen et al, 2011) een vergelijking gemaakt met het percentage ernstige hinder door geluid van industrie, weg-, vlieg- en railverkeer geluid. Op basis hiervan is de norm in Nederland op de gevel van woningen en andere gevoelige objecten vastgesteld op 47 dB L_{den} en 41 dB L_{night}.

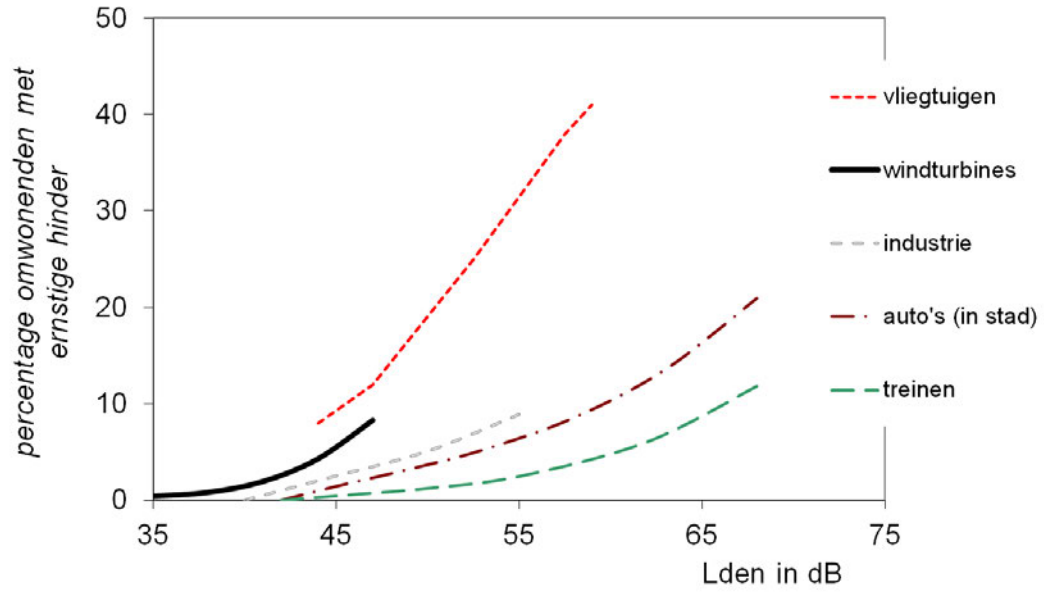

Figuur 1. Vergelijking van het percentage ernstig gehinderd ten gevolge van wind-, vliegtuig-, industrie-, wegverkeer- spoorgeluid op basis van de ***in 2011 beschikbare*** *blootstelling-effect relaties.*

Het gaat hier om beleidsmatige normen, waarbij een afweging wordt gemaakt tussen de voordelen van windenergie en de hinder die omwonenden ondervinden. In Nederland wordt op basis van gegevens uit 2015 geschat dat toen 0.02% van de bevolking blootgesteld was aan geluidniveaus van WTs die hoger zijn dan de norm van 47 dB (L_{den}). Ter vergelijking: voor andere bronnen van omgevingsgeluid ligt dit percentage aanzienlijk hoger. Zo wordt bijvoorbeeld 29% van de Nederlandse bevolking blootgesteld aan geluidsniveaus van meer dan 53 dB (de voorkeurswaarde) van gemeentelijke wegen en bijna 2% van de Nederlandse bevolking wordt blootgesteld aan geluidniveaus van meer dan 50 dB (L_{den}) door vliegverkeer (Welkers et al, 2019).

7. Windturbinegeluid wordt in de nacht niet gemaskeerd door het geluid van verkeer zoals dit overdag wel het geval kan zijn[4]. Daardoor leidt geluidsoverlast door windturbines ook langs (snel)wegen tot een toename van slapeloosheid. Het is al langer bekend dat chronische slapeloosheid kan leiden tot hypertensie, depressie, overgewicht en diabetes. Deze ziektebeelden hebben reeds een hoge incidentie in de zoekgebieden in dichtbevolkte volkswijken[24]. Deze ziektebeelden zullen naar verwachting door plaatsing van windturbines nog verder toenemen.

Reactie1: Uit Nederlands onderzoek blijkt dat de hinder van wegverkeer en van windturbines los van elkaar staan (alleen bij wegverkeer met een L_{den} 20 dB hoger dan het geluidsniveau van windturbines heeft men geen hinder meer van de windturbines). Er is geen versterking van het geluid van wegverkeer door dat van windturbines of vice versa (Van den Berg et al, 2008)

Reactie2: De redeneerlijnen lijken hier door elkaar te lopen. Het is inderdaad bekend dat bepaalde aandoeningen mogelijk samenhangen met een chronische slaapverstoring. Het is ook bekend dat bepaalde aandoeningen iets vaker voorkomen in lage SES wijken. Dat zegt nog niets over de samenhang met windturbine geluid 's nachts. Vooralsnog is geen direct verband vastgesteld met diabetes, overgewicht, depressie en hypertensie voor geluid van transport-gerelateerde bronnen, ook niet via de relatie met slapeloosheid. Kennis over deze verbanden vraagt om onderzoek waarbij ook gekeken worden naar andere geluidbronnen en andere risicofactoren zoals leefstijlfactoren, voeding en ander gezondheidsgedrag en familiaire belasting. Dit zou zeker de moeite waard zijn, ook met oog op het bepalen van de relatieve bijdrage van WT-geluid aan dit proces op lange termijn. Voor wat bekend is over wegverkeersgeluid en slaapindicatoren waaronder slapeloosheid zie de review van Basner & McGuire, 2017.

***8.** Bovendien zijn er aanwijzingen dat laagfrequent en infrasoon geluid (zowel hoorbaar als niet hoorbaar) door windturbines voor een aanzienlijke groep omwonenden hinderlijk is en een negatieve invloed kan hebben op de gezondheid. Tijdens de expertsessie in de gemeenteraad heeft Dr. ir. de Laat u hierover uitleg gegeven. Hij baseert zijn conclusies op een studie van meer dan 300 wetenschappelijke artikelen over dit onderwerp, welke binnenkort gepubliceerd zal worden. Daarnaast geeft een recente studie gepubliceerd in Nature Scientific Reports aanwijzingen voor volumeverlies van grijze stof in enkele gebieden in het brein bij proefpersonen die aan infrasoon geluid waren blootgesteld. Deze onderzoekers vinden hun bevindingen een plausibele casus voor verder onderzoek[25].*

Reactie1: Windturbines produceren geluid over het hele spectrum van lage en hoge tonen, net als andere geluidbronnen, en dus ook LFG en infrageluid (geluid onder de 20Hz). Het aandeel LFG en infrageluid van windturbinegeluid is gemiddeld vergelijkbaar en op momenten groter (als gevolg van meteo-omstandigheden) dan dat van andere alledaagse bronnen, zoals wegverkeer. In onze review wordt bevestigd dat laagfrequent geluid van invloed kan zijn op hinder (en op eventuele vervolgeffecten), maar net zoals 'gewoon' geluid dat kan hebben. Voor infrageluid zien wij geen bewijs en zelfs geen overtuigende aanwijzingen.

Reactie2: Het is inderdaad interessant verder te onderzoeken, ook om te bepalen wat de praktische betekenis is van het verlies aan grijze stof en of het inderdaad samenhangt met (alleen) het infrageluid. Maar vooralsnog is niet duidelijk wat dit dan betekent voor de praktijk: bij woningen veroorzaken windturbines aanzienlijk lagere geluidniveaus dan in de genoemde studie en als er al negatieve gezondheidseffecten zijn, levert wegverkeer waarschijnlijk een veel grotere bijdrage en voor veel meer mensen.

Reactie3: De review van de Laat is (nog) niet gepubliceerd, dus het is niet mogelijk deze conclusies op waarde te schatten. Het gaat hier om ongepubliceerde, en in principe vooralsnog onbekende resultaten.

Op basis van het voorgaande zijn wij ernstig bezorgd over de nadelige gezondheids-effecten van windturbines in de directe nabijheid van woningen. Deze zorgen worden niet weggenomen door het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update", aangezien dit rapport onvolledig is en niet op alle relevante aspecten van dit probleem is toegesneden. Bovendien zijn de conclusies ervan niet op de Amsterdamse situatie van toepassing. Om deze reden vormt dit rapport geen bruikbaar uitgangspunt voor verantwoorde besluitvorming door de gemeenteraad over de plaatsing van windturbines in de Amsterdamse zoekgebieden

Reactie1: De toepasbaarheid van de resultaten uit onderzoek elders is inderdaad beperkt, zeker in het geval de situatie en context sterk verschillen *in casu*: type turbine en de afstand tot de turbines. Hiervoor is een Health Impact Assessment nodig. Hiervoor ontbreken nog de benodigde ingrediënten zoals een definitieve blootstelling- effect relatie voor dag en nacht geluidniveaus (zie WHO-tabel 36, 37, page 77-78), maar bij gebrek aan beter zou de voorwaardelijke blootstelling-effect relatie kunnen worden gebruikt om het verwachte percentage ernstige hinder af te leiden. Hinder wordt behalve door geluid, door persoonlijke, situationele en contextuele aspecten bepaald en het is daardoor lastig precies te voorspellen. Gegevens van elders kunnen goed helpen om een inschatting te maken en gegevens van meerdere studies zijn hier beter toe in staat dan een enkele studie rond een enkel windpark. En die studie kan uiteraard pas gedaan worden als de windturbines er al staan. Hierbij zou de invloed van visuele aspecten (bv in relatie tot de masthoogte) meegewogen moeten worden.

Reactie2: Het is overigens niet duidelijk wat hier bedoeld wordt met "relevante aspecten".

Reactie3: Zoals boven aangegeven was de vraag van de Zwitserse overheid: 'breng de omvang van problematiek in beeld op basis van de beschikbare kennis in de wetenschappelijke literatuur gepubliceerd na 2017. Betrek hierbij de effecten van Laagfrequent Geluid en Infrageluid, en de rol van determinanten van hinder anders dan geluid'.

Noot RIVM: Onderstaande vragen zijn gericht aan de gemeente Amsterdam: wij gaan ter duiding alleen in op vraag II.

I. We vragen u om een reactie te geven op bovengenoemde punten. Wij zouden graag zien dat u per punt aangeeft wat dit betekent voor het Amsterdamse voornemen om windturbines van 146 tot 200 meter hoogte nabij woningen te plaatsen.

II. Deelt u onze mening dat het op grond van het RIVM-rapport niet te verantwoorden is om de voorgenomen plannen om windturbines te plaatsen nabij woonwijken ten uitvoer te brengen? Zo nee, waarom niet?

Reactie: Het RIVM-rapport geeft alleen de mogelijke gevolgen van blootstelling aan geluid weer en de niet-akoestische factoren die hierbij een rol spelen; niet of dat (maatschappelijk) verantwoord is noch of dat geldt voor de specifieke condities en context. Voor dit doel zou lokaal een gezondheidskundige effect screening (Health Impact Assessment) gedaan moeten worden waarbij gebruik gemaakt zou kunnen worden van de voorwaardelijke WHO-blootstelling-effect relatie voor geluid van windturbines en rekening moet worden gehouden met specifieke visuele aspecten en demografische kenmerken (zie boven)

III. Bent u inmiddels op de hoogte van het feit dat juist kinderen met een zich nog ontwikkelend brein bijzonder kwetsbaar zijn voor slaapverstoring en dat dit negatieve gevolgen voor de hersenontwikkeling kan hebben en dat windturbines een bijkomende bron zijn van slaapverstoring?

IV. We vragen u opdracht te geven aan het RIVM om gedegen onderzoek te doen naar de specifieke gezondheidsrisico's met betrekking tot de Amsterdamse zoekgebieden voor windturbines met een hoogte van 146 meter en hoger, binnen 2000 meter van woningen, en/of met een geluidsbelasting van 42 dB en hoger.

V. Wij vragen u om het onderzoek onder punt IV niet te beperken tot de effecten op volwassenen, maar ook de gezondheidseffecten op kinderen mee te nemen.

VI. a. Op welke wijze denkt u invulling te geven aan uw verantwoordelijkheid als volksvertegenwoordiger om het voorzorgprincipe te hanteren en uw inwoners te beschermen tegen eerdergenoemde gezondheidsrisico's?

b. Bent u, net als wij, van mening dat u pas tot uitvoering van de voorgenomen plannen kunt besluiten, als overtuigend is aangetoond dat deze geen gezondheidsrisico's opleveren en bovendien te allen tijde niet ten nadele van de omwonenden zullen uitpakken? Zo nee, waarom niet?

VII. Ziet u het als uw verantwoordelijkheid om geluidsoverlast in de stad zoveel mogelijk te beperken en daarom te zoeken naar groene (energie) alternatieven, die geen negatieve gezondheidseffecten opleveren? Zo nee, waarom niet?
Graag ontvangen wij de beantwoording van onze vragen binnen de daarvoor gestelde termijn.

Referenties

Basner M, McGuire S (2018). WHO environmental noise guidelines for the European Region: a systematic review on environmental noise and effects on sleep. Int J Environ Res Public Health. 15(3):pii: E519 (http://www.mdpi.com/1660-4601/15/3/519/htm) 2018).

Clark Charlotte, Clare Crumpler and Hilary Notley Evidence for Environmental Noise Effects on Health for the United Kingdom Policy Context: A Systematic Review of the Effects of Environmental Noise on Mental Health, Wellbeing, Quality of Life, Cancer, Dementia, Birth, Reproductive Outcomes, and Cognition Int. J. Environ. Res. Public Health 2020, 17(2), 393; https://doi.org/10.3390/ijerph17020393

Kempen E, et al (2018) WHO Environmental Noise Guidelines for the European Region: A Systematic Review on Environmental Noise and Cardiovascular and Metabolic Effects: A Summary Int J Environ Res Public Health . 2018 Feb 22;15(2):379. doi: 10.3390/ijerph15020379.

Guski R, Schreckenberg D, Schuemer R (2017). WHO environmental noise guidelines for the European Region: a systematic review on environmental noise and annoyance. Int J Environ Res Public Health. 14(12). pii:1539 (http://www.mdpi.com/1660-4601/14/12/1539/htm,).

Janssen SA, Vos H, Eisses A. Hinder door geluid van windturbines, Dosis-effectrelaties op basis van Nederlandse en Zweedse gegevens. TNO Report 2008-D-R1051/B; 2008. Summery in predicting annoyance by wind turbine noise' by Sabine Janssen, paper 659 of the Proceedings of Internoise 2010, Lisbon.

Poulsen, (2018a). Long-term exposure to wind turbine noise and redemption of antihypertensive medication: a nationwide cohort study. Environment international, 121, 207- 215.

Poulsen, (2019a). Impact of long-term exposure to wind turbine noise on redemption of sleep medication and antidepressants: a nationwide cohort study. Environmental health perspectives, 127(3) 037005.

Poulsen, (2019b). Long-term exposure to wind turbine noise and risk for myocardial infarction and stroke: a nationwide cohort study. Environmental Health Perspectives, 2019(3), 037004.

RIVM, RUG, GGD Amsterdam (2015).Pilot Kennisplatform Windenergie KENNISBERICHT Geluid van windturbines
http:/Documents/Downloads/Kennisbericht_Geluid_van_windturbines_versie_1punt0_20150611.pdf

RVO Windturbines en geluid
https://www.rvo.nl/sites/default/files/2016/05/Factsheet%20Geluid.PDF Van den Berg GP,

Van den Berg GP, Pedersen E, Bouma J, Bakker R. WINDFARM perception: Visual and acoustic impact of wind turbine of wind turbine farms on residents. Report FP6-2005-Science-and-Society-20, University of Groningen, Göteborg University.

Van Den Berg F. Criteria for wind farm noise: Lmax and Lden Euronoise, Paris**,** 2008

van Kamp, Irene & van den Berg, Frits (2017). Health Effects Related to Wind Turbine Sound, Including Low-Frequency Sound and Infrasound. Acoustics Australia. 46. 10.1007/s40857-017-0115.

Van Kamp, van den Berg (2021) Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update RIVM 2020-0214.

van Kamp, van Kempen, Simon, Baliatsas (2019) Review of Evidence Relating to Environmental Noise Exposure and Annoyance, Sleep Disturbance, Cardio-Vascular and Metabolic Health Outcomes in the Context of the Interdepartmental Group on Costs and Benefits Noise Subject Group (IGCB(N)) RIVM report 2019-0088.

Van Kamp I. and G.P. van den Berg (2020) Health effects related to wind turbine sound: an update RIVM report 2020-0150/0214 (NL vertaling).

Van Kamp I., A. Dusseldorp, G.P. van den Berg, W.I. Hagens, M.J.A. Slob (2013). Windturbines: invloed op de beleving en gezondheid van omwonenden, RIVM rapport 200000001/2013.

Van Kamp, Irene Sendrick Simon, Hilary Notley, Christos Baliatsas and Elise van Kempen (2020) Evidence Relating to Environmental Noise Exposure and Annoyance, Sleep Disturbance, Cardio-Vascular and Metabolic Health Outcomes in the Context of IGCB (N): A Scoping Review of New Evidence Int. J. Environ. Res. Public Health, 17(9), 3016; https://doi.org/10.3390/ijerph17093016

Verheijen et al, (2009). Evaluatie nieuwe normstelling windturbinegeluid. Invloed van verschillende grenswaarden op blootstelling, hinder en mogelijkheden ontwikkelingslocaties. RIVM Rapport 680300007

Verheijen, Edwin, Jan Jabben, Eric Schreurs, Kevin B Smith (2011) Impact of wind turbine noise in The Netherlands, N&H, 13, 55, 459-463.

Welkers, D. et al. (2019) , Motie Schonis en de WHO-richtlijnen voor omgevingsgeluid (2018). Het doel heiligt de middelen, RIVM-rapport 2019-0227.

WHO, Environmental Noise Guidelines for the European Region (2018) WHO, Bonn.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 21 april 2021 14:34
Aan: 'redactie@ntvg.nl'
Onderwerp: Windturbines en gezondheid

Geachte redactie,

Hierbij wil ik mijn zorgen uiten over een mogelijk aanstaande publicatie over de gezondheidseffecten van windturbines in het NtvG geschreven door dhr de Laat. Deze auteur gaf recent aan, op een bewonersavond over dit thema, dat een publicatie binnen weken mogelijk was.

Als medische milieukundige ben ik nauw betrokken bij het thema. Daardoor heb ik een landelijk netwerk van artsen en wetenschappers die ik hierin als experts beschouw. Geen van hen gaf aan betrokken te zijn bij een eventuele peer review van een artikel over windturbines in uw tijdschrift.

Daardoor maak ik mij zorgen dat mijn collega experts niet bij u bekend zijn en mogelijk daardoor niet betrokken zijn bij het beoordelen. Het is een betrekkelijk klein vakgebied met slechts 15 medisch specialisten in de MMK waardoor ik mij goed kan voorstellen dat wij niet bij u op het netvlies staan als mogelijke peer reviewers.

Verder is de maatschappelijke onrust omtrent windturbines groot. Er bereiken ons verhalen dat inwoners al slapeloze nachten hebben voordat er überhaupt windturbines geplaatst zijn door alle negatieve informatie in de media. Mijn zorg daarbij is dat stevige uitspraken in het NtvG, die wellicht wetenschappelijk beter hadden kunnen worden onderbouwd, inwoners onterecht verder verontrusten. Dhr de Laat heeft namelijk een reputatie meer risico's te zien in de plaatsing van windturbines dan veel andere wetenschappers.
Windturbines kunnen inderdaad hinder veroorzaken maar gemeenten moeten zich bij het plaatsen aan strenge geluidsnormen houden die rekening houden met gezondheid. Deze normen zijn gebaseerd op uitgebreid internationaal en recent wetenschappelijk onderzoek.

Als arts in de publieke gezondheid ben ik uiteraard een groot voorstander van gezondheidsschade voorkomen. Als college artsen hierover willen meedenken juich ik dit toe. Maar ik zou dit graag in overleg doen en dit overleg ontbreekt helaas vaak en in dit geval dus ook. Het plaatsen van windturbines in de context van de energietransitie is een complex vraagstuk waar ik denk dat we veel van elkaar kunnen leren. Ik hoop dus dat overleg mogelijk is.

Is het mogelijk met u over mijn zorg verder in gesprek te gaan?

Vriendelijke groeten,

[redacted]
Arts M&G, profiel MMK - adviseur Leefomgeving
Leefomgeving

GGD Amsterdam

T [redacted]
[redacted]@ggd.amsterdam.nl

Nieuwe Achtergracht 100, 1018 WT Amsterdam
ggd.amsterdam.nl

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 6 april 2021 10:41
Aan: [redacted] (extern); [redacted]
Onderwerp: Windturbines
Bijlagen: Raadsadres Gezondheidseffecten windturbines definitief.pdf

Beste mensen,

Zoals beloofd in het MT hierbij de brief die de actievoerende artsen in Noord en IJburg hebben gestuurd naar de raad (en o.a. naar ons) plus een link naar een artikel dat hierover verscheen in het Parool: https://www.parool.nl/amsterdam/artsen-uit-noord-en-ijburg-windmolens-dicht-bij-woongebied-wel-degelijk-riskant~b2f95b17/

Groetjes,

[redacted]
Afdelingsmanager
Leefomgeving

GGD Amsterdam

T [redacted]
[redacted]@ggd.amsterdam.nl

Nieuwe Achtergracht 100, 1018 WT Amsterdam
ggd.amsterdam.nl

[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: woensdag 10 maart 2021 8:28
Aan: [redacted]; Severijn; Huiszoon, Paula; Roda, Adilia
CC: [redacted]
Onderwerp: WOENSDAG Communicatie-activiteiten week 10
Bijlagen: 210310 RES Communicatie week 10.docx

Collega's,

Vandaag werken we gestaag door aan de voorbereiding van 'd-day' donderdag. Bijgaand een actueel overzicht.
Laat me weten als er iets moet worden aangevuld of aangepast.

Van [redacted] hebben we een link gekregen naar het zogeheten Coosto-dashboard. Daarmee kunnen we peilen welke aandacht RES Wind krijgt op de social media. Zie https://in.coosto.com/reporting/public/d/603f5c19d44c17001272b1ca

Groet, [redacted]

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

RES Communicatie-planning week 10
Woensdag 10/3.

TO DO

Activiteit	Taak	Af	Bijzonderheden	Inhoudelijke check
Persbericht	[redacted]	Maandag		[redacted]
Media-distributielijst	[redacted]	Woensdag/ donderdag	Media Vakmedia	
QandA's wethouder tbv interviews	[redacted]	Maandag	[redacted]	[redacted] Juliane
QandA's website obv FAQ.	[redacted]	Woensdag	[redacted]	[redacted]
Tekst website	[redacted]	Woensdag	[redacted]	[redacted]
Kaartje	[redacted] Met [redacted]	Woensdag, einde dag. 17:00	Een kaart algemeen met legenda, Een kaart per zoekgebied.	[redacted]
Nieuwsbrief Duurzame Energie	[redacted]	Woensdag	[redacted]	[redacted]
Nieuwsbrief gemeente + stadsdelen	[redacted]	Woensdag	Redactie [redacted]	[redacted]
Mail-beantwoording vanaf donderdag	[redacted]	Donderdag	Tekst standaard mailbericht Afstemmen met secretariaat wethouder.	[redacted]
Mail aan relaties (stadsdelen, buurgemeentes, Werkgroep NHZ En andere zie stakeholder lijst)	[redacted]	Donderdagmiddag	Brieftekst (mail) uit + Pb + kaart-pdf	[redacted]
Distributielijst	[redacted]	Dinsdag/donderdag		[redacted]
Plan info-bijeenkomsten	[redacted]	Maandag opzet gereed	[redacted]	
Telefoonlijst WH Stakeholders	[redacted]	Maandag	Di-mi belt WH relaties	Weesp en waterland erbij.

				Álle buurgemeentes erbij.
Telefoonnummers buurgemeentes	[redacted]	Dinsdag/donderdag		
Intranetbericht	[redacted]	Donderdag	Redactie via [redacted] Tijdig inseinen	[redacted]
Afstemming Comm. buurgemeenten	[redacted]	Dinsdag-Donderdag	Loopt al…	
Afstemming Comm. stadsdelen	[redacted]	Maandag	Loopt al.	
Afstemming RES	[redacted]	Maandag-woensdag	Is gebeurd!	
Afstemming RES-Comm	[redacted]	Woensdag-donderdag	[redacted] gebeurd.	
Interview RES-WH	[redacted]	Dinsdag Woensdag	[redacted]	
Dagelijkse monitor	[redacted]	Dagelijks	[redacted]	Zie mail met link naar dagelijkse Coosto-dashboard

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 26 mei 2021 14:18
Aan: [redacted]; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: word moties Boomsma en Kreuger
Bijlagen: Moties Boomsma en Kreuger.docx

Moties Boomsma en Kreuger gespot en in word bestand gezet – zie bijlage. Moties VVD en Bij1 nog niet gezien.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur
Ruimte & Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam

M: [redacted]
E [redacted]@amsterdam.nl

Volg ons via
www.facebook.com/duurzaam020
www.twitter.com/duurzaam020
Nieuwsbrief duurzaam020

Gemeente Amsterdam

Motie

Datum raadsvergadering	27 mei 2021
Ingekomen onder nummer	344
Status	–
Onderwerp	Motie van de leden Boomsma en Kreuger inzake de Regionale Energie Strategie Noord-Holland Zuid (compensatie bewoners)

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden hebben de eer voor te stellen:

De Raad,

Gehoord de discussie over het vaststellen van de Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid,

Overwegende dat:
- promotors van wind-op-land waaronder de Milieufederaties noemen windparken als Windpark Nijmegen Betuwe en Oude Schip in Groningen als voorbeelden waar wel op een effectieve manier met steun van de bevolking windmolens geplaatst zijn.
- in deze model projecten gezinnen binnen de 1000 meter afstand worden gecompenseerd met bedragen rond de 3500 euro per jaar.
- hierdoor een (juridisch) precedent geschapen lijkt voor een faire compensatie voor geleden overlast.

Verzoekt het college van burgemeester en wethouders

Onderzoek te doen naar deze goede voorbeelden en voorstellen te doen over minimale compensatie per gezin die investeerders moeten opbrengen op basis van de inmiddels bestaande standaard in Nederland.

Indieners

D.T. Boomsma
K. M. Kreuger

Gemeente Amsterdam

Motie

Datum raadsvergadering	27 mei 2021
Ingekomen onder nummer	345
Status	Status
Onderwerp	Motie van de leden Boomsma en Kreuger inzake het vaststellen van de Regionale Energiestrategie (minimaal een commissielid uit het Raadsadres Gezondheid bij Health Impact Assessment)

Onderwerp

Motie van de leden Boomsma en Kreuger inzake het vaststellen van de Regionale Energiestrategie (minimaal een commissielid uit het Raadsadres Gezondheid bij Health Impact Assessment)

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden hebben de eer voor te stellen:

De Raad,

Gehoord de beraadslaging over het vaststellen van de Regionale Energiestrategie

Constaterende dat:
– een onafhankelijke commissie gaat bekijken aan welke eisen een Health Impact Assessment (HIA) moet voldoen om de mogelijke gezondheidseffecten voor de Amsterdamse situatie zo goed mogelijk in beeld te brengen.

Overwegende dat:
– deze commissie zal worden samengesteld uit (onafhankelijke) experts.

Verzoekt het college van burgemeester en wethouders

In deze commissie minimaal een expert te laten plaatsnemen die is aangedragen door de indieners van het Raadsadres Gezondheid.

Indieners

D.T. Boomsma
K.M. Kreuger

Gemeente Amsterdam

Motie

Datum raadsvergadering	27 mei 2021
Ingekomen onder nummer	346
Status	Status
Onderwerp	Motie van de leden Boomsma en Kreuger inzake het vaststellen van de Regionale Energiestrategie (minimaal een commissielid van Windalarm bij Health Impact Assessment)

Onderwerp

Motie van de leden Boomsma en Kreuger inzake het vaststellen van de Regionale Energiestrategie

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden hebben de eer voor te stellen:

De Raad,

Gehoord de discussie over het vaststellen van de Regionale Energiestrategie

Constaterende dat:
– Een onafhankelijke commissie gaat bekijken aan welke eisen een Health Impact Assessment (HIA) moet voldoen om de mogelijke gezondheidseffecten voor de Amsterdamse situatie zo goed mogelijk in beeld te brengen.

Overwegende dat:
– Deze commissie zal worden samengesteld uit (onafhankelijke) experts.

Verzoekt het college van burgemeester en wethouders

In deze commissie minimaal een expert te laten plaatsnemen die is aangedragen door Windalarm.

Indieners

D.T. Boomsma
K.M. Kreuger

[redacted]

Van: [redacted]@rivm.nl>
Verzonden: donderdag 8 april 2021 10:27
Aan: [redacted]
Onderwerp: WT-vraag

Dag [redacted] ,

TER INFO: Onderstaand het antwoord dat wij richting goep (para)medici

" Geachte dames, heren,

Dank voor uw brief. Wij hebben deze in goed orde ontvangen.

GGD-en kunnen het RIVM om ondersteuning vragen bij, inhoudelijke, vragen van bijvoorbeeld hun bestuur. De gemeenteraad van Amsterdam heeft de GGD-Amsterdam om advies gevraagd naar aanleiding van uw brief. De GGD-Amsterdam heeft het RIVM gevraagd ondersteuning te verlenen bij dit advies. Het RIVM zal hierbij behulpzaam zijn.

Met vriendelijk groet,

Het ExpertiseCentrum Geluid (ECG), RIVM."

Groet,

[redacted]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is verzonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het RIVM aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
www.rivm.nl *De zorg voor morgen* begint vandaag

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. RIVM accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
www.rivm.nl/en Committed to *health and sustainability*

Week	Projectl eider	Besluit?	Bijzonderheden	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	1	2	3	4
				23-27 aug.	30 aug.-3 s.	6-10 sept.	13-17 sept.	20-24 sept.	27 s- 1 okt.	4-8 okt.	11-15 okt.	18-22 okt. Herfstreces	25-29 okt.	1-5 nov.	8-12 nov.	15-19 nov.	22-26 nov.	29 n.-3 dec.	6-10 dec.	13-17 dec.	20-24 dec.	27-31 dec Kerstreces	3-7 jan	10-14 jan	17-21 jan	24-28 jan
Bestuurlijk																										
													Aanleveren				College Aanleveren			Commissie	Raad College		Commissie	Raad	
Technische sessie								21 sept.																		
Portefeuillehoudersoverleg																										
Prio-staf																										
Staf																										
Overleg buurgemeenten																										
Klankbordgroep																										
Uitnodigen en voorbereiding																										
Lokaal (indicatief - nog geen data)																										
Stedelijk (indicatief - nog geen data)																										
Procesgroep																										
PWE																										
Lokale KBGs (indicatief - nog geen data)																										
Stedelijke KBG				*Kick off*		*Voorstel aanleveren Bijeenkomsten*												Presentatie resultaten	Presentatie resultaten							
Formulering/verdieping vraagstelling																										
Ontwerpen/inrichting PWE op maat in Wevaluate platform																										
Testen PWE met interne stakeholders																										
Webtool aanpassen obv feedback																										
Werven deelnemers via panel (en campagne)																										
Uitvoering														Online												
PWE analyse data															Analyse											
Presentatie tussenresultaten Ambtelijk																		Presentatie resultaten								
Eindrapportage schrijven en oplevering																				Oplevering						
Evaluatie																										
Stedelijke KBG					*PvA*																					
Onderzoek/interviews																										
Oplevering																										
Context mapping																										
Lokale KBGs (indicatief - nog geen data)																										
				Oost/NW uitwerken					Lokaties per zoekgebied			Startsessies Input naar werkgroepen				Contextmaps per zoekgebied										
Gezondheid																										
Stedelijke KBG					Voorstel gezondheid											Resultaten										
						Bijeenkomsten werkgroep gezondheid							Input uit PWE	Bespreken vragen PWE O&A				Eerste versie advies		Advies onafhankelijke commissie	Publieksversie					
Natuur																										
Lokale KBGs (indicatief - nog geen data)																										
Bestuurlijk gesprek provincie/N&S, Amsterdam																										
Drie dialoogsessies betrokkenen werkgroep natuur																										
Context mapping												Input														
Eindadvies																										
Ruimte/leefomgeving																										
Lokale KBGs (indicatief - nog geen data)																										
Samenstellen commissie							communicatie																			
Werkgroepensessies experts									1		2		3													
Context mapping											Input															
PWE													Input													
Akoustisch en visueel beeld							Kenismaking		start					Opleveren beelden				advies en beeld								
beschikbaarheid en planning werkzaamheden																										
[redacted]																										
Uitvoeringsprogramma NHZ																										
Werkgroep RES NHZ							13 sept		27 sept																	
Werkgroep RES NHZ XL								23 sept																		
Stuurgroep								24 sept					29 okt													
Stuurgroep XXL																	26 nov.									

Deelname nr.	Categorie/organisatie	naam	email
JA	Windalarm	[redacted]	[redacted]@eceat.nl
JA	Bezorgde artsen	[redacted]	[redacted]@planet.nl
JA	Noord Verstoord	[redacted]	info@noord-verstoord.nl [redacted]@xs4all.nl
JA	Alliantie Noordelijke Tuinparken (een v/d voorzitters)	[redacted]	[redacted]@hetnet.nl
Ja/voorl	Woonbootverenging Amsterdam	[redacted]	[redacted]@woonbootverenigingamsterdam.nl
JA	Amsterdam Wind	[redacted]	[redacted]@gmail.com [redacted]@amsterdamenergie.nl
JA	MA.AK /02025	[redacted]	[redacted]@live.com
JA	Jong RES	[redacted]	[redacted]@arcadis.com
JA	Natuur en Milieufederatie Noord-Holland	[redacted]	[redacted]@mnh.nl
JA	Bezorgde artsen	[redacted]	[redacted]@outlook.com
JA	woonbootbewoner(s)	[redacted]	[redacted]@harrydegroot.net
JA	(Jong RES)	[redacted]	[redacted]@berenschot.nl
JA	Spaar het Gein + buurtbewoner	[redacted]	[redacted]@gmail.com
JA	Spaar het Gein	[redacted]	[redacted]@costerabcoude.nl
JA	Windalarm	[redacted]	[redacted]@gmail.com
JA	bewoners Driemond/Diemerscheg/Zuidoost	[redacted]	[redacted]@gmail.com
JA	bewoners Driemond/Diemerscheg/Zuidoost	[redacted]	[redacted]@gmail.com
	namens 4 tuinparken in Amsterdam Noord. Kweeklust, Tuinwijck,		
JA	De Molen en Buikslotermeer.	[redacted]	[redacted]@kpnmail.nl
JA	MA.AK /02025	[redacted]	[redacted]@hotmail.com
JA	namens platform 0225 KetelhuisWG	[redacted]	[redacted]@gmail.com
JA	GGD	[redacted]	[redacted]@ggd.amsterdam.nl
JA	Juliane		[redacted]@amsterdam.nl
JA	Geertje		[redacted]@amsterdam.nl
JA	Maartje Oome		[redacted]@amsterdam.nl
Ja	Martien Kuitenbrouwer		[redacted]@public-mediation.nl
Ja	Marc Rijnveld		[redacted]@public-mediation.nl
	Bewonerscommissie Eigen Haard, 'HoefijzerPlus'	[redacted]	[redacted]@gmail.com
	namens 4 tuinparken in Amsterdam Noord. Kweeklust, Tuinwijck,		
	De Molen en Buikslotermeer.	[redacted]	[redacted]@gmail.com
	Ondernemersvereniging Westpoort	[redacted]	[redacted]@westpoortondernemers.nl
	Natuur en milieu		
afgemeld	De Gezonde stad	[redacted]	[redacted]@degezondestad.org
	Anti windmolengroepen		
afgezegd+vervang	Spaar het Gein	[redacted]	[redacted]@gmail.com
	Bewonersgroepen		
	Recreatie: Volkstuinders en woonbootbewoners, Golfbaan		
	Tuinpark De Molen	[redacted]	tuinpark.de.molen@gmail.com

namens 4 tuinparken in Amsterdam Noord. Kweeklust, Tuinwijck, De Molen en Buikslotermeer.	[redacted]	[redacted]@orion.nl;
Golfbaan Waterland Amsterdam	Hannie van de Sande	info@golfbaanwaterlandamsterdam.nl
Windcorporaties		
Bedrijven		
Aliander	[redacted]	[redacted]@alliander.com
Windmolenvoorstanders		
Collega's		
[redacted] (stedenbouw)		[redacted]@amsterdam.nl
[redacted] (energie)		[redacted]@amsterdam.nl
RES-team		
[redacted]		[redacted]@amsterdam.nl;
Public Mediation		

Beste leden van de gemeenteraad,
Op 27 mei heeft een meerderheid van uw raad ingestemd met de Regionale Energiestrategie 1.0 Noord-Holland Zuid. Ik heb toen aangegeven u voor het zomerreces te willen informeren over de route die ik zal volgen met de reflectiefase. Ook geef ik aan hoe de raad invulling geeft aan een aantal moties die betrekking hebben op deze reflectiefase.

De reflectiefase is ingelast om de dialoog met de stad te zoeken na een periode van intensief maatschappelijk debat waarin ook veel zorgen geuit zijn. Dit traject van de reflectiefase vereist een lerende en reflectieve aanpak. Niet elke stap kan nu al tot in detail worden ingevuld, gezamenlijk zal dit gedurende de looptijd met input van belanghebbenden worden ingevuld. Het vertrekpunt voor de reflectiefase is de RES 1.0 en de daarin benoemde Amsterdamse ambitie voor windenergie. De wensen van uw raad zullen in deze fase mee worden genomen, zoals geuit in motie #X naam naar fysieke bijeenkomsten en motie #x naam over het houden van een evaluatie. Nadrukkelijk heeft de gemeente oog voor de diversiteit van inwoners zodat ik kennis neem van verschillende perspectieven. In deze brief geef ik u meer informatie over de aanpak op hoofdlijnen voor de reflectiefase. Ik verwacht na het reces een collegebesluit te kunnen nemen over de plan van aanpak.

Met opmerkingen [redacted] Deze zin iets naar achteren?

Met opmerkingen [redacted] Andere zin hiervoor gezet.

Met opmerkingen [redacted] Of: ....een weer verder ingevuld plan van aanpak te kunnen sturen.

Met opmerkingen [redacted] Voorstel: afstemmen met staf wethouder [redacted]

Input opgehaald bij groot aantal belanghebbenden voor aanpak reflectiefase
Ik constateer dat de behoefte om mee te praten en mee te doen groot is onder alle groepen. De visie en behoefte hoe dat te doen verschilt enorm. In mei en juni is input opgehaald bij belanghebbenden voor de reflectiefase, daaruit blijkt dat de visie op de reflectie fase, problematiek, behoeften én belangen zeer uiteen lopen. Sommigen willen eerst de evaluatie van de participatie en dan pas verder, anderen willen direct aan de slag met het in kaart brengen van zoekgebieden; Sommigen willen eerst een nut en noodzaak discussie voeren, anderen willen nu concreet in dialoog met lokale direct-betrokkenen; Sommigen willen vooral aan de slag met joint fact finding op gezondheid (HIA), anderen willen aan de slag met samen oplossingen ontwerpen.

Grote interesse bij RES partners
Ook bij mede overheden constateer ik veel belangstelling in het gezamenlijk doorlopen van de reflectiefase. Er is grote behoefte aan beleidsafstemming in grensgebieden van de RES. Een bijzondere rol komt de stadsdelen toe, waar ook een groot deel van de dialoog zal plaats vinden. Zij zullen nog sterker dan tot nu toe onderdeel van de aanpak worden.

Verbinden van drie schaalniveaus
De reflectiefase zal inzichtelijk maken hoe landelijke wet- en regelgeving en aanvullende bepalingen, zoals het landelijk afwegingskader RES met gemeentelijke beleidsambities en wensen en lokale wensen en inzichten verbonden zijn. Parallel zullen randvoorwaarden op deze drie schaalniveaus landelijk, stedelijk en lokaal besproken worden, waarbij wet- en regelgeving een harde randvoorwaarde zijn.

Drie producten: afwegingskader, richtlijnen voor participatie en richtlijnen voor governance
In de reflectiefase wordt toegewerkt naar drie producten: 1. een afwegingskader, 2. richtlijnen voor participatie en 3.richtlijnen voor governance. Deze producten zijn input voor de vervolgstappen.

1. Het *afwegingskader* bevat kenmerken die een rol moeten spelen bij de besluitvorming over concrete locaties in de zoekgebieden.
2. *Richtlijnen voor participatie* gaan over hoe belanghebbenden betrokken worden. Deze richtlijnen bevatten "spelregels" voor alle betrokkenen, waaronder belanghebbenden, initiatiefnemers, gemeente en RES partners tijdens het opstellen van het participatieplan, de projectvoorbereidingsfase en de realisatiefase. Inzichten uit de evaluatie worden daarin opgenomen. De evaluatie zelf is een tussenproduct in dit proces.
3. Ten derde beschrijven *richtlijnen voor governance* de regierol van de gemeente. Deze richtlijnen geven informatie over de relatie van de gemeente met belanghebbenden in de brede omgeving en met de initiatiefnemers. Zij geeft ook informatie over de verhoudingen en afstemming tussen RES partners en mede-overheden zoals buurgemeenten en stadsdelen.

Door de afspraken uit de reflectiefase in een helder kader te borgen krijgen de wensen en zorgen van belanghebbende een plek. Door een zorgvuldig vervolgproces in te richten tracht de gemeente duidelijkheid te scheppen over rollen en verantwoordelijkheden in de vervolgstappen.

Ad 1. Het afwegingskader
Het afwegingskader geeft informatie die relevant is om te betrekken bij het beoordelen en besluiten over locaties en helpt bij het wegen van de aangereikte informatie. Het afwegingskader is geen beslisboom. Het kader bevat informatie uit landelijke kaders en wetgeving, stedelijke kaders van gemeente Amsterdam en lokale criteria. Om deze informatie op te halen zijn verschillende type activiteiten beoogd, zowel stedelijk als lokaal.
Tijdens de reflectiefase zal het afwegingskader met erbij horende kenmerken uitgewerkt worden met kenmerken voor de hele stad en een kader met lokale kenmerken per zoekgebied. Kenmerken die van belang zijn worden opgenomen in het afwegingskader. De weging en (bestuurlijke-) prioritering van deze kenmerken vindt tijdens besluitvorming over concrete locaties plaats. Het is denkbaar dat de verzamelde informatie voldoende kader geeft voor het opstellen van een Notitie Rijkwijdte en Detailniveau, als opmaat naar een initiatief en een locatiekeuze.

Activiteiten
Beoogde hoeksteen van het traject is een participatieve waardenevaluatie[1] . Door deze raadpleging kunnen dilemma's voorgelegd worden, achterliggende motivaties transparant worden en zo invloed krijgen bij besluitvorming. Met een PWE kan in korte tijd een brede afspiegeling van belanghebbenden worden geïnformeerd, geraadpleegd en deelgenoot gemaakt van bestuurlijke dilemma's. Ook wordt gedacht aan dialoogsessies, etnografisch[2] onderzoek waarin de lokale leefwereld van bewoners beschreven wordt, beleidsanalyse, simulaties/ visualisaties, natuurwaarden onderzoek, mogelijk ook in vorm van excursies, thematische gesprekken en joint fact finding. Doorlopend wordt dit gefaciliteerd door informatievoorziening, zowel algemeen als specifiek per zoekgebied. De definitieve toepassing van deze instrumenten wordt nog nader ingevuld, mede op basis van wensen en behoeften die tijdens het proces naar voren komen.

[1] Link naar pwe filmpje
[2] Wat is etnografisch onderzoek? Nader duiden @[redacted]

Met opmerkingen [redacted] Of deze streepjes hier weglaten en hieronder per kopje meer toelichten? Is nu wat dubbel.

In deze alinea misschien juist wat meer uitleggen waarom de reflectiefase naar een aantal producten toe werkt:

Met opmerkingen [redacted]**]:** Ik heb onderaan nog twee zinnen hierover toegevoegd.

Met opmerkingen [redacted] Ik zou hier de eerste zinnen van de sheets ook gebruiken als inleiding, wat is het, en wat is het niet (geen beslisboom)

Met opmerkingen [redacted] Gedaan.

Met opmerkingen [redacted] @[redacted] Is deze zin duidelijk?

Met opmerkingen [redacted] Ik zie geen opmerking, dus duidelijk.
@[redacted]

Expertise voor gezondheid, ruimtelijke kwaliteit en natuurwaarden

Tijdens de verschillende activiteiten komen ook specialistische onderwerpen aan de orde. Deze worden begeleid door experts. In ieder geval zal gewerkt worden aan de volgende trajecten:

1. Een gezondheidseffectscan (GES)[3] waarvoor de aanpak inclusief de samenstelling van een onafhankelijke commissie met onder ander medische experts in de reflectiefase nader uitgewerkt wordt ook in samenwerking met het landelijk expertisepunt van het RIVM geluid bij windturbines en de GGD, @[redacted] ajb akkoord/ nader invullen
2. Een ruimtelijk kwaliteitskader dat kenmerken geeft ten aanzien van de beoordeling van de bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit van windturbines op mogelijke locaties in de zoekgebieden. Hiervoor wordt lokaal input opgehaald en gebruik gemaakt van o.a. het etnografisch onderzoek, en visualisaties/ simulaties. @[redacted] ajb akkoord.
3. Een natuurwaarden- en natuurbelevingsonderzoek, waar specialistische expertise ingezet wordt en o.a. samenwerking gezocht wordt met het team van stadsecologen. @[redacted] ajb akkoord.

Deze trajecten vinden in samenhang met de dialoogsessies plaats, het zijn geen aparte trajecten maar zullen geïntegreerd met de lokale onderzoeken en stedelijke gesprekken.

Met opmerkingen [redacted] @[redacted] wil jij ook meelezen of dit de lading dekt van wat we eerder hebben toegezegd?

Met opmerkingen [redacted] We zeggen dat we in de volgende fase geluidsimulaties inzetten: waar hoort dat terecht? Is niet deel van RIVM traject, maar moet lokaal gebeuren.

Met opmerkingen [redacted] Zijn ruimtelijk en natuur niet juist ook onderdeel van de gesprekken en dialogen op locatie, dus geen aparte onderdelen?

Met opmerkingen [redacted] Zie laatste zin, dit geprobeerd duidelijk te maken.

Hoe komt het afwegingskader tot stand?

De kenmerken voor het afwegingskader worden uitgewerkt met input van een brede groep belanghebbenden waaronder bewoners en bedrijven uit Amsterdam en de buurgemeenten, met de stadsdelen, hun wijkteams en anderen, de RES partners zoals de energieregio NHZ, de provincie, Waterschappen en Liander. Ook de energie coöperaties van Amsterdam Wind, kennisinstellingen zoals bijv. het RIVM, de TU Delft en de GGD worden betrokken. De oproep om mee te doen zal breed worden gedeeld, zie communicatie en aanpak voor nadere details. Ook uw raad wordt uitgenodigd actief deel te nemen. Penvoerder van dit traject blijft de gemeente samen met de ingehuurde adviseurs van Public Mediation.

Met opmerkingen [redacted] Ik denk dat wij/PM moeten blijven schrijven, om voortgang en objectiviteit te bewaken.

Met opmerkingen [redacted] Ik snap je punt, heb een zin toegevoegd, maar vind dit niet de lading dekkend, dit komt heel directief over.
@[redacted] Graag aanvullend voorstel.

Doelgroep bestuur, raad en belanghebbenden

Het afwegingskader dient uiteindelijk ertoe om bestuur en raad hulp te bieden bij het besluit. Tevens geeft het een leidraad voor het gewenste product en leidt dit kader tot transparantie en zekerheid bij belanghebbenden over de te verwachten informatie. Tot slot zullen alle uitvoerenden zich aan het afwegingskader moeten committeren.

Ad2. Richtlijnen participatie, extra aandacht voor evaluatie

De richtlijn geeft informatie die relevant is om te betrekken bij het opzetten van de participatie in het vervolgproces. Zij helpt bij het uitwerken van het participatieplan door initiatiefnemers, en zij helpt bij het beoordelen van het participatieplan en verdere participatiestappen door de raad. De richtlijn participatie bevat geen kant en klaar plan van aanpak voor een participatieplan voorgelegd, maar doet uitspraken over het resultaat. De richtlijn beschrijft wettelijke kaders en normen, de landelijke kaders klimaatakkoord zoals o.a. 50% lokaal eigendom, en stedelijke beleidskaders en moties van uw raad. Tot slot wordt ook dit aangevuld door input van belanghebbenden stedelijk en op locatie: wat is belangrijk voor participatie?

Activiteiten

Mogelijke activiteiten in de reflectiefase zijn erop gericht om verschillende bestaande kaders voor participatie in beeld te brengen. Ook zijn dialoogsessies geschikt om zowel stedelijk als lokaal op

[3] GES is de Nederlandstalige benoeming van een Health Impact Assessment, zoals toegelicht in een brief aan uw raad op 20 april. @[redacted] akkoord?

te halen wat belanghebbenden belangrijk vinden bij participatie en wat energie-coöperaties/ initiatiefnemers nodig hebben. Daarnaast wordt afgestemd over de verwachtingen en vragen aan de gemeente. Hiervoor kunnen een deel van de activiteiten zoals beschreven onder "afwegingskader" ingezet worden.

Uw raad heeft gevraagd het participatie- en communicatieproces te evalueren en te kijken naar verbetermogelijkheden in het vervolg[4]. Deze evaluatie wordt onderdeel van de activiteiten om te komen tot richtlijnen voor participatie. De vraagstellingen worden o.a. samen met belanghebbenden geformuleerd. De evaluatie zal als apart tussenproduct opgeleverd worden aan uw raad.

Bij de activiteiten ten behoeve van richtlijnen over participatie zullen dezelfde groepen betrokken worden als bij het opstellen van het afwegingskader. Ook de richtlijnen voor participatie zijn gericht op beoordeling tijdens de besluitvorming en daarmee primair gericht op bestuur en raad, maar dienen ook tot transparantie en zekerheid bij belanghebbenden over de te verwachten informatie.

Ad. 3. Richtlijnen governance
Een richtlijn voor governance geeft de samenwerking met de andere overheden vorm (provincie, buurgemeenten, RES regio), zij geeft inzicht in de regierol van de gemeente en stelt spelregels op hoe met elkaar omgaan. Het geeft zekerheden aan zowel raad als belanghebbenden over verantwoordelijkheden en besluitvorming over definitieve locaties. De richtlijn beschrijft de spelregels voor samenspel, de gezamenlijke benodigde kennisopbouw, deelt (participatie) ervaringen en geeft aan of en zo ja, waar gezamenlijke governance richting andere overheden nodig is.

Activiteiten
Mogelijke activiteiten zijn erop gericht om besluitvorming af te stemmen en beleid te coördineren, indien mogelijk. Vervolgens worden afspraken gemaakt hoe om te gaan met deze tegenstellingen. De activiteiten worden uitgevoerd met o.a. de mede-overheden, o.a. RES partners en buurgemeenten, de stadsdelen en verschillende directies/ afdelingen van de gemeente.

Doelgroep van de governance richtlijn is het bestuur en uitvoerenden, maar ook initiatiefnemers, belanghebbenden en raad wordt daarmee duidelijkheid geboden.

Aanpak reflectiefase is een groeiproces in stappen
Het moge duidelijk zijn: na het intensieve proces van opstellen en besluitvorming rond de RES met uiteenlopende belangen moet het eigenaarschap en het vertrouwen in het vervolgproces groeien. In deze brief informeer ik u daarom alvast over de bevindingen tot nu toe, en de opgehaalde informatie en ideeën waar dit toe leidt.
Deze processchets is een verzameling van activiteiten waar zoveel mogelijk tegemoet gekomen wordt aan verschillende behoeften die nu leven. Voor dit proces moet eigenaarschap groeien van belanghebbenden op lokaal, stedelijk en niveau van de buurgemeenten/ de regio.

Wat zet ik nu in gang en wat loopt al ?
Om recht te doen aan het groeiproces in de reflectiefase zal ook de aanpak in stappen verder worden uitgewerkt en ingevuld. U ontvangt nu door middel van deze brief een schets van de hoofdlijnen en de beoogde resultaten. De komende weken zal ik verdere stappen zetten en het

[4] Invoegen nummer naam motie.

Met opmerkingen [redacted] Kern voor de raad en belanghebbenden is dat dit zekerheden geeft over verantwoordelijkheden en besluitvorming over definitieve locaties. Rest is idd aan toelichting/aan de gemeente

Met opmerkingen [redacted] @[redacted] Vind je dit niet terug komen? Graag tekstvoorstel.

Met opmerkingen [redacted] [taal] Opstellen of opstelling? Of uitwerking?

proces concretiseren, inclusief bijvoorbeeld offertetrajecten van benodigde onderzoeken, dialoogsessies of de evaluatie. Ik verwacht na het reces een besluit over het proces tot einde van de reflectiefase te kunnen nemen, als onderstaande stappen uit de startfase doorlopen zijn.

Oprichten procesgroepen
Belangrijke bouwsteen in de aanpak van de reflectiefase zijn procesgroepen waarin belangstellenden meedenken en meedoen. Voor elk van de relevante schaalniveaus zal gewerkt worden met deze procesgroepen: lokale groepen gericht op concrete zoekgebieden en in nauwe samenwerking met stadsdelen en indien relevant de buurgemeenten, een stedelijke groep voor overkoepelende vraagstukken (denk aan uitwerken van evaluatievragen) en regionaal waar het gaat om governance vraagstukken. Er zal breed en openbaar worden uitgenodigd om deel te nemen aan proces groepen, de selectie zal erop gericht zijn dat een grote diversiteit van perspectieven geborgd is. Conform motie xxx zal ook een deel van de bijeenkomsten fysiek plaats vinden. We zetten de uitnodiging voor deze procesgroepen zo snel mogelijk in gang. Daarnaast zullen we starten met de eerste activiteiten vanuit de procesgroep governance, waarvoor we de andere overheden uitnodigen. Een eerste bijeenkomst vindt mogelijk nog voor het zomerreces plaats.

Uitnodiging voor een procesgroep raadsleden
Ik nodig u uit om zelf actief te worden in de procesgroep van raadsleden. Om ook uw raad doorlopend te betrekken nodigen we raadsleden en stadsdeelcommissie leden uit om via een procesgroep gedurende het traject mee te werken.[5]

Voorbereiden specialistische onderzoeken, waaronder de HIA/ GES
Daarnaast zullen we de activiteiten verder concretiseren en specialistische onderzoeken voorbereiden. Daarbij hoort ook het vormgeven van traject om met elkaar gezondheidsvragen te adresseren, ook in relatie tot een landelijke expertisepunt windenergie en gezondheid. @[redacted] wil je ajb aanvullen. Ook zullen we voorbereidingen treffen om de raadpleging (participatieve waardenevaluatie (PWE)) in gang te zetten.

Toezegging door het Rijk voor gezamenlijke werkgroep
Over een aantal onderwerpen, zoals de mogelijkheid van wind op land en de algemene kaders van de energietransitie bestaat veel onrust en een verschil van mening over de feiten. Amsterdam heeft bij het Nationaal Programma RES erop aangedrongen dat een gezamenlijk traject gestart wordt, waarin met elkaar naar de feiten gekeken wordt, die de achtergrond vormen voor de afspraken over de RES. Het Rijk heeft ondertussen toegezegd hiermee xxx te starten. @[redacted] NP RES Dit traject zal parallel aan de Amsterdamse reflectiefase lopen.

Planning
Zoals gezegd verwacht ik een collegebesluit te kunnen nemen als de voorbereidende werkzaamheden na het zomerreces afgerond zijn. Daarna of parallel eraan zullen we starten met de lokale en stedelijke bijeenkomsten. Na verwachting zal de vervolgfase duren tot ongeveer het einde van het jaar. Ik hoop erop in december een afwegingskader te kunnen voorleggen aan het college dat nog voor de verkiezingen door u vastgesteld kan worden.

Communicatie

[5] In Fryslan zijn goede ervaringen opgedaan met een klankbordgroep van raadsleden tijdens het proces van de RES. @[redacted] ajb checken!

Met opmerkingen [redacted] Of formuleren we dit globaler, zie eerdere opmerking

Met opmerkingen [redacted] Zie opmerking, afstemmen met staf wethouder.

Met opmerkingen [redacted] @[redacted] specifieker aangeven / direct na het zomerreces?

Met opmerkingen [redacted] Iets zeggen over dat dit niet IN de reflectiefase zit, maar dat inzichten hieruit worden meegenomen

Met opmerkingen [redacted] Laatste zin in deze alinea nav opmerking toegevoegd.

Met opmerkingen [redacted] Hier iets toevoegen over lengte van het proces, dat we ook door moeten om de doelen te halen, dat we juist zorgvuldige kaders maken waarmee in het vervolgproces iedereen nogmaals goed betrokken wordt. En dat wh graag deze raad nog de oplossingen voor de zorgen die zij heeft geuit wil teruggeven?

Met opmerkingen [redacted] Moet 'communicatie' op een andere plek?

De reflectiefase is opnieuw een traject waar belangstellenden uitgebreid gevraagd worden om mee te denken en waar transparant over het traject en de uitkomsten gecommuniceerd wordt. Goede communicatie als ondersteuning van de reflectiefase is daarom essentieel. De communicatieactiviteiten zijn in de komende fase tweeledig: enerzijds zoveel en divers mogelijk mensen uitnodigen en betrekken bij het traject en anderzijds de energietransitie voelbaar maken. Deze strategie sluit naadloos aan bij de opzet van de reflectiefase. Ook hebben boogde activiteiten, zoals de PWE een sterke communicatie component, PWE is bijzonder geschikt om grote groepen te informeren en te betrekken.

En verder
Parallel aan de reflectiefase zal Amsterdam meewerken bij het opstellen van een regionaal uitvoeringsprogramma door de energieregio NHZ. De contouren ervan zullen de komende weken uitgewerkt moeten worden. Hierin moeten afspraken uit de reflectiefase ook een plek krijgen. Verder zal worden bekeken hoe de RES te integreren in de omgevingsinstrumenten die volgen uit de Omgevingsvisie Amsterdam. @[redacted] ajb check.

Tot slot, in het zoekgebied Noorder IJplas/ Cornelis Douwesterrein is een participatieplan goedgekeurd en starten de initiatiefnemers met verdere projectvoorbereiding. Mocht de reflectiefase relevante inzichten opleveren voor dat zoekgebied zullen de initiatiefnemers ermee rekening houden, net zoals in de reflectiefase leringen uit de verdere uitwerking van het zoekgebied Noorder IJplas/ Cornelis Douwesterrein mee worden genomen. De afspraken over het opzetten van een HIA / GES en de gezondheidseffecten zullen in beide trajecten geldig zijn.
@[redacted] ajb check.

Afdoening moties: (volgt)
In de vergadering van de gemeenteraad van xx-xx-xxxx heeft uw raad bij de behandeling van (noem het agendapunt naar aanleiding waarvan de motie is aangenomen motie (nummer) van raadslid (naam) van (partij) aangenomen waarin het college gevraagd wordt om

1. Xxx
2. Xxx
3. xxx

Op *datum* is er een stand van zaken gegeven. Er is toen gemeld xxxx. (invullen of weghalen als niet van toepassing).

Het College geeft als volgt uitvoering aan de motie:

4. Xxx
5. Xxx
6. xxx

Puntsgewijs ingaan op het gevraagde in de motie. Zelfde nummering aan houden.

Het college beschouwt de motie hiermee als afgehandeld.

2 oude (motie 40 en motie 85) en de twee aangenomen (motie 349 en 368) moties van 27 mei.

Input [redacted]

Nummer VN

Directie

Gemeente Amsterdam

Voordracht voor de vergadering van 24 juni 2021
MAP WETHOUDER Van Doorninck

Portefeuille

Duurzaamheid

Agendapunt

<*automatisch*>

Tekst van openbare besluiten wordt gepubliceerd

Onderwerp

Informeren Raad over voortgang Reflectiefase RES.

Gevraagde beslispunten

1. Instemmen met de concept-raadsbrief over de voortgang reflectiefase RES.

Onderbouwing beslispunten

Ad 1. Instemmen met de concept-raadsbrief over de voortgang reflectiefase RES.
Op 27 mei heeft de raad ingestemd met de Regionale Energiestrategie 1.0 Noord-Holland Zuid. U heeft toen aangegeven de raad voor het zomerreces te willen informeren over de aanpak van de reflectiefase.

In bijgaande raadsbrief staat een indruk van de opgehaalde informatie tot nu toe en de aanpak op hoofdlijnen. In deze opzet is er nu voor gekozen om de raad met regelmaat te informeren over opzet en voortgang (en niet alsnog een vastgesteld PVA te delen). Hierbij wordt benadrukt dat de reflectiefase een adaptief proces is, dat in samenspraak met belanghebbenden tot stand komt en per fase verder wordt ontwikkeld. Waarbij wel gestreefd wordt naar een afronding van het afwegingskader in 2021, vast te stellen door de huidige raad.

In de geschetste aanpak wordt aandacht besteed aan de onderwerpen die door raadsleden (via moties) zijn aangedragen, waaronder het houden van fysieke bijeenkomsten, oog voor diversiteit van deelnemers en het houden van een evaluatie over het participatieproces tot nu toe.

De raad wordt nadrukkelijk uitgenodigd om via een procesgroep van raadsleden actief betrokken te zijn bij de reflectiefase.

Volgende processtappen

Na akkoord wethouder: wordt de brief ondertekend en verzonden.

Advies / afstemming
N.v.t.

Nummer VN

Directie

Gemeente Amsterdam

Documenten

Registratienr.	Naam
<*automatisch*>	Bijlage 1: Raadsbrief voortgang Reflectiefase RES 1.0

Behandelend ambtenaar (naam, telefoonnummer en e-mailadres)

Ruimte en Duurzaamheid,
[redacted]@amsterdam.nl
[redacted]@amsterdam.nl

Beslissing

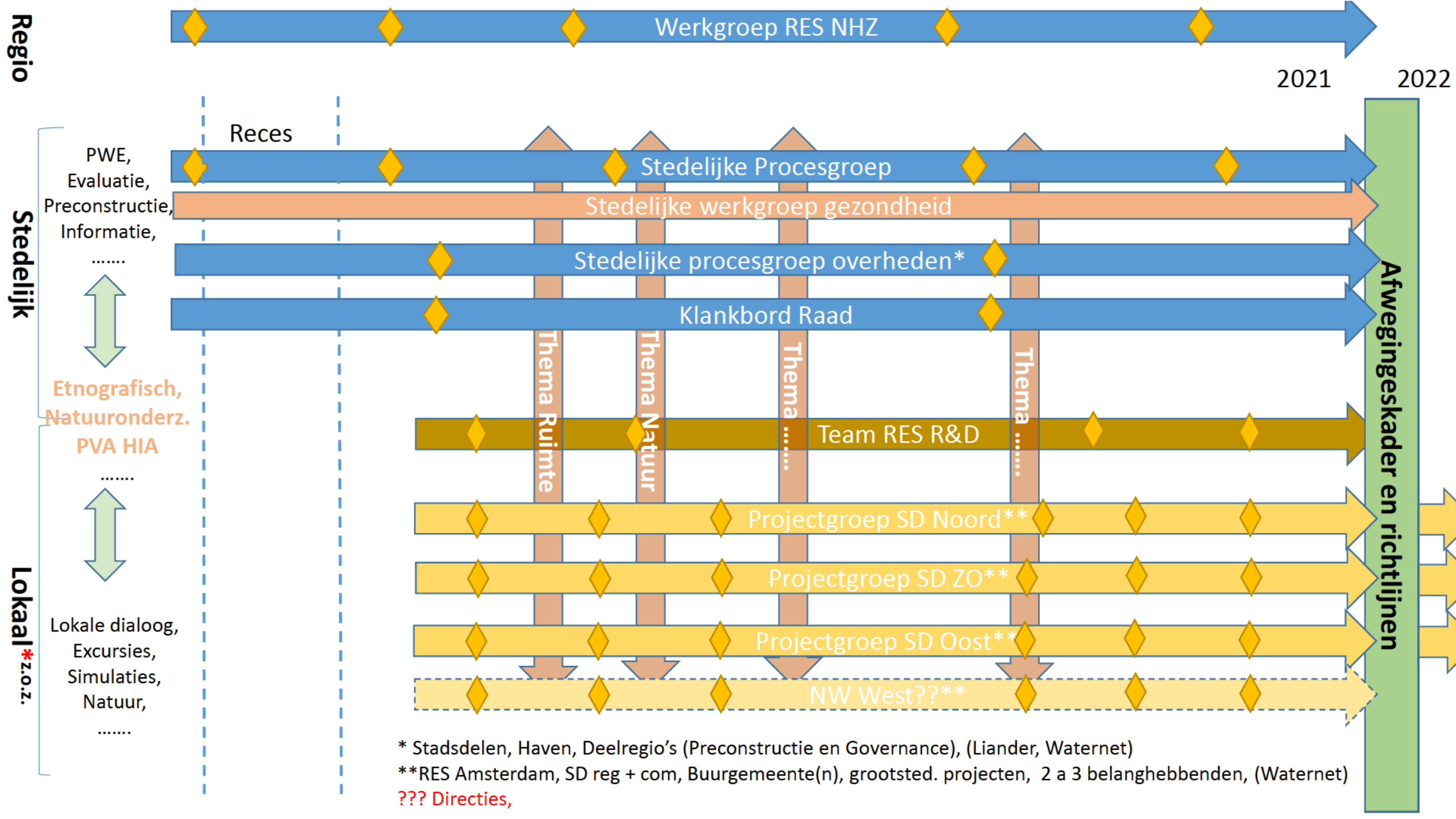
Regio
Werkgroep RES NHZ
2021
2022
Reces
Stedelijk
PWE,
Evaluatie,
Preconstructie,
Informatie,
.....
Stedelijke Procesgroep
Stedelijke werkgroep gezondheid
Stedelijke procesgroep overheden*
Klankbord Raad
Thema Ruimte
Thema Natuur
Thema .....
Thema .....
Afwegingeskader en richtlijnen
Etnografisch,
Natuuronderz.
PVA HIA
.....
Team RES R&D
Lokaal*z.o.z.
Lokale dialoog,
Excursies,
Simulaties,
Natuur,
.....
Projectgroep SD Noord**
Projectgroep SD ZO**
Projectgroep SD Oost**
NW West??**
* Stadsdelen, Haven, Deelregio's (Preconstructie en Governance), (Liander, Waternet)
**RES Amsterdam, SD reg + com, Buurgemeente(n), grootsted. projecten, 2 a 3 belanghebbenden, (Waternet)
??? Directies,

*Mogelijke-/gevraagde rollen stadsdelen in Reflectiefase

Algemeen: eigenaarschap van het winddossier in de stadsdelen, waaronder het zorgen voor lokale inbreng en zorgen die een rol moeten spelen bij de definitieve besluitvorming over windturbines. Hulp bij het organiseren en bereiken van de doelgroep in deze fase door:

- Vanuit lokale kennis meedenken over opzet en uitvoering reflectiefase
- Praktische ondersteuning bij het organiseren van lokale dialogen, buurtexcursies, etnografisch onderzoek, natuur- en ruimtestudies,….
- Zoeken naar mogelijkheden om gewenste overleggen/gesprekken te laten meeliften op bestaande netwerken en gesprekken.
- Ondersteunen van de communicatie door o.a. informeren, kanaliseren van vragen, bereiken van een brede doelgroep, informeren over mogelijkheid deelname lokale sessies, ….
- Ambassadeurschap van een zorgvuldig reflectiefase proces in de stadsdelen

Naam		Aanwezigheid	Antwoord	
[redacted]@groenlicht.nl'	[redacted]@groenlicht.nl'	Groenlicht/ Gem. Amsterdam	Geaccepteerd	
[redacted]	[redacted]@amsterdam.nl	Verplichte deelnemer	Geweigerd	[redacted]
[redacted]	[redacted]amsterdam.nl	Verplichte deelnemer	Geweigerd	[redacted]
[redacted]@public-mediation.nl'		PM / Gem. Amsterdam	Geaccepteerd	[redacted]
[redacted]		Verplichte deelnemer	Geweigerd	[redacted]
[redacted]@derondevenen.nl'	[redacted]@derondevenen.nl	stadsdeel Nieuw-west - gem. A'dam	Geweigerd	[redacted]
[redacted]@Zaanstad.nl'	[redacted]@Zaanstad.nl	Verplichte deelnemer	Geweigerd	[redacted]
[redacted]		PM / Gem. Amsterdam	Geaccepteerd	[redacted]
[redacted]@noord-holland.nl'	[redacted]@noord-holland.nl	Verplichte deelnemer	Geweigerd	[redacted]
[redacted]		PM / Gem. Amsterdam	Geaccepteerd	[redacted]
[redacted]@landsmeer.nl'	[redacted]@landsmeer.nl	Verplichte deelnemer	Geweigerd	[redacted]
[redacted]	[redacted]@amsterdam.nl	Gem. Amsterdam / ontwerper afd. duurzaamheid	Geen	[redacted]
'rob.de.jeu@noord-holland.nl'	rob.de.jeu@noord-holland.nl	Provincie NH	Geen	[redacted]
[redacted]@appm.nl'	[redacted]@appm.nl	APPM consortium	Geen	[redacted]
[redacted]	[redacted]@portofamsterdam.com			[redacted]
[redacted]@portofamsterdam.com'	[redacted]@portofamsterdam.com	gem. Amsterdam - Havengebied	Geen	[redacted]
[redacted]@alliander.com'	huub.hendriks@alliander com	Liander	Geen	[redacted]
[redacted]	[redacted]@amsterdam.nl	Verplichte deelnemer	Geen	[redacted]
[redacted]	[redacted]@amsterdam.nl	Gem. Amsterdam (Zon - duurzaamheid)	Geen	[redacted]
[redacted]	[redacted]@amsterdam.nl	Optionele deelnemer	Geweigerd	[redacted]
[redacted]	[redacted]@noord-holland.nl	Optionele deelnemer	Geen	[redacted]
[redacted]	[redacted]@noord-holland.nl	Optionele deelnemer	Geen	[redacted]
[redacted]@noord-holland.nl'	[redacted]@noord-holland.nl	Energieregio NHZ	Voorlopig	[redacted]
[redacted]	[redacted]l@amsterdam.nl	stadsdeel Zuidoost - gem. A'dam	Voorlopig	[redacted]
[redacted]@odijmond.nl'	[redacted]@odijmond.nl	Verplichte deelnemer	Voorlopig	
[redacted]		Gem. Amsterdam	Geaccepteerd	
[redacted]@public-mediation.nl'		PM / Gem. Amsterdam	Geaccepteerd	
[redacted]@over-gemeenten.nl'		Verplichte deelnemer	Geaccepteerd	
[redacted]@diemen.nl'		gem. Diemen	Geaccepteerd	
[redacted]		stadsdeel Nieuw-west - gem. A'dam	Geaccepteerd	
[redacted]		Gem. Amsterdam team RES	Geaccepteerd	
[redacted]		Gem. Amsterdam	Geaccepteerd	
[redacted]		stadsdeel Oost - gem. A'dam	Geaccepteerd	
[redacted]		Gem. Amsterdam - omgevingsvisie	Geaccepteerd	
[redacted]		Gem. Amsterdam team RES	Geen	
[redacted]		Gem. Amsterdam team RES (Communicatie)	Geen	
[redacted]@waternet.nl'		Waternet	Geen	
[redacted]k@waterland.nl'		gem. waterland	Geen	
[redacted]		Verplichte deelnemer	Geen	
[redacted]		Verplichte deelnemer	Geen	
[redacted]		Verplichte deelnemer	Geen	
[redacted]@ouder-amstel.nl'		gem. Ouder Amstel	Voorlopig	

[redacted]			Gem. Amsterdam team RES	Voorlopig

Naam	organisatie	Antwoord
[redacted]@groenlicht.nl'	Groenlicht/ Gem. Amsterdam	Geaccepteerd
[redacted]	Gem. Amsterdam	Geaccepteerd
[redacted]@public-mediation.nl'	PM / Gem. Amsterdam	Geaccepteerd
[redacted]@public-mediation.nl'	PM / Gem. Amsterdam	Geaccepteerd
[redacted]@over-gemeenten.nl'	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]@diemen.nl'	gem. Diemen	Geaccepteerd
[redacted]	stadsdeel Nieuw-west - gem. A'dam	Geaccepteerd
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]	Optionele deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]	Optionele deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]	Optionele deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]	Optionele deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]	Optionele deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]	Organisator van vergadering	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@noord-holland.nl'	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@waternet.nl'	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@appm.nl'	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@portofamsterdam.com'	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@waterland.nl'	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@alliander.com'	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
RESAmsterdam	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Optionele deelnemer	Geen
[redacted]	Optionele deelnemer	Geen
[redacted]@noord-holland.nl'	Verplichte deelnemer	Voorlopig
[redacted]	Verplichte deelnemer	Voorlopig
[redacted]@ouder-amstel.nl'	Verplichte deelnemer	Voorlopig
[redacted]@odijmond.nl'	Verplichte deelnemer	Voorlopig
[redacted]	Verplichte deelnemer	Voorlopig

Naam	Aanwezigheid	Antwoord
[redacted]@groenlicht.nl'	Groenlicht/ Gem. Amsterdam	Geaccepteerd
[redacted]	Gem. Amsterdam	Geaccepteerd
[redacted]@public-mediation.nl'	PM / Gem. Amsterdam	Geaccepteerd
[redacted]@public-mediation.nl'	PM / Gem. Amsterdam	Geaccepteerd
[redacted]@over-gemeenten.nl'	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geweigerd
[redacted]@diemen.nl'	gem. Diemen	Geaccepteerd
[redacted]	stadsdeel Nieuw-west - gem. A'dam	Geaccepteerd
[redacted]	Gem. Amsterdam team RES	Geaccepteerd
[redacted]	Gem. Amsterdam	Geaccepteerd
[redacted]	PM / Gem. Amsterdam	Geaccepteerd
[redacted]	PM / Gem. Amsterdam	Geaccepteerd
[redacted]	stadsdeel Oost - gem. A'dam	Geaccepteerd
[redacted]	Gem. Amsterdam - omgevingsvisie	Geaccepteerd
[redacted]	Gem. Amsterdam team RES	Geen
[redacted]	Gem. Amsterdam team RES (Communicatie)	Geen
[redacted]	Gem. Amsterdam / ontwerper afd. duurzaamheid	Geen
[redacted]@noord-holland.nl'	Provincie NH	Geen
[redacted]@waternet.nl'	Waternet	Geen
[redacted]@appm.nl'	APPM consortium	Geen
[redacted]@portofamsterdam.com'	gem. Amsterdam - Havengebied	Geen
[redacted]@waterland.nl'	gem. waterland	Geen
[redacted]@alliander.com'	Liander	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Gem. Amsterdam (Zon - duurzaamheid)	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Optionele deelnemer	Geen
[redacted]	Optionele deelnemer	Geen
[redacted]@noord-holland.nl'	Energieregio NHZ	Voorlopig
[redacted]	stadsdeel Zuidoost - gem. A'dam	Voorlopig
[redacted]@ouder-amstel.nl'	gem. Ouder Amstel	Voorlopig
[redacted]@odijmond.nl'	Verplichte deelnemer	Voorlopig
[redacted]	Gem. Amsterdam team RES	Voorlopig

Naam	organisatie	Antwoord
[redacted]@groenlicht.nl'	Groenlicht/ Gem. Amsterdam	Geaccepteerd
[redacted]	Gem. Amsterdam	Geaccepteerd
[redacted]@public-mediation.nl'	PM / Gem. Amsterdam	Geaccepteerd
[redacted]@public-mediation.nl'	PM / Gem. Amsterdam	Geaccepteerd
[redacted]@over-gemeenten.nl'	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]@diemen.nl'	gem. Diemen	Geaccepteerd
[redacted]	stadsdeel Nieuw-west - gem. A'dam	Geaccepteerd
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]	Optionele deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]	Optionele deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]	Optionele deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]	Optionele deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]	Optionele deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]	Organisator van vergadering	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@noord-holland.nl'	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@waternet.nl'	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@appm.nl'	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@portofamsterdam.com'	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@waterland.nl'	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@alliander.com'	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
RESAmsterdam	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Optionele deelnemer	Geen
[redacted]	Optionele deelnemer	Geen
[redacted]@noord-holland.nl'	Verplichte deelnemer	Voorlopig
[redacted]	Verplichte deelnemer	Voorlopig
[redacted]@ouder-amstel.nl'	Verplichte deelnemer	Voorlopig
[redacted]@odijmond.nl'	Verplichte deelnemer	Voorlopig
[redacted]	Verplichte deelnemer	Voorlopig

Voorstel opzet klankbordgroepen Reflectiefase RES Amsterdam

Doel Reflectiefase

De reflectiefase in het RES wind proces in Amsterdam is opgezet om tegemoet te komen aan de brede behoefte om mee te doen en te denken over het RES proces in Amsterdam. De reflectiefase moet uiteindelijk leiden tot een afwegingskader tbv de gemeenteraad, als input voor het besluitvormingsproces tav de lokaties voor windturbines.

De reflectiefase heeft vooral als doel om te luisteren naar de verschillende zorgen, wensen en behoeften van een brede groep belanghebbenden. Deze worden geïnventariseerd, vastgelegd en hanteerbaar gemaakt voor de gemeenteraad. Vervolgens worden op basis hiervan richtlijnen voor participatie in de volgende fase als ook spelregels voor samenwerking met buurgemeenten geformuleerd.

In de reflectiefase vinden verschillende activiteiten plaats, te weten:

- Een participatieve waarden evaluatie
- Een evaluatie van het voorafgaand participatie proces
- ~~Workshops~~ context mapping in de verschillende zoekgebieden met workshops
- Experttrajecten over gezondheid, natuur en ruimte&leefomgeving, met erbij horende dialoogsessies. ~~Werkgroepen met dialoogsessies t.a.v gezondheid; natuurwaarden en leefomgeving.~~

De reflectiefase wordt kritisch gevolgd en van input voorzien door een aantal klankbordgroepen.

- Een stedelijke klankbordgroep, waarin belanghebbenden die op stedelijk niveau georganiseerd zijn zitting kunnen krijgen

- Lokale klankbordgroepen, waar belanghebbenden die vooral een lokaal (per zoekgebied mogelijk verschillend) belang hebben zitting kunnen krijgen, waaronder ook bewoners uit buurgemeenten.

- Thematische begeleidingsgroepen bij de experttrajecten en expertgroepen.

Met opmaak: Inspringing: Links: 1,27 cm, Geen opsommingstekens of nummering

Deze (klankbord)groepen staan niet in hiërarchische verhouding tot elkaar, maar worden zo vormgegeven opdat zoveel mogelijk betrokken organisaties op de juiste plek hun input kunnen geven.

Opdracht klankbordgroepen

De klankbordgroepen hebben de opdracht kritisch mee te denken en input te geven op het proces van de reflectiefase: worden alle stemmen gehoord? Worden de juiste vragen gesteld? Daarbij geldt dat de stedelijke klankbordgroep meekijkt en denkt over :

- De PWE
- De (expert)~~werk~~groep gezondheid
- De evaluatie van het traject tot aan de RES 1.0

De lokale klankbordgroepen meekijken en meedenken bij:

- De expert~~werk~~groepen leefomgeving en natuur
- De workshops context-mapping

Wat niet?

Nut- en noodzaak van windmolens is een belangrijk onderwerp, maar hiervoor worden landelijk initiatieven gestart, waarin Amsterdam kan deelnemen. De Amsterdamse klankbordgroepen zullen geen eigen discussie voeren over nut- en noodzaak van windmolens.
Zij gaan uit van het raadsbesluit over de RES 1.0 uit 2021 om 50MW vermogen windenergie extra te realiseren in 2030 (ca. 17 turbines van ca 3 MW).

Randvoorwaarden klankbordgroepen

Met opmerkingen [redacted] Aanscherpen: welke groep en mogelijk speciale criteria

Voor het goed kunnen functioneren van de klankbordgroepen is een aantal randvoorwaarden van belang:

- De bijeenkomsten vinden live plaats
- De bijeenkomsten worden voorgezeten door een onafhankelijk voorzitter
- De totale groep bedraagt maximaal 15 – 20 deelnemers
- Deelnemers worden geselecteerd op basis van hun perspectief op windturbines~~molens~~ (bijv economisch perspectief; persoonlijke leefomgeving) en niet op basis van voor of tegen.
- De verschillende perspectieven zijn evenredig vertegenwoordigd. Vanuit elk perspectief kunnen niet meer dan twee personen deelnemen
- Deelnemers zijn woon/werkzaam in Amsterdam (voor de stedelijke klankbordgroep)
- De deelnemers aan de klankbordgroepen zijn zelf verantwoordelijk voor de organisatie van/communicatie naar hun achterban. Hierbij kunnen organisaties evt wel worden bijgestaan door landelijke organisaties
- Organisaties die zowel stedelijk als lokaal georganiseerd zijn kunnen zowel deelnemen in de stedelijke klankbordgroep (met stedelijke blik) als in de betreffende lokale klankbordgroep (met lokale blik)

  Daarnaast spelen perspectieven als verscheidenheid in deelnemers ook een rol, zoals man-vrouw/ jong – oud.

  Selectie deelnemers

Belangstellenden kunnen zich vrij aanmelden via een formulier op de gemeentelijke website. Vanwege de verwachtte grote belangstelling voor deelname aan de klankbordgroepen vindt een selectie plaats. Aan NPBO is gevraagd over deze selectie te adviseren voor zowel de stedelijke klankbordgroep, de lokale klankbordgroepen als ook de expert werkgroepen te maken en te onderbouwen.

Met opmerkingen [redacted] Bedoel je de begeleidingsgroep bij de expertcommissies? Of ook de expert commissie zelf? Dan gaat het om de gezondheidscommissie. Graag hierover nog sparren morgen.

Per email vanuit RES Amsterdam.
3-9-2021

Procesbrief Reflectiefase – Windenergie in Amsterdam

Doelgroep: ~~te versturen aan~~ iedereen die mogelijk geïnteresseerd is voor deelname in een type klankbordgroep
Kanalen: nieuwsbrief, maillijst, website?

Beste Amsterdammer,

Amsterdam staat met de energietransitie voor een grote opgave. In onze toch al volle, groeiende stad moeten we ruimte maken voor ~~een ingrijpende transitie~~een andere duurzamere manier van elektriciteit opwekken. Dit is een ingrijpend proces, omdat het direct impact heeft op de leefomgeving van Amsterdammers. De betrokkenheid ~~De betrokkenheid~~ van Amsterdamse inwoners is daarom niet alleen wenselijk, maar ook onmisbaar~~is niet alleen wenselijk, maar ook onmisbaar~~.

In de Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 heeft Amsterdam ambities opgenomen voor het opwekken van hernieuwbare elektriciteit door middel van zon en wind, en daarbij zoekgebieden in de stad aangewezen. Op 27 mei 2021 heeft ingestemd ~~Op 27 mei jl. heeft de gemeenteraad Amsterdam ingestemd~~ met de Regionale Energiestrategie 1.0. Tegelijkertijd is toen besloten om eerst een ~~Noord-Holland Zuid (RES 1.0 NHZ). De raad heeft tijdens de bespreking van de zoekgebieden voor windenergie kennisgenomen van het instellen van een reflectiefase. Voordat het proces~~verdergaat, heeft Amsterdam besloten om eerst een ~~~~reflectiefase uit te voeren

~~De reflectiefase is opgezet~~ om tegemoet te komen aan de brede behoefte om mee te doen en te denken over de komst van windturbines in Amsterdam. ~~Amsterdam staat voor een grote opgave. In onze toch al volle, groeiende stad moeten we ruimte maken voor een ingrijpende transitie. De betrokkenheid van Amsterdamse inwoners is niet alleen wenselijk, maar ook onmisbaar.~~
Het doel van de ~~De reflectiefase heeft als doel~~is dan ook om te luisteren naar de verschillende zorgen en behoeften van een brede groep belanghebbenden op stedelijk en lokaal niveau. De zorgen en behoeften~~ze~~ worden geïnventariseerd, vastgelegd en hanteerbaar gemaakt voor de gemeenteraad.

~~.~~In deze brief wordt ~~eerst~~ ingegaan op (1) de plek van de reflectiefase in het RES proces. ~~Vervolgens~~Daarna wordt uitgelegd (2) ~~wordt ingezoomd~~hoe de inbreng van een eerste klankbordgroep is gebruikt ~~om~~ de reflectiefase vorm te geven. Vervolgens wordt toegelicht (3) ~~op de~~ welke activiteiten er zijn tijdens de reflectiefase, ~~zelf en~~ (4) op welke ~~de~~ manier ~~waarop~~ Amsterdammers kunnen bijdragen en (5) hoe worden resultaten van de activiteiten verwerkt.

~~1. De reflectiefase heeft als doel om te luisteren naar de verschillende zorgen en behoeften van een brede groep belanghebbenden. Deze worden geïnventariseerd, vastgelegd en hanteerbaar gemaakt voor de gemeenteraad.~~
~~Vervolgens worden op basis hiervan richtlijnen voor participatie in de volgende fase en spelregels voor samenwerking met buurgemeenten geformuleerd.~~

Met opmerkingen [redacted] Welk proces? Als leek is dit te vaag.

Met opmerkingen [redacted] De gemeenteraad gaat deze zorgen en behoeften toch niet hanteren? En als ze dat wel doen, waar gaan ze dit dan hanteren. Ik vind hanteerbaar een lastig woord.

Toepasbaar?

Met opmerkingen [redacted] Wat is het RES proces? Dit moet worden toegelicht. Hieronder wordt alleen het proces bij realisatie van windprojecten genoemd.

Het RES proces is breder dan alleen het realiseren van windprojecten. Het RES proces is dat we tweejarig rapporteren over de voortgang van het uitvoeren va de afspraken en het realiseren van de ambitie.

Met opmaak: Lettertype: Vet

Met opmaak: Lijstalinea;Lijstalinea Blauw;Opsomming;Kleurrijke lijst - accent 11;Dot pt;F5 List Paragraph;List Paragraph1;No Spacing1;List Paragraph Char Char Char;Indicator Text;Numbered Para 1;Bullet 1;Bullet Points;Párrafo de lista;MAIN CONTENT;Recommendation, Genummerd + Niveau: 1 + Nummeringstijl: 1, 2, 3, … + Beginnen bij: 1 + Uitlijning: Links + Uitgelijnd op: 0 cm + Inspringen op: 0,63 cm

~~Amsterdam staat voor een grote opgave. In onze toch al volle, groeiende stad moeten we ruimte maken voor een ingrijpende transitie. Elke stap die we in deze transitie zetten, zullen wij voelen. Het is niet makkelijk. De betrokkenheid van Amsterdamse inwoners is niet alleen wenselijk, maar ook onmisbaar.~~

1. ~~Plek van de~~De reflectiefase in het RES p~~P~~roces

Hier beginnen met wat is het RES proces. Nu dat de ambities en zoekgebieden zijn vastgesteld in de RES 1.0, is in principe de volgende fase in het RES proces om uitvoering te geven aan de ambities, waaronder de ambitie om nieuwe windturbines te realiseren in de stad. De reflectiefase is een extra stap in het ~~traject~~RES proces. ~~naar de realisatie van nieuwe windenergie in de stad.~~

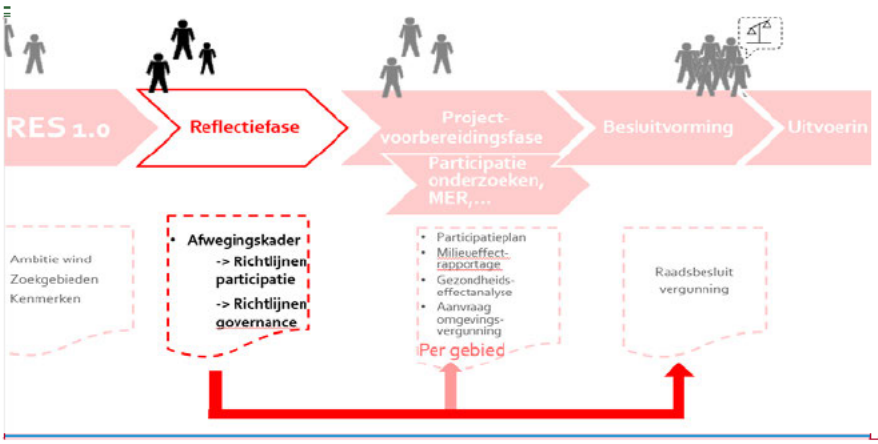

~~De reflectiefase is een extra stap in het traject naar de realisatie van nieuwe windenergie in de stad.~~ ~~N~~Pas ~~n~~a de reflectiefase volgt de projectvoorbereidingsfase. Zodra deze fase start kunnen initiatiefnemers van windprojecten zich melden bij de gemeente. De gemeente verleent medewerking aan initiatiefnemers, wanneer zij streven naar minimaal 50% lokaal eigendom en bereid zijn een participatieplan op te stellen. ~~Tijdens die fase werken~~ initiatiefnemers ~~per gebied~~ samen met Amsterdammers en inwoners van buurgemeenten ~~de participatiestappen uit in een participatieplan~~. Pas ~~N~~na goedkeuring van het participatieplan door het college kan het participatieplan worden uitgevoerd en start ~~start~~ de voorbereiding van concrete plannen en projecten inclusief benodigde onderzoeken, waaronder de milieueffectrapportage en gezondheidseffectanalyse. De kaders voor de milieueffectrapportage worden door het College vastgesteld in de 'Notitie Reikwijdte en Detailniveau' waarop vervolgens inspraak plaatsvindt.

N~~Pas n~~a afronding ~~van~~ van de onderzoeken vindt de definitieve ruimtelijke besluitvorming plaats (vergunningverlening) door de gemeenteraad. Dit is het moment waarop op basis van de informatie uit de voorgaande stappen wordt besloten over het al dan niet (laten) bouwen van windturbines op specifieke locaties. De besluitvorming moet voor januari 2025 afgerond zijn.

2. Inbreng Klankbordgroep voor reflectiefase

Met opmerkingen [redacted] Ik ben nog niet tevreden over deze paragraaf. Dit moet korter en met een beter plaatje.

Met opmaak: Lettertype: Vet

Met opmaak: Markeren

Met opmaak: Niet onderstrepen

Met opmerkingen [redacted] Dit plaatje moet ook toch een slag beter voordat de brief eruit gaat.

Met opmaak: Onderstrepen

Met opmaak: Onderstrepen

Met opmerkingen [redacted] Initiatiefnemers moeten zich eerst nog melden. Laat geen ruis ontstaan dat er al initiatiefnemers zijn die zich hebben gemeld.

De gemeente verleent medewerking aan initiatiefnemers

Met opmaak: Onderstrepen

Met opmerkingen [redacted] Hoe is het participatieproces hier nog van invloed op?

Met opmerkingen [redacted] Waarom? Nog toelichten?

Met opmaak: Lijstalinea;Lijstalinea Blauw;Opsomming;Kleurrijke lijst - accent 11;Dot pt;F5 List Paragraph;List Paragraph1;No Spacing1;List Paragraph Char Char Char;Indicator Text;Numbered Para 1;Bullet 1;Bullet Points;Párrafo de lista;MAIN CONTENT;Recommendation, Genummerd + Niveau: 1 + Nummeringstijl: 1, 2, 3, … + Beginnen bij: 1 + Uitlijning: Links + Uitgelijnd op: 0 cm + Inspringen op: 0,63 cm

In de maand juni heeft Amsterdam een klankbordgroep met betrokken organisaties opgezet om samen tot een plan van aanpak voor de reflectiefase te komen. Hierin waren X aantal organisaties aanwezig, waaronder Windalarm, volkstuinparken, (...). Wat is hun gevraagd? Wat zijn de opbrengsten? En hoe zijn deze verwerkt? Belangrijke resultaten waren dat er op stedelijk én lokaal niveau activiteiten georganiseerd moesten worden. Daarbij ook het verzoek om activiteiten te organiseren die zowel fysiek als digitaal plaatsvinden. Etc. Hieronder leest u welke activiteiten worden georganiseerd tijdens de reflectiefase.

3. Activiteiten ~~en Resultaten~~ tijdens de reflectiefase~~.~~

Alle Amsterdammers en inwoners van buurgemeenten die dat willen kunnen meepraten en input geven in de reflectiefase. Zoals eerder aangegeven is het doel om te luisteren zorgen en behoeftes op te halen, vast te leggen en toepasbaar te maken in het vervolgproces. Om dit te kunnen doen worden de volgende activiteiten georganiseerd in de reflectiefase:

Activiteiten tijdens de reflectiefase	**Niveau**	**Fysiek/online**	**Start**	**Duur**
Participatieve Waardenevaluatie	Stedelijk	Online	Half oktober	4 weken
Onderzoek naar de leefomgeving – behoeften en zorgen per zoekgebied in beeld gebracht met 'context mapping'	Lokaal	Fysiek	Eind oktober	4-6 weke
Thematische verkenningen: gezondheid natuur en ruimtelijke kwaliteit	Stedelijk	Fysiek	Half oktober	
Evaluatie van het participatieproces tot nu toe	Stedelijk	-	Begin oktober	8 weken
Klankbordgroepen (inbreng op het proces tijdens de reflectiefase)	Stedelijk/ lokaal	Fysiek	Begin oktober	8 weken

Participatieve Waardenevaluatie (PWE)

Kern van de reflectiefase wordt een digitale raadpleging "participatieve waardenevaluatie". Met een raadpleging in de vorm van een PWE kan in korte tijd een brede afspiegeling van belanghebbenden worden geïnformeerd, geraadpleegd en deelgenoot gemaakt van bestuurlijke dilemma's. Door middel van deze methode worden burgers als het ware op de stoel van de bestuurder gezet. Zij ervaren zo de dillema's waar bestuurders voor staan en krijgen een overzicht van voor- en nadelen van de verschillende opties. Vervolgens krijgen ze de vraag wat zij zouden adviseren en waarom.

Onderzoek naar de leefomgeving – context mapping

Aanvullend op de online raadpleging voert de gemeente een onderzoek uit naar de leefomgeving in de vorm van 'context mapping'. Tijdens workshops die worden gehouden in en rond de zoekgebieden, kunnen bewoners aangeven geven hoe zij hun leefomgeving ervaren, bijvoorbeeld waar zij tot rust komen of waar belangrijke speelplekken, fiets-of (hard)looproutes zijn. In de onderzoeksmethodiek ligt de nadruk op beelden. Het onderzoek is laagdrempelig en intuïtief. Met deze methode wordt heel lokale informatie verkregen. Inzichten vanuit de beleving van de bewoners in en rond de zoekgebieden worden in beeld gebracht, zodat daarmee rekening kan worden gehouden bij de ontwikkeling van windenergie.

Thematische verkenningen: gezondheid natuur en ruimtelijke kwaliteit

Tijdens de reflectiefase worden drie belangrijke thema's verder verkend: gezondheid, natuur en ruimtelijke kwaliteit. Er wordt voor ieder thema een expertgroep en begeleidgroeps samengesteld. Een begeleidingsgroep kan onderwerpen aandragen en vragen stellen. De expertgroep geeft antwoord op de vragen en stelt een advies op. De expertgroep bestaat uit een

Met opmaak: Markeren
Met opmaak: Markeren
Met opmaak: Lettertype: Niet Vet
Met opmaak: Lijstalinea;Lijstalinea Blauw;Opsomming;Kleurrijke lijst - accent 11;Dot pt;F5 List Paragraph;List Paragraph1;No Spacing1;List Paragraph Char Char Char;Indicator Text;Numbered Para 1;Bullet 1;Bullet Points;Párrafo de lista;MAIN CONTENT;Recommendation, Genummerd + Niveau: 1 + Nummeringstijl: 1, 2, 3, … + Beginnen bij: 1 + Uitlijning: Links + Uitgelijnd op: 0 cm + Inspringen op: 0,63 cm
Met opmaak: Lettertype: Vet
Met opmaak: Lijstalinea;Lijstalinea Blauw;Opsomming;Kleurrijke lijst - accent 11;Dot pt;F5 List Paragraph;List Paragraph1;No Spacing1;List Paragraph Char Char Char;Indicator Text;Numbered Para 1;Bullet 1;Bullet Points;Párrafo de lista;MAIN CONTENT;Recommendation, Inspringing: Links: 0,63 cm
Met opmaak: Standaard, Geen opsommingstekens of nummering
Met opmaak: Links
Tabel met opmaak
Met opmaak: Lettertype: Niet Cursief
Met opmaak: Links
Met opmaak: Lettertype: Niet Cursief
Met opmaak: Links
Met opmerkingen [redacted] Waarom noemen we dit n ...
Met opmaak: Links
Met opmaak: Lettertype: Niet Cursief
Met opmerkingen [redacted] Hier kunnen ...
Met opmerkingen [redacted] Eventueel kolommen ...
Met opmaak: Links
Met opmaak: Links
Met opmaak: Lettertype: Niet Cursief
Met opmerkingen [redacted] Een keuze: of hier ...
Met opmaak: Lettertype: Cursief
Met opmaak: Lettertype: Cursief
Met opmaak: Lettertype: Cursief
Met opmaak: Lettertype: Cursief
Met opmaak: Lettertype: Niet Vet, Cursief
Met opmaak: Lettertype: Cursief
Met opmaak: Lettertype: Cursief
Met opmaak: Lettertype: Niet Vet, Cursief
Met opmaak: Lettertype: Cursief

beperkt bepaald aantal leden. Expert- en begeleidingsgroepen worden voorgezeten door een onafhankelijke voorzitter.

Evaluatie participatieproces tot nu toe
De evaluatie gaat onder andere in op het ontwerp van het participatieproces, de kwaliteit ervan en de interacties tijdens de participatie. Belanghebbenden geven feedback op de onderzoeksopzet. De lessen en aanbevelingen die uit deze evaluatie volgen zijn input voor de richtlijnen voor participatie in de vervolgfasen.

Klankbordgroepen (stedelijk/lokaal)
De verschillende onderdelen van de reflectiefase worden van input voorzien door een vijf klankbordgroepen. Een stedelijke klankbordgroep bestaat uit belanghebbenden die op stedelijk niveau georganiseerd zijn en de vier lokale klankbordgroepen bestaan uit belanghebbenden die vooral een lokaal (per zoekgebied verschillend) belang hebben. Hier is ook ruimte voor de inbreng van inwoners uit buurgemeenten. De klankbordgroepen hebben de opdracht kritisch mee te denken en input te geven op het proces van de reflectiefase: worden alle stemmen gehoord? Worden de juiste vragen gesteld?

Daarbij geldt dat de stedelijke klankbordgroep kijkt en denkt mee:
- De PWE
- De evaluatie van het traject tot aan de RES 1.0
- De verkenning over gezondheid

De lokale klankbordgroepen kijken en denken mee bij:
- De verkenningen over ruimtelijke kwaliteit en natuur
- De workshops context-mapping

Deze groepen staan niet in hiërarchische verhouding tot elkaar, maar worden zo vormgegeven dat zoveel mogelijk betrokken organisaties op de juiste plek hun input kunnen geven.

Waarover praten de klankbordgroepen niet?
Nut- en noodzaak van windmolens is een belangrijk onderwerp. Hiervoor worden landelijk initiatieven gestart, waarin Amsterdam kan deelnemen. De Amsterdamse klankbordgroepen zullen geen eigen discussie voeren over nut- en noodzaak van windmolens. Zij gaan uit van het raadsbesluit over de RES 1.0 uit 2021 om 50MW vermogen windenergie extra te realiseren in 2030 (ca. 17 turbines van ca 3 MW).

4. Amsterdammers kunnen mee doen

In het najaar worden Amsterdammers, inwoners van buurgemeenten en andere belanghebbenden uitgenodigd om aan de verschillende activiteiten deel te nemen, zowel fysiek[1] als digitaal. Belangstellenden kunnen zich aanmelden via een formulier op de gemeentelijke website. Iedereen mag zijn interesse tonen. Bij de klankbordgroepen en begeleidingsgroepen (onderdeel van de thematische verkenningen) wordt er voorrang wordt gegeven aan vertegenwoordigers van belangengroepen. Individuen wordt de mogelijkheid geboden om via de PWE en onderzoek naar de leefomgeving input te geven.

Hieronder een toelichting hoe deel te nemen aan de activiteiten.

[1] Indien de Corona maatregelen dit toelaten.

Met opmaak: Lettertype: Niet Vet, Cursief

Met opmaak: Lettertype: Cursief

Tabel met opmaak

Met opmaak: Lettertype: Vet

Met opmaak: Lijstalinea;Lijstalinea Blauw;Opsomming;Kleurrijke lijst - accent 11;Dot pt;F5 List Paragraph;List Paragraph1;No Spacing1;List Paragraph Char Char Char;Indicator Text;Numbered Para 1;Bullet 1;Bullet Points;Párrafo de lista;MAIN CONTENT;Recommendation, Genummerd + Niveau: 1 + Nummeringstijl: 1, 2, 3, … + Beginnen bij: 1 + Uitlijning: Links + Uitgelijnd op: 0 cm + Inspringen op: 0,63 cm

Met opmerkingen [redacted] Concreet maken.

Per X september kunt u zich inschrijven via dit formulier (hyperlink) of via de website www.amsterdam.nl/windenergie

Met opmaak: Regelafstand: Minimaal 14 pt

Participatie waardenevaluatie
Iedereen kan de PWE online invullen via deze link. Start PWE.
Locatie: online
Tijdsinvestering: 15-30 minuten
Deelname: ongelimiteerd.

Onderzoek naar de leefomgeving – context mapping
Bewoners en omwonenden van zoekgebieden worden uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek naar de leefomgeving.
Fysieke bijeenkomst waar via een vragenlijst actief informatie wordt opgehaald over de leefomgeving.
Locatie: buurthuis, bibliotheek, etc.
Tijdsinvestering: eenmalig 2 uur, met mogelijkheid later nog extra materiaal toe te sturen.
Opgeven kan via: XXX
Beperkt aantal plaatsen beschikbaar.
Selectie gaat via: lokale klankbordgroep?

Thematische verkenningen: gezondheid natuur en ruimtelijke kwaliteit
De expertgroep wordt vastgesteld door de gemeente. Amsterdammers kunnen zich aanmelden om deel te nemen in de begeleidingsgroep. De begeleidingsgroepen zullen naar verwachting circa vier keer bij elkaar komen, mogelijk met een aanvullende avondbijeenkomst.

Via dit formulier kunt u aangeven of u wilt deelnemen in een van de begeleidingsgroepen. De deelnemers worden gevraagd hun affiniteit met het onderwerp te motiveren. Selectie vindt plaats op basis van de motivatie. Selectie wordt gedaan door NPBO?

Evaluatie participatieproces tot nu toe
De evaluatie wordt uitgevoerd door de Universiteit Leiden. De onderzoekers zullen zelf een selectie maken van welke belanghebbenden worden betrokken. De stedelijke klankborgroep ziet toe op dit proces.

Klankbordgroepen (stedelijk/lokaal)
Amsterdammers kunnen zich aanmelden om deel te nemen in de klankbordgroepen op stedelijk en lokaal niveau. Zoals eerder aangegeven is de opdracht van de klankbordgroepen om kritisch mee te denken over het proces.

Locatie: De bijeenkomsten vinden zoveel mogelijk fysiek plaats.
Deelname: beperkt aantal plekken – maximaal 15-20 deelnemers
Commitment: De deelnemers aan de groepen committeren zich om als vast lid deel te nemen in dit traject en de belanghebbenden die zij vertegenwoordigen te informeren.
Tijdsinvestering: De bijeenkomsten vinden plaats aan het einde van de middag (16-18.00) uur. Van de klankbordgroepen worden in de maandenoktober, november en december ca vier – zes bijeenkomsten verwacht.

Vanwege de verwachtte grote belangstelling voor deelname aan de klankbordgroepen vindt een selectie plaats. Voor de selectie vraagt de gemeente het Nederlands Platvorm Burgerparticipatie Overheidsbeleid om advies.

Voor alle klankbordgroepen geldt:
- De bijeenkomsten worden voorgezeten door een onafhankelijk voorzitter,
- De totale groep bedraagt maximaal 15 – 20 deelnemers,

Met opmaak: Lettertype: Cursief

Met opmaak: Lettertype: Cursief

Met opmerkingen [redacted] Eventueel hier weglaten want Amsterdammers kunnen hier dus niet meedoen.

- Deelnemers worden geselecteerd op basis van hun perspectief op windturbines (bijv economisch perspectief; persoonlijke leefomgeving) en niet op basis van ervoor of ertegen.
- De verschillende perspectieven zijn evenredig vertegenwoordigd. Vanuit elk perspectief kunnen niet meer dan twee personen deelnemen.
- *Voor de stedelijke klankbordgroep*: Deelnemers zijn woon/werkzaam in Amsterdam.
- *Voor de lokale klankbordgroepen*: Deelnemers komen uit aan zoekgebieden van de gemeente Amsterdam grenzende gebieden.
- De deelnemers aan de klankbordgroepen zijn zelf verantwoordelijk voor de organisatie van/communicatie naar hun achterban. Hierbij kunnen organisaties evt wel worden bijgestaan door landelijke organisaties.
- Organisaties die zowel stedelijk als lokaal georganiseerd zijn kunnen zowel deelnemen in de stedelijke klankbordgroep (met stedelijke blik) als in de betreffende lokale klankbordgroep (met lokale blik).
- Daarnaast spelen perspectieven als verscheidenheid in deelnemers ook een rol, zoals man-vrouw/ jong – oud. Deze criteria moeten waarborgen dat de klankbord- en begeleidingsgroepen goed functioneren.

5. Resultaten reflectiefase

Op dit moment ziet het college drie producten als resultaat van de reflectiefase. Deze producten worden voor besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd en bieden een kader voor de verdere besluitvorming over windturbines.

- Een afwegingskader
- Richtlijnen voor participatie in de volgende fase
- Richtlijnen voor samenwerking en sturing in de volgende fase

De resultaten uit de verschillende activiteiten zullen verwerkt worden in deze producten. Hoe dit precies gaat gebeuren ligt nog niet vast. Dit is iets om samen met de klankbordgroepen over na te denken.

Wat vast staat is dat er op X terugkoppeling plaatsvindt aan de gemeenteraad.

~~Tijdens de reflectiefase vinden er verschillende activiteiten plaats. In het najaar worden Amsterdammers, inwoners van buurgemeenten en andere belanghebbenden uitgenodigd om hieraan deel te nemen, zowel fysiek* als digitaal.~~

~~*Indien de Corona maatregelen dit toelaten.~~

Met opmerkingen [redacted] Dit hier niet opnemen. Als NPBO selectie adviseert moeten zij de selectiecriteria communiceren.

Met opmaak: Lijstalinea;Lijstalinea Blauw;Opsomming;Kleurrijke lijst - accent 11;Dot pt;F5 List Paragraph;List Paragraph1;No Spacing1;List Paragraph Char Char Char;Indicator Text;Numbered Para 1;Bullet 1;Bullet Points;Párrafo de lista;MAIN CONTENT;Recommendation, Met opsommingstekens + Niveau: 1 + Uitgelijnd op: 0,63 cm + Inspringen op: 1,27 cm

Met opmaak: Lettertype: Vet

Met opmaak: Lijstalinea;Lijstalinea Blauw;Opsomming;Kleurrijke lijst - accent 11;Dot pt;F5 List Paragraph;List Paragraph1;No Spacing1;List Paragraph Char Char Char;Indicator Text;Numbered Para 1;Bullet 1;Bullet Points;Párrafo de lista;MAIN CONTENT;Recommendation, Genummerd + Niveau: 1 + Nummeringstijl: 1, 2, 3, … + Beginnen bij: 1 + Uitlijning: Links + Uitgelijnd op: 0 cm + Inspringen op: 0,63 cm

Met opmerkingen [redacted] Ik zou hier ruimte bieden aan de klankbordgroepen om hier iets van te vinden.

Met opmerkingen [redacted] Concreet maken.

Per X september kunt u zich inschrijven via dit formulier (hyperlink) of via de website www.amsterdam.nl/windenergie

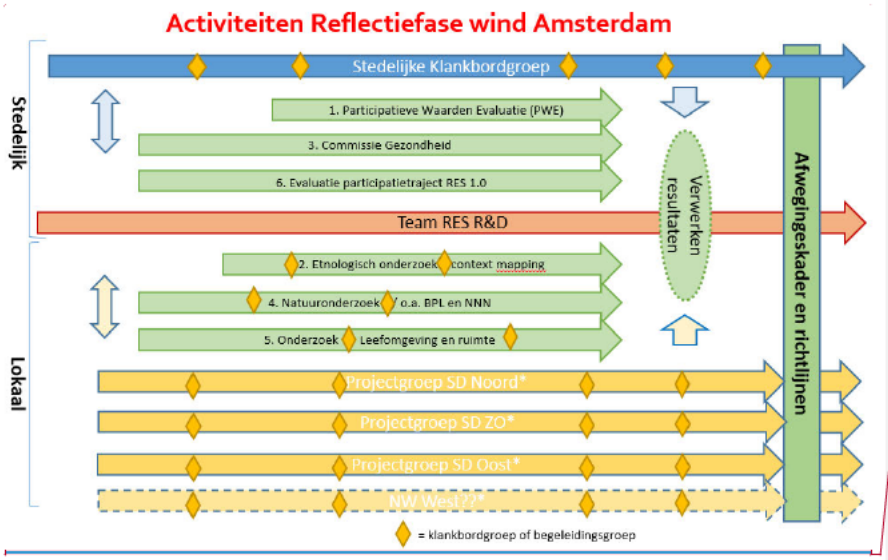

Met opmerkingen [redacted] Gaan we ook daadwerkelijk dit plaatje delen of komt er nog een figuur/infographic vanuit [redacted]

~~Op dit moment ziet het college drie producten als resultaat van de reflectiefase. Deze producten worden voor besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd en bieden een kader voor de verdere besluitvorming over windturbines.~~

~~Een afwegingskader~~

~~Richtlijnen voor participatie~~

~~Richtlijnen voor governance (sturing);~~

~~Activiteiten~~

Met opmaak: Lettertype: Cursief

~~Om tot de producten als resultaat van de reflectiefase te komen, vinden er verschillende activiteiten plaats. In het najaar worden Amsterdammers, inwoners van buurgemeenten en andere belanghebbenden uitgenodigd om hieraan deel te nemen, zowel fysiek[3] als digitaal. De gemeente organiseert de volgende activiteiten:~~

- ~~Een volgens de methodiek 'participatieve waardenevaluatie' (online);~~
- ~~Een evaluatie van het participatieproces tot nu toe;~~
- ~~Verdiepende verkenningen op de thema's gezondheid, natuur en ruimtelijke kwaliteit;~~
- ~~Een onderzoek naar de leefomgeving in de verschillende zoekgebieden door middel van 'context mapping' waarmee de zoekgebieden in kaart en beeld gebracht worden;~~
- ~~Verdiepende verkenningen op de thema's gezondheid, natuur en ruimtelijke kwaliteit;~~
- ~~Een evaluatie van het participatieproces tot nu toe;~~
- ~~Bijeenkomsten van klankbord- en begeleidingsgroepen.~~

Met opmaak: Regelafstand: enkel, Met opsommingstekens + Niveau: 1 + Uitgelijnd op: 0,63 cm + Inspringen op: 1,27 cm

~~Alle Amsterdammers en inwoners van buurgemeenten die dat willen kunnen meepraten en input geven. Belangengroepen worden uitgenodigd om hun behoeftes en zorgen in te brengen. Klankbordgroepen denken mee en leveren input op het proces.~~

Met opmaak: Lettertype: Cursief

Met opmaak: Niet onderstrepen

~~Resultaten~~

~~Op dit moment ziet het college drie producten als resultaat van de reflectiefase. Deze producten worden voor besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd en bieden een kader voor de verdere besluitvorming over windturbines.~~

- ~~Een afwegingskader~~

Met opmaak: Lijstalinea;Lijstalinea Blauw;Opsomming;Kleurrijke lijst - accent 11;Dot pt;F5 List Paragraph;List Paragraph1;No Spacing1;List Paragraph Char Char Char;Indicator Text;Numbered Para 1;Bullet 1;Bullet Points;Párrafo de lista;MAIN CONTENT;Recommendation, Met opsommingstekens + Niveau: 1 + Uitgelijnd op: 0,63 cm + Inspringen op: 1,27 cm

Met opmaak: Lettertype: Niet Cursief, Niet onderstrepen

~~[3] Indien de Corona maatregelen dit toelaten.~~

- ~~Richtlijnen voor participatie in de volgende fase~~
- ~~Richtlijnen voor samenwerking en sturing in de volgende fase~~

~~*Begeleiding in klankbordgroepen en begeleidingsgroepen*~~

~~De verschillende onderdelen van de reflectiefase worden van input voorzien door een aantal klankbord- en begeleidingsgroepen:~~

- ~~Een stedelijke klankbordgroep, waarin belanghebbenden die op stedelijk niveau georganiseerd zijn zitting kunnen krijgen;~~
- ~~Vier lokale klankbordgroepen, waar belanghebbenden die vooral een lokaal (per zoekgebied verschillend) belang hebben zitting kunnen krijgen, en waar ook ruimte is voor de inbreng van inwoners uit buurgemeenten;~~
- ~~Thematische begeleidingsgroepen op de onderwerpen gezondheid, natuur en ruimtelijke kwaliteit.~~

~~Deze groepen staan niet in hiërarchische verhouding tot elkaar, maar worden zo vormgegeven dat zoveel mogelijk betrokken organisaties op de juiste plek hun input kunnen geven.~~

~~**Opdracht, uitnodiging en selectie van de klankbord- en begeleidingsgroepen:**~~

~~*Opdracht klankbordgroepen*~~

~~De klankbordgroepen hebben de opdracht kritisch mee te denken en input te geven op het proces van de reflectiefase: worden alle stemmen gehoord? Worden de juiste vragen gesteld? Daarbij geldt dat de stedelijke klankbordgroep meekijkt en denkt over :~~

- ~~De PWE~~
- ~~De evaluatie van het traject tot aan de RES 1.0~~
- ~~De (expert)groep gezondheid~~

~~De lokale klankbordgroepen meekijken en meedenken bij:~~

- ~~De verkenningen en expertgroepen ruimtelijke kwaliteit en natuur~~
- ~~De workshops context-mapping~~

~~*Waarover praten de klankbordgroepen niet?*~~

~~Nut- en noodzaak van windmolens is een belangrijk onderwerp., maar hHiervoor worden landelijk initiatieven gestart, waarin Amsterdam kan deelnemen. De Amsterdamse klankbordgroepen zullen geen eigen discussie voeren over nut- en noodzaak van windmolens. Zij gaan uit van het raadsbesluit over de RES 1.0 uit 2021 om 50MW vermogen windenergie extra te realiseren in 2030 (ca. 17 turbines van ca 3 MW).~~

~~*Uitnodiging via nieuwsbrief Energietransitie*~~

~~Belangstellenden kunnen zich vrij aanmelden via een formulier op de gemeentelijke website.. Voor deelname aan een klankbord- en begeleidingsgroep wordt via de website van de gemeente Amsterdam breed uitgenodigd. Belangstellenden kunnen zich aanmelden via een formulier op de gemeentelijke website. Iedereen mag zijn interesse tonen, voorrang wordt gegeven aan vertegenwoordigers van belangengroepen. Voor de selectie vraagt de gemeente het Nederlands Platvorm Burgerparticipatie Overheidsbeleid om advies. / te beslissen.~~

~~*Selectie deelnemers klankbordgroepen*~~

~~Vanwege de verwachtte grote belangstelling voor deelname aan de klankbordgroepen vindt een selectie plaats. Voor de selectie vraagt de gemeente het Nederlands Platvorm Burgerparticipatie~~

Met opmaak: Lettertype: Niet Cursief, Niet onderstrepen

Met opmaak: Lettertype: Niet Cursief, Niet onderstrepen

Met opmaak: Lettertype: Cursief

Met opmaak: Onderstrepen

Met opmaak: Onderstrepen

Met opmaak: Onderstrepen

Overheidsbeleid om advies. Voor de selectie van deelnemers van de klankbordgroepen stelt het NPBO criteria op. Deze criteria en een aantal randvoorwaarden waarborgen dat de klankbord- en begeleidingsgroepen goed functioneren.

Voor alle klankbordgroepen geldt:

- De bijeenkomsten worden voorgezeten door een onafhankelijk voorzitter,
- De totale groep bedraagt maximaal 15 – 20 deelnemers,
- Deelnemers worden geselecteerd op basis van hun perspectief op windturbines (bijv economisch perspectief; persoonlijke leefomgeving) en niet op basis van ervoor of ertegen.
- De verschillende perspectieven zijn evenredig vertegenwoordigd. Vanuit elk perspectief kunnen niet meer dan twee personen deelnemen,
- *Voor de stedelijke klankbordgroep*: Deelnemers zijn woon/werkzaam in Amsterdam,
- *Voor de lokale klankbordgroepen:* Deelnemers komen uit aan zoekgebieden van de gemeente Amsterdam grenzende gebieden,
- De deelnemers aan de klankbordgroepen zijn zelf verantwoordelijk voor de organisatie van/communicatie naar hun achterban. Hierbij kunnen organisaties evt wel worden bijgestaan door landelijke organisaties,
- Organisaties die zowel stedelijk als lokaal georganiseerd zijn kunnen zowel deelnemen in de stedelijke klankbordgroep (met stedelijke blik) als in de betreffende lokale klankbordgroep (met lokale blik).

- Ook de begeleidingsgroepen hebben een onafhankelijke voorzitter,
- De deelnemers hebben door motivatie hun affiniteit met het onderwerp aangegeven.

Daarnaast spelen perspectieven als verscheidenheid in deelnemers ook een rol, zoals man-vrouw/ jong – oud.
Deze criteria en een aantal randvoorwaarden moeten waarborgen dat de klankbord- en begeleidingsgroepen goed functioneren.

Tijdsinvestering
De bijeenkomsten vinden zoveel mogelijk fysiek plaats. De deelnemers aan de groepen committeren zich om als vast lid deel te nemen in dit traject en de belanghebbenden die zij vertegenwoordigen te informeren. De bijeenkomsten vinden plaats aan het einde van de middag (16-18.00) uur. Van de klankbordgroepen worden in de maanden september, oktober , november ca vier – zes bijeenkomsten verwacht. De begeleidingsgroepen zullen naar verwachting circa vier keer bij elkaar komen, mogelijk met een aanvullende avondbijeenkomst.

Waar kunt u zich opgeven?
Voor deelname aan een klankbord- of begeleidingsgroep kunt u zich opgeven op de website van de gemeente Amsterdam: XXXXXXXXX

Met opmaak: Lettertype: Vet
Met opmaak: Lettertype: Vet

Per email vanuit RES Amsterdam.
3-9-2021

Procesbrief Reflectiefase – Windenergie in Amsterdam

Doelgroep: iedereen die mogelijk geïnteresseerd is voor deelname in een type klankbordgroep
Kanalen: nieuwsbrief, maillijst, website?

Beste Amsterdammer of belangstellende,

Amsterdam staat met de energietransitie voor een grote opgave. In onze toch al volle, groeiende stad moeten we ruimte maken voor een andere duurzamere manier van elektriciteit opwekken. Dit is een ingrijpend proces, omdat het direct impact heeft op de leefomgeving van Amsterdammers. De betrokkenheid van Amsterdamse inwoners is daarom niet alleen wenselijk, maar ook onmisbaar.

In de Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 heeft Amsterdam ambities opgenomen voor het opwekken van hernieuwbare elektriciteit door middel van zon en wind, en daarbij zoekgebieden in de stad aangewezen. Op 27 mei 2021 heeft ingestemd met de Regionale Energiestrategie 1.0. Tegelijkertijd is toen besloten om eerst een reflectiefase uit te voeren om tegemoet te komen aan de brede behoefte om mee te doen en te denken over de komst van windturbines in Amsterdam.

Het doel van de reflectiefase is om te luisteren naar de verschillende zorgen en behoeften van een brede groep belanghebbenden op stedelijk en lokaal niveau. De zorgen en behoeften worden geïnventariseerd, vastgelegd en inzichtelijk gemaakt voor de gemeenteraad. Ook wordt uitgewerkt hoe de gezondheidseffectanalyse eruit moet gaan zien.
Niet alles hoeft tijdens deze fase, ook na de reflectiefase is volop ruimte om gehoord te worden en mee te praten.

In deze brief ontvangt u informatie over de reflectiefase en de stappen die we erin zullen zetten. Om dit goed te begrijpen gaan we hierna in op:

(1) hoe de inbreng van eerdere gesprekken met belanghebbenden is gebruikt om de reflectiefase vorm te geven,
(2) welke activiteiten er plaats vinden tijdens de reflectiefase,
(3) op welke manier alle Amsterdammers, bewoners van buurgemeenten en andere belanghebbende eraan kunnen bijdragen,
(4) hoe worden resultaten van de activiteiten verwerkt, en
(5) wat er daarna gebeurt met de opbrengsten van de reflectiefase in het vervolgproces

1. Eerdere inbreng voor opzet reflectiefase

In de maanden mei en juni heeft Amsterdam een brede groep betrokken organisaties gevraagd om input te geven over welke elementen deel uit moeten maken van de reflectiefase. Vertegenwoordigers van volgende organisaties hebben input geleverd: Windalarm, JongRES, bezorgde (para)medici, volkstuinen, woonbootbewoners, energie-coöperaties Amsterdam Wind, Stadsecoloog, GGD, Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland, Spaar het Gein/ Driemond. Ook hebben volgende partnerorganisaties van de RES en medeoverheden input gegeven: buurgemeenten (Zaandam, Oostzaan, Landsmeer, Waterland, Diemen, Gooise Meren, Ronde

Venen, Ouder Amstel), RES partners NHZ (Liander, Waternet, RES NHZ), Provincie NH, Haven Amsterdam, andere beleidsafdelingen gemeente Amsterdam en de stadsdelen Amsterdam Noord, Oost, Zuidoost en Nieuw-West

Met opmerkingen [redacted] Kan als voetnoot?

Op hoofdlijnen zijn verschillende resultaten opgehaald:

- Er is een grote behoefte om mee te denken en mee te doen in de reflectiefase. Hoe dit te doen verschilt onderling sterk, onder ander ook door het grote verschil in type organisatie.
- Men wil op stedelijk én lokaal niveau meedenken en aan activiteiten deelnemen. Daarbij een nadrukkelijk verzoek om activiteiten te organiseren die zowel fysiek als digitaal plaatsvinden.
- Er is een grote behoefte aan afstemming aan de grensgebieden van de stad.

Mede op basis hiervan zijn activiteiten voor de reflectiefase bepaald.

2. Activiteiten tijdens de reflectiefase

Alle Amsterdammers en inwoners van buurgemeenten die dat willen kunnen meepraten en input geven tijdens de activiteiten. Belangengroepen worden uitgenodigd om hun behoeftes en zorgen in te brengen. Ook is er mogelijkheid om mee te denken bij bijeenkomsten van klankbord- en begeleidingsgroepen.

De gemeente organiseert de volgende activiteiten:

- Een online raadpleging volgens de methodiek 'participatieve waardenevaluatie' ;
- Een onderzoek naar de leefomgeving in de verschillende zoekgebieden door middel van 'context mapping' waarmee de zoekgebieden in kaart en beeld gebracht worden;
- Verdiepende verkenningen op de thema's gezondheid, natuur en ruimtelijke kwaliteit;
- Een evaluatie van het participatieproces tot nu toe.

Activiteiten tijdens de reflectiefase	**Niveau**	**Fysiek/online**	**Start**	**Duur**	**Doelgroep**
Participatieve Waardenevaluatie (online raadpleging)	Stedelijk	Online	Half oktober	4 weken	iedereen
Onderzoek naar de leefomgeving in beeld gebracht met 'context mapping'	Lokaal	Fysiek	Eind oktober	4 weken	lo be
Thematische verkenningen: *gezondheid, natuur en ruimtelijke kwaliteit*	Stedelijk	Fysiek	Begin oktober	6 weken	B ov

Met opmerkingen [redacted] Ik zou hier alleen de reactietermijn noemen. Dus 4 weken?

Met opmerkingen [redacted] Waarom noemen we dit niet gewoon: thematafels?

Participatieve Waardenevaluatie (PWE)

Kern van de reflectiefase wordt een digitale raadpleging "participatieve waardenevaluatie". Met een raadpleging in de vorm van een PWE kan in korte tijd een brede afspiegeling van belanghebbenden worden geïnformeerd, geraadpleegd en deelgenoot gemaakt van bestuurlijke dilemma's. Door middel van deze methode worden burgers als het ware op de stoel van de bestuurder gezet. Zij ervaren zo de dillema's waar bestuurders voor staan en krijgen een overzicht van voor- en nadelen van de verschillende opties. Vervolgens krijgen ze de vraag wat zij zouden adviseren en waarom. De PWE vindt online plaats gedurende vier weken en is open voor iedereen.

Met opmerkingen [redacted] Een keuze: of hier verwijzen naar de raadsbrief of kort toelichten wat de activiteiten in houden.

Met opmerkingen [redacted] Ik zou dit hier zo laten staan, maar op de website moet dit aangepast in aparte blokjes met voorbeelden. Anders begrijpt niemand wat dit is.

Onderzoek naar de leefomgeving – context mapping

Aanvullend op de online raadpleging voert de gemeente een onderzoek uit naar de leefomgeving in de vorm van 'context mapping'. Tijdens workshops die worden gehouden in en rond de zoekgebieden, kunnen bewoners en lokale belanghebbenden aangeven geven hoe zij hun leefomgeving ervaren, bijvoorbeeld waar zij tot rust komen of waar belangrijke speelplekken,

fiets-of (hard)looproutes zijn. In de onderzoeksmethodiek ligt de nadruk op beelden. Het onderzoek is laagdrempelig en intuïtief. Met deze methode wordt heel lokale informatie verkregen. Inzichten vanuit de beleving van de bewoners in en rond de zoekgebieden worden in beeld gebracht, zodat daarmee rekening kan worden gehouden bij de ontwikkeling van windenergie.

Thematische verkenningen: gezondheid, natuur en ruimtelijke kwaliteit
Tijdens de reflectiefase worden drie belangrijke thema's verder verkend: gezondheid, natuur en ruimtelijke kwaliteit. Er wordt voor ieder thema een expertgroep en een begeleidingsgroep samengesteld. Een begeleidingsgroep kan onderwerpen aandragen en vragen stellen. De expertgroep geeft antwoord op de vragen en stelt een advies op. De expertgroep bestaat uit een beperkt aantal leden.
De begeleidingsgroepen worden voorgezeten door een onafhankelijke voorzitter en staan open voor deelname van belangenorganisaties in de begeleidingsgroepen. Hier moet nog een zin komen hoe we de uitkomsten delen met het brede publiek en zo terug koppelen. De lokale klankbordgroepen hebben een rol bij het ruimtelijk onderzoek.

Met opmerkingen [redacted] Of: zie zin verderop dat terugkoppeling afhangt van resultaten en overleg met klankbordgroepen

Klankbordgroepen (stedelijk/lokaal)
De verschillende onderdelen van de reflectiefase worden van input voorzien door vijf klankbordgroepen. Een stedelijke klankbordgroep bestaat uit belanghebbenden die op stedelijk niveau georganiseerd zijn en de vier lokale klankbordgroepen bestaan uit belanghebbenden die vooral een lokaal (per zoekgebied verschillend) belang hebben. Hier is nadrukkelijk ruimte voor de inbreng van inwoners uit buurgemeenten. De klankbordgroepen hebben de opdracht het doel van de reflectiefase te bewaken, mee te denken en input te geven op het proces: worden alle stemmen gehoord? Worden de juiste vragen gesteld?
Kijk voor meer informatie over de samenstelling en selectie van klankbordgroepen en begeleidingsgroepen op www.XXXXXXX

Met opmerkingen [redacted] Aparte pagina op website

3. Amsterdammers kunnen meedoen

In het najaar worden Amsterdammers, inwoners van buurgemeenten en andere belanghebbenden uitgenodigd om aan de verschillende activiteiten deel te nemen, zowel fysiek[1] als digitaal. Schrijf je in voor de nieuwsbrief duurzame energie om op de hoogte te blijven!

Met opmerkingen [redacted] Concreet maken.

Per X september kunt u zich inschrijven via dit formulier (hyperlink) of via de website www.amsterdam.nl/windenergie

Vanaf medio september nodigt de gemeente uit voor de deelname aan klankbordgroepen en begeleidingsgroepen. Belangstellenden kunnen zich aanmelden via een formulier op de gemeentelijke website www.amsterdam.nl/windenergie. Bij de samenstelling van de klankbordgroepen en begeleidingsgroepen (onderdeel van de thematische verkenningen) wordt er voorrang gegeven aan belangengroepen.

Met opmerkingen [redacted] Link toevoegen.

Met opmerkingen [redacted] In mijn beleving zijn dit twee aparte stappen, hiervoor kan hetzelfde formulier gebruikt worden.

Tweede helft oktober start de PWE en het onderzoek naar de leefomgeving ('context mapping'). Het PWE staat voor iedereen open. Deelname aan dit onderzoek is mogelijk via een openbare link op de gemeentelijke website over windenergie www.amsterdam.nl/windenergie.
Voor het onderzoek naar de leefomgeving (context mapping) zullen in en rond de zoekgebieden lokaal belanghebbenden worden geworven o.a. met hulp van de lokale klankbordgroepen en stadsdelen en buurgemeenten.

Met opmerkingen [redacted] Verdere proces in de Q&A, en check [redacted]

[1] Indien de Corona maatregelen dit toelaten.

De buurgemeenten worden betrokken bij de lokale activiteiten om te zorgen dat ook belanghebbenden uit de buurgemeenten bij de reflectiefase worden betrokken.

4. Producten reflectiefase

De activiteiten die de gemeente tijdens de reflectiefase onderneemt, leiden tot drie producten:

- Een afwegingskader
- Richtlijnen voor participatie in de volgende fase
- Richtlijnen voor samenwerking en sturing in de volgende fase

De producten worden voor besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd en bieden een kader voor de verdere besluitvorming over windturbines.

De resultaten uit de verschillende activiteiten zullen verwerkt worden in deze producten. Input uit het PWE en de context mapping zal onder andere inzicht geven in de opgehaalde informatie per zoekgebied en windrichting. Het PWE zal bijdragen aan de richtlijnen voor participatie. De verkenningen naar gezondheid, natuur en ruimtelijke kwaliteit dragen bij aan de vraag naar meer inzicht over de gevolgen van windenergie. Alle onderzoeken en de gesprekken in de groepen zullen inzicht geven over de verwachtingen vanuit belangengroepen aan de samenwerking en sturingsrol van de gemeente.

Hoe dit precies wordt verwerkt en gepresenteerd wordt mede bepaald door de opbrengsten van de reflectiefase en ligt dus nog niet vast. Dit is iets om ook samen met de klankbordgroepen te bespreken. Het streven is om begin 2022 resultaten aan de gemeenteraad aan te bieden.

Met opmerkingen [redacted] Opnemen in Q&A

Tot slot wordt tijdens de reflectiefase een evaluatie uitgevoerd door de Universiteit Leiden van het participatieproces tot nu toe. Ook deze resultaten worden aan de gemeenteraad aangeboden en gebruikt in het vervolgproces.

5. Wat gebeurt er met de opbrengsten van de reflectiefase in het vervolgproces

De producten uit de reflectiefase worden gebruikt in de volgende fase: de projectvoorbereidingsfase. Ook deze fase heeft verschillende stappen.

Met opmerkingen [redacted] Dit plaatje moet ook toch een slag beter voordat de brief eruit gaat.

De input uit de reflectiefase wordt op verschillende momenten gebruikt.

- De fase start als een initiatiefnemer bij de gemeente aangeeft interesse te hebben om windmolens te ontwikkelen. Een initiatiefnemer is mogelijk een organisatie, een bedrijf of een groep van personen of organisaties.
  De gemeente helpt deze initiatiefnemer onder bepaalde voorwaarden:
  - Hij/ zij moet streven naar minimaal 50% lokaal eigendom en
  - Hij / zij moet een participatieplan op te stellen samen met Amsterdammers en inwoners van buurgemeenten.
- De initiatiefnemer nodigt uit voor het opstellen van een participatieplan, samen met belanghebbenden. Hij/zij legt dit plan voor vervolgens voor aan belanghebbenden. Daarna stuurt hij/zij het op naar de gemeente. De gemeente beoordeelt dit participatieplan (besluit van het college van B&W). De richtlijnen voor participatie, een van de producten uit de reflectiefase, geven hiervoor een aanvullend kader.

- Het daadwerkelijke proces van projectvoorbereiding met een breed participatietraject, onderzoeken en concrete plannen start nadat de gemeente akkoord is. Zoals opgeschreven in het participatieplan start de initiatiefnemer verschillende trajecten voor onderzoeken naar milieueffecten en gezondheidseffecten. Ook de informatie van de reflectiefase uit de verkenningen op gezondheid, natuur en ruimtelijke kwaliteit geeft hiervoor een kader.
- De kaders voor de milieueffectrapportage (en de gezondheidseffectanalyse) worden door het College vastgesteld in de 'Notitie Reikwijdte en Detailniveau'. Deze wordt vrijgegeven voor inspraak. Hier kan iedereen op reageren met een zienswijze.
- Pas na afronding van alle onderzoeken verleent de gemeente al dan niet toestemming voor de realisatie van de windturbines. De afgeronde onderzoeken maken deel uit van de vergunningaanvraag. De gemeenteraad van Amsterdam maakt de afweging over alle belangen. Alle informatie die tijdens de reflectiefase verzameld is wordt dan weer gebruikt.

Week	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	1	2	3	4	
	11-15 okt.	18-22 okt. Herfstreces	25-29 okt.	1-5 nov.	8-12 nov.	15-19 nov.	22-26 nov.	29 n.-3 dec.	6-10 dec.	13-17 dec.	20-24 dec.	27-31 dec Kerstreces	3-7 jan	10-14 jan	17-21 jan	24-28 jan	31-4 feb
Bestuurlijk																	
Traject raad januari							Aanleveren				Aanleveren spoed			College 11/01??		CIE 26/1??	Raad 3/4 feb??
Portefeuillehoudersoverleg	12 okt																
Prio-staf	12 okt afw. kader oozet		29 okt		10 nov		22 nov		6 dec		20 dec						
Afwegingkader																	
Oozet maken	1e oozet/scooe		2e oozet		Conceot 50%			def. Concept									
Definitieve invulling									resultaten in afweeineskader								
Bestuurlijke besluitvorming							concept flap			def flap							
Klankbordgroep																	
Stedelijke klankbordgroep (indicatief - nog geen data)	Uitn. Inschrijving		selectie		1e KBG (of wk later) PWE afw.kader gezondheid			KBG resultaten PWE?		KBG afw. kader					KBG		
Lokale klankbordgroepen (indicatief - nog geen data)					1e lokale KBG'en			(Context map resultaten)	Context map resultaten						lokale KBG		
Procesgroep																	
Startbijeenkomst																	
Oost																	
Noord																	
Zuidoost																	
NieuwWest/Haven																	
Communicatie																	
Kernboodschap																	
Website op orde																	
Woordvoeringslijn																	
Communicatieplan																	
Communicatiebasis																	
PWE																	
Lokale KBGs (indicatief - nog geen data)																	
Stedelijke KBG								Presentatie 1e resultaten?									
Formulering/verdieping vraagstel ing																	
Ontwerpen/inrichting PWE op maat in Wevaluate platform																	
Testen PWE met interne stakeholders																	
Webtool aanpassen obv feedback																	
Werven deelnemers via panel (en campagne)																	
Uitvoering				Online													
PWE analyse data							Analyse										
Presentatie tussenresultaten Ambtelijk									Presentatie resultaten								
Eindrapportage schrijven en oplevering										Oplevering							
Evaluatie																	
Onderzoek/interviews																	
Oplevering					oplevering												
Context mapping																	
Lokale KBGs (indicatief - nog geen data)					Toe ichting		Terug-koppeling										
			werven voor workshops														
				Workshops N/ZO		Workshops NW/O *Contextmaps per zoekgeb ed*	reserveweek										
								presentatie resultaten									
Gezondheid																	
								Input uit PWE									
Stedelijke KBG	Opzet gezondheid																
Expertgroep gezondheid				expertgroep gezondheid			expertgroep gezondheid			expertgroep gezondheid				expertgroep gezondheid		expertgroep gezondheid	
KBG gezondheid						KBG gezondheid			KBG gezondheid					KBG gezondheid		KBG gezondheid	
Resultaten gezondheid									eerste inventarisatie thv afwegingsk						Eerste versie advies		Publieksversie
Natuur																	
Lokale KBGs (indicatief - nog geen data)																	
Bestuurlijk gesprek provincie/N&S Amsterdam																	
Drie dialoogsessies betrokkenen werkgroep natuur																	
Context mapping	Input																
Eindadvies									eerste inventarisatie thv afwegingsk								
Ruimte/leefomgeving																	
Lokale KBGs (indicatief - nog geen data)																	
Samenstellen commissie																	
Werkgroepensessies experts																	
Context mapping	Input																
PWE			Input														
Akoustisch en visueel beeld				Opleveren beelden				Advies en beeld									
									eerste inventarisatie thv afwegingsk								
Uitvoeringsprogramma NHZ																	
Werkgroep RES NHZ																	
Werkgroep RES NHZ XL																	
Stuurgroep			29 okt														
Stuurgroep XXL							26 nov.										

Week	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	1	2	3	4	
	11-15 okt.	18-22 okt.	25-29 okt.	1-5 nov.	8-12 nov.	15-19 nov.	22-26 nov.	29 n.-3 dec.	6-10 dec.	13-17 dec.	20-24 dec.	27-31 dec	3-7 jan	10-14 jan	17-21 jan	24-28 jan	31-4 feb

Gemeente
Amsterdam

Reflectiefase RES / wind

Richtinggevend gesprek over invulling periode tussen vaststelling RES 1.0 en fase dat medewerking aan initiatiefnemers start.

Vervolg windzoekgebieden Amsterdam

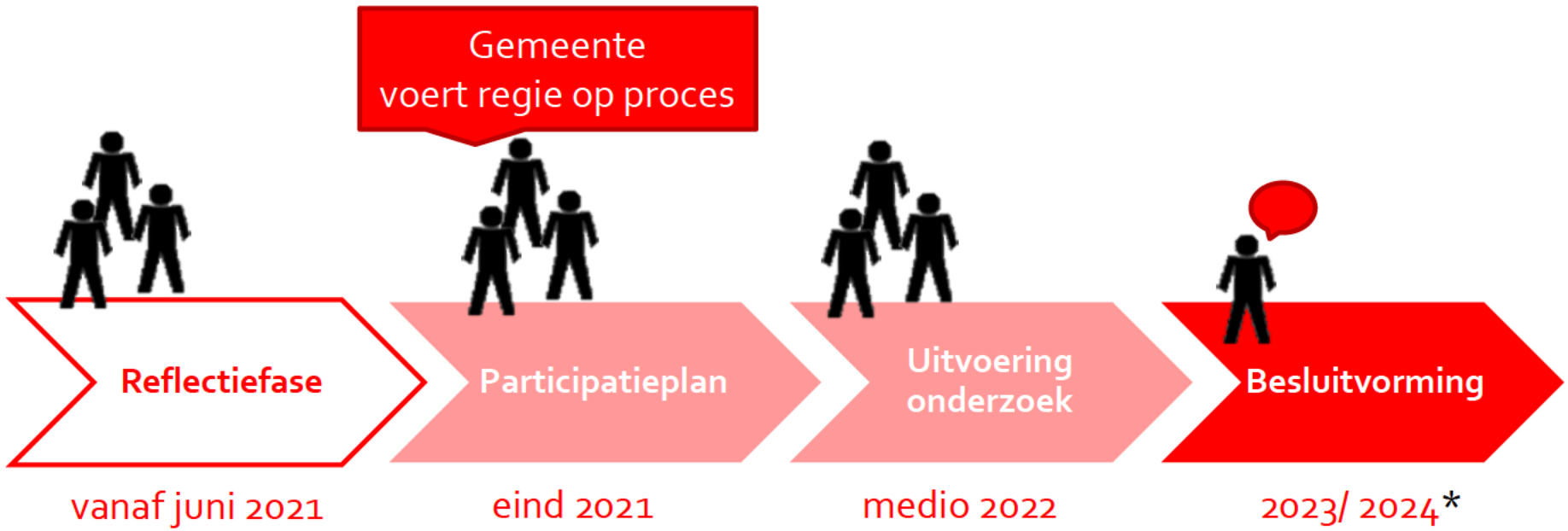

* tijdlijn = indicatief, o.a. afhankelijk van aanwezigheid initiatiefnemer

Doelen van de reflectiefase

Rust en vertrouwen terug te brengen door:
- In verbinding te komen met bewoners, collega's en experts
- Mensen een stem te geven en te luisteren naar zorgen en wensen
- Responsief te zijn door nieuwe inzichten mee te nemen

De ambities van de stad uit te dragen door:
- De RES dilemma's bespreekbaar te maken met inwoners
- Dialogen te voeren over de invulling van de stedelijke ambities.
- Aansluiten bij de ruimtelijke ontwikkelingen

Een procesaanpak te ontwikkelen voor de projectvoorbereidingsfase door:
- Het inventariseren van technische, wettelijke, maatschappelijke en ruimtelijke afwegingscriteria voor participatie en besluitvorming

Commitment te krijgen op samenwerking door:
- Samenspel met omliggende gemeenten vorm te geven
- Kader voor initiatiefnemers vorm te geven, inclusief duidelijkheid omtrent rol gemeente

Uitgangspunten van de reflectiefase

- We kiezen een lerende (reflectieve) aanpak en houding
- We verwerken de aangenomen moties in de aanpak (waaronder het organiseren van fysieke bijeenkomsten)
- We zoeken de dialoog en niet de discussie of het debat
- We hebben oog voor de diversiteit van inwoners zodat we kennis nemen van verschillende perspectieven
- Het vertrekpunt is de wind-ambitie van de stad (en niet RES NHZ of Klimaatakkoord)

Opbrengsten/ resultaten van de reflectiefase

- Afwegingskader voor het vervolgtraject van windenergie, met o.a.
  - Technische, maatschappelijke, juridische en ruimtelijke criteria voor besluitvorming en participatie
- Input voor een uitvoeringsprogramma windenergie/ RES in afstemming met de omgevingsvisie,
- Overeenstemming met RES partners, o.a. buurgemeentes en stadsdelen over vervolgfase,
- Vergroten gevoel van legitimiteit door procedurele rechtvaardigheid bij bewoners,
- Evaluatie participatie tot RES 1.0 (bijdragen aan uitvoering moties raad).

Activiteiten met bewoners in de reflectiefase

- Dialogen over zorgen en wensen in de wijken (mogelijke vorm burgerfora?)
- Ronde tafel gesprekken over afwegingscriteria met diverse stakeholders en stadsdelen, buurgemeentes
- Waarde-raadplegingen van bewoners (laagdrempelig)
- Opbouwen betrouwbare kennisbasis in overleg met stakeholders (o.a. onderzoek gezondheidseffecten) (joint fact finding)
- Afstemming met buurgemeenten/bewoners

Planning/Proces

- PLAATJE VAN BART

Dilemma’s

- Duur van de reflectiefase?
  - Zijn er deadlines waar we rekening mee moeten houden?
- Rol van de raad in deze reflectiefase?
  - Opdracht college en behoefte raad om meer bij de stadsgesprekken betrokken te zijn.
- Proces en samenwerking met buurgemeenten?

	omliggende gemeentes		redeneerlijn: gemeentes die of bezwaar hebben aangegeven, of gezamenlijke grensoverschrijdende zoekgebieden hebben.	
1	Ronde Venen	(nog geen mailadres)		via [redacted]
2	Diemen	[redacted]@diemen.nl	Beleidsadviseur energietransitie Gemeente Diemen	
3	Landsmeer	[redacted]		via outlook [redacted]
4	zaandam	[redacted]	beleidsmedewerker duurzaamheid ben ik betrokken	via outlook [redacted]
5	Ouder Amstel	[redacted]		
6	Oostzaan	[redacted]		
7	Gooise Meren	[redacted]	is ook collega uit Gooise Meren	
8	Waternet	[redacted]	res partner	via [redacted]
	stadsdelen			
9	Noord	[redacted]@amsterdam.nl		
10	Oost	[redacted]@amsterdam.nl		
11	Zuidoost	[redacted]@amsterdam.nl		
12	Nieuw-West	[redacted]@amsterdam.nl		
	RES-partners			
13	Rob de Jeu		provincie Noord-Holland, nieuwe collega	via outlook [redacted]
14	Marco Berkhout	[redacted]@noord-holland.nl	Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid	
15	Hidde van Ooststroom	appm	consortium RES, proces opzet	via outlook [redacted]
	gemeente A'dam			
16		[redacted]		
17		[redacted]		
18		communicatie [redacted] of [redacted]		
19	**begeleiding door PM**	[redacted]		
20				
	Omgevingsvisie			
21	[redacted]	[redacted]	gem amsterdam, omgevingsvisie, stedelijk spoor	via outlook [redacted]
22	[redacted]	Haven Amsterdam		via outlook [redacted]

Gemeente
Amsterdam

Programma Reflectiefase RES / wind

Invulling periode tussen vaststelling RES 1.0 en fase dat medewerking aan initiatiefnemers start.

Concept dd 21/05/21

Vervolg windzoekgebieden Amsterdam

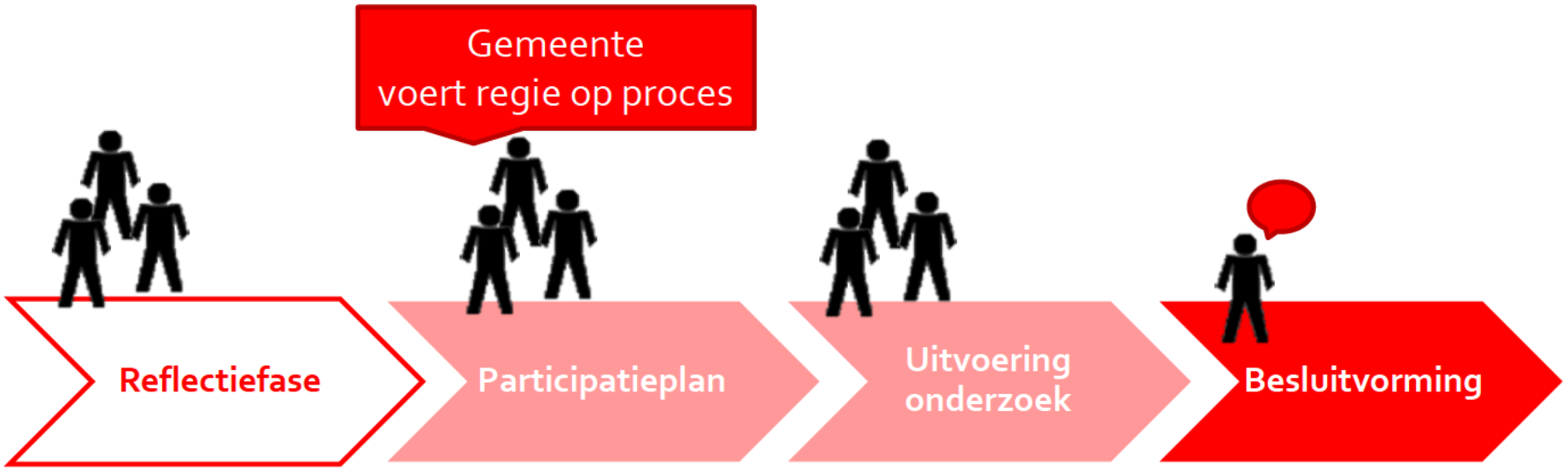

Opbrengsten reflectiefase

- Input voor een gefundeerde besluitvorming over de geschiktheid van de lokaties voor wind binnen de vastgestelde zoekgebieden
- Handvatten voor de uitvoeringsfase op participatie en governance
- Betrokkenheid van- en afstemming met stakeholders

Dat doen we door 1/2

- Rust en vertrouwen terug te brengen:
  - In verbinding te komen met bewoners/ belanghebbenden, collega's en experts (inclusief)
  - Mensen een stem te geven en te luisteren naar zorgen en wensen (giving voice)
  - Responsief te zijn door nieuwe inzichten mee te nemen

- De ambities van de stad uit te dragen:
  - De RES dilemma's bespreekbaar te maken met inwoners
  - Dialogen te voeren over de invulling van de stedelijke ambities
  - Aansluiten bij de ruimtelijke ontwikkelingen

Dat doen we door 2/2

- Een procesaanpak te ontwikkelen voor de projectvoorbereidingsfase
  - Het inventariseren van technische, wettelijke, maatschappelijke en ruimtelijkeafwegingscriteria voor participatie en besluitvorming.

- Commitment te krijgen op samenwerking door:
  - Samenspel met omliggende gemeenten vorm te geven
  - Kader voor initiatiefnemers vorm te geven, inclusief duidelijkheid omtrent r gemeente

- Transparant te zijn in communicatie en informatie
  - Toegankelijke informatie voor alle Amsterdammers (inclusief narratief ambities)
  - Up-to-date communiceren van activiteiten en opbrengsten

Uitgangspunten van de reflectiefase

- Het vertrekpunt is de wind-ambitie van de stad (en niet RES NHZ of Klimaatakkoord)
- Verwerken van de aangenomen moties in de aanpak (waaronder het organiseren van fysieke bijeenkomsten)
- Lerende (reflectieve) aanpak en houding (intern en extern)
- Zoeken naar dialoog (niet discussie of debat)
- Oog voor de diversiteit van inwoners zodat we kennis nemen van verschillende perspectieven

Eindproducten reflectiefase

A. Evaluatie van de participatie RES 1.0. (bijdragen aan uitvoering moties raad; samen met provincie)

B. Afwegingskader voor besluitvorming t.a.v concrete lokaties o.a.
- Technische, maatschappelijke, juridische en ruimtelijke criteria voor besluitvorming en participatie

C. Richtlijnen voor governance van de uitvoeringsfase windenergie (samenwerking buurtgemeenten/ provincie/stadsdelen)

D. Richtlijnen voor participatie voor ontwikkelaars in uitvoeringsfase (participatieplan)

Werkwijze

We komen tot de eindproducten door:

- Governance in de reflectiefase gericht op samenspel
  - Binnen de RES met buurtgemeenten en provincie
  - Binnen de gemeente met andere beleidsdomeinen en stadsdelen

- Participatie belanghebbenden in reflectiefase op proces en inhoud
  - Op locatie in de verschillende zoekgebieden (starten met Haven/Diemerscheg/Noorder IJplas?)
  - Op stedelijk niveau met stedelijke belangengroepen (klankbordgroep)

- Interne afstemming en reflectie

Acties in de reflectiefase

A. Evaluatie participatie
   - Kader bepalen: waar moet evaluatie aan voldoen?
   - Afstemmen met provincie
   - Input ophalen van klankbordgroep: welke vragen moeten worden gesteld?
   - Uitvoerder bepalen: aanbeveling externe kennisinstelling (RUL/ TUD/UvA)

Acties in de reflectiefase

B. Afwegingskader besluitvorming locaties

Een afwegings- of beoordelingskader vervangt niet de beslissing, maar informeert besluitvormers over de informatie die relevant is om te betrekken.

- Bepalen issues (ism stakeholders)
- Bepalen gewenste kennisbasis
- Bepalen criteria
  - Wettelijke bepalingen
  - Gezondheidsaspecten
  - Lokale criteria
  - Andere beleidsterreinen en ambities
  - Invloed op buurgemeenten

Acties in de reflectiefase

C. Richtlijnen voor governance uitvoeringsfase

- Bepalen gemeenschappelijk doel: wat hebben we samen te doen?
- Afspreken spelregels voor samenspel
  - Afstemmen besluitvorming: volgordelijkheid van besluiten en andere interafhankelijkheden in kaart brengen
  - Beleidcoördinatie: mogelijke beleidstegenstellingen in kaart brengen en synchroniseren
- Delen ervaringen
  - Participatie
- Gezamenlijke kennisopbouw
- Gezamenlijke governance richting Rijk/provincie

Acties in de reflectiefase

D. Richtlijnen voor participatie uitvoeringsfase (participatieplan)

- Wettelijke kaders en normen
- Kaders klimaatakkoord
- Stedelijke beleidskaders
- Input belanghebbenden stedelijk en op locatie: wat is belangrijk voor participatie?

Activiteiten in de reflectiefase gekoppeld aan eindproduct

A. Evaluatie participatie

- Kader bepalen: waar moet evaluatie aan voldoen?
- Afstemmen met provincie
- Input ophalen van klankbordgroep: welke vragen moeten worden gesteld?
- Uitvoerder bepalen: aanbeveling externe kennisinstelling (RUL/ TU Delft/UvA)

Activiteiten

1. Sessie met klankbordgroep
2. Overleg binnen RES NHZ
3. Opdracht uitschrijven
    - Evt. combineren met online raadpleging /waardenevaluatie

Activiteiten in de reflectiefase gekoppeld aan eindproduct

B. Afwegingskader besluitvorming locaties

- Bepalen issues
- Bepalen gewenste kennisbasis
- Bepalen criteria
  - Wettelijke bepalingen
  - Gezondheidsaspecten
  - Lokale criteria
  - Andere beleidsterreinen
  - Invloed op buurgemeenten
  - uitwerken issues die spelen in grensgebieden

Activiteiten

1. Initiëren onderzoek naar gezondheidsaspecten NPRES (gezamenlijke brief)
2. Ethnografisch onderzoek op lokaties (buurtexpedities) (wat is lokaal belangrijk?/ welke indicatoren halen we hieruit?)
3. Dialoogsessies stedelijk / JFF/participatie)
4. Dialoogsessies lokaal / JFF/participatie) evt. Ma.ak sessies
5. Inloopmogelijkheden lokaal (fysiek) (informatie/participatie)
6. Online raadpleging/waardenevaluatie (informatie/participatie)
7. Interne sessie(s) andere beleidsterreinen > waar moeten we rekening mee houden/waar liggen kansen?
   - Natuur
   - Woningbouw
   - Landelijk gebied
   - Gebiedsontwikkeling
   - …
8. Sessie (s) met buurtgemeenten
   - Wat speelt in de grensgebieden?

Activiteiten in de reflectiefase gekoppeld aan eindproduct

C. Richtlijnen voor governance uitvoeringsfase

- Bepalen gemeenschappelijk doel: wat hebben we samen te doen?
- Afspreken spelregels voor samenspel
  - Afstemmen besluitvorming: volgordelijkheid van besluiten en andere interafhankelijkheden in kaart brengen
  - Beleidcoördinatie: mogelijke beleidstegenstellingen in kaart brengen en synchroniseren
- Delen ervaringen
  - Participatie
- Gezamenlijke kennisopbouw
- Governance met Rijk/provincie/buren

Activiteiten

1. Reeks van sessies met buurtgemeenten om doel spelregels te bepalen
2. In kaart brengen ervaringen participatie
3. In kaart brengen bestaande en benodigde kennisbasis

Activiteiten in de reflectiefase gekoppeld aan eindproduct

D. Richtlijnen voor participatie uitvoeringsfase

- Wettelijke kaders en normen
- Kaders klimaatakkoord (o.a. lokaal eigendom, NWEA gedragscode)
- Stedelijke beleidskaders
- Input belanghebbenden stedelijk en op locatie: wat is belangrijk?

Activiteiten

1. In kaart brengen verschillende kaders
2. Dialoogsessies stedelijk en lokaal: wat is belangrijk bij participatie?
3. Werksessies met initiatiefnemers: wat hebben zij nodig?
4. N.a.v 2/3: Interne sessie afstemming: wat wordt gevraagd en verwacht van gemeente?

Doorlopende activiteiten

Communicatie en informatie verstrekking

- Ontwikkelen narratief over Amsterdamse ambitie
- Ontwikkelen toegankelijke inforgrapics over ambitie en proces (ook t.b.v. online raadpleging)
- Up-to-date communiceren van participatie activiteiten en opbrengsten daarvan

Doorlopende activiteiten

Interne reflectiesessies gemeente

- Waar staan we?
- Wat leren we?
- Wat kunnen we anders/beter doen (1e orde leren)
- Wat moeten we bijstellen/aannames checken (2e orde leren)
- Wat gebeurt er in de brede context/moeten we elders beleggen (3e orde leren)

Planning

1e idee ordening van activiteiten per doelgroep

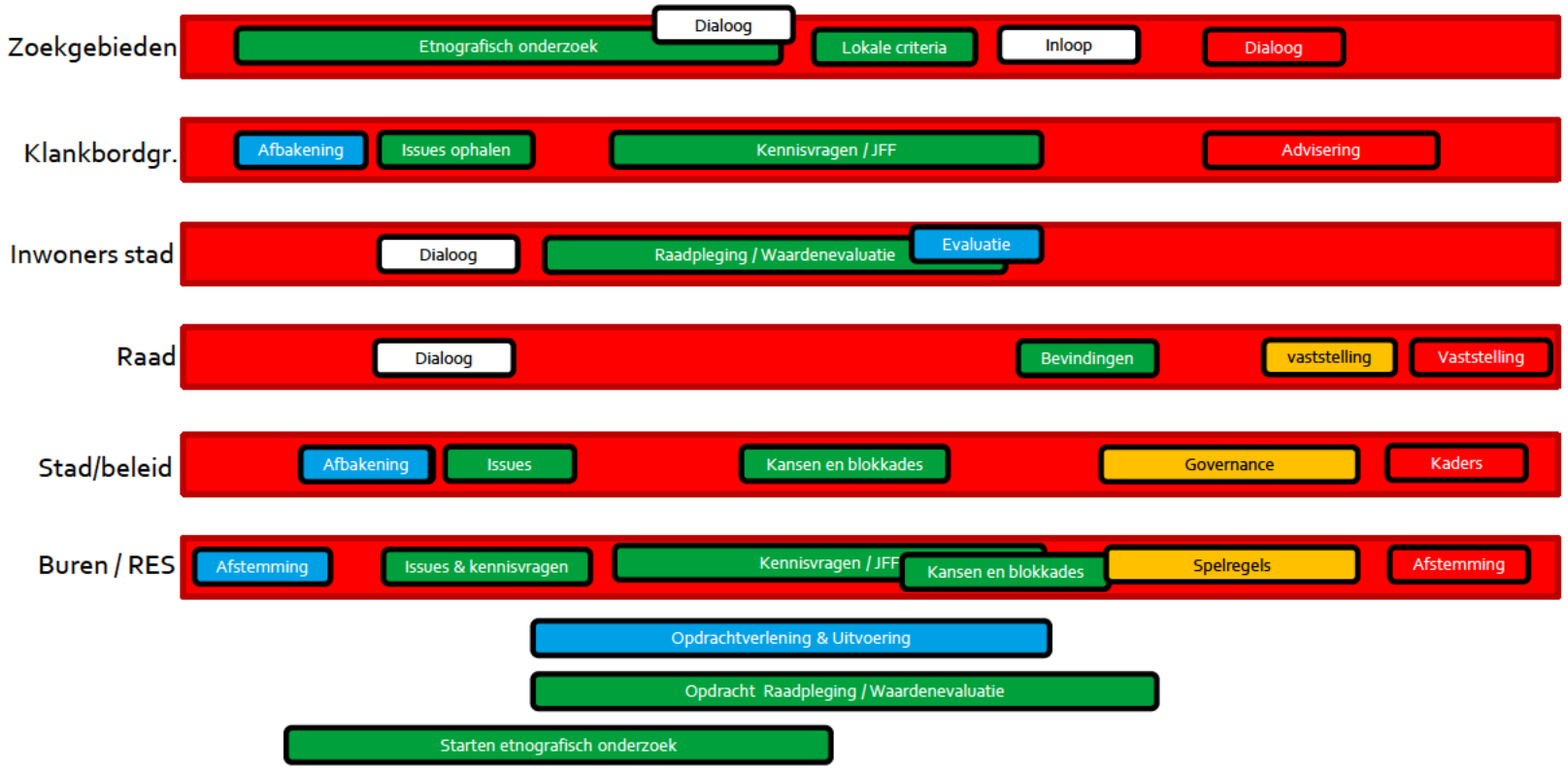

Evaluatie Participatie

Afwegings-kader

Richtlijnen governance

Richtlijnen Participatie

Inzet

Begroting / capaciteit

Gemeente
Amsterdam

Reflectiefase RES / wind

Invulling periode tussen vaststelling RES 1.0 en fase dat medewerking aan initiatiefnemers start.

Richtinggevend gesprek, staf wh Van Doorninck, dd. 19-4-2021

Vervolg windzoekgebieden Amsterdam

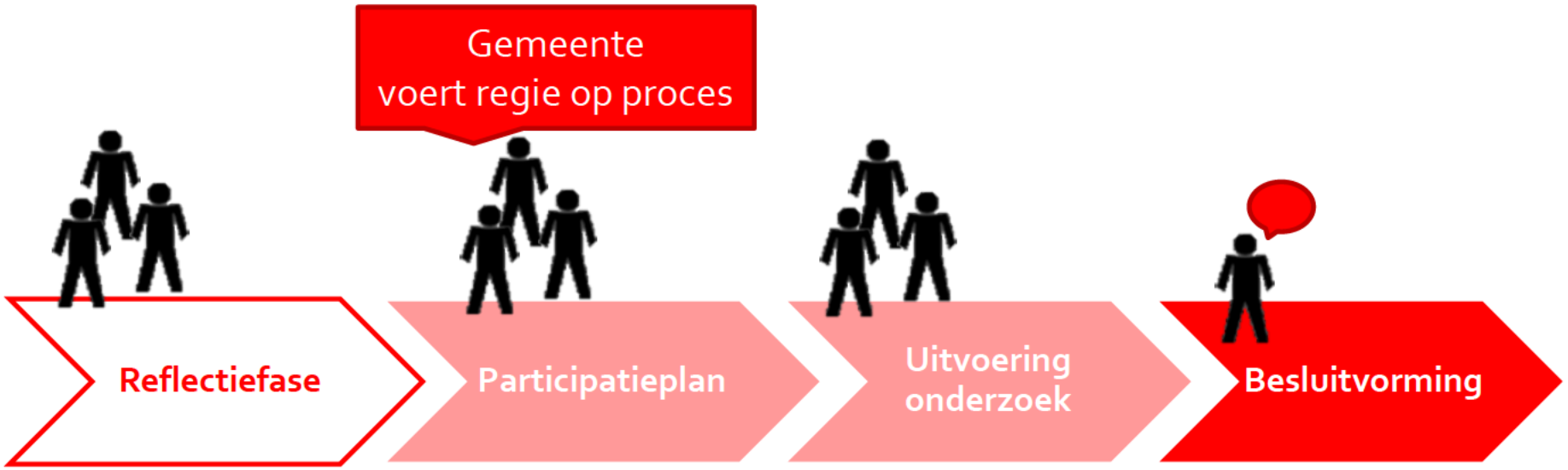

Doelen van de reflectiefase 1/2

- Rust en vertrouwen terug te brengen door:
  - In verbinding te komen met bewoners/ belanghebbenden, collega's en experts
  - Mensen een stem te geven en te luisteren naar zorgen en wensen
  - Responsief te zijn door nieuwe inzichten mee te nemen

- De ambities van de stad uit te dragen door:
  - De RES dilemma's bespreekbaar te maken met inwoners,
  - Dialogen te voeren over de invulling van de stedelijke ambities.
  - Aansluiten bij de ruimtelijke ontwikkelingen.

Doelen van de reflectiefase 2/2

- Een procesaanpak te ontwikkelen voor de projectvoorbereidingsfase door:
  - Het inventariseren van technische, wettelijke, maatschappelijke en ruimtelijke afwegingscriteria voor participatie en besluitvorming.

- Commitment te krijgen op samenwerking door:
  - Samenspel met omliggende gemeenten vorm te geven
  - Kader voor initiatiefnemers vorm te geven, inclusief duidelijkheid omtrent r
    gemeente

Uitgangspunten van de reflectiefase

- Lerende (reflectieve) aanpak en houding,
- Verwerken van de aangenomen moties in de aanpak (waaronder het organiseren van fysieke bijeenkomsten),
- Inzet is de dialoog en niet de discussie of het debat,
- Oog voor de diversiteit van inwoners zodat we kennis nemen van verschillende perspectieven,
- Het vertrekpunt is de wind-ambitie van de stad (en niet RES NHZ of Klimaatakkoord).

Opbrengsten/ resultaten van de reflectiefase

- Afwegingskader voor het vervolgtraject van windenergie, met o.a.
  - Technische, maatschappelijke, juridische en ruimtelijke criteria voor besluitvorming en participatie
- Input voor een uitvoeringsprogramma windenergie/ RES in afstemming met de omgevingsvisie,
- Overeenstemming met RES partners, o.a. buurgemeentes en stadsdelen over vervolgfase,
- Vergroten gevoel van legitimiteit door procedurele rechtvaardigheid bij bewoners,
- Evaluatie participatie tot RES 1.0 (bijdragen aan uitvoering moties raad).

Mogelijke activiteiten in de reflectiefase

- Dialogen over zorgen en wensen in de wijken (mogelijke vorm burgerfora?), ook met kaarten.
- Stadsbrede ronde tafel gesprekken over afwegingscriteria met diverse stakeholders en stadsdelen, buurgemeentes,
- Waarde-raadplegingen van bewoners (laagdrempelig),
- Opbouwen betrouwbare kennisbasis in overleg met stakeholders (o.a. onderzoek gezondheidseffecten) (joint fact finding),
- Afstemming met buurgemeenten/stadsdelen/bewoners/ belanghebbenden.

Planning/Proces plan van aanpak RF

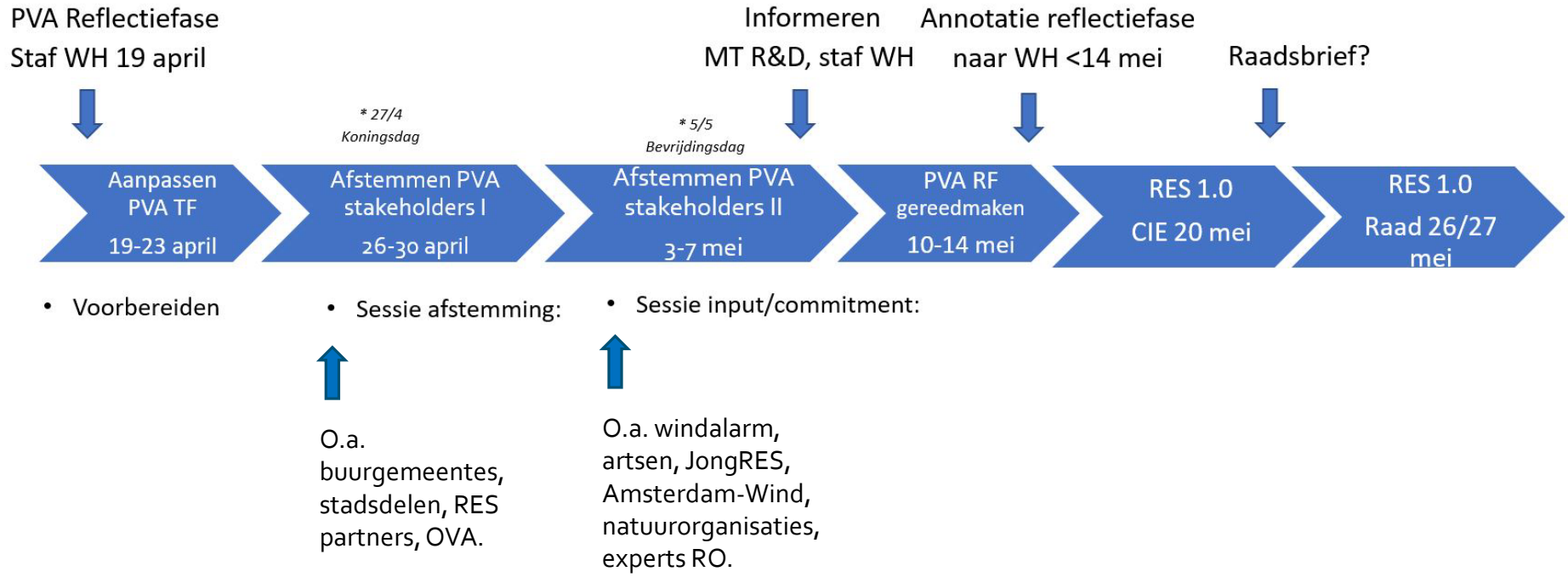

Vervolg windzoekgebieden Amsterdam

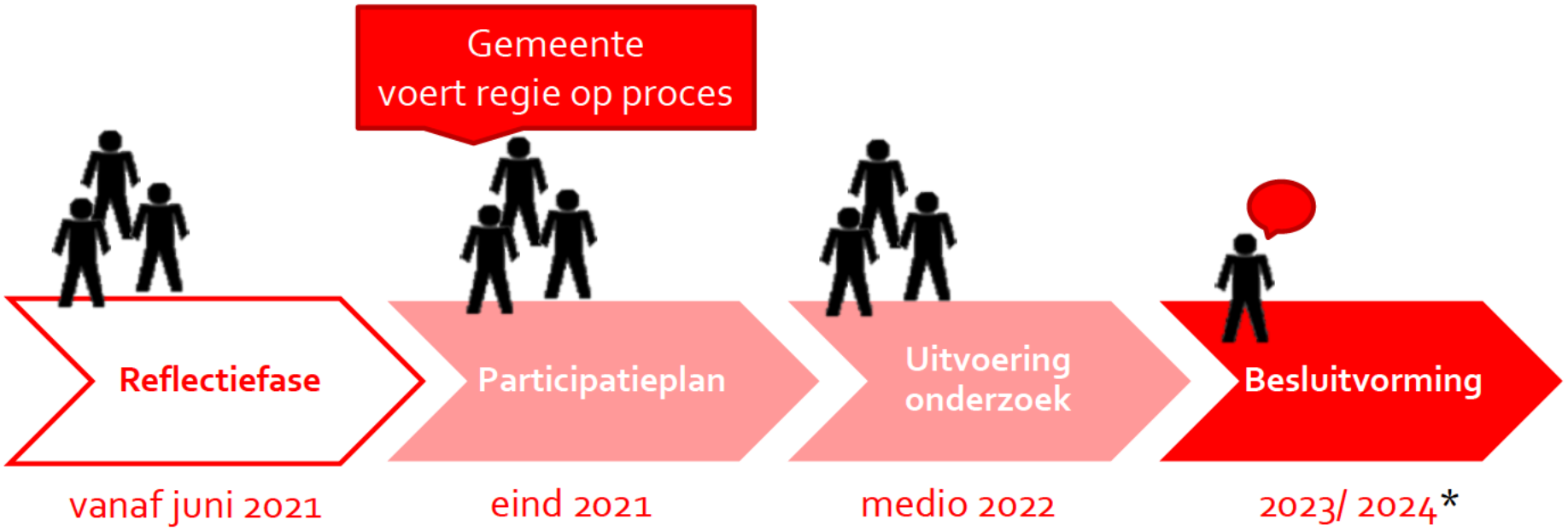

* tijdlijn = indicatief , o.a. afhankelijk van aanwezigheid initiatiefnem

Dilemma's

- Duur van de reflectiefase?
  - Zijn er deadlines waar we rekening mee moeten houden?

- Rol van de raad in deze reflectiefase?
  - Opdracht college en behoefte raad om meer bij de stadsgesprekken betrokken te zijn.

- Proces en samenwerking met buurgemeenten?

CONCEPT Uitnodigen voor 2e sessie meedenken over PvA reflectiefase voor bewoners, bedrijven en andere belanghebbenden
6 mei 2021

Beste geadresseerde,

Graag nodig ik u uit om op donderdag 6 mei 2021 van 17 tot 19 uur te brainstormen over de aanpak van de fase die volgt na de vaststelling van de RES 1.0: de reflectiefase.

Naar verwachting stelt de gemeenteraad van Amsterdam binnenkort de Regionale Energie Strategie 1.0 vast. Daarna start een nieuwe fase in het proces: de reflectiefase. Dit is een fase die vooraf gaat aan de fase waarin een initiatiefnemer voor de realisatie van windmolens in beeld komt.

Reflectiefase
De gemeente wil na vaststelling van de RES 1.0 in een reflectiefase bepalen aan welke criteria de plannen voor de plaatsing van een windmolen in het traject daarna moeten worden getoetst. Daar willen we de perspectieven van verschillende belanghebbenden in meenemen.

De inrichting van de reflectiefase willen we bij een aantal partijen toetsen. We organiseren daarvoor de online brainstorm op 6 mei. U kunt ons dan laten weten wat vindt u dat het doel moet zijn van de reflectiefase, wat moeten er voor activiteiten worden uitgevoerd en wie moeten er worden betrokken?

Om deze brainstorm hanteerbaar te houden en tegelijkertijd de opbrengst zo rijk mogelijk, nodigen we een beperkte, maar diverse groep van bewoners, bedrijven en belangengroepen uit. In de reflectiefase (die later volgt) zal ruimte zijn om veel meer mensen en groepen te betrekken en te horen.

De bijeenkomst zal online plaatsvinden in MS Teams. Als u zich heeft opgegeven, ontvangt u de MS TEAMS link op de dag van de bijeenkomst.

Aanmelden kan via: (Rolande vult link in)

Graag tot ziens!

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Coördinator Regionale Energiestrategie Amsterdam

Programma Amsterdam Klimaatneutraal | Gemeente Amsterdam
E-mail: klimaatneutraal@amsterdam.nl
Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam
Volg ons via:
www.nieuwamsterdamsklimaat.nl

Uitnodigen voor 2e sessie meedenken over PvA reflectiefase
Bewoners, bedrijven en andere belanghebbenden

	Natuur en milieu		
1	Natuur en Milieufederatie Noord-Holland	[redacted]	[redacted]@mnh.nl
2	De Gezonde stad	[redacted]	[redacted]@degezondestad.org
	Anti windmolengroepen		
3	Spaar het Gein	[redacted]	[redacted]@gmail.com
4	Windalarm	[redacted]	[redacted]@eceat.nl
5	Bezorgde artsen	[redacted]	[redacted]@outlook.com
	Bewonersgroepen		
6	Bewonerscommissie Eigen Haard, 'HoefijzerPlus'	[redacted]	[redacted]@gmail.com
7	Noord Verstoord		info@noord-verstoord.nl
	Recreatie: Volkstuinders en woonbootbewoners, Golfbaan		
8	Tuinpark De Molen		tuinpark.de.molen@gmail.com
9	Woonbootverenging Amsterdam	[redacted]	[redacted]@woonbootverenigingamsterdam.nl
10	Golfbaan Waterland Amsterdam		info@golfbaanwaterlandamsterdam.nl
	Windcorporaties		
11	Amsterdam Wind	[redacted]	[redacted]@gmail.com
	Bedrijven		
12	Aliander	[redacted]	[redacted]@alliander.com
13	Ondernemersvereniging Westpoort	[redacted]	[redacted]@westpoortondernemers.nl als dit mailadres niet klopt: navragen bij secretariaat van Ronald Mauer
	Windmolenvoorstanders		
14	MA.AK /02025	[redacted]	[redacted]@hotmail.com
15	Jong RES	[redacted]	[redacted]@arcadis.com
	Collega's		
16	[redacted] (Natuur)		Aanpassing! Hem uitnodigen voor 28 april! (niet 6 mei) GS (i.o.v. [redacted]
17	[redacted] (stedenbouw)		
18	[redacted] (energie)		
	RES-team		
19	[redacted]		
20	[redacted]		
21	[redacted] of [redacted]		
	Public Mediation		
22	[redacted]		
23	[redacted]		

Met opmerkingen [redacted] Nog afstemmen met [redacted] naam volgt.

Gemeente
Amsterdam

Opzet
Reflectiefase RES / wind

Periode na vaststelling RES 1.0 en voor start medewerking aan initiatiefnemers.

Concept dd 08/06/2021
Ter informatie en bespreking
Duurzaamheidstafel stadsdelen, [redacted]

Vervolg windzoekgebieden Amsterdam

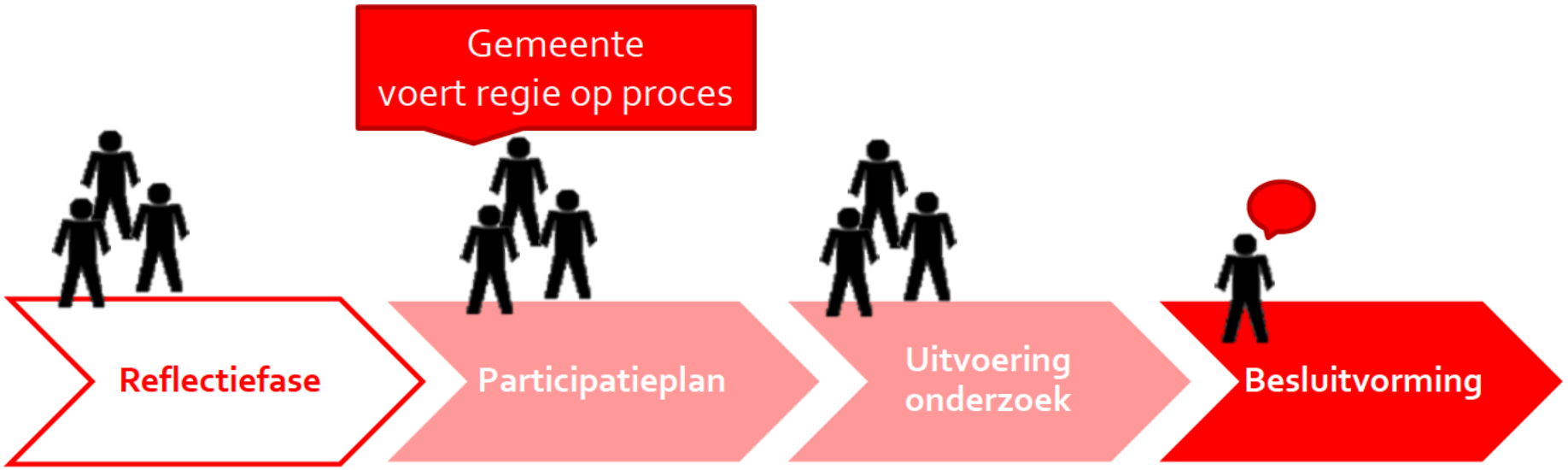

Opbrengsten reflectiefase

- Input voor een gefundeerde besluitvorming over de geschiktheid van de lokaties voor wind binnen de vastgestelde zoekgebieden
- Handvatten voor de uitvoeringsfase op participatie en governance
- Betrokkenheid van- en afstemming met stakeholders

Eindproducten reflectiefase

A. Evaluatie van de participatie RES 1.0. (bijdragen aan uitvoering moties raad; samen met provincie)

B. Afwegingskader voor besluitvorming t.a.v concrete lokaties o.a.

- Technische, maatschappelijke, juridische en ruimtelijke criteria voor besluitvorming en participatie (incl. GES/ HIA)

C. Set van richtlijnen voor governance en participatie in de uitvoeringsfase windenergie (samenwerking buurtgemeenten/ provincie/stadsdelen/ initiatiefnemers)

Mogelijke activiteiten in de reflectiefase

- Dialogen in de wijken over zorgen en wensen, ook met kaarten.
- Ethnografisch onderzoek op locaties (buurtexpedities),
- Stadsbrede ronde tafel gesprekken met diverse stakeholders en stadsdelen, buurgemeentes,
- Waarde-raadplegingen van bewoners (laagdrempelig),
- Opbouwen betrouwbare kennisbasis in overleg met stakeholders (o.a. onderzoek gezondheidseffecten) (joint fact finding).

➢ Communicatie volgt activiteiten // doorlooptijd afhankelijk van proces.

Deelname	aanwezig	nr.	Categorie/organisatie	naam	email	Tel.nr	Wie belt na
RF 9 juni	aanwezig		Windalarm	[redacted]	[redacted]@eceat.nl	[redacted]	
RF 9 juni	aanwezig		Bezorgde artsen	[redacted]	[redacted]@planet.nl		
RF 9 juni			Noord Verstoord	[redacted]	info@noord-verstoord.nl[redacted]@xs4all.nl	geen nummer bekend	
RF 9 juni	aanwezig		Alliantie Noordelijke Tuinparken (een v/d voorzitters)	[redacted]	[redacted]@hetnet.nl	[redacted]	
RF 9 juni			Woonbootverenging Amsterdam	[redacted]	[redacted]@woonbootverenigingamsterdam.nl	[redacted]	
RF 9 juni	aanwezig		Amsterdam Wind	[redacted]	[redacted]@gmail.com[redacted]@amsterdamenergie.nl		
RF 9 juni	aanwezig		MA.AK /02025	[redacted]	[redacted]@live.com		
RF 9 juni	aanwezig		Jong RES	[redacted]	[redacted]@arcadis.com		Ja, via mail incl.[redacted]
RF 9 juni	aanwezig		Natuur en Milieufederatie Noord-Holland	[redacted]	[redacted]@mnh.nl		
RF 9 juni	aanwezig		Bezorgde artsen	[redacted]	[redacted]@outlook.com	[redacted]	heeft gevraagd om[redacted] woonbootbewoners ook uit te nodigen
RF 9 juni	aanwezig		woonbootbewoner(s)	[redacted]	[redacted]@[redacted].net	(00 31)[redacted]	[redacted] ..... graag ontvang ik ook een uitnodiging voor de bijeenkomst van woensdag 9 juni. Ik ben van deze vergadering op de hoogte gebracht door[redacted].....zij vroeg mij u te mailen en mijn naam en email adres bij u bekend te maken..... Ik ben woonachtig op de eerste woonboot van de Buikslotermeerdijk op nummer 101..... Graag ben ik volledig op de hoogte van alles wat gaat spelen.....vooral ook omdat wij ontzettend dicht op de te plannen windturbine in het zoekgebied wonen..... .....ben dan ook nog steeds verbaasd/geschokt over het feit dat mijn gemeentelijke overheid niet..... de direct betrokkenen op de hoogte stelt van haar plannen.....die zoveel impact gaan hebben op onze leefomgeving en leefbaarheid..... .....ik ben op de hoogte gebracht dat de wind-turbine zo dicht op onze ark komt door een voorbijlopende buurtbewoner.....net voordat de provincie Noord-Holland de afstandsnorm tot woningen naar beneden bijstelde..... vriendelijke groet [redacted]
RF 9 juni	aanwezig		(Jong RES)	[redacted]@berenschot.nl			2x[redacted] en Ian uitgenodigd
RF 9 juni	aanwezig		Spaar het Gein + buurtbewoner	[redacted]	[redacted]@gmail.com	[redacted]	Mevrouw[redacted] meldt zich af voor de sessie van morgen en wil haar plaats graag aan mij afstaan. Los daarvan zou ik het nuttig en ook gepast vinden om bij de sessie aanwezig te zijn aangezien ik de omwonenden van zoekgebied 5A vertegenwoordig (Weesp en Driemond). Vriendelijke groeten [redacted] Winterstraat 4 1109 BE DRIEMOND whatsapp[redacted]2 bellen:[redacted]
RF 9 juni	aanwezig		Spaar het Gein	[redacted]	[redacted]@[redacted].nl		
RF 9 juni afgemeld/ verv.			Spaar het Gein	[redacted]	[redacted]@gmail.com		[redacted] mailde 9 juni over vervanger van[redacted]
RF 9 juni	aanwezig		Stop Windturbines Geingebied	[redacted]	[redacted]@online.nl	[redacted]	als vervanger van[redacted] (zie mail[redacted])
RF 9 juni afgemeld/ verv.			Bewonerscommissie Eigen Haard, 'HoefijzerPlus' namens 4 tuinparken in Amsterdam Noord. Kweeklust, Tuinwijck,	[redacted]	[redacted]@gmail.com		
RF 9 juni	aanwezig		De Molen en Buikslotermeer.	[redacted]	[redacted]@gmail.com		
RF 9 juni afgemeld/ verv.			Ondernemersvereniging Westpoort	[redacted]	[redacted]@westpoortondernemers.nl	[redacted]	
JA	aanwezig		[redacted]		[redacted]@amsterdam.nl		nvt
JA	aanwezig		[redacted]		[redacted]@amsterdam.nl		nvt
JA	aanwezig		[redacted]		[redacted]@amsterdam.nl		nvt

Ja	aanwezig	[redacted]		[redacted]@public-mediation.nl		nvt
Ja	aanwezig	[redacted]		[redacted]@public-mediation.nl		nvt
RF 9 juni afgemeld/ verv.		De Gezonde stad Anti windmolengroepen	[redacted]	[redacted]@degezondestad.org	[redacted]	
RF 9 juni afgemeld/ verv.		Spaar het Gein Bewonersgroepen	[redacted]	[redacted]@gmail.com	[redacted]	
RF 9 juni	aawezig	bewoners Driemond/Diemerscheg/Zuidoost	[redacted]	[redacted]@gmail.com		
RF 9 juni	??	bewoners Driemond/Diemerscheg/Zuidoost	[redacted]	[redacted]@gmail.com		
		Recreatie: Volkstuinders en woonbootbewoners, Golfbaan				
RF 9 juni afgemeld/ verv.		Tuinpark De Molen	[redacted]	[redacted]@gmail.com	[redacted]	
RF 9 juni afgemeld/ verv.		namens 4 tuinparken in Amsterdam Noord. Kweeklust, Tuinwijck, De Molen en Buikslotermeer.	[redacted]	[redacted]@orion.nl	[redacted]	9 juni afgezegd vervangen door [redacted]@kpnmail.nl en telefoonnummer: [redacted]
RF 9 juni afgemeld/ verv.	??	namens 4 tuinparken in Amsterdam Noord. Kweeklust, Tuinwijck, De Molen en Buikslotermeer.	[redacted]	[redacted]@kpnmail.nl	[redacted]	vervanger van [redacted] 4 Tuineen
		Golfbaan Waterland Amsterdam	[redacted]	info@golfbaanwaterlandamsterdam.nl	020 6361010	Interim manager gesproken, huidige exploitant vertekt per 1 juli. Daarom niet geinteresseerd in deelname,
RF 9 juni afgemeld/ verv.		Aliander Windmolenvoorstanders	[redacted]	[redacted]@alliander.com	[redacted]@gmail.com>	
		Collega's				
RF 9 juni afgemeld/ verv.		[redacted] (stedenbouw)		[redacted]@amsterdam.nl		
RF 9 juni afgemeld/ verv.		[redacted] (energie) RES-team		[redacted]@amsterdam.nl		
		[redacted] Public Mediation		[redacted]@amsterdam.nl		
RF 9 juni	aanwezig	MA.AK /02025	[redacted]	[redacted]@hotmail.com	[redacted]	waarschijnlijk ook [redacted] Graag zou ik deelnemen aan de bijeenkomst vanmiddag 17 uur. Ik meld mij namens het platform 02025. In dit platform hebben wij het initiatief genomen de Amsterdamse energiecoöperaties (windzon en warmte) in deze reflectiefase opnieuw te positioneren. Wellicht kan ik vanmiddag toelichten wat wij bedoelen. Ik ontvang graag een link om deel te nemen aan deze bijeenkomst. Met vriendelijke Groet [redacted] KetelhuisWG
		namens platform 0225 KetelhuisWG				
RF 9 juni	aanwezig		[redacted]	[redacted]@gmail.com		
RF 9 juni	aanwezig	GGD	[redacted]	[redacted]@ggd.amsterdam.nl		
RF 9 juni	aanwezig	[redacted]				was niet uitgenodigd
RF 9 juni	aanwezig	[redacted] (??) gast ik zie niet wie dat was				

Deelname nr.	Categorie/organisatie	naam	email
JA	Windalarm	[redacted]	[redacted]@eceat.nl
JA	Bezorgde artsen	[redacted]	[redacted]@planet.nl
JA	Noord Verstoord	[redacted]	info@noord-verstoord.nl[redacted]@xs4all.nl
JA	Alliantie Noordelijke Tuinparken (een v/d voorzitters)	[redacted]	[redacted]@hetnet.nl
Ja/voorl	Woonbootverenging Amsterdam	[redacted]	[redacted]@woonbootverenigingamsterdam.nl
JA	Amsterdam Wind	[redacted]	[redacted]@gmail.com[redacted]@amsterdamenergie.nl
JA	MA.AK /02025	[redacted]	[redacted]@live.com
JA	Jong RES	[redacted]	[redacted]@arcadis.com
JA	Natuur en Milieufederatie Noord-Holland	[redacted]	[redacted]@mnh.nl
JA	Bezorgde artsen	[redacted]	[redacted]@outlook.com
JA	woonbootbewoner(s)	[redacted]	[redacted].net
JA	(Jong RES)	[redacted]	[redacted]@berenschot.nl
JA	Spaar het Gein + buurtbewoner	[redacted]	[redacted]@gmail.com
JA	Spaar het Gein	[redacted]	[redacted].nl
JA	Windalarm	[redacted]	[redacted]@gmail.com
JA	bewoners Driemond/Diemerscheg/Zuidoost	[redacted]	[redacted]@gmail.com
JA	bewoners Driemond/Diemerscheg/Zuidoost	[redacted]	[redacted]@gmail.com
	namens 4 tuinparken in Amsterdam Noord. Kweeklust, Tuinwijck,		
JA	De Molen en Buikslotermeer.	[redacted]	[redacted]@kpnmail.nl
JA	MA.AK /02025	[redacted]	[redacted]@hotmail.com
JA	namens platform 0225 KetelhuisWG	[redacted]	[redacted]@gmail.com
JA	GGD	[redacted]	[redacted]@ggd.amsterdam.nl
JA	[redacted]		[redacted]@amsterdam.nl
JA			[redacted]@amsterdam.nl
JA			[redacted]@amsterdam.nl
Ja			[redacted]@public-mediation.nl
Ja			[redacted]@public-mediation.nl
afgezegd+vervang	Bewonerscommissie Eigen Haard, 'HoefijzerPlus'	[redacted]	[redacted]@gmail.com
	namens 4 tuinparken in Amsterdam Noord. Kweeklust, Tuinwijck,		
	De Molen en Buikslotermeer.	[redacted]	[redacted]@gmail.com
	Ondernemersvereniging Westpoort	[redacted]	[redacted]@westpoortondernemers.nl
	Natuur en milieu		
afgemeld	De Gezonde stad	[redacted]	[redacted]@degezondestad.org
	Anti windmolengroepen		
afgezegd+vervang	Spaar het Gein	[redacted]	[redacted]@gmail.com
	Bewonersgroepen		
	Recreatie: Volkstuinders en woonbootbewoners, Golfbaan		
	Tuinpark De Molen	[redacted]	[redacted]@gmail.com
	namens 4 tuinparken in Amsterdam Noord. Kweeklust, Tuinwijck,		
	De Molen en Buikslotermeer.	[redacted]	[redacted]@orion.nl
	Golfbaan Waterland Amsterdam	[redacted]	info@golfbaanwaterlandamsterdam.nl
	Windcorporaties		
	Bedrijven		
	Aliander	[redacted]	[redacted]@alliander.com
	Windmolenvoorstanders		
	Collega's		
	[redacted] stedenbouw)		[redacted]@amsterdam.nl
	[redacted] (energie)		[redacted]@amsterdam.nl
	RES-team		
	[redacted]		[redacted]@amsterdam.nl;
	Public Mediation		

Naam	Aanwezigheid	Antwoord
[redacted]@xs4all.nl'	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]@live.com'	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]@arcadis.com'	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]@mnh.nl'	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]	Optionele deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]@berenschot.nl'	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]	Optionele deelnemer	Geaccepteerd
RESAmsterdam	Organisator van vergadering	Geen
[redacted]@costerabcoude.nl'	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@gmail.com'	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@eceat.nl'	Verplichte deelnemer	via mail
[redacted]@gmail.com'	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@planet.nl'	Verplichte deelnemer	via mail
[redacted]@gmail.com'	Verplichte deelnemer	Geen
'info@noord-verstoord.nl'	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@gmail.com'	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@hetnet.nl'	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@gmail.com'	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@amsterdamenergie.nl'	Verplichte deelnemer	via mail
[redacted]@westpoortondernemers.nl'	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@public-mediation.nl'	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]@public-mediation.nl'	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]@degezondestad.org'	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@gmail.com'	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@outlook.com'	Verplichte deelnemer	Geen
'tuinpark de.molen@gmail.com'	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@orion.nl'	Verplichte deelnemer	Geen
'info@golfbaanwaterlandamsterdam.nl'	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@mnh.nl	Verplichte deelnemer	Geen
'El Panadero'	Optionele deelnemer	Geen
[redacted] - Public Mediation [redacted]@public-mediation.nl)'	Verplichte deelnemer	Geweigerd
[redacted]@woonbootverenigingamsterdam.nl'	Verplichte deelnemer	Voorlopig

```
   <div style="margin-top: 24px; margin-bottom: 20px;">

      <span style="font-size: 24px; color:#252424">Microsoft Teams
meeting</span>
   </div>

   <div style="margin-bottom: 20px;">

      <div style="margin-top: 0px; margin-bottom: 0px; font-weight:
bold">

        <span style="font-size: 14px; color:#252424">Join on your
computer or mobile app</span>

      </div>
```

```
    <a class="me-email-headline" style="font-size: 14px;font-
[redacted]
#6264a7;" href="https://teams.microsoft.com/l/meetup-
join/19%3ameeting_NTA5NGU4NTgtMmIyNC00NDVjLTk3OWUtZDk
4MTM1MWVhN2E5%40thread.v2/0?context=%7b%22Tid%22%3a%
2272fca1b1-2c2e-4376-a445-
294d80196804%22%2c%22Oid%22%3a%2242007f36-1358-43cd-
8d9d-936cdbb72b2c%22%7d" target="_blank" rel="noreferrer
noopener">Click here to join the meeting</a>
  </div>


  <div style="margin-bottom: 24px;margin-top: 20px;">
    <a class="me-email-link" style="font-size: 14px;text-decoration: underline;color: #6264a7;font-[redacted] target="_blank" href="https://aka.ms/JoinTeamsMeeting" rel="noreferrer noopener">Learn More</a>
  </div>
```

deelname		wie / organisatie			redeneerlijn: gemeentes die of bezwaar hebben aangegeven, of gezamenlijke grens	
JA	7	Gooise Meren	[redacted]	[redacted].nl	is ook collega uit Gooise Meren	
JA	9	Noord	[redacted]	[redacted]@amsterdam.nl		
JA	10	Oost	[redacted]	[redacted]@amsterdam.nl		
JA	16	**gemeente A'dam**	[redacted]	[redacted]@amsterdam.nl	team RES A'dam	
JA	17	**gemeente A'dam**	[redacted]	[redacted]@amsterdam.nl	team RES A'dam	
JA	18	**gemeente A'dam**	communicatie [redacted] of [redacted]	[redacted]@amsterdam.nl [redacted] @amst [redacted]	[redacted] aanwezig) + [redacted] aanwezig	
Ja	19	**begeleiding door PM**	[redacted]	[redacted]@public-mediation.nl		
JA	21	Omgevingsvisie	[redacted]	[redacted]@amsterdam.nl	gem amsterdam, omgevingsvisie, stedelijk spoor	via outlook [redacted]
JA	20	**begeleiding door PM**	[redacted]	[redacted]@public-mediation.nl		
JA		**gemeente A'dam**	[redacted]		team RES A'dam	
JA / via outlook voorlopig	1	Ronde Venen	[redacted]	[redacted]@derondevenen.nl		via [redacted]
JA / via outlook voorlopig		Oostzaan	[redacted]	[redacted]@over-gemeenten.nl	beleidsadviseur energietransitie Gemeente Diemen	(ivp [redacted] ??)
				[redacted]@Zaanstad.nl	beleidsmedewerker duurzaamheid ben ik betrokken	
JA via outlook	4	zaandam	[redacted]		bij de RES Zaanstreek-Waterland.	via outlook [redacted]
JA: via app bericht	2	Diemen	[redacted]@diemen.nl	[redacted]@diemen.nl	Beleidsadviseur energietransitie Gemeente Diemen	
JA: via app bericht	23	Natuur	[redacted]	[redacted]@amsterdam.nl		
Misschien + doorgestuurd naar vervanger [redacted] ILAN evt. Deels + evt. zoekt zij naar vervanging	12	Nieuw-West	[redacted]	[redacted]@amsterdam.nl		
Nee heeft eigen bijeenkomst RES	14	RES-partners	[redacted]	[redacted]@noord-holland.nl	Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid	
Nee heeft eigen bijeenkomst RES		RES-partners	[redacted]	[redacted]@noord-holland.nl	Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid	
NEE: dubbel afspraak evt. later aanschuiven	11	Zuidoost	[redacted]	[redacted]l@amsterdam.nl		
NEE: geweigerd via outlook	5	Ouder Amstel	[redacted]	[redacted]@ouder-amstel.nl		
Nee: had vrije dag - vervanging lukt niet. Wel wil zij namens Landsmeer op later moment schrifteijke input geven		Landsmeer	[redacted]	[redacted]@landsmeer.nl	Regisseur Duurzaamheid	
NEE: Kan niet (prive) ook geen vervaning iedereen is op vakantie	13	Prov. Noord-Holland	[redacted]	[redacted]@noord-holland.nl	provincie Noord-Holland, nieuwe collega	via outlook [redacted]
NEE: kan niet / [redacted] vervanger kan ook niet (stel losse afspraak voor 1 op 1 met gem. Amsterdam helder krijgen wat nou het plan is	8	**Waternet**	[redacted]	[redacted]@waternet.nl	res partner	via [redacted]
NEE: kan niet; zal evt. naar vervanging doorsturen/ uiteindelijk geen vervanging op zo kort termijn	15	RES-partners	[redacted]	[redacted]@appm.nl	consortium RES, proces opzet	via outlook [redacted]
NEE: vakantie; met [redacted] gecheckt geen vervanging voorals nodig	22	Omgevingsvisie	[redacted]	[redacted]@portofamsterdam.com	Haven Amsterdam	via outlook [redacted]
NEE: Vervanging door [redacted]	3	Landsmeer	[redacted]	[redacted]@odijmond.nl		v
				[redacted]@odijmond.nl	beleidsadviseur Duurzaamheid en Klimaat Oostzaan	
NEE: Vervanging door [redacted]	6	Oostzaan	[redacted]		Wormerland	
nog geen reactie		Waterland	[redacted]	[redacted]@waterland.nl	beleidsmedewerker	

Afwezigen waren:
Bram Konneman (waternet)
SD West [redacted] + [redacted]
Landsmeer [redacted]
Port of Amsterdam [redacted]

Landsmeer – [redacted].
Waterland – [redacted]

Naam	Antwoord	actie	
[redacted]	Geen		
[redacted]@groenlicht.nl'	Geaccepteerd		aanwezig
[redacted]	Geaccepteerd		aanwezig
[redacted]	Geaccepteerd		aanwezig
[redacted]	Geen		aanwezig
[redacted]	Geweigerd		
[redacted]	Geaccepteerd		aanwezig
[redacted]@public-mediation.nl'	Geaccepteerd		aanwezig
[redacted]	Geweigerd	wil uit bestand ([redacted] Verwoest en [redacted] komen wel)	
[redacted]@public-mediation.nl'	Geaccepteerd		aanwezig
[redacted]@derondevenen.nl'	Geweigerd		
[redacted]@over-gemeenten.nl'	Geaccepteerd	maandag 7 juni reminder mailen	aanwezig
[redacted]@Zaanstad.nl'	Geaccepteerd		aanwezig
[redacted]@diemen.nl'	Geweigerd	vervanger: [redacted] komt	aanwezig
[redacted]	uit de lijst halen	maandag 7 juni reminder mailen	
[redacted]	Geaccepteerd		
[redacted]@noord-holland.nl'	Geweigerd		
[redacted]@noord-holland.nl'	Voorlopig	maandag 7 juni reminder mailen	
[redacted]	Geen	maandag 7 juni reminder mailen	
[redacted]@ouder-amstel.nl'	Geweigerd		
[redacted]@landsmeer.nl'	Geaccepteerd		aanwezig
[redacted]@noord-holland.nl'	voorlopig	had eerder geaccpteerd, maar nu gewijzigd naar voorlopig	
[redacted]@waternet.nl'	Geaccepteerd		aanwezig
[redacted]@appm.nl'	Geweigerd		
[redacted]j@portofamsterdam.com'	Geweigerd	wordt vervangen door [redacted]	aanwezig
[redacted]@odijmond.nl'	Geweigerd		
[redacted]@waterland.nl'	Geaccepteerd		aanwezig
[redacted]@alliander.com'	Geaccepteerd		
[redacted]	uit de lijst halen	[redacted] vervangt [redacted]	
[redacted]	nee, uit de lijst halen		
RESAmsterdam	Geweigerd		
[redacted]	Geen		aanwezig
[redacted] - Public Mediation ([redacted]	Geaccepteerd		aanwezig
[redacted]	Geaccepteerd		aanwezig
[redacted]	Geen	maandag 7 juni reminder mailen	
[redacted]	Geweigerd		
[redacted]	Voorlopig	Zuidoost/Weesp/Driemond	
[redacted]	Geaccepteerd		aanwezig
[redacted]		uitnodiging doorgstuurd door [redacted]	aanwezig
[redacted]			aanwezig
[redacted]			aanwezig
[redacted]		stadsdeel ZO	aanwezig
[redacted]		stadsdeel ZO	aanwezig

Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	6 juli 2021
Portefeuille(s)	Duurzaamheid
Portefeuillehouder(s):	Marieke van Doorninck
Behandeld door	[redacted], Ruimte en duurzaamheid, [redacted]@amsterdam.nl
Onderwerp	Invulling reflectiefase RES

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 27 mei jl. heeft de gemeenteraad ingestemd met de Regionale Energiestrategie 1.0 Noord-Holland Zuid (RES 1.0 NHZ). Uw raad heeft tijdens de bespreking van de zoekgebieden voor windenergie kennisgenomen van het instellen van een reflectiefase, waarmee de gemeente luistert naar de wens voor een breed gesprek over verschillende opvattingen, ideeën en zorgen over de plaatsing van windturbines. Bij het bespreken van de RES 1.0 is toegezegd om u voor het zomerreces nader te informeren over deze reflectiefase.

Aanleiding en doel reflectiefase
Amsterdam staat voor een grote opgave. In onze toch al volle, groeiende stad moeten we ruimte maken voor een ingrijpende transitie. We moeten de overstap maken van fossiele brandstoffen naar duurzame groene, energiebronnen. Als grote stad moeten wij de verantwoordelijkheid nemen om zelf alles te doen wat binnen onze mogelijkheden ligt. Nederland moet in vergelijking met de buurlanden het meeste werk verzetten om de klimaatafspraken te halen, constateert het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) recentelijk in zijn rapport "Ervaringen met energie- en klimaatbeleid in omringende landen: wat kunnen we van hen leren?".

Elke stap die we in deze transitie zetten zullen wij voelen. Het is niet makkelijk. Omdat de straat open moet, omdat we anders moeten gaan koken, omdat onze huizen moeten worden aangepast, omdat er windturbines in de buurt van onze woonomgeving komen. Als gemeentebestuur gaan we alles eraan te doen om de effecten van deze transitie zo beperkt mogelijk te houden.

Amsterdam heeft een ambitie om ongeveer 17 extra windturbines van 3 MW te bouwen in 2030 (127 MW windenergie totaal). Dat is het uitgangspunt voor de reflectiefase. We gaan onderzoeken hoe we de windturbines kunnen realiseren en daarbij zullen we geen onaanvaardbare risico's nemen. Dit doen we door onderzoeken naar geluid en gezondheid, natuur en ruimte, onder ander met een milieueffectrapportage en met een gezondheidseffectanalyse. En met een afwegingskader als resultaat uit de reflectiefase. Verderop in deze brief meer daarover.

De betrokkenheid van onze inwoners is niet alleen wenselijk, zij is onmisbaar! Amsterdam geeft met de reflectiefase invulling aan het gesprek dat wij willen voeren met de stad. De energietransitie kan pas succesvol zijn als wij die samen vormgeven. Dat betekent dat iedereen in de stad die gehoord wíl worden ook gehoord kán worden. Tijdens de reflectiefase willen we de behoeftes en zorgen in de stad inventariseren zodat we ervoor kunnen zorgen dat deze bij de latere besluitvorming over concrete locaties voor windturbines transparant worden meegewogen.

In deze brief wordt u geïnformeerd over de aanpak van de reflectiefase op hoofdlijnen. Hiervoor is inbreng opgehaald bij een groot aantal belanghebbenden[1]. Gedurende de reflectiefase zullen de vervolgstappen stapsgewijs met betrokkenen worden ingevuld. Ik zal u hierover periodiek blijven informeren.

Reflectiefase als extra stap in het proces
De reflectiefase is een extra stap in het traject naar de realisatie van nieuwe windenergie in de stad. Pas na de reflectiefase volgt het proces waarin initiatiefnemers per gebied samen met Amsterdammers en inwoners van buurgemeenten de participatiestappen uitwerken in een participatieplan. Daarna start de voorbereiding van concrete projecten inclusief benodigde onderzoeken, waaronder de milieueffectrapportage en gezondheidseffectanalyse. Pas na afronding van de onderzoeken vindt de definitieve ruimtelijke besluitvorming plaats (vergunningverlening). Dit is het moment waarop op basis van de informatie uit de voorgaande stappen wordt besloten over het al dan niet (laten) bouwen van windturbines op specifieke locaties. De besluitvorming moet voor januari 2025 afgerond zijn.

Drie producten: afwegingskader, richtlijnen voor participatie en richtlijnen voor governance (sturing)
Op dit moment ziet de gemeente drie producten als resultaat van de reflectiefase. Zij zullen door de gemeenteraad worden vastgesteld. Deze geven een helder kader voor verdere besluitvorming in het vervolgtraject.

1. Een *afwegingskader*: dit kader bevat landelijke, stedelijke en lokale informatie, waaronder behoeften en zorgen, die een rol moet spelen bij de besluitvorming over concrete locaties in de zoekgebieden. Het helpt bestuur en raad bij het interpreteren en wegen van de aangereikte informatie. Het bestuur zal op basis hiervan de afweging maken.

[1] Vertegenwoordigers van volgende organisaties hebben input geleverd: Windalarm, JongRES, bezorgde (para)medici, volkstuinen, woonbootbewoners, energie-coöperaties Amsterdam Wind, Stadsecoloog, GGD, Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland, Spaar het Gein/ Driemond. Ook hebben volgende partnerorganisaties van de RES en mede-overheden input gegeven: buurgemeenten (Zaandam, Oostzaan, Landsmeer, Waterland, Diemen, Gooise Meren, Ronde Venen, Ouder Amstel) RES partners NHZ (Liander, Waternet, RES NHZ), Provincie NH, Haven Amsterdam, andere beleidsafdelingen gemeente Amsterdam en de stadsdelen Amsterdam Noord, Oost, Zuidoost en Nieuw-West.

2. *Richtlijnen voor participatie:* deze richtlijnen geven aan hoe belanghebbenden in de stappen na de reflectiefase betrokken moeten worden. Zij bevatten de "spelregels" voor o.a. belanghebbenden, initiatiefnemers, gemeente en RES-partners voor het opstellen van een participatieplan in de projectvoorbereidingsfase en de realisatiefase.
   De gemeente laat op verzoek van uw raad een evaluatie uitvoeren over de participatie tot nu toe. Dit rapport wordt apart aangeboden aan de raad en de inzichten uit deze evaluatie worden opgenomen in de richtlijnen voor participatie.

3. *Richtlijnen voor governance (sturing):* de sturingsrichtlijnen beschrijven de rol van de gemeente en de aard van sturing. Deze richtlijnen geven informatie over de verhoudingen en afstemming tussen RES-partners en medeoverheden zoals buurgemeenten, stadsdelen, provincie en RES organisatie. En zij geven informatie over de relatie van de gemeente met de initiatiefnemers en met belanghebbenden.

Gezondheidseffectanalyse
In de RES 1.0 NHZ is afgesproken dat Amsterdam bij de beoordeling van locaties voor windenergie een gezondheidseffectanalyse[2] uitvoert. Daartoe wordt een commissie van gezondheidsexperts samengesteld onder leiding van een onafhankelijke voorzitter. De commissie stelt vast hoe effecten op gezondheid en welzijn rond een mogelijke locatie in beeld moeten worden gebracht en afgewogen. Hiervoor wordt in de reflectiefase in samenspraak met belangengroepen, waaronder de bezorgde (para)medici, lokaal input opgehaald en werkt de commissie samen met het landelijk expertisepunt Gezondheid en windturbines van het RIVM en de GGD'en.
De samenstelling van de commissie gebeurt op basis van de resultaten van de reflectiefase.

Invulling reflectiefase met elkaar en in stappen
De gemeente constateert dat de behoefte om mee te praten en mee te doen groot is. De visie en behoefte *hoe* dat te doen verschilt echter enorm. Daarom worden bij de invulling van de reflectiefase groepen uit de samenleving met hun lokale kennis intensief betrokken. Amsterdammers en inwoners van buurgemeenten kunnen, daar waar zij wonen of werken en waar mogelijk windturbines komen, meepraten. Belangengroepen worden uitgenodigd om hun behoeftes en zorgen in te brengen.

Participatieve waardenevaluatie (PWE) en meer activiteiten in het najaar
In het najaar worden Amsterdammers, inwoners van buurgemeenten en andere belangstellenden uitgenodigd om deel te nemen aan verschillende activiteiten, zowel fysiek[3] als digitaal. Het hele programma wordt stapsgewijs ingevuld.
Belangrijk onderdeel van de activiteiten wordt een digitale raadpleging "participatieve waardenevaluatie" (PWE). Met een raadpleging in de vorm van een PWE kan in korte tijd een brede afspiegeling van belanghebbenden worden geïnformeerd, geraadpleegd en deelgenoot

[2] Gezondheidseffectanalyse is de Nederlandstalige benoeming van een Health Impact Assessment, zoals toegelicht in een brief aan uw raad op 20 april j.l..
[3] Indien mogelijk vanuit de Corona maatregelen.

gemaakt van bestuurlijke dilemma's. De achterliggende motivaties worden zichtbaar en kunnen onderdeel worden van de besluitvorming. Een soortgelijke raadpleging is onlangs op verzoek van de Tweede Kamer uitgevoerd om de mening van de Nederlandse samenleving over klimaatbeleid in kaart te brengen [4].

Brede uitnodiging en begeleiding door deskundigen
De reflectiefase is open voor iedere belangstellende. Er wordt breed en voor zoveel mogelijk toegankelijk uitgenodigd. Het wordt een intensief traject. Naast lokale belanghebbenden worden de buurgemeenten, RES-partners, de provincie, Waterschappen en Liander betrokken. Energiecoöperaties van Amsterdam Wind en bewonersvertegenwoordiging doen mee, net zoals Windalarm, de bezorgde (para)medici en een brede vertegenwoordiging van belanghebbenden. Deskundigen en kennisinstellingen zoals het RIVM, de TU Delft en de GGD helpen bij de uitvoering van de activiteiten.
We zullen excursies organiseren, bijeenkomsten houden en gesprekken voeren over de lokale situatie. Tijdens deze activiteiten worden visualisaties en geluidssimulaties ingezet. Ook behoren "fact finding" gesprekken met experts en belangstellenden tot de aanpak. De thema's gezondheid, natuur & biodiversiteit en ruimtelijke kwaliteit krijgen hierbij ruim aandacht.

Aandringen op gezamenlijke werkgroep door het Rijk
Over nut en noodzaak van wind op land en de kaders van de RES bestaat veel onrust en verschil van mening. Het nut- en noodzaakverhaal is een landelijke aangelegenheid. Nationaal Programma RES en het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) zijn momenteel in gesprek om de vragen en zorgen over nut en noodzaak van wind op land nationaal goed te beleggen. Amsterdam zal samen met de energieregio NHZ blijven aandringen dat dit gesprek plaats vindt parallel aan de Amsterdamse reflectiefase.

Communicatie versterken
De wijze waarop we communiceren zal aansluiten bij de opzet van de reflectiefase.

De communicatieactiviteiten lopen in de komende fase langs drie lijnen:
1) Zoveel en divers mogelijk mensen uitnodigen en betrekken bij het traject. We hanteren hierbij een buurtgerichte aanpak met o.a. bewonersbrieven, lokale media en informatieteams.
2) De energietransitie met behulp van windturbines zichtbaar en voelbaar maken. Dit willen we doen met o.a. excursies, animaties en simulaties.
3) Het doorlopend informeren over alle stappen, onderzoeken, onderzoeksresultaten en feiten die in deze fase relevant zijn. Dit doen we o.a. door het gebruik van de website van de gemeente, nieuwsbrieven, nieuwsberichten en informatieavonden.

We werken hierin nauw samen met de stadsdelen en buurgemeenten.

[4] Voor nadere informatie over een PWE (kijkduur 3 min): https://youtu.be/kdGUqK5KZFI en over de Nederlandse klimaatraadpleging https://www.tudelft.nl/tbm/pwe/case-studies/klimaatraadpleging

Planning
Op dit moment zijn de voorbereidingen voor de reflectiefase in volle gang. Ik verwacht na het reces de reflectiefase officieel te starten om in december een afwegingskader en de richtlijnen voor participatie en voor governance te kunnen voorleggen aan het college.

En verder
Parallel aan de reflectiefase zal Amsterdam meewerken bij het opstellen van een regionaal uitvoeringsprogramma door de energieregio NHZ. Verder zal worden bekeken hoe de RES te integreren in de omgevingsinstrumenten die volgen uit de Omgevingsvisie Amsterdam 2050. In beide trajecten moeten afspraken uit de reflectiefase ook een plek krijgen.

Amsterdam heeft kennisgenomen van de uitspraak van de raad van state over milieueffecten van windturbines. Voor deze rijksregels is niet de juiste procedure gevolgd. De rijksregels zijn wel gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek naar de milieugevolgen, maar op grond van een EU-richtlijn had een milieueffectrapport moeten worden gemaakt. De minister van EZK gaat nu de uitspraak bestuderen om de precieze gevolgen in kaart te brengen. De voorbereiding van nieuwe windturbines in Amsterdam hoeft niet te worden belemmerd hierdoor.

We nemen als stad onze verantwoordelijkheid én verkennen nieuwe wegen om naar de Amsterdammer en andere belanghebbenden te luisteren. Na afronding van de reflectiefase blijven we een zorgvuldig proces voeren om onze ambities waar te maken.

Ik wens u alvast een fijn zomerreces en kijk uit naar de samenwerking in het najaar!

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Marieke van Doorninck
Wethouder Duurzaamheid en Ruimtelijke ontwikkeling

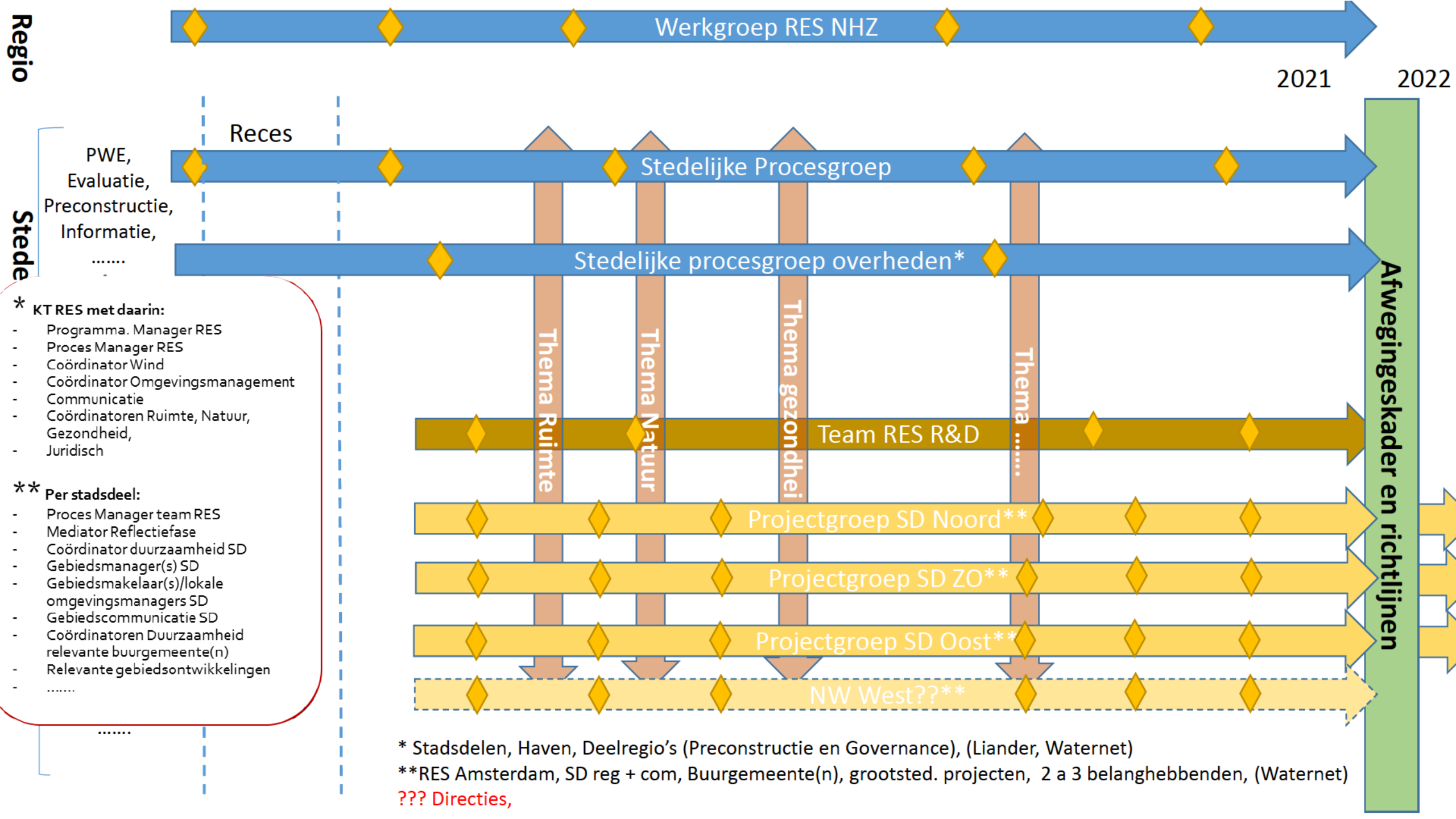
Regio
Werkgroep RES NHZ
2021
2022
Reces
PWE,
Evaluatie,
Preconstructie,
Informatie,
.....
Stede
Stedelijke Procesgroep
Stedelijke procesgroep overheden*
Thema Ruimte
Thema Natuur
Thema gezondhei
Thema .....
Team RES R&D
Projectgroep SD Noord**
Projectgroep SD ZO**
Projectgroep SD Oost**
NW West??**
Afwegingeskader en richtlijnen
* KT RES met daarin:
- Programma. Manager RES
- Proces Manager RES
- Coördinator Wind
- Coördinator Omgevingsmanagement
- Communicatie
- Coördinatoren Ruimte, Natuur, Gezondheid,
- Juridisch
** Per stadsdeel:
- Proces Manager team RES
- Mediator Reflectiefase
- Coördinator duurzaamheid SD
- Gebiedsmanager(s) SD
- Gebiedsmakelaar(s)/lokale omgevingsmanagers SD
- Gebiedscommunicatie SD
- Coördinatoren Duurzaamheid relevante buurgemeente(n)
- Relevante gebiedsontwikkelingen
- .....
.....
* Stadsdelen, Haven, Deelregio's (Preconstructie en Governance), (Liander, Waternet)
**RES Amsterdam, SD reg + com, Buurgemeente(n), grootsted. projecten, 2 a 3 belanghebbenden, (Waternet)
??? Directies,

*Mogelijke-/gevraagde rollen stadsdelen in Reflectiefase

Algemeen: eigenaarschap van het winddossier in de stadsdelen, waaronder het zorgen voor lokale inbreng en zorgen die een rol moeten spelen bij de definitieve besluitvorming over windturbines. Hulp bij het organiseren en bereiken van de doelgroep in deze fase door:

- Vanuit lokale kennis meedenken over opzet en uitvoering reflectiefase
- Praktische ondersteuning bij het organiseren van lokale dialogen, buurtexcursies, etnografisch onderzoek, natuur- en ruimtestudies,….
- Zoeken naar mogelijkheden om gewenste overleggen/gesprekken te laten meeliften op bestaande netwerken en gesprekken.
- Ondersteunen van de communicatie door o.a. informeren, kanaliseren van vragen, bereiken van een brede doelgroep, informeren over mogelijkheid deelname lokale sessies, ….
- Ambassadeurschap van een zorgvuldig reflectiefase proces in de stadsdelen

Gemeente
Amsterdam

Reflectiefase RES/wind

Invulling op hoofdlijnen

Concept (7 juli 2021)

Public Mediation/ gemeente Amsterdam (team RES)

Overzicht

1. Introductie: Windenergie en Regionale Energiestrategie 1.0 NHZ
2. Reflectiefase: waarom en wat?
3. Dilemma's/ vragen

Ajb deze presentatie nog niet openbaar verspreiden, de wethouder komt volgende week met een brief waarin dit nader wordt toegelicht.

Zoekgebieden windenergie RES 1.0

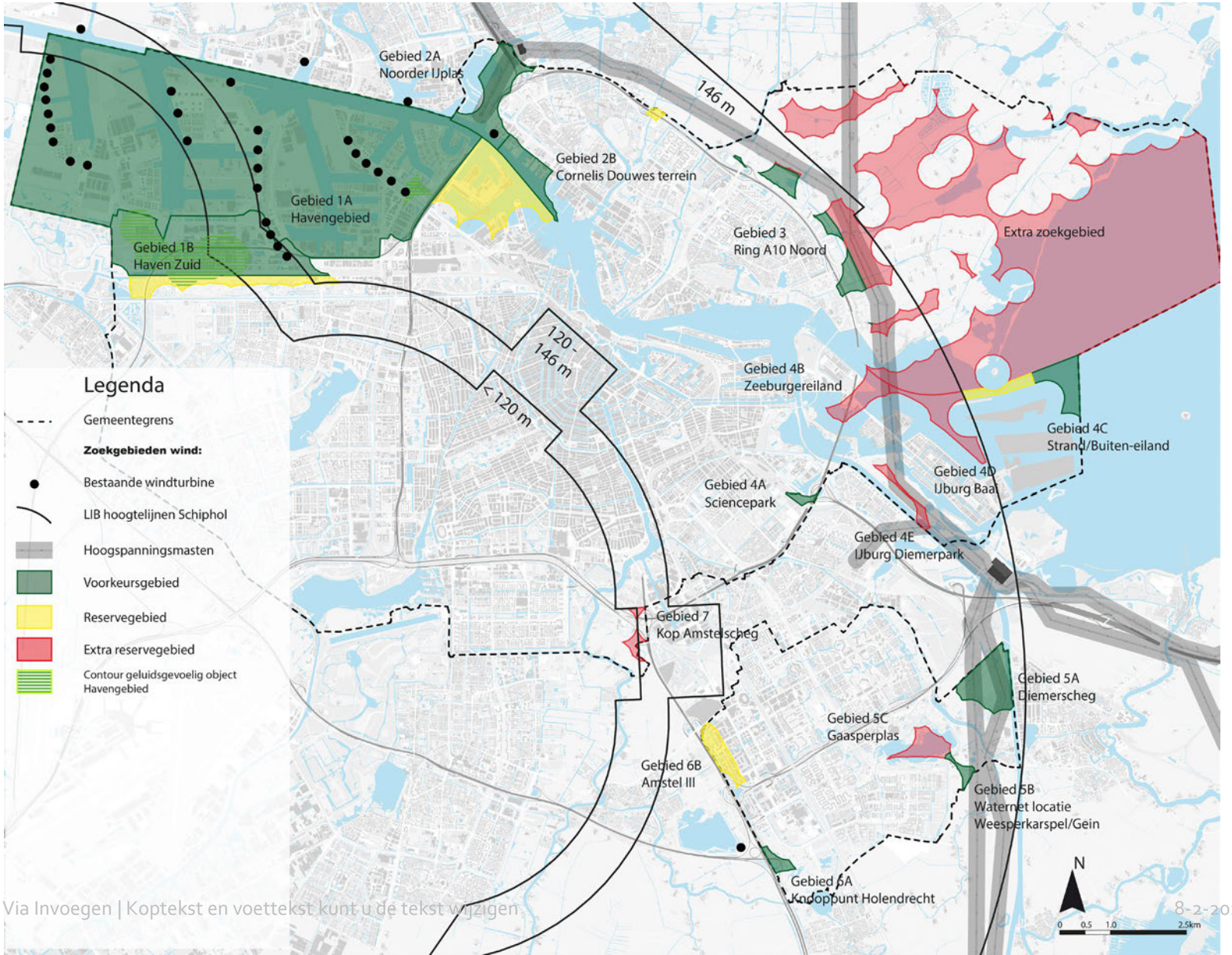

Afspraak landelijk klimaatakkoord: Regionaal 35TWh elektriciteit in 2030

- Geen verdeling vooraf naar regio
- Concept RES → 1 oktober 2020
- RES 1.0 → 1 juli 2021

- Met o.a. RES: 70% van alle elektriciteit in NL wordt duurzaam opgewekt in 2030

www.regionale-energiestrategie.nl

Regionale Energiestrategie: stapsgewijs en periodiek proces

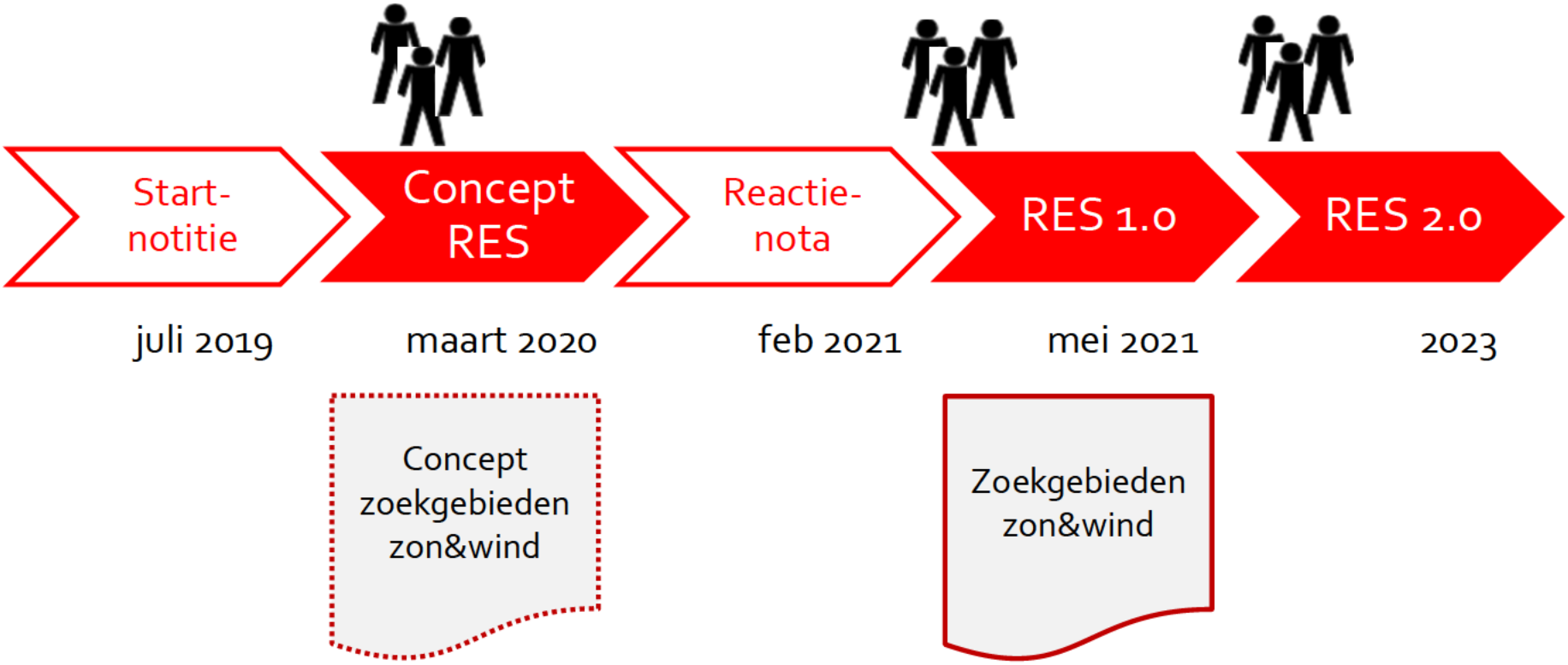

Zoekgebieden wind en zon RES 1.0

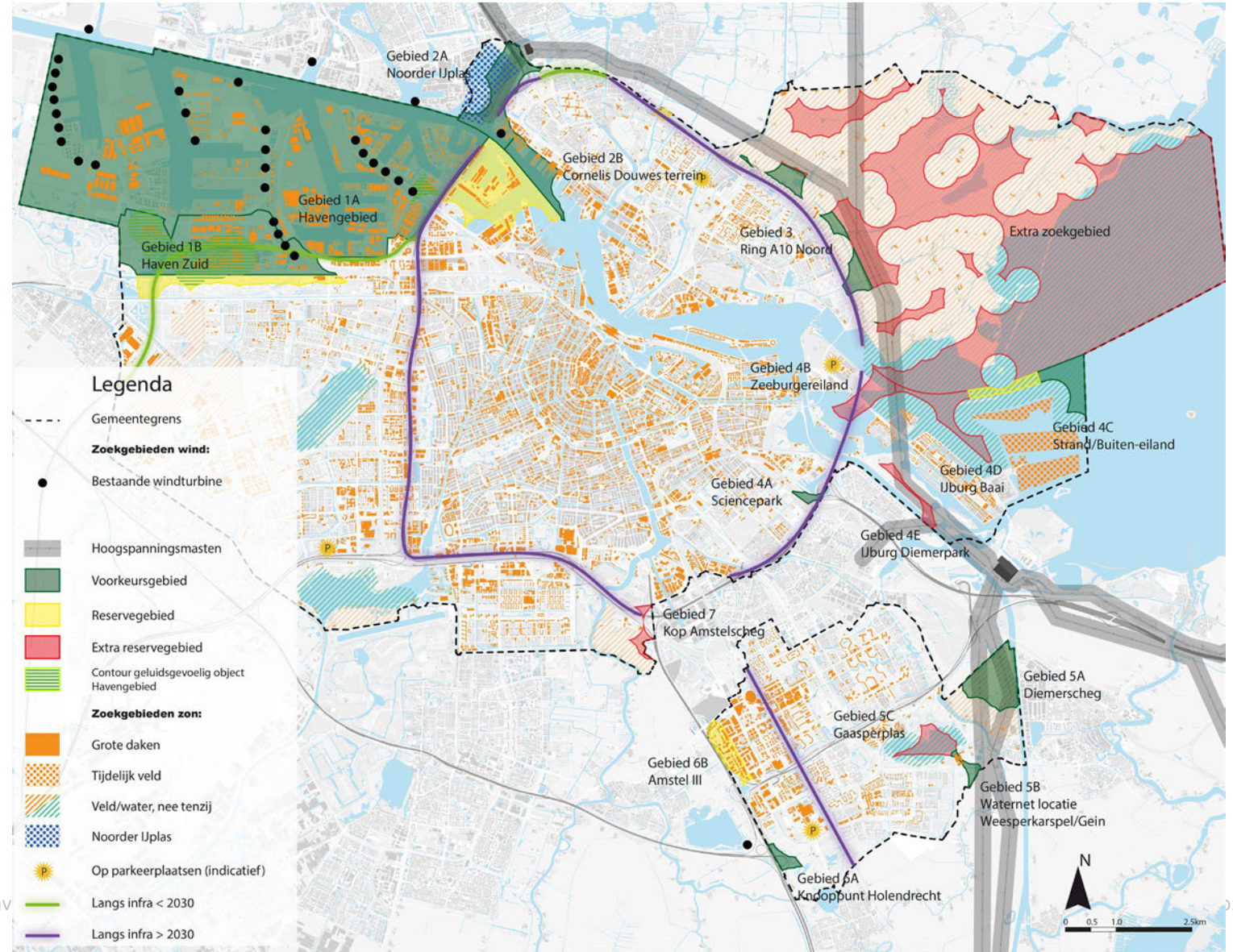

Vervolg windzoekgebieden Amsterdam

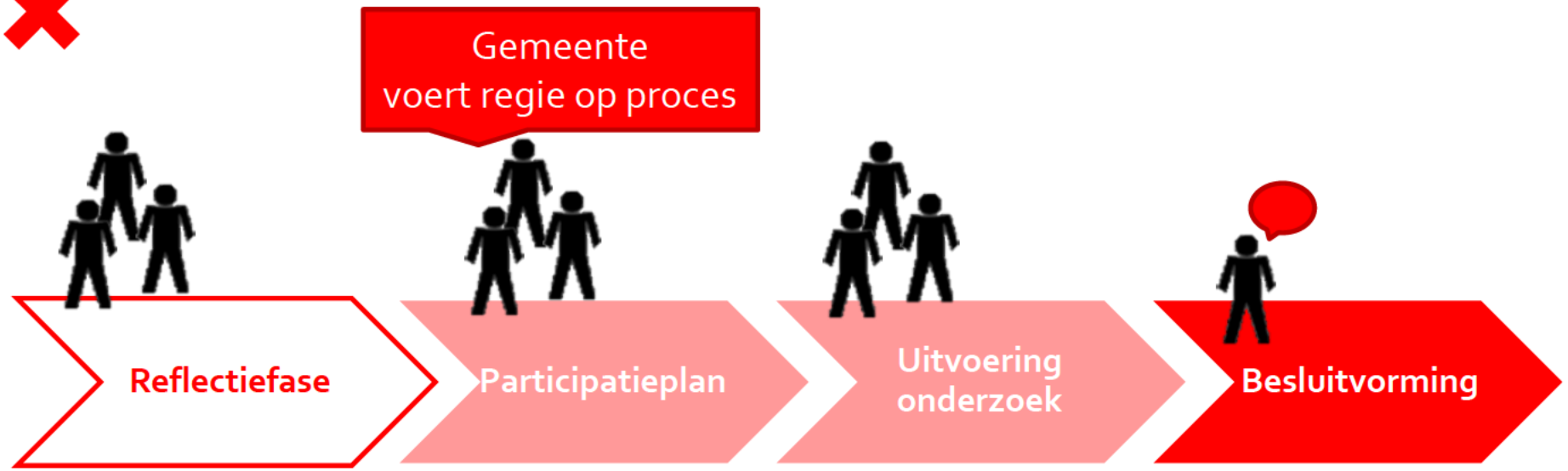

vanaf juni 2021

1) Afwegings-kader
2) Richtlijnen samenwerking
3) Richtlijnen governance

Doel en uitgangspunten reflectiefase

Doel:

- Luisteren naar de stad: behoeftes en zorgen inventariseren,
- Deze vastleggen ten behoeve van besluitvorming,

Uitgangspunten:

- Dialoog met de stad vanuit diversiteit van perspectieven,
- Amsterdamse wind-ambitie (127MW – 50 MW extra – in 2030),
- Lerende (reflectieve) aanpak en houding.

Constateringen:

→ Behoefte om mee te praten en mee te doen is groot,
→ Visie en behoefte hóe dat te doen verschilt enorm,
→ Vertrouwen moet groeien.

Producten reflectiefase

Afwegingskader

- Bevat informatie die een rol moeten spelen bij de besluitvorming over concrete locaties in de zoekgebieden (landelijk, stedelijk, lokaal),

Richtlijnen voor participatie (betrekken van belanghebbenden)

- Bevat "spelregels" voor alle betrokkenen, waaronder belanghebbenden, initiatiefnemers, gemeente en RES partners tijdens het opstellen van het participatieplan, de projectvoorbereidingsfase en de realisatiefase;
- Bevat inzichten uit de evaluatie (tussenproduct)

Richtlijnen voor governance (sturing gemeente)

- Geeft informatie over de rol van de gemeente in relatie tot belanghebbenden/ de omgeving en de initiatiefnemers,
- Geeft informatie over afstemmingen de verhoudingen tussen RES partners en mede-overheden.

Communicatie

Uitgangspunten voor communicatie :

Concept invulling reflectiefase is de onderlegger voor de communicatie.

We leggen continu uit waarom wind op land nodig is en waarom we dit doen.

1) ***Betrekken:*** we nodigen bewoners en stakeholders uit voor diverse participatietrajecten

2) ***Zichtbaar en voelbaar maken:*** we laten bewoners en stakeholders een realistisch beeld zien van de effecten van windturbines

3) ***Informeren:*** we brengen bewoners en stakeholders in de gehele stad en buurtgemeenten op de hoogte van de activiteiten in het proces en de resultaten hiervan.

Mogelijke activiteiten reflectiefase

1. **Onderzoek naar de context van zoekgebieden**
   - Etnologisch onderzoek / ruimtelijk onderzoek/ natuuronderzoek
   - Stedelijke werkgroep gezondheid
   - Participatieve waardenevaluatie (PWE)

2. **Interactie met belanghebbenden in de zoekgebieden**
   - Diverse type bijeenkomsten, zoals lokale dialoogtafels, excursies, inloopbijeenkomsten,
   - Online raadpleging (PWE)

3. **Ophalen en verwerken tot afwegingskader**
   - Dialoogtafels, werk en klankbordgroepen.

Beoogde werkwijze

1. **Stedelijke proces- en werkgroepen**
   - Stedelijke procesgroep met belanghebbenden (geselecteerd),
   - Stedelijke werkgroep gezondheid,
   - (Tijdelijke ?) werkgroep governance (semi-overheden).

2. **Lokale werkgroepen** ter voorbereiding en ondersteuning uitvoering met stadsdeel, buurgemeenten, belangenorganisaties, team RES
   - Noord,
   - Oost,
   - Zuidoost,
   - Nieuw-West.

3. **Centrale coördinatiegroep RES**
   - Team RES.

Meer informatie op onze website

- www.amsterdam.nl/windenergie
- www.energieregioNHZ.nl

- Of abonneer je op de nieuwsbrief Duurzame energie.

- Krijg je vragen? Verwijs mensen door naar de websites. Of geef ons adres door: RESamsterdam@amsterdam.nl

Opzet brieven voor aankondiging reflectiefase

Concept, dd 12-7-2021

1. **Mail om tegelijk te versturen met de raadsbrief, week van 12 juli:**

Aan:
iedereen (elk email adres) die vanuit de belangengroepen uitgenodigd was om mee te denken in mei en juni.
Doel: informeren over wat er met de inbreng gebeurd is en kennis over raadsinformatie brief.
Wanneer versturen: tegelijk met de dagmail aan raadsleden.

Betref e-mail: Informatie reflectiefase RES/wind

Beste deelnemer,

In mei en juni hebben we u gevraagd om met ons mee te denken over de onderwerpen die in de Reflectiefase aan bod zouden kunnen komen. Dit verwerken we nu in een aanpak zodat we na de zomer een vliegende start kunnen maken met de reflectiefase zelf. In deze fase is er volop de ruimte om mee te denken en input te geven.

Voor nu -danken we u zeer voor uw bijdrage en uw tijd om mee te denken! We hebben gemerkt dat er heel veel belangstelling is om mee te praten en mee te denken. We zien ook, dat de behoeftes zeer verschillend zijn en dat er veel vragen leven. Daarom hebben we verschillende activiteiten voor ogen, voor verschillende doelgroepen. We nodigen belanghebbenden op stedelijk en lokaal niveau -uit om input te geven in klankbordgroepen. Deze groepen zullen input geven die verwerkt wordten in -het afwegingskader en de richtlijnen voor participatie en sturing.

Neemt u deel namens een organisatie? Dan ontvangt u binnenkort een aparte e-mail met informatie over hoe deze organisatie verder betrokken kan zijn.

Bent u betrokken als individuele bewoner, dan kunt u via de nieuwsbrief duurzame energie op de hoogte blijven wanneer en hoe u kunt meedoen aan de reflectiefase. U kunt zich ook inschrijven voor de nieuwsbrief van de energieregio NHZ, ook zij zullen activiteiten organiseren waaraan u kunt bijdragen.

We kijken uit naar uw verdere betrokkenheid!

Hartelijke groet en een fijne zomer,

[redacted]

Met opmerkingen [redacted] Nog link invoegen?

Met opmerkingen [redacted] https://www.amsterdam.nl/nieuwsbrieven/wonen-leefomgeving/duurzaam-amsterdam/mailinglist-nieuwsbrief-duurzame-energie/

Met opmerkingen [redacted] Link invoegen?

Met opmerkingen [redacted] https://energieregionhz.nl/nieuwsbrief

2. *Brief/ mail aan pfh*

Aan:
Portefeuillehouders en cc aan de programmamanagers van de relevante stadsdelen.
Wanneer: tegelijk met raadsbrief en voorgaande e-mail.
Doel: informeren over raadsbrief en over proces in de stadsdelen, incl. aftrap met de pfh.
Bijlage: raadsbrief ondertekend.

Beste [redacted] en [redacted]
(in cc aan de programmamanagers [redacted]

Afgelopen weken hebben wij met jou en de andere portefeuillehouders de aanpak voor de reflectiefase RES besproken. Er is besloten om de raadsinformatiebrief zoals die eerder met jullie is gedeeld, na het reces naar de gemeenteraad te sturen, waarschijnlijk tegelijkertijd met een persbericht.

We willen nog steeds in september voortvarend starten. Zoals eerder aangegeven hebben we per stadsdeel daarvoor een coördinator met een klein team nodig. Dit verzoek hebben wij naar de ambtelijke collega's gestuurd. Daarnaast willen we met jou als portefeuillehouder een aftrap organiseren van de lokale klankbordgroep. Wij willen voor het vormen van de lokale klankbordgroep graag optimaal gebruik maken van het netwerk in het stadsdeel.

Wij nemen hiervoor zelf contact op met de collega's in de stadsdelen en de bestuurssecretariaten. Mocht je nog specifieke wensen hebben voor het betrekken van partijen die nog niet in beeld zijn, geef deze vooral door of attendeer ze op het proces van de reflectiefase.

[bij brief Ronald Mauer: Met [redacted] van de OV Westpoort is contact geweest en hij zal deelnemen aan de klankbordgroep in de reflectiefase. *].*

Ik wens je een hele fijne zomer en kijk uit naar de samenwerking in het najaar!
Hartelijke groet, [redacted]

Met opmerkingen [redacted] 4 aparte mails.

Met opmaak: Markeren

3. **Brief/ mail met info over een stedelijke klankbordgroep**

Aan:

- *alle relevante STEDELIJKE groepen die bij de RES / wind betrokken waren/ zijn.*
- *Jong RES, Amsterdam Wind, Windalarm, Milieu en natuur federatie NH, LSA bewoners (NIEUW, nog geen persoonlijk contact geweest), MKB Amsterdam [redacted],*
- *Groep natuurorganisaties? Voorstel uitnodigen voor gebieden waar relevant. Alleen MNH voor stedelijke groep uitnodigen.*
- *Wie nog???*

Wanneer: gaat eruit wanneer de raadsbrief verstuurd is.
Doel: info over KBG en verzoek doorgeven contactpersonen.

Beste Amsterdammer of belanghebbende,

In de afgelopen maanden heeft u als vertegenwoordiger van een groep belanghebbenden ~~bij de zoekgebieden voor windenergie~~ bij de gemeente uw wensen of zorgen ingebracht betreffende de zoekgebieden voor windenergie.

De gemeente Amsterdam vindt de inbreng van haar bewoners en bedrijven essentieel in de energietransitie. Daarom start vanaf september de reflectiefase. In deze fase is er volop de ruimte om mee te denken en input te geven. Voor dit proces nodigen we belanghebbenden uit om input te geven in een klankbordgroep. Er komen verschillende groepen: een groep voor het proces in de stad, een groep voor vragen over gezondheid en lokale groepen waarin we ook buurgemeenten betrekken.

Als coördinator van de RES in Amsterdam nodig ik uw organisatie uit om deel te nemen in de **stedelijke klankbordgroep**. Deze groep zal input geven op de activiteiten die we de komende maanden uitvoeren. Ook zal input worden gegeven op de producten: het afwegingskader, de richtlijnen voor participatie en voor richtlijnen voor sturing.

De groep zal een vaste samenstelling krijgen en gezamenlijk input geven. Per organisatie vragen wij één vaste vertegenwoordiger. ~~Mocht u niet kunnen of willen deelnemen, wilt u dan aangeven wie wij dan van uw organisatie kunnen vragen?~~ Wij verwachten hiervoor een gemiddelde inzet van ongeveer twee uur per twee weken, in de periode van begin september tot half november. De klankbordgroep **start op 2 september en zal elke tweede donderdag van 16:00-18:00 uur bij elkaar komen (data invoegen)**. Wij kunnen nu nog niet aangeven of deze bijeenkomsten fysiek of digitaal zullen zijn.

Wij gaan er vanuit dat u uw organisatie vertegenwoordigt. Mocht u niet kunnen of willen deelnemen, wilt u dan aangeven wie wij van uw organisatie kunnen vragen?

Wij kijken uit naar uw betrokkenheid! Mocht u in de tussentijd nog vragen hebben, kunt u via resamsterdam@amsterdam.nl nadere informatie vragen.

Ik wens u een fijne zomer en tot ziens in september!
[redacted]

Met opmerkingen [redacted] Deze mail pas volgende week

Met opmerkingen [redacted] Dit kan je alleen sturen wanneer we niet 4 mails naar windalarm gaat.

4. **Email aan collega's in stadsdelen over lokale groepen**

Wanneer: zsm, tegelijk met de raadsbrief.
Doel: starten stadsdeelstructuur
Aan: stadsdeel coordinatoren, incl. back ups. Dus niet alleen [redacted], ook aan de programmamanagers fysiek?

a) **Mail naar lokale collega's per stadsdeel!**

Beste [redacted],

Mijn collega Bart en ik hebben de afgelopen weken met jullie en de portefeuillehouders gesprekken gevoerd over de reflectiefase. Naar aanleiding van de gesprekken met jullie en anderen richten we momenteel het proces en de organisatie in.

Wij verwachten van elk stadsdeel een coördinator RES, die ondersteund wordt door een klein team met o.a. een communicatieadviseur, de gebiedsmakelaars en gebiedscoördinatoren (afhankelijk hoe het stadsdeel ingericht is) die lokale kennis over belangengroepen en lokale kenmerken kan inbrengen. Jij gaat vanuit je stadsdeel input leveren op de beoogde activiteiten, zoals de raadpleging. Wij verwachten om eens in de twee weken bij elkaar te komen, gedurende twee uur. Wij vragen ook collega's uit buurgemeenten aan die besprekingen deel te nemen, omdat ook hun bewoners input kunnen leveren. Daarnaast zullen wij een aantal keer met een lokale klankbordgroep (ca. vier bijeenkomsten) de inhoud en het proces bespreken. Alle overige belanghebbenden en geïnteresseerden worden via de nieuwsbrief op de hoogte gehouden

Apart van deze lokale werkgroep en de lokale klankbordgroep zal een stedelijke werkgroep het traject van de gezondheidseffectanalyse nader uitwerken.

Voor een geslaagde start in september hebben we **snel twee dingen van je nodig**:

1. **Wie moeten we uitnodigen voor de lokale werkgroep** in je stadsdeel? Geef alsjeblieft naam, functie en contactgegevens door, dan kunnen we de bijeenkomsten inplannen.
2. **Wie zijn de meest belangrijke lokale (georganiseerde) belanghebbende** in je stadsdeel? Het RES team zal hen mede namens het stadsdeel uitnodigen om in een lokale klankbordgroep deel te nemen.

De lokale klankbordgroep starten wij met een **eerste bijeenkomst die geopend wordt door de portefeuillehouder.** Wij zullen daarvoor afspraken inplannen via de secretariaten van de bestuurder. We willen samen met jullie nadenken over mogelijke locaties en de invulling van de bijeenkomsten etc.

Tijdens de vakantie kan je terecht bij [redacted], [redacted] en [redacted] voor meer informatie. Voor nu alvast een fijne zomer en tot ziens half augustus!

Hartelijke groet, [redacted]

Met opmerkingen [redacted] per SD apart

Met opmerkingen [redacted] Ik vind dit een beetje dwingend klinken, suggestie: we vragen jou vanuit je stadsdeel input te leveren

5. **Mail aan collega's in buurgemeenten.**

Wanneer: met de raadsbrief.
Aan: de ambtelijke contactpersonen per buurgemeente. Let op: er zijn her en der nieuwe collega's.
Doel: capaciteit borgen voor in het proces.

Beste collega,

Na vaststelling van de RES zijn we gestart met de voorbereiding van de reflectiefase. Je hebt hieraan al een bijdrage geleverd door je deelname aan de "preconstructie".
In het vervolgproces starten we met lokale werkgroepen. Met stadsdelen en omliggende gemeenten bepalen we samen welke belanghebbenden we op welke manier het beste kunnen uitnodigen om hun input te leveren.

Ik nodig jou (of je collega) daarom uit om deel te nemen aan de lokale werkgroep, die het traject zal begeleiden. Deze groep komt eens in de twee weken bij elkaar gedurende twee uur. Wij verwachten inclusief de voorbereiding en afhankelijk van het traject in jouw gemeente een inzet van gemiddeld vier uur per week. Dit is inclusief de voorbereiding en afstemming intern, of met externe stakeholders uit jouw gemeente. Want naast de werkgroep zullen wij ook een lokale klankbordgroep om hun bijdragen vragen met partijen uit jouw gemeente, indien relevant.

Wil je voor een succesvolle start in september **snel het volgende aan ons doorgeven**:

- **Wie neemt vanuit jouw gemeente deel in de lokale werkgroep**? Ben jij dat of ~~beter~~ een collega?
- **Welke belangenorganisaties moeten vanuit jouw gemeente deelnemen** aan een lokale klankbordgroep?

Dank voor je snelle feedback!

Tijdens de vakantie kan je terecht bij [redacted] ([redacted]@amsterdam.nl) of [redacted] [redacted]@amsterdam.nl) voor meer informatie. Voor nu alvast een fijne zomer en tot ziens half augustus!

Hartelijke groet, [redacted]

6. **Email aan lokale belangenorganisaties met uitnodiging voor lokale klankbordgroep.**

Aan:

- *iedereen die vanuit een lokale groep heeft deelgenomen aan de mee denk groep reflectiefase,*
- *Aan elke lokale belangenorganisatie, die met ons contact gezocht heeft in het afgelopen traject,*
- *Indien relevant, nieuwe belangengroepen nav contact met portefeuillehouder of met stadsdeel.*

Wanneer:
Na dat raadsbrief verstuurd is, als adres is doorgegeven. Dus niet iedereen tegelijk.
Doel: info en uitnodigen

Beste belanghebbende,

Je hebt eerder input geleverd op de Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid en de windzoekgebieden van Amsterdam. Graag nodig ik je met deze e-mail uit om voor de vervolgfase deel te nemen in de lokale klankbordgroep!

De gemeente Amsterdam vindt de inbreng van haar bewoners en bedrijven essentieel in de energietransitie. Daarom start vanaf september de reflectiefase. In deze fase is er volop de ruimte om nog een keer mee te denken en input te geven. Voor dit proces nodigen we belanghebbenden uit om input te geven in een klankbordgroep. Er komen verschillende groepen: een groep voor het proces in de stad, een groep voor vragen over gezondheid en lokale groepen waarin wij ook buurgemeenten betrekken.

Als coördinator van de RES in Amsterdam en mede namens de stadsdelen nodig ik je uit om deel te nemen in de lokale klankbordgroep. Deze groep zal input geven op de activiteiten die wij de komende maanden uitvoeren. De groep zal een vaste samenstelling hebben en gezamenlijk input geven. Per organisatie vragen we een vaste vertegenwoordiger. Mocht jij niet kunnen of willen deelnemen, wil je aangeven, wie we dan van je organisatie kunnen vragen?

Wij verwachten hiervoor gemiddeld inzet van ongeveer twee uur per twee weken, in de periode van begin september tot begin november. De data voor bijeenkomsten worden bekend gemaakt, als alle deelnemers bekend zijn. Het tijdstip zal naar verwachting liggen aan het einde van de middag (16:00-18:00), maximaal drie tot vier keer. Wij kunnen nu nog niet aangeven of deze bijeenkomsten fysiek of digitaal zullen zijn.

Wij kijken uit naar uw betrokkenheid! Mocht u in de tussentijd nog vragen hebben, kunt u via resamsterdam@amsterdam.nl nadere informatie vragen.

Ik wens u een fijne zomer en tot ziens in september!

Vervolg:

- [redacted] ***verstuurt mails,***
- ***Caroline en Bart geven input op de deelnemers/ adressanten plus input stadsdelen.***
- ***Inplannen aftrap met portefeuillehouders.***

Met opmerkingen [redacted] deze mail half augustus

Met opmerkingen [redacted] Deze brief ook "u" toch?

Met opmerkingen [redacted] Dit moet eigenlijk persoonlijk per stadsdeel, toch?

Met opmerkingen [redacted] Veel "input geven", suggestie: bijdrage leveren?

Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	~~6 juli 2021~~2 september 2021? – datum aanpassen!
Portefeuille(s)	Duurzaamheid
Portefeuillehouder(s):	Marieke van Doorninck
Behandeld door	[redacted], Ruimte en duurzaamheid, [redacted]@amsterdam.nl
Onderwerp	Invulling reflectiefase RES

Met opmaak: Markeren

Met opmaak: Markeren

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 27 mei jl. heeft de gemeenteraad ingestemd met de Regionale Energiestrategie 1.0 Noord-Holland Zuid (RES 1.0 NHZ). Uw raad heeft tijdens de bespreking van de zoekgebieden voor windenergie kennisgenomen van het instellen van een reflectiefase, waarmee de gemeente luistert naar de wens voor een breed gesprek over verschillende opvattingen, ideeën en zorgen over de plaatsing van windturbines. Bij het bespreken van de RES 1.0 is toegezegd om u voor het zomerreces nader te informeren over deze reflectiefase.

Aanleiding en doel reflectiefase

Amsterdam staat voor een grote opgave. In onze toch al volle, groeiende stad moeten we ruimte maken voor een ingrijpende transitie. We moeten de overstap maken van fossiele brandstoffen naar duurzame groene, energiebronnen. Als grote stad moeten wij de verantwoordelijkheid nemen om zelf alles te doen wat binnen onze mogelijkheden ligt. Nederland moet in vergelijking met de buurlanden het meeste werk verzetten om de klimaatafspraken te halen, constateert het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) recentelijk in zijn rapport "Ervaringen met energie- en klimaatbeleid in omringende landen: wat kunnen we van hen leren?".

Elke stap die we in deze transitie zetten, zullen wij voelen. Het is niet makkelijk. O~~mdat de straat open moet, o~~mdat we anders moeten gaan koken, omdat onze huizen moeten worden aangepast, omdat er windturbines in de buurt van onze woonomgeving komen. Als gemeentebestuur gaan we alles eraan te doen om de effecten van deze transitie zo beperkt mogelijk te houden.

Met opmerkingen [redacted] Voor een leek is dit raar, waarom moet de straat open? Onvoldoende toegelicht. Begin bij: Omdat leefomgeving er op moet worden aangepast, omdat we onze huizen moeten aanpassen, omdat we anders moeten gaan koken, etc.

Amsterdam heeft een ambitie om ongeveer 17 extra windturbines van 3 MW te bouwen in 2030 (127 MW windenergie totaal). Dat is het uitgangspunt voor de reflectiefase. We gaan onderzoeken hoe we de windturbines kunnen realiseren en daarbij zullen we geen onaanvaardbare risico's nemen. Dit doen we door onderzoeken naar geluid en gezondheid, natuur en ruimte, onder ander met een milieueffectrapportage en met een gezondheidseffectanalyse. En met een afwegingskader als resultaat uit de reflectiefase. Verderop in deze brief meer daarover.

Met opmerkingen [redacted] Dit is op deze plek misschien verwarrend, want het meeste hiervan komt pas na de RF. En deel staat ook al onder 'RF als extra stap in het proces'

Met opmaak: Markeren

De betrokkenheid van onze inwoners is niet alleen wenselijk, zij is onmisbaar! Amsterdam geeft met de reflectiefase invulling aan het gesprek dat wij willen voeren met de stad. De energietransitie kan pas succesvol zijn als wij die samen vormgeven. Dat betekent dat iedereen in de stad die gehoord wíl worden ook gehoord kán worden. Tijdens de reflectiefase willen we de behoeftes en zorgen in de stad inventariseren zodat we ervoor kunnen zorgen dat deze bij de latere besluitvorming over concrete locaties voor windturbines transparant worden meegewogen.

In deze brief wordt u geïnformeerd over de aanpak van de reflectiefase op hoofdlijnen. Hiervoor is inbreng opgehaald bij een groot aantal belanghebbenden[1]. Gedurende de reflectiefase zullen de vervolgstappen stapsgewijs met betrokkenen worden ingevuld. Ik zal u hierover periodiek blijven informeren.

Reflectiefase als extra stap in het proces

De reflectiefase is een extra stap in het traject naar de realisatie van nieuwe windenergie in de stad. Pas na de reflectiefase volgt het proces waarin initiatiefnemers per gebied samen met Amsterdammers en inwoners van buurgemeenten de participatiestappen uitwerken in een participatieplan. Daarna start de voorbereiding van concrete projecten inclusief benodigde onderzoeken, waaronder de milieueffectrapportage en gezondheidseffectanalyse. Pas na afronding van de onderzoeken vindt de definitieve ruimtelijke besluitvorming plaats (vergunningverlening). Dit is het moment waarop op basis van de informatie uit de voorgaande stappen wordt besloten over het al dan niet (laten) bouwen van windturbines op specifieke locaties. De besluitvorming moet voor januari 2025 afgerond zijn.

Met opmerkingen [redacted] Onderstaand plaatje toevoegen?

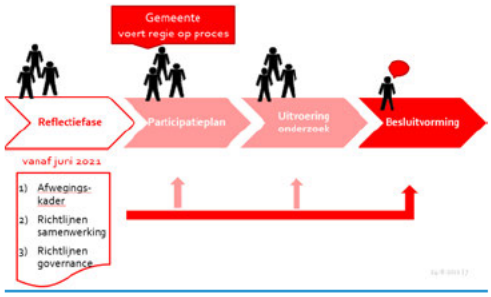

[1] Vertegenwoordigers van volgende organisaties hebben input geleverd: Windalarm, JongRES, bezorgde (para)medici, volkstuinen, woonbootbewoners, energie-coöperaties Amsterdam Wind, Stadsecoloog, GGD, Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland, Spaar het Gein/ Driemond. Ook hebben volgende partnerorganisaties van de RES en ~~mede-overheden~~medeoverheden input gegeven: buurgemeenten (Zaandam, Oostzaan, Landsmeer, Waterland, Diemen, Gooise Meren, Ronde Venen, Ouder Amstel)
RES partners NHZ (Liander, Waternet, RES NHZ), Provincie NH, Haven Amsterdam, andere beleidsafdelingen gemeente Amsterdam en de stadsdelen Amsterdam Noord, Oost, Zuidoost en Nieuw-West.

Met opmaak: Markeren

Drie producten: afwegingskader, richtlijnen voor participatie en richtlijnen voor governance (sturing)
Op dit moment ziet de gemeente drie producten als resultaat van de reflectiefase. Zij zullen door de gemeenteraad worden vastgesteld. Deze geven een helder kader voor verdere besluitvorming in het vervolgtraject.

1. Een *afwegingskader*: dit kader bevat landelijke, stedelijke en lokale informatie, waaronder behoeften en zorgen, die een rol moet spelen bij de besluitvorming over concrete locaties in de zoekgebieden. Het helpt bestuur en raad bij het interpreteren en wegen van de aangereikte informatie. Het bestuur zal op basis hiervan de afweging maken.

2. *Richtlijnen voor participatie:* deze richtlijnen geven aan hoe belanghebbenden in de stappen na de reflectiefase betrokken moeten worden. Zij bevatten de "spelregels" voor o.a. belanghebbenden, initiatiefnemers, gemeente en RES-partners voor het opstellen van een participatieplan in de projectvoorbereidingsfase en de realisatiefase.
   ~~2.~~
   De gemeente laat op verzoek van uw raad een evaluatie uitvoeren over de participatie tot nu toe. Dit rapport wordt apart aangeboden aan de raad en de inzichten uit deze evaluatie worden opgenomen in de richtlijnen voor participatie.

Met opmaak: Inspringing: Links: 1,27 cm, Geen opsommingstekens of nummering

3. *Richtlijnen voor governance (sturing):* de sturingsrichtlijnen beschrijven de rol van de gemeente en de aard van sturing. Deze richtlijnen geven informatie over de verhoudingen en afstemming tussen RES-partners en medeoverheden zoals buurgemeenten, stadsdelen, provincie en RES organisatie. En zij geven informatie over de relatie van de gemeente met de initiatiefnemers en met belanghebbenden.

Gezondheidseffectanalyse
In de RES 1.0 NHZ is afgesproken dat Amsterdam bij de beoordeling van locaties voor windenergie een gezondheidseffectanalyse[2] uitvoert. Daartoe wordt een commissie van gezondheidsexperts samengesteld onder leiding van een onafhankelijke voorzitter. De commissie stelt vast hoe effecten op gezondheid en welzijn rond een mogelijke locatie in beeld moeten worden gebracht en afgewogen. Hiervoor wordt in de reflectiefase in samenspraak met belangengroepen, waaronder de bezorgde (para)medici, lokaal input opgehaald en werkt de commissie samen met het landelijk expertisepunt Gezondheid en windturbines van het RIVM en de GGD'en.
De samenstelling van de commissie gebeurt op basis van de resultaten van de reflectiefase.

Invulling reflectiefase met elkaar en in stappen
De gemeente constateert dat de behoefte om mee te praten en mee te doen groot is. De visie en behoefte *hoe* dat te doen verschilt echter enorm. Daarom worden bij de invulling van de

[2] Gezondheidseffectanalyse is de Nederlandstalige benoeming van een Health Impact Assessment, zoals toegelicht in een brief aan uw raad op 20 april j.l..

Met opmaak: Markeren

reflectiefase groepen uit de samenleving met hun lokale kennis intensief betrokken. Amsterdammers en inwoners van buurgemeenten kunnen, daar waar zij wonen of werken en waar mogelijk windturbines komen, meepraten. Belangengroepen worden uitgenodigd om hun behoeftes en zorgen in te brengen.

Participatieve waardenevaluatie (PWE) en meer activiteiten in het najaar
In het najaar worden Amsterdammers, inwoners van buurgemeenten en andere belangstellenden uitgenodigd om deel te nemen aan verschillende activiteiten, zowel fysiek[3] als digitaal. Het hele programma wordt stapsgewijs ingevuld.

Belangrijk onderdeel van de activiteiten wordt een digitale raadpleging "participatieve waardenevaluatie" (PWE). Met een raadpleging in de vorm van een PWE kan in korte tijd een brede afspiegeling van belanghebbenden worden geïnformeerd, geraadpleegd en deelgenoot gemaakt van bestuurlijke dilemma's. De achterliggende motivaties worden zichtbaar en kunnen onderdeel worden van de besluitvorming. Een soortgelijke raadpleging is onlangs op verzoek van de Tweede Kamer uitgevoerd om de mening van de Nederlandse samenleving over klimaatbeleid in kaart te brengen [4].

Brede uitnodiging en begeleiding door deskundigen
De reflectiefase is open voor iedere belangstellende. Er wordt breed en ~~voor zoveel mogelijk~~ toegankelijk uitgenodigd. Het wordt een intensief traject. Naast lokale belanghebbenden worden de buurgemeenten, RES-partners, de provincie, w~~W~~aterschappen en Liander betrokken. Energiecoöperaties van Amsterdam Wind en bewonersvertegenwoordiging doen mee, net zoals Windalarm, ~~de bezorgde~~ (para)medici en een brede vertegenwoordiging van belanghebbenden. Deskundigen en kennisinstellingen zoals het RIVM, de TU Delft en de GGD helpen bij de uitvoering van de activiteiten.
We zullen excursies organiseren, bijeenkomsten houden en gesprekken voeren over de lokale situatie. Tijdens deze activiteiten worden visualisaties en geluidssimulaties ingezet. Ook behoren "fact finding" gesprekken met experts en belangstellenden tot de aanpak. De thema's gezondheid, natuur & biodiversiteit en ruimtelijke kwaliteit krijgen hierbij ruim aandacht.

Met opmerkingen [redacted] Dit moet nog aangepast!

Aandringen op gezamenlijke werkgroep door het Rijk
Over nut en noodzaak van wind op land en de kaders van de RES bestaat veel onrust en verschil van mening. Het nut- en noodzaakverhaal is een landelijke aangelegenheid. Nationaal Programma RES en het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) zijn momenteel in gesprek om de vragen en zorgen over nut en noodzaak van wind op land nationaal goed te beleggen. Amsterdam zal samen met de energieregio NHZ blijven aandringen dat dit gesprek plaats vindt parallel aan de Amsterdamse reflectiefase.

Communicatie versterken

---

[3] Indien ~~mogelijk vanuit~~ de Corona maatregelen dit toelaten.
[4] Voor nadere informatie over een PWE (kijkduur 3 min): https://youtu.be/kdGUqK5KZFI en over de Nederlandse klimaatraadpleging https://www.tudelft.nl/tbm/pwe/case-studies/klimaatraadpleging

De wijze waarop we communiceren zal aansluiten bij de opzet van de reflectiefase.

De communicatieactiviteiten lopen in de komende fase langs drie lijnen:
1) Zoveel en divers mogelijk mensen uitnodigen en betrekken bij het traject. We hanteren hierbij een buurtgerichte aanpak met o.a. bewonersbrieven, lokale media en informatieteams.
2) De energietransitie met behulp van windturbines zichtbaar en voelbaar maken. Dit willen we doen met o.a. excursies, animaties en simulaties.
3) Het doorlopend informeren over alle stappen, onderzoeken, onderzoeksresultaten en feiten die in deze fase relevant zijn. Dit doen we o.a. door het gebruik van de website van de gemeente, nieuwsbrieven, nieuwsberichten en informatieavonden.

We werken hierin nauw samen met de stadsdelen en buurgemeenten.

Planning
Op dit moment zijn de voorbereidingen voor de reflectiefase in volle gang. Ik verwacht na het reces de reflectiefase officieel te starten om in december een afwegingskader en de richtlijnen voor participatie en voor governance te kunnen voorleggen aan het college.

En verder
Parallel aan de reflectiefase zal Amsterdam meewerken bij het opstellen van een regionaal uitvoeringsprogramma door de energieregio NHZ. Verder zal worden bekeken hoe de RES te integreren in de omgevingsinstrumenten die volgen uit de Omgevingsvisie Amsterdam 2050. In beide trajecten moeten afspraken uit de reflectiefase ook een plek krijgen.

Amsterdam heeft kennisgenomen van de uitspraak van de R~~r~~aad van S~~s~~tate over milieueffecten van windturbines. Voor deze rijksregels is niet de juiste procedure gevolgd. De rijksregels zijn wel gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek naar de milieugevolgen, maar op grond van een EU-richtlijn had een milieueffectrapport moeten worden gemaakt. De minister van EZK gaat nu de uitspraak bestuderen om de precieze gevolgen in kaart te brengen. De voorbereiding van nieuwe windturbines in Amsterdam hoeft niet te worden belemmerd hierdoor.

We nemen als stad onze verantwoordelijkheid én verkennen nieuwe wegen om naar de Amsterdammer en andere belanghebbenden te luisteren. Na afronding van de reflectiefase blijven we een zorgvuldig proces voeren om onze ambities waar te maken.

Ik ~~wens u alvast een fijn zomerreces en~~ kijk uit naar de samenwerking ~~in het~~tijdens deze fase ~~najaar~~!

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Met opmaak: Markeren

Met opmerkingen [redacted] Zin weglaten.

Met opmerkingen [redacted] Deze zin moet worden aangepast.

Voorstel:

De reflectiefase zal in september officieel starten om in december een afwegingskader en de richtlijnen voor participatie en voor governance te kunnen voorleggen aan het college.

Met opmerkingen [redacted] Als we hiervan maken 'begin 2022 te kunnen voorleggen aan de Gemeenteraad' (want dit is een raadsbrief) dan geeft ons dat zonodig nog speling bij evt. uitloop.

Met opmaak: Markeren

Marieke van Doorninck
Wethouder Duurzaamheid en Ruimtelijke ontwikkeling

Gemeente
Amsterdam

Reflectiefase RES/wind

Invulling op hoofdlijnen - concept

Directie RenD Amsterdam, 31-8-2021

Public Mediation/ gemeente Amsterdam (team RES)

Overzicht

1. Introductie: Windenergie en Regionale Energiestrategie 1.0 NHZ *(herhaling)*
2. Reflectiefase: waarom en wat? *(herhaling)*
3. Beoogde aanpak en activiteiten

Deze presentatie is onder voorbehoud van bespreking met de wethouder.

Zoekgebieden windenergie RES 1.0

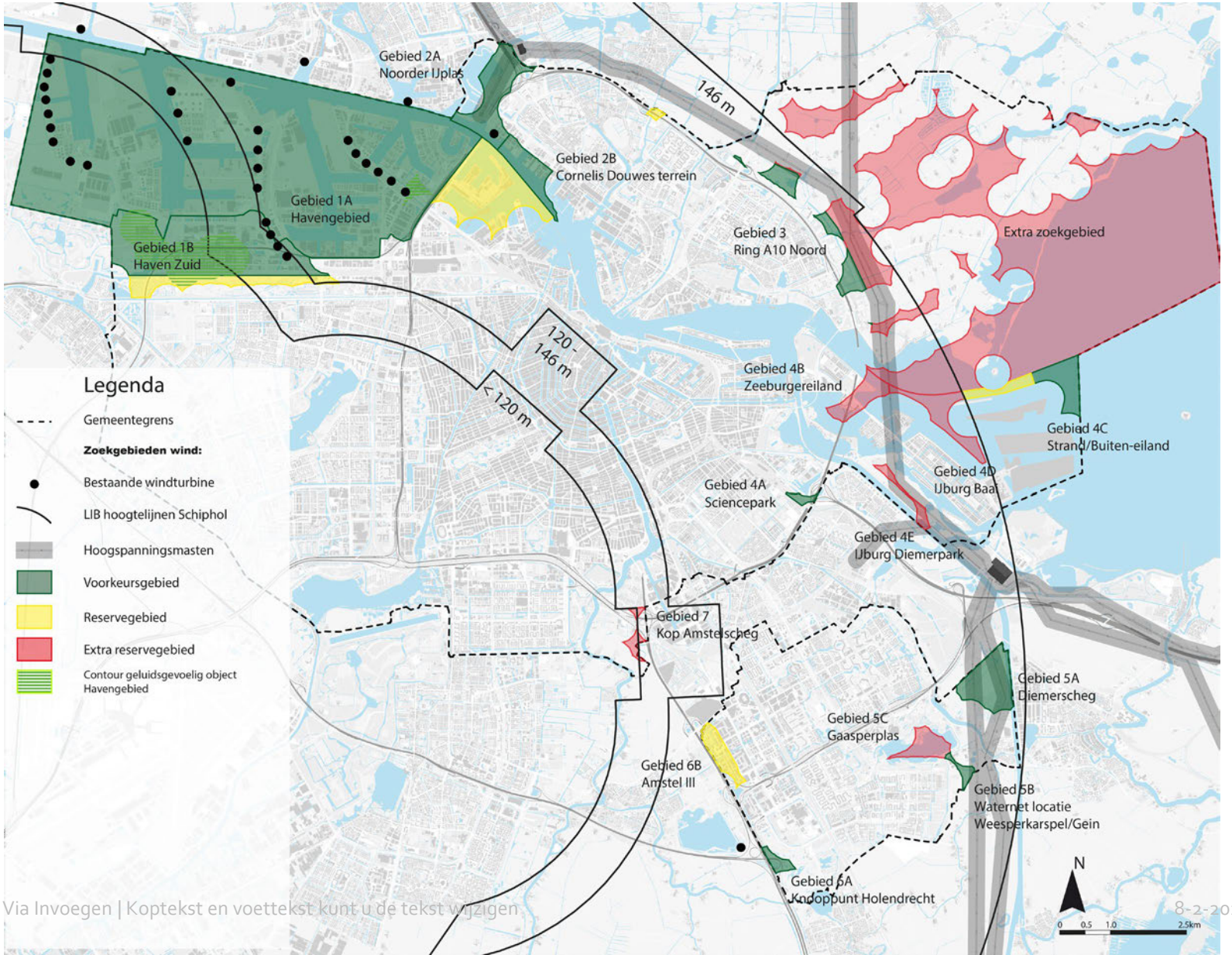

Afspraak landelijk klimaatakkoord: Regionaal 35TWh elektriciteit in 2030

- Geen verdeling vooraf naar regio
- Concept RES → 1 oktober 2020
- RES 1.0 → 1 juli 2021

- Met o.a. RES: 70% van alle elektriciteit in NL wordt duurzaam opgewekt in 2030

www.regionale-energiestrategie.nl

Regionale Energiestrategie: stapsgewijs en periodiek proces

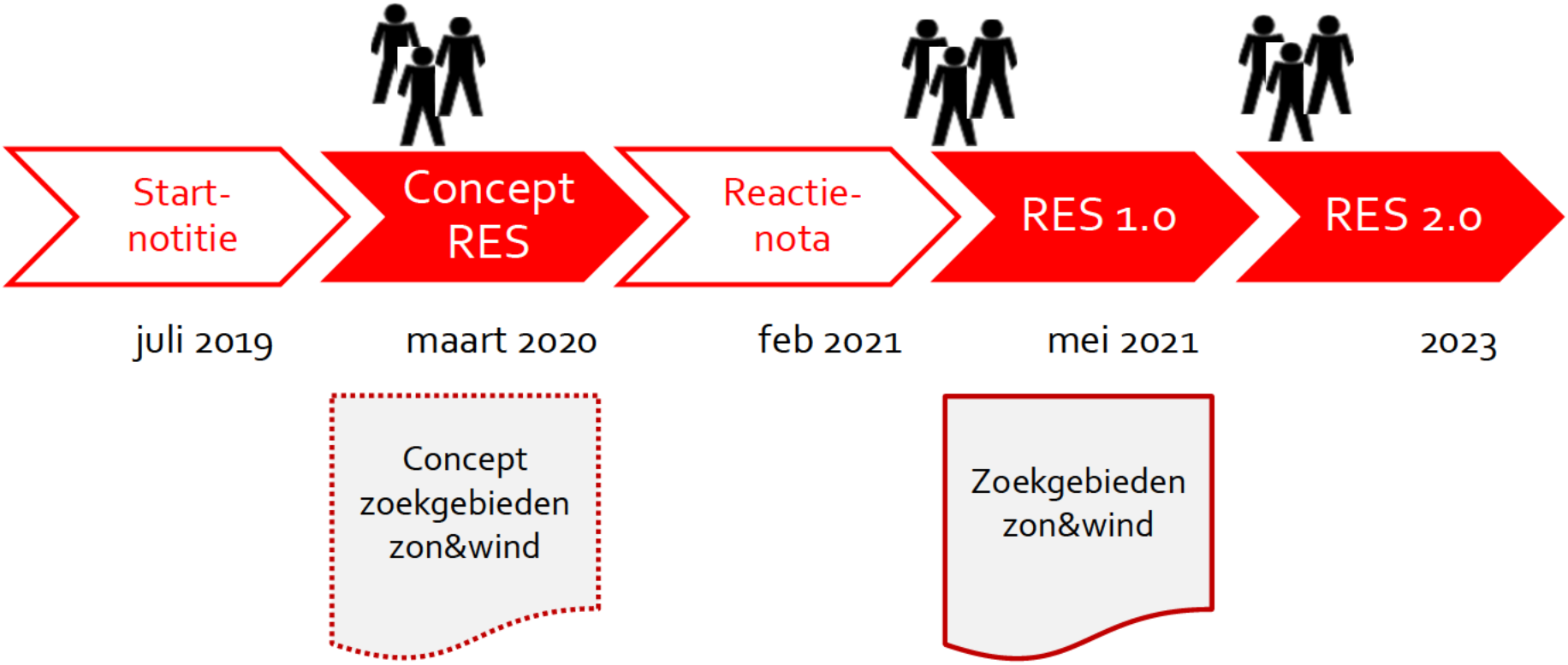

Zoekgebieden wind en zon RES 1.0

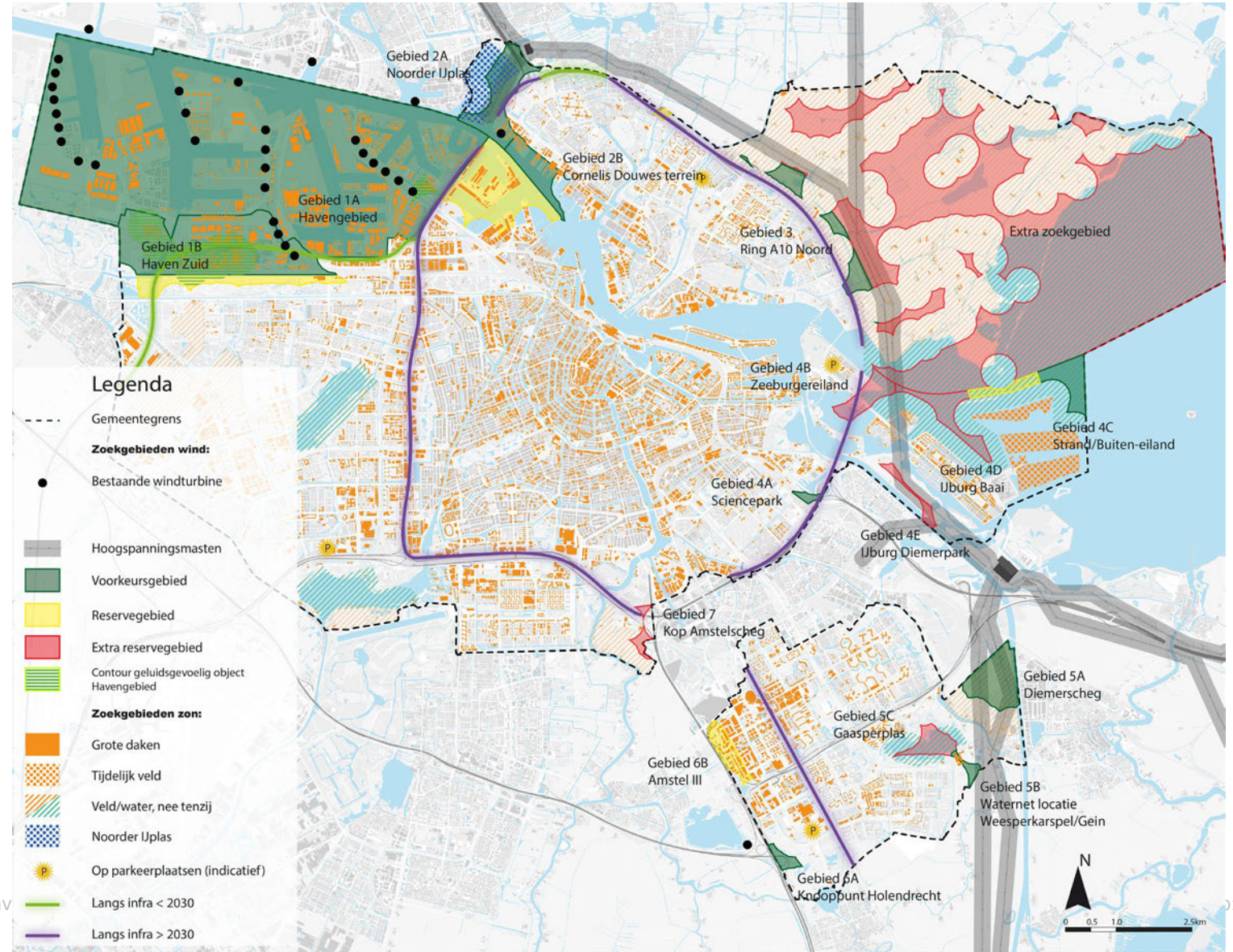

Vervolg windzoekgebieden Amsterdam

Gemeente voert regie op proces

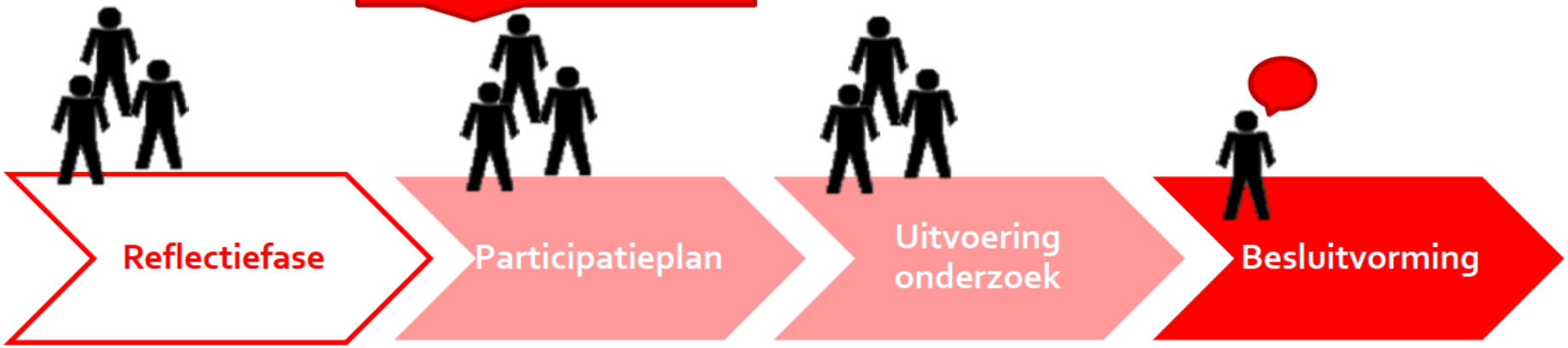

Start na zomer 2021

1) Afwegings-kader
2) Richtlijnen samenwerking
3) Richtlijnen governance

Doel en uitgangspunten reflectiefase

Doel:

- Luisteren naar de stad: behoeftes en zorgen inventariseren,
- Deze vastleggen ten behoeve van besluitvorming,

Uitgangspunten:

- Dialoog met de stad vanuit diversiteit van perspectieven,
- Amsterdamse wind-ambitie (127MW – 50 MW extra – in 2030),
- Lerende (reflectieve) aanpak en houding.

Constateringen:

→ Behoefte om mee te praten en mee te doen is groot,
→ Visie en behoefte hóe dat te doen verschilt enorm,
→ Vertrouwen moet groeien.

Producten reflectiefase

Afwegingskader

- Bevat informatie die een rol moeten spelen bij de besluitvorming over concrete locaties in de zoekgebieden (landelijk, stedelijk, lokaal),

Richtlijnen voor participatie (betrekken van belanghebbenden)

- Bevat "spelregels" voor alle betrokkenen, waaronder belanghebbenden, initiatiefnemers, gemeente en RES partners tijdens het opstellen van het participatieplan, de projectvoorbereidingsfase en de realisatiefase;
- Bevat inzichten uit de evaluatie (tussenproduct)

Richtlijnen voor governance (sturing gemeente)

- Geeft informatie over de rol van de gemeente in relatie tot belanghebbenden/ de omgeving en de initiatiefnemers,
- Geeft informatie over afstemmingen de verhoudingen tussen RES partners en mede-overheden.

Communicatie

Uitgangspunten voor communicatie :

Concept invulling reflectiefase is de onderlegger voor de communicatie.

We leggen continu uit waarom wind op land nodig is en waarom we dit doen.

1) ***Betrekken:*** we nodigen bewoners en stakeholders uit voor diverse participatietrajecten

2) ***Zichtbaar en voelbaar maken:*** we laten bewoners en stakeholders een realistisch beeld zien van de effecten van windturbines

3) ***Informeren:*** we brengen bewoners en stakeholders in de gehele stad en buurtgemeenten op de hoogte van de activiteiten in het proces en de resultaten hiervan.

Doel activiteiten reflectiefase

1. **Onderzoek naar de context van zoekgebieden**
   - Etnologisch onderzoek / ruimtelijk onderzoek/ natuuronderzoek
   - Stedelijke werkgroep gezondheid
   - Stedelijke raadpleging (Participatieve waardenevaluatie (PWE))

2. **Interactie met belanghebbenden in de zoekgebieden**
   - Fysiek in workshops en lokale dialoogtafels,
   - Online raadpleging (PWE)

3. **Informatie ten behoeve van het afwegingskader**
   - Dialoogtafels, werk- en klankbordgroepen.

Zes activiteiten reflectiefase

1. **Online raadpleging (Participatieve waardenevaluatie (PWE))**
   - Op de stoel van de bestuurder, keuzes en achterliggende motivatie, door Populytics.
   - Stedelijke KBG plus lokale check op lokale vragen

2. **"Context mapping" / etnologisch onderzoek zoekgebieden**
   - Workshops voor in kaart en beeld brengen van hyperlokale informatie over de zoekgebieden,
   - Doelgroepen op basis van activiteiten en locaties, met SD, met lokale belanghebbenden uitwerken

3. **Stedelijke commissie gezondheid**
   - Welke gezondheidsvragen moeten in het afwegingskader gesteld worden, aanvullend op een MER?
   - Onafhankelijke voorzitter, voorstellen voor cie leden uit KBG, begeleidingsgroep indien gewenst.

4. **Natuuronderzoek (vooral in de context van NNN en BPL)**
   - Lokaal specialistisch (aanvullend) onderzoek naar kenmerken per locatie,
   - Begeleiding door natuurorganisaties en lokale belangengroepen

5. **Onderzoek Leefomgeving naar ruimtelijke inpassing en kwaliteit**
   - (aanvullend) onderzoek en visualisatie van verschillende mogelijke opstellingen,
   - Overleg met lokale werkgroep en lokale belanghebbenden, relatie met etnologisch onderzoek

6. **Evaluatie participatietraject met aanbevelingen**
   - uitvoering motie, door Universiteit Leiden samen met Erasmus Universiteit,
   - gesprekken met belanghebbenden lokaal en stedelijk.

Planning Reflectiefase sept – december 2021

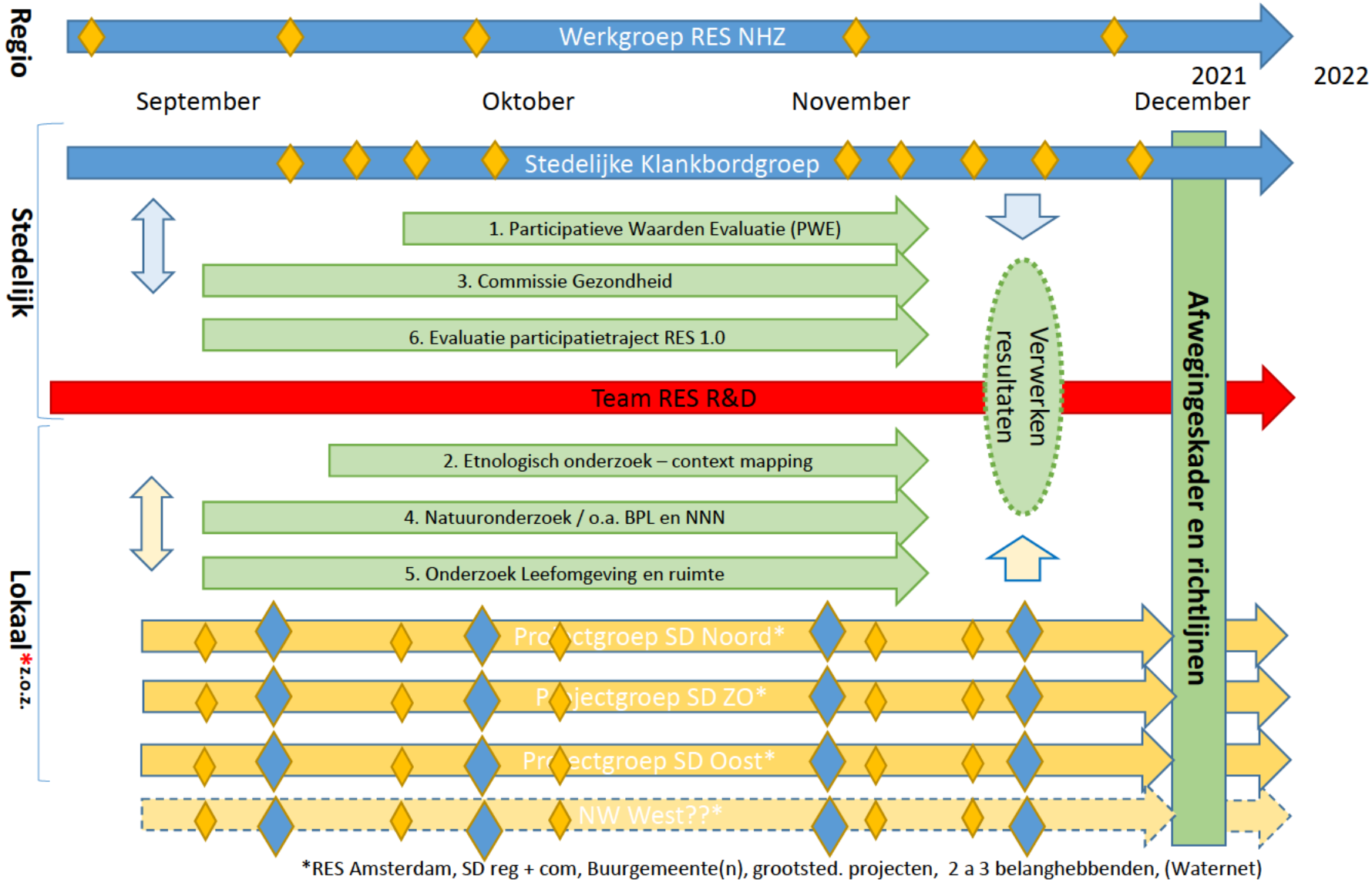

Beoogde werkwijze

1. **Stedelijke groepen**
   - Stedelijke klankbordgroep met belanghebbenden (geselecteerd),
   - Stedelijke thematische werkgroepen (gezondheid, natuur, leefomgeving),

2. **Lokale groepen per windrichting/ stadsdeel**
   - lokale werkgroep ter ondersteuning uitvoering van activiteiten en onderzoeken met stadsdeel, buurgemeenten, team RES
   - Lokale klankbordgroep van stakeholders voor feedback, commitment en communicatie van activiteiten

3. **Centrale coördinatiegroep RES**
   - Team RES.

Aandachtspunten

1. **Planning is uitermate strak en gevoelig**
   - Zeer waarschijnlijk dat externe factoren zorgen voor vertraging,
   - Keuze mogelijkheden bij vertraging?

2. **Communicatie is backbone!**
   - Informatievoorziening online en nieuwsbrief ruggenraad voor interactie,
   - Communicatie naar bewoners is volgend aan de activiteiten en onderzoeken.

Vragen en gesprek

Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	7 september 2021
Portefeuille(s)	Duurzaamheid
Portefeuillehouder(s):	Marieke van Doorninck
Behandeld door	[redacted], Ruimte en duurzaamheid, [redacted]@amsterdam.nl
Onderwerp	Invulling reflectiefase RES

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 27 mei jl. heeft de gemeenteraad ingestemd met de Regionale Energiestrategie 1.0 Noord-Holland Zuid (RES 1.0 NHZ). Uw raad heeft tijdens de bespreking van de zoekgebieden voor windenergie kennisgenomen van het instellen van een reflectiefase.

De reflectiefase is opgezet om tegemoet te komen aan de brede behoefte om mee te doen en te denken over de komst van windturbines in Amsterdam. De reflectiefase heeft als doel om te luisteren naar de verschillende zorgen en behoeften van een brede groep belanghebbenden. Deze worden geïnventariseerd, vastgelegd en hanteerbaar gemaakt voor de gemeenteraad. Ook de gezondheidseffectanalyse wordt verder vorm gegeven. Bij het bespreken van de RES 1.0 is toegezegd om u hierover zo snel mogelijk nader te informeren.

Aanleiding en doel reflectiefase

Amsterdam staat voor een grote opgave. In onze toch al volle, groeiende stad moeten we ruimte maken voor een ingrijpende transitie. Het recente rapport van het Intergovernmental Panel for Climate Change (IPCC) uit augustus 2021 laat geen twijfel erover bestaan: de opwaarming van de aarde is volop in gang en overal op de wereld voelbaar[1]. De tijd dringt om de uitstoot van schadelijk broeikasgas nog te kunnen beperken. Daarom moeten we de overstap maken van fossiele brandstoffen naar duurzame groene, energiebronnen. Als grote stad moeten wij de verantwoordelijkheid nemen om zelf alles te doen wat binnen onze mogelijkheden ligt.

Dit is een ingrijpende transitie. Stappen die we in deze transitie zetten, zullen wij voelen. Omdat we anders moeten gaan koken, omdat onze huizen moeten worden aangepast, omdat er windturbines in de buurt van onze woonomgeving komen. Als gemeentebestuur gaan we alles eraan te doen om de effecten van deze transitie zo beperkt mogelijk te houden.

Amsterdam heeft een ambitie om ongeveer 17 extra windturbines van 3 MW te bouwen in 2030 (127 MW windenergie totaal). Dat is het uitgangspunt voor de RES en daarmee ook voor de reflectiefase. We gaan onderzoeken hoe we de windturbines kunnen realiseren en daarbij zullen we geen onaanvaardbare risico's nemen. Dit doen we door onderzoeken naar geluid en

[1] https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/

gezondheid, natuur en ruimte, onder ander met een milieueffectrapportage en met een gezondheidseffectanalyse. En met een afwegingskader als resultaat uit de reflectiefase. Verderop in deze brief meer daarover.

De betrokkenheid van onze inwoners is niet alleen wenselijk, maar ook onmisbaar. De energietransitie kan pas succesvol zijn als wij die samen vormgeven. Dat betekent dat iedereen in de stad die gehoord wíl worden ook gehoord kán worden. Niet alles hoeft tijdens deze fase, ook na de reflectiefase is volop ruimte om gehoord te worden en mee te praten. In deze brief wordt u geïnformeerd over de aanpak van de reflectiefase op hoofdlijnen. Hiervoor is inbreng opgehaald bij een groot aantal belanghebbenden[2]. Ik zal u periodiek blijven informeren.

Reflectiefase als extra stap in het proces
De reflectiefase is een extra stap in het traject naar de realisatie van nieuwe windenergie in de stad. Amsterdam geeft ermee invulling aan de grote behoefte aan meer participatie. Pas na de reflectiefase volgt het proces waarin initiatiefnemers per gebied samen met Amsterdammers en inwoners van buurgemeenten de participatiestappen uitwerken in een participatieplan. Na goedkeuring van het participatieplan door het college start de voorbereiding van concrete plannen en projecten inclusief benodigde onderzoeken, waaronder de milieueffectrapportage en gezondheidseffectanalyse. Pas na afronding van alle onderzoeken verleent de gemeente al dan niet toestemming voor de realisatie van de windturbines. Die besluitvorming moet voor januari 2025 afgerond zijn.

Drie producten: afwegingskader, richtlijnen voor participatie en richtlijnen voor governance (sturing)
Op dit moment ziet het college drie producten als resultaat van de reflectiefase. Deze producten worden voor besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd en bieden een kader voor de verdere besluitvorming over windturbines.

1. Een *afwegingskader*: dit kader bevat informatie op stedelijk en lokaal niveau (per zoekgebied) die een rol moet spelen bij de besluitvorming over concrete locaties in de zoekgebieden. De behoeften en zorgen van bewoners maken hier deel van uit. Dit afwegingskader moet het bestuur helpen om een zo goed mogelijke afweging te maken in het vervolgproces.

2. *Richtlijnen voor participatie:* deze richtlijnen geven aan hoe belanghebbenden ná de reflectiefase betrokken moeten worden en bevatten "spelregels" voor o.a. belanghebbenden, initiatiefnemers, gemeente en RES-partners voor het opstellen van

[2] Vertegenwoordigers van volgende organisaties hebben input geleverd: Windalarm, JongRES, bezorgde (para)medici, volkstuinen, woonbootbewoners, energie-coöperaties Amsterdam Wind, Stadsecoloog, GGD, Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland, Spaar het Gein/ Driemond. Ook hebben volgende partnerorganisaties van de RES en medeoverheden input gegeven: buurgemeenten (Zaandam, Oostzaan, Landsmeer, Waterland, Diemen, Gooise Meren, Ronde Venen, Ouder Amstel) RES partners NHZ (Liander, Waternet, RES NHZ), Provincie NH, Haven Amsterdam, andere beleidsafdelingen gemeente Amsterdam en de stadsdelen Amsterdam Noord, Oost, Zuidoost en Nieuw-West.

een participatieplan in de projectvoorbereidingsfase en de realisatiefase. Deze richtlijnen worden gemaakt als voorbereiding op de volgende fasen.

De gemeente laat op verzoek van uw raad een evaluatie uitvoeren over de participatie tot nu toe. Dit rapport wordt apart aangeboden aan de raad en de inzichten uit deze evaluatie worden meegenomen in de richtlijnen voor participatie.

3. *Richtlijnen voor samenwerking en sturing:* deze richtlijnen beschrijven de rol van de gemeente en de aard van samenwerking sturing bij de ontwikkeling van windenergie. Deze richtlijnen geven informatie over de verhoudingen en afstemming tussen RES-partners en medeoverheden zoals buurgemeenten, stadsdelen, provincie en RES organisatie. En zij geven informatie over de relatie van de gemeente met de initiatiefnemers en met belanghebbenden. Ook deze richtlijnen worden gemaakt als voorbereiding op de volgende fasen.

Activiteiten in de reflectiefase
Om tot de producten als resultaat van de reflectiefase te komen, vinden er verschillende activiteiten plaats. In het najaar worden Amsterdammers, inwoners van buurgemeenten en andere belanghebbenden uitgenodigd om hieraan deel te nemen, zowel fysiek[3] als digitaal. De gemeente organiseert de volgende activiteiten:

- Een online raadpleging volgens de methodiek 'participatieve waardenevaluatie' ;
- Een onderzoek naar de leefomgeving in de verschillende zoekgebieden door middel van 'context mapping' waarmee de zoekgebieden in kaart en beeld gebracht worden;
- Verdiepende verkenningen op de thema's gezondheid, natuur en ruimtelijke kwaliteit;
- Een evaluatie van het participatieproces tot nu toe.

Alle Amsterdammers en inwoners van buurgemeenten die dat willen kunnen meepraten en input geven tijdens de activiteiten. Belangengroepen worden uitgenodigd om hun behoeftes en zorgen in te brengen. Ook is er mogelijkheid om mee te denken bij bijeenkomsten van klankbord- en begeleidingsgroepen.

Participatieve waardenevaluatie (PWE)
Kern van de reflectiefase wordt een digitale raadpleging "participatieve waardenevaluatie" (PWE). Met een raadpleging in de vorm van een PWE kan in korte tijd een brede afspiegeling van belanghebbenden worden geïnformeerd, geraadpleegd en deelgenoot gemaakt van bestuurlijke dilemma's. Door middel van deze methode worden burgers als het ware op de stoel van de bestuurder gezet. Zij ervaren zo de dillema's waar bestuurders voor staan en krijgen een overzicht van voor- en nadelen van de verschillende opties. Vervolgens krijgen ze de vraag wat zij zouden adviseren en waarom. Een soortgelijke raadpleging is onlangs op verzoek van de Tweede Kamer uitgevoerd om de mening van de Nederlandse samenleving over klimaatbeleid in kaart te brengen.[4]

[3] Indien de Corona maatregelen dit toelaten.
[4] Voor nadere informatie over een PWE (kijkduur 3 min): https://youtu.be/kdGUqK5KZFI en over de Nederlandse klimaatraadpleging https://www.tudelft.nl/tbm/pwe/case-studies/klimaatraadpleging

Onderzoek naar de leefomgeving door middel van 'context mapping'
Aanvullend op de online raadpleging voert de gemeente een onderzoek uit naar de leefomgeving in de vorm van 'context mapping'. Tijdens workshops die worden gehouden in en rond de zoekgebieden, kunnen bewoners aangeven geven hoe zij hun leefomgeving ervaren, bijvoorbeeld waar zij tot rust komen of waar belangrijke speelplekken, fiets-of (hard)looproutes zijn. In de onderzoeksmethodiek ligt de nadruk op beelden. Het onderzoek is laagdrempelig en intuitief, en daardoor toegankelijk voor alle bevolkingsgroepen. Met deze methode wordt heel lokale informatie verkregen. Inzichten vanuit de beleving van de bewoners in en rond de zoekgebieden worden in kaart gebracht, zodat daarmee rekening kan worden gehouden bij de ontwikkeling van windenergie.

Thematische verkenningen gezondheidseffectanalyse, natuur en ruimtelijke kwaliteit
In de RES 1.0 NHZ is afgesproken dat Amsterdam bij de beoordeling van locaties voor windenergie een gezondheidseffectanalyse[5] uitvoert. Tijdens de reflectiefase wordt een commissie van gezondheidsexperts samengesteld met o.a. een vertegenwoordiger van de GGD/ RIVM[6], van de medici die eerder hun zorgen hebben geuit en van de energiecoöperaties. Deze expertgroep met een beperkt aantal leden wordt voorgezeten door een onafhankelijke voorzitter. Een begeleidingsgroep kan onderwerpen aandragen en vragen stellen. De expertgroep geeft antwoord op de vragen en stelt een advies vast hoe effecten op gezondheid en welzijn rond een mogelijke locatie in beeld moeten worden gebracht en afgewogen.

Daarnaast zijn effecten op natuur en ruimtelijke kwaliteit belangrijke criteria voor de afweging van locaties. Voor natuur wordt tijdens de reflectiefase aanvullend op de 'Quickscan natuur en landschap'[7] in beeld gebracht welke elementen onderdeel moeten zijn van de milieueffectrapportage. De lijst met elementen wordt in samenspraak met belanghebbenden opgesteld. Dit kan vervolgens worden gebruikt als startpunt voor de inhoud van een milieueffectrapportage bij windturbineprojecten in Amsterdam. De milieueffectrapportage is verplicht bij elk windturbineproject conform motie 035.21.van het raadslid Kreuger.

Om ruimtelijke kwaliteit goed in het afwegingskader mee te laten wegen, stelt de gemeente samen met ruimtelijke experts van o.a. de provincie een ruimtelijk kwaliteitskader op. Mogelijke ruimtelijke effecten van de inpassing worden in 3D beelden gevisualiseerd. Daarbij wordt het ruimtelijke effect zowel stedenbouwkundig als landschappelijk benaderd. Ook in dit traject wordt samengewerkt met belanghebbenden zodat hun zorgen en behoeftes in de uiteindelijke afweging mee kunnen worden genomen.

[5] Gezondheidseffectanalyse is de Nederlandstalige benoeming van een Health Impact Assessment, zoals toegelicht in een brief aan uw raad op 20 april j.l..
[6] In samenwerking met het landelijk expertisepunt 'Gezondheid en windturbines' van het RIVM.
[7] https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/9731690/1#search=%22quickscan%20ecologisch%22

Evaluatie van het participatietraject tot nu toe
Onderdeel van de reflectiefase is een evaluatie van het doorlopen participatieproces in Amsterdam tot aan de RES 1.0. Deze evaluatie wordt uitgevoerd door onderzoekers van Universiteit Leiden. De evaluatie gaat o.a. in op het ontwerp van het participatieproces, de kwaliteit ervan en de interacties tijdens de participatie. Belanghebbenden geven feedback op de onderzoeksopzet. De lessen en aanbevelingen die uit deze evaluatie volgen zijn input voor de richtlijnen voor participatie in de vervolgfasen. Dit is conform motie 073.21 van het raadslid Kiliç en conform motie 043.21 van de raadsleden Kreuger en Boomsma.

Reflectiefase als gezamenlijk proces met klankbord- en begeleidingsgroepen
De gemeente constateert dat de behoefte bij bewoners en belanghebbenden om mee te praten en mee te doen groot is. Daarom worden zij bij de reflectiefase intensief betrokken. De verschillende onderdelen van de reflectiefase worden van input voorzien door een aantal klankbord- en begeleidingsgroepen:

- Een stedelijke klankbordgroep, waarin belanghebbenden die op stedelijk niveau georganiseerd zijn zitting kunnen krijgen;
- Vier lokale klankbordgroepen, waar belanghebbenden die vooral een lokaal (per zoekgebied verschillend) belang hebben zitting kunnen krijgen, en waar ook ruimte is voor de inbreng van inwoners uit buurgemeenten;
- Thematische begeleidingsgroepen op de onderwerpen gezondheid, natuur en ruimtelijke kwaliteit.

Deze groepen staan niet in hiërarchische verhouding tot elkaar, maar worden zo vormgegeven dat zoveel mogelijk betrokken organisaties op de juiste plek hun input kunnen geven. Voor het maken van de selectie van deelnemers voor deze groepen geeft het Nederlands Platform Burgerparticipatie Overheidsbeleid (NBPO) advies. Het NBPO is opgericht met het doel om burgerparticipatie te bevorderen bij plannen en projecten die gevolgen hebben voor de kwaliteit van de woon- en werkomgeving van bewoners.

Brede uitnodiging en begeleiding door deskundigen
Er wordt breed en toegankelijk uitgenodigd voor de activiteiten en klankbordgroepen. Naast lokale belanghebbenden worden de buurgemeenten, RES-partners, de provincie, waterschappen en Liander betrokken. Deskundigen en kennisinstellingen zoals het RIVM, de TU Delft en de GGD helpen bij de uitvoering van de activiteiten.

Aandringen op gezamenlijke dialoog duurzame elektriciteit door het Rijk
Over nut en noodzaak van wind op land en de kaders van de RES bestaat veel onrust en verschil van mening. De regie over deze vraag van nut- en noodzaak wordt landelijk opgepakt. Nationaal Programma RES en het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) zijn momenteel in gesprek om de vragen en zorgen over nut en noodzaak van wind op land nationaal goed te beleggen. Binnenkort start een verkenning naar een mogelijke dialoogtafel hierover. Amsterdam zal samen met de energieregio NHZ blijven aandringen dat dit gesprek plaats vindt parallel aan de Amsterdamse reflectiefase.

Communicatie versterken
De wijze waarop de gemeente communiceert zal aansluiten bij de opzet van de reflectiefase.

De communicatieactiviteiten lopen in de komende fase langs drie lijnen:
1) Zoveel en divers mogelijk mensen uitnodigen en betrekken bij het traject. We hanteren hierbij een buurtgerichte aanpak met o.a. bewonersbrieven, lokale media, fysieke en digitale uitnodigingen.
2) Het effect van windturbines op de omgeving inzichtelijk maken door visualisaties.
3) Het doorlopend informeren over alle stappen, onderzoeken, onderzoeksresultaten en feiten die in deze fase relevant zijn. Dit doen we o.a. door het gebruik van de website van de gemeente, nieuwsbrieven, nieuwsberichten en, indien mogelijk, fysieke bijeenkomsten.

We werken hierin nauw samen met de stadsdelen en buurgemeenten.

Planning
De reflectiefase vindt plaats in het najaar van 2021. Ik verwacht binnenkort de reflectiefase officieel te starten. Begin volgend jaar zal ik resultaten aan u voorleggen.

Parallel zal Amsterdam meewerken bij het opstellen van een regionaal uitvoeringsprogramma door de energieregio NHZ. Verder zal worden bekeken hoe de RES te integreren in de omgevingsinstrumenten die volgen uit de Omgevingsvisie Amsterdam 2050. In beide trajecten moeten afspraken uit de reflectiefase ook een plek krijgen.

Consequenties door de uitspraak van de Raad van State over milieubeoordeling voor windturbinenormen[8]
De Raad van State heeft zich op 30 juni jl. uitgesproken over de algemene regels voor windturbines (o.a. over geluid en slagschaduw). Regels die vastgelegd zijn in het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling mogen niet meer gebruikt worden bij het vaststellen van bestemmingsplannen en het verlenen van omgevingsvergunningen voor windparken. Het Rijk had voor deze regels een planmilieueffectrapport (plan-mer) moeten maken. Het Rijk heeft na de uitspraak van de RvS aangegeven alsnog een plan-mer te gaan maken en verwacht hier 1,5 á 2 jaar over te doen.[9] Voor de nieuwe zoekgebieden voor windenergie die in de RES 1.0 vastgelegd zijn, is vergunningverlening naar verwachting pas na deze termijn aan de orde. De gemeente gaat daarom door met het RES-traject en de reflectiefase.

Voor de kansrijke en wenselijke zoekgebieden uit de windvisie 2012 die vooroplopen in het proces heeft de uitspraak van de Raad van State consequenties. De Raad van State en het Rijk hebben aangegeven dat totdat er nieuwe algemene regels in Nederland zijn er wel nieuwe windturbineparken kunnen worden gerealiseerd. Overheden moeten voor die nieuwe windturbineparken dan zelf afwegen en onderbouwen welk milieubeschermingsniveau zij aanvaardbaar vinden. Naar verwachting zijn er in Amsterdam eigen gemotiveerde normen nodig

[8] https://www.raadvanstate.nl/actueel/nieuws/@125920/milieubeoordeling-voor-windturbinenormen/
[9] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/07/06/kamerbrief-over-de-gevolgen-van-de-uitspraak-van-de-raad-van-state-over-de-milieubeoordeling-voor-windturbinenormen

voor de vier nieuwe windturbines op de rioolwaterzuiveringsinstallatie in Westpoort en voor de nieuwe windturbine(s) in het gebied Noorder IJ-plas / Cornelis Douwesterrein.

De gemeente Amsterdam gaat evenals andere overheden (zoals in Delfzijl en Oss) aan de slag met eigen normen voor windparken, totdat er nieuwe algemene regels voor windparken in Nederland zijn. Bewoners en belanghebbenden worden nog steeds beschermd tegen hinder. De onderbouwing van de normen moet, conform de uitspraak van de rechter, actueel, deugdelijk, op zichzelf staand en op de aan de orde zijnde situatie toegesneden zijn.

Het beleid in Amsterdam om voor iedere windturbine of windpark een milieueffectrapportage en gezondheidseffectanalyse uit te voeren helpt bij een dergelijke onderbouwing. De inzichten uit de reflectiefase kunnen een aanvulling zijn, maar zijn hierbij niet voorwaardelijk. Het Rijk en het nationaal programma RES hebben aangegeven de bevoegde gezagen, gemeenten en provincies, te ondersteunen bij het motiveren van de besluiten.[10] [11]

Tot slot
We nemen als stad onze verantwoordelijkheid én verkennen nieuwe wegen om de Amsterdammer en andere belanghebbenden zo goed mogelijk te betrekken bij het RES traject. Het college wil toekomstige generaties een duurzame en leefbare toekomst bieden. Het college wil de gestelde ambities in de Regionale Energiestrategie (RES) daarom zo spoedig mogelijk realiseren om klimaatverandering tegen te gaan. Na afronding van de reflectiefase blijven we een zorgvuldig proces voeren om onze ambities waar te maken.

Ik kijk uit naar de samenwerking met uw raad in de reflectiefase gedurende dit najaar.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Marieke van Doorninck
Wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid

[10] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/07/06/kamerbrief-over-de-gevolgen-van-de-uitspraak-van-de-raad-van-state-over-de-milieubeoordeling-voor-windturbinenormen
https://www.infomil.nl/onderwerpen/integrale/uitspraak-raad-state/gevolgen-raad-state-uitspraak-windturbineparken/uitspraak-raad-state/

[11] https://www.regionale-energiestrategie.nl/Nieuws/2007901.aspx?t=Welke-gevolgen-heeft-de-uitspraak-Raad-van-State-over-windmolenparken

Gemeente
Amsterdam

Reflectiefase RES/wind

Invulling op hoofdlijnen - concept

Ter informatie aan de pfh Oost, Noord, Nieuw-West en Zuidoost

Public Mediation/ gemeente Amsterdam (team RES), 1-09-2021

Overzicht

1. Introductie: Windenergie en Regionale Energiestrategie 1.0 NHZ *(herhaling)*
2. Reflectiefase: waarom en wat? *(herhaling)*
3. Beoogde aanpak en activiteiten

Deze presentatie is ter bespreking met wethouder Van Doorninck.

Zoekgebieden windenergie RES 1.0

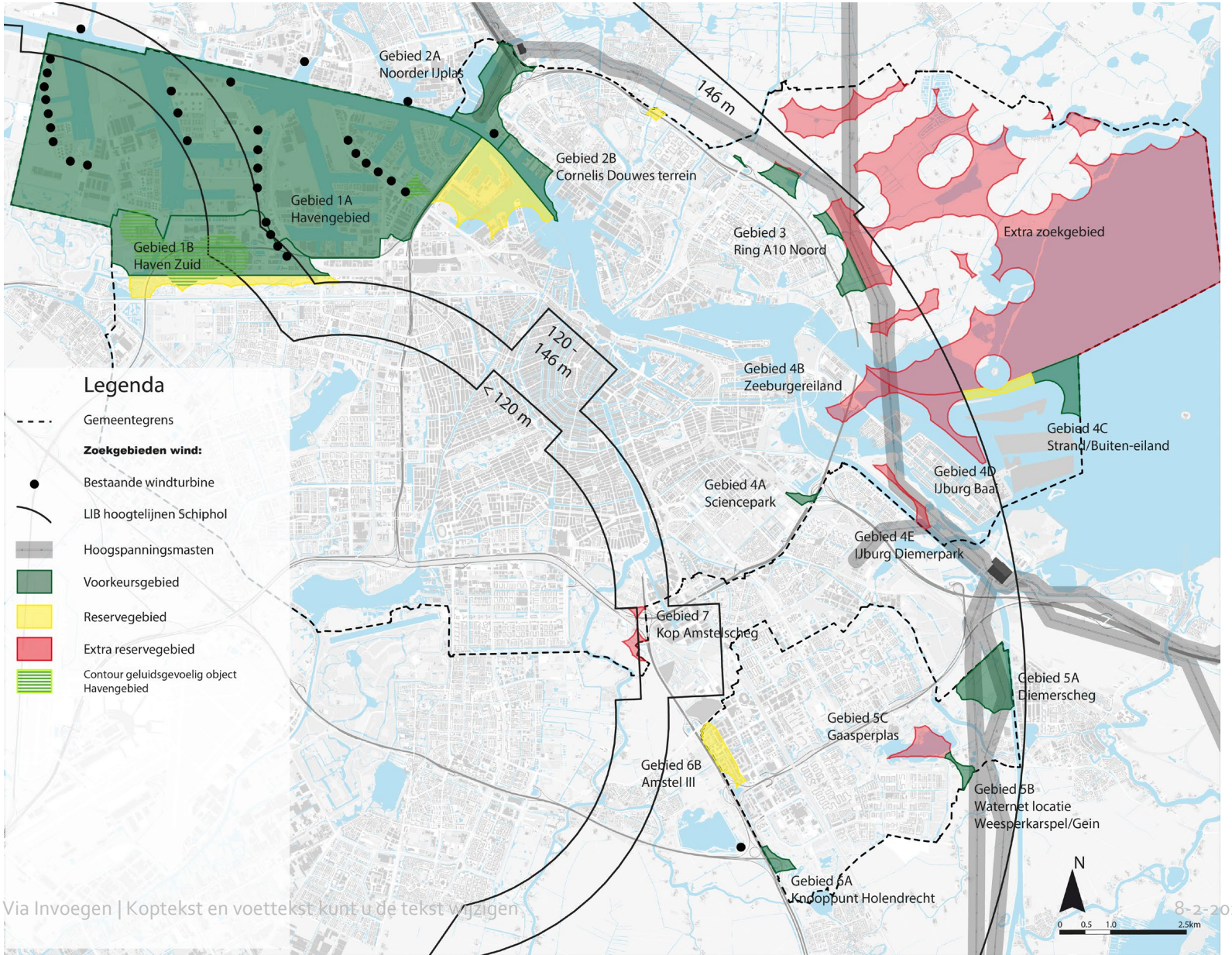

Afspraak landelijk klimaatakkoord: Regionaal 35TWh elektriciteit in 2030

- Geen verdeling vooraf naar regio
- Concept RES → 1 oktober 2020
- RES 1.0 → 1 juli 2021

- Met o.a. RES: 70% van alle elektriciteit in NL wordt duurzaam opgewekt in 2030

www.regionale-energiestrategie.nl

Regionale Energiestrategie: stapsgewijs en periodiek proces

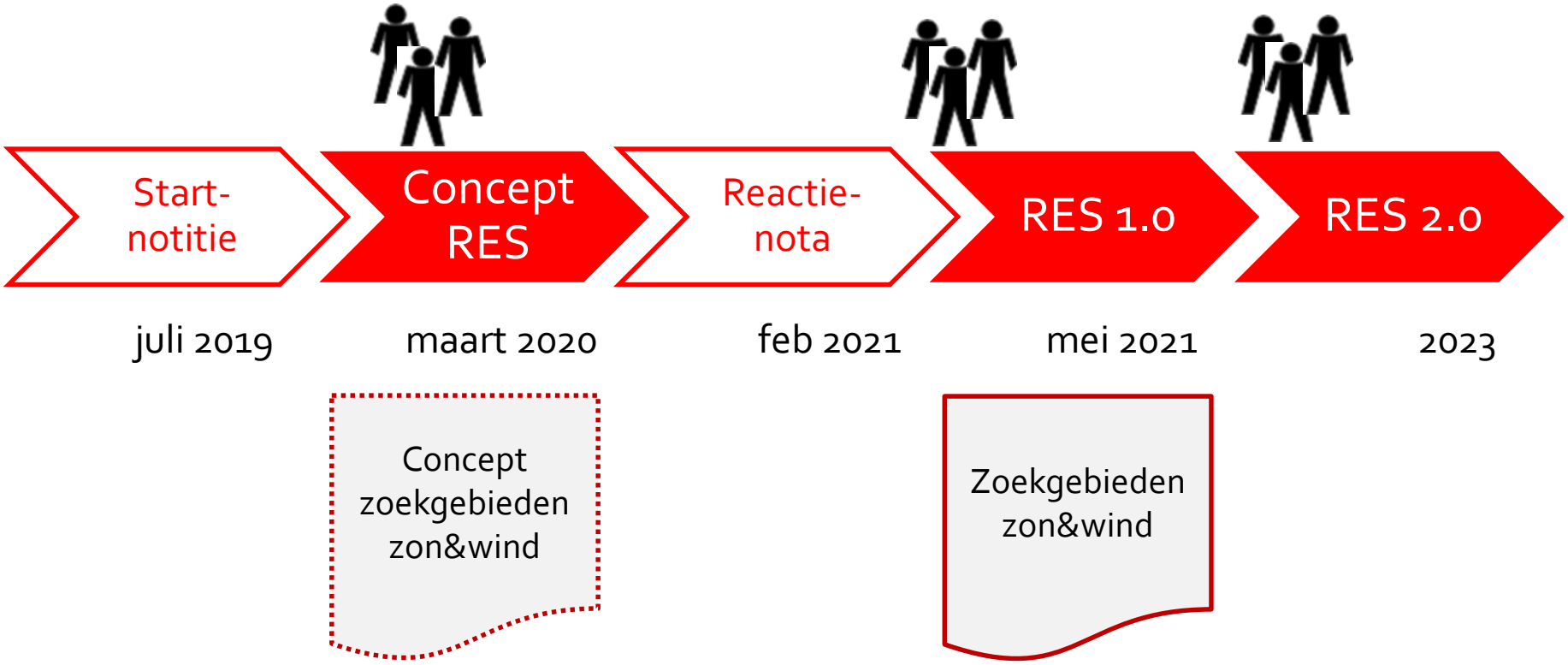

Zoekgebieden wind en zon RES 1.0

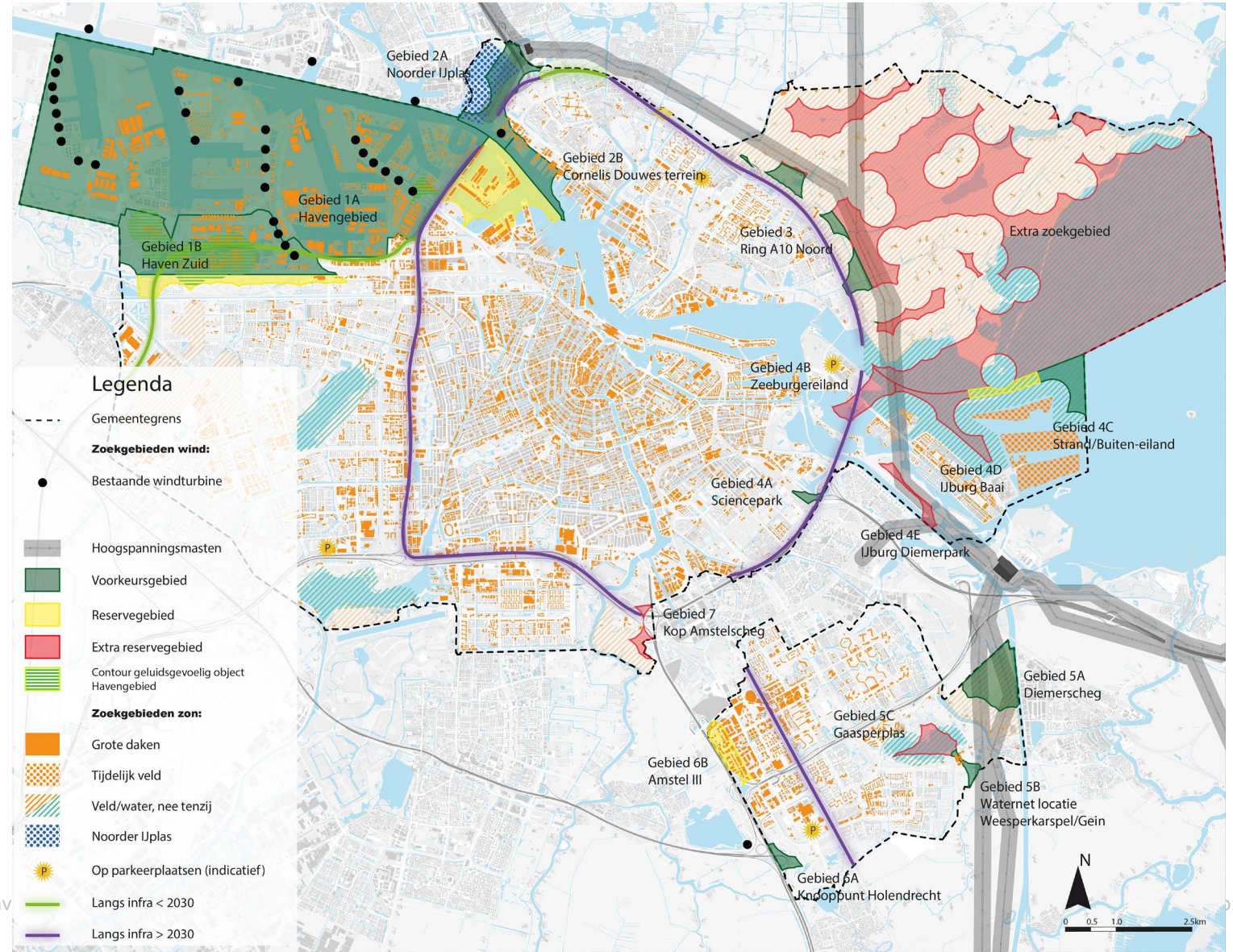

Vervolg windzoekgebieden Amsterdam

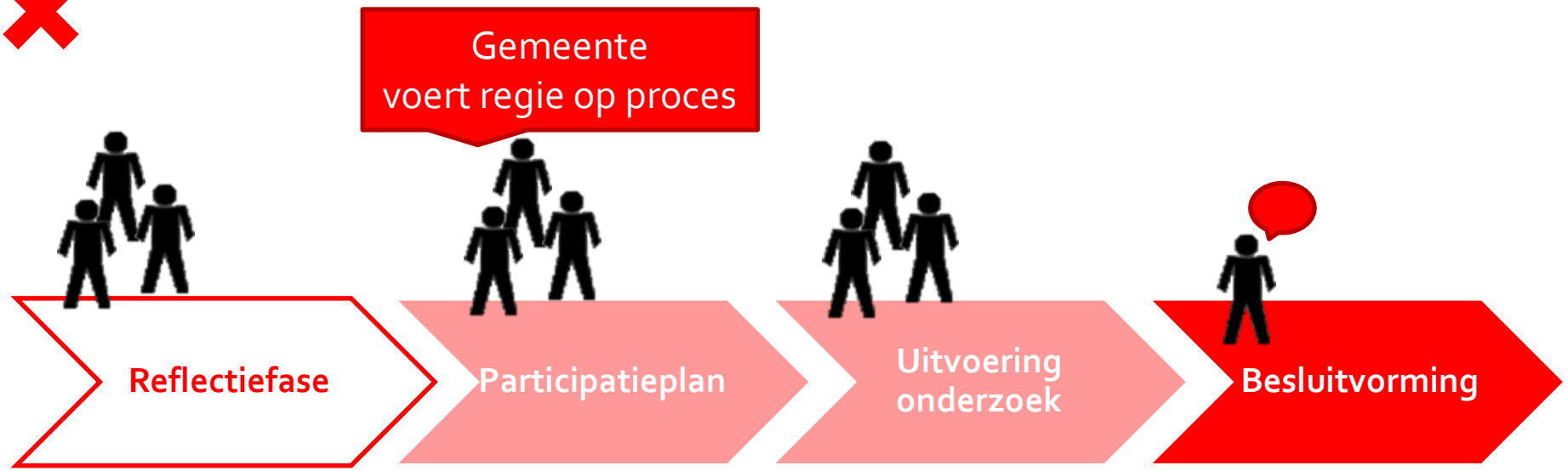

Start na zomer 2021

1) Afwegings-kader
2) Richtlijnen samenwerking
3) Richtlijnen governance

Doel en uitgangspunten reflectiefase

Doel:

- Luisteren naar de stad: behoeftes en zorgen inventariseren,
- Deze vastleggen ten behoeve van besluitvorming,

Uitgangspunten:

- Dialoog met de stad vanuit diversiteit van perspectieven,
- Amsterdamse wind-ambitie (127MW – 50 MW extra – in 2030),
- Lerende (reflectieve) aanpak en houding.

Constateringen:

→ Behoefte om mee te praten en mee te doen is groot,
→ Visie en behoefte hóe dat te doen verschilt enorm,
→ Vertrouwen moet groeien.

Producten reflectiefase

Afwegingskader

- Bevat informatie die een rol moeten spelen bij de besluitvorming over concrete locaties in de zoekgebieden (landelijk, stedelijk, lokaal),

Richtlijnen voor participatie (betrekken van belanghebbenden)

- Bevat "spelregels" voor alle betrokkenen, waaronder belanghebbenden, initiatiefnemers, gemeente en RES partners tijdens het opstellen van het participatieplan, de projectvoorbereidingsfase en de realisatiefase;
- Bevat inzichten uit de evaluatie (tussenproduct)

Richtlijnen voor governance (sturing gemeente)

- Geeft informatie over de rol van de gemeente in relatie tot belanghebbenden/ de omgeving en de initiatiefnemers,
- Geeft informatie over afstemmingen de verhoudingen tussen RES partners en mede-overheden.

Communicatie

Uitgangspunten voor communicatie :

Concept invulling reflectiefase is de onderlegger voor de communicatie.

We leggen continu uit waarom wind op land nodig is en waarom we dit doen.

1) ***Betrekken:*** we nodigen bewoners en stakeholders uit voor diverse participatietrajecten

2) ***Zichtbaar en voelbaar maken:*** we laten bewoners en stakeholders een realistisch beeld zien van de effecten van windturbines

3) ***Informeren:*** we brengen bewoners en stakeholders in de gehele stad en buurtgemeenten op de hoogte van de activiteiten in het proces en de resultaten hiervan.

Zes activiteiten reflectiefase

1. **Online raadpleging (Participatieve waardenevaluatie (PWE))**
   - Op de stoel van de bestuurder, keuzes en achterliggende motivatie, door Populytics.
   - Stedelijke KBG plus *lokale check op algemene vragen*

2. **"Context mapping" / etnologisch onderzoek zoekgebieden**
   - Workshops voor in kaart en beeld brengen van hyperlokale informatie over de zoekgebieden,
   - Doelgroepen op basis van activiteiten en locaties, met SD, met lokale belanghebbenden uitwerken

Zes activiteiten reflectiefase

1. **Online raadpleging (Participatieve waardenevaluatie (PWE))**

2. **“Context mapping” / etnologisch onderzoek zoekgebieden**

3. **Stedelijke commissie gezondheid (*voor GEA)***
   - Welke gezondheidsvragen moeten in het afwegingskader gesteld worden, aanvullend op een MER?
   - Onafhankelijke voorzitter, voorstellen voor cie leden uit KBG, begeleidingsgroep indien gewenst.

4. **Natuuronderzoek (vooral in de context van NNN en BPL)**
   - Lokaal specialistisch (aanvullend) onderzoek naar kenmerken per locatie,
   - Begeleiding door natuurorganisaties en lokale belangengroepen

5. **Onderzoek Leefomgeving naar ruimtelijke inpassing en kwaliteit**
   - (aanvullend) onderzoek en visualisatie van verschillende mogelijke opstellingen,
   - Overleg met lokale werkgroep en lokale belanghebbenden, relatie met etnologisch onderzoek

Zes activiteiten reflectiefase

1. **Online raadpleging (Participatieve waardenevaluatie (PWE))**
2. **“Context mapping” / etnologisch onderzoek zoekgebieden**
3. **Stedelijke commissie gezondheid (*voor GEA)***
4. **Natuuronderzoek (vooral in de context van NNN en BPL)**
5. **Onderzoek Leefomgeving naar ruimtelijke inpassing en kwaliteit**
6. **Evaluatie participatietraject met aanbevelingen**
   - uitvoering motie, door Universiteit Leiden samen met Erasmus Universiteit,
   - gesprekken met belanghebbenden lokaal en stedelijk.

Beoogde werkwijze

1. **Stedelijke groepen**
   - Stedelijke klankbordgroep met belanghebbenden (geselecteerd op basis van advies van Nederlands Platvorm Burgerparticipatie Overheidsbeleid), 15 personen.
   - Stedelijke thematische begeleidingsgroepen (gezondheid, natuur, leefomgeving), max. 15 personen.

2. **Lokale groepen per stadsdeel**
   - Lokale procesgroep (overheid) ter ondersteuning uitvoering van activiteiten en onderzoeken met stadsdeel, buurgemeenten, grootstedelijke projecten, team RES (afhankelijk van stadsdeel),
   - Lokale klankbordgroep (belanghebbende) van stakeholders voor feedback, commitment en communicatie op de lokale activiteiten (max 15 personen, indien ook inwoners buurgemeenten betrokken, maxx 15 personen)

3. **Centrale coördinatiegroep RES**
   - Team RES.

Planning Reflectiefase sept – december 2021

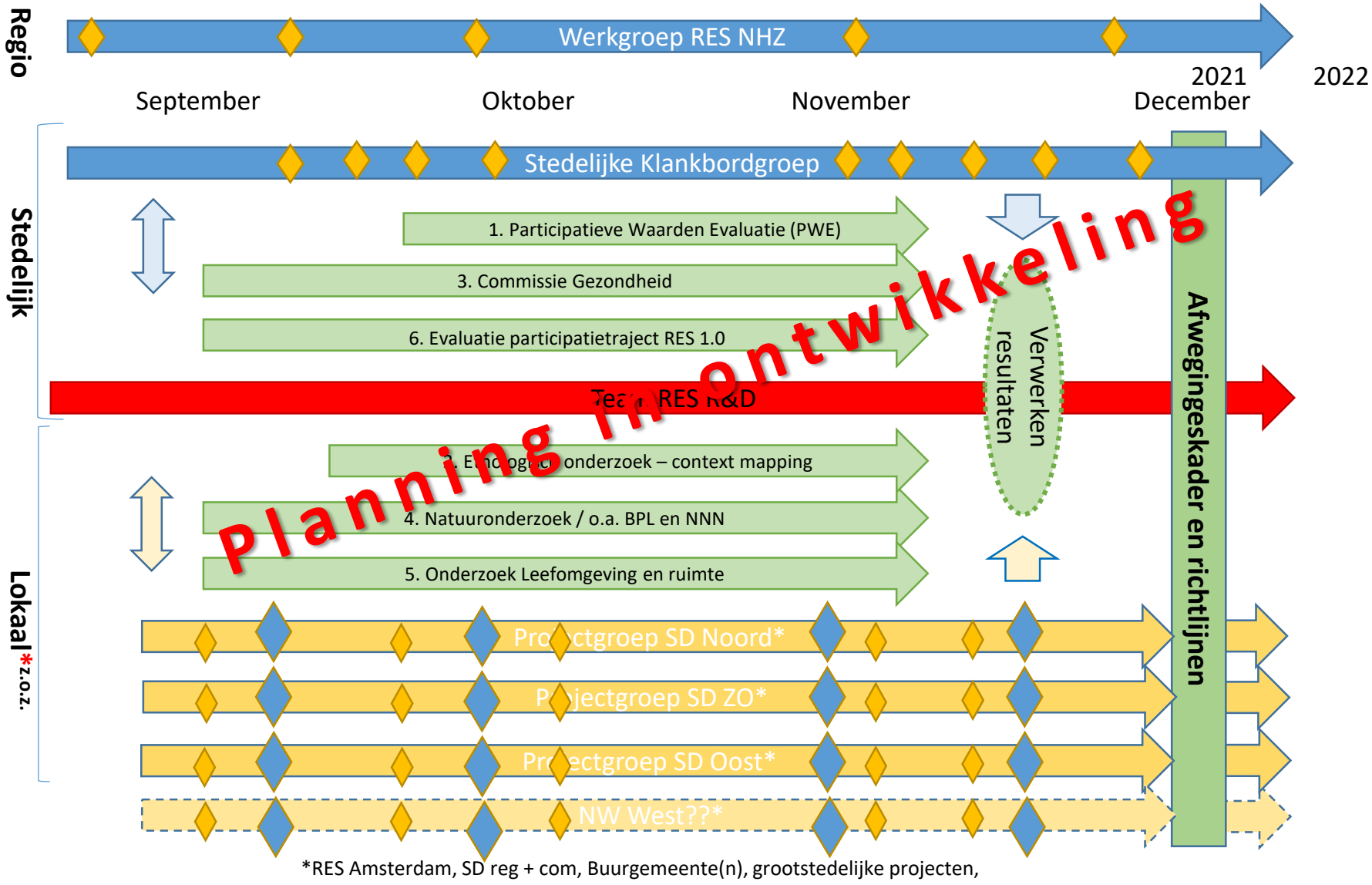

*RES Amsterdam, SD reg + com, Buurgemeente(n), grootstedelijke projecten,

Vragen en gesprek

Gemeente
Amsterdam

Reflectiefase RES/wind

Start procesgroepen overheid

Stadsdelen Oost, Noord, Nieuw-West en Zuidoost
en buurgemeenten Amsterdam

Gemeente Amsterdam (team RES), 15-09-2021

Programma

- 14:00 – 14:30 Start - introductie RES reflectiefase (plenair):
  - Korte introductie proces en de verschillende groepen;
  - Korte introductie thematische verkenningen (gezondheid, natuur, ruimte);
  - Korte introductie communicatie;
  - Vragen en antwoorden.
- 14:30 – 14:45 Uitgebreide toelichting PWE (plenair)
- 14:45 – 15:10 Parallelsessies:
  - Context mapping – wat is het en hoe werkt het?
  - Ruimtelijke kwaliteit (& natuur) – Wat speelt er? Hoe gaan we te werk?
- 15:15 – 15:40 Parallelsessies: herhaling
- 15:40 – 16:00 Afsluiting met vooruitblik op vervolg (plenair)

Zoekgebieden windenergie RES 1.0

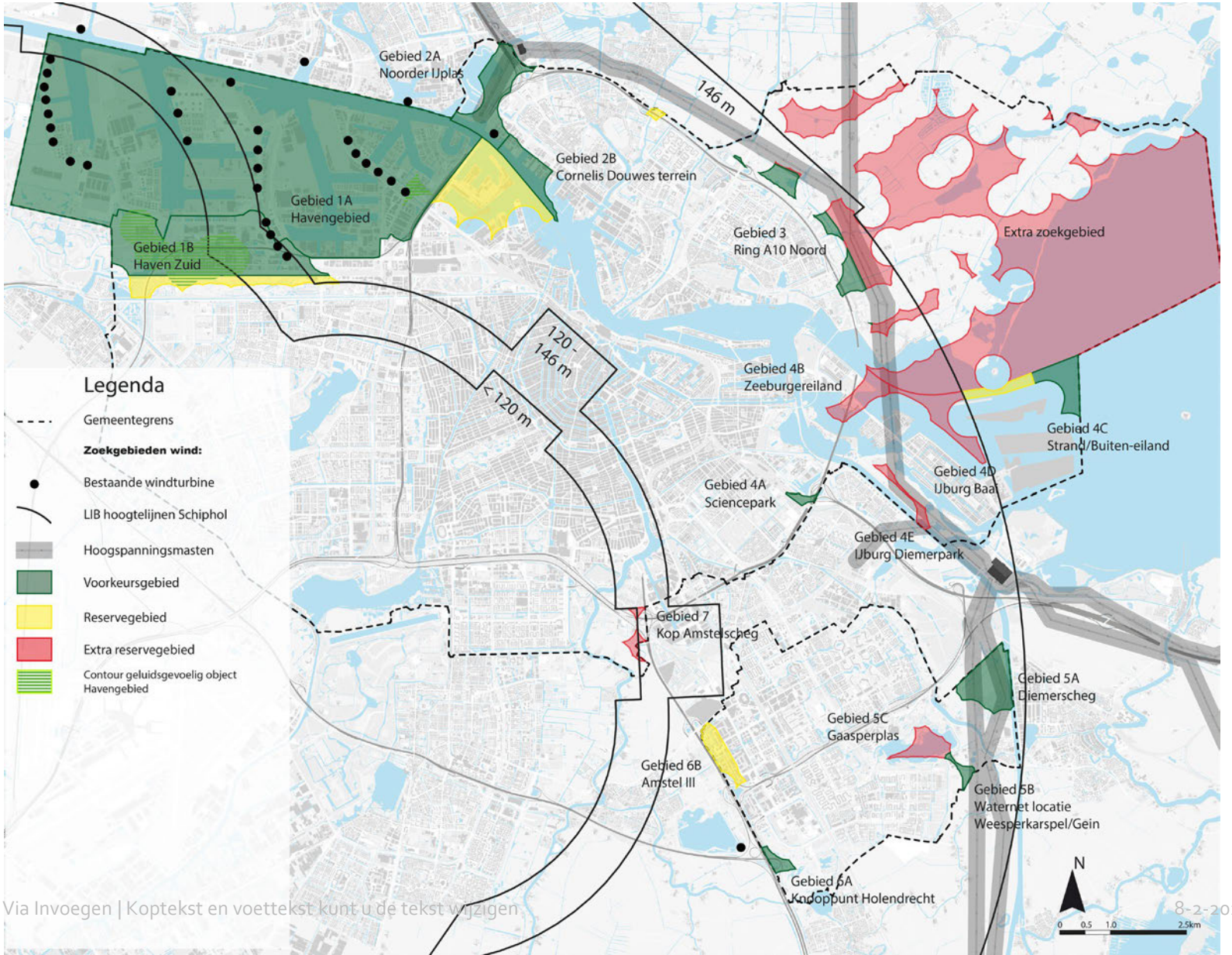

Afspraak landelijk klimaatakkoord: Regionaal 35TWh elektriciteit in 2030

- Geen verdeling vooraf naar regio
- Concept RES → 1 oktober 2020
- RES 1.0 → 1 juli 2021

- Met o.a. RES: 70% van alle elektriciteit in NL wordt duurzaam opgewekt in 2030

www.regionale-energiestrategie.nl

Regionale Energiestrategie: stapsgewijs en periodiek proces

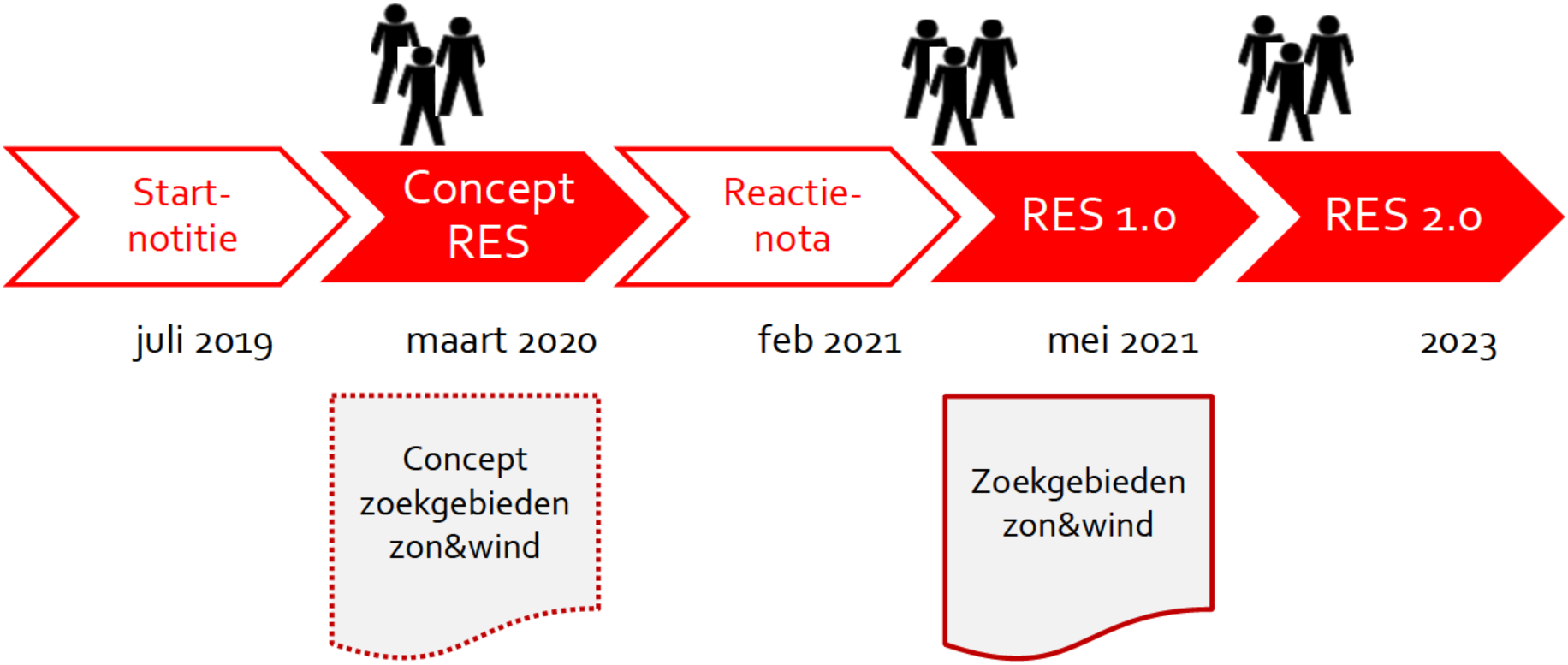

Vervolg windzoekgebieden Amsterdam

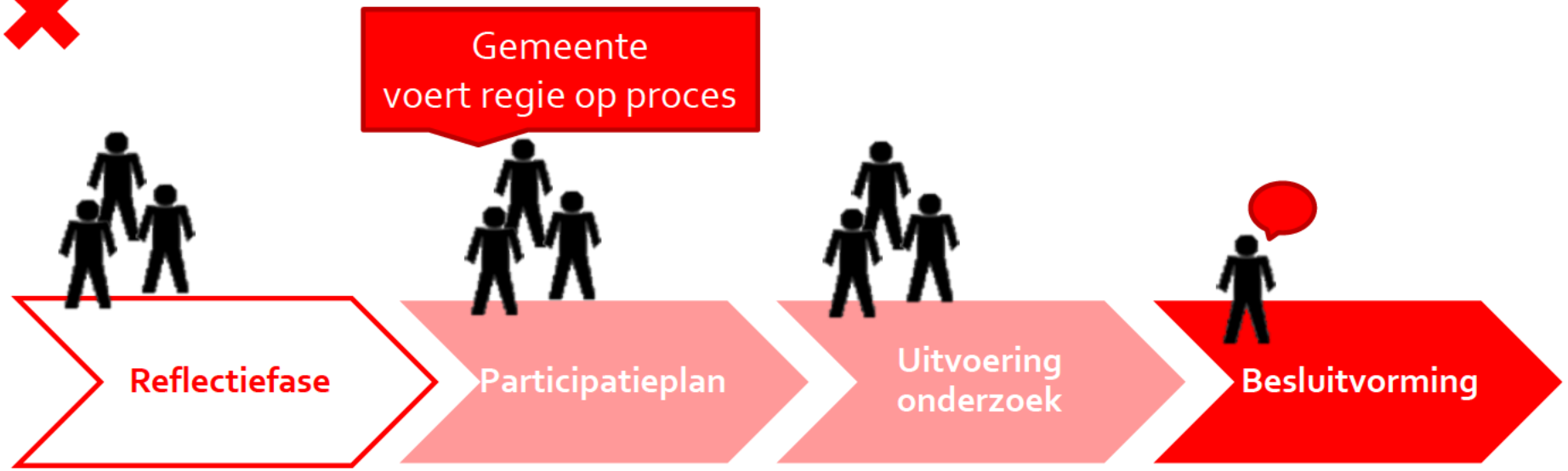

Start na zomer 2021

1) Afwegings-kader
2) Richtlijnen samenwerking
3) Richtlijnen governance

Vervolg windzoekgebieden Amsterdam

Gemeente voert regie op proces

Reflectiefase

Start na zomer 2021

1) Afwegings-kader
2) Richtlijnen samenwerking
3) Richtlijnen governance

Initiatiefnemer: participatieplan

1) Bewoners-bijeenkomsten
2) Participatie-plan
3) B&W besluit (ter kennis raad)

Initiatiefnemer: onderzoek en participatie

1) NRD & inspraak
2) Nota van beantwoording
3) En meer onderzoeken …

Besluitvorming

1) MER & inspraak, incl. GEA
2) Vergunning-aanvraag bevoegd gezag
3) Besluit gemeenteraad

Doel en uitgangspunten reflectiefase

Doel:

- Luisteren naar de stad: behoeftes en zorgen inventariseren,
- Deze vastleggen ten behoeve van besluitvorming,

Uitgangspunten:

- Dialoog met de stad vanuit diversiteit van perspectieven,
- Amsterdamse wind-ambitie (127MW – 50 MW extra – in 2030),
- Lerende (reflectieve) aanpak en houding.

Constateringen:

→ Behoefte om mee te praten en mee te doen is groot,
→ Visie en behoefte hóe dat te doen verschilt enorm,
→ Vertrouwen moet groeien.

Producten reflectiefase

Afwegingskader

- Bevat informatie die een rol moeten spelen bij de besluitvorming over concrete locaties in de zoekgebieden (landelijk, stedelijk, lokaal),

Richtlijnen voor participatie (betrekken van belanghebbenden)

- Bevat "spelregels" voor alle betrokkenen, waaronder belanghebbenden, initiatiefnemers, gemeente en RES partners tijdens het opstellen van het participatieplan, de projectvoorbereidingsfase en de realisatiefase;
- Bevat inzichten uit de evaluatie (tussenproduct)

Richtlijnen voor governance (sturing gemeente)

- Geeft informatie over de rol van de gemeente in relatie tot belanghebbenden/ de omgeving en de initiatiefnemers,
- Geeft informatie over afstemmingen de verhoudingen tussen RES partners en mede-overheden.

Zes activiteiten reflectiefase

1. **Online raadpleging (Participatieve waardenevaluatie (PWE))**
   - Op de stoel van de bestuurder, keuzes en achterliggende motivatie, door Populytics.
   - Stedelijke KBG plus lokale check op algemene vragen
2. **Evaluatie participatietraject met aanbevelingen**
   - Uitvoering motie, door Universiteit Leiden samen met Erasmus Universiteit, belanghebbenden lokaal en stedelijk.
3. **Stedelijke commissie gezondheid (voor GEA)**
   - Welke gezondheidsvragen moeten in het afwegingskader gesteld worden, aanvullend op een MER?
   - Onafhankelijke voorzitter, voorstellen voor cie leden uit KBG, begeleidingsgroep indien gewenst.
4. **"Context mapping" / etnologisch onderzoek zoekgebieden**
   - Workshops voor in kaart en beeld brengen van hyperlokale informatie over de zoekgebieden,
   - Doelgroepen op basis van activiteiten en locaties, met SD, met lokale belanghebbenden uitwerken
5. **Onderzoek Leefomgeving naar ruimtelijke inpassing en kwaliteit**
   - (aanvullend) onderzoek en visualisatie van verschillende mogelijke opstellingen,
   - Overleg met lokale werkgroep en lokale belanghebbenden, relatie met etnologisch onderzoek
6. **Natuuronderzoek (vooral in de context van NNN en BPL)**
   - Lokaal specialistisch (aanvullend) onderzoek naar kenmerken per locatie,
   - Begeleiding door natuurorganisaties en lokale belangengroepen

Participatieve Waarde Evaluatie (PWE)

- Participatie

Evaluatie

Communicatie

Door Populytics: https://youtu.be/1D_g_HTnS50

POPULYTICS
What would you do?

Evaluatie participatietraject RES

Eefje Cuppen, Professor Governance of Sustainability

CIRCULAR ECONOMY,

CONTROVERSY

GOVERNANCE FOR SUSTAINABILITY

PARTICIPATION

SOCIO-TECHNICAL SYSTEMS

STAKEHOLDERS

SUSTAINABILITY TRANSITION

THE ENERGY TRANSITION

Universiteit Leiden

Gezondheid

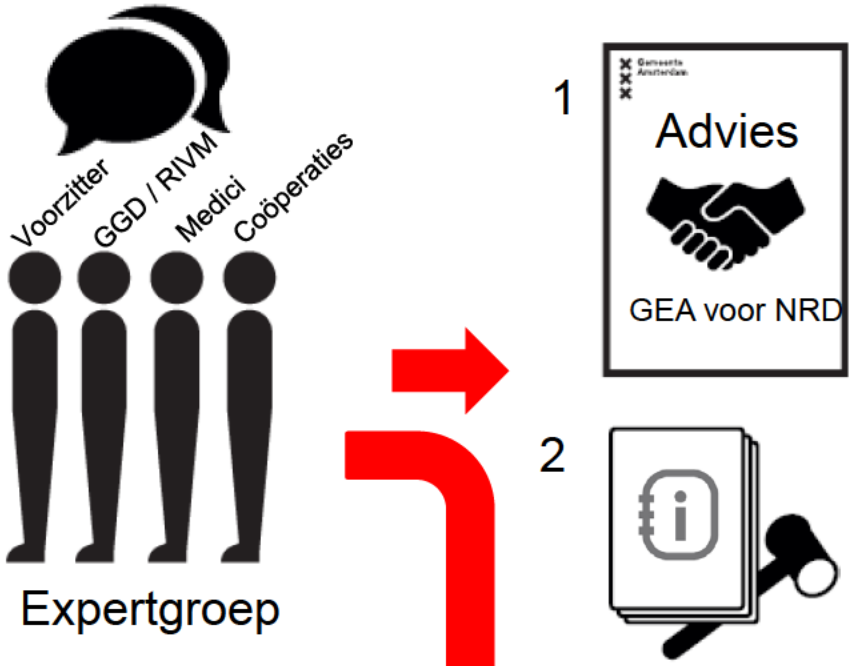

Nederlands Platform Burgerparticipatie en Overheidsbeleid

Context mapping/
Onderzoek naar leefomgeving

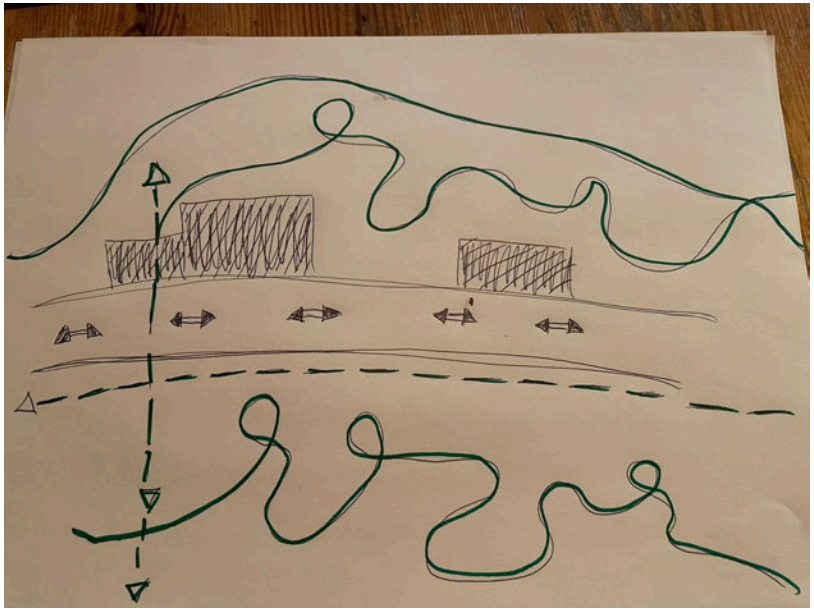

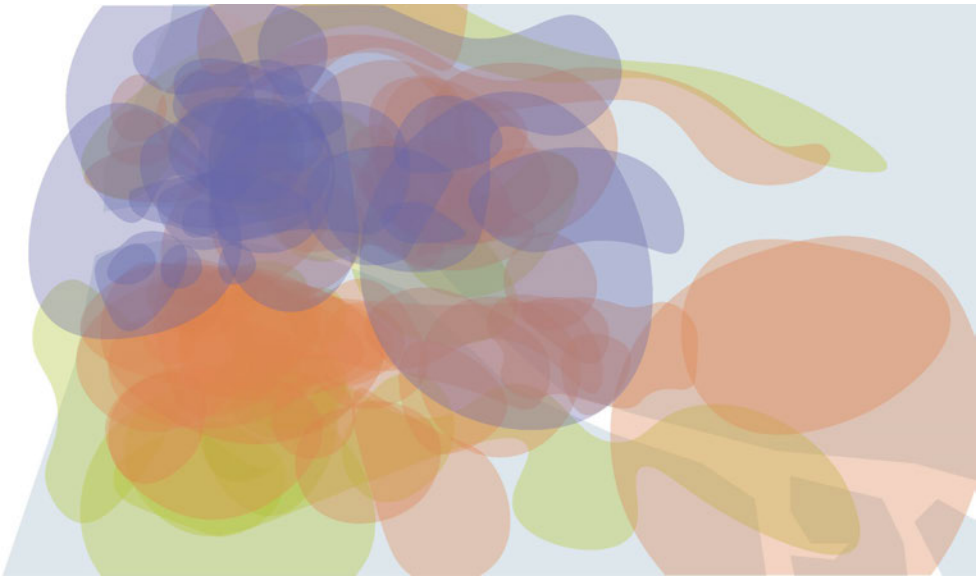

Ruimte

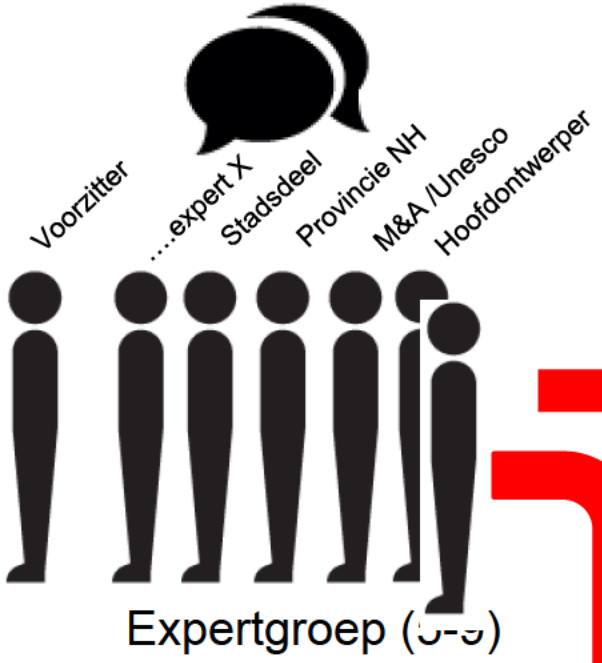

Advies Ruimte

'Stedelijk kwaliteitskader windenergie Amsterdam'

Activiteiten

1. Verzamelen vragen, zorgen en behoeften ruimte
2. Voorleggen vragen aan expertgroep
3. Excursies naar zoekgebieden
4. Reflecteren op antwoorden expertgroep

Selectie van bewoners, organisaties, belanghebbenden door

npbo Nederlands Platform Burgerparticipatie en Overheidsbeleid

Natuur

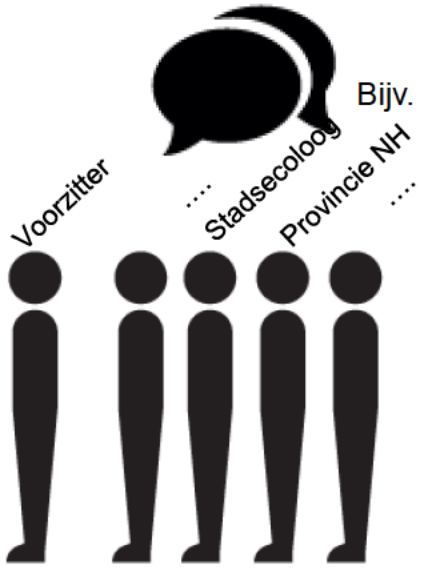

Advies
Natuur

1. Advies Elementen natuur voor NRD
2. Inhoudelijke verdiepingsslag: aandachtspunten per zoekgebied in kaart

Activiteiten

1. Verzamelen vragen, zorgen en behoeften natuur
2. Voorleggen vragen aan expertgroep
3. Excursies naar zoekgebieden
4. Reflecteren op antwoorden expertgroep

Selectie van bewoners, organisaties, belanghebbenden door

npbo Nederlands Platform Burgerparticipatie en Overheidsbeleid

Beoogde werkwijze

1. **Stedelijke groepen**
   - Stedelijke klankbordgroep met belanghebbenden (geselecteerd op basis van advies van Nederlands Platvorm Burgerparticipatie Overheidsbeleid), 15 personen.
   - Stedelijke thematische begeleidingsgroepen (gezondheid, natuur, leefomgeving), max. 15 personen.

2. **Lokale groepen per stadsdeel**
   - Lokale procesgroep (overheid) ter ondersteuning uitvoering van activiteiten en onderzoeken met stadsdeel, buurgemeenten, grootstedelijke projecten, team RES (afhankelijk van stadsdeel),
   - Lokale klankbordgroep (belanghebbende) van stakeholders voor feedback, commitment en communicatie op de lokale activiteiten (max 15 personen, indien ook inwoners buurgemeenten betrokken, maxx 15 personen)

3. **Centrale coördinatiegroep RES**
   - Team RES.

Vraag aan de lokale (process)groepen

- Voorzitter, afstemmen en informeren,
- Lokale informatie en inzichten, communicatie met belanghebbenden indien afgesproken,
- Begeleiden van de activiteiten

Activiteiten en groepen Reflectiefase

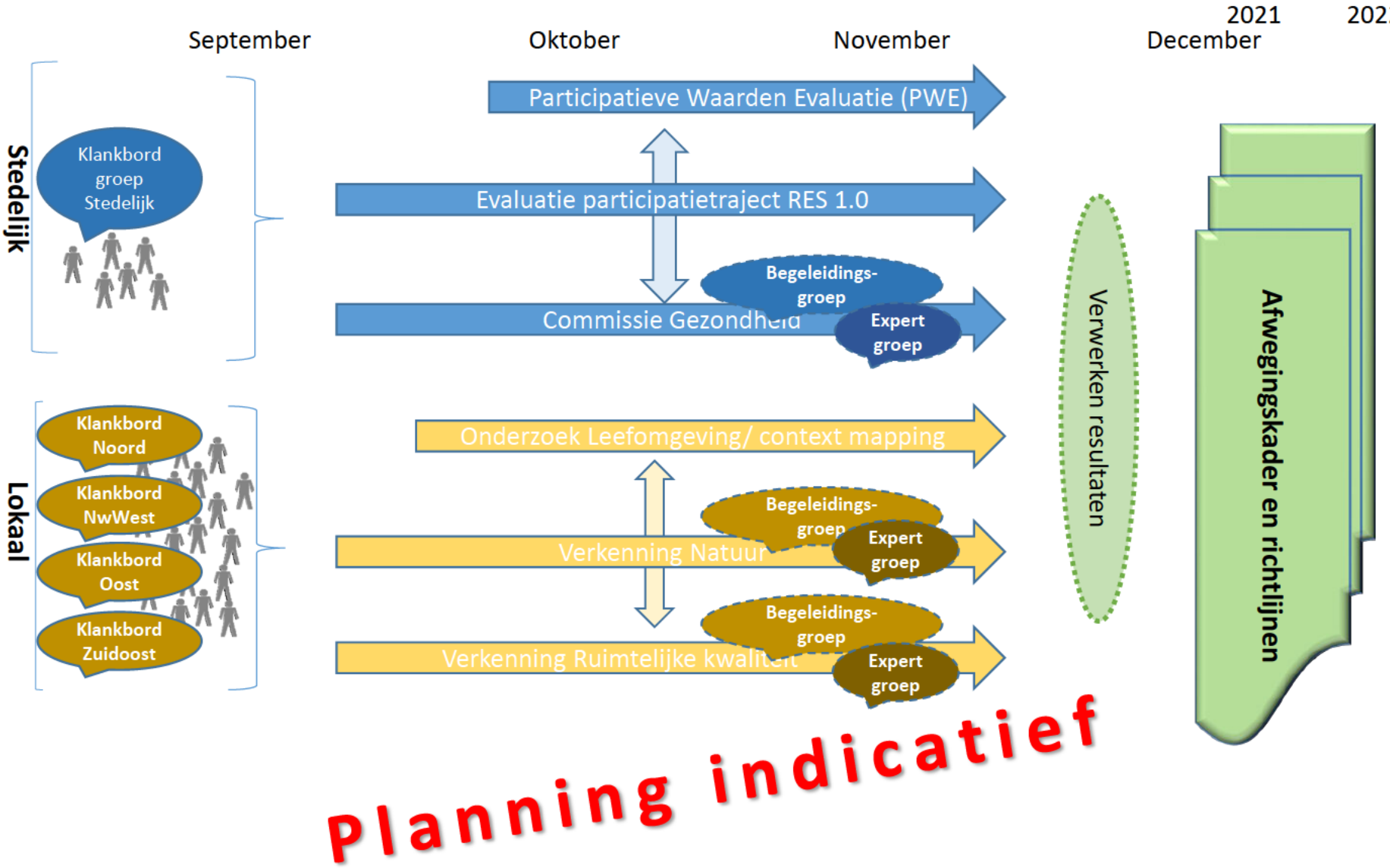

Planning indicatief

Communicatie

Uitgangspunten voor communicatie :

Het plan van aanpak reflectiefase is de onderlegger voor de communicatie.

We leggen continu uit waarom wind op land nodig is en waarom we dit doen

1) ***Betrekken:*** we nodigen bewoners en stakeholders uit voor diverse participatietrajecten

2) ***Zichtbaar en voelbaar maken:*** we laten bewoners en stakeholders een realistisch beeld zien van de effecten van windturbines

3) ***Informeren:*** we brengen bewoners en stakeholders in de gehele stad en buurtgemeenten op de hoogte van de activiteiten in het proces en de resultaten hiervan.

Communicatie

Ondersteuning van participatie reflectiefase door:

- Gemeentelijke kanalen:
  - stadskrant, website, nieuwsbrieven,
  - nieuwsbrieven stadsdelen en gebiedspagina's.
- Social media, organisch en gesponsord,
- Bewonersbrieven,
- Advertenties,
- Persberichten bij activiteiten/resultaten,
- Posters op lokale fysieke locaties
- Posts op lokale social media platforms van buurten en organisaties buiten gemeente
- buurt appgroepen

→ **In afstemming en overleg met jullie!**

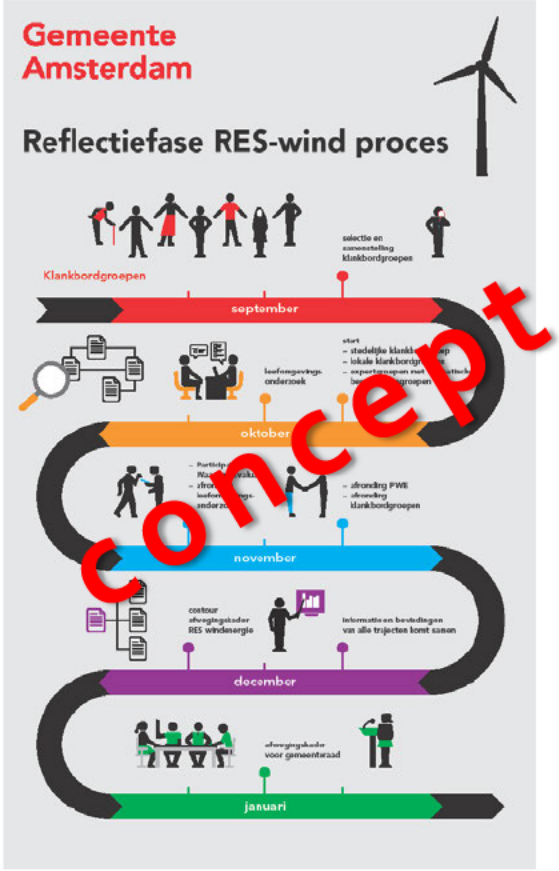

Vragen?

Maatwerk per gebied:

Alle gebieden: afstemming met buurgemeenten meer of minder intensief.

- **Oost**: Ma.ako20 proces parallel aan reflectiefase, Ma.akbank als locale klankbordgroep.

- **Noord**: twee zoekgebieden in verschillende fases.

- **Nieuw West**: 'oud' zoekgebied, dat al in Structuurvisie 2012 kansrijk en ruimtelijk wenselijk was. Wel reflectiefase en uitkomsten, geen afwegingskader als voorwaarde.

- **Zuidoost**: Voorsorteren op gebiedsproces Diemerscheg en afstemming over provinciegrens bij knooppunt A6/A9

RES team contactpersonen per windrichting

- **Noord**:
  [redacted] & [redacted]
- **Nieuw West**:
  [redacted] & [redacted]
- **Oost**:
  [redacted] & [redacted]
- **Zuidoost**:
  [redacted] & [redacted]

Afronding plenair:

- **Aanspreekpunt per thema team RES**
  - Gezondheid: [redacted] / [redacted]
  - Natuur: [redacted] / [redacted] (TAUW)
  - Ruimtelijke kwaliteit: [redacted] / [redacted]

- **Eerstvolgende sessies** in stadsdelen/ windrichtingen gepland:
  - Een uur / twee weken, in het begin mogelijk vaker,
  - Stadsdeel en RES samen verantwoordelijk.

Gemeente
Amsterdam

Reflectiefase RES/wind

Technische briefing raad

Gemeente Amsterdam (team RES), 21-09-2021

Programma

- 19:00 Start - introductie RES reflectiefase:
  - Achtergrond, doel en producten reflectiefase,
  - Proces en activiteiten,
  - Interactie met belanghebbenden
  - Communicatie
- 19:30 Film en toelichting PWE
- 19:45 Vragen en gesprek
- 20:30 Afronding

Achtergrond, doel en producten reflectiefase

Zoekgebieden windenergie RES 1.0

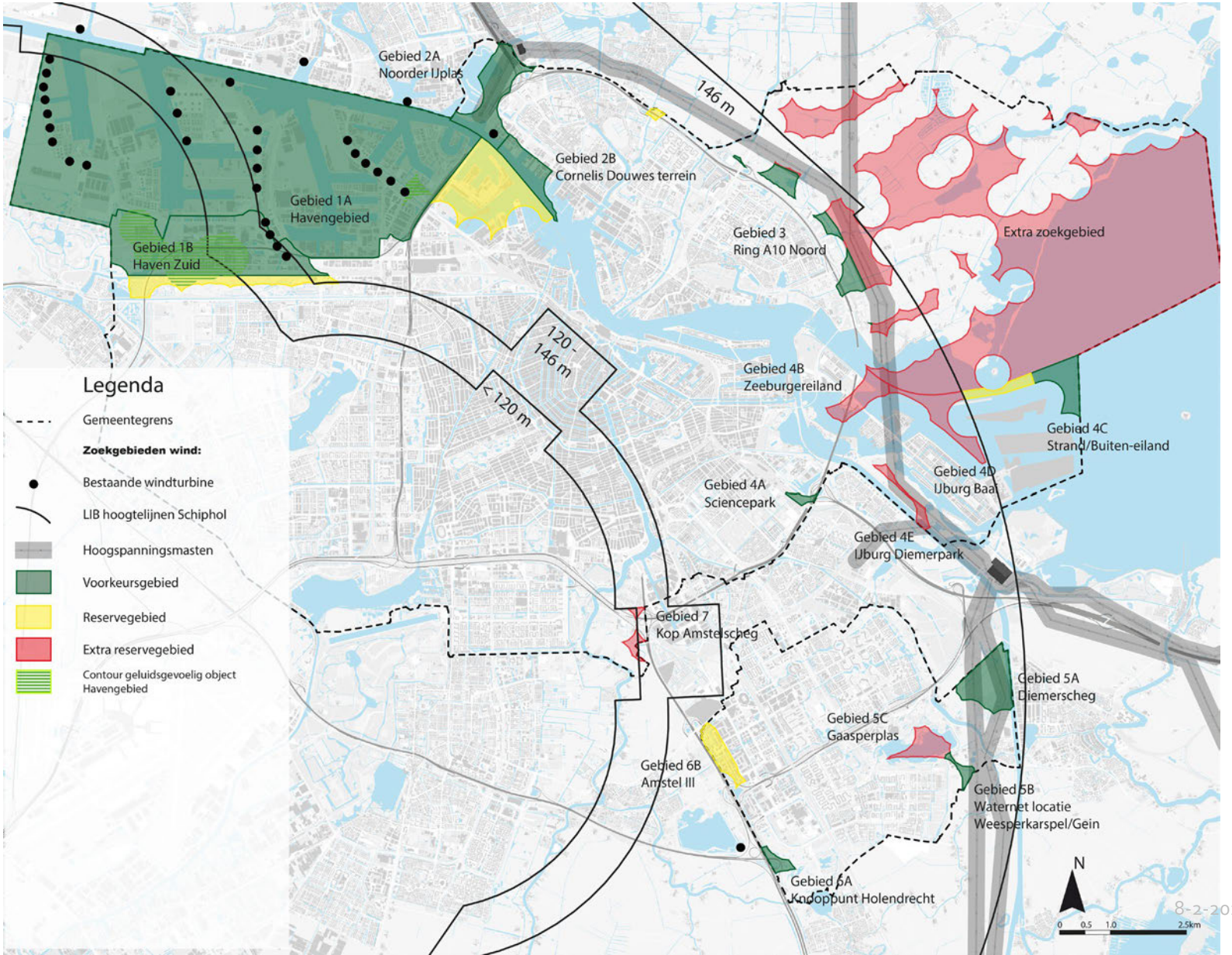

Afspraak landelijk klimaatakkoord: Regionaal 35TWh elektriciteit in 2030

- Geen verdeling vooraf naar regio
- Concept RES → 1 oktober 2020
- RES 1.0 → 1 juli 2021

- Met o.a. RES: 70% van alle elektriciteit in NL wordt duurzaam opgewekt in 2030

www.regionale-energiestrategie.nl

Regionale Energiestrategie: stapsgewijs en periodiek proces

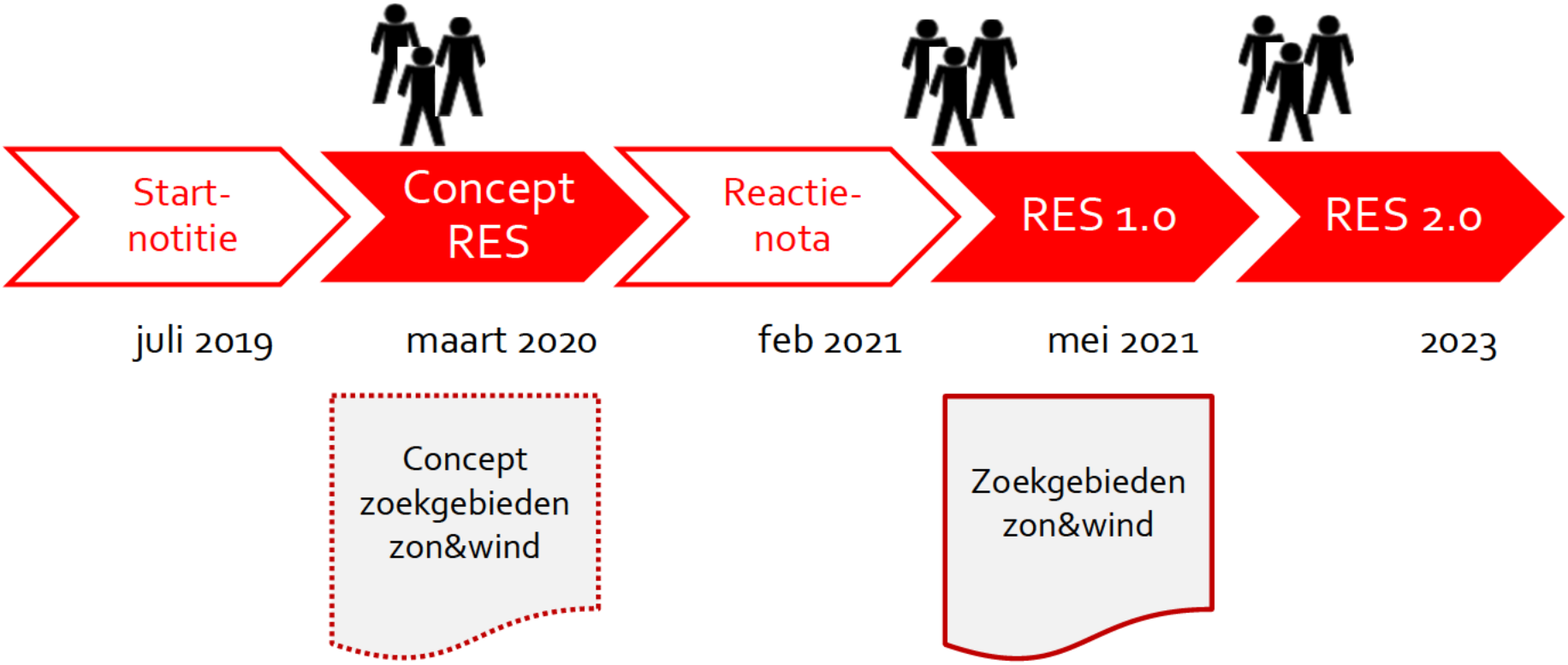

Vervolg windzoekgebieden Amsterdam na RES 1.0

Gemeente voert regie op proces

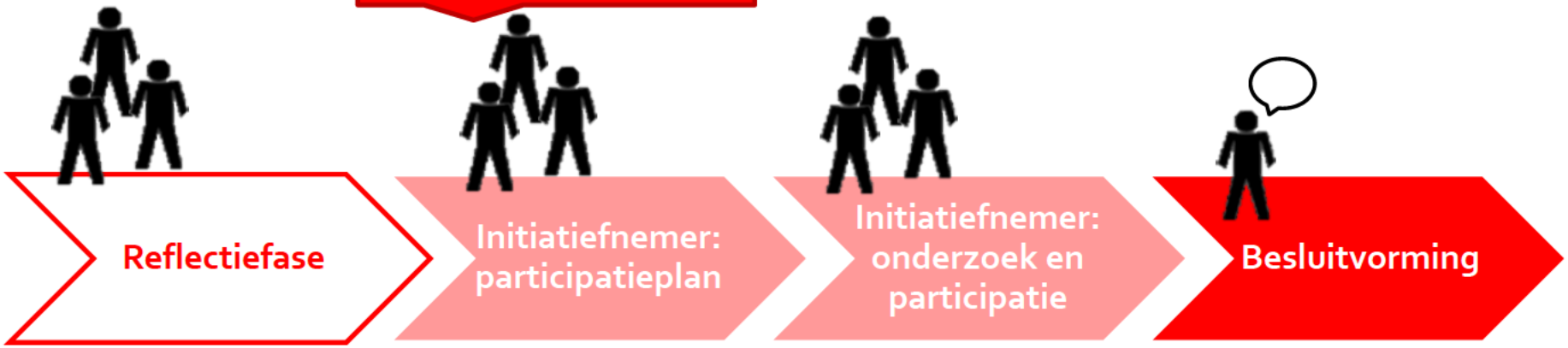

Start na zomer 2021

1) Afwegings-kader
2) Richtlijnen samenwerking
3) Richtlijnen governance

Vervolg windzoekgebieden Amsterdam

Gemeente voert regie op proces

Reflectiefase

Start na zomer 2021

1) Afwegings-kader
2) Richtlijnen samenwerking
3) Richtlijnen governance

Initiatiefnemer: participatieplan

1) Bewoners-bijeenkomsten
2) Participatie-plan
3) B&W besluit (ter kennis raad)

Initiatiefnemer: onderzoek en participatie

1) "Uitvoering participatie"
2) NRD & inspraak
3) Nota van beantwoording
4) Meer onderzoeken, GEA, …

Besluitvorming

1) MER & inspraak, incl. GEA
2) Vergunning-aanvraag bevoegd gezag
3) Besluit gemeenteraad

Doel en uitgangspunten reflectiefase

Doel:

- Luisteren naar de stad: behoeftes en zorgen inventariseren,
- Deze vastleggen ten behoeve van latere besluitvorming,

Uitgangspunten:

- Dialoog met de stad vanuit diversiteit van perspectieven,
- RES 1.0, zoekgebieden en Amsterdamse wind-ambitie (127MW – 50 MW extra – 2030),

Constateringen:

→ Behoefte om mee te praten en mee te doen is groot,

→ Visie en behoefte hóe dat te doen verschilt enorm.

Producten tijdens en n.a.v. reflectiefase

1. Afwegingskader

- Bevat informatie (kenmerken) die een rol moeten spelen bij de latere besluitvorming over concrete locaties in de zoekgebieden (landelijk, stedelijk, lokaal),

2a. Richtlijnen voor participatie volgende fasen (betrekken belanghebbenden)

- Bevat "spelregels" voor alle betrokkenen, waaronder belanghebbenden, initiatiefnemers, gemeente en RES partners tijdens het opstellen van het participatieplan, de projectvoorbereidingsfase en de realisatiefase;
- Bevat inzichten uit de evaluatie (tussenproduct)

2b. Richtlijnen voor governance volgende fasen (sturing gemeente)

- Geeft informatie over de rol van de gemeente in relatie tot belanghebbenden/ de omgeving en de initiatiefnemers,
- Geeft informatie over afstemmingen de verhoudingen tussen RES partners en mede-overheden.

Activiteiten en proces

Activiteiten reflectiefase

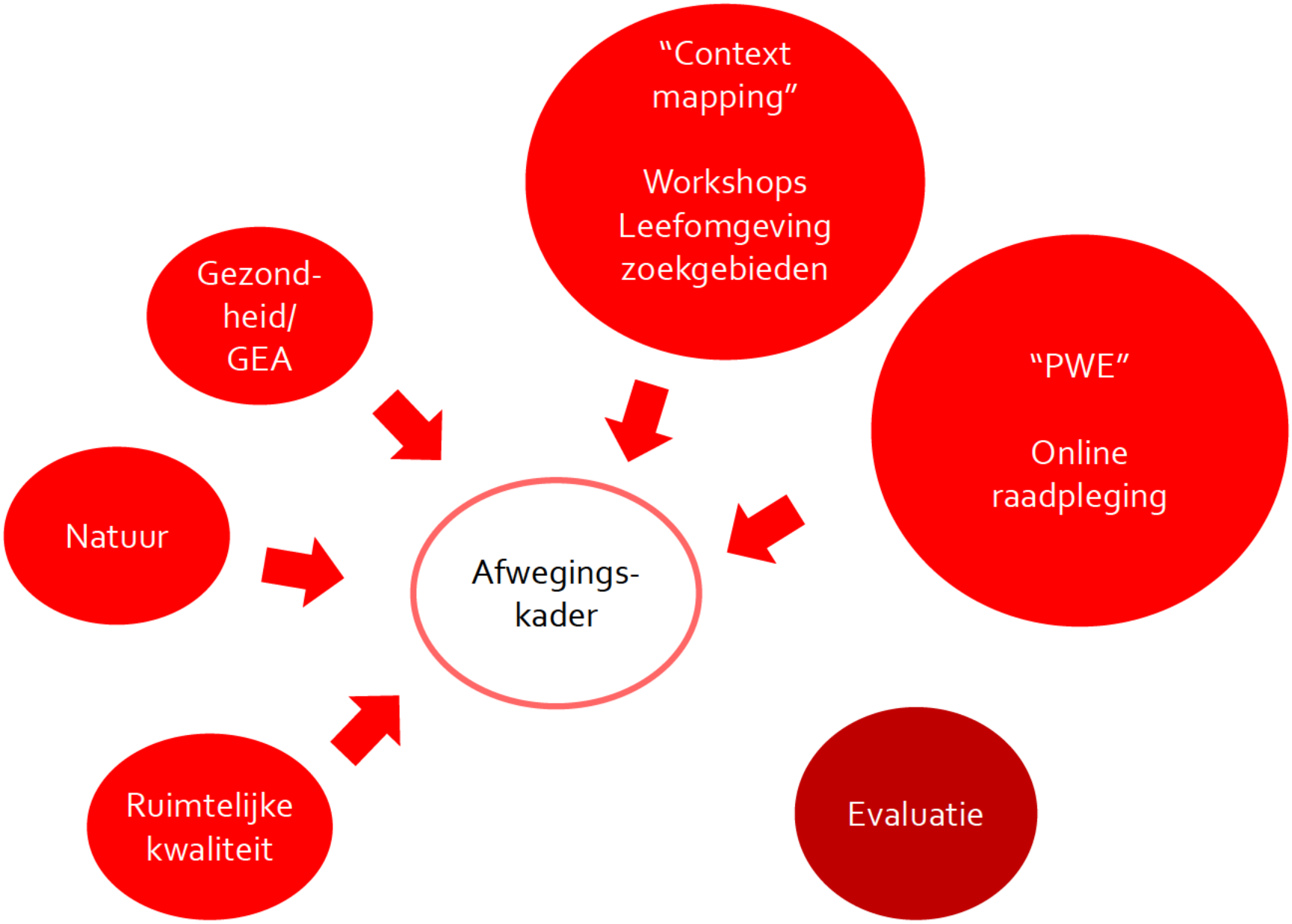

Zes activiteiten reflectiefase

1. **Online raadpleging (Participatieve waardenevaluatie (PWE))**
   - Op de stoel van de bestuurder, keuzes en achterliggende motivatie,
   - Door Populytics. Stedelijke KBG.
2. **Evaluatie participatietraject met aanbevelingen**
   - Universiteit Leiden "Governance of sustainability" samen met Erasmus Universiteit (Uitvoering motie),
3. **Stedelijke commissie gezondheid (voor GEA)**
   - Welke gezondheidsvragen moeten in het afwegingskader gesteld worden, aanvullend op een MER?
   - Onafhankelijke voorzitter, voorstellen voor cie leden uit KBG, begeleidingsgroep.

Zes activiteiten reflectiefase

4. **“Context mapping” / onderzoek leefomgeving zoekgebieden**
   - Workshops voor in kaart en beeld brengen van hyperlokale informatie over de zoekgebieden, 16-18 workshops à 30 personen (max).
   - Doelgroepen op basis van activiteiten en locaties, met SD, met lokale belanghebbenden uitwerken en benaderen.
5. **Onderzoek Ruimtelijke kwaliteit**
   - (aanvullend) onderzoek en visualisatie van verschillende inpassingscriteria,
   - Overleg met lokale belanghebbenden, relatie met etnologisch onderzoek
6. **Natuuronderzoek**
   - Lokaal specialistisch (aanvullend) onderzoek zoekgebieden,
   - Begeleiding door natuurorganisaties en lokale belangengroepen

Deelname van Amsterdammers

Iedereen kan deelnemen

"Context mapping"

Workshops Leefomgeving zoekgebieden

"PWE"

Online raadpleging

Gezond-heid/ GEA

Natuur

Afwegings-kader

Ruimtelijke kwaliteit

Vertegenwoordiging belangengroepen

Evaluatie

Participatieve Waarde Evaluatie (PWE) stadsbrede online raadpleging

- Online raadpleging: Op de stoel van de bestuurder
  - Hoe kiezen bij dilemma's ?
  - Hoe consequenties van eigen keuze waarderen?
- Inzicht in keuzes en achterliggende motivatie,
- Inzicht in lokale verschillen,
- Open voor iedereen via de website.

- Populytics = Start up van TU Delft.
- Voorbeelden: RES Food Valley, landelijke klimaatraadpleging en meer.

https://youtu.be/1D_g_HTnS50

POPULYTICS
What would you do?

“Context Mapping”
Onderzoek naar leefomgeving zoekgebieden

- Fysieke workshops per stadsdeel
- Doel: lokale kennis ophalen.
- Eindproduct: ruimtegebruik in kaarten en collages.
- “Wat voor activiteiten onderneemt u in dit gebied en waar?”
- Vorm: fysiek werkboek met kaarten, afbeeldingen en toelichtingen, aangevuld met eigen foto’s van deelnemers
- Geschikt voor een zeer brede doelgroep.

- Uitvoering door Preception Design Studio ism Rietveld college studenten.
- Voorbeeld Green Street Game, Vancouver

Werving
"Context mapping"

Voorbeeld identificeren doelgroepen:

- Gebruik van thema's,
- Gerelateerd aan bijbehorende locaties,
- Gerelateerd aan organisaties.

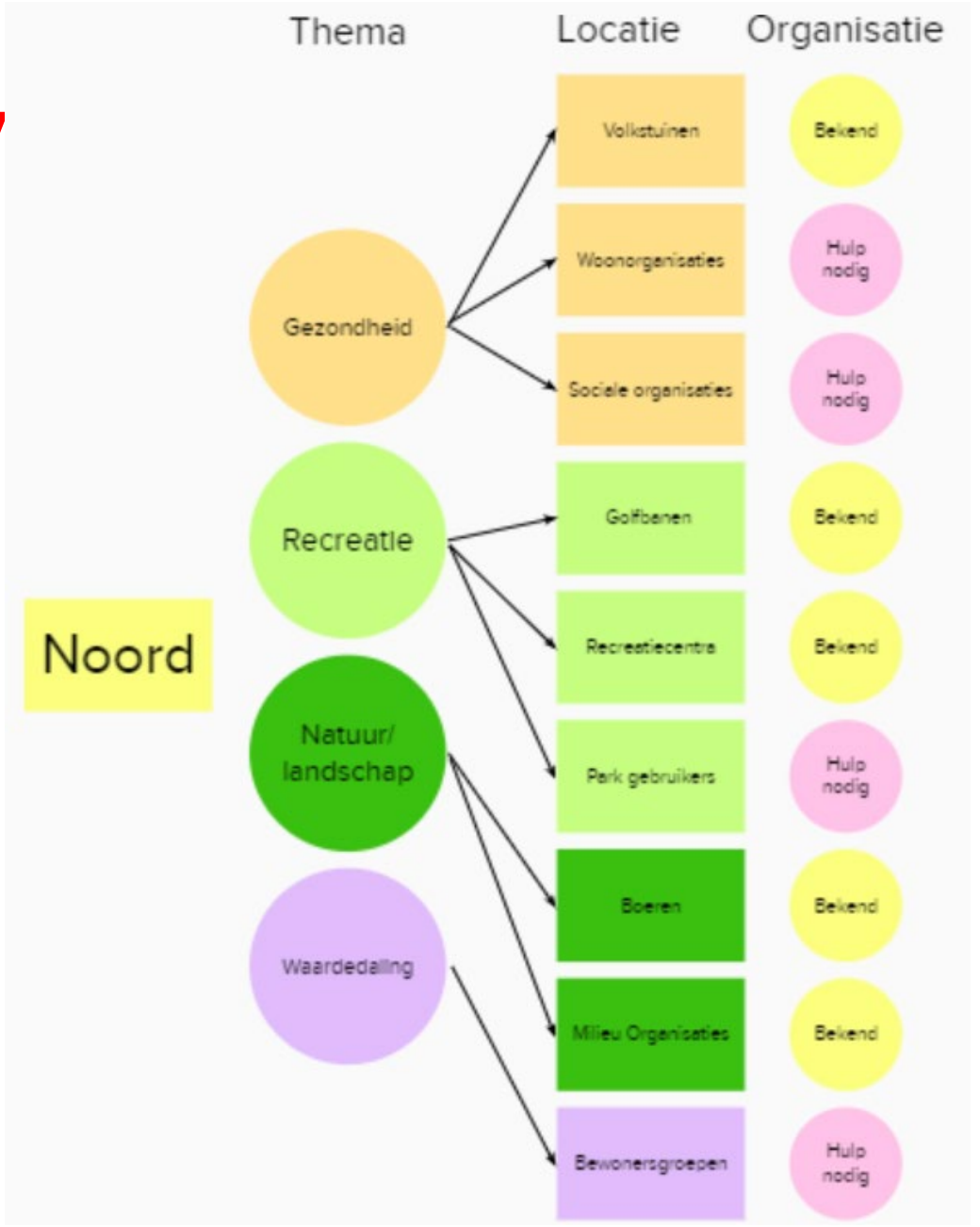

Evaluatie participatietraject RES

- Onafhankelijk onderzoek Universiteit Leiden door Prof. Eefje Cuppen voor Governance of Sustainability;
- Doel: In beeld brengen participatietraject en lessen trekken voor het vervolg,
- Activiteiten:
  - Opstellen feitenrelaas van het proces tot RES 1.0
  - Houden van diepte-interviews voor het verkrijgen van een beeld van participatieproces (ca 15-20 personen tot saturatie).
- Product is eindrapport met aandachtspunten en lessen (december 2021)
- Stedelijke klankbordgroep.

Universiteit Leiden

Activiteiten reflectiefase

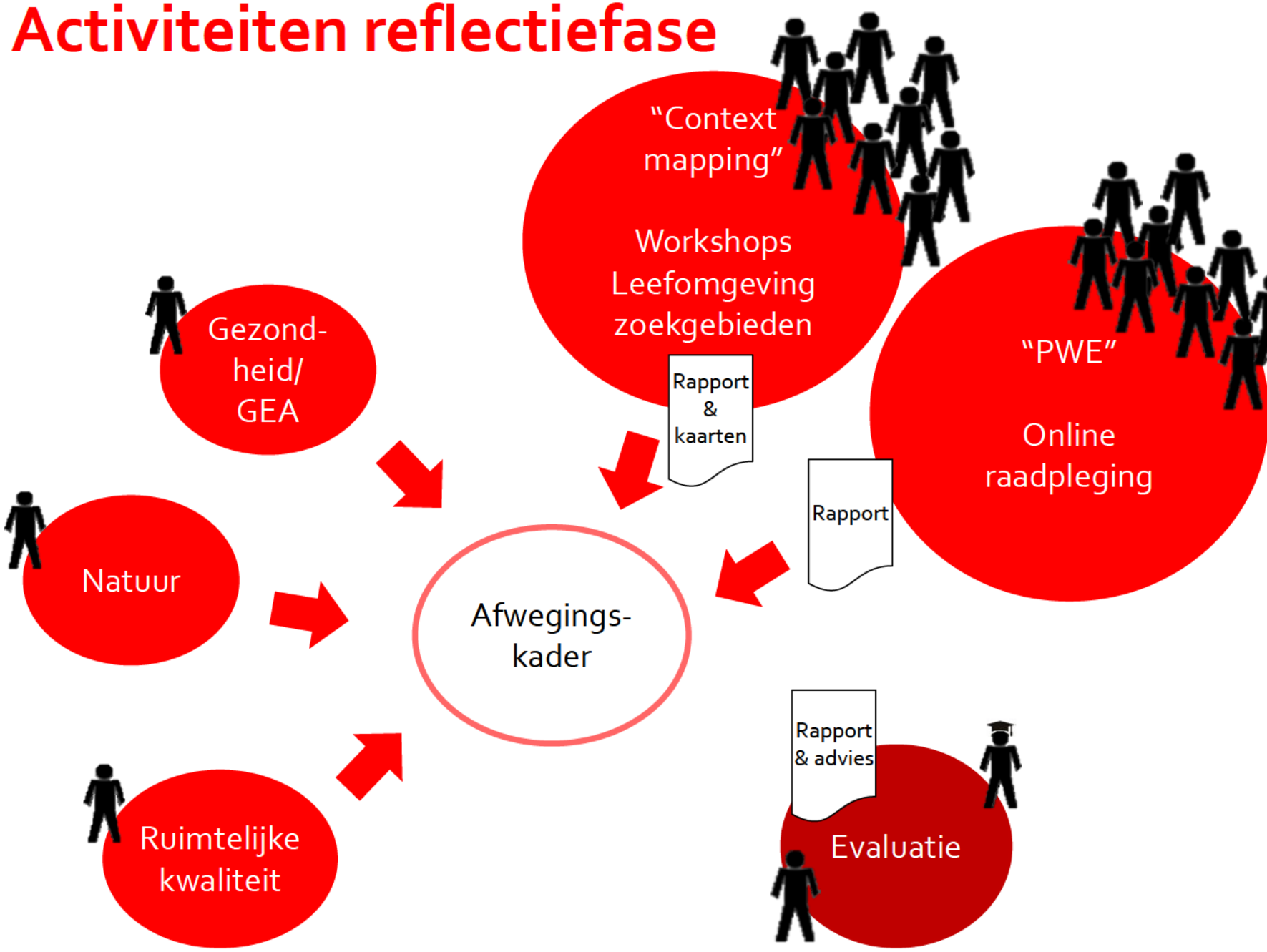

Uitvoering activiteiten

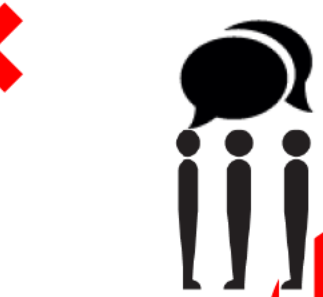

Gezond-
heid/
GEA

Natuur

Ruimtelijke
kwaliteit

Afwegings-
kader

"Context
mapping"

Workshops
Leefomgeving
zoekgebieden

**Perception Design
Studio &
Rietveld college**

"PWE"

Online
raadpleging

POPULYTICS
What would you do

Universiteit
Leiden

Evaluatie

Gezondheid

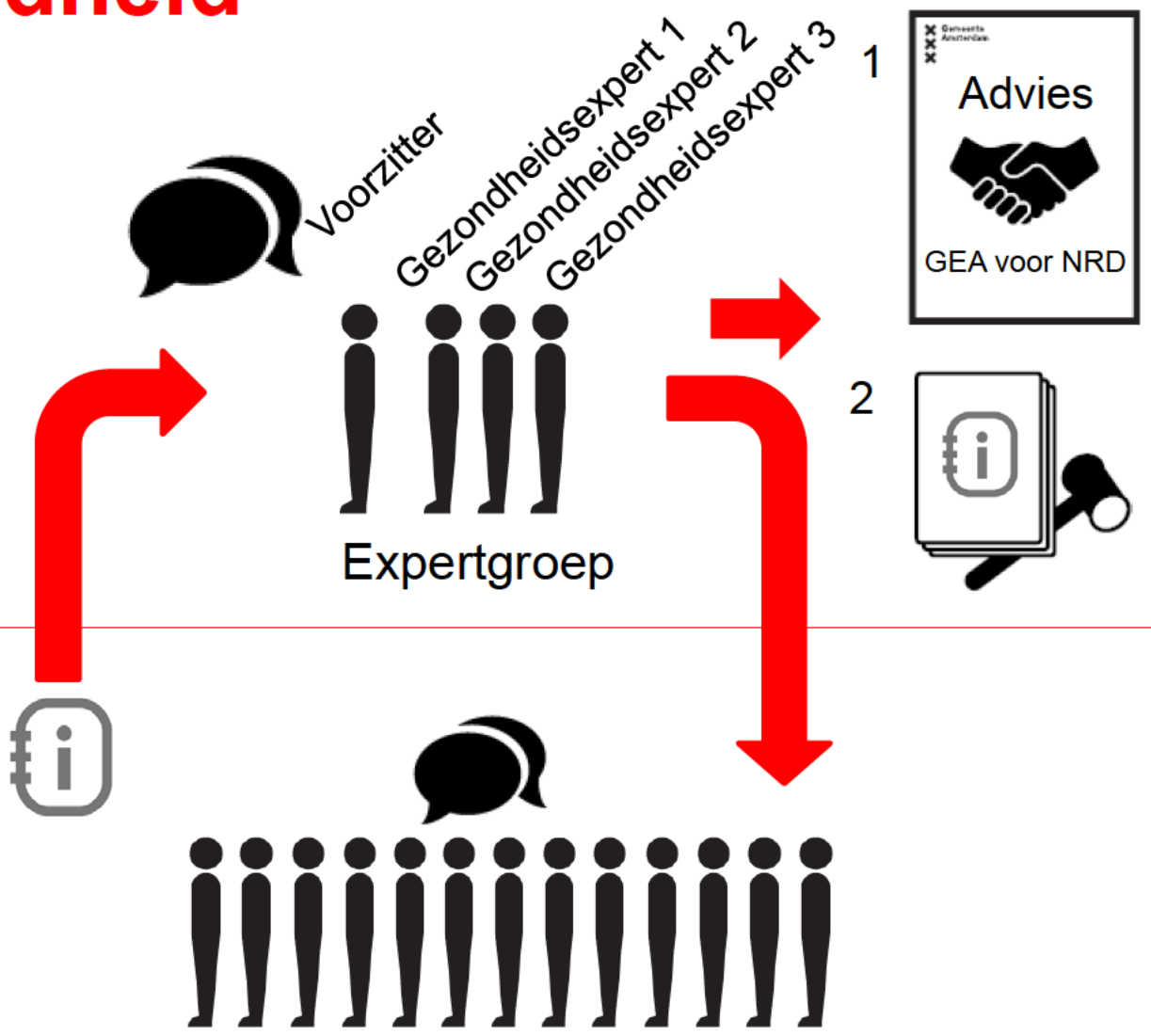

Nederlands Platform Burgerparticipatie en Overheidsbeleid

Natuur

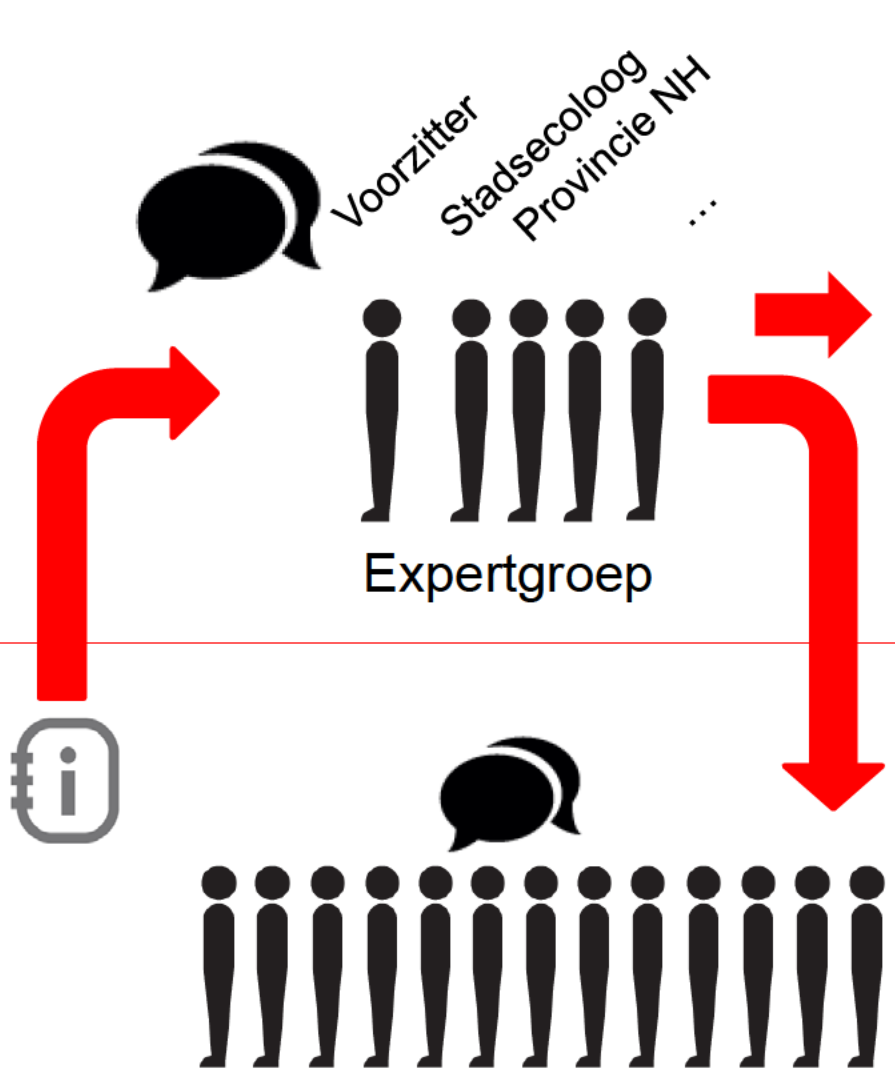

1

Advies

Natuur

2 Inhoudelijke verdiepingsslag: aandachtspunten per zoekgebied in kaart.

Nederlands Platform Burgerparticipatie en Overheidsbeleid

→ Begeleidingsgroep

Ruimtelijke kwaliteit

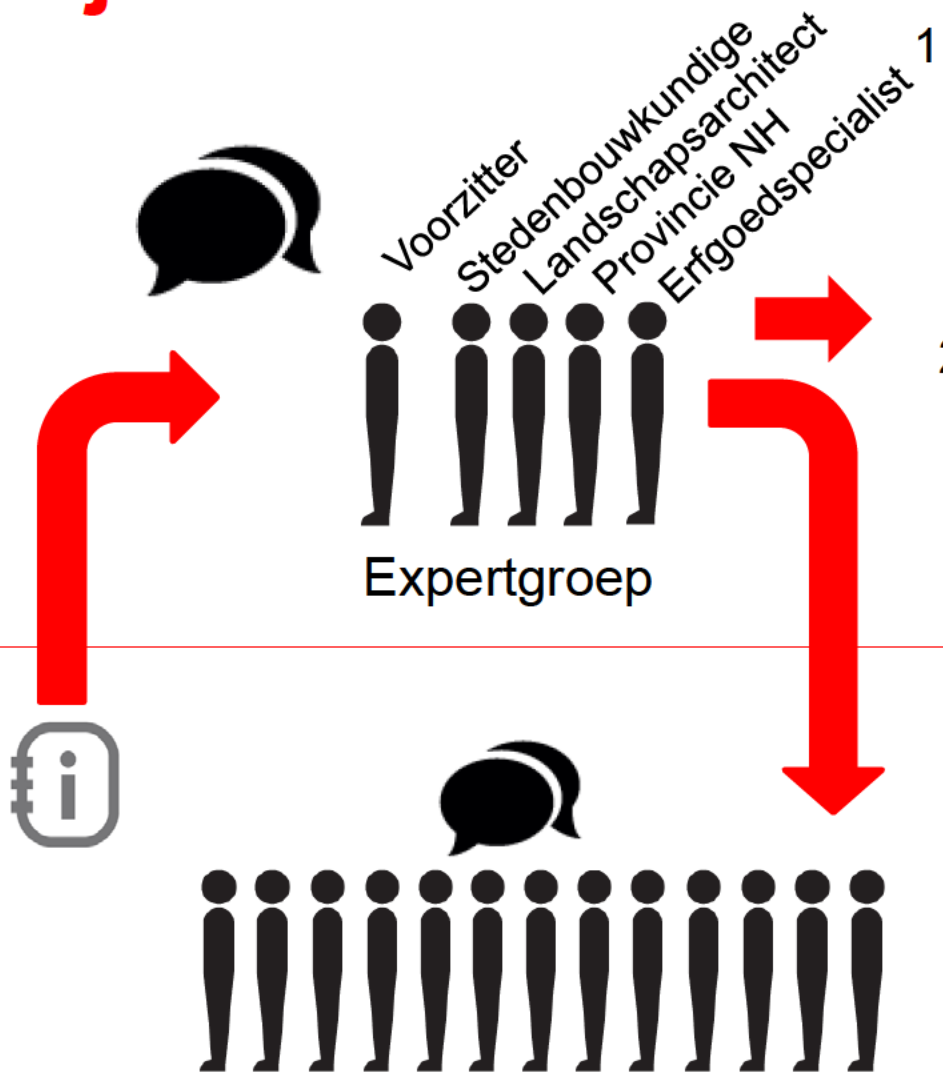

Nederlands Platform Burgerparticipatie en Overheidsbeleid

Input voor afwegingskader

Input voor afwegingskader

Afwegingskader

- **Lijst van kenmerken** die relevant zijn om een afweging te kunnen maken **ten behoeve van de latere besluitvorming** over wel of niet windturbines op een specifieke locatie.

- Geeft inzicht in de opgehaalde informatie voor de hele stad,
- Geeft inzicht in de informatie per zoekgebied incl. lokale waarderingen,
- Specifieke kenmerken per zoekgebied worden duidelijk,
- Onderliggende onzichtbare factoren worden inzichtelijk,
- Contouren voor een notitie reikwijdte en detail (NRD) ten behoeve van een toekomstige m.e.r. worden duidelijk,
- **Kader zelf geeft geen keuze voor wel/ niet op een locatie windturbines!**

Interactie met belanghebbenden

Deelname van Amsterdammers

Iedereen kan deelnemen

"Context mapping"

Workshops Leefomgeving zoekgebieden

"PWE"

Online raadpleging

Gezond-heid/ GEA

Natuur

Afwegings-kader

Ruimtelijke kwaliteit

Vertegenwoordiging belangengroepen

Evaluatie

Interactie

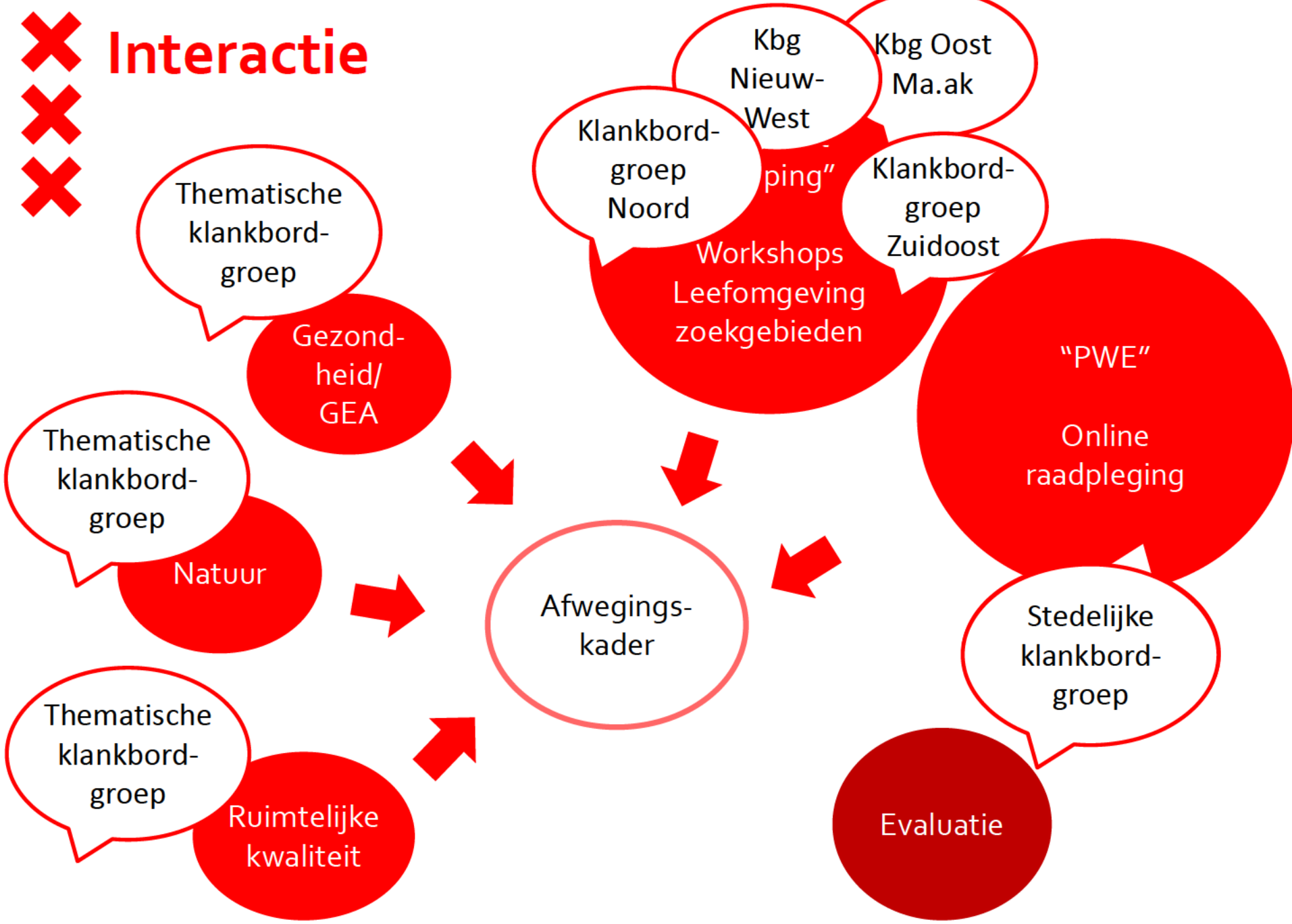
Kbg Nieuw-West
Kbg Oost Ma.ak
Klankbord-groep Noord
ping"
Klankbord-groep Zuidoost
Workshops Leefomgeving zoekgebieden
Thematische klankbord-groep
Gezond-heid/ GEA
"PWE"
Online raadpleging
Thematische klankbord-groep
Natuur
Afwegings-kader
Stedelijke klankbord-groep
Thematische klankbord-groep
Ruimtelijke kwaliteit
Evaluatie

Mandaat groepen

Klankbordgroepen:

- Niet hiërarchisch t.o.v. elkaar
- Gebaseerd op inhoudelijke inbreng en vertegenwoordiging van Amsterdammers/ belanghebbenden
- Input geven en vragen stellen, begeleiden van activiteiten

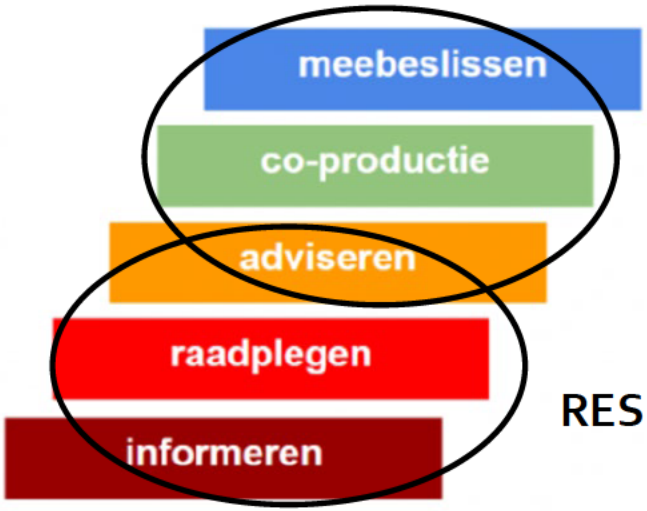

Projectvoorbereiding en uitvoering (per locatie)

RES 1.0 t/m Reflectiefase

Selectie groepen

Advies selectie door Nederlands Platform Burgerparticipatie Overheidsbeleid (NPBO)

- Verschillende perspectieven/ belangenstromingen,
- Inhoudelijke inbreng op meest relevante plek,
- Goed functionerende groepen: max. 15 pers. + organisatie, evt. leeftijd of geslacht
- Open inschrijving incl. belanghebbenden uit buurgemeenten.

npbo Nederlands Platform Burgerparticipatie en Overheidsbeleid

Inbedding lokale context door ambtelijke samenwerking

Procesgroepen per windrichting/ stadsdeel:

- Inbedding in het stadsdeel in lokale context,
- Ruimte voor input vanuit buurgemeenten (ambtelijk),
- Afstemming stad/ stadsdelen/ buurgemeenten/ NHZ,

Communicatie: informeren en betrekken

Doel

- Brede deelname en transparantie van proces reflectiefase.

Informeren

- Over het doel van de reflectiefase,
- Over de context en de plaats binnen het democratisch besluitvormingsproces windenergie,
- Over de verschillende activiteiten.

Betrekken

- Zoveel mogelijk verschillende Amsterdammers breed en divers uitnodigen
- Brede vertegenwoordiging van belangen en deskundigheid.

Communicatie: informeren en betrekken

Middelen

- Fysiek en online, lokaal en stedelijk.
- Gemeentelijke kanalen, stadskrant, website, nieuwsbrieven
- Kanalen stadsdelen (nieuwsbrieven stadsdelen en gebiedspagina's),
- Netwerken van lokale groepen buiten de gemeente (buurt app groepen, social media platforms etc.)

Vragen?

Gedachtevormend concept ter bespreking met wh:
Aanpassing Opdracht Reflectiefase wind/ RES
4-10-2021

Aanleiding:
Het uitvoeren van een zorgvuldige reflectiefase samen met de stad voor eind van het jaar is in de beoogde vorm niet haalbaar gebleken (te veel onderlinge afhankelijkheden ten opzichte van een daarvoor te korte doorlooptijd). De reflectiefase wordt daarom gefaseerd uitgevoerd. De reflectiefase wordt uitgevoerd met de onderdelen zoals gepland, echter is bij het finetunen gebleken dat de participatie met klankbordgroepen later start dan gepland (medio november).

Fase I
Amsterdam maakt in fase I een afwegingskader gebaseerd op alle opgehaalde reacties en zorgen, aangevuld met input uit de PWE en het leefomgevingsonderzoek. Deze aanpak doet recht aan de zorgen die in eerdere fase zijn geuit geeft deze een plek. Parallel wordt in fase I het gesprek met de stad opgestart.
In deze eerste fase krijgt een vertegenwoordiging van belangengroepen de gelegenheid om input te geven op een concept afwegingskader en kan iedereen deelnemen aan de participatie-instrumenten PWE en Leefomgevingsonderzoek (Context mapping). Alle eerder ontvangen informatie uit het traject tot aan de RES 1.0 wordt bij het afwegingskader betrokken.
Tegelijkertijd wordt een onafhankelijke evaluatie naar het participatieproces tot en met RES 1.0 uitgevoerd.
Fase I eindigt met het opleveren en vaststellen van het afwegingskader in de raad.

Fase II
In een tweede fase, na oplevering van het afwegingskader voert de gemeente het gesprek over de richtlijnen voor samenwerking en sturing, op basis van de informatie uit het afwegingskader en de adviezen uit de evaluatie Zodoende is in het gesprek met de stad ruimte voor een responsieve aanpak.

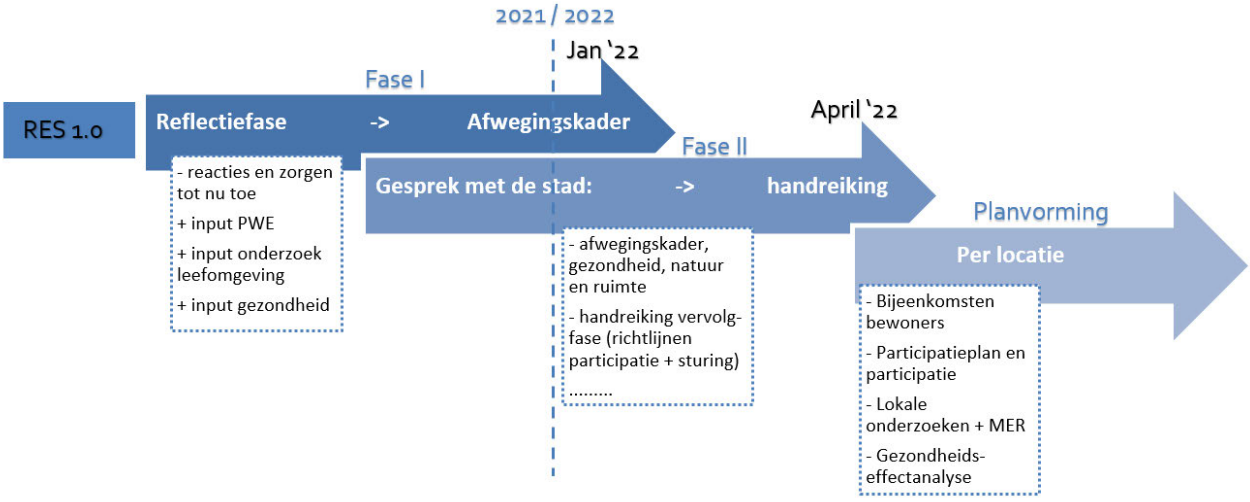

De opdracht is in overleg met directie en wethouder geherformuleerd:
1. Team RES levert een **afwegingskader** (product) in januari ter besluitvorming in het college en daarna raad,
    - Het afwegingskader bevat informatie uit het traject tot en met de RES 1.0,
    - Het afwegingskader gebruikt informatie uit de PWE en uit de context mapping,

- Het traject ten behoeve van de gezondheidseffectanalyse wordt gestart, beschikbare informatie uit dit traject begin december wordt onderdeel van het afwegingskader. Het advies over hoe een GEA eruit zal zien is dan nog niet klaar.

Het afwegingskader bevat kenmerken over welke informatie een rol moet spelen bij het maken van de afweging over wel of niet windturbines op een bepaalde locatie door de gemeenteraad bij latere besluitvorming. Hierin worden landelijke, stedelijke en lokale kenmerken opgenomen.
Het afwegingskader bevat nog geen richtlijnen voor participatie of samenwerking. Het is ook geen beslisboom over wel of niet windturbines op een bepaalde locatie. In het afwegingskader laat de gemeente wel zien welke informatie uit de stad is opgehaald en maakt dit toegankelijk en transparant voor latere besluitvorming.

2. Parallel aan dit traject start een **parallel traject "dialoog met de stad"** over windenergie op basis van de uitgangspunten in de RES 1.0. Dit gesprek loopt door na oplevering van het afwegingskader. De gemeente in de persoon van een nog te werven omgevingsmanager verantwoordelijk, ondersteund door Public Mediation. Het idee van de verschillende klankbordgroepen (stedelijk en lokaal) wordt in een aangepaste aanpak verwerkt en start daarmee later dan tot nu toe beoogd (nov.) . In ieder geval zal gewerkt worden met een thematische klankbordgroep gezondheid. De invulling van de andere klankbordgroepen moet nader worden uitgewerkt. Dit traject loopt onafhankelijk van het traject "mini-burgerberaad", hierop moet zorgvuldig worden gecommuniceerd.

3. **Uitwerken afwegingskader en participatietraject met klankbordgroepen worden doorgevoerd zonder onderlinge afhankelijkheden**. Er ontstaan inhoudelijke raakvlakken, die worden opgezocht en benut, indien mogelijk. Tijdige oplevering van het afwegingskader heeft prioriteit.
    - Er zal geen klankbordgroep input geven op de vraagstelling van de PWE of van het context mapping; er wordt onderzocht hoe toch legitimiteit te bereiken.
    - Er wordt naar gestreefd dat een concept afwegingskader voorgelegd kan worden aan een stedelijke klankbordgroep en de klankbordgroep gezondheid, dit is echter niet voorwaardelijk.
    - Er vindt alleen de klankbordgroep gezondheid plaats tijdens de fase van uitwerken van het afwegingskader. De klankbordgroep natuur moet nader worden bekeken, net als een mogelijke klankbordgroep ruimtelijke kwaliteit.

4. **Tegelijk voert de universiteit Leiden een evaluatieonderzoek uit** naar de uitgevoerde participatie tot aan de RES 1.0. Het eindrapport met aanbevelingen komt eind 2021 beschikbaar. Resultaten kunnen na oplevering van het afwegingskader worden verwerkt in richtlijnen voor participatie/ samenwerking en governance / sturing.
5. **Het afwegingskader wordt ter besluitvorming aan college (jan '22) en raad aangeboden,** de andere deelproducten (evaluatie rapport, PWE eindrapport en Context Mapping rapport) worden ter informatie met de raad gedeeld.
6. **Na oplevering van het afwegingskader wordt gewerkt aan o.a. de richtlijnen** voor governance en richtlijnen voor samenwerking / participatie. Het eindproduct hiervan wordt een Handreiking (werktitel) en is nog nader te definiëren. Deze handreiking is geen politiek-bestuurlijk document. Oplevering hiervan is gepland in Q2 / 2022.

Planning:

- September: voorbereiden van de onderzoekstrajecten PWE en context mapping (afgerond)
- Oktober:
  - Aanscherpen PWE en context mapping,
  - Nader uitwerken en voorbereiden van de communicatie en werving ten behoeve van de PWE en context mapping,
  - vormgeven gewijzigd participatie traject,
  - uitwerken afwegingskader op basis van reeds beschikbare informatie,
  - start werk gezondheidstraject[1] ,
- November:
  - Werving deelnemers PWE en context mapping
  - Uitvoering PWE en context mapping,
  - Start participatie traject
  - start analyse onderzoeken PWE / context mapping.
  - Uitwerken verdiepingen gezondheid, natuur, ruimtelijke kwaliteit
- December:
  - Afronden analyse onderzoeken,
  - Afronden afwegingskader,
  - voorbereiden bestuurlijke besluitvorming.
  - Reactie klankbordgroepen op afwegingskader.
- Januari:
  - Afronden en afstemmen bestuurlijke besluitvorming
  - Continueren gesprekken klankbordgroepen

Randvoorwaarden:
Ambtelijk: Capaciteit en team op orde. Zoveel mogelijk tijd voor de uitvoering, duidelijke prioriteit bij het afwegingskader.

Bestuurlijk:
- Het regelmatige bestuurlijke gesprek aan de hand van presentaties in zog. prio-staven heeft voorkeur boven een formele staf met stukken. Het team geeft aan wanneer hieraan behoefte is.
- Het afronden van het inhoudelijke werk aan het afwegingskader ten behoeve van het product dat aan de raad toegezegd is, heeft prioriteit boven het tussendoor beantwoorden van schriftelijke vragen. Voor tussentijdse wob verzoeken wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van reeds openbare informatie. Indien mogelijk wordt bij raadsadressen vaker doorverwezen naar de website. De wethouder informeert de raad zo nodig hierover.
- Het inhoudelijke werk heeft prioriteit, ook in samenwerking met de stadsdelen moet bestuurlijke drukte worden voorkomen. De stadsdelen worden bij overleggen ten behoeve van politieke afstemming regelmatig betrokken. De wethouder zorgt voor deze bestuurlijke afstemming met de portefeuillehouders, het team RES informeert de bestuursadviseurs van de portefeuillehouders.

Nog nader aanscherpen:
(we zijn al begonnen om deze nadere aanscherping te doen).

[1] Start natuur traject en uitwerken traject ruimtelijke kwaliteit nader uitwerken

- Uitleg en argumentatie bij de aangepaste procesgang tav de eerder verstuurde raadsbrief --> redeneerlijn: bij nader finetunen is gebleken dat klankbordgroepen later moeten starten.
- Verwachtingsmanagement in de stad en bij de raad nader uitwerken:
    - waarom starten kbg zo laat -> grote complexiteit van het traject verminderen, daarom later starten en andere manier van betrekken dan voorzien.
    - Waarom geen invloed op vraagstelling PWE en Context mapping? Er wordt hierop getoetst met een klein comité van organisaties en Rob Rietveld/ NPBO.
    - Welke klankbordgroepen met welke rollen --> volgt in week 40
- Wanneer is reflectiefase afgelopen? Reflectiefase is afgelopen bij oplevering van het afwegingskader (eind fase 1). Gesprekken met de stad lopen door tot voorjaar 2022 en leveren een product "handreiking voor de uitvoering" op, daarin zitten ook de richtlijnen en de aanbevelingen van de evaluatie.
- Wanneer/op basis waarvan kunnen initiatiefnemers starten met projectvoorbereidingsfase? Na afronding van de fase "gesprek met de stad" en oplevering van de handreiking. Dit sluit niet uit, dat gesprekken ook daarna lokaal doorlopen.
- Hoe zorgen dat vraagstelling/achtergrondinfo in PWE niet bij voorbaat ter discussie wordt gesteld maar wel door kan gaan (panel/onafhankelijke toets,....) -> Voorstel om klein panel van belangengroepen te betrekken voor een proefdraai.
- Na het afwegingskader: hoe en of richtlijnen ter besluitvorming inbrengen? --> voorstel: richtlijnen zijn een handreiking die ambtelijk vastgesteld wordt met akkoord van de wethouder. voorstel nog nader uitwerken.
- Hoe en waar de opbrengst van onderzoeken en gesprekken per zoekgebied in een document bundelen? Apart document per onderzoek, dat wordt ter kennisname aangeboden aan de raad en via de website openbaar gepubliceerd.
- Waar en hoe leveren de natuur en ruimte trajecten input in het afwegingskader? Deze lopen naar verwachting door en zullen op enig moment input kunnen leveren. Voorstel: natuur gaat nog tijdens de reflectiefase in een bijeenkomst input leveren. En loopt door tot na opstellen/ vaststellen van het afwegingskader. (nog nader uitwerken).

Nummer < *automatisch* >

Directie < *automatisch* >

Gemeente Amsterdam

<naam commissie – automatisch > **Commissie**

Voordracht voor de Commissie van < 9 september 2021 >

TER KENNISNAME

Portefeuille
Agendapunt
Datum besluit

Duurzaamheid
< *automatisch* >

Onderwerp
Informeren over ~~voortgang~~ de Reflectiefase Regionale Energiestrategie (RES) middels raadsinformatiebrief.

De commissie wordt gevraagd
Kennis te nemen van de raadsinformatiebrief over de ~~voortgang van de~~ reflectiefase in de bijlage.

Wettelijke grondslag
Gemeentewet Artikel 169 van de Gemeentewet: informeren van de Raad

Bestuurlijke achtergrond
Op 27 mei 2021 heeft de raad ingestemd met de Regionale Energiestrategie 1.0 Noord-Holland Zuid. Wethouder van Doorninck heeft namens het college aangegeven de raad zo snel mogelijk ~~voor het zomerreces~~ te willen informeren over de aanpak en inhoud van de reflectiefase.

Reden bespreking

Uitkomsten extern advies
In bijgaande raadsbrief zijn de uitkomsten van gesprekken met ~~staat een indruk van de opgehaalde informatie bij~~ partners en belanghebbenden ~~tot~~ over de ~~nu toe en de~~ aanpak en inhoud van de ~~op hoofdlijnen voor de~~ reflectiefase verwerkt.
Tijdens de reflectiefase wordt uitgebreid het gesprek gevoerd. Alle Amsterdammers en inwoners van buurgemeenten die dat willen kunnen meepraten en input geven tijdens de activiteiten. Belangengroepen worden uitgenodigd om hun behoeftes en zorgen in te brengen. Ook is er mogelijkheid om mee te denken bij bijeenkomsten van klankbord- en begeleidingsgroepen. ~~Dit proces zal verder in overleg met de betrokkenen worden vormgegeven. Tijdens de reflectiefase wordt een nieuwe dialoog gestart met bewoners en belanghebbenden.~~

Geheimhouding

Uitgenodigde andere raadscommissies

Wordt hiermee een toezegging of motie afgedaan?
Nee

Welke stukken treft u aan?

Registratienr.	Naam

< *automatisch* >	< *Bestandsnaam / wordt automatisch overgenomen* >

Behandelend ambtenaar of indienend raadslid
Ruimte en Duurzaamheid,
[redacted], [redacted], [redacted] @amsterdam.nl

Gemeente
Amsterdam

Reflectiefase RES/wind

Invulling op hoofdlijnen - concept

Ter bespreking met weth. Van Doorninck

Public Mediation/ gemeente Amsterdam (team RES), 3108-2021

Overzicht

1. Introductie: Windenergie en Regionale Energiestrategie 1.0 NHZ *(herhaling)*
2. Reflectiefase: waarom en wat? *(herhaling)*
3. Beoogde aanpak en activiteiten

Deze presentatie is ter bespreking met wethouder Van Doorninck.

Zoekgebieden windenergie RES 1.0

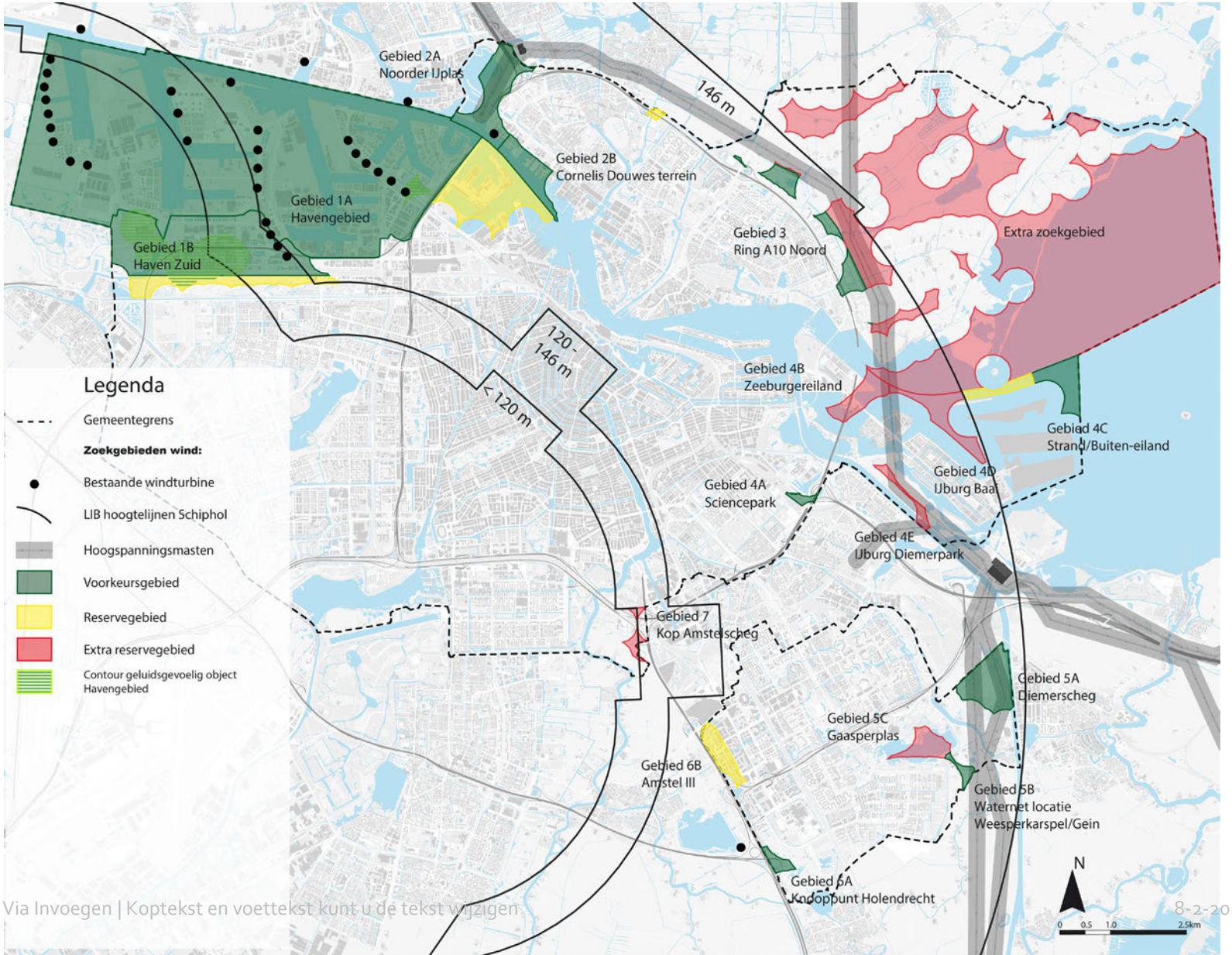

Afspraak landelijk klimaatakkoord: Regionaal 35TWh elektriciteit in 2030

- Geen verdeling vooraf naar regio
- Concept RES → 1 oktober 2020
- RES 1.0 → 1 juli 2021

- Met o.a. RES: 70% van alle elektriciteit in NL wordt duurzaam opgewekt in 2030

www.regionale-energiestrategie.nl

Regionale Energiestrategie: stapsgewijs en periodiek proces

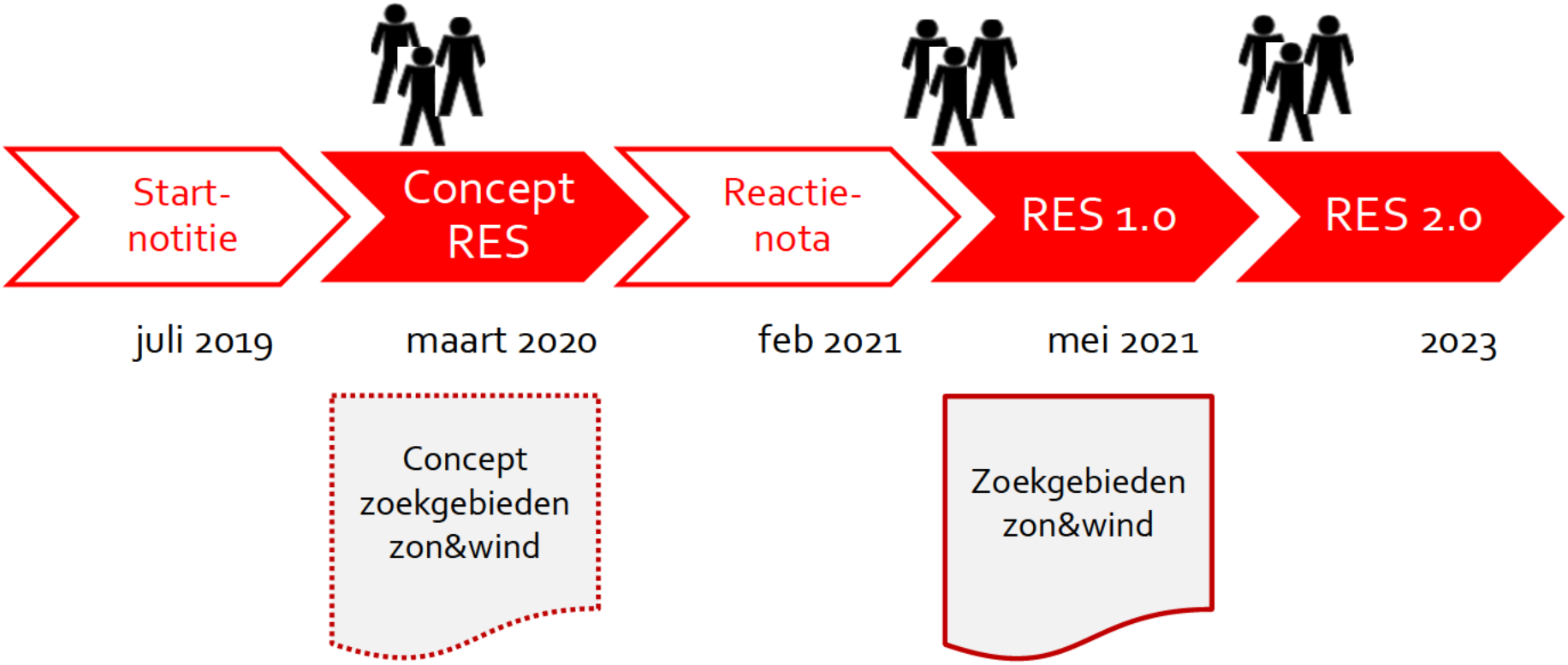

Zoekgebieden wind en zon RES 1.0

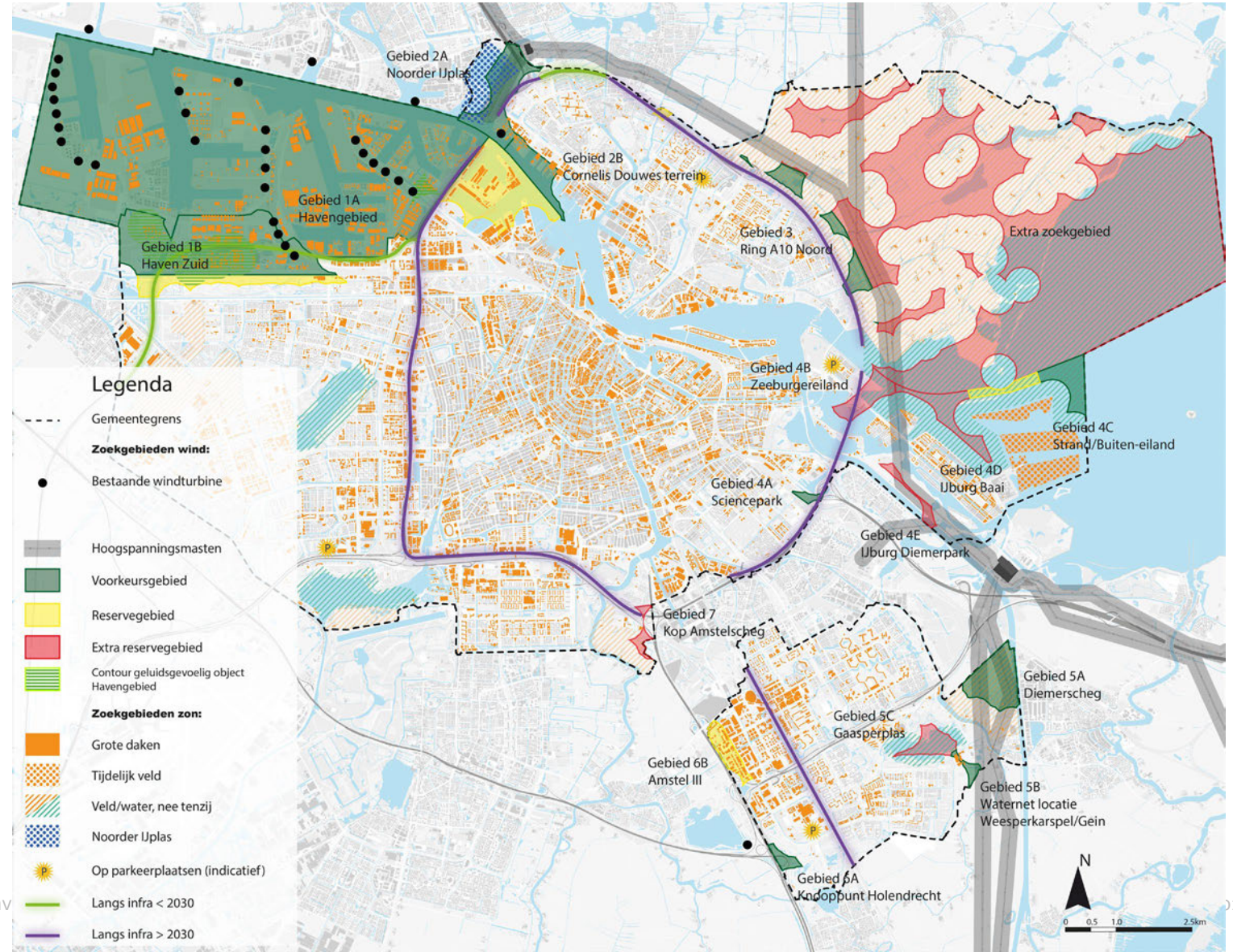

Vervolg windzoekgebieden Amsterdam

Gemeente voert regie op proces

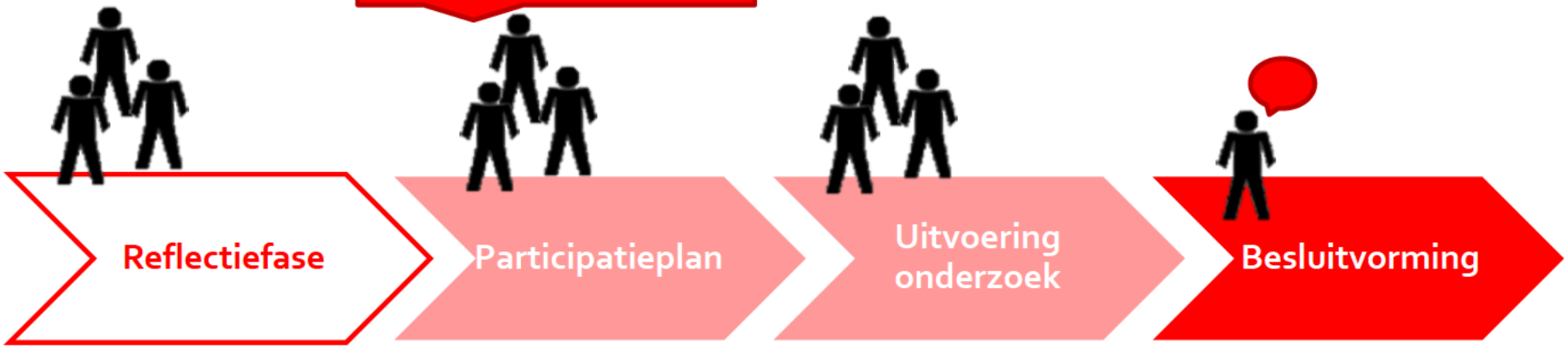

Start na zomer 2021

1) Afwegings-kader
2) Richtlijnen samenwerking
3) Richtlijnen governance

Doel en uitgangspunten reflectiefase

Doel:

- Luisteren naar de stad: behoeftes en zorgen inventariseren,
- Deze vastleggen ten behoeve van besluitvorming,

Uitgangspunten:

- Dialoog met de stad vanuit diversiteit van perspectieven,
- Amsterdamse wind-ambitie (127MW – 50 MW extra – in 2030),
- Lerende (reflectieve) aanpak en houding.

Constateringen:

→ Behoefte om mee te praten en mee te doen is groot,
→ Visie en behoefte hóe dat te doen verschilt enorm,
→ Vertrouwen moet groeien.

Producten reflectiefase

Afwegingskader

- Bevat informatie die een rol moeten spelen bij de besluitvorming over concrete locaties in de zoekgebieden (landelijk, stedelijk, lokaal),

Richtlijnen voor participatie (betrekken van belanghebbenden)

- Bevat "spelregels" voor alle betrokkenen, waaronder belanghebbenden, initiatiefnemers, gemeente en RES partners tijdens het opstellen van het participatieplan, de projectvoorbereidingsfase en de realisatiefase;
- Bevat inzichten uit de evaluatie (tussenproduct)

Richtlijnen voor governance (sturing gemeente)

- Geeft informatie over de rol van de gemeente in relatie tot belanghebbenden/ de omgeving en de initiatiefnemers,
- Geeft informatie over afstemmingen de verhoudingen tussen RES partners en mede-overheden.

Communicatie

Uitgangspunten voor communicatie :

Concept invulling reflectiefase is de onderlegger voor de communicatie.

We leggen continu uit waarom wind op land nodig is en waarom we dit doen.

1) ***Betrekken:*** we nodigen bewoners en stakeholders uit voor diverse participatietrajecten

2) ***Zichtbaar en voelbaar maken:*** we laten bewoners en stakeholders een realistisch beeld zien van de effecten van windturbines

3) ***Informeren:*** we brengen bewoners en stakeholders in de gehele stad en buurtgemeenten op de hoogte van de activiteiten in het proces en de resultaten hiervan.

Doel activiteiten reflectiefase

1. **Onderzoek naar de context van zoekgebieden**
   - Etnologisch onderzoek / ruimtelijk onderzoek/ natuuronderzoek
   - Stedelijke werkgroep gezondheid
   - Stedelijke raadpleging (Participatieve waardenevaluatie (PWE))

2. **Interactie met belanghebbenden in de zoekgebieden**
   - Fysiek in workshops en lokale dialoogtafels,
   - Online raadpleging (PWE)

3. **Informatie ten behoeve van het afwegingskader**
   - Dialoogtafels, werk- en klankbordgroepen.

Zes activiteiten reflectiefase

1. **Online raadpleging (Participatieve waardenevaluatie (PWE))**
   - Op de stoel van de bestuurder, keuzes en achterliggende motivatie, door Populytics.
   - Stedelijke KBG plus *lokale check op algemene vragen*

2. **"Context mapping" / etnologisch onderzoek zoekgebieden**
   - Workshops voor in kaart en beeld brengen van hyperlokale informatie over de zoekgebieden,
   - Doelgroepen op basis van activiteiten en locaties, met SD, met lokale belanghebbenden uitwerken

3. **Stedelijke commissie gezondheid (*voor GEA)***
   - Welke gezondheidsvragen moeten in het afwegingskader gesteld worden, aanvullend op een MER?
   - Onafhankelijke voorzitter, voorstellen voor cie leden uit KBG, begeleidingsgroep indien gewenst.

4. **Natuuronderzoek (vooral in de context van NNN en BPL)**
   - Lokaal specialistisch (aanvullend) onderzoek naar kenmerken per locatie,
   - Begeleiding door natuurorganisaties en lokale belangengroepen

5. **Onderzoek Leefomgeving naar ruimtelijke inpassing en kwaliteit**
   - (aanvullend) onderzoek en visualisatie van verschillende mogelijke opstellingen,
   - Overleg met lokale werkgroep en lokale belanghebbenden, relatie met etnologisch onderzoek

6. **Evaluatie participatietraject met aanbevelingen**
   - uitvoering motie, door Universiteit Leiden samen met Erasmus Universiteit,
   - gesprekken met belanghebbenden lokaal en stedelijk.

Planning Reflectiefase sept – december 2021

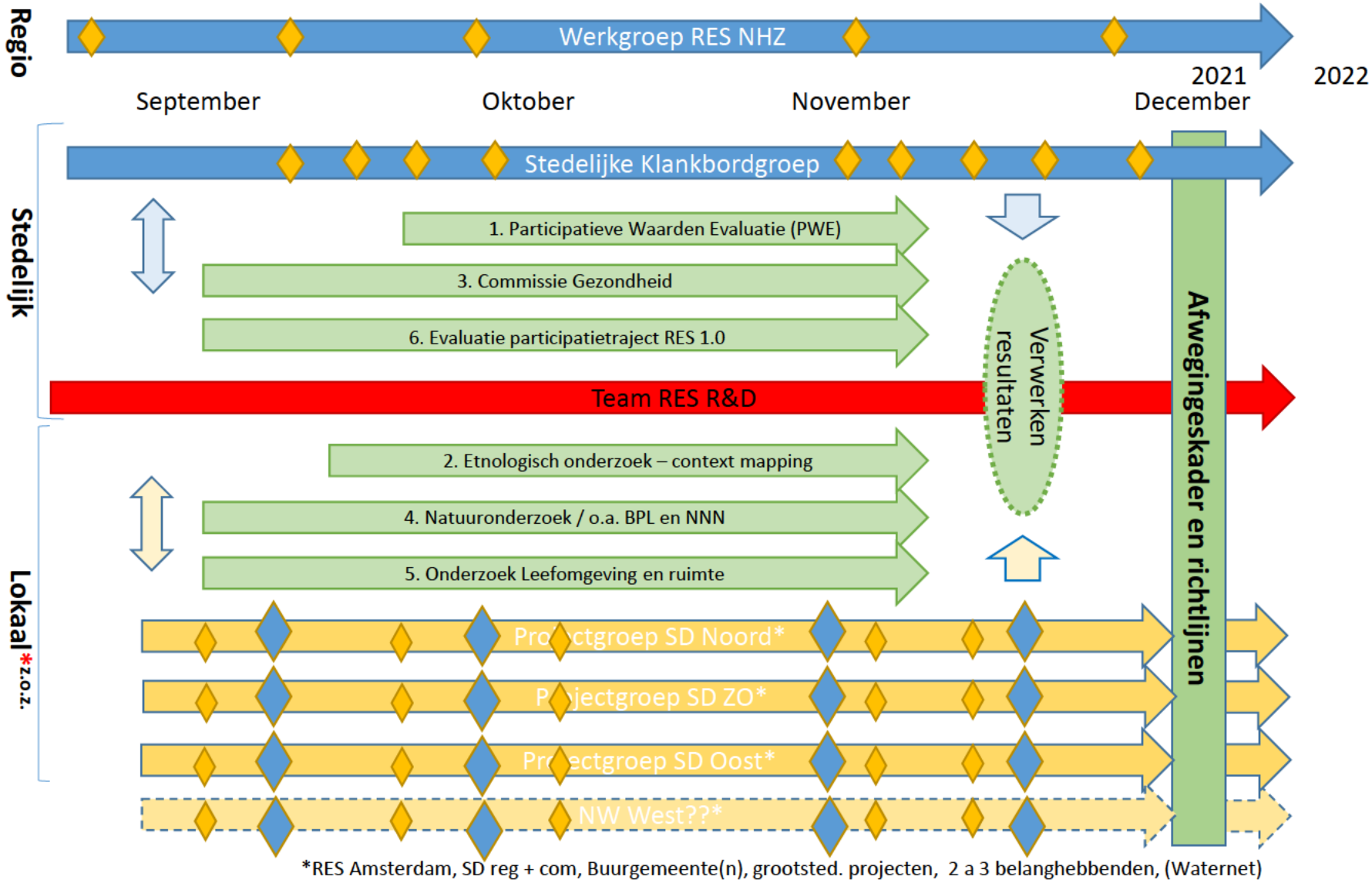

Beoogde werkwijze

1. **Stedelijke groepen**
   - Stedelijke klankbordgroep met belanghebbenden (geselecteerd),
   - Stedelijke thematische werkgroepen (gezondheid, natuur, leefomgeving),

2. **Lokale groepen per windrichting/ stadsdeel**
   - lokale werkgroep ter ondersteuning uitvoering van activiteiten en onderzoeken met stadsdeel, buurgemeenten, team RES
   - Lokale klankbordgroep van stakeholders voor feedback, commitment en communicatie van activiteiten

3. **Centrale coördinatiegroep RES**
   - Team RES.

Aandachtspunten

- Planning is uitermate strak, gevoelig en niet realistisch,
- Externe factoren (zullen) zorgen voor vertraging,
- Proces vraagt flexibiliteit en zorgvuldigheid.

Vragen en gesprek

Stadsdeel	Dorpsraad	contactgegevens mail org	contactgegevens tel org	
Centrum	Niets			
Nieuw-West	Sloten/Oud-Osdorp	de.dorpsraad@kpr	--	zeer actief, maar weinig te maken
Noord	Centrale Dorpenraad	info@centraledorp	020-4904437	
	Koepel 5 dorpsraden van Durgerdam, Holysloot, Ransdorp, Schellingwoude en Zunderdorp			
Oost	Niets			
West				
Zuid	Niets			
Zuidoost	Dorpsraad Driemond	dorpsraad@driem	0294-414883	

met windturbines westelijke haven vanwege afstand

Aanspreekpunt Reflectiefase RES/Wind

maandag 6 september 2021 11:32

Oranje= eerste aanspreekpunt,
Geel = vervanger.

Deze tabel is bedoeld om inzicht te geven, wie primair aanspreekpunt is vanuit het KT RES voor bepaalde taken, en wie hiervoor bij PM aanspreekpunt is. Dit geeft overzicht en maakt helder dat niet iedereen overal erbij hoeft te zitten. Versterking team COM wordt opgepakt. Voor Ruimte/ Leefomgeving hebben we geconcludeerd, dat deze taak nauwer bij het KT georganiseerd moet worden, ik spreek Jurian hier apart over.

Inhoudelijke taken: bewaken voortgang, planning, scope. Regierol dat het proces loopt. Geen directe/ primaire inhoudelijke taak.
Gebieden: per gebied een primaire aanspreekpunt, plus een vervanger. Zit ook bij procesgroep voor dat gebied erbij, of voorzittersrol gewenst is afspreken met het stadsdeel. Brengt wel agendapunten in.

Verantwoordelijkheden en taken inhoud kernteam RES									
	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]
PWE									
Mapping									
gezondheid									
ruimte									
natuur									
evaluatie									
communicatie									
Eerste aanspreekpunt per windrichting									
	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]					
oost			x						
zuidoost									
noord									
nieuw west / haven									

Start lokale procesgroepen Reflectiefase RES Amsterdam 16/9/2021

[redacted] Start procesgroepen overheid. Aantal buurtgemeenten en stadsdelen. Voorstelrondje met naam en gemeente. [redacted] coördinator [redacted] kernteamleden. Daarnaast aantal collega's die inhoudelijke dingen toelichten. Public Mediation begeleidt proces en is aanwezig.

- [redacted]: Stadsdeel Noord
- [redacted]: R&D, de Bretten.
- [redacted]: GGD
- [redacted]: Stadsdeel Zuidoost (Gein)
- [redacted]: Gemeente Diemen
- [redacted]: Stadsdeel Nieuw-West (communicatie adviseur)
- [redacted]: Stadsdeel Oost (Communicatie adviseur)
- [redacted]: Beleidsadviseur Duurzaamheid de Ronde Venen
- [redacted]: Stadsdeel Oost
- [redacted]: Stadsdeel Oost
- [redacted]: Stadsdeel Nieuw-West duurzaamheidscoordinator
- [redacted]: Stadsdeel Zuidoost
- [redacted]: Gemeente Landsmeer
- [redacted]: Beleidsadviseur Weesp en Gemeente Amsterdam
- [redacted]: DB Stadsdeel Noord
- [redacted]: R&D/Juridisch adviseur
- [redacted]: DB Stadsdeel Oost
- [redacted]: Stadsdeel Nieuw-West
- [redacted]: Gemeente Zaanstad
- [redacted] Zuidoost.
- [redacted]: RES team communicatie adviseur.
- [redacted] RES team

Een keer in deze samenstelling; daarna uiteengaan in verschillende windrichtingen.

Als we het hebben over reflectiefase, hebben we het over groene zoekgebieden. De reflectiefase nemen we mee overal bij ontwikkeling van windenergie, maar is niet van toepassing op Noorder IJplas/Cornelis Douplein. Ook Havengebied al begonnen.

In 30 energieregio's wordt gewerkt om duurzame energie te bewerkstelligen (RES 1.0)

Cyclus gaat door naar RES 2.0. Nationaal programma loopt door. Reflectiefase is tussenstap. Daarna zegt Gemeente Amsterdam, je kan starten als initiatiefnemer. Wij beginnen in de groene gebieden. Afgelopen week heeft de raad het participatieplan ter kennis gegeven. Daarmee is pas de randvoorwaarde voor participatie vastgesteld. Dan wordt er gestart met onderzoeken over hoe participatie.

Gezondheidseffectenanalyse wordt daarnaast ontwikkeld. Er wordt ook altijd een besluit gemaakt door de raad. Er zijn dus nog een aantal stappen die in een democratisch proces volgen. Voor die reflectiefase is het doel dat het gaat om luisteren naar de stad (behoeftes/zorgen). Uitgangspunt is Amsterdamse windambitie.

3 producten; om die te vullen gaan we activiteiten ontplooien. 1e is online raadpleging (participatieve waarde evaluatie). Dan de PWE evalueren, context mapping, ruimtelijke kwaliteit onderzoeken, en natuurwaarden onderzoek.

[redacted] over gezondheid: 2 producten opleveren:

- Advies hoe je omgaat met wat een goede gezondheidseffectenanalyse is.
- Expertgroep met onafhanklijke voorzitter (RIVM, GGD, bezorgde gezondheidsonderzoekers) en begeleidingsgroep (nntb belangenorganisaties als cliëntenbelang, veiligheidsregio, etc.). Begeleidingsgroep gaat vragen stellen aan die expertgroep. Wikken en wegen wie in de begeleidingsgroepen zitten. NPBO hiervoor gevraagd. Expertgroep is verantwoordelijk voor eindproduct.

Context mapping

Ruimtelijke studie en natuur zelfde opzet als gezondheid. Natuur probeert ook advies te geven over onderzoek dat gedaan moet worden naar natuur die van effect, en de zoekgebieden. Begeleidingsgroep gaat ook meegenomen worden op excursie naar de zoekgebieden.

2 typen groepen: stedelijk en lokaal. Één stedelijke klankbordgroep waar vooral over de PWE wordt nagedacht. Ook geselecteerd door NPBO. Natuur en Ruimtelijke kwaliteit zullen veel meer met lokale groepen in contact treden om te kijken welke informatie van belang is. Lokale groepen zijn een lokale procesgroep per windrichting. Ook klankbordgroepen. Zijn niet de activiteiten zelf. Voedt proces van richtlijnen, maar eigenlijke activiteiten zijn PWE, mapping en andere onderzoeken an sich.

Wat we nu voor ogen hebben is dat we met name in oktober en november de activiteiten uitvoeren. Grote spanning tussen wat haalbaar is in de tijd en wat wenselijk is.

Communicatie: Proces wat je nu ziet proberen we te vertalen naar groepen die je nu hier ziet. De uitgangspunten zoals die zijn geformuleerd staan centraal. 3 sporen:

1. Zoveel mogelijk mensen betrekken. Iedereen, vooral die tot nu toe niet betrokken waren betrekken.
2. Nog zichtbaarder en voelbaarder maken wat de effecten zijn. Daarvoor ook werken met visualisaties en constante informatiestroom.
3. We maken infographics. We zetten gemeentelijke communicatie in, social media, fysieke middelen als posters, brieven, etc. Ook lokale partijen nodig.

[redacted] Grenzende gebieden aan Gemeente Zaanstad is uitgesloten van reflectiefase. Waarom? Wat kan het voor invloed hebben op de processen? Roept bestuurlijk veel vragen op.

[redacted] Procedureel: Voor gebied rond Noorder IJplas en Cornelis Douwesplein zijn randvoorwaarden al vastgesteld in structuurvisie. Inhoudelijk: Alles leidt ertoe in de reflectiefase dat we het proces gaan helpen ''Wat zijn plekken waar mensen tot rust komen, we kijken naar natuur, etc.''. Dat zijn inhoudelijk allemaal dingen die ook een plek krijgen wat nu in de Noorder IJplas al vol aan de gang is. Je hebt daar al een participatieplan. Is al goedgekeurd door B&W. Hoeven geen nieuwe afspraken.

[redacted], oprichter van bedrijf Populitics. Start-up van TU Delft. Missie om burgers en overheden dichter bij elkaar te brengen. In de energietransitie raadpleging rondom de warmtetransitie. In 2 processen RES ondersteund met een raadpleging. Waarom zou je nou eigenlijk burgerparticipatie organiseren? Door mensen te laten participeren, zo divers mogelijk, kom je tot betere besluiten. Ze brengen kennis mee. Je wilt in besluitvorming meegenomen worden die je leven beïnvloedt. Leidt ook tot legitieme keuzes en meer vertrouwen in de overheid. Manier van participeren is vaak niet

efficiënt en niet gestructureerd vaak. Ook niet representatief. Waarom dan PWE? Is schaalbare methode om veel mensen mee te laten doen. Efficiënt, zeker i.r.t. inwonersavonden. Lage participatiedrempel.

PWE → Kern is dat je burgers op de stoel van bestuurder zet. Je boost een beslissing na. Vervolgens krijg je keuzes te zien, maar ook de effecten van de keuzes. Je hebt ook altijd beperkingen (CO_2 doelstelling, beperkt budget, etc.). Je geeft vervolgens een advies. Burgers kunnen kiezen uit een aantal opties en onderbouwen waarom. Geeft veel rijkwijde voor input.

Wat levert het op? Helpt bij participatie doelstellingen? Levert meer inclusieve en representatieve participatie op. Het levert ook wat op voor communicatie want is actieve communicatie. Burgers leven zo'n beleidsdilemma door en bestuurders krijgen inzichten in waarden, zorgen en afwegingen van burgers. In september aantal ontwerpopties. In oktober verfijnen. November raadpleging online. December analyse en rapportage. Als je ideeën hebt hiervoor kan je mailen. Welke vragen zouden procesgroepen willen stellen? Werken met panel, maar het liefst zo breed mogelijk uitzetten.

Gesprekken in klankbordgroepen en begeleidersgroepen geven ook inzicht in wat er belangrijk wordt gevonden.

Presentatie [redacted] Groep 1

[redacted] Voorstellen. Sted Ontw R&D. Project voorstellen, opgaven inleiden. Vanuit ruimte en RES weten we waar de zoekgebieden zijn. Vooral ook belangrijk lokale kennis te gebruiken en te kijken zijn wat de voorwaarden zijn om het te laten landen. Voor we starten met experts willen we jullie de kans geven direct met input te komen. Voor eind september met experts in gesprek. Daarvoor willen we informatie van stadsdelen.

[redacted]; Wind is altijd onderdeel geweest van identiteit van ons land. Als we kijken naar Amsterdam, wind heeft altijd plek gehad op een systematische manier. Bolwerken werden gebruikt voor wind en verdediging. Molens hadden zelfde functie als poorten, je zag dat stad Amsterdam daar begon. Doel is als volgt: we willen met ruimtelijke experts in gesprek om te zien wat er voorgesteld wordt. We willen vanuit experts in het veld (sted. En landsch.) op zoek naar beste opgaves en dat belanghebbenden goed worden betrokken.

Onze producten waar we tot sept zoet mee zijn zijn sted kwaliteitskader windenergie Amsterdam. Als er voorstel komt voor windmolens willen wij komen met kader ter toetsing.Daarnaast is er een geschiedenis van windenergie in Amsterdam en gaat het om de regionale rol van windenergie. Maar vooral principes moeten ons richting geven.

Kaart die er nu ligt. Je ziet ook de zones en de lijnen waarbinnen de maximale hoogte wordt gehanteerd. Kleuren geven ambities aan. Tegelijk hebben we ook met context te maken van landschappen, monumenten, NNN, scheggen, buurgemeenten, die mogelijk kunnen botsen. Er zijn een aantal knoppen waar we mee kunnen spelen; gaan we voor paar grote of veel kleine, betrokkenheid en invloed, en daarnaast vormgeving en spelregels voor plaatsen van turbines.

Wat is belangrijk? Lokale dynamiek. Input voor expertsessies. Terugkoppeling naar voorgestelde scenario's die we met stadsdelen terugleggen. Wat er speelt en wat we denken te kunnen vinden zijn lokale expertise, koppelkansen, context mapping.

Planning en proces; behoorlijk krap. Daarbij voorgesteld in 3 stukken te hakken. Eind september gaat kickoff zijn met experts zelf. Eind oktober terugkoppeling van scenario's. Vantevoren op de hoogte zijn van wat daar nu van belang zou kunnen zijn. We komen op volgende schema. Wij zijn zelf het

ontwerpteam. We zijn ook in gesprek met expertgroep. Tegelijkertijd begeleidingsgroepen die directe input kunnen leveren. Ons uiteindelijk product is stedelijk kwaliteitskader windenergie Amsterdam.

Uiteindelijk moet het een product zijn waar iedereen trots op is en we terug kunnen kijken op dat we zowel onze doelen hebben behaald als ruimtelijke kwaliteit hebben behouden. Nu ben ik vooral benieuwd wat voor vervolgstappen we kunnen nemen. Zijn er vragen?

[redacted]/Diemen: Diemerscheg, maar ook stukje deelgemeente Zuidoost (Gaasperplas en Science Park). Als je het hebt over diemerscheg zijn er ook zoeklocaties voor gemeentegoed Diemen. Kijk je daar ook naar? Hoe kunne we elkaar voeden?

[redacted] Is belangrijk omdat we weten dat gebieden overlappingen hebben en er zoekgebieden zijn die grensoverschrijdend zijn. Dan moeten we lekaar vinden en kijken hoe we daar ook in kunnen samenwerken.

[redacted] Dit is dan het Amsterdamse traject. Misschien kan je je vraag concretiseren wat je van buurgemeenten zou willen?

[redacted] We zouden geholpen zijn met wat er al ligt, op het schaalniveau, en daarin elkaar op de hoogte te houden en waar actuele veranderingen zijn.

[redacted] Zoekgebieden zoals ze nu zijn zijn een aantal mogelijkheden in. Ruimtelijke structuur is niet afhankelijk van huidige afbakening. We moeten zoeken naar een balans erin; aan de ene kant binnen de kaders, maar ook als we een mogelijkheid zien in de ruimtelijke structuur binnen Weesp of Diemen, we daar voorstellen in doen. En die dan bespreken. Misschien kunnen we de ruimtelijke structuur daarin versterken. Dat zou in de tweede ronde waarbij de experts richting geven en het lokale wordt meegenomen naast elkaar gelegen kunnen worden.

[redacted] Ik vind het nog niet zo duidelijk wat je nu dan zou willen. We kunnen allerlei gegevens over die zoekgebieden over de schutting gooien. Is dat dan wat je wilt? Wil je een gesprek erover? Wil je mensen uit Diemen die er een mening over hebben? Zoeken hoe jullie geholpen zijn?

[redacted] Lokale informatie van zoekgebieden zoals we die nu hebben gedefinieerd. Aan de andere kant in gesprek gaan met landschapsontwerper over ruimtelijke kwaliteit.

[redacted]: Alle ruimtelijke mensen die ik vanuit Weesp naar buiten schuif zitten waarschijnlijk in jullie team. Vanuit de raad is de vraag of Amsterdam goed op zn netvlies heeft wat de kavels zijn in Weesp? Het is handig om de meest up to date tekeningen zijn. [redacted].

[redacted] Begrijp ik goed dat jullie naar dit soort info op zoek zijn? Laatste ontwikkelingen voor woningbouwgebieden…

[redacted] Is een concreet voorbeeld van lokale informatie zoekgebieden. Voorbeeld van ruimtelijke structuur is als een landschapper lijnen zet dat we daar ook van op de hoogte zijn. Ruimtelijke structuur is vaak op grote schaal.

[redacted] Zoekgebieden liggen vaak binnen NNN gebieden, Bijzonder Provinciaal Landschap, maar dat is al bekend.

[redacted]: Voor Noorder IJplas ook nog groen structuur plan wat daar uitspraken over doet.

[redacted]: Voor Noorder IJplas en Cornelis Douwesplein moet geïnventariseerd worden wat al formeel is vastgesteld, en wat nog in de pijplijn zit aan zachte opgaven. Het plan waar jij nu aan refereerde zegt mij nu niks.

Hoofdgroenstructuur.

Presentatie Groep 2

_ zelfde presentatie als zojuist _

[redacted] Wat heb je nodig?

[redacted] Eerste is belangrijk dat we op de hoogte zijn van elkaars actuele veranderingen. Gaat ook over informatie ophalen. In goed overleg met buurgemeenten en stadsdelen elkaar versterken. Wordt in sommige gemeenten al gesproken van clusters die over grenzen heengaan. Ik kan me ook voorstellen dat jullie bepaalde meningen hebben over wat er in Amstedam gebeurt en wel/niet goed gaat.

[redacted]: Ik zat vragend te kijken. Verdorie, de inspanningen die nu gedaan worden zien er goed uit. Tegelijk denk ik oh my god. Hoe krijg ik de collega's in mn organisatie erin mee qua capaciteit. Het komt op weinig mensen neer. De mensen die al betrokken zijn in oost, ook bewoners, zullen in stedelijke groepen terechtkomen. Ik ben wel benieuwd wat andere collega's ervan vinden. De inzet en producten vind ik goed. Maar hoe voorkomen we dat we straks teleurgesteld zijn omdat we hebben overvraagd. Ik vind dat echt een dilemma.

[redacted]?: Hoe zorg je dat capaciteit goed is? Mooie lijst van groepen die jullie hebben. Ik mis jongeren/kinderen. Inclusiviteit is belangrijk. Worden vaak vergeten en zouden een belangrijke stem moeten hebben.

[redacted] Ook in dit traject?

[redacted] Ja, ik denk dat het belangrijk is om jongeren op tijd te betrekken. Ik zou pleiten voor wat meer inclusie in brede zin.

[redacted] Dat is wat we beogen door het NPBO te vragen. Die brede samenstelling realiseren is belangrijk, maar ook duidelijk signaal aan ons.

[redacted]: Ik vind hoe er tot nu toe gewerkt is prettig werken. Afstemming op ambtelijk niveau, en ook burgers van buurgemeenten betrekken. Bij de vorige presentatie sluit de methodiek minder aan bij bewoners van Ronde Venen. Andere methodieken sluiten er wel bij aan. Het is wat homogener qua inwoners. Mensen in Abcoude, dichtstbijzijnd bij zoekgebieden, zijn hoogopgeleid, betrokken en makkelijk te bereiken.

[redacted] Mooi wat [redacted] zei; jongeren zijn belangrijk. Hoeft niet bindend iets te zijn, maar kan wel inspirerend zijn. Kan ook helpen om richting te geven. Gaat ook om: wat zijn de signalen die wij krijgen van alle gebruikers uit het gebied om ons te voeden en positieve meerwaarde te creëren? Wel ambitieus binnen zo'n korte tijd.

[redacted] Heel veel op de planning. Maak keuzes erin. Wij hebben ook een project met jongeren gedaan. Via een app konden ze swipen wat ze wel en niet wilden. Uitkomsten waren leuk en positief. Maar is het alleen maar leuk of…? Richt het ook op dat je er iets aan hebt. Swipocratie via Milieufederatie Utrecht.

[redacted] Lespakketten zitten meestal zo vol dat het lastig is op korte termijn iets toe te voegen.

[redacted] Volgens mij is beste wat we kunnen doen kijken of er activiteiten staan gepland bij stadsdelen en daarop aansluiten. Stel er wordt iets georganiseerd rondom duurzaamheid is het wellicht mogelijk om daarbij aan te sluiten. Waar een aanknooppunt is (de Jungle organiseert maandelijks een debat) kan je kijken of je daarbij kan aansluiten. Op die manier.

[redacted] We merken in gesprekken dat er maatwerk per gebied is. In Oost wordt een maakbank ingericht. Ma.ak020 proces aan klankbordgroep. In Noord twee zoekgebieden in verschillende fases. In Nieuw-West wel klankbordgroepen. In Zuidoost voorsorteren op gebiedsproces Diemerscheg.

RES team; 2 per windrichting. Zelfde per thema.

Wat is de volgende stap? Best snel een eerstvolgende sessie in verschillende windrichtingen. Moet misschien wel een uur zijn eens in de twee weken. Gedeelde verantwoordelijkheid. Of nou een stadsdeel dat op zich neemt… we moeten in maatwerk tot een oplossing komen. Ik zag veel praktische dingen. Team van [redacted] wilt inzicht in ruimtelijke aspecten waar we zelf geen inzichten in hebben. Waar is beweging vanuit lokale context? Laten we zoveel als mogelijk aanhaken bij activiteiten die gepland staan. Activiteiten onder de aandacht brengen, netwerk ontsluiten, en nieuwe mensen te betrekken. Capaciteit is nog een groot vraagteken. Hoe gaan we dat doen? Het is aan ons als RES team om scherp te maken wat we op welk moment verwachten. Ik ben zelf ook bezig ondersteuning te krijgen van servicepunt duurzame energie.

[redacted] Heel veel praktische vragen, maar ook praktische tips. Vraagt om vervolggesprek. Zo snel mogelijk per zoekrichting bij elkaar komen. Wat zijn nou goede locaties om die workshops te organiseren. Wat betreft capaciteit, ik ben ook van de pragmatische indeling. Heel veel van de productie is belegd. We hebben jullie vooral nodig voor input. Voor buurgemeenten kijken waar zij aansluiten.

TUINPARK
Buikslotermeer

Volendammerweg 305
1027EA AMSTERDAM

bestuur@tuinparkbuikslotermeer.nl
www.tuinparkbuikslotermeer.nl

Opgericht 30 september 1963
Afdeling van de Bond van Volkstuinders Amsterdam

Gemeente Amsterdam
Mevrouw M. van Doorninck,
wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid

Amsterdam, 22 juni 2021

Betreft: Afspraak en tuinparken zijn kwetsbare objecten met maatschappelijke en natuurwaarden

Geachte mevrouw Van Doorninck,

Wij danken u voor de toelichting op het RES-proces in uw brief van 17 mei jl. Daarnaast danken wij u voor het beantwoorden van het Raadsadres ANT d.d. 18 mei 2021.

Inzake het standpunt van de tuinparken dat zij een kwetsbaar object zijn, heeft u ook een brandbrief van de WindAlarm actiegroep Tuinparken ontvangen. Deze brief hebben wij ondersteund. Uw reactie op deze brief zien wij ook graag tegemoet.

Gezien uw bereidheid met ons in gesprek te gaan, maken wij graag een afspraak met u, bij voorkeur op één van onze tuinparken. Wij zullen daartoe contact opnemen met uw secretariaat.

Op dit moment zullen wij inhoudelijk alleen op een enkel hoofdpunt ingaan.
In het aankomende gesprek willen wij u onze specifieke situatie en ligging onder uw aandacht brengen in relatie tot de mogelijke effecten van windturbines (van 2 kanten geluid en hinder: A10 van de ene kant, windturbines van de andere kant, reële kans op onaanvaardbare geluidsoverlast in de nacht, gezondheidsrisico's, etc..). Wij hopen en verwachten dat u hierdoor gaat inzien dat tuinparken door de gemeente als geluidsgevoelige objecten aangemerkt dienen te worden. Mogelijk geeft dit kansen om samen met u te streven naar geluidswallen met zonnepanelen langs de noordkant van de A10, zoals uw partijgenoot Jasper Groen onlangs ook suggereerde. Dit als alternatief voor windturbines.

In uw reactie op het raadsadres bent u op enkele door ons gestelde vragen niet ingegaan. Daarom gaan wij hierbij in op het afgelopen proces, door u beschreven in uw brief van 17 mei jl., inzake het tot stand komen, prioriteren en verkleinen van zoekgebieden/ voorkeursgebieden voor windenergie.

Daarbij is namelijk voorbij gegaan aan een aantal aspecten. Hierdoor zijn de tuinparken ons inziens ten onrechte in de huidige situatie terecht gekomen waarbij de landschappelijke strook naast de tuinparken serieus zoekgebied is geworden. Het gaat hierbij samengevat om het volgende. De tuinparken zijn niet gezien/uitgenodigd als stakeholder in de beginfase van het RES-traject in 2019. Er is door het RES Team Amsterdam in het RES-traject blijkbaar niet ingebracht dat tuinparken met verblijfsmogelijkheid kwetsbare objecten zijn, zoals overigens ook al in de Milieueffectrapportage bij de Windvisie2012 is gesteld. In het Pondera-rapport is ook voorbijgegaan aan het gegeven dat de tuinparken langs de A10 kwetsbare objecten zijn. Zoekgebieden zijn over delen van tuinparkgebieden heen getekend, de bandbreedte risicozonering is evenmin ingetekend.

Daarnaast heeft de suggestieve naamgeving van zoekgebied 3 A10 Noord en bijbehorende beschrijving "tussen de A10 en de hoogspanningsmasten" een verkeerd beeld opgeroepen. Het geeft een industrieel beeld en gaat zo voorbij aan landschappelijke en natuurwaarden. Zoekgebied Waterland**/**Zwartegouw en bijbehorende beschrijving “tussen Zwartegouw en hoogspanningsmasten in Waterland" was toepasselijker geweest.

Wij verwachten bovenstaande binnenkort mondeling nader te kunnen toelichten.

Voorts zijn wij van mening dat er meer nieuwe volkstuinen in Amsterdam moeten komen.

In afwachting van uw reactie.
Met vriendelijke groet,
Namens de ANT

[redacted],
Secretaris/vicevoorzitter Tuinpark Buikslotermeer

correspondentieadres: Tuinpark Buikslotermeer,
secretaris@tuinparkbuikslotermeer.nl

cc Bestuur Bond van Volkstuinders

Opzet brieven

Versturen van raadsbrief, week van 12 juli, :
Aan: iedereen die vanuit de belangengroepen uitgenodigd was om mee te denken in mei en juni.

Betref: Informatie reflectiefase RES/wind

Beste deelnemer,
U heeft in mei en juni deelgenomen aan bijeenkomsten waarin we uw input over de reflectiefase van de RES opgehaald hebben. Dit hebben we verwerkt in een aanpak op hoofdlijnen. Daarover hebben we vandaag ook de gemeenteraad geïnformeerd. Bijgevoegd vindt u de brief die de raadsleden hebben ontvangen, de gemeente zal zelf hierover ook de pers informeren.

We danken u zeer voor uw bijdrage en uw tijd om mee te denken! Behartigt u belangen als vertegenwoordiger van een organisatie? Dan ontvangt u een aparte e-mail met informatie hoe deze organisatie verder betrokken kan zijn. Bent u betrokken als burger, dan kunt u via de nieuwsbrief duurzame energie op de hoogte blijven wanneer en hoe we uitnodigen voor de activiteiten in het proces van de reflectiefase. U kunt zich ook inschrijven voor de nieuwsbrief van de energieregio NHZ, ook zij zullen activiteiten organiseren waar input gegeven mag worden.

We kijken uit naar uw verdere betrokkenheid!
Hartelijke groet en een fijne zomer,

[redacted]

Met opmerkingen [redacted] @[redacted] kan je hier exacte data in zetten?

Met opmerkingen [redacted]]: [redacted]: Nog responsiever maken.

Nog aanvullende zin over:
We hebben gemerkt dat er veel belangstelling is, veel behoeftes die heel erg uiteen lopen, daarom verschillende type activiteiten voor verschillende mensen, er is zeker nog ruimte om ook nog verder mee te denken over het proces en de inhoud.

Met opmerkingen [redacted] Nog link invoegen?

Met opmerkingen [redacted] Link invoegen?

Raadsbrief pfh:

- Info brief pfh over raadsbrief en
- Over ondersteuningsstructuur/ teampje per stadsdeel.
- Aftrap met pfh. Wordt gepland.

Beste [redacted] en [redacted]
(in cc aan de programmamanagers [redacted] *(?)/* [redacted] *).*
Afgelopen weken hebben we met jullie de aanpak voor de reflectiefase RES besproken. Met de bijgevoegde brief zijn vandaag de raad, belangenorganisaties die input geleverd hebben en de pers geïnformeerd over de beoogde aanpak.

We willen in september voortvarend starten. Zoals eerder aangegeven hebben we per stadsdeel daarvoor een coördinator met een klein team nodig en willen we met u als portefeuillehouder een aftrap organiseren. Ook zullen we optimaal gebruik maken van het netwerk in het stadsdeel voor een lokale klankbordgroep.

We nemen hiervoor zelf contact op met de collega's in de stadsdelen en jullie secretariaten. Mochten jullie nog specifieke wensen hebben voor het betrekken van partijen die nog niet in beeld zijn, geef deze vooral door of attendeer ze op het proces van de reflectiefase.

[bij brief Ronald Mauer: Met [redacted] van de OV Westpoort is contact geweest en hij zal deelnemen aan de klankbordgroep in de reflectiefase. *].*

Ik wens jullie een hele fijne zomer en kijk uit naar de samenwerking in het najaar!
Hartelijke groet, [redacted]

Brief info stedelijke klankbordgroep:
Aan:

- **alle relevante STEDELIJKE groepen die bij de RES / wind betrokken waren/ zijn.**
- **Jong RES,**
- **Amsterdam Wind,**
- **Windalarm,**
- **Milieu en natuur federatie NH,**
- **LSA bewoners,**
- **MKB Amsterdam**
-

Wanneer: gaat eruit wanneer de raadsbrief verstuurd is.

Beste Amsterdammer of belanghebbende,
In de afgelopen maanden heb je op de een of andere manier als vertegenwoordiger van een groep belanghebbende bij de zoekgebieden voor windenergie bij de gemeente je wensen of zorgen ingebracht.

De gemeente Amsterdam vindt de inbreng van haar bewoners en bedrijven essentieel in de energietransitie. Daarom komt vanaf september een reflectiefase. In deze fase bestaat er volop de mogelijkheid om nog een keer mee te denken en input te geven. Voor dit proces nodigen we belanghebbenden uit om input te geven in een klankbordgroep. Er komen verschillende groepen: een groep voor het proces in de stad, een groep voor vragen over gezondheid en lokale groepen waarin we ook buurgemeenten betrekken.

Als coördinator van de RES in Amsterdam nodig ik je uit om deel te nemen in de stedelijke klankbordgroep. Deze groep zal input geven op de activiteiten die we de komende maanden uitvoeren. Ook zal input worden gegeven op de producten: het afwegingskader, de richtlijnen voor participatie en voor gemeentesturing.

De groep zal een vaste samenstelling hebben en gezamenlijk input geven. Per organisatie vragen we een vaste vertegenwoordiger. Mocht jij niet kunnen of willen deelnemen, wil je aangeven, wie we dan van je organisatie kunnen vragen? We verwachten hiervoor gemiddeld ongeveer twee uur tijdsinzet per twee weken, tussen begin september en half november. De klankbordgroep **start op 2 september en zal elke tweede donderdag van 16:00-18:00 uur bij elkaar komen (data invoegen)**. We kunnen nu nog niet aangeven of deze bijeenkomsten fysiek of digitaal zullen zijn. Bij de eerste bijeenkomst zal de wethouder u welkom heten.

We kijken uit naar uw betrokkenheid! Mocht u in de tussentijd nog vragen hebben, kunt u bij xxx terecht.

Met opmerkingen [redacted] Dit zal fysiek waarschijnlijk niet mogelijk zijn, kunnen we een korte video boodschap van haar opnemen?

Met opmerkingen [redacted] Via RES amsterdam?

Ik wens u een fijne zomer en tot ziens in september!
[redacted]

1. Vertegenwoordiging van stedelijke belangen,
2. Tijdsinzet, (regelmatig 2 uur / sessie)
3. Planning, etc. (ongeveer iedere twee weken) tussen begin sept en eind oktober.
4. Eerste bijeenkomst: 2 september
5. Spelregels (via [redacted]

Brief info lokale groepen:

a) **Mail naar lokale collega's per stadsdeel!**

Beste [redacted] en [redacted]
Mijn collega [redacted] en ik hebben de afgelopen weken met jullie en de portefeuillehouders gesprekken gevoerd over de reflectiefase. Na aanleiding van de gesprekken met jullie en anderen richten we momenteel het proces en de organisatie in.

We verwachten van elk stadsdeel een coördinator RES, die ondersteund wordt door een klein team met o.a. een communicatieadviseur, de gebiedsmakelaars en gebiedscoördinatoren (afhankelijk hoe het stadsdeel ingericht is) die lokale kennis over belangengroepen en lokale kenmerken kan inbrengen. Je gaat vanuit je stadsdeel input leveren op de beoogde activiteiten, zoals de raadpleging. We verwachten om eens in de twee weken bij elkaar te komen, gedurende twee uur. We vragen ook collega's uit buurgemeenten aan die besprekingen deel te nemen, omdat ook hun bewoners input kunnen leveren. Daarnaast zullen we een aantal keer met een lokale klankbordgroep (ca. 4 bijeenkomsten) de inhoud en het proces bespreken. Alle overige belanghebbenden en geïnteresseerden worden via de nieuwsbrief op de hoogte gehouden

Met opmerkingen [redacted] De gebiedsmanager en bestuursadviseur staan er nu niet in , wel nodig? Moeten betrokken zijn, maar niet deel uit maken van dit team.

Apart van deze lokale werkgroep en de lokale klankbordgroep zal een stedelijke werkgroep het traject van de gezondheidseffectanalyse nader uitwerken.

Voor een geslaagde start in september hebben we **snel drie dingen van je nodig**:

1. **Wie moeten we uitnodigen voor de lokale werkgroep** in je stadsdeel? Geef ajb naam, functie en contact gegevens door, dan kunnen we de bijeenkomsten inplannen.
2. **Wie zijn de meest belangrijke lokale (georganiseerde) belanghebbende** in je stadsdeel? Het RES team zal hen mede namens het stadsdeel uitnodigen om in een lokale klankbordgroep deel te nemen.
3. Vanuit team RES plannen we een **startbijeenkomst met de portefeuillehouders** via de secretariaten van de bestuurders. Wil je ajb. uitleg geven, mochten daar vragen zijn?

Met opmerkingen [redacted] Interne stadsdeelwerkgroep? Of bij de eerste bijeenkomst van de lokale klankbordgroep? Tweede lijkt me beter.

Tot slot, tijdens de gesprekken is duidelijk naar voren gekomen, dat jullie onvoldoende capaciteit hebben, om zelf activiteiten te organiseren. We laten jullie zsm weten hoe we dit denken op te lossen.

Tijdens de vakantie kan je terecht bij [redacted], [redacted] en [redacted] terecht voor meer informatie. Voor nu alvast een fijne zomer en tot ziens half augustus!

Hartelijke groet, [redacted]

b) **Buurgemeenten,**

Beste collega,
Na vaststelling van de RES zijn we gestart met de voorbereiding van de reflectiefase. Je hebt hieraan al een bijdrage geleverd door je deelname aan de "preconstructie".

We gaan in het vervolgproces heel lokaal met elkaar werken, om je inbreng zo relevant mogelijk te maken.
Ik nodig jou (of je collega) daarom uit om deel te nemen aan de lokale werkgroep, die het traject zal begeleiden. Deze groep komt eens in de twee weken bij elkaar gedurende twee uur. We verwachten inclusief de voorbereiding en afhankelijk van het traject in jouw gemeente een inzet van gemiddeld 4 uur / week. Dit is inclusief de voorbereiding en afstemming intern, of met externe stakeholders uit jouw gemeente. Want naast de werkgroep zullen we ook een lokale klankbordgroep om hun bijdragen vragen met partijen uit jouw gemeente, indien relevant.

Wil je voor een succesvolle start in september snel het volgende aan ons doorgeven:

- Wie neemt vanuit jou gemeente deel in de lokale werkgroep? Ben jij dat of beter een collega?
- Welke belangenorganisaties moeten vanuit jou deelnemen aan een lokale klankbordgroep?

Dank voor je snelle feedback!

Tijdens de vakantie kan je terecht bij [redacted] of [redacted] voor meer informatie. Voor nu alvast een fijne zomer en tot ziens half augustus!

Hartelijke groet, [redacted]

c) **Lokale klankbord groep**

Beste belanghebbende,
Je hebt eerder input geleverd op de Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid en de windzoekgebieden van Amsterdam. Graag nodig ik je met deze e-mail uit om voor de vervolgfase deel te nemen in de lokale klankbordgroep!

Met opmerkingen [redacted] Dit moet eigenlijk persoonlijk per stadsdeel, toch?

De gemeente Amsterdam vindt de inbreng van haar bewoners en bedrijven essentieel in de energietransitie. Daarom komt vanaf september een reflectiefase. In deze fase bestaat er volop de mogelijkheid om nog een keer mee te denken en input te geven. Voor dit proces nodigen we belanghebbenden uit om input te geven in een klankbordgroep. Er komen verschillende groepen: een groep voor het proces in de stad, een groep voor vragen over gezondheid en lokale groepen waarin we ook buurgemeenten betrekken.

Als coördinator van de RES in Amsterdam en mede namens de stadsdelen nodig ik je uit om deel te nemen in de lokale klankbordgroep. Deze groep zal input geven op de activiteiten die we de komende maanden uitvoeren. De groep zal een vaste samenstelling hebben en gezamenlijk input geven. Per organisatie vragen we een vaste vertegenwoordiger. Mocht jij niet kunnen of willen deelnemen, wil je aangeven, wie we dan van je organisatie kunnen vragen?

We verwachten hiervoor gemiddeld ongeveer twee uur tijdsinzet per twee weken, tussen begin september en begin november. De data voor bijeenkomsten worden bekend gemaakt, als alle deelnemers bekend zijn, het tijdstip zal naar verwachting liggen aan het einde van de middag (16:00-18:00), maximaal drie tot vier keer. We kunnen nu nog niet aangeven of deze bijeenkomsten fysiek of digitaal zullen zijn.

We kijken uit naar uw betrokkenheid! Mocht u in de tussentijd nog vragen hebben, kunt u bij xxx terecht.

Met opmerkingen [redacted] Via RES amsterdam?

Ik wens u een fijne zomer en tot ziens in september!

Input[redacted]
Input[redacted]

4. Input stadsdelen.
5. Aftrap volgt pas op moment dat namen bekend zijn. .

Nummer < *automatisch* >

Directie < *automatisch* >

Gemeente Amsterdam

<naam commissie – automatisch > **Commissie**

Voordracht voor de Commissie van < 9 september 2021 >

TER KENNISNAME

Portefeuille
Agendapunt
Datum besluit

Duurzaamheid
< *automatisch* >

Onderwerp
Informeren over voortgang Reflectiefase Regionale Energiestrategie (RES) middels raadsinformatiebrief.

De commissie wordt gevraagd
Kennis te nemen van de raadsinformatiebrief over de voortgang van de reflectiefase in de bijlage.

Wettelijke grondslag
Gemeentewet Artikel 169 van de Gemeentewet: informeren van de Raad

Bestuurlijke achtergrond
Op 27 mei 2021 heeft de raad ingestemd met de Regionale Energiestrategie 1.0 Noord-Holland Zuid. Wethouder van Doorninck heeft namens het college aangegeven de raad voor het zomerreces te willen informeren over de aanpak van de reflectiefase.

Reden bespreking

Uitkomsten extern advies
In bijgaande raadsbrief staat een indruk van de opgehaalde informatie bij partners en belanghebbenden tot nu toe en de aanpak op hoofdlijnen voor de reflectiefase.
Dit proces zal verder in overleg met de betrokkenen worden vormgegeven. Tijdens de reflectiefase wordt een nieuwe dialoog gestart met bewoners en belanghebbenden.

Geheimhouding

Uitgenodigde andere raadscommissies

Wordt hiermee een toezegging of motie afgedaan?
Nee

Welke stukken treft u aan?

Registratienr.	Naam
< *automatisch* >	< *Bestandsnaam / wordt automatisch overgenomen* >

Behandelend ambtenaar of indienend raadslid
Ruimte en Duurzaamheid,
[redacted], [redacted], [redacted]@amsterdam.nl

Beste leden van de gemeenteraad,
Op 27 mei heeft een meerderheid van uw raad ingestemd met de Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid. Ik heb toen aangegeven u voor het zomerreces te willen informeren over de route die we zullen volgen met de reflectiefase.

De reflectiefase is ingelast om de dialoog met de stad te zoeken na een periode van intensief maatschappelijk debat waarin ook veel zorgen geuit zijn. Het vertrekpunt hiervoor is de Amsterdamse ambitie voor windenergie, zoals recent vastgesteld in de RES 1.0. Ook zullen de wensen van uw raad in deze fase mee worden genomen, zoals geuit in motie #X naam naar fysieke bijeenkomsten en motie #x naam over het houden van een evaluatie. Dit traject van de reflectiefase vereist een lerende en reflectieve aanpak. Niet elke stap kan nu al tot in detail worden ingevuld, gezamenlijk zal dit gedurende de looptijd met belanghebbenden worden ingevuld. Nadrukkelijk heeft de gemeente oog voor de diversiteit van inwoners zodat we kennis nemen van verschillende perspectieven. In deze brief geef ik u meer informatie over de aanpak op hoofdlijnen voor de reflectiefase. Ik verwacht na het reces een collegebesluit te kunnen nemen over de plan van aanpak.

Met opmerkingen [redacted] Zin loopt nog niet.

Input opgehaald bij groot aantal belanghebbenden voor aanpak reflectiefase
We constateren dat de behoefte om mee te praten en mee te doen groot is onder alle groepen, echter verschilt de visie en behoefte hoe dat te doen enorm. In mei en juni is input opgehaald bij belanghebbenden voor de reflectiefase, daaruit blijkt dat de visie op reflectie fase, problematiek, behoeften én belangen zeer uiteen lopen. Sommigen willen eerst de evaluatie participatie en dan pas verder, anderen willen direct aan de slag met in kaart brengen zoekgebieden; Sommigen willen eerst nut en noodzaak discussie voeren, anderen willen nu concreet in dialoog met lokale direct-betrokkenen; Sommigen willen vooral aan de slag met joint fact finding op gezondheid (HIA), anderen willen aan de slag met samen oplossingen ontwerpen.

Groot interesse bij RES partners
Ook bij mede overheden constateren we veel belangstelling in gezamenlijk doorlopen van de reflectiefase. Er is grote behoefte aan beleidsafstemming in grensgebieden van de RES. Een bijzondere rol komt de stadsdelen toe, waar ook een groot deel van de dialoog zal plaats vinden. Zij zullen nog sterker dat tot nu toe onderdeel van de aanpak worden.

Met opmerkingen [redacted] Beter vervangen, is onduidelijk. "ik" als zijnde de wethouder? Of gemeente Amsterdam?

Verbinden van drie schaalniveaus
De reflectiefase zal inzichtelijk maken hoe landelijke wet- en regelgeving en aanvullende bepalingen, zoals het landelijk afwegingskader RES met gemeentelijke beleidsambities en wensen en lokale wensen en inzichten verbonden zijn. Parallel zullen randvoorwaarden op deze drie schaalniveaus landelijk, stedelijk en lokaal besproken worden, waarbij wet- en regelgeving een harde randvoorwaarde zijn.
Sheet uitleggen / toevoegen met de drie schaalniveaus.

Drie producten: afwegingskader en richtlijnen voor participatie en governance
In de reflectiefase wordt toegewerkt naar drie producten: een afwegingskader, richtlijnen voor participatie en richtlijnen voor governance . Deze producten zijn input voor de vervolgstappen.

- Het afwegingskader bevat kenmerken die een rol moeten spelen bij de besluitvorming over concrete locaties in de zoekgebieden.
- Richtlijnen voor participatie gaan over hoe belanghebbenden betrokken worden. Deze richtlijn bevat "spelregels" voor alle betrokkenen, waaronder belanghebbenden, initiatiefnemers, gemeente en RES partners tijdens het opstellen van het participatieplan, de projectvoorbereidingsfase en de realisatiefase. Inzichten uit de evaluatie worden daarin opgenomen. De evaluatie 'an sich' is een tussenproduct in dit proces.
- Ten derde worden richtlijnen voor governance uitgewerkt, waarin met name de regierol van de gemeente nader beschreven is. Deze richtlijn geeft informatie over relatie van de gemeente tot belanghebbenden in de brede omgeving en tot de initiatiefnemers. Zij geeft ook informatie over de verhoudingen en afstemming tussen RES partners en mede-overheden zoals buurgemeenten en stadsdelen.

Het afwegingskader
Het afwegingskader beschrijft landelijke kaders en wetgeving, stedelijke kaders van gemeente Amsterdam en lokale criteria. Om deze informatie op te halen zijn verschillende type activiteiten beoogd, zowel stedelijk als lokaal.
Tijdens de reflectiefase zal het afwegingskader met erbij horende kenmerken uitgewerkt worden met kenmerken voor de hele stad en een kader met lokale kenmerken per zoekgebied. De relevante kenmerken worden tijdens de reflectiefase benoemd, maar nog niet voor locaties concreet ingevuld. Het is denkbaar dat de verzamelde informatie voldoende kader geeft voor het opstellen van een Notitie Rijkwijdte en Detailniveau, als opmaat naar een initiatief en een locatiekeuze.

Met opmerkingen [redacted] @[redacted] Is deze zin duidelijk?

Activiteiten
Beoogd hoeksteen van het traject is een participatieve waardenevaluatie[1] . Door deze raadpleging kunnen ook dilemma's voorgelegd worden en achterliggende motivaties transparant worden en zo invloed krijgen bij besluitvorming. Ook de evaluatie kan hieraan gekoppeld worden. [hoort in volgende alinea] Ook wordt gedacht aan dialoogsessies, etnografisch[2] onderzoek waarin de lokale leefwereld van bewoners beschreven wordt, beleidsanalyse, simulaties/ visualisaties, natuurwaarden onderzoek, mogelijk ook in vorm van excursies, thematische gesprekken en joint fact finding. Doorlopend wordt dit gefaciliteerd door informatievoorziening, zowel algemeen als specifiek per zoekgebied).

Aparte trajecten voor gezondheid, ruimtelijke kwaliteit en natuurwaarden
Tijdens de verschillende activiteiten komen ook specialistische onderwerpen aan de orde. Deze worden begeleid door experts. In ieder geval zal gewerkt worden aan de volgende trajecten:

- Een gezondheidseffectscan (GES)[3] waarvoor de aanpak inclusief de samenstelling van een onafhankelijke commissie met onder ander medische experts in de reflectiefase nader uitgewerkt wordt ook in samenwerking met het landelijk expertisepunt van het RIVM geluid bij windturbines en de GGD, @[redacted] ajb akkoord/ nader invullen

Met opmerkingen [redacted] @[redacted] wil jij ook meelezen of dit de lading dekt van wat we eerder hebben toegezegd?

Met opmerkingen [redacted] We zeggen dat we in de volgende fase geluidsimulaties inzetten: waar hoort dat terecht? Is niet deel van RIVM traject, maar moet lokaal gebeuren.

[1] Link naar pwe filmpje
[2] Wat is etnografisch onderzoek? Nader duiden @[redacted]
[3] GES is de Nederlandstalige benoeming van een Health Impact Assessment, zoals toegelicht in een brief aan uw raad op 20 april.

- Een ruimtelijk kwaliteitskader dat kenmerken geeft ten aanzien van de beoordeling van de bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit van windturbines op mogelijke locaties in de zoekgebieden. Hiervoor wordt lokaal input opgehaald en gebruik gemaakt van o.a. het etnografisch onderzoek, en visualisaties/ simulaties. @[redacted] ajb akkoord.
- Een natuurwaarden- en natuurbelevingsonderzoek, waar specialistische expertise ingezet wordt en o.a. samenwerking gezocht wordt met het team van stadsecologen. @[redacted] ajb akkoord.

Wie stelt het afwegingskader op?
De kenmerken voor het afwegingskader worden uitgewerkt met een brede groep belanghebbenden waaronder bewoners en bedrijven uit Amsterdam en de buurgemeenten, met de stadsdelen, hun wijkteams en anderen, de RES partners zoals de energieregio NHZ, de provincie, Waterschappen en Liander. Ook de energie coöperaties van Amsterdam Wind, kennisinstellingen zoals bijv. het RIVM, de TU Delft en de GGD worden betrokken. De oproep om mee te doen zal breed worden gedeeld, zie communicatie en aanpak voor nadere details. Ook uw raad wordt uitgenodigd actief deel te nemen.

Doelgroep bestuur en raad
Het afwegingskader dient uiteindelijk ertoe om bestuur en raad hulp te bieden bij het besluit. Tevens geeft het een leidraaf voor het gewenste product en leidt dit kader tot transparantie en zekerheid bij belanghebbenden over de te verwachte informatie. Tot slot zullen alle uitvoerenden zich aan het afwegingskader moeten committeren.

Richtlijnen participatie, extra aandacht voor evaluatie
De richtlijn geeft informatie die relevant is om te betrekken bij het opzetten van de participatie. Zij helpt bij het uitwerken van het participatieplan door initiatiefnemers, en zij helpt bij het beoordelen van het participatieplan en verdere participatiestappen door de raad. De richtlijn participatie bevat geen kant en klaar plan van aanpak voor een participatieplan voorgelegd, maar doet uitspraken over het resultaat. De richtlijn beschrijft wettelijke kaders en normen, de landelijke kaders klimaatakkoord zoals o.a. 50% lokaal eigendom, en stedelijke beleidskaders en moties van uw raad. Tot slot wordt ook dit aangevuld door input van belanghebbenden stedelijk en op locatie: wat is belangrijk voor participatie?

Activiteiten
Mogelijke activiteiten zijn erop gericht om verschillende bestaande kaders in beeld te brengen. Ook zijn dialoogsessies geschikt om zowel stedelijk als lokaal op te halen, wat belanghebbenden belangrijk vinden bij participatie en wat energie-coöperaties/ initiatiefnemers nodig hebben. Ook wordt afgestemd over de verwachtingen en vragen aan de gemeente. Hiervoor kunnen ook een deel van de activiteiten zoals beschreven onder "afwegingskader" ingezet worden.

Uw raad heeft gevraagd het participatie- en communicatieproces te evalueren en te kijken naar verbetermogelijkheden in het vervolg[4]. Deze evaluatie wordt onderdeel van de activiteiten om te komen tot richtlijnen voor participatie. De vraagstellingen worden o.a. samen met belanghebbenden bedacht. De evaluatie zal als apart tussenproduct opgeleverd worden aan uw raad.

[4] Invoegen nummer naam motie.

Bij de activiteiten ten behoeve van richtlijnen over participatie zullen dezelfde groepen betrokken worden als bij het opstellen van het afwegingskader. Ook de richtlijnen voor participatie zijn gericht op beoordeling tijdens de besluitvorming en daarmee primair gericht op bestuur en raad.

Richtlijnen governance,
Een richtlijn over governance geeft de samenwerking met de andere overheden vorm (provincie, buurgemeenten, RES regio), zij geeft inzicht in de regierol van de gemeente en stelt spelregels op hoe met elkaar omgaan. Zij beschrijft de spelregels voor samenspel, de gezamenlijke benodigde kennisopbouw, deelt (participatie) ervaringen en geeft aan of en zo ja, waar gezamenlijke governance richting andere overheden nodig is.

Activiteiten
Mogelijke activiteiten zijn erop gericht om besluitvorming af te stemmen en beleid te coördineren, indien mogelijk. Met o.a. de methodiek van preconstructie wordt in kaart gebracht wat de volgordelijkheid van besluiten is en wat mogelijke inter-afhankelijkheden zijn, mogelijke beleidstegenstellingen worden hieruit duidelijk en ook waar kennis benodigd is. Vervolgens worden afspraken gemaakt hoe om te gaan met deze tegenstellingen.

Met opmerkingen [redacted] Vind ik te uitgebreid voor de raad.

Deze activiteiten worden uitgevoerd met o.a. de mede-overheden, o.a. RES partners en buurgemeenten, de stadsdelen en verschillende directies/ afdelingen van de gemeente.

Doelgroep van de governance richtlijn is het bestuur en uitvoerenden, maar ook initiatiefnemers, belanghebbenden en raad wordt daarmee duidelijkheid geboden.

Aanpak reflectiefase groeiproces in stappen
Het moge duidelijk zijn: na het intensieve proces van opstellen en besluitvorming rond de RES met uiteenlopende belangen moet het eigenaarschap en het vertrouwen in het vervolgproces groeien. Om nu, vijf weken na vaststelling van de RES een plan van aanpak voor te leggen waar op voorhand iedereen geheel achter staat is nog een brug te ver.
De voorliggend beschreven aanpak processchets is een verzameling van activiteiten waar zoveel mogelijk tegemoet gekomen wordt aan verschillende behoeften die nu leven. Voor dit proces is eigenaarschap nodig op lokaal, stedelijk en niveau van de buurgemeenten/ de regio nodig.

Met opmerkingen [redacted] [taal] Opstellen of opstelling? Of uitwerking?

Wat zetten we nu in gang en wat loopt al ?
Om recht te doen aan het groeiproces in de reflectiefase zal ook de aanpak in stappen verder worden uitgewerkt en ingevuld. U ontvangt nu door middel van deze brief een schets van de hoofdlijnen en de beoogde resultaten. De komende weken zullen we verdere stappen zetten en het proces concretiseren. Ik verwacht na het reces een besluit over het proces tot einde van de reflectiefase te kunnen nemen, als onderstaande stappen uit de startfase doorlopen zijn.

Oprichten procesgroepen
Belangrijke bouwsteen in de aanpak van de reflectiefase zijn procesgroepen waarin belangstellenden meedenken en meedoen. Voor elk van de relevante schaalniveaus zal gewerkt worden met deze procesgroepen: lokale groepen gericht op concrete zoekgebieden en in nauwe samenwerking met stadsdelen en indien relevant de buurgemeenten, een stedelijke groep voor overkoepelende vraagstukken (denk aan uitwerken van evaluatievragen) en regionaal waar het gaat om governance vraagstukken. Er zal breed en openbaar worden uitgenodigd om deel te nemen aan proces groepen, de selectie zal erop gericht zijn dat een grote diversiteit van

perspectieven geborgd is. Conform motie xxx zal ook een deel van de bijeenkomsten fysiek plaats vinden. We zetten de uitnodiging voor deze procesgroepen zo snel mogelijk in gang.
Daarnaast zullen we starten met de eerste activiteiten vanuit de procesgroep governance, waarvoor we de andere overheden uitnodigen. Een eerste bijeenkomst vindt mogelijk nog voor het zomerreces plaats.

Uitnodiging voor een procesgroep raadsleden
Ik nodig u uit om zelf actief te worden in de procesgroep van raadsleden. Om ook uw raad doorlopend te betrekken nodigen we raadsleden en stadsdeelcommissie leden uit om via een procesgroep gedurende het traject mee te werken.[5]

Voorbereiden specialistische onderzoeken, waaronder de HIA/ GES
Daarnaast zullen we de activiteiten verder concretiseren en specialistische onderzoeken voorbereiden. Daarbij hoort ook het vormgeven van traject om met elkaar gezondheidsvragen te adresseren, ook in relatie tot een landelijke expertisepunt windenergie en gezondheid. @[redacted] wil je ajb aanvullen. Ook zullen we voorbereidingen treffen om de raadpleging (participatieve waardenevaluatie (PWE)) in gang te zetten.

Toezegging door het Rijk voor gezamenlijke werkgroep
Over een aantal onderwerpen, zoals de mogelijkheid van wind op land en de algemene kaders van de energietransitie bestaat veel onrust en een verschil van mening over de feiten. Amsterdam heeft bij het Nationaal Programma RES erop aangedrongen dat een gezamenlijk traject gestart wordt, waarin met elkaar naar de feiten gekeken wordt, die de achtergrond voor de afspraken over de RES. Het Rijk heeft ondertussen toegezegd hiermee xxx te starten. @[redacted] NP RES

Planning
Zoals gezegd verwacht ik een collegebesluit te kunnen nemen als de voorbereidende werkzaamheden na het zomerreces afgerond zijn. Daarna zullen we starten met de lokale en stedelijke bijeenkomsten. Na verwachting zal de vervolgfase duren tot ongeveer einde van het jaar. Ik hoop erop in december een afwegingskader te kunnen voorleggen aan het college dat nog voor de verkiezingen door u vastgesteld kan worden.

Communicatie
De reflectiefase is opnieuw een traject waar belangstellenden uitgebreid gevraagd worden om mee te denken en waar transparant over het traject en de uitkomsten gecommuniceerd wordt. Goede communicatie als ondersteuning van de reflectiefase is daarom essentieel. De communicatieactiviteiten zijn in de komende fase tweeledig: enerzijds zoveel mogelijk mensen uitnodigen en betrekken bij het traject en anderzijds de energietransitie voelbaar maken. Deze strategie sluit naadloos aan bij de opzet van de reflectiefase. Ook hebben boogde activiteiten, zoals de PWE ook een sterke communicatie component, PWE is bijzonder geschikt om grote groepen te informeren en te betrekken.

Met opmerkingen [redacted] Moet 'communicatie' op een andere plek?

En verder
Parallel aan de reflectiefase zal Amsterdam meewerken bij het opstellen van een regionaal uitvoeringsprogramma door de energieregio NHZ. De contouren ervan zullen de komende weken uitgewerkt moeten worden. Hierin moeten afspraken uit de reflectiefase ook een plek krijgen.

---

[5] In Fryslan zijn goede ervaringen opgedaan met een klankbordgroep van raadsleden tijdens het proces van de RES. @[redacted] ajb checken!

Verder zal bekeken hoe de RES te integreren in de omgevingsinstrumenten die volgen uit de Omgevingsvisie Amsterdam. @[redacted] ajb check.
Tot slot, in het zoekgebied Noorder IJplas/ Cornelis Douwesterrein is een participatieplan goedgekeurd en starten de initiatiefnemers met verdere projectvoorbereiding. Mocht de reflectiefase relevante inzichten opleveren voor dat zoekgebied zullen de initiatiefnemers ermee rekening houden, net zoals in de reflectiefase leringen uit de verdere uitwerking van het zoekgebied Noorder IJplas/ Cornelis Douwesterrein mee worden genomen. De afspraken over het opzetten van een HIA / GES en de gezondheidseffecten zullen in beide trajecten geldig zijn.
@[redacted] ajb check.

Afdoening moties:
Input [redacted]

Naam	Aanwezigheid	Antwoord		
RESAmsterdam	Organisator van vergadering	Geen		
[redacted]@gmail.com'	Verplichte deelnemer	Geen	Ipv	[redacted]
[redacted]@eceat.nl'	Verplichte deelnemer	Geen		
[redacted]@outlook.com'	Verplichte deelnemer	Geen		
[redacted]@gmail com'	Verplichte deelnemer	Voorlopig		[redacted]@[redacted].nl
'info@noord-verstoord.nl'	Verplichte deelnemer	Geen		[redacted]@gmail.com
'tuinpark.de.molen@gmail.com'	Verplichte deelnemer	Geen		
[redacted]@woonbootverenigingamsterdam.nl'	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd		
'info@golfbaanwaterlandamsterdam.nl'	Verplichte deelnemer	Geen		
[redacted]@amsterdam-wind.nl'	Verplichte deelnemer	Geen		
[redacted]@alliander.com'	Verplichte deelnemer	Geen		
[redacted]@westpoortondernemers.nl'	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd		
[redacted]@hotmail.com'	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd		
[redacted]@arcadis.com'	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd		
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen		
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen		
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geweigerd		
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd		
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd		
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen		
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd		
[redacted]@public-mediation.nl'	Verplichte deelnemer	Geen		
[redacted]@public-mediation.nl'	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd		
[redacted]@berenschot.nl'	Verplichte deelnemer	Geweigerd		
[redacted]@gmail.com'	Verplichte deelnemer	Geen		
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen		
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen		
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd		
[redacted]@orion.nl	Verplichte deelnemer	Geen		
[redacted]@hetnet.nl	Verplichte deelnemer	Geen		
[redacted]@planet.nl	Verplichte deelnemer	Geen		
KuiperAM	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd		

deelname	wie / organisatie			redeneer ijn: gemeentes die of bezwaar hebben aangegeven of gezamenlijke grensoverschrijdende zoekgebieden hebben.	
JA	7 Gooise Meren	[redacted]	[redacted]@groen icht.nl	is ook collega uit Gooise Meren	
JA	9 Noord	[redacted]	[redacted]@amsterdam.nl		
JA	10 Oost	[redacted]	[redacted]@amsterdam.nl		
JA	16 gemeente A'dam	[redacted]	[redacted]@amsterdam.nl	team RES A'dam	
JA	17 gemeente A'dam	[redacted]	[redacted]@amsterdam.nl	team RES A'dam	
JA	18 gemeente A'dam	communicatie [redacted]	[redacted]@amsterdam.nl [redacted] @amst[redacted]	[redacted] aanwezig) [redacted] aanwezig	
Ja	19 begeleiding door PM	[redacted]	@public-mediation.nl		
JA	21 Omgevingsvisie	[redacted]	[redacted]@amsterdam nl	gem amsterdam omgevingsvisie stedelijk spoor	via outlook[redacted]
JA	20 begeleiding door PM	[redacted]	@public-mediation.nl		
JA	gemeente A'dam	[redacted]		team RES A'dam	
JA / via outlook voorlopig	1 Ronde Venen	[redacted]	[redacted]@derondevenen.nl		via [redacted]
JA / via outlook voorlopig	Oostzaan	[redacted]	[redacted]@over-gemeenten.nl	beleidsadviseur energietransitie Gemeente Diemen	(via [redacted] **)
			[redacted]@Zaanstad.nl	beleidsmedewerker duurzaamheid ben k betrokken bij de RES Zaanstreek-Waterland.	via outlook[redacted]
JA via outlook	4 zaandam	[redacted]			
JA: via app bericht	2 Diemen	[redacted]@diemen.nl	[redacted]@diemen.nl	Beleidsadviseur energietransitie Gemeente Diemen	
JA: via app bericht	23 Natuur	[redacted]	[redacted]@amsterdam.nl		
Misschien doorgestuurd naar vervanger [redacted] evt. Deels evt. zoekt zij naar vervanging					
Nee heeft eigen bijeenkomst RES	12 Nieuw-West	[redacted]	[redacted]@metropoolrn.nl		
Nee heeft eigen bijeenkomst RES	14 RES-partners	[redacted]	[redacted]@noord-holland.nl	Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid	
	RES-partners	[redacted]	@noord-holland.nl	Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid	
NEE: dubbel afspraak evt. later aanschuiven	11 Zuidoost	[redacted]	[redacted]@amsterdam.nl		
NEE: geweigerd via outlook	5 Ouder Amstel	[redacted]	[redacted]@ouder-amstel.nl		
Nee: had vrije dag - vervanging lukt niet. Wel w i zij namens Landsmeer op later moment schriftelijke input geven			@landsmeer.nl		
	Landsmeer	[redacted]		Reg sseur Duurzaamheid	
NEE: Kan niet (prive) ook geen vervaning iedereen is op vakantie					
NEE: kan niet [redacted] vervanger kan ook niet (stel losse afspraak voor 1 op 1 met gem. Amsterdam helder krijgen wat nou het plan is	13 Prov. Noord-Holland	[redacted]	[redacted]@noord-holland.nl	provincie Noord-Holland nieuwe co lega	via outlook[redacted]
NEE: kan niet; zal evt. naar vervanging doorsturen/ uiteindel jk geen vervanging op zo kort termijn	8 Waternet	[redacted]	[redacted]@waternet.nl	res partner	via [redacted]
NEE: vakantie; met [redacted] gecheckt geen vervanging vooralsnodig	15 RES-partners	[redacted]	[redacted]@ppm.nl	consortium RES proces opzet	via outlook[redacted]
NEE: Vervanging door [redacted]	22 Omgevingsvisie	[redacted]	[redacted]@portofamsterdam.com	Haven Amsterdam	via outlook[redacted]
	3 Landsmeer	[redacted]	[redacted]@odijmond.nl		v
NEE: Vervanging door [redacted] nog geen reactie	6 Oostzaan	[redacted]	@odijmond.nl	beleidsadviseur Duurzaamheid en Klimaat Oostzaan Wormerland	
	Waterland	[redacted]	[redacted]@waterland.nl	beleidsmedewerker	

Afwezigen waren:
[redacted] (waternet)
SD West [redacted]
Landsmeer [redacted]
Port of Amsterdam [redacted]
Landsmeer [redacted]
Waterland - [redacted]

Deelname	nr.	Categorie/organisatie	naam	email	Tel.nr	Wie belt na
JA	1	Spaar het Gein	[redacted]	[redacted]@costerabcoude.nl		ivg[redacted]
JA	2	Spaar het Gein	[redacted]	[redacted]@gmail.com		ivg[redacted]
JA	3	Windalarm	[redacted]	[redacted]@eceat.nl	[redacted]	[redacted] komt [redacted]
JA	4	Windalarm	[redacted]	[redacted]e@gmail.com		vanuit ?? - mail ja ik kom 22 april22:28 uur
JA	5	Bezorgde artsen	[redacted]	[redacted]@planet.nl		In plaats van [redacted] komt [redacted] [redacted] @planet.nl)
JA		Bewonerscommissie Eigen Haard 'HoefijzerPlus'	[redacted]	[redacted]@gmail.com		22 apr l mail Ja / 29 april ma l voorlop g
JA	6	Noord Verstoord	[redacted]	info@noord-verstoord.nl [redacted] @xs4all.nl	geen nummer bekend	[redacted] : 29 apr l mail dat [redacted] zal aanschuiven [redacted] do 30-4 gemaild dat 1 persoon zich kan aanmelden
		namens 4 tuinparken in Amsterdam Noord. Kweeklust Tuinwijck				
Ja	7	De Molen en Buikslotermeer.	[redacted]	[redacted] @gma l.com		JA ipv [redacted]
JA	8	Alliantie Noordelijke Tuinparken (een v/d voorzitters)	[redacted]	[redacted]@hetnet.nl		een van de voorzitters van de a liantie (meer politiek en [redacted] is meer in deta l)
JA	9	Woonbootvereniging Amsterdam	[redacted]	[redacted]@woonbootverenigingamsterdam.nl	[redacted]	komt
JA	10	Amsterdam Wind	[redacted]	[redacted] @gmail.com [redacted] @amsterdamenergie.nl		nvt
JA	11	Ondernemersvereniging Westpoort	[redacted]	[redacted]@westpoortondernemers.nl	[redacted]	[redacted]
JA	12	MA.AK /02025		[redacted]@live.com		
JA	13	Jong RES	[redacted]	[redacted]@arcadis.com		nvt
Ja	14	[redacted]		[redacted]@amsterdam.nl		nvt
JA	15	[redacted]		[redacted]@amsterdam.nl		nvt
JA	16	[redacted]		[redacted]@amsterdam.nl		
JA	17	[redacted]		[redacted]@public-mediation.nl		nvt
JA	18	[redacted]		[redacted]@public-mediation.nl		nvt
		Natuur en milieu				
afgezegd		Natuur en Milieufederatie Noord-Holland	[redacted]	[redacted]@mnh.nl	Sluit ha f uur later aan	6 mei afgezegd wel input gegegeven; die heeft [redacted] doorgemaild
afgezegd		De Gezonde stad	[redacted]	[redacted]@degezondestad.org	[redacted]	(RD: mail 3 mei - andere verp ichtingen) - voicemail do en vr ingesproken met verzoek om te laten weten of ze deelneemt
		Anti windmolengroepen				
Nee		Spaar het Gein	[redacted]	[redacted]@gmail.com	[redacted]	waarschijnlijk kom [redacted] i.p.v [redacted] RvdL
Nee		Bezorgde artsen	[redacted]	[redacted]@outlook.com	[redacted]	In plaats van [redacted] komt [redacted] [redacted] @planet.nl)
		Bewonersgroepen				
		Recreatie: Volkstuinders en woonbootbewoners, Golfbaan				
Nee		Tuinpark De Molen	[redacted]	tuinpark.de.molen@gma l.com	[redacted]	heeft uitnodiging doorgestuurd aan tuinpark Tuinwijck
		namens 4 tuinparken in Amsterdam Noord. Kweeklust Tuinwijck				
Nee		De Molen en Buikslotermeer.	[redacted]	[redacted] @orion.nl;	[redacted]	6 mei afgezegd vervangen doo [redacted] @gmail.com
NEE		Golfbaan Waterland Amsterdam	[redacted]	info@golfbaanwaterlandamsterdam.nl	[redacted]	Interim manager gesproken huidige exp oitant vertekt per 1 juli. Daarom niet geinteresseerd in deelname
		Windcorporaties				
		Bedrijven				
vervolgt		Aliander	[redacted]	[redacted] @a liander.com		[redacted]
		Windmolenvoorstanders				
		Collega's				
vervolgt		[redacted] (stedenbouw)		[redacted] @amsterdam.nl		[redacted] wacht op antwoord
vervolgt		[redacted] (energie)		[redacted] @amsterdam.nl		[redacted] wacht op antwoord
		RES-team				
maybe		[redacted]		[redacted] @amsterdam nl;		[redacted] [redacted] heeft geaccepteerd - RD wacht op reactie [redacted]
		Public Med ation				
NEE		MA.AK /02025	[redacted]	[redacted]@hotmail.com	[redacted]	waarschijnlijk ook [redacted]
NEE		[redacted] (Jong RES)		[redacted] s@berenschot.nl		is ook van Jong RES hij bespreekt met [redacted] neem deel

Naam	Aanwezigheid	Antwoord
[redacted]@woonbootverenigingamsterdam.nl	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]@westpoortondernemers.nl	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]@hotmail.com	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]@arcadis.com	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]@public-mediation.nl	Verplichte deelnemer	Geaccepteerd
[redacted]	Optionele deelnemer	Geaccepteerd
RESAmsterdam	Organisator van vergadering	Geen
[redacted]@gmail.com	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@eceat.nl	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@outlook.com	Verplichte deelnemer	Geen
info@noord-verstoord.nl	Verplichte deelnemer	Geen
tuinpark.de.molen@gmail.com	Verplichte deelnemer	Geen
info@golfbaanwaterlandamsterdam.nl	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@amsterdam-wind.nl	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@alliander.com	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@public-mediation.nl	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@gmail.com	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@orion.nl	Verplichte deelnemer	Geen
[redacted]@hetnet.nl	Verplichte deelnemer	Geen

PRODUCTIE!

(1/9) 35 | 36 | STAF 37 | 38 | STAF 39 | 4/10 40 | STAF HERFST. 41 | 42 | 43 | (1/11) 44 NOV / DEC

DUMMY MAKEN

STED. WG.

- SELECTIE
- SPELREGELS

- PWE
- EVALUATIE
- GEZONDH.
- RUIMTE
- GROEN.
- PROCES

GEZONDHEID

START SPELR. PROCES

PWE EVAL.

PWE EVAL

PWE?

?

MAKEN + BESLUITV.

START
- PWE
- PROCES
- SIMULATIES

W.G

SD WG 4/X

SPELREGELS

LOKALE PROCES
) WIE+HOE+T
LOKALE PWE VRAGEN
" THEMA'S - GROEN
- RUIMTE
- GEZONDH

ERSLAGLEGGING *

rganiseer
ent.

START
- WIE
- HOE
- WANNEER
- PWE

KLANKB. LOKAAL.
- PWE
- ACT.

UITN.

1ste ACT. OPHALEN LOKALE KENMERK.

EXCURSIE RUIMTE / ETNOGRAF

KLANKB.

1'ACT.
"
SIMULATIES
- GEVOEL
- VISUEEL

2ACT.
"
LOKALE DIALOOG.?

KLANKB

Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief
Afdoening motie

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	5 juli 2021
Portefeuille(s)	Duurzaamheid
Portefeuillehouder(s):	Marieke van Doorninck
Behandeld door	[redacted], Ruimte en duurzaamheid [redacted]@amsterdam.nl
Onderwerp	Voortgang reflectiefase RES

Geachte leden van de gemeenteraad,

Beste leden van de gemeenteraad,

Op 27 mei 2021 heeft een meerderheid van uw raad ingestemd met de Regionale Energiestrategie 1.0 Noord-Holland Zuid. Ik heb toen aangegeven u voor het zomerreces te willen informeren over de route die ik zal volgen met de reflectiefase. Ook geef ik aan hoe de raad invulling geeft aan een aantal moties die betrekking hebben op deze reflectiefase.

De reflectiefase is ingelast om de dialoog met de stad te zoeken na een periode van intensief maatschappelijk debat waarin ook veel zorgen geuit zijn. Dit traject van de reflectiefase vereist een lerende en reflectieve aanpak. Niet elke stap kan nu al tot in detail worden ingevuld, gezamenlijk zal dit gedurende de looptijd met input van belanghebbenden worden ingevuld. Het vertrekpunt voor de reflectiefase is de RES 1.0 en de daarin benoemde Amsterdamse ambitie voor windenergie. De wensen van uw raad zullen in deze fase mee worden genomen, zoals geuit in motie 72 (Bakker, SP) over het houden van fysieke bijeenkomsten en motie 43 Kreuger (JA21)/ Boomsma (CDA) en motie 73 Kiliç (DENK) inzake evaluatie en verbetering participatieproces. Nadrukkelijk heeft de gemeente oog voor de diversiteit van inwoners zodat ik kennis neem van verschillende perspectieven. In deze brief geef ik u meer informatie over de aanpak op hoofdlijnen voor de reflectiefase. Ik verwacht na het reces nadere informatie te kunnen geven over de voortgang van het plan van aanpak.

Input opgehaald bij groot aantal belanghebbenden voor aanpak reflectiefase

Ik constateer dat de behoefte om mee te praten en mee te doen groot is onder alle groepen. De visie en behoefte hoe dat te doen verschilt enorm. In mei en juni jl. is input opgehaald bij belanghebbenden voor de reflectiefase, daaruit blijkt dat de visie op de reflectie-fase, problematiek, behoeften én belangen zeer uiteen lopen. Sommigen willen eerst de evaluatie van de participatie en dan pas verder, anderen willen direct aan de slag met het in kaart brengen van zoekgebieden; Sommigen willen eerst een nut en noodzaak discussie voeren, anderen willen nu concreet in dialoog met lokale direct-betrokkenen; Sommigen willen vooral aan de slag met joint fact finding op gezondheid (HIA), anderen willen aan de slag met samen oplossingen ontwerpen.

Grote interesse bij RES partners

Met opmerkingen [redacted] Zojuist met [redacted] besproken: ik vermoed dat het verkeerde sjabloon is toegepast. Deze ziet op het afhandelen van moties (zie ook koptekst), terwijl jullie een 'algemene' raadsinformatiebrief willen gebruiken.

Met opmerkingen [redacted] Welke van de twee?

Met opmaak: Markeren
Met opmaak: Markeren
Met opmaak: Markeren
Met opmaak: Markeren
Met opmaak: Markeren

Ook bij mede-overheden constateer ik veel belangstelling in het gezamenlijk doorlopen van de reflectiefase. Er is grote behoefte aan beleidsafstemming in grensgebieden van de RES. Een bijzondere rol komt de stadsdelen toe, waar ook een groot deel van de dialoog zal plaats vinden. Zij zullen nog sterker dan tot nu toe onderdeel van de aanpak worden.

Verbinden van drie schaalniveaus

De reflectiefase zal inzichtelijk maken hoe landelijke wet- en regelgeving en aanvullende bepalingen, zoals het landelijk afwegingskader RES met gemeentelijke beleidsambities en wensen en lokale wensen en inzichten verbonden zijn. Parallel zullen randvoorwaarden op deze drie schaalniveaus landelijk, stedelijk en lokaal besproken worden, waarbij wet- en regelgeving een harde randvoorwaarde zijn.

Figuur 1 Drie schaalniveaus van de reflectiefase

Drie producten: afwegingskader, richtlijnen voor participatie en richtlijnen voor governance

In de reflectiefase wordt toegewerkt naar drie producten: 1. een afwegingskader, 2. richtlijnen voor participatie en 3.richtlijnen voor governance. Deze producten zijn input voor de vervolgstappen.

1. Het *afwegingskader* bevat kenmerken die een rol moeten spelen bij de besluitvorming over concrete locaties in de zoekgebieden.
2. *Richtlijnen voor participatie* gaan over hoe belanghebbenden betrokken worden. Deze richtlijnen bevatten "spelregels" voor alle betrokkenen, waaronder belanghebbenden, initiatiefnemers, gemeente en RES partners tijdens het opstellen van het participatieplan, de projectvoorbereidingsfase en de realisatiefase. Inzichten uit de evaluatie worden daarin opgenomen. De evaluatie zelf is een tussenproduct in dit proces.
3. Ten derde beschrijven *richtlijnen voor governance* de regierol van de gemeente. Deze richtlijnen geven informatie over de relatie van de gemeente met belanghebbenden in de brede omgeving en met de initiatiefnemers. Zij geeft ook informatie over de verhoudingen en afstemming tussen RES partners en mede-overheden zoals buurgemeenten en stadsdelen.

Door de afspraken uit de reflectiefase in een helder kader te borgen krijgen de wensen en zorgen van belanghebbende een plek. Door een zorgvuldig vervolgproces in te richten tracht de gemeente duidelijkheid te scheppen over rollen en verantwoordelijkheden in de vervolgstappen.

Ad 1. Het afwegingskader

Het afwegingskader geeft informatie die relevant is om te betrekken bij het beoordelen en besluiten over locaties en helpt bij het wegen van de aangereikte informatie. Het afwegingskader

Met opmaak: Markeren
Met opmaak: Markeren
Met opmaak: Markeren
Met opmaak: Markeren
Met opmaak: Markeren

is geen beslisboom. Het kader bevat informatie uit landelijke kaders en wetgeving, stedelijke kaders van gemeente Amsterdam en lokale criteria. Om deze informatie op te halen zijn verschillende type activiteiten beoogd, zowel stedelijk als lokaal.
Tijdens de reflectiefase zal het afwegingskader met erbij horende kenmerken uitgewerkt worden met kenmerken voor de hele stad en een kader met lokale kenmerken per zoekgebied. Kenmerken die van belang zijn worden opgenomen in het afwegingskader. De weging en (bestuurlijke-) prioritering van deze kenmerken vindt tijdens besluitvorming over concrete locaties plaats. De verzamelde informatie moet voldoende kader geven voor het opstellen van een Notitie Reikwijdte en Detailniveau, als opmaat naar een initiatief en een locatiekeuze.

Thematische bouwstenen voor onder meer gezondheid, ruimtelijke kwaliteit en natuurwaarden
Tijdens de verschillende activiteiten komen ook specialistische onderwerpen aan de orde. In werkgroepen samen met experts zal in ieder geval gewerkt worden aan de volgende trajecten:

1. Het uitwerken van een gezondheidseffectscreening (GES)[1]. Daartoe wordt een commissie van gezondheidsexperts samengesteld onder leiding van een onafhankelijke voorzitter. De commissie stelt vast hoe effecten op gezondheid en welzijn rond een mogelijke locatie in beeld moeten worden gebracht en afgewogen. Hiervoor wordt lokaal input opgehaald en werkt de commissie samen met het landelijk expertisepunt Gezondheid en windturbines van het RIVM en de GGD'en.
2. Een ruimtelijk kwaliteitskader dat kenmerken geeft ten aanzien van de beoordeling van de bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit van windturbines op mogelijke locaties in de zoekgebieden. Hiervoor wordt lokaal input opgehaald en gebruik gemaakt van o.a. het etnografisch onderzoek, en visualisaties/ simulaties. @[redacted] ajb akkoord.
3. Een natuurwaarden- en natuurbelevingsonderzoek, waar specialistische expertise ingezet wordt en o.a. samenwerking gezocht wordt met het team van stadsecologen. @[redacted] ajb akkoord.

Deze trajecten vinden in samenhang met de andere activiteiten plaats en worden geïntegreerd in de lokale en stedelijke gesprekken.

Activiteiten
Beoogde hoeksteen van het traject is een participatieve waardenevaluatie[2]. Door deze raadpleging kunnen dilemma's voorgelegd worden, achterliggende motivaties transparant worden en zo invloed krijgen bij besluitvorming. Met een PWE kan in korte tijd een brede afspiegeling van belanghebbenden worden geïnformeerd, geraadpleegd en deelgenoot gemaakt van bestuurlijke dilemma's. Ook wordt gedacht aan dialoogsessies, etnografisch[3] onderzoek waarin de lokale leefwereld van bewoners beschreven wordt, beleidsanalyse, geluidssimulaties, visualisaties, natuurwaarden onderzoek, mogelijk ook in vorm van excursies, thematische gesprekken en joint fact finding. Doorlopend wordt dit gefaciliteerd door informatievoorziening, zowel algemeen als specifiek per zoekgebied. De definitieve toepassing van deze instrumenten

Met opmerkingen [redacted] Gezien de voetnoot wordt dit nog nader geduid/aangepast?

[1] GES (Gezondheidseffectscreening) is de Nederlandstalige benoeming van een Health Impact Assessment, zoals toegelicht in een brief aan uw raad op 20 april.
[2] Voor nadere informatie (kijkduur 3 min): https://youtu.be/kdGUqKsKZFI
[3] Wat is etnografisch onderzoek? Nader duiden @[redacted]

Met opmaak: Markeren
Met opmaak: Markeren
Met opmaak: Markeren
Met opmaak: Markeren
Met opmaak: Markeren

wordt nog nader ingevuld, mede op basis van wensen en behoeften die tijdens het proces naar voren komen.

Hoe komt het afwegingskader tot stand?
De kenmerken voor het afwegingskader worden uitgewerkt met input van een brede groep belanghebbenden waaronder bewoners en bedrijven uit Amsterdam en de buurgemeenten, met de stadsdelen, hun wijkteams en anderen, de RES partners zoals de energieregio NHZ, de provincie, Waterschappen en Liander. Ook de energie coöperaties van Amsterdam Wind, kennisinstellingen zoals bijv. het RIVM, de TU Delft en de GGD worden betrokken. De oproep om mee te doen zal breed worden gedeeld, zie communicatie en aanpak voor nadere details. Ook uw raad wordt uitgenodigd actief deel te nemen. Het Amsterdams gemeentebestuur zal het afwegingskader ter goedkeuring voorleggen aan uw raad.

Doelgroep bestuur, raad en belanghebbenden
Het afwegingskader dient uiteindelijk ertoe om bestuur en raad hulp te bieden bij het besluit. Tevens geeft het een leidraad voor het gewenste product en leidt dit kader tot transparantie en zekerheid bij belanghebbenden over de te verwachten informatie. Tot slot zullen alle uitvoerenden zich aan het afwegingskader moeten committeren.

Ad2. Richtlijnen participatie, extra aandacht voor evaluatie
De richtlijn geeft informatie die relevant is om te betrekken bij het opzetten van de participatie in het vervolgproces. Zij helpt bij het uitwerken van het participatieplan door initiatiefnemers, en zij helpt bij het beoordelen van het participatieplan en verdere participatiestappen door de raad. De richtlijn participatie bevat geen kant en klaar plan van aanpak voor een participatieplan, maar doet uitspraken over het resultaat. De richtlijn beschrijft wettelijke kaders en normen, de landelijke kaders klimaatakkoord zoals o.a. 50% lokaal eigendom, en stedelijke beleidskaders en moties van uw raad. Tot slot wordt ook dit aangevuld door input van belanghebbenden stedelijk en op locatie: wat is belangrijk voor participatie?

Activiteiten
Mogelijke activiteiten in de reflectiefase zijn erop gericht om verschillende bestaande kaders (landelijk en stedelijk) voor participatie in beeld te brengen. Ook zijn dialoogsessies geschikt om zowel stedelijk als lokaal op te halen wat belanghebbenden belangrijk vinden bij participatie en wat energie-coöperaties/ initiatiefnemers nodig hebben. Daarnaast wordt afgestemd over de verwachtingen en vragen aan de gemeente. Hiervoor kunnen een deel van de activiteiten zoals beschreven onder "afwegingskader" ingezet worden.

Uw raad heeft gevraagd het participatie- en communicatieproces te evalueren en te kijken naar verbetermogelijkheden in het vervolg[4]. Deze evaluatie wordt onderdeel van de activiteiten om te komen tot richtlijnen voor participatie. De vraagstellingen worden o.a. samen met

[4] Motie 043.21 Kreuger (JA21)/ Boomsma (CDA) "Evaluatie informatievoorziening RES proces" en motie 073.21 Kiliç (DENK) "Evaluatie en verbetering participatieproces"

Met opmaak: Markeren
Met opmaak: Markeren
Met opmaak: Markeren
Met opmaak: Markeren
Met opmaak: Markeren

belanghebbenden geformuleerd. De evaluatie zal als apart tussenproduct opgeleverd worden aan uw raad.

Bij de activiteiten ten behoeve van richtlijnen over participatie zullen dezelfde groepen betrokken worden als bij het opstellen van het afwegingskader. Ook de richtlijnen voor participatie zijn gericht op beoordeling tijdens de besluitvorming en daarmee primair gericht op bestuur en raad, maar dienen ook tot transparantie en zekerheid bij belanghebbenden over de te verwachten informatie.

Ad. 3. Richtlijnen governance
Een richtlijn voor governance geeft de samenwerking met de andere overheden vorm (provincie, buurgemeenten, RES regio), zij geeft inzicht in de regierol van de gemeente en stelt spelregels op hoe met elkaar omgaan. Het geeft zekerheden aan zowel raad als belanghebbenden over verantwoordelijkheden en besluitvorming over definitieve locaties. De richtlijn beschrijft de spelregels voor samenspel, de gezamenlijke benodigde kennisopbouw, deelt (participatie) ervaringen en geeft aan of en zo ja, waar gezamenlijke governance richting andere overheden nodig is.

Activiteiten
Mogelijke activiteiten zijn erop gericht om besluitvorming af te stemmen en beleid te coördineren, indien mogelijk. Vervolgens worden afspraken gemaakt hoe om te gaan met deze tegenstellingen. De activiteiten worden uitgevoerd met o.a. de mede-overheden, o.a. RES partners en buurgemeenten, de stadsdelen en verschillende directies/ afdelingen van de gemeente.

Doelgroep van de governance richtlijn is het bestuur en uitvoerenden, maar ook initiatiefnemers, belanghebbenden en raad wordt daarmee duidelijkheid geboden.

Aanpak reflectiefase is een groeiproces in stappen
Het moge duidelijk zijn: na het intensieve proces van opstellen en besluitvorming rond de RES met uiteenlopende belangen moet het eigenaarschap en het vertrouwen in het vervolgproces groeien. In deze brief informeer ik u daarom alvast over de bevindingen tot nu toe, en de opgehaalde informatie en ideeën waar dit toe leidt.
Deze processchets is een verzameling van activiteiten waar zoveel mogelijk tegemoet gekomen wordt aan verschillende behoeften die nu leven. Voor dit proces moet eigenaarschap groeien van belanghebbenden op lokaal, stedelijk en niveau van de buurgemeenten/ de regio.

Wat zet ik nu in gang en wat loopt al ?
Om recht te doen aan het groeiproces in de reflectiefase zal ook de aanpak in stappen verder worden uitgewerkt en ingevuld. U ontvangt nu door middel van deze brief een schets van de hoofdlijnen en de beoogde resultaten. De komende weken zal ik verdere stappen zetten en het proces concretiseren, inclusief bijvoorbeeld offertetrajecten van benodigde onderzoeken, dialoogsessies of de evaluatie. Ik verwacht na het reces een update over het verdere proces tot einde van de reflectiefase te kunnen geven, nadat onderstaande stappen uit de startfase doorlopen zijn.

Met opmaak: Markeren
Met opmaak: Markeren
Met opmaak: Markeren
Met opmaak: Markeren
Met opmaak: Markeren

Oprichten procesgroepen
Belangrijke bouwsteen in de aanpak van de reflectiefase zijn procesgroepen waarin belangstellenden meedenken en meedoen. Voor elk van de relevante schaalniveaus zal gewerkt worden met deze procesgroepen: lokale groepen gericht op concrete zoekgebieden en in nauwe samenwerking met stadsdelen en indien relevant de buurgemeenten, een stedelijke groep voor overkoepelende vraagstukken (denk aan uitwerken van evaluatievragen) en regionaal waar het gaat om governance vraagstukken. Er zal breed en openbaar worden uitgenodigd om deel te nemen aan proces groepen, de selectie zal erop gericht zijn dat een grote diversiteit van perspectieven geborgd is. Conform motie 072.21 Bakker (SP) zal ook een deel van de bijeenkomsten fysiek plaats vinden. We zetten de uitnodiging voor deze procesgroepen zo snel mogelijk in gang.
Daarnaast zullen we starten met de eerste activiteiten vanuit de procesgroep governance, waarvoor we de andere overheden uitnodigen. Een eerste bijeenkomst vindt mogelijk nog voor het zomerreces plaats.

Uitnodiging voor een procesgroep raadsleden
Ik nodig u uit om zelf actief te worden in de procesgroep van raadsleden. Om ook uw raad doorlopend te betrekken nodigen we raadsleden en stadsdeelcommissie leden uit om via een procesgroep gedurende het traject mee te werken.[5]

Voorbereiden specialistische onderzoeken
De voorbereidingen voor de uitwerking van de GES, het ruimtelijk kwaliteitskader en het natuurwaardenonderzoek zijn gestart. Ik ga op zoek naar inhoudelijk experts voor deze onderzoeken, gezamenlijk met de werkgroep zullen we afspraken maken over de behoeftes en vormgeving van de onderzoeken en de status. Ook zullen we voorbereidingen treffen om de raadpleging (participatieve waardenevaluatie (PWE)) in gang te zetten.

Blijven aandringen op gezamenlijke werkgroep door het Rijk
Over een aantal onderwerpen, zoals de mogelijkheid van wind op land en de algemene kaders van de energietransitie bestaat veel onrust en een verschil van mening over de feiten. Amsterdam heeft bij het Nationaal Programma RES erop aangedrongen dat een gezamenlijk traject gestart wordt, waarin met elkaar naar de feiten gekeken wordt, die de achtergrond vormen voor de afspraken over de RES. Het is nog onduidelijk of het Rijk een dusdanig traject zal starten, Amsterdam zal samen met de energieregio NHZ blijven aandringen dat een gesprek erover plaats vindt parallel aan de Amsterdamse reflectiefase. @[redacted] NP RES

Planning
Zoals gezegd verwacht ik dat stapsgewijs de contouren van de reflectiefase scherper worden. Ik zal u periodiek over de voortgang informeren. Na de zomerreces zullen we starten met de lokale en stedelijke bijeenkomsten van betrokkenen.
Na verwachting zal de vervolgfase duren tot ongeveer het einde van het jaar. Ik hoop in december 2021 een afwegingskader te kunnen voorleggen aan het college dat nog voor de verkiezingen door

[5] In Fryslan zijn goede ervaringen opgedaan met een klankbordgroep van raadsleden tijdens het proces van de RES. @[redacted] ajb checken!

Met opmaak: Markeren
Met opmaak: Markeren
Met opmaak: Markeren
Met opmaak: Markeren
Met opmaak: Markeren

u vastgesteld kan worden. Ik hecht eraan om uw raad nog de kaders te kunnen presenteren, waarmee we transparantie en een zorgvuldige afweging van de onderwerpen waarover veel zorgen bestaan, borgen. We moeten ook in de reflectiefase een balans vinden tussen een zorgvuldig proces, met veel betrokkenen en toch snelheid blijven houden om de doelen tijdig te kunnen realiseren. De reflectiefase markeert hierin een tussenstap. Na de vaststelling van het afwegingskaders en de richtlijnen voor samenwerking blijft de gemeente een zorgvuldig proces voeren, waar we opnieuw belanghebbenden uitgebreid betrekken.

Communicatie
De reflectiefase is een traject waar belangstellenden uitgebreid gevraagd worden om mee te denken en waar transparant over het traject en de uitkomsten gecommuniceerd wordt. Goede communicatie als ondersteuning van de reflectiefase is daarom essentieel. De communicatieactiviteiten zijn in de komende fase tweeledig: enerzijds zoveel en divers mogelijk mensen uitnodigen en betrekken bij het traject en anderzijds de energietransitie voelbaar maken. Deze strategie sluit naadloos aan bij de opzet van de reflectiefase. Ook hebben boogde activiteiten, zoals de PWE een sterke communicatie component, PWE is bijzonder geschikt om grote groepen te informeren en te betrekken.

En verder
Parallel aan de reflectiefase zal Amsterdam meewerken bij het opstellen van een regionaal uitvoeringsprogramma door de energieregio NHZ. De contouren ervan zullen de komende weken uitgewerkt moeten worden. Hierin moeten afspraken uit de reflectiefase ook een plek krijgen. Verder zal worden bekeken hoe de RES te integreren in de omgevingsinstrumenten die volgen uit de Omgevingsvisie Amsterdam. @[redacted] ajb check.

Tot slot, in het zoekgebied Noorder IJplas/ Cornelis Douwesterrein is een participatieplan goedgekeurd en starten de initiatiefnemers met verdere projectvoorbereiding. Mocht de reflectiefase relevante inzichten opleveren voor dat zoekgebied zullen de initiatiefnemers ermee rekening houden, net zoals in de reflectiefase leringen uit de verdere uitwerking van het zoekgebied Noorder IJplas/ Cornelis Douwesterrein mee worden genomen. De afspraken over het opzetten van een HIA / GES en de gezondheidseffecten zullen in beide trajecten geldig zijn. @[redacted] ajb check.

Ik kijk uit naar een vruchtbare samenwerking met u op dit dossier en wens u voor nu alvast een fijn zomerreces !

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Marieke van Doorninck
Wethouder Duurzaamheid en Ruimtelijke ontwikkeling

Met opmaak: Markeren

Met opmaak: Markeren

Met opmaak: Markeren

Met opmaak: Markeren

Met opmaak: Markeren

Van: [redacted] / [redacted]
Aan: stadsdeelcollega's reflectiefase RES
24-6-2021

Input ten behoeve van gesprek met stadsdelen over reflectiefase

Terugkoppeling gesprekken op hoofdlijnen – relatie stadsdelen / programma RES tbv reflectiefase

A'dam gaat een reflectiefase in waarin (nog) meer eigenaarschap voor het proces van de RES en opwekken van windenergie bij de stadsdelen zal liggen. Programma RES heeft gesprekken gevoerd met de meest relevante stadsdelen in Amsterdam (Noord, Oost, Zuidoost, Nieuw West) om alvast een aantal wensen te inventariseren, om toe te lichten hoe momenteel aangekeken wordt tegen de invulling van de reflectiefase en de rol van de stadsdelen te bespreken.

Concept schema reflectiefase (work in progress):

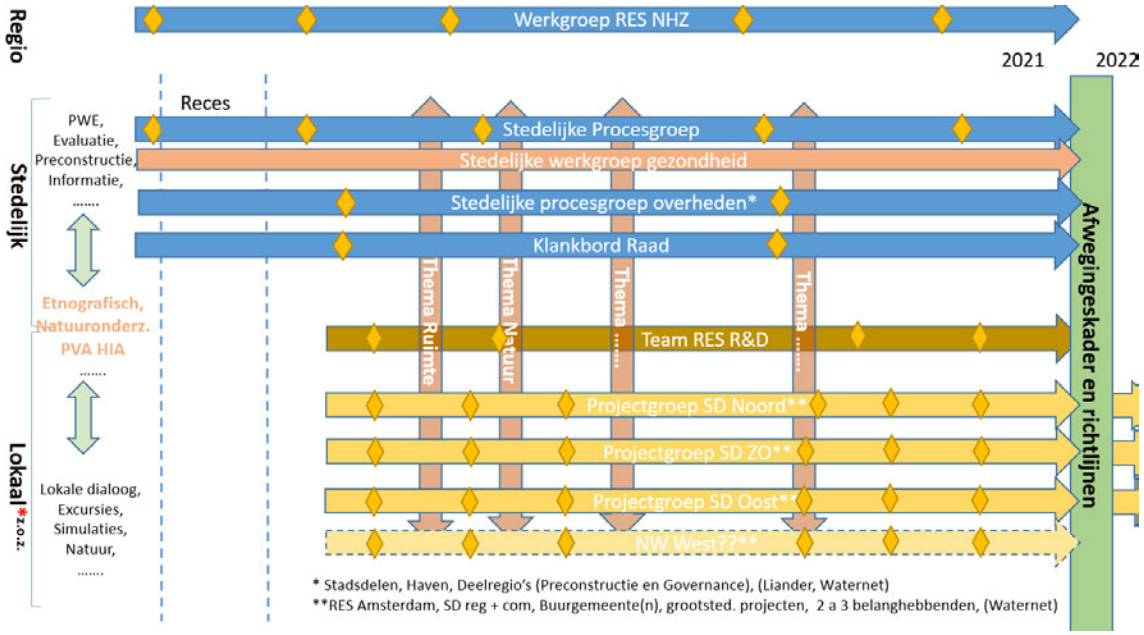

Programma RES Amsterdam ziet de stadsdelen graag parallel betrokken op stedelijke schaal en op schaal van de zoekgebieden, om optimaal aan te sluiten bij de lokale context en om de wensen en zorgen zo lokaal mogelijk op te halen. Tegelijk zien we de noodzaak voor goede afstemming met het stedelijke en regionale traject. Na aanleiding van de gesprekken een aantal voorstellen/ adviezen hoe de stadsdelen te betrekken.

Advies is om per stadsdeel (Noord, Oost, Zuidoost)
- Een centraal aanspreekpunt richting team RES in te richten (een coördinator) en
- Binnen het stadsdeel dit proces een team samen te stellen, dat de reflectiefase begeleidt en mede-eigenaarschap te nemen.
- minimaal onderstaande capaciteiten uit het stadsdeel te betrekken :
    - een (senior) communicatieadviseur,
    - de relevante gebiedsmanager(s),
    - bestuursadviseur / aanspreekpunt voor bestuurlijke afstemming,
    - en de programmamanager fysiek.

Team RES ziet dat er behoefte is voor ondersteuning van de stadsdelen op gebied van :

- ondersteunende en uitvoerende communicatie capaciteit,
- organisatiecapaciteit bij evenementen en bijeenkomsten (dialoogtafels in buurthuizen etc),
- inhoudelijke voorbereidingscapaciteit voor deze evenementen,
- mogelijk meer.

Team RES zorgt voor

- regelmatige update (weekstart) over voortgang reflectiefase,
- overal communicatieoverleg RES/ Amsterdam.
- Begeleiding door team RES en bureau Public Mediation bij het opzetten van activiteiten.
- Afstemming op stedelijk en regionaal niveau

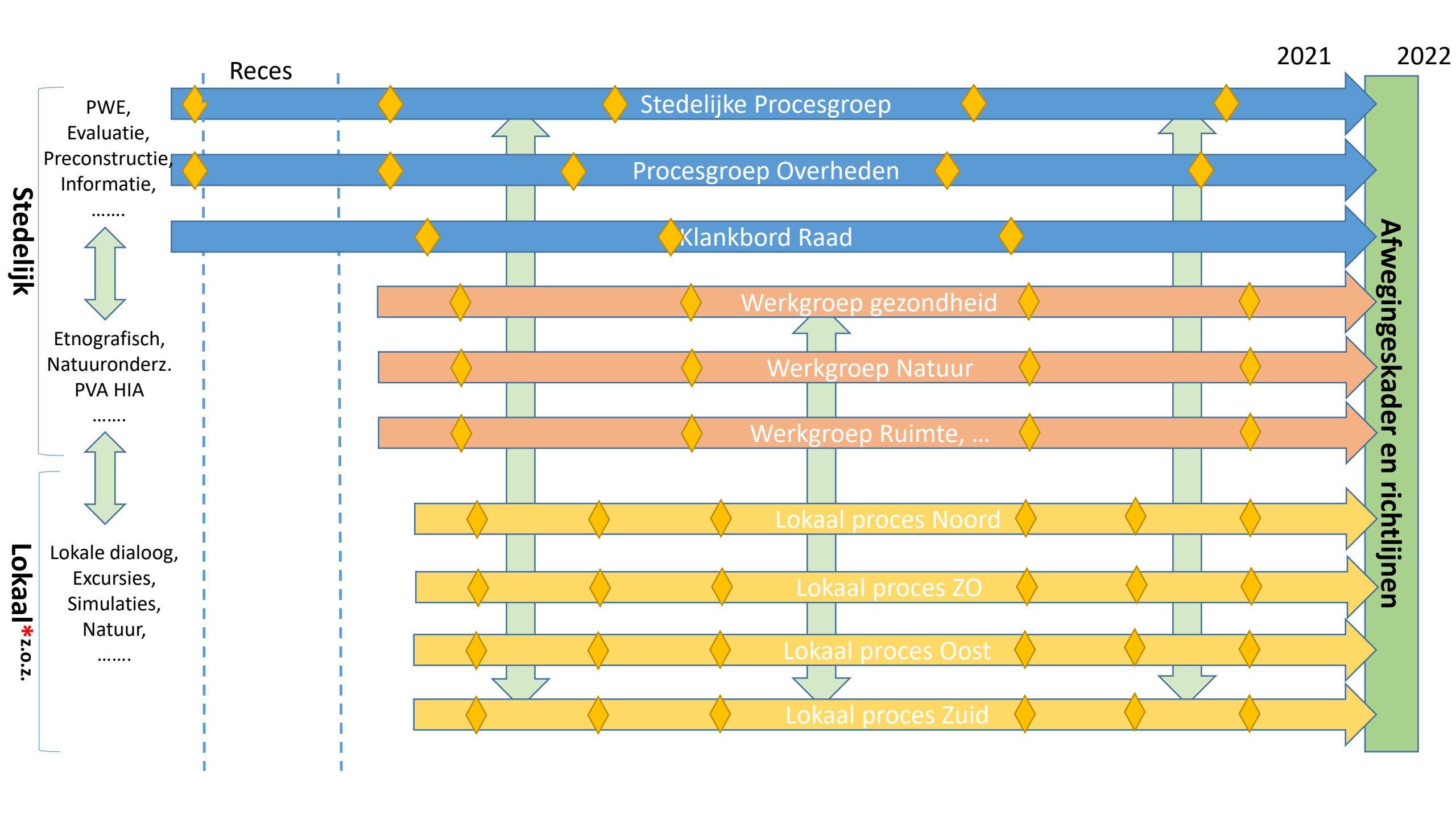
2021
2022
Reces
Stedelijk
PWE,
Evaluatie,
Preconstructie,
Informatie,
…….
Etnografisch,
Natuuronderz.
PVA HIA
…….
Lokaal*z.o.z.
Lokale dialoog,
Excursies,
Simulaties,
Natuur,
…….
Stedelijke Procesgroep
Procesgroep Overheden
Klankbord Raad
Werkgroep gezondheid
Werkgroep Natuur
Werkgroep Ruimte, …
Lokaal proces Noord
Lokaal proces ZO
Lokaal proces Oost
Lokaal proces Zuid
Afwegingeskader en richtlijnen

*Mogelijke-/gevraagde rollen stadsdelen in Reflectiefase

Algemeen: eigenaarschap van het winddossier in de stadsdelen, waaronder het zorgen voor lokale inbreng en zorgen die een rol moeten spelen bij de definitieve besluitvorming over windturbines. Hulp bij het organiseren en bereiken van de doelgroep in deze fase door:

- Vanuit lokale kennis meedenken over opzet en uitvoering reflectiefase
- Praktische ondersteuning bij het organiseren van lokale dialogen, buurtexcursies, etnografisch onderzoek, natuur- en ruimtestudies,….
- Zoeken naar mogelijkheden om gewenste overleggen/gesprekken te laten meeliften op bestaande netwerken en gesprekken.
- Ondersteunen van de communicatie door o.a. informeren, kanaliseren van vragen, bereiken van een brede doelgroep, informeren over mogelijkheid deelname lokale sessies, ….
- Ambassadeurschap van een zorgvuldig reflectiefase proces in de stadsdelen

Ruimte

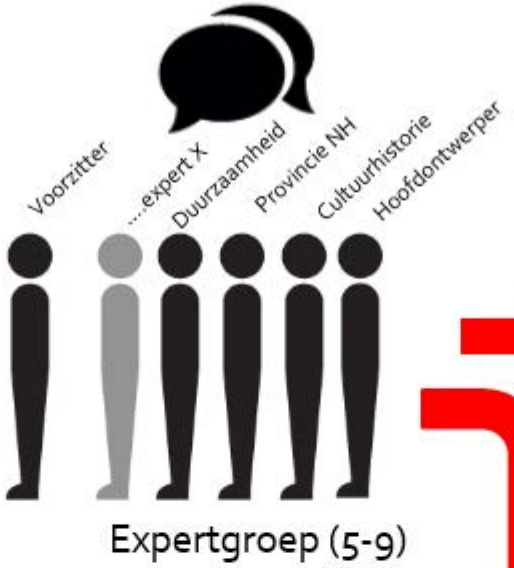

Expertgroep (5-9)

Advies Ruimte

'Stedelijk kwaliteitskader windenergie Amsterdam'

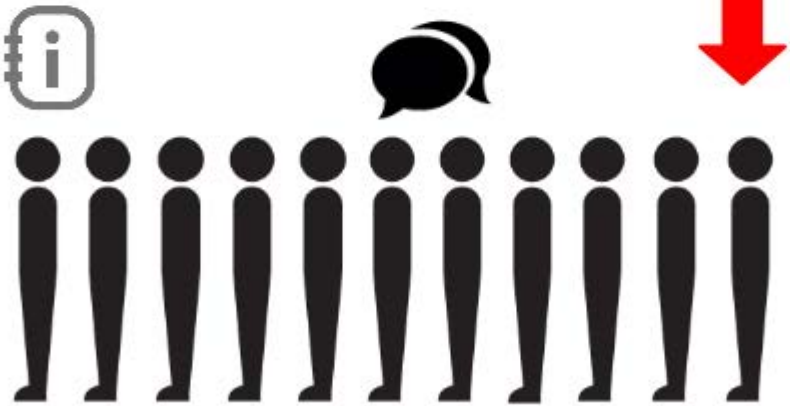

Begeleidingsgroep (15 pers)

Activiteiten

1. Verzamelen vragen, zorgen en behoeften ruimte
2. Voorleggen vragen aan expertgroep
3. Excursies naar zoekgebieden
4. Reflecteren op antwoorden expertgroep

Selectie van bewoners, organisaties, belanghebbenden door

npbo Nederlands Platform Burgerparticipatie en Overheidsbeleid

Reflectiefase

Invulling periode tussen vaststelling RES 1.0 en dat initiatiefnemers hun belangstelling kenbaar kunnen maken.

Deze presentatie is bedoeld om met het bestuur af te stemmen over de invulling van deze fase

Doelen van de reflectiefase

Rust en vertrouwen terug te brengen door:

- In verbinding te komen met bewoners, collega's en experts
- Mensen een stem te geven en te luisteren naar zorgen en wensen
- Responsief te zijn door nieuwe inzichten mee te nemen

De ambities van de stad uit te dragen door:

- De RES dilemma's bespreekbaar te maken met inwoners
- Dialogen te voeren over de invulling van de stedelijke ambities.

Een procesaanpak te ontwikkelen voor de uitvoeringfase door:

- Het inventariseren van technische, wettelijke en maatschappelijke afwegingscriteria voor besluitvorming

Commitment te krijgen op samenwerking door:

- Samenspel met omliggende gemeenten vorm te geven
- Kader voor initiatiefnemers vorm te geven, inclusief duidelijkheid omtrent rol gemeente

Uitgangspunten van de reflectiefase

- We kiezen een lerende (reflectieve) aanpak en houding
- We verwerken de aangenomen moties in de aanpak (waaronder het organiseren van fysieke bijeenkomsten)
- We zoeken de dialoog en niet de discussie of het debat
- We hebben oog voor de diversiteit van inwoners zodat we kennis nemen van verschillende perspectieven
- Het vertrekpunt is de wind-ambitie van de stad (en niet RES of Klimaatakkoord)

Opbrengsten van de reflectiefase

- Afwegingskader voor besluitvorming over windmolens
  - Technische, maatschappelijke en juridische criteria
- Uitvoeringsprogramma voor windprojecten (kan dat dan al?)
  - Vastgestelde zoekgebieden
  - Werkwijze initiatiefnemers (spelregels)
  - Procesinformatie voor bewoners, collega's en belangstellenden
  - Wettelijk kader/instrumenten
- Afstemming met RES gemeenten en Omgevingsvisie
- Evaluatie participatie? (die kwam maandag terug in vraaggesprek)
- Vergroten gevoel van legitimiteit door procedurele rechtvaardigheid bij bewoners

Activiteiten met bewoners in de reflectiefase

- Dialogen over zorgen en wensen in de wijken (mogelijke vorm burgerfora?)
- Waarde-raadplegingen van bewoners (laagdrempelig)
- Opbouwen betrouwbare kennisbasis in overleg met stakeholders (o.a. onderzoek gezondheidseffecten) (joint fact finding)
- Afstemming met buurgemeenten/bewoners
- Gesprek over afwegingscriteria met stakeholders en stadsdelen

Planning/Proces

- PLAATJE VAN [redacted]

Dilemma’s

- Hoe lang kan de reflectiefase duren? Als er overeenstemming is over de opbrengsten/producten of zijn er deadlines waar we rekening mee moeten houden?
- Welke rol speelt de raad in deze reflectiefase? Het college heeft een opdracht gekregen maar wellicht is er behoefte om meer bij de stadsgesprekken betrokken te zijn.
- Hoe interfereert het proces van/met buurgemeenten?

Preconstructie Reflectiefase RES wind Amsterdam - 13 juli 2021

Resterende kritieke momenten en onderlinge volgorde staan niet op chronologische volgorde

Noord

2021

Kritiek moment	Ondertitel			
dec 2021	alle partijen die vragen hebben gehoord of betrokken zijn zijn gehoord en hebben terugkoppeling gekregen en de vraag/ is is ook betrokken	bijna iedereen is tevreden over de 3 eindproducten	er wordt serieus overwogen of 2 zoekgebieden wind in noord niet te veel is	de lessons learned van zoekgebied Noorderplas zijn meegenomen
2022	helder tijd/stappen plan wat gaat wanneer plaatsvinden	duidelijkheid hoe omgegaan wordt met uitspraak hoge raad over "NEP". Aam wel niet eigen criteria vaststellen		
na maart 2022	na verkiezingen snel duidelijk hoe de nieuwe raad deze plannen verder vorm geeft.	governance: alle besluiten vergezeld van heldere uitleg, en hoe zwaar criteria mee worden genomen	mochten er risico's zijn, bijv. voor deel bewoners omgeving, of natuur, plan eerwaarig hoe hier mee om te gaan	
2023	risico: steeds meer negatieve info beschikbaar over effect windmolend	ook steeds meer info/ beeld/ over dat we hard moeten maken met energie transitie.		
2025	tevreden al het besluit uitgelegd kan worden aan iedereen, dus voorzaal waarom wel of niet.	naar college, mooi afgewogen besluit want minimale impact op gezondheid en natuur en wildzende ruimte voor woningbouw		

jan 2025 **Er is een besluit!**

Zuidoost/Diemen

2021

Kritiek moment	Ondertitel

jan 2025 **Er is een besluit!**

Oost/Diemen?

2021

Kritiek moment	Ondertitel			
Besluit zoekgebied Diemerscheg	Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) goed meegenomen in de afweging	Goede afstemming tussen gemeenten gewaest		
Besluit zoekgebied Noord/Buiksloterwed	Natura2000 meegenomen in afweging (zie ook motie van Provincie over het IJmeer)			
Algemeen ontwikkeling Strandeland en Buitenveld				

jan 2025 **Er is een besluit!**

Nieuw-West/Haven

2021

Kritiek moment	Ondertitel			
Besluit zoekgebied Noorder Uplas	Goede afstemming met buurgemeenten	Integrale afweging met woningbouwplannen		

jan 2025 **Er is een besluit!**

Provincie en Liander

2021

Kritiek moment	Ondertitel			
Vaststelling Definitieve locatie	Om de netinfrastructuur niet de bottleneck te laten zijn is het van belang de uitvoeringsprogramma van belang (Liander)	Om de ambities van de RES behouden 5. Utrechtser te houden moeten we kijken naar 2 punten 1 Netcapaciteit beschikbaar stellen Hfrs. 2. Beschikbaarheid voldoet stedelijken 3. Slimme toepassingen (Liander)	Tijdig definitief besluit is van belang gezien de netcapaciteitsproblematiek (beluit van technisch personeel) (Liander)	
	Kans: koppelen hoge vraag aan opwek (mits infra,cap etc.)			
Kennissessies doorlopend RES Noord-Holland	Bijv. voor raadsleden /na verkiezingen over klimaattafels			

jan 2025 **Er is een besluit!**

Gezamenlijke tijdlijn

2021

Jul · Aug · Sept · Okt · Nov · Dec

- Mogelijk referendum PS
- Omgevingsvisie Amsterdam vastgesteld
- Uitspraak RvS deze week...
- gemeentelijke eisen voor slagschaduw en geluid
- Hoe gaan we hier in de regio mee om?
- steeds meer burger initiatieven voor geen wind op land maar meer in het water
- Besluit verder in onderzoek gehele corridor OV-1/H2022 provincie
- Doorlooptijd uitvoering MER door Rijk op activiteitenbesluit- en regeling
- Betekent iets voor bevoegdheden gemeente wind op land - meer ruimte
- Besluit zoekgebied Noorder IJplas
- opdracht Ma.akbank Oost
- landelijk regieraakkoord
- bestuurlijk besluit Marieke van Doorninck
- augustus Omgevingsplafot voor het zoekgebied wind Amsterdam Hoiandwaters
- Bestuurlijk opdrachtgever oost
- Netwerktafel Gezamenlijk Hoi Noord
- De hele Diemerscheg is beschermd gebied. Gaat de provincie garanties geven dat er ruimte is om iets te doen in NNN en BPL?
- UNESCO goed meenemen in de integrale afweging zoekgebieden. Voor sommige zoekgebieden moet mogelijk
- Afspraakkader UNESCO Beleid 2021
- enderzoek naar innovatieve windturbines en integratie zonnepanelen in GO (combinaver funchie)
- Er is een besluit genomen dat het elektranet versneld verzwaart
- Participatieproject door coöperaties
- bewoning Strandeland
- Bijdrage financiën vanuit het rijk (tijdstip onbekend)
- (afbouwende) subsidie voor coöperaties,
- Structureel geld voor ambtelijke capaciteit
- Haagse ontwikkelingen, zoals nieuwe regeerakkoord (kajaar)
- Provincie NH is bevoegd vanaf 5 MW, tenzij overdracht aan gemeente
- Bestuurlijke afstemming centrale stad en stadsdelen over bevoegd gezag moet zijn afgerond
- Discussie over windzones is meer in informele domein besloht, en minder in de rechtszaal
- Bevoegd gezag moet over worden besloten
- Afstemming met evaluatie in Amsterdam
- 2021 begrippen oktober worden (?) uitvoeringstafels georganiseerd ter inouling van het uitvoeringsprogramma (RES NHZ)
- Provincie en Liander
- Ruimtelijk afwegingskader inpassing windturbines
- koppelkansen met andere opgaven zoeken (ecologie, watersgaven, stikstof, energie opslag)
- Bestuurlijk opdrachtgeverschap moet worden geborgd
- Ambtelijk opdrachtgeverschap moet hoog in organisaties zijn geborgd, ook gemeentelevenschijnend
- Bestuurlijk Programmastructuur is nodig om ambitie te realiseren
- Bewoners Nieuw-West voelen zich betrokken bij het proces (en liefst ook deelnemen)
- belemmeringen en kansen in beeld > grov lijst locaties/layouts in beeld
- Dekking uitvoeringsplan RES 1.0 door (gemeenteraad + Governance
- Er worden afspraken gemaakt om De Bretten als rug randje van de stad te behouden
- Vanaf XXXX bewoning Strandeilar
- overleg met bw. gebiedsontwikkeling Strandeland over windambtie
- Duurzaamheid speelt een belangrijke rol maar is niet doorslaggevend. Wanneer wordt eenheidje duidelijk dat dit in een kernsaluchtje zitten?
- mogelijk eigenaarschap kan (misschien) draagvlak vergroten
- Omgevingsvisies Landsmeer (?) en buurgemeenten vastgesteld
- Bijv. voor raadsleden na verkiezingen over klimaattafels
- Kennissessies doorlopend RES Noord-Holland
- Participatieproject door coöperaties
- bewoning Strandeland
- Bijdrage financiën vanuit het rijk (tijdstip onbekend)
- (afbouwende) subsidie voor coöperaties,
- Structureel geld voor ambtelijke capaciteit
- Haagse ontwikkelingen, zoals nieuwe regeerakkoord (kajaar)
- Provincie NH is bevoegd vanaf 5 MW, tenzij overdracht aan gemeente
- Bestuurlijke afstemming centrale stad en stadsdelen over bevoegd gezag moet zijn afgerond
- Discussie over windzones is meer in informele domein besloht, en minder in de rechtszaal
- Bevoegd gezag moet over worden besloten
- Afstemming met evaluatie in Amsterdam
- 2021 begrippen oktober worden (?) uitvoeringstafels georganiseerd ter inouling van het uitvoeringsprogramma (RES NHZ)
- Provincie en Liander
- Ruimtelijk afwegingskader inpassing windturbines
- koppelkansen met andere opgaven zoeken (ecologie, watersgaven, stikstof, energie opslag)
- Bestuurlijk opdrachtgeverschap moet worden geborgd
- Ambtelijk opdrachtgeverschap moet hoog in organisaties zijn geborgd, ook gemeenteleven schijnend
- Bestuurlijk Programmastructuur is nodig om ambitie te realiseren
- Bewoners Nieuw-West voelen zich betrokken bij het proces (en liefst ook deelnemen)
- belemmeringen en kansen in beeld > grov lijst locaties/layouts in beeld
- Dekking uitvoeringsplan RES 1.0 door (gemeenteraad + Governance
- Er worden afspraken gemaakt om De Bretten als rug randje van de stad te behouden
- Vanaf XXXX bewoning Strandeilar
- overleg met bw. gebiedsontwikkeling Strandeland over windambtie
- Duurzaamheid speelt een belangrijke rol maar is niet doorslaggevend. Wanneer wordt eenheidje duidelijk dat dit in een kernsaluchtje zitten?
- mogelijk eigenaarschap kan (misschien) draagvlak vergroten
- Omgevingsvisies Landsmeer (?) en buurgemeenten vastgesteld
- Besluit zoekgebied Noorder IJplas
- Goede afstemming met buurgemeenten
- Integrale afweging met woningbouwplannen
- Besluit zoekgebied Diemerscheg
- Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) goed meegenomen in de afweging
- Goede afstemming tussen gemeenten gewaest
- Besluit zoekgebied Noord/Buiksloterwed
- Natura2000 meegenomen in afweging (zie ook motie van Provincie over het IJmeer)
- Algemeen ontwikkeling Strandeland en Buitenveld
- Besluit zoekgebied Noorder Uplas
- Goede afstemming met buurgemeenten
- Integrale afweging met woningbouwplannen
- Besluit zoekgebied Diemerscheg
- Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) goed meegenomen in de afweging
- Goede afstemming tussen gemeenten gewaest
- Besluit zoekgebied Noord/Buiksloterwed
- Natura2000 meegenomen in afweging (zie ook motie van Provincie over het IJmeer)
- Algemeen ontwikkeling Strandeland en Buitenveld
- Besluit zoekgebied Noorder IJplas
- Goede afstemming met buurgemeenten
- Integrale afweging met woningbouwplannen
- Besluit zoekgebied Diemerscheg
- Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) goed meegenomen in de afweging
- Goede afstemming tussen gemeenten gewaest
- Besluit zoekgebied Noord/Buiksloterwed
- Natura2000 meegenomen in afweging (zie ook motie van Provincie over het IJmeer)
- Algemeen ontwikkeling Strandeland en Buitenveld
- Besluit zoekgebied Noorder IJplas
- Goede afstemming met buurgemeenten
- Integrale afweging met woningbouwplannen
- Besluit zoekgebied Diemerscheg
- Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) goed meegenomen in de afweging
- Goede afstemming tussen gemeenten gewaest
- Besluit zoekgebied Noord/Buiksloterwed
- Natura2000 meegenomen in afweging (zie ook motie van Provincie over het IJmeer)
- Algemeen ontwikkeling Strandeland en Buitenveld

2022

Jan · Feb · Ma · Apr · Mei · Jun · Jul · Aug · Sept · Okt · Nov · Dec

- continue communicatie door de rijksoverheid
- Intentieovereenkomst tussen buurgemeenten voorbereiden
- leden commissie gezondheidseffecten bekend
- Verkiezingen in Weesp
- Besluit Weesp verzekert meeting in deel de raadsleden op raad het inzagen en ambtelijk of meers aan onze niet verantwoord
- Handreikingen af bij startnotitie RES 2.0
- Provinciale en gemeentelijke bekendsbaders lokaal eigendom zijn vastgesteld.
- Gemeenteraads verkiezingen
- Intentieovereenkomst tussen buurgemeenten over de nadere zoekbocht gesloten
- wethouder wil ambitie wind ook waarmaken
- GL raakt de macht kwijt, het tempo van de vendsurzamzing valt terug.
- evt.MER over RES Amsterdam afgerond
- Go voor Netwerkovereenkomst Diemen
- mer m.b.t. Noorder Uplas is afgerond
- Diemen staat weer op z'n kop. Niemand had nog verwacht dat Vattenfall zou doorzetten.
- Passade bestrijdt vervoedt afgekeurd, gemeenteraad en provincie stoelbeens en andere duurzame functies
- HIA afgerond voor NLRP A10 Nrd.
- nieuw college / raad medio 2022
- Raadsbesluit startnotitie (3 overheden) RES 2.0 (juni 2022)
- Ter voorbereiding van het raadsbesluit RES 2.0 wordt aan de nieuwe raad een startnotitie voorgelegd waarin de hoofdlijnen van de proceedingsplan om te komen tot een RES 2.0 (RES NHZ)
- Vaststelling verordening NH2022 door PS
- Regime Natuur Netwerk Nederland geeft mogelijkheden voor inpassing wind
- Bovenwettelijke regels voor windenergie zijn geschrapt
- Regime wereldergoed geeft mogelijkheden voor inpassing wind
- Er is een besluit over de ruimte voor duurzaamheid vrijgemaakten laat zien dat er ruimte is voor behoud erfgoed
- Vaststelling Omgevingsvisie 2022 door het Rijk
- Omgevingsvisieing 2022 tm
- Verordening NH2022 treedt in werking
- Participatieplan initiatiefnemers vastgesteld
- eingenaarschap bewoners / energie coöperaties
- Actualiseren zoekgebieden Magnitp gebieden definitief eruit en nieuwe erbij
- Incl. lessons learned, lokaal eigendom, nieuwe technieken?
- Raadsbesluit (3 overheden) RES 2.0 (juli 2023)
- De raden in de energieregio NHZ stemmen met elkaar in en stemmen met elkaar over de RES 2.0 (RES NHZ)
- OER-traject Rijkswaterstaat
- Nejaar 2022 start aanleg Buitenveld
- Raad Diemen meelt besluit over Diemerscheg
- De bidden samen met bestuurders alle 7 gemeenten en provincie Noord-Holland met een gezamenlijke gemeenten in de provincie. Dit is een unieke gebeurtenis en wordt interviewd in nog 2 tv. Hier is aan de orde of de RES 1.0 voldoende is of dat er meer tijd en tijd nodig is. Dit zal invloed hebben op het vervolgproces.
- Ta, daar wenst al lang voor gewaarschuwd. De netwerkcapaciteit is beperkt en veel meer beveegdheden moeten krijgen.
- professionele energiecooperaties
- energiecooperaties organiseren excursies, creatieve avonden, kennis sessies, ..
- energiecoopses hebben meerdere fulltime medewerkers en zijn professionele organisaties geworden
- Energie coöperaties behouden link met het gebied, in de vorm van een omgevingsfonds
- Ondernemers ervaren direct financieel voordeel van de in hun nabijheid geïnvoeerde turbines en hebben een windcoöperatie hiervoor opgericht
- Bezwaar en Beroep gaan in
- Vergunning verleend
- vergunningen verleend zonder zienswijzen/beroep
- vergunningen verleend zonder zienswijzen/beroep
- Breed draagvlak en eigenaarschap

2023

Jan · Feb · Ma · Apr · Mei · Jun · Jul · Aug · Sept · Okt · Nov · Dec

- Windmolens kleiner dan 150m zijn niet meer te koop
- Ja, dat had je ook eerder kunnen bedenken!
- Provinciale Staten verkiezingen
- RES 2.0 (2023)
- OER-traject Rijkswaterstaat
- all onderzoeken MER etc/ participatie tbv vergunningsaanvraag
- MER vastgesteld
- Er worden geen onaanvaardbare effecten op de natuur en milieu verwacht.
- Haven wordt state-of-the-art-energiehub

2024

Jan · Feb · Ma · Apr · Mei · Jun · Jul · Aug · Sept · Okt · Nov · Dec

- Startnotitie RES 3.0
- 2024 start participatie over tijdelijk programma Buitenveld
- Raadsbesluit (33 overheden) RES 3.0 (juli 2025)
- Laatste besluit voor subsidie van SDE komt te vervallen
- Grondeloffen lichamelijk
- Zijn we eindelijk zover dat er genoeg van meer is verdiend. Stuur, vee warhs, dorcon, het is niet meer te betalen.
- Een breed gedragen (door bewoners, bedrijven en lokale rijksheren) afspraak over het aantal turbines en de locaties daarvan, die voor minimaal 50% in lokaal eigenaarschap worden ontwikkeld
- ook bedrijven/omgeving profiteren ervan en zijn in leder geval niet tegen wind in de haven
- woningbouw kan doorgang vinden zonder beperkende maatregelen (Zuidenlaa/ Diemerscheg/ Buitenveld/ Radio 9 kamers, Zuiderstal 1(4))
- Breed draagvlak en eigenaarschap

2021 oktober/november opstellen uitvoeringsprogramma (RES NHZ)

Raadsbesluit (33 overheden) RES 3.0 (juli 2025)

Wat is een afwegingskader?
Een afwegingskader is een verzameling informatie waar in een later stadium rekening mee gehouden moet worden om een beslissing te nemen over concrete locaties voor windenergie. Het kan gaan om informatie over gezondheid, effecten op natuur en milieu, maar ook om meningen en argumenten die voortkomen uit de verschillende onderzoeken.

Welke klankbordgroepen zijn er en wie zitten er in deze klankbordgroepen?

- **Stedelijke klankbordgroep**
  Er is een stedelijke klankbordgroep die input geeft op stedelijke activiteiten zoals een raadpleging onder bewoners en belanghebbenden en een evaluatie van het participatieproces.

  In de stedelijke klankbordgroep zitten bewoners en vertegenwoordigers van organisaties die op stedelijk niveau betrokken zijn bij het proces. Dat kunnen ook organisaties zijn die geen relatie hebben met de zoekgebieden zelf.

- **Lokale klankbordgroepen**
  Per zoekgebied wordt een lokale klankbordgroep samengesteld. Hier worden issues besproken die direct te maken hebben met het betreffende zoekgebied. Wat speelt er in dit zoekgebied, worden relevante bewoners en groepen gehoord, hoe kunne we hen het beste bereiken etc. Ook geven de lokale klankbordgroepen input op lokale activiteiten zoals het leefomgevingsonderzoek.

  In de lokale klankbordgroepen zitten bewoners en vertegenwoordigers van lokale organisaties zoals bewonersverenigingen, lokale natuurorganisaties en/of volkstuinverenigingen.

- **Expertgroep gezondheid**
  Er is een expertgroep die gaat over gezondheid. Hier worden verschillende perspectieven op mogelijke gezondheidseffecten van windmolens besproken.

  In de expertgroep gezondheid zitten artsen en experts die onderzoek hebben gedaan naar de effecten van windmolens op de gezondheid en/of zich zorgen maken over de gezondheidseffecten van windmolens.
  De gemeente vind het heel belangrijk dat in de expertgroep gezondheid in ieder geval een vertegenwoordiger deelneemt van de GGD/RIVM, de bezorgde medici die een raadsadres over dit onderwerp hebben ingestuurd, Windalarm, en van de energiecoöperaties.

- **Expertgroep natuur en milieu**
  Er is een expertgroep die gaat over natuur en milieu. Hierin worden mogelijke effecten van windmolens op flora en fauna besproken.

  In de expertgroep natuur en milieu zitten vertegenwoordigers van natuur- en milieuorganisaties en experts op het gebied van flora en fauna.

Met opmerkingen [redacted] Check [redacted]

Met opmerkingen [redacted] Check [redacted]

- **Expertgroep leefomgeving en ruimte**
  Er is een expertgroep die gaat over leefomgeving en ruimte. Hierin worden effecten van windmolens en hoe deze al dan niet passen in een bepaalde omgeving besproken. En andersom: hoe de omgeving de locatie voor het plaatsen van een windmolen kan beïnvloeden. Mogelijke ruimtelijke effecten van de inpassing worden in 3D beelden gevisualiseerd.

  In de expertgroep leefomgeving en ruimte zitten experts van Ruimtelijke Ontwikkeling van de gemeente Amsterdam, maar ook van de Provincie Noord Holland en …….
  Ook in deze groep wordt samengewerkt met belanghebbenden zodat hun zorgen en behoeftes in de uiteindelijke afweging mee kunnen worden genomen.

- **Thematische Begeleidingsgroepen**
  De expertgroepen gezondheid, natuur en leefomgeving worden bijgestaan door begeleidingsgroepen waarin bewoners en belanghebbenden input kunnen geven op de thema's van de expertgroepen

  De begeleidingsgroepen hebben een onafhankelijke voorzitter en bestaan om het werkbaar te houden uit een beperkt aantal leden. De expertgroepen worden van input en vragen voorzien door de voorzitter van de begeleidingsgroepen.

  De bedoeling is dat de expertgroep de input en vragen van de begeleidingsgroep van een reactie voorziet in openbare verslagen of in een andersoortig openbaar werkdocument (na vaststelling door alle leden).

- **Lokale procesgroepen**
  Naast de lokale klankbordgroepen worden lokale procesgroepen samengesteld. In de lokale procesgroepen zitten alleen medewerkers van de betrokken overheden, zoals de stadsdelen en buurgemeenten. In de lokale procesgroepen wordt de voortgang besproken van de andere groepen. Via de lokale procesgroepen worden de bestuurders in de stadsdelen en buurgemeenten op de hoogte gehouden van de stand van zaken en kan de communicatie voor deelname aan de PWE en het leefomgevingsonderzoek worden versterkt.

Bij alle klankbord- en expertgroepen is gestreefd naar een diverse samenstelling waarin verschillende perspectieven worden vertegenwoordigd.

Hoe zijn de klankbordgroepen tot stand gekomen?
De klankbordgroepen zijn samengesteld uit bewoners en vertegenwoordigers van organisaties die direct of indirect een link hebben met het RES proces in Amsterdam, op stedelijk of op lokaal niveau. Daarnaast zijn in de expertgroepen experts op het gebied van het betreffende thema gevraagd deel te nemen.
Er wordt via de nieuwsbrieven en social media opgeroepen om deel te nemen aan een van de klankbordgroepen en de andere manieren om mee te praten en denken.

Met opmerkingen [redacted] Check [redacted]

Uit alle mensen die zich hebben opgegeven stellen wij een diverse groep van 15-20 mensen samen waarin verschillende perspectieven worden vertegenwoordigd.

Een onafhankelijke organisatie, het Nederlands Platform Burgerparticipatie Overheidsbeleid, adviseert over de samenstelling van de klankbordgroepen. Er is geen hiërarchie tussen de stedelijke en lokale klankbordgroepen.

Ik zit niet in een klankbordgroep, maar wil wel iets inbrengen over een van de zoekgebieden of over een van de thema's gezondheid, natuur en/of leefomgeving. Bij wie kan ik terecht?
Een aantal deelnemers van de klankbordgroepen fungeert als aanspreekpunt voor bepaalde thema's. Als u bijvoorbeeld iets wil inbrengen over gezondheid, kunt u terecht bij een van de deelnemers van de themagroep gezondheid. Die kan uw mening of opmerkingen dan inbrengen in de klankbordgroep.
Hoe weet je wie je moet hebben? We kunnen die personen en hun contactgegevens toch niet openbaar maken??

Wat is een Participatieve Waarde Evaluatie (PWE)?
Een PWE is een manier om advies te vragen, in dit geval over het plaatsen van de windmolens. Het is geen gewone enquête, maar een vragenlijst waarbij de deelnemer als het ware op de stoel van de bestuurder wordt gezet. Zij ervaren zo de dillema's waar bestuurders voor staan en krijgen een overzicht van voor- en nadelen van de verschillende opties. Vervolgens krijgen ze de vraag wat zij zouden adviseren en waarom. Meedoen neemt ongeveer 10 tot 20 minuten in beslag.

Kijk hier naar het filmpje Wat is een PWE

Hoe kan ik meedoen aan de PWE?
Iedereen kan meedoen met de PWE, maar alleen de bewoners en ondernemers in en rond de zoekgebieden krijgen daarvoor een uitnodiging in de bus met daarop een QR code. Bewoners buiten de zoekgebieden kunnen de link naar de raadpleging tzt vinden op de website van Amsterdam, of direct via www.raadplegingwindenerie.nl (?). Wij zullen de link naar de raadpleging verder communiceren via nieuwsbrieven en social media. Verwacht wordt dat deze begin oktober online zal staan.

Wat wordt er gedaan met de resultaten van de PWE?
Alle opgehaalde informatie wordt meegegeven aan de raad. Dit kan helpen om een beter afgewogen beslissing te nemen over uiteindelijke locaties voor windmolens.
Het onderzoeksresultaat wordt onderdeel van het afwegingskader dat wordt voorgelegd aan de gemeenteraad. De gemeenteraad krijgt hierdoor inzicht in de lokale belangen en kan deze afwegen bij besluiten tijdens het vervolgproces en de uiteindelijke besluitvorming over vergunningen.

Wat is een leefomgevingsonderzoek?
Aanvullend op de Participatieve Waarde Evaluatie voert de gemeente een onderzoek uit

naar de leefomgeving in de vorm van een leefomgevingsonderzoek. Er zijn workshops in en rond de zoekgebieden waarin bewoners kunnen aangeven geven hoe zij hun leefomgeving ervaren, bijvoorbeeld waar zij tot rust komen of waar belangrijke speelplekken, fiets-of (hard)looproutes zijn. In deze onderzoeksmethode ligt de nadruk op beelden.
Het onderzoek is laagdrempelig en toegankelijk voor alle bevolkingsgroepen. Zo krijgen we heel lokale informatie. Inzichten vanuit de beleving van bewoners in en rond de zoekgebieden worden in kaart gebracht, zodat daarmee rekening kan worden gehouden bij de ontwikkeling van windenergie.

Hoe kan ik meedoen aan het leefomgevingsonderzoek?
Het leefomgevingsonderzoek vindt plaats op verschillende locaties in verschillende buurten in Amsterdam Zuidoost, Nieuw-West, Noord en Oost. De specifieke locaties worden binnenkort bekendgemaakt via (lokale) nieuwsbrieven en social media. Ook zullen er flyers worden verspreid in buurthuizen, bij sportverenigingen etc om buurtbewoners uit te nodigen voor dit onderzoek.

Wat wordt er gedaan met de resultaten van het leefomgevingsonderzoek?
Alle opgehaalde informatie wordt meegegeven aan de raad. Dit kan hun helpen om een beter afgewogen beslissing te nemen over uiteindelijke locaties voor windmolens.
Het onderzoeksresultaat wordt onderdeel van het afwegingskader dat wordt voorgelegd aan de gemeenteraad. De gemeenteraad krijgt hierdoor inzicht in de lokale belangen en kan deze afwegen bij besluiten tijdens het vervolgproces en de uiteindelijke besluitvorming over vergunningen.

Mogen inwoners van buurgemeenten ook meedoen aan de reflectiefase?
Ja, inwoners van buurgemeenten die grenzen aan de Amsterdamse zoekgebieden kunnen meedoen aan alle bovengenoemde vormen van meepraten en input leveren en zij kunnen zich op dezelfde manier hiervoor opgeven.

Waarom maken de initiatieven voor windenergie in Westpoort (op de rioolwaterzuiveringsinstallatie) en in het gebied Noorder IJ-plas / Cornelis Douwesterrein geen onderdeel uit van de reflectiefase?

Westpoort en Noorder IJ-plas / Cornelis Douwesterrein lopen vooruit op de nieuwe zoekgebieden voor windenergie in de stad. In 2012 heeft de gemeenteraad in de Windvisie vastgesteld dat dit kansrijke gebieden zijn voor windenergie. De initiatieven in deze gebieden zijn gestart op basis van dat beleid.
De vergunningverlening voor de 4 nieuwe windturbines op de rioolwaterzuiveringsinstallatie was bijna afgerond, maar heeft vertraging opgelopen door de recente uitspraak van de Raad van State over windturbineregels in Nederland [LINK naar uitspraak]. In het gebied Noorder IJ-plas / Cornelis Douwesterrein is in samenwerking met de lokale omgeving een lokaal participatieplan opgesteld. Dit plan is goedgekeurd door het college en wordt uitgevoerd [Link naar participatieplan].

Wat is een afwegingskader?
Een afwegingskader is een verzameling informatie waar in een later stadium rekening mee gehouden moet worden om een beslissing te nemen over concrete locaties voor windenergie. Het kan gaan om informatie over gezondheid, effecten op natuur en milieu, maar ook om meningen en argumenten die voortkomen uit de verschillende onderzoeken.

Welke klankbordgroepen zijn er en wie zitten er in deze klankbordgroepen?

- **Stedelijke klankbordgroep**
  Er is een stedelijke klankbordgroep die input geeft op stedelijke activiteiten zoals een raadpleging onder bewoners en belanghebbenden en een evaluatie van het participatieproces.

  In de stedelijke klankbordgroep zitten bewoners en vertegenwoordigers van organisaties die op stedelijk niveau betrokken zijn bij het proces. Dat kunnen ook organisaties zijn die geen relatie hebben met de zoekgebieden zelf.

- **Lokale klankbordgroepen**
  Per zoekgebied wordt een lokale klankbordgroep samengesteld. Hier worden issues besproken die direct te maken hebben met het betreffende zoekgebied. Wat speelt er in dit zoekgebied, worden relevante bewoners en groepen gehoord, hoe kunne we hen het beste bereiken etc. Ook geven de lokale klankbordgroepen input op lokale activiteiten zoals het leefomgevingsonderzoek.

  In de lokale klankbordgroepen zitten bewoners en vertegenwoordigers van lokale organisaties zoals bewonersverenigingen, lokale natuurorganisaties en/of volkstuinverenigingen.

- **Expertgroep gezondheid**
  Er is een expertgroep die gaat over gezondheid. Hier worden verschillende perspectieven op mogelijke gezondheidseffecten van windmolens besproken.

  In de expertgroep gezondheid zitten artsen en experts die onderzoek hebben gedaan naar de effecten van windmolens op de gezondheid en/of zich zorgen maken over de gezondheidseffecten van windmolens.
  De gemeente vind het heel belangrijk dat in de expertgroep gezondheid in ieder geval een vertegenwoordiger deelneemt van de GGD/RIVM, de bezorgde medici die een raadsadres over dit onderwerp hebben ingestuurd, Windalarm, en van de energiecoöperaties.

- **Expertgroep natuur en milieu**
  Er is een expertgroep die gaat over natuur en milieu. Hierin worden mogelijke effecten van windmolens op flora en fauna besproken.

  In de expertgroep natuur en milieu zitten vertegenwoordigers van natuur- en milieuorganisaties en experts op het gebied van flora en fauna.

Met opmerkingen [VB1]: [redacted]

Met opmerkingen [redacted] Check [redacted]

- **Expertgroep leefomgeving en ruimte**
  Er is een expertgroep die gaat over leefomgeving en ruimte. Hierin worden effecten van windmolens en hoe deze al dan niet passen in een bepaalde omgeving besproken. En andersom: hoe de omgeving de locatie voor het plaatsen van een windmolen kan beïnvloeden. Mogelijke ruimtelijke effecten van de inpassing worden in 3D beelden gevisualiseerd.

  In de expertgroep leefomgeving en ruimte zitten experts van Ruimtelijke Ontwikkeling van de gemeente Amsterdam, maar ook van de Provincie Noord Holland en .....
  Ook in deze groep wordt samengewerkt met belanghebbenden zodat hun zorgen en behoeftes in de uiteindelijke afweging mee kunnen worden genomen.

- **Thematische Begeleidingsgroepen**
  De expertgroepen gezondheid, natuur en leefomgeving worden bijgestaan door begeleidingsgroepen waarin bewoners en belanghebbenden input kunnen geven op de thema's van de expertgroepen

  De begeleidingsgroepen hebben een onafhankelijke voorzitter en bestaan om het werkbaar te houden uit een beperkt aantal leden. De expertgroepen worden van input en vragen voorzien door de voorzitter van de begeleidingsgroepen.

  De bedoeling is dat de expertgroep de input en vragen van de begeleidingsgroep van een reactie voorziet in openbare verslagen of in een andersoortig openbaar werkdocument (na vaststelling door alle leden).

- **Lokale procesgroepen**
  Naast de lokale klankbordgroepen worden lokale procesgroepen samengesteld. In de lokale procesgroepen zitten alleen medewerkers van de betrokken overheden, zoals de stadsdelen en buurgemeenten. In de lokale procesgroepen wordt de voortgang besproken van de andere groepen. Via de lokale procesgroepen worden de bestuurders in de stadsdelen en buurgemeenten op de hoogte gehouden van de stand van zaken en kan de communicatie voor deelname aan de PWE en het leefomgevingsonderzoek worden versterkt.

Bij alle klankbord- en expertgroepen is gestreefd naar een diverse samenstelling waarin verschillende perspectieven worden vertegenwoordigd.

Hoe zijn de klankbordgroepen tot stand gekomen?
De klankbordgroepen zijn samengesteld uit bewoners en vertegenwoordigers van organisaties die direct of indirect een link hebben met het RES proces in Amsterdam, op stedelijk of op lokaal niveau. Daarnaast zijn in de expertgroepen experts op het gebied van het betreffende thema gevraagd deel te nemen.
Er wordt via de nieuwsbrieven en social media opgeroepen om deel te nemen aan een van de klankbordgroepen en de andere manieren om mee te praten en denken.

Met opmerkingen [redacted] Check [redacted]

Met opmerkingen [VJ4]: Check!

Met opmerkingen [redacted]

Met opmerkingen [redacted] Rijk neemt afstand en neemt hooguit faciliterende rol, dus zal niet meer worden benoemd.

Met opmerkingen [redacted] Met achterliggende vraag: wanneer zouden klankbordgroepen mee doen?

Uit alle mensen die zich hebben opgegeven stellen wij een diverse groep van 15-20 mensen samen waarin verschillende perspectieven worden vertegenwoordigd.

Een onafhankelijke organisatie, het Nederlands Platform Burgerparticipatie Overheidsbeleid, adviseert over de samenstelling van de klankbordgroepen. Er is geen hiërarchie tussen de stedelijke en lokale klankbordgroepen.

Ik zit niet in een klankbordgroep, maar wil wel iets inbrengen over een van de zoekgebieden of over een van de thema's gezondheid, natuur en/of leefomgeving. Bij wie kan ik terecht?
Een aantal deelnemers van de klankbordgroepen fungeert als aanspreekpunt voor bepaalde thema's. Als u bijvoorbeeld iets wil inbrengen over gezondheid, kunt u terecht bij een van de deelnemers van de themagroep gezondheid. Die kan uw mening of opmerkingen dan inbrengen in de klankbordgroep.
Hoe weet je wie je moet hebben? We kunnen die personen en hun contactgegevens toch niet openbaar maken??

Wat is een Participatieve Waarde Evaluatie (PWE)?
Een PWE is een manier om advies te vragen, in dit geval over het plaatsen van de windmolens. Het is geen gewone enquête, maar een vragenlijst waarbij de deelnemer als het ware op de stoel van de bestuurder wordt gezet. Zij ervaren zo de dillema's waar bestuurders voor staan en krijgen een overzicht van voor- en nadelen van de verschillende opties. Vervolgens krijgen ze de vraag wat zij zouden adviseren en waarom. Meedoen neemt ongeveer 10 tot 20 minuten in beslag.

Kijk hier naar het filmpje Wat is een PWE

Hoe kan ik meedoen aan de PWE?
Iedereen kan meedoen met de PWE, maar alleen de bewoners en ondernemers in en rond de zoekgebieden krijgen daarvoor een uitnodiging in de bus met daarop een QR code. Bewoners buiten de zoekgebieden kunnen de link naar de raadpleging tzt vinden op de website van Amsterdam, of direct via www.raadplegingwindenerie.nl (?). Wij zullen de link naar de raadpleging verder communiceren via nieuwsbrieven en social media. Verwacht wordt dat deze begin oktober online zal staan.

Wat wordt er gedaan met de resultaten van de PWE?
Alle opgehaalde informatie wordt meegegeven aan de raad. Dit kan helpen om een beter afgewogen beslissing te nemen over uiteindelijke locaties voor windmolens.
Het onderzoeksresultaat wordt onderdeel van het afwegingskader dat wordt voorgelegd aan de gemeenteraad. De gemeenteraad krijgt hierdoor inzicht in de lokale belangen en kan deze afwegen bij besluiten tijdens het vervolgproces en de uiteindelijke besluitvorming over vergunningen.

Wat is een leefomgevingsonderzoek?
Aanvullend op de Participatieve Waarde Evaluatie voert de gemeente een onderzoek uit

naar de leefomgeving in de vorm van een leefomgevingsonderzoek. Er zijn workshops in en rond de zoekgebieden waarin bewoners kunnen aangeven geven hoe zij hun leefomgeving ervaren, bijvoorbeeld waar zij tot rust komen of waar belangrijke speelplekken, fiets-of (hard)looproutes zijn. In deze onderzoeksmethode ligt de nadruk op beelden.
Het onderzoek is laagdrempelig en toegankelijk voor alle bevolkingsgroepen. Zo krijgen we heel lokale informatie. Inzichten vanuit de beleving van bewoners in en rond de zoekgebieden worden in kaart gebracht, zodat daarmee rekening kan worden gehouden bij de ontwikkeling van windenergie.

Hoe kan ik meedoen aan het leefomgevingsonderzoek?
Het leefomgevingsonderzoek vindt plaats op verschillende locaties in verschillende buurten in Amsterdam Zuidoost, Nieuw-West, Noord en Oost. De specifieke locaties worden binnenkort bekendgemaakt via (lokale) nieuwsbrieven en social media. Ook zullen er flyers worden verspreid in buurthuizen, bij sportverenigingen etc om buurtbewoners uit te nodigen voor dit onderzoek.

Wat wordt er gedaan met de resultaten van het leefomgevingsonderzoek?
Alle opgehaalde informatie wordt meegegeven aan de raad. Dit kan hun helpen om een beter afgewogen beslissing te nemen over uiteindelijke locaties voor windmolens.
Het onderzoeksresultaat wordt onderdeel van het afwegingskader dat wordt voorgelegd aan de gemeenteraad. De gemeenteraad krijgt hierdoor inzicht in de lokale belangen en kan deze afwegen bij besluiten tijdens het vervolgproces en de uiteindelijke besluitvorming over vergunningen.

Mogen inwoners van buurgemeenten ook meedoen aan de reflectiefase?
Ja, inwoners van buurgemeenten die grenzen aan de Amsterdamse zoekgebieden kunnen meedoen aan alle bovengenoemde vormen van meepraten en input leveren en zij kunnen zich op dezelfde manier hiervoor opgeven.

Waarom maken de initiatieven voor windenergie in Westpoort (op de rioolwaterzuiveringsinstallatie) en in het gebied Noorder IJ-plas / Cornelis Douwesterrein geen onderdeel uit van de reflectiefase?

Westpoort en Noorder IJ-plas / Cornelis Douwesterrein lopen vooruit op de nieuwe zoekgebieden voor windenergie in de stad. In 2012 heeft de gemeenteraad in de Windvisie vastgesteld dat dit kansrijke gebieden zijn voor windenergie. De initiatieven in deze gebieden zijn gestart op basis van dat beleid.
De vergunningverlening voor de 4 nieuwe windturbines op de rioolwaterzuiveringsinstallatie was bijna afgerond, maar heeft vertraging opgelopen door de recente uitspraak van de Raad van State over windturbineregels in Nederland [LINK naar uitspraak]. In het gebied Noorder IJ-plas / Cornelis Douwesterrein is in samenwerking met de lokale omgeving een lokaal participatieplan opgesteld. Dit plan is goedgekeurd door het college en wordt uitgevoerd [Link naar participatieplan].

Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	7 september 2021
Portefeuille(s)	Duurzaamheid en Circulaire economie
Portefeuillehouder(s):	Marieke van Doorninck
Behandeld door	[redacted], Ruimte en duurzaamheid, [redacted]@amsterdam.nl
Onderwerp	Invulling reflectiefase RES

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 27 mei jl. heeft de gemeenteraad ingestemd met de Regionale Energiestrategie 1.0 Noord-Holland Zuid (RES 1.0 NHZ). Uw raad heeft tijdens de bespreking van de zoekgebieden voor windenergie kennisgenomen van het instellen van een reflectiefase.

De reflectiefase is opgezet om tegemoet te komen aan de brede behoefte om mee te doen en te denken over de komst van windturbines in Amsterdam. De reflectiefase heeft als doel om te luisteren naar de verschillende zorgen en behoeften van een brede groep belanghebbenden. Deze worden geïnventariseerd, vastgelegd en hanteerbaar gemaakt voor de gemeenteraad. Ook de gezondheidseffectanalyse wordt verder vorm gegeven. Bij het bespreken van de RES 1.0 is toegezegd om u hierover zo snel mogelijk nader te informeren.

Aanleiding en doel reflectiefase

Amsterdam staat voor een grote opgave. In onze toch al volle, groeiende stad moeten we ruimte maken voor een ingrijpende transitie. Het recente rapport van het Intergovernmental Panel for Climate Change (IPCC) uit augustus 2021 laat geen twijfel erover bestaan: de opwaarming van de aarde is volop in gang en overal op de wereld voelbaar[1]. De tijd dringt om de uitstoot van schadelijk broeikasgas nog te kunnen beperken. Daarom moeten we de overstap maken van fossiele brandstoffen naar duurzame groene, energiebronnen. Als grote stad moeten wij de verantwoordelijkheid nemen om zelf alles te doen wat binnen onze mogelijkheden ligt.

Dit is een ingrijpende transitie. Stappen die we in deze transitie zetten, zullen wij voelen. Omdat we anders moeten gaan koken, omdat onze huizen moeten worden aangepast, omdat er windturbines in de buurt van onze woonomgeving komen. Als gemeentebestuur gaan we alles eraan te doen om de negatieve effecten van deze transitie zo beperkt mogelijk te houden.

Amsterdam heeft een ambitie om ongeveer 17 extra windturbines van 3 MW te bouwen in 2030 (127 MW windenergie totaal). Dat is het uitgangspunt voor de RES en daarmee ook voor de reflectiefase. We gaan onderzoeken hoe we de windturbines kunnen realiseren en daarbij zullen we geen onaanvaardbare risico's nemen. Dit doen we door onderzoeken naar geluid en

[1] https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/

gezondheid, natuur en ruimte, onder ander met een milieueffectrapportage en met een gezondheidseffectanalyse. En met een afwegingskader als resultaat uit de reflectiefase. Verderop in deze brief meer daarover.

De betrokkenheid van onze inwoners is niet alleen wenselijk, maar ook onmisbaar. De energietransitie kan pas succesvol zijn als wij die samen vormgeven. Dat betekent dat iedereen in de stad die gehoord wíl worden ook gehoord kán worden. Niet alles hoeft tijdens deze fase, ook na de reflectiefase is volop ruimte om gehoord te worden en mee te praten. In deze brief wordt u geïnformeerd over de aanpak van de reflectiefase op hoofdlijnen. Hiervoor is inbreng opgehaald bij een groot aantal belanghebbenden[2]. Ik zal u periodiek blijven informeren.

Reflectiefase als extra stap in het proces
De reflectiefase is een extra stap in het traject naar de realisatie van nieuwe windenergie in de stad. Amsterdam geeft ermee invulling aan de grote behoefte aan meer participatie. Pas na de reflectiefase volgt het proces waarin initiatiefnemers per gebied samen met Amsterdammers en inwoners van buurgemeenten de participatiestappen uitwerken in een participatieplan. Na goedkeuring van het participatieplan door het college start de voorbereiding van concrete plannen en projecten inclusief benodigde onderzoeken, waaronder de milieueffectrapportage en gezondheidseffectanalyse. Pas na afronding van alle onderzoeken verleent de gemeente al dan niet toestemming voor de realisatie van de windturbines. Die besluitvorming moet voor januari 2025 afgerond zijn.

Drie producten: afwegingskader, richtlijnen voor participatie en richtlijnen voor governance (sturing)
Op dit moment ziet het college drie producten als resultaat van de reflectiefase. Deze producten worden voor besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd en bieden een kader voor de verdere besluitvorming over windturbines.

1. Een *afwegingskader*: dit kader bevat informatie op stedelijk en lokaal niveau (per zoekgebied) die een rol moet spelen bij de besluitvorming over concrete locaties in de zoekgebieden. De behoeften en zorgen van bewoners maken hier deel van uit, evenals de elementen voor een goede gezondheidseffectanalyse. Dit afwegingskader moet het bestuur helpen om een zo goed mogelijke afweging te maken in het vervolgproces.

2. *Richtlijnen voor participatie:* deze richtlijnen geven aan hoe belanghebbenden ná de reflectiefase betrokken moeten worden en bevatten "spelregels" voor o.a. belanghebbenden, initiatiefnemers, gemeente en RES-partners voor het opstellen van

[2] Vertegenwoordigers van volgende organisaties hebben input geleverd: Windalarm, JongRES, bezorgde (para)medici, volkstuinen, woonbootbewoners, energie-coöperaties Amsterdam Wind, Stadsecoloog, GGD, Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland, Spaar het Gein/ Driemond. Ook hebben volgende partnerorganisaties van de RES en medeoverheden input gegeven: buurgemeenten (Zaandam, Oostzaan, Landsmeer, Waterland, Diemen, Gooise Meren, Ronde Venen, Ouder Amstel) RES partners NHZ (Liander, Waternet, RES NHZ), Provincie NH, Haven Amsterdam, andere beleidsafdelingen gemeente Amsterdam en de stadsdelen Amsterdam Noord, Oost, Zuidoost en Nieuw-West.

een participatieplan in de projectvoorbereidingsfase en de realisatiefase. Deze richtlijnen worden gemaakt als voorbereiding op de volgende fasen.

De gemeente laat op verzoek van uw raad een evaluatie uitvoeren over de participatie tot nu toe. Dit rapport wordt apart aangeboden aan de raad en de inzichten uit deze evaluatie worden meegenomen in de richtlijnen voor participatie.

3. *Richtlijnen voor samenwerking en sturing:* deze richtlijnen beschrijven de rol van de gemeente en de aard van samenwerking sturing bij de ontwikkeling van windenergie. Deze richtlijnen geven informatie over de verhoudingen en afstemming tussen RES-partners en medeoverheden zoals buurgemeenten, stadsdelen, provincie en RES organisatie. En zij geven informatie over de relatie van de gemeente met de initiatiefnemers en met belanghebbenden. Ook deze richtlijnen worden gemaakt als voorbereiding op de volgende fasen.

Activiteiten in de reflectiefase
Om tot de producten als resultaat van de reflectiefase te komen, vinden er verschillende activiteiten plaats. In het najaar worden Amsterdammers, inwoners van buurgemeenten en andere belanghebbenden uitgenodigd om hieraan deel te nemen, zowel fysiek[3] als digitaal. De gemeente organiseert de volgende activiteiten:

- Een online raadpleging volgens de methodiek 'participatieve waardenevaluatie' ;
- Een onderzoek naar de leefomgeving in de verschillende zoekgebieden door middel van 'context mapping' waarmee de zoekgebieden in kaart en beeld gebracht worden;
- Verdiepende verkenningen op de thema's gezondheid, natuur en ruimtelijke kwaliteit;
- Een evaluatie van het participatieproces tot nu toe.

Alle Amsterdammers en inwoners van buurgemeenten die dat willen kunnen meepraten en input geven tijdens de activiteiten. Belangengroepen worden uitgenodigd om hun behoeftes en zorgen in te brengen. Ook is er mogelijkheid om mee te denken bij bijeenkomsten van klankbord- en begeleidingsgroepen.

Participatieve waardenevaluatie (PWE)
Kern van de reflectiefase wordt een digitale raadpleging "participatieve waardenevaluatie" (PWE). Met een raadpleging in de vorm van een PWE kan in korte tijd een brede afspiegeling van belanghebbenden worden geïnformeerd, geraadpleegd en deelgenoot gemaakt van bestuurlijke dilemma's. Door middel van deze methode worden burgers als het ware op de stoel van de bestuurder gezet. Zij ervaren zo de dillema's waar bestuurders voor staan en krijgen een overzicht van voor- en nadelen van de verschillende opties. Vervolgens krijgen ze de vraag wat zij zouden adviseren en waarom. Een soortgelijke raadpleging is onlangs op verzoek van de Tweede Kamer uitgevoerd om de mening van de Nederlandse samenleving over klimaatbeleid in kaart te brengen.[4]

[3] Indien de Corona maatregelen dit toelaten.
[4] Voor nadere informatie over een PWE (kijkduur 3 min): https://youtu.be/kdGUqK5KZFI en over de Nederlandse klimaatraadpleging https://www.tudelft.nl/tbm/pwe/case-studies/klimaatraadpleging

Onderzoek naar de leefomgeving door middel van 'context mapping'
Aanvullend op de online raadpleging voert de gemeente een onderzoek uit naar de leefomgeving in de vorm van 'context mapping'. Tijdens workshops die worden gehouden in en rond de zoekgebieden, kunnen bewoners aangeven geven hoe zij hun leefomgeving ervaren, bijvoorbeeld waar zij tot rust komen of waar belangrijke speelplekken, fiets-of (hard)looproutes zijn. In de onderzoeksmethodiek ligt de nadruk op beelden. Het onderzoek is laagdrempelig en intuitief, en daardoor toegankelijk voor alle bevolkingsgroepen. Met deze methode wordt heel lokale informatie verkregen. Inzichten vanuit de beleving van de bewoners in en rond de zoekgebieden worden in kaart gebracht, zodat daarmee rekening kan worden gehouden bij de ontwikkeling van windenergie.

Thematische verkenningen gezondheidseffectanalyse, natuur en ruimtelijke kwaliteit
In de RES 1.0 NHZ is afgesproken dat Amsterdam bij de beoordeling van locaties voor windenergie een gezondheidseffectanalyse[5] uitvoert. Tijdens de reflectiefase wordt een commissie van gezondheidsexperts samengesteld met o.a. een vertegenwoordiger van de GGD/ RIVM[6], van de medici die eerder hun zorgen hebben geuit en van de energiecoöperaties. Deze expertgroep met een beperkt aantal leden wordt voorgezeten door een onafhankelijke voorzitter. Een begeleidingsgroep kan onderwerpen aandragen en vragen stellen. De expertgroep geeft antwoord op de vragen en stelt een advies vast hoe effecten op gezondheid en welzijn rond een mogelijke locatie in beeld moeten worden gebracht en afgewogen.

Daarnaast zijn effecten op natuur en ruimtelijke kwaliteit belangrijke criteria voor de afweging van locaties. Voor natuur wordt tijdens de reflectiefase aanvullend op de 'Quickscan natuur en landschap'[7] in beeld gebracht welke elementen onderdeel moeten zijn van de milieueffectrapportage. De lijst met elementen wordt in samenspraak met belanghebbenden opgesteld. Dit kan vervolgens worden gebruikt als startpunt voor de inhoud van een milieueffectrapportage bij windturbineprojecten in Amsterdam. De milieueffectrapportage is verplicht bij elk windturbineproject conform motie 035.21.van het raadslid Kreuger.

Om ruimtelijke kwaliteit goed in het afwegingskader mee te laten wegen, stelt de gemeente samen met ruimtelijke experts van o.a. de provincie een ruimtelijk kwaliteitskader op. Mogelijke ruimtelijke effecten van de inpassing worden in 3D beelden gevisualiseerd. Daarbij wordt het ruimtelijke effect zowel stedenbouwkundig als landschappelijk benaderd. Ook in dit traject wordt samengewerkt met belanghebbenden zodat hun zorgen en behoeftes in de uiteindelijke afweging mee kunnen worden genomen.

[5] Gezondheidseffectanalyse is de Nederlandstalige benoeming van een Health Impact Assessment, zoals toegelicht in een brief aan uw raad op 20 april j.l..
[6] In samenwerking met het landelijk expertisepunt 'Gezondheid en windturbines' van het RIVM.
[7] https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/9731690/1#search=%22quickscan%20ecologisch%22

Evaluatie van het participatietraject tot nu toe
Onderdeel van de reflectiefase is een evaluatie van het doorlopen participatieproces in Amsterdam tot aan de RES 1.0. Deze evaluatie wordt uitgevoerd door onderzoekers van Universiteit Leiden. De evaluatie gaat o.a. in op het ontwerp van het participatieproces, de kwaliteit ervan en de interacties tijdens de participatie. Belanghebbenden geven feedback op de onderzoeksopzet. De lessen en aanbevelingen die uit deze evaluatie volgen zijn input voor de richtlijnen voor participatie in de vervolgfasen. Dit is conform motie 073.21 van het raadslid Kiliç en conform motie 043.21 van de raadsleden Kreuger en Boomsma.

Reflectiefase als gezamenlijk proces met klankbord- en begeleidingsgroepen
De gemeente constateert dat de behoefte bij bewoners en belanghebbenden om mee te praten en mee te doen groot is. Daarom worden zij bij de reflectiefase intensief betrokken. De verschillende onderdelen van de reflectiefase worden van input voorzien door een aantal klankbord- en begeleidingsgroepen:

- Een stedelijke klankbordgroep, waarin belanghebbenden die op stedelijk niveau georganiseerd zijn zitting kunnen krijgen;
- Vier lokale klankbordgroepen, waar belanghebbenden die vooral een lokaal (per zoekgebied verschillend) belang hebben zitting kunnen krijgen, en waar ook ruimte is voor de inbreng van inwoners uit buurgemeenten;
- Thematische begeleidingsgroepen op de onderwerpen gezondheid, natuur en ruimtelijke kwaliteit.

Deze groepen staan niet in hiërarchische verhouding tot elkaar, maar worden zo vormgegeven dat zoveel mogelijk betrokken organisaties op de juiste plek hun input kunnen geven. Voor het maken van de selectie van deelnemers voor deze groepen geeft het Nederlands Platform Burgerparticipatie Overheidsbeleid (NBPO) advies. Het NBPO is opgericht met het doel om burgerparticipatie te bevorderen bij plannen en projecten die gevolgen hebben voor de kwaliteit van de woon- en werkomgeving van bewoners.

Brede uitnodiging en begeleiding door deskundigen
Er wordt breed en toegankelijk uitgenodigd voor de activiteiten en klankbordgroepen. Naast lokale belanghebbenden worden de buurgemeenten, RES-partners, de provincie, waterschappen en Liander betrokken. Deskundigen en kennisinstellingen zoals het RIVM, de TU Delft en de GGD helpen bij de uitvoering van de activiteiten.

Aandringen op gezamenlijke dialoog duurzame elektriciteit door het Rijk
Over nut en noodzaak van wind op land en de kaders van de RES bestaat veel onrust en verschil van mening. De regie over deze vraag van nut- en noodzaak wordt landelijk opgepakt. Nationaal Programma RES en het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) zijn momenteel in gesprek om de vragen en zorgen over nut en noodzaak van wind op land nationaal goed te beleggen. Binnenkort start een verkenning naar een mogelijke dialoogtafel hierover. Amsterdam zal samen met de energieregio NHZ blijven aandringen dat dit gesprek plaats vindt parallel aan de Amsterdamse reflectiefase.

Communicatie versterken
De wijze waarop de gemeente communiceert zal aansluiten bij de opzet van de reflectiefase.

De communicatieactiviteiten lopen in de komende fase langs drie lijnen:
1) Zoveel en divers mogelijk mensen uitnodigen en betrekken bij het traject. We hanteren hierbij een buurtgerichte aanpak met o.a. bewonersbrieven, lokale media, fysieke en digitale uitnodigingen.
2) Het effect van windturbines op de omgeving inzichtelijk maken door visualisaties.
3) Het doorlopend informeren over alle stappen, onderzoeken, onderzoeksresultaten en feiten die in deze fase relevant zijn. Dit doen we o.a. door het gebruik van de website van de gemeente, nieuwsbrieven, nieuwsberichten en, indien mogelijk, fysieke bijeenkomsten.

We werken hierin nauw samen met de stadsdelen en buurgemeenten.

Planning
De reflectiefase vindt plaats in het najaar van 2021. Ik verwacht binnenkort de reflectiefase officieel te starten. Begin volgend jaar zal ik resultaten aan u voorleggen.

Parallel zal Amsterdam meewerken bij het opstellen van een regionaal uitvoeringsprogramma door de energieregio NHZ. Verder zal worden bekeken hoe de RES te integreren in de omgevingsinstrumenten die volgen uit de Omgevingsvisie Amsterdam 2050. In beide trajecten moeten afspraken uit de reflectiefase ook een plek krijgen.

Consequenties door de uitspraak van de Raad van State over milieubeoordeling voor windturbinenormen[8]
De Raad van State heeft zich op 30 juni jl. uitgesproken over de algemene regels voor windturbines (o.a. over geluid en slagschaduw). Regels die vastgelegd zijn in het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling mogen niet meer gebruikt worden bij het vaststellen van bestemmingsplannen en het verlenen van omgevingsvergunningen voor windparken. Het Rijk had voor deze regels een planmilieueffectrapport (plan-mer) moeten maken. Het Rijk heeft na de uitspraak van de RvS aangegeven alsnog een plan-mer te gaan maken en verwacht hier 1,5 á 2 jaar over te doen.[9] Voor de nieuwe zoekgebieden voor windenergie die in de RES 1.0 vastgelegd zijn, is vergunningverlening naar verwachting pas na deze termijn aan de orde. De gemeente gaat daarom door met het RES-traject en de reflectiefase.

Voor de kansrijke en wenselijke zoekgebieden uit de windvisie 2012 die vooroplopen in het proces heeft de uitspraak van de Raad van State consequenties. De Raad van State en het Rijk hebben aangegeven dat totdat er nieuwe algemene regels in Nederland zijn er wel nieuwe windturbineparken kunnen worden gerealiseerd. Overheden moeten voor die nieuwe windturbineparken dan zelf afwegen en onderbouwen welk milieubeschermingsniveau zij aanvaardbaar vinden. Naar verwachting zijn er in Amsterdam eigen gemotiveerde normen nodig

[8] https://www.raadvanstate.nl/actueel/nieuws/@125920/milieubeoordeling-voor-windturbinenormen/
[9] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/07/06/kamerbrief-over-de-gevolgen-van-de-uitspraak-van-de-raad-van-state-over-de-milieubeoordeling-voor-windturbinenormen

voor de vier nieuwe windturbines op de rioolwaterzuiveringsinstallatie in Westpoort en voor de nieuwe windturbine(s) in het gebied Noorder IJ-plas / Cornelis Douwesterrein.

De gemeente Amsterdam gaat evenals andere overheden (zoals in Delfzijl en Oss) aan de slag met eigen normen voor windparken, totdat er nieuwe algemene regels voor windparken in Nederland zijn. Bewoners en belanghebbenden worden nog steeds beschermd tegen hinder. De onderbouwing van de normen moet, conform de uitspraak van de rechter, actueel, deugdelijk, op zichzelf staand en op de aan de orde zijnde situatie toegesneden zijn.

Het beleid in Amsterdam om voor iedere windturbine of windpark een milieueffectrapportage en gezondheidseffectanalyse uit te voeren helpt bij een dergelijke onderbouwing. De inzichten uit de reflectiefase worden hierbij zoveel mogelijk meegenomen, maar zijn hierbij niet voorwaardelijk. Het Rijk en het nationaal programma RES hebben aangegeven de bevoegde gezagen, gemeenten en provincies, te ondersteunen bij het motiveren van de besluiten.[10] [11]

Tot slot
We nemen als stad onze verantwoordelijkheid én verkennen nieuwe wegen om de Amsterdammer en andere belanghebbenden zo goed mogelijk te betrekken bij het RES traject. Het college wil toekomstige generaties een duurzame en leefbare toekomst bieden. Het college wil de gestelde ambities in de Regionale Energiestrategie (RES) daarom zo spoedig mogelijk realiseren om klimaatverandering tegen te gaan. Na afronding van de reflectiefase blijven we een zorgvuldig proces voeren om onze ambities waar te maken.

Ik kijk uit naar de samenwerking met uw raad in de reflectiefase gedurende dit najaar.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Marieke van Doorninck
Wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid

[10] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/07/06/kamerbrief-over-de-gevolgen-van-de-uitspraak-van-de-raad-van-state-over-de-milieubeoordeling-voor-windturbinenormen
https://www.infomil.nl/onderwerpen/integrale/uitspraak-raad-state/gevolgen-raad-state-uitspraak-windturbineparken/uitspraak-raad-state/

[11] https://www.regionale-energiestrategie.nl/Nieuws/2007901.aspx?t=Welke-gevolgen-heeft-de-uitspraak-Raad-van-State-over-windmolenparken

Reactie brief reflectiefase:
Tjeerd:

- Op basis daarvan is ons huidige beeld dat de reflectiefase die we na de zomer ingaan de volgende producten moet opleveren
- Na het reces (waarin aanvullende gesprekken met belanghebbenden plaatsvinden) kom ik bij u terug met het plan van aanpak waarin ik concreet laat zien hoe we samen met de stad de producten gaan maken en op welke wijze we omgaan met de opdrachten en zorgen die u heeft meegegeven bij besluitvorming over de res1.0
- Ambitie is om de reflectiefase af te ronden voor het voorjaar van 2021
- Een tipje van de sluier: windmolentours en visualisatie worden onderdeel van het proces (als dat zo is)

WH:

de brief is nu nog veel te lang en niet scherp genoeg. Destilleer uit alles wat op stapels heel duidelijk:
- wat gaan we doen
- met wie
- wanneer
- wat is de tijdslijn
- hoe wordt afwegingskader opgebouwd en waar moet het aan voldoen

Geen verwijzing naar verkiezingen, gewoon eind van het jaar college, begin volgend jaar naar de raad

Zorg dat rol stadsdelen en DB duidelijk is Rol raad in deze is niet formeel, kunnen toehoorder zijn, niet in procesgroep (het is nu juist aan bewoners en belanghebbenden)

Joris:
Veel te lang deze brief, te vaag ook, moet stukken strakker. Wat gaan we doen, wanneer, wat is de tijdslijn, wat als eerste, wanneer commissie, wanneer merken mensen iets in de stad?

De brief zou sowieso een paar nieuwtjes moeten bevatten. Iets als dat we windmolentripje gaan verzorgen voor deze zomer ofzo. Of dat we binnenkort tool hebben om zelf te zien hoe het oogt.

* "Mogelijke activiteiten in de reflectiefase zijn erop gericht om verschillende bestaande kaders (landelijk en stedelijk) voor participatie in beeld te brengen." Wat staat hier in Godsnaam?
* De evaluatie als onderdeel van het bepalen van richtlijnen voor participatie.
* procesgroep raadsleden? Niet doen.
* "de energietransitie met behulp van windturbines zichtbaar en voelbaar maken met toegankelijke, al dan niet visuele, persoonlijke communicatie" lijkt me geen handige zin. Voer voor scepsis
* zin over verkiezingen eruit
* wanneer weten we nu wie er in de externe commissie komt? Wat is de reden dat dat zo lang duurt? Zou echt heel fijn zijn hier voortgang te kunnen melden.

[redacted]
De brief moet scherper en preciezer. Wat is de reflectiefase? Wat is het doel? Tot wanneer? Wie nemen er deel? Welke producten gaat het opleveren? De toon mag wat mij betreft ook wat zelfverzekerder: we weten wat we willen, we hebben enorm veel voorbereid, we gaan bijzondere

stappen zetten, we besteden hier heel veel aandacht, tijd en geld aan. De toon is nu soms nog wat weifelend.

Meer specifieke opmerkingen:

- Ik zou beginnen met een korte uitleg wat de reflectiefase moet zijn. Wat willen we ermee bereiken. En voor wie de fase is bedoeld.
- De korte omschrijvingen van het afwegingskader ed zijn onduidelijk
- 'De evaluatie is een tussenproduct in dit proces' is een onduidelijk zin.
- Vóór wie is het afwegingskader een instrument? Wie gaat het gebruiken?
- Wat zijn de 'kenmerken' in het afwegingskader?
- Er staan veel zinnen die erg wollig, procesmatig taalgebruik bevatten. Laat iemand met frisse blik de brief tegenlezen. Ik denk dan bijvoorbeeld aan zinnen als 'De informatie geeft voldoende kader voor het opstellen van een notitie Reikwijdte en Detialniveau in kader van de MER, als opmaat naar een initiatief en een locatiekeuze(s).'
- Wat zijn de 'thematische bouwstenen'?
- Wat gaat het natuurwaarden en natuurbelevingsonderzoek opleveren?
- Rol van de raad? Geen aparte procesgroep voor de raad/deelraadsleden! Dat is niet hun rol.
- Wat betekent het dat alle uitvoerenden zich aan het afwegingskader moeten committeren?
- Passage over Noorder Ijplas/Cornelis Douwes mag net iets scherper: waar mogelijk worden alle lessen uit de reflectiefase meegenomen in het traject, in ieder geval de health impact, ...etc.

Brainstorm invulling Reflectiefase RES wind - 9 juni 2021

Eindproducten reflectiefase

Zie je nog andere eindproducten voor de reflectiefase?

Andere opmerkingen

Mogelijke activiteiten stedelijk en lokaal

Welke activiteiten kunnen toegevoegd worden (op stedelijk en lokaal niveau)?

Wat moeten deze eindproducten opleveren?

Wat zouden deze activiteiten moeten opleveren?

Vormgeven proces

Wat is belangrijk bij het samen vormgeven van het proces?

Welke bouwstenen zie je?

(Hoe) zou jij /jouw organisatie kunnen bijdragen?

Wie moet in ieder geval aansluiten?/ Wie mist er nu?

Wat heb je nodig om betrokken te willen zijn bij de reflectiefase?

Toevoegen collega's SD's ten behoeve van reflectiefase

SD noord

Gebiedsmakelaars	Contacts (email and phone)
Duursamheidscoordinator	[redacted], [redacted]; [redacted]@amsterdam.nl
Buikslotermeerplein	[redacted]@amsterdam.nl
Elzenhagen	[redacted]@amsterdam.nl
Landelijk Noord	[redacted]@amsterdam.nl
Rode Kruisbuurt, Het Breed, Loenermark, Buikslotermeer Noord	[redacted]@amsterdam.nl
Waterlandpleinbuurt	[redacted]@amsterdam.nl

SD zuidoost

Driemond en Gein	[redacted]-[redacted]@amsterdam.nl
Holendrecht	[redacted]@amster-dam.nl
Nellestein en Reigersbos	[redacted]@amster-dam.nl
Contactpersoon bewonersinitiatieven	[redacted]@amsterdam.nl

[redacted]

Van: [redacted]@eia.nl>
Verzonden: maandag 2 augustus 2021 18:21
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: FW: info mbt afspraak 21/7 Gezondheidswerkgroep RES/wind Amsterdam

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Voltooid

Beste [redacted] en [redacted]

De wens was om per mail nog even terug te komen op ons eerdere gesprek, en de rol die de Commissie m.e.r. kan spelen in de reflectiefase voor de gemeente Amsterdam.

Zoals aangegeven lijkt ons de beste weg om in de reflectiefase een plan-MER te doen, waarbij je in deze MER de milieugevolgen van de verschillende zoekgebieden onderzoekt en met elkaar vergelijkt. Hierbij kan natuurlijk gebruik worden gemaakt van al recente, uitgevoerde milieuonderzoeken. Je kunt daarbij ook het zwaartepunt leggen op de gezondheid (geluidhinder/slagschaduw etc.), wat voor de omgeving erg belangrijk is. Door de plan-MER goed te doorlopen, krijg je later in de projectfase niet meer de vraag 'Waarom op deze plek en niet op een andere plek'. Of tenminste, dan heb je dit zorgvuldig en navolgbaar onderbouwd met milieu-informatie. Je kunt in de plan-MER tegelijk onderzoeken welke voorwaarden je wilt meegeven in de projectfase/project-MER (om zo veel als mogelijk de hinder te minimaliseren), en deze voorwaarden vervolgens vastleggen in een omgevingsplan. De Commissie m.e.r. kan naast haar toetsende rol van het MER ook meedenken bij het voortraject, en adviseren over NRD van de plan-MER. Gezien de recente uitspraak van de rechter over de normen, dan kan het milieuonderzoek over de normen direct in het plan-MER worden meegenomen. Hierbij een link naar de impact van de uitspraak van de RvS: https://commissiemer.nl/actueel/nieuws/raad-van-state-in-windpark-uitspraak-landelijke-mi

Daarnaast is er nog de project-MER. De Commissie m.e.r. kan wederom naast haar toetsende rol van het milieueffectrapport ook meedenken over de Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor het milieueffectrapport bij de projecten, o.a. ten aanzien van gezondheid. Je zou dan de NRD kunnen opstellen op basis van gesprekken met de gewenste begeleidingscommissie, waar de Commissie m.e.r. dan nog als onafhankelijke partij naar kijkt en daarbij ook adviseert over de mogelijke alternatieven (met mogelijk minder milieugevolgen) die kunnen worden meegenomen in de MER : https://commissiemer.nl/onze-diensten/wat-doet-de-commissie-mer. De Commissie m.e.r. kan geen personen leveren/aandragen voor de begeleidingscommissie.
Onderstaand een aantal NRD-adviezen van de Commissie m.e.r. over concrete windprojecten, waarbij in gedachten moet worden gehouden dat onze adviezen contextafhankelijk zijn en ook afhankelijk zijn van de (kwaliteit van de) NRD.
https://commissiemer.nl/adviezen/3516
https://commissiemer.nl/adviezen/3462
https://commissiemer.nl/adviezen/3370
https://commissiemer.nl/adviezen/3270

https://commissiemer.nl/adviezen/3349
https://commissiemer.nl/adviezen/3272

Vanaf aanstaande donderdag ben ik op vakantie, maar er kan contact worden opgenomen met mijn collega [redacted] of [redacted] (vanaf 23 augustus terug) als er vragen zijn.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Werkgroepsecretaris
+31 (0)30 [redacted]
Commissie voor de milieueffectrapportage

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: maandag 19 juli 2021 16:26
Aan: [redacted]@eia.nl>
Onderwerp: info mbt afspraak 21/7 Gezondheidswerkgroep RES/wind Amsterdam

Geachte heer [redacted]

[redacted] van de GGD gaf mij onderstaande 2 links ivm achtergrond info:
Eventueel link naar de webpagina over de reflectiefase:
https://www.amsterdam.nl/wonen-leefomgeving/duurzaam-amsterdam/windmolens-amsterdam/windmolens-amsterdam/

of deze: https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/college/wethouder/marieke-doorninck/persberichten/gemeenteraad-amsterdam-stemt/

Met vriendelijke groet,

[redacted]
---
ndheidswerkgroep RES/wind Amsterdam
ams (zie link in notitie)

21 15:30
21 16:30

: (geen)

s: Organisator van vergadering

[redacted]
mers: [redacted] @eia.nl; [redacted]

RD 19/7/21

[Link naar de virtuele MS Teams ruimte]

Ingepland op verzoek van [redacted] (Team RES/Wind gem. Amsterdam) en [redacted] (GGD) en in overleg met [redacted].

Links met nadere informatie tbv [redacted]:
Eventueel link naar de webpagina over de reflectiefase: https://www.amsterdam.nl/wonen-leefomgeving/duurzaam-amsterdam/windmolens-amsterdam/windmolens-amsterdam/
of deze: https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/college/wethouder/marieke-doorninck/persberichten/gemeenteraad-amsterdam-stemt/

Contactgegevens deelnemers
E-mail: [redacted] @eia.nl
Website: www.commissiemer.nl
Telefoon: +31 (0)30[redacted] \ mob. [redacted]

[redacted] (Projectmanager)
06 [redacted]
E-mail: [redacted] @amsterdam.nl

[redacted]
Cluster SociaalGGDMilieu & Gezondheid
E-mail
[redacted] @ggd.amsterdam.nl

Met vriendelijke groet,

[redacted]
(project) secretaresse team RES/Wind
Team Advies, Dienstverlening & Ondersteuning
Afdeling Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam
M +31 06 [redacted]
E-mail: [redacted] @amsterdam.nl

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

werkdagen: ma, di, woe, do

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.